

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Anguier del. et Sc. M.

<3662545718001

<3662545718001

Bayer. Staatsbibliothek

A. gr. b. 676

~~475~~ Epitaph

A. G. B.

E.
5.17
20.

<366273944900

<366273944900

Bayer. Staatsbibliothek

Ant. Gr. Vet. 170. p. 630.

SIMPLICII COMMENTARIUS

In
ENCHIRIDION EPICTETI,
Ex Libris veteribus emendatus.

Cum Versione

HIERONYMI WOLFI

ET

C. L. S. A. L. M. A. S. I. I

ANIMADVERSIONIBUS,

ET NOTIS

Quibus Philosophia STOICA passim explicatur
& illustratur.

Quæ accesserunt, sequens pagina indicabit.

LUGDUNI BATAVORUM,

Typis IOHANNIS MAIR

MDCCCXL.

Præfatio DANIELIS HEINSII ad THEODORUM
GRASWINCKELIUM.

Cebetis Tabula, Græce, Latine, Arabice: eiusdemque Delineatio
æri incisa.

Aurea Carmina Pythagoræ cum paraphrasi Arabica quam re-
censuit & in latinum convertit IOHANNES ELICH-
MANNUS, M. D.

Præfatio CL. SALMASII in Cebetis Tabulam Arabicam,
& Pythagoræ Carmina aurea Arabice versa.

Accessit Index in Simplicium copiosissimus.

DOMIC

portam
iciliam su
propera a
nam nihil
contingere
in primo
tunc ad
adducit
ad Maer
lucina d
propria
quomo p
propria
ample
scribit
flos o
formid

CL. SALMASIUS
PHILOSOPHIÆ STOICÆ
STUDIOSIS.

Paucos esse quos alloquor, immo paucissimos, potius unum quam duo, verius nullum, certa est fides. Ne ipse quidem qui loquor & hac scribo, talem me ausim, nec fortasse possim, præstare, si studiosus intelligatur qualem ego volo. Nolo quippe sic dici qui cum voluptate scripta Stoicorū legit, non si vel cum cura etiam se legisse dicat. Ut diligens & assiduus sacrarū concionum auditor non propterea ad vim nomenque concionatoris aspiret, ita nec indefessus lector Stoicorum præceptorum, quem possis dicere inquilinum librorum quibus ea traduntur, pro studioso habendus sapientiæ Stoicæ, si non aliud afferat aut promittat quam studium ac diligentiam lectionis. Si hanc sapientiam quæ tota humana est cum divina conferamus, certe ut factoribus legis, non auditoribus, salus verbo Dei permittitur, ita mentis sanitatem ac libertatem non lectoribus suis quamlibet pertinacissimis, si nihil plus quàm lectores sint, hæc secta pollicetur. Si quis vero præ se ferat ac predicet, cum ingenti voluptate doctrinā eorum sese nocturna diurnaque manu versavisse, eo ipso ostendit, nunquam cum fructu à se esse contrectatam. Cum dolore atq; animi morsu potius quam cum voluptatis sensu tractari vult disciplina Stoicæ. Proficere quippe in ea volēti finis lectionis is esse debet, non ut titilletur, sed ut emendetur. Cui autem sic blanditur, & arridet emendatio sui, ut cum voluptate possit illam excipere & agnoscere, certus sis non inter proficientes hunc esse numerandum. Hæc locus sit inter illos qui summam in ea sapientia iam assequuti sunt. Quid enim gratius aut optabilius homini nato & virtutis cupido esse queat, quam bonis moribus cum bo-

nis præceptis certare? quam exemplum esse vitæ inculpatæ?
 quam denique imaginem sui videre expressam in iis libris qui
 perfecti sapientis exemplar insipientibus proponunt? Hodie
 aliquem reperiri tam perfectum, non illius est credere qui nove-
 rit ne olim quidē talem repertum, cum secta in primis serveret,
 ipsorum etiam confessione sectatorum, immo vel sectæ ipsius con-
 ditorum. Si tum non extitit ullus consummatæ adeo sapientie
 sophus, cū tot numero tamen eam profiterentur, multo minus hoc
 sæculo inveniatur, ubi ea tota ex libris adeo paucis haurienda
 est, haud secus ac lingua aliqua mortua, ut vocant, quæ fuit
 olim, nunc non est. Et quomodo Stoicam hodie affectaremur,
 rigidam illam & austeram, vitiorumq; asperissimam hostem, for-
 tūne æque bonæ ac malæ contemptricem, qui blandiores asper-
 namur, quæ siccam & solam virtutem non admittunt ad beate
 vivendū? Bona externa si cum virtute nobis offerrentur, ut sua-
 debat alia sophorum familia, nos constanter illa repudiaremus
 cum tali comite. Longe igitur absumus ab eorum sententia
 recipienda, quæ virtutem meram & aridam, quasi vitæ beatæ
 conciliatricem & effectricem unicam, sine bonis nobis commen-
 daret. Quis itaque possit cum voluptate talium scripta evol-
 vere, quæ tam dissimiles nos arguunt illis quos bonos sibi fin-
 gunt auctores eorum scriptorum? præterea vitæ & moribus tam
 alienos à doctrina quam præcipiunt ac docent? Nemo speculum
libens contemplatur in quo se deformiorem credit representari.
 Quid si eiusmodi speculum esset, quod monstruosam insuper nobis
 nostram referret imaginem, ut & fiunt? Multo magis averfare-
 mur, nos aspectare tales quales non esse ipsi nobis effemus con-
 scii. At quis nostrum se censet esse vitiosum, nisi quando se in-
 spicit, tanquā in speculo, in libro alicuius Stoici, qui nostram no-
 bis formam mire depravatā & perversam exhibet, id est, similitē,
 pravitate morum, vitæ turpitudine, & actionibus omnibus
 præposteris? Nec tamen libris Stoicorum assimilanda illa spe-
 cula, in quibus ad verum expressa & ad vivum reddita non

compareret nostri vultus similitudo, sed deformata vel defectu, ut in globosis; vel auctu, ut in cavis. Non dissimiles, sed similes nos nobis ostendunt inspecta Stoicorum volumina. Et cum pravitatem nostrā in iis intuemur, quam inesse nobis non putabamus, tum inhorrescere potius debemus, quam voluptatem aliquam ex ea contemplatione capere. Qui alium se quam revera est in aliquo extumido vel concavo speculo conspexit, potest in plano postea suam sibi similem intueri imaginem, quia non formæ vitio, sed speculi, tam informem se prius viderat. Non licet autem nobis, ubi nos vitiis deformes ac distortos in scriptis Stoicorum fuerimus contemplati, ad aliorum philosophorum libros transire, velut speculis mutatis, qui honestiorem, tanquam faciem, vitam nostram, quasi veriori imagine magis adspectabilem, representent. Vbiq; turpes apparemus, quia sumus, sed certè turpiores in Stoicis speculis videmur. Hæc sane veriora sunt, quia nos exhibent sine fūco quales sumus. Illa blandiora, quæ quamvis non mentiantur ex toto, nec nostram nobis celent aut dissimulent, ut oris, ita morum fæditatem, saltem eā leviolem ostentant. Vt ut sit, nemo, quamvis turpis formæ sibi conscius sit, eam sibi opprobriari à quoquam gratatur. Tacita eius exprobratio fit à muto speculo, quod eam reddit qualem accepit. Ideo qui se parum forma commendabiles esse sciunt, inviti specula invisiunt. Fuere & quidam olim viri, alioquin egregii prudentia & factis, qui neque se fingi unquam neque pingi voverunt, quia formæ suæ diffidebāt. Hinc est quod puellæ quæ formosulas se opinantur esse, sæpe speculū suum consulant, ut in eo pæne habitēt, adeo imaginis suæ adpectu omnes se allici fatētur si bona sit. Si quæ facie deteriores, ab ea inspicienda abhorrēt. Quanto autem animi deformitas odiosa cuiq; magis & invisa esse debet quā corporis, tanto proclivius eā exprobrari nobis ægre ferimus, & indignamur, sive muta res sit, ut libri, quæ nos eo nomine redarguat; sive loquax, ut homines. Qui luscum se esse non ignorat, quod omnes etiam videant, non tamen patitur sibi dici,

luscus, & si iniuriam ullo modo vindicare potest, convitiū saltem
 rependit, si pugno remunerare non queat. Sane nec qui luscus
 est, libenter se luscum in speculo considerat. Multo minus ergo
 qui ebriosus increpatur quamvis sit, qui ambitiosus, qui vanus
 ab alio audit, qui avarus, qui prodigus appellatur, licet
 negare non possit quin verum sit, pro convitiis tamen & in
 contumeliam hæc in se dicta accipit, & ultorem se, si qua dabitur
 occasio, promittit. Quid de eo censemus, qui tam iniquo animo
 patitur se ob sua vitia redargui ab illo qui & eloqui potest: an
 à muto exprobratore an maiori patientia latūrum eum esse pu-
 tabimus illa sibi quasi in faciem ingeri, atque in oculos impingi
 velut è speculo? Hic scriptor Stoicus est qui lectori suo osten-
 dit, quam stultus sit, quam vanus, quam rerum ignarus, & om-
 nium vitæ officiorum imperitus. Quam sui & aliorum qui-
 bus-cum vivit, nesciens: quam parum intelligens quid debeat
 patriæ, quid sibi, quid homini omni: quam introrsum turpis vi-
 vat, sola pelle exteriori decorus. Qui se non agnoscit in Stoi-
 cis scriptis, qui tam sædam sui imaginem ab illo speculo sibi re-
 ferri non potest non dolere, an cum voluptate propudiosum pro-
 brosumq; se sibi obiectari illū arbitrabimur? Cum horrore potius,
 talem se designari, & suis oculis subiici, sentiet. Et perseverabit
 quidē sic se intueri, si cum fructu, & profectu, eam inspectionem
 volet usurpare. Sin præ tædio sui & odio quod tā monstruosum
 se conspexerit, statim abhorreat ab illa speculi contemplatione.
 & statim longius absistat, non rediturus posthac ad tale specta-
 culum, scias nolle emendari qui sic refugit. Is ita enim de se
 sentit, ut homo distorti vultus, quem desperat posse fieri melio-
 rem, quamvis totos dies speculo assideret, ideoque abstinet, &
qualem se natum nallet, talem se adspicere non sustinet. Non
 idem est tamen de animi deformitate quod de faciei aut formæ
 vitio. Emendari illa potest ac sanari, & si non in totum tolli,
 saltem mitigari ac levior fieri, si culturæ animum patientem
 accommodet. Profecto recipit etiam emendationem aliquan-

tam forma corporis si cura adhibeatur. Quanto ergo magis animi? Quae speculū suum saepe consultat mulier deformis, nec primo statim adspectu imaginis suae terretur, potest multa in cute sua corrigere si crebrius sese coram illo exornet. Quaedam vitia occultare sataget, alia componet, nonnulla minuere conabitur, etiā aliqua ex toto tollet, naves, verrucas, lenticulas. Etiam remedia sunt quibus fuscae cuti candor concilietur. Sic tandē minus deformis evadet, etsi formosa omni ex parte existere nō valeat.

Ad disciplinam morum libris Stoicorū sic tanquam speculis uti licet.

Si prima inspectione non absterrear, si quamvis prodigiose faciam in iis vitae meae formam explorare assiduo spectaculo non perhorrescam, minime cum voluptate quidem me videbo qualem me mihi speculum ostendet, sed tamen enitar paulatim ea detrahare quae me turpem reddunt. Non evadam fortasse inde perfecte mente pulcher, & omnibus sapientiae numeris consummatus, qualem nec unquam olim repertum ullum, eiusdem sapientiae professores fatentur. Sed ero unus de proficientibus, hoc est, de minus deformibus. Quis enim ad eam unquam summam pervenit, ut ne digitum quidem citra rationem moverit? Ni tibi concessit ratio, inquiunt Stoici, digitum exere, peccas. Cum haec audio aut lego, non audeo me Stoicæ doctrinae ullo meo iure studiosum profiteri vel iactare, cum tot motibus incompósitos vel totius corporis, & contra legem normamque peccantibus, obnoxius sim. Quid de animi pravis perturbationibus, & affectionibus dicam, quae sunt totidem eius motus à ratione declinantes? An possim, cum eos in mea potestate non habeam, & velim tamen iis imperare si possem quibus strenue servio, cum laticia ac lubentia accipere ex dictatis Stoicorum, peccare illum, & insipientum numero esse adgregandum, qui digitum moverit, nisi eum motum ratio suadeat? At si oppedere velim talis sapientiae magistris, digitumque iis ostendere medium, ut mihi libebit, movendum, quid dicant doceantve, non curabo, dum teneam illa & illa eos di-

stare

Prs.

stare ac docere quæ parum ad me pertineant, nisi ad hoc tantum, ut sciam fuisse homines tam stultos, qui tantam austeritatem suis sectatoribus proposuerint, ipsique sectati sint. Sic illos igitur adibo, & legam, ut soleo mimos spectare, cum tamen ipse mimus esse nolim. Ita quippe eorum gestus omnes, & dicta omnia, vel miror vel rideo, ut ille qui non est sollicitus de iis imitandis. Oblectationem ex illis capio, quibus alias me fieri similem nulla conditione optarem. Qui vero histrioniam student, cum cura ac sollicitudine, discentium ut pote potius animo quam spectantium, quidquid histriones in scena agunt ac dicunt, observant. Singulos eorum gestus attentius considerantes, intra se etiam exigunt ut exprimere domi laborent: si minus id possint, & si non tam bene reddant, aestuant & anguntur. Notum est, quanto cum studio Nero, dum scenicam artem affectaret, & quam anxie ac trepide, legibus artis paruerit. In certando, inquit vitæ eius scriptor, ita legi obediebat, ut nunquam excreare ausus, sudorem quoque frontis brachio detergeret, atque etiam in quodam tragico actu, cum elapsum baculum cito resumpsisset, pavidus ac metuens, ne ob delictum certamine submoveretur, non aliter confirmatus est, quam adiurante hypocrita, non animadversum id inter exultationem succlamationesq; vulgi: *Hoc habent omnes artes ac scientiæ, ut, severa legè proficere in earum studio stadiq; cupientibus, priusquam ad metam pervenerint, dum adhuc in curriculo sudant, plus anxietatis offerant quam voluptatis. Vbi quis perfectionis alicuius in iis addiscendis compos extitit, & quæ meta ultima in arte est eam contigit, tum & sine labore deinceps quasi securus illam exercet, voluptatemque percipit quam dare solet fruitio boni percipiti. In sapientia, præcipue Stoica, ubi semper proficitur, nunquam perficitur quod eius studiosus intendit, rara ea voluntas cōtingit, quæ consequi solet in alijs scientijs illos, qui arcana earum penetraverunt, & summam artis sunt assequeuti.*

Securus

*Securus ille. animus, liber, impavidus, sublimis, fortis, res-
sans cupidinibus, qui ex philosophia omni quaeritur, & quem so-
la Stoica promittit, si non potest adquiri etiam omni studio ac
contentione hoc unum curantibus ut habeant, multo minus
dabitur praecepta tam difficilis artis pro ludo iocoque haben-
tibus. Quid aliud est cathartica, & amaram potionem vel-
le sumere loco delicati poculi inter alias ciborum cupedias tan-
tum usurpandi? Quod remedium debet esse, ne sit oblectamen-
tum. Qui quaerit se delectare potius quam se sanare, histori-
cos potius evolvat quā Stoicos. Horum lectio exhilarare illum
non potest, qui saniores ex his contendet se reddere, vel sanabi-
liorem. Scita illorum in pectus demittenda sunt, non me-
moriam tantum commendanda. Quid ad me si teneam omnia
dogmata Stoica, possimque optime ea aliis explicare, si in
operibus quae praecipunt non me exerceam? Hic Rhodus, hic
saltus est. Ut fortior, ut securior hinc evadam, debeo laborare,
ut homini cuilibet ex iisdem mecum elementis constanti placabi-
lior fiam, denique ut fortunæ par, ut tandem victor existam. Quo-
modo autem id potero consequi, ut fortuna superior sim, nisi ita
vixero ut illi praeceptores dixere? nisi fecero quod monue-
runt? Vixere certe & plerique illorum, ut docuere, praecipue E-
pictetus iste noster, quo maior & magis idoneus auctor eorum
videri debet, quae facienda praecepit. Non verba ille exige-
bat, sed opera. Non ostensionem pompaeque, sed rem ipsam
& effectum. Nullo modo, inquit, te dixeris philosophum,
sed age ut philosophus. Ne dic quomodo comedere oporteat,
sed comede ut decet. Noli theorematum addiscere, quae sta-
tim cruda adhuc evomas, sed diutius ea ruminando conco-
que, donec in spem certi profectus vel argumentum, in suc-
cum demum conversa, perque venas didita, distribuantur. Εἰ καὶ
καὶ τὰ δεύρατα ἔχοντες φέρουσι τοῖς ποιμίαισι ἐπιδείκνυναι πό-
σον ἔσθῃ, ἀλλὰ ἢ νομίζω ἴσω πίναντα ἔλα ἔξω φέρε, καὶ γὰρ
λα. καὶ σὺ τοῖσιν μὴ ταχίως ῥήματα τοῖς ἰδιώταις ἐπιδείκνυναι,
* **

ἀλλ.

P R A E F A T I O.

ἀλλ' ἀπ' αὐτῶν προβήτωι τὰ ἔργα. Siquidem oves non her-
bam pastori deferentes ostendunt quantum comederint;
sed ubi pabulum intra se concoxerunt, lanas extra produ-
cunt & lac. Et tu igitur ne verba ostentes idiotis & imperi-
tis, sed opera ex ipsis rite digestis & concoctis. *Quae facile
ingeruntur, aequae de facili solent egeri. Qui hodie accedunt ad
Stoicæ philosophiæ dogmata ediscenda, eo fine veniunt non ut
res excipiant, sed ut verba. Non enim id agunt, ut aliqua mori-
bus suis inhaerentia vitia deponant, sed ut vitiosam illic scri-
pturam emendent. Non ut se ex angustiis explicent passio-
num quibus impliciti sunt, sed ut intricata loca enodent. Non
ut aliquam vitæ legem accipiant, ad quam semetipsum exi-
gant, sed ut leges ac scita sectæ illius magistrorum se optime
percepisse testentur. Hos egregie coarguit idem Epictetus
cap. LXXII. Enchiridii. Si quis, inquit, intelligentia & ex-
plicandi facultate librorum Chrysippi gloriatur, ipse tibi
dic, Nisi obscure scripsisset Chrysippus, nihil haberet iste
quo gloriaretur. Ego vero quid cognoscere aveo? Natu-
ram, & hanc sequi. Quæro igitur quis sit eius interpretes.
Cum sciero Chrysippum esse, eum convenio. At scripta
eius non intelligo. Quæro igitur enarratorem. Hucusque
nihil magnificum. Ubi autem enarratorem invenero,
reliquum est uti præceptis. Τῆτο, infert, μόνον σιωπῶν ἐστίν. ἂν
δὲ αὐτὸ τῆτο ἐξηγεῖσθαι θαυμάσω, τὶ ἄλλο ἢ γεγραμμένων ἀπα-
τλήσω ἀντὶ φιλοσόφου, πλὴν ὅτι δὲ ἀντὶ Ὁμήρου Χρύσιππος ἐξη-
γῆται. Hoc, inquit, solum præclarum est, nempe uti præ-
ceptis, & effectui ea mancipare. Alioquin si hoc ipsum modo ad-
mirari velim, enarrare præcepta Stoica, non id plus est quàm si
Homerum pro Chrysippo explanarem. Vtrumque grammaticis
non philosophi opus. Sed addit longe magis erubescendum es-
se illi, à quo expetuntur præcepta Chrysippi, quæ posse se enar-
rare profitetur, si facta dictis consentanea non exhibeat. Μαλ-
λον ἐν ᾧ ταν ης εἶπη μοι, ἐπανάγωνθι χρύσιππον, ἐρυθρίῳ, ὅταν μὲν
δωῶ-*

βυώμαι ὁμοία τα' ἔργα καὶ σύμφορα ἐπαδεικνύει τοῖς λόγοις.
*Et vere quidem vir ille divinus dignusque quem spiritu illo
 suo Deus bearet per quem nobis Christus revelatus atque e-
 narratus est. Quid enim aliud volunt? quid à nobis aliud ex-
 igunt? quo alio nos vocant præcepta omnia Dominica & Apo-
 stolica? Ne simus dealbatis sepulcris similes, quod Phariseis Do-
 minus exprobrat, verbis & in speciem modo vitæ sanctitatis præ-
 seferentibus, opere defectis, cum tamē salus promittatur factori-
 bus legis, non auditoribus tantum. Hinc & illa Apostoli ex 11.
 ad Corinthios, xii. Si linguis hominū loquar & Angelorū,
 charitatem autem non habeam, factus sum velut æs so-
 nans, aut cymbalum tinniens. Quid igitur mihi proderit
 si Novum Testamentum cum Vetere diligentissime interpreta-
 ri atque enarrare potuero, si nihil eorum quæ Deus utraque pa-
 gina præcepit, agere tentavero? Si charitatē illam non habeam
 qua post Deum, proximum diligere sicut meipsum iubeor?
 Non ero Christianus nisi Christiane vivam, etiam si omnia Chri-
 sti verba ac mandata ad unguem didicero, & aliis explanave-
 ro. Ut vineta egomet cedam mea, quod Epictetum hunc & Sim-
 plicium eius enarratorem aliquam multis locis aggressus sum
 explicare & emendare, non postulo ex eo ut Stoicæ magis philo-
 sophiæ candidatus habear, quam si de Usuris aut de Trapeziti-
 co fenore scriberem, vel alium quemlibet auctorem expone-
 rem. Id sane semper studui laboraviq; ut non solum à Stoi-
 corum libris, sed etiam à quibuscunq; melior, si possem, exirem
 potius quam doctior. Quid fecerim, aut quantum profecerim
 aliorum esto iudiciū. Malo id ex operibus meis si talia ulla sunt,
 æstimari, quam verbis venditari. Non ausim profecto id de me
 profiteri me hæc ipsa eorum scripta quæ illustrare sum conatus,
 cum voluptate pervolutasse. Cruciavit hoc me sæpe in illis evol-
 vēdis, cum viderē tot me adhuc vitiis scatere, eaq; amare, homi-
 nē meliore Christi disciplina imbutum, quæ homines Christi igna-
 ri, & solo naturali lumine præditi, tantopere aversati sunt,*

non ut contenti eorū odium intra se concepisse, etiā odiosa porro aliis ac invisa reddere efficacissimo sermone tentaverint. Pudebat in schola Christianatum & educatum qui non minus severa suis ad emendationem vitæ mandavit, & in Stoicorum scriptis sic versatum, ut ea vel possit emendare, tironem tamen adhuc in utraque militia deprehendi, necdum posse ea præstare ad quæ suis met ipse viribus fultus adspiravit unus homuncio, Christiane scius, corpore mutilus, conditione servus, & Irus paupertate. Sensi ego nuper ipsa experientia, & ipso facto quantum abessem ab illa fortitudine quam Christus suis discipulis donavit, quam Stoicus suis præcepit, nuntiato obitu carissimi, & maxime venerandi mihi parentis. Qui quamvis eum longevitatis terminum attigerit, qui maximus à Deo huius ævi mortalibus concessus est, Qualia nunc hominum producit corpora tellus, non potui tamen non deiici animo, & sic ea elade affici, ut constantiam in me requirerem, qualem Christus dat, qualem Stoicus mandat. Cum omnia arma advocarem quibus in hoc casu statū mentis tuerer ac retinerē, cum & Stoica ad manum essent, cum ad consolationem multa etiam alia facerent, mors senis grandævi, mors in amplissima dignitate defuncti quod parum est, sed quod maximum, cum probitatis fama tota Gallia celebratissima, eo honore defuncti, nihilominus succubui. In aliis adversis possem fortior esse. In hoc uno ubi agitur erga suos affectus, res tenerrima etiam sapientissimis, ne fortiorem quidem me natum vellem. Nedum factum me opera librorum & ope auctorum ambitiose affectem. Hæc mors fecit, ut istud opus de Stoicorū philosophia interruperim. Sic non solum ipsa arma mihi de manibus excussit, sed etiam fregit. In ipso de anima tractatu defeci, qui absolvetur in secundo volumine quod post meum ex Gallia reditum Deo iuvante excudetur. Ita enim statui Simplicium, & Epictetum Notis perpetuis illustrare, explicare, emendare, ut latius etiam exspatiari insituerim ad singula, ut se dabit occasio de omnibus Stoicæ philosophiæ do-

cretis

cretis disputandi, eaque sigillatim enucleandi. Nec omittentur aliarum familiarum dogmata discutienda prout videbuntur Stoicis aliquam facem allucere ex affinitate sententiarum aut discrepantia. Adiutus sum in ipso Simplicio emendando eodice clarissimi, & celeberrimi Vossij collato cum manu exarato exemplari, mihi commodato per filium eius Isaacum doctissimum & ipsum, scriptisque iam editis celebrem, pluraque ac maiora in dies dantē ac promittentem. Coniecturis præterea nostris, sed non nisi certissimis, locum dedimus, quas tamen & examinandas acutioribus æstimatoribus ac iudicibus exposuimus. Ipsum Epicteti Enchiridion, quod semper nobis in deliciis fuit non ad voluptatē tantum lectionis, nec ut nudæ cognitionis avocamento perfrueremur, sed ut serio morum emendatione, proficeremus, cum scriptis codicibus comparavimus, & viginti aliquot locos in tantulo opere nondum intellectos cæteris interpretibus explicavimus, multosq; alios parū hætenus explicatos elucidavimus. Hac etiā in parte vel ea causa interiungere coacti sumus prohibitiq; quæ affecta erant, immoparata, adiungere, quia iam Animadversionum corpus in eam molem creverat, ut cum textu ipso Simplicii iustum posset volumen conficere. Reliqua pars ad reditum nostrum ē Gallia, si Deus eum dederit & vitam, reservabitur, cui Prolegomena uberiora præfixa pro Manuductione erunt ad philosophiam Stoicam. Quæ in ipso Simplicio ex scriptis codicibus vir doctissimus emendavit, talia sunt, ut optimam ac impendio laudabilem operā in Editione Veneta corrigenda posuisse posset videri si quid de suo in eam correctionem contulisset. Vsus est Nansiano codice ab ipso Nansio cum scripto exemplari collato. Quæcunque ad oram sui libri notaverat Nansius, ea in textum recipienda curavit Clarissimus Heinsius, ubique deleta Nansii manu, & sua reposita. Correctiones & coniecturas omnes Nansii suas fecit bonas malasque quas textui donavit. Aliquando, sed rarius, veras suas inseruit, sed omnes falsissimas & ineptissimas, ut suis locis signifi-

significabimus, ubi indicabimus quid à Nansio sit, quid ab Hein-
 sio. In hoc facinore deprehensus, aliud facinus priori diluendo
 ac delendo excogitavit, & Correctori qui præest emendationi
 operarum, cunctas eas mutationes quæ in textu commissæ sunt,
 attribui voluit, sed ita ambiguïs & perplexis verbis, ut quid vo-
 luerit nescias. Typographus verbis eius lectorem admonuit, Na-
 sium se esse codicem cum Nansiano M. S. collatum, pluri-
 misque in locis emendatum, alibi & auctum, viro erudito
 qui emendationi præest operarum, percurrendum dedisse.
 Unde illum codicem nactus est Typographus? Certe ab Hein-
 sio, qui in Epistola ad Graswinckelium prædicat, se Simplicium
 collatum, locisque haud paucis ex codice antiquo auctiorem cum
 Typographo communicasse. Non dicit à quo collatus fuerit. Ne-
 pe ergo innuit à semetipso. Sub nomine deinde Typographi scri-
 bit illum codicem collatum fuisse cum Nansiano M. S. Ergo si-
 gnificat à se fuisse collatum. At qui falsum est. Nam ab ipso Nan-
 sio collatus ille liber fuit quem Typographo edendum dedit, vel
 communicavit. Ut autem ipse videretur contulisse, omnibus locis
 transversa linea manum Nansii delevit, ac propria infra vel
 supra id quod erat deletum, totidem verba & eadem reposuit.
 Ego qui vidi de eo quod vidi possum testari. Atque etiam nunc
 in manibus habeo, ut possim aliis probare id quod testor verum
 esse. Quid deinde factum illi Nansiano libro? Dicit Typogra-
 phus verbis Heinsii, se illum percurrendum dedisse viro eru-
 dito qui præest emendationi operarum. Ad quem finem i-
 stud? An ut corrigeret ipsum, vel videret quenam ex correctis in
 textum essent admittenda? Hoc supprimitur sed statim ad-
 iicitur, Qui si ab interpretatione Wolfiana nonnullis ab-
 eat in locis, nec mirabitur, sed facile id videbit lector. Sane
 facile id videbit lector, sed mirabitur si scierit virum fama cele-
 bræ alieni laboris gloriam in se totam transmovere esse conatum.
 Quodq; magis mirandum in eo libro, qui sanctissimæ & incorru-
 ptissimæ philosophiæ præcepta traderet. Sic quidam olim sacri-
 legus,

legus, accensa face ex ipso altari Iovem ad lumen suum compila-
vit, inquit ille. Ignoscerem illi si bonas tantum coniecturas
Nansii surripuisset, sed quod etiam malas, hoc vero ferri non po-
test. Ita delusus ille fur fuit, qui cum aureorum plenum saccu-
lum se putasset auferre, aneis calculis refertum domi invenit.
Quam leviter defunctus fuerit isto corrigendi labore, & aliena
sibi supponendi, unica, eaq; pessima, Nansii emendatio ei surre-
pta ab hoc Editore indicabit. Ea habetur pag. CCXCII. Libri
omnes ibi scripti sine varietate habent, ὅταν ἐν συνωσθίς ἐτίποις.
μὴ μέμνησο μοῖον τλῶ δεξιὰ τὸ σῶμα τὸ σὸν ἀνορεξίας ἐν τοῖς ὤδα-
κειμῶνσι. Nansius, ut saepe fit à plerisque eruditis dum libros
conferunt, ut si quid mendosum occurrat cui emendando nullum
sit à libris auxilium, obiter ex coniectura id corrigant, non mul-
tum attendentes an verum sit quia properant, reposuerat ad
marginem pro ἀνορεξίας, ὀρεξίῃ. Et hoc quoque Heinsius arripuit
pro suo, sicq; edendum curavit. Atqui nihil erat proclivius quam
ex ductu editæ lectionis facere, ὅταν ἐν συνωσθίς ἐτίποις, μέμ-
νησο ἢ μόνον τλῶ δεξιὰ τὸ σῶμα τὸ σὸν ὅραν ἀξίας. Ad eam
coniecturā quasi manu ducebant ipsa Epicteti verba quæ Sim-
plicius enarrat, τλῶ δεξιὰ τὸ σῶμα ἀξίας ἢ ὤδακειμῶν
ὁραῖ, ἀλλὰ καὶ ἢ δεξιὰ τὸν ἰσχυρότατον δεῖ φυλαχθῆναι. At vir ille
qui tantum scire in Græcis videri vult quantum alii nesciunt,
debut non ignorare, vix Græcam esse, μὴ μέμνησο ἢ ὀρεξίῃ. Talia
ὁπαύοντες admissa ab erudito viro illo nollem, quæ suis locis ani-
madvertemus sine ullo odio aut livore, sed & sine acerbitate, quæ
solet ex utroque oriri. Nos præterea nacti variantes ex meliore
codice quā fuit ille Nansianus lectiones beneficio optimi & maxi-
mi Viri, & quod maius est, maxime candidi & ingenui, nobisq;
amicissimi, pleraque ommissa ab Heinso addidimus, male corre-
cta ab eodem restituimus, hiulca non pauca in Veneta illa Edi-
tione rectius supplevimus. De quibus omnibus an ita sint, ut
ego dico, lector peritus & candidus multumq; Editori Simpli-
cij parum simplici dissimilis, iudicabit. Leydæ x x i v. Iulij,
c l o I o c x l .

EPIST.

Allud. + symbol.

EPISTOLA
DANIELIS HEINSII,

Ad

THEODORUM GRASWINCKELIUM
DEDICATORIA.

Nobilissimio Amplissimoque viro,

T H E O D O R O

GRASWINCKELIO,

Equiti, Coronæ Suevicæ Consiliario, ac
Advocato, &c.

DANIEL HEINSIUS S. D.

INTER professores sapientiæ, vir Celeberrime, quos ab ætate prima cum ingenti voluptate pariter ac cura legi, Epictetum pōno. Enchiridion inprimis, quod ab Arriano ex oraculis divini viri concinnatum, hic nunc habes. Ad agendam quidem in his terris vitam sic accommodatum, ut revera instrumentum sit quod supra hanc & cætera humana hominem artoMat: extra, imo supra casus omnes ac affectus, vota quoque omnia ac ambitum, rectorem universi animum reponat: totum denique sic sibi vindicet, ut liberali causa manu mittat. Non ut sui iuris atque emancipatus tantum vivat, sed ut in se atque à se, habere possit, quod, excepto Deo, expectare ab alio non potest. Princeps, Rex, Imperator, ac Monarcha sui. Sed & Medicus ac restitutor; si præclaro hoc remedio utatur. Ità efficaci quidem, ut medullam animæ ac sensus intimos pertentet: neq; frustra statim initio Simplicius exclamet, *Εἴ τις ἀπὸ τέτων μὴ πάσῃ τῇ λόγων ἀπὸ μόνων ἀντὶ ἐν ἁδὲ ἀκασηρίων ἀποβωθεῖν*: Quem interpretem, vel inter primos, etiam Aristotelicos, non postremum, cum editione Veneta, ante sæculum & quod excedit, Græce editâ, collatum, locisque haud paucis ex antiquo codice auctiorem, cum Typographo communicassem, Tibi, Præstantissime virorum, inscribendum censui, existimavi. Primo, ut amico, vere incomparabili ac summo: cuius beneficiis ac comitati quantum debeam, vix est ut satis assequar, aut apud alios exponam. Tum ingenii erecti viro, in exemplum patriæ ac sæculi prognato. Accipe ergo, tanquam supellectilem, sed necessariam in domo, nobile hoc vivendi instrumentum: ea lege, non ut aliquid à nobis accepisse credas, sed, ut alia occasione proximâ expectes. qui sic interim gratissimum hunc animum ac voluntatis nostræ indicem testamur, devotumque Tibi, tanquam obsidem, relinquimus ac consecramus.

T Y P O G R A P H V S

AMICO LECTORI

S. D.

CUM in eo essemus, ut *Epicteti Enchiridion*, libellum nunquam satis commendatum; post aliorum nostrasque editiones, publico daremus; autores nobis *Eruditi* fuerunt, ut *Simplicium* interpretem, & quidem *Græce* (cum præsertim paucissima illius, sed & ante annos plurimos sæde excusa, in privatis publicisque *Bibliothecis* extarent exemplaria) hic una daremus. Nacti ergo codicem cum *Nansiano MS.* collatum, plurimisque in locis emendatum, alibi & auctum, viro erudito qui emendationi præest operarum, percurrendum dedimus. Qui si ab interpretatione *Wolffiana* nonnullis abeat in locis, nec mirabitur, & facile id videbit *Lector*.

Λ Ε Ω

ΛΕΩΝΙΔΟΥ

εἰς Εὔπηκτον.

Δ Οὐλῶ Εὔπηκτῳ γινώσκω καὶ σῶμ' ἀνάπηρῳ,
Καὶ πνίλυ Ἰρος, καὶ φίλος ἀθανάτοισ.

Ἔς τὸ Εὔχαιρίδιον Εὔπηκτε.

Μῆτιν Εὔπηκτῳ πῶς ἐγκατέθιο θυμῷ,
Οὔφρα καὶ ἵσταφίνοιο καὶ ἐραίνης κρηναῖς,
Φυχλῷ ὑψικέλδθον ἐλαφρίζων ὑπὸ γαίης.

Εἰς τὸ αὐτό.

Οὔς ἐν Εὔπηκτῳ σοφίῳ πλείστη μύθοισιν.

Μειδᾷς, βιότοιο γαλλυίδων ἐνὶ πάντων.

Καὶ καὶ ναυπλίῳ βιοτήσιν ἵσταφίνοιο
Οὐρεσίῳ ἀψίδα, καὶ ἀστειλῷ φειωπλῷ.

Ὡς ὑπὸ τῇ αὐτῇ,

DANIELIS HEINSII, in Peplo.

Ζῶ πάτερ, ἐκ σίοφῃς πάντες δὲ λόγους πελάσθαι,

κωλαίων δ' ἔπειρον τ' αὐτὰ πηρομένης.

Αὐτὰ δὲ πλεῖστον καὶ ἐλδοθῆναι μοι ὅπως

Ἀμείβας ψυχᾶς αἰ σφαιροφροσύνας.

Ταῖς δ' ἀνάγκαις ἐκτὸς ἀδέλφωτόν τι φύλαξαι,

Οὐδὲν ἀποκλίνων ἐδ' ἀκαζόμενον.

Αἰὲ δ' ἀσμεφῇ καὶ ἀναλγίᾳ σὸν πρὸς Ὀλύμπου

Ἐκ τᾶς τλαμοσύνης ἀνχίν' ἀειδέμενον.

Τῶς καὶ θητᾶσαι πᾶρ Εὐρυσθέῃ λέγοντι

Σὸν λειοντόφονον παῖδα καὶ ὑδρεμάχον.

Ἀλλὰ σῦλαις πᾶσι μοι Ὀλύμπῳ τὰς δ' ἀνοήτους

Ἀσκήσας ταύτας Ἡρακλῆος σοφίαν.

EPICTETI VITA.

EPICETETUS, Stoicæ sectæ philosophus, Hierapolitanus patria fuit (est autem Hierapolis Phrygia urbs, non longe à Laodicea sita) conditione servus, ut in Noctibus Atticis etiam testatur Aulus Gellius. Servivit enim Romæ Epaphrodito cuidam Neronis familiari. Vir sanctissima & integerrima vitæ; alienissimus ab omni fastu & arrogantia: quibus tamen vitijs omnes fere laborarunt philosophi. Tantæ autem fuit apud omnes estimationis & famæ, ut lucernæ eius fictilis tribus drachmarum millibus divendita olim fuisse feratur. Meminit huius & Lucianus, sed cum laude: qui tamen nulli philosophorum satis æquus; ut Satyricus & vitiorum, etiam minorum, castigator. qui & lucernæ Epicteti mentionem facit. Sic enim ille in Dialogo Πρὸς τὸ ἀπαιδὲς ἄνθρωπον, ὃν ὠνόμαζεν Ἐλπίαν, ἰδὲ ἄλλους. id est, Ad ineruditum, & multos cœmentem libros: Et nostra ætate fuit quis, & adhuc superest, opinor, qui Stoici Epicteti fictilem lucernam ter mille drachmis emit. Sperabat enim, opinor, & ille, si noctu ad eam lucernam legeret, continuo & Epicteti sapientiam in somnis se adepturum, similemque se admirandi illius senis fore. Hæc tunc Luciani verba. Summam totius philosophiæ duobus his verbis contineri voluit, Ἀνίστη καὶ ἀπέχε, id est, Sustine & abstine. Domitiano autem imperante, vel offensus eius tyrannide, vel coactus ob Senatusconsultum de pellendis urbe Philosophis, Roma Hierapolim commigravit. Commoratus autem Romæ ad tempora usque Marci Antonini dicitur.

ΣΤΜ-

I

ΣΥΜΠΛΙΚΙΟΥ ΕΞΗΓΗΣΙΣ Εἰς τὸ τοῦ
ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ.

SIMPLICII COMMENTARIUS
IN
EPICTETI ENCHIRIDION,

Hieronymo Wolfio interprete.

ΠΡΟΟΪΜΙΟΝ ΣΥΜΠΛΙΚΙΟΥ.

PROOEMIUM SIMPLICII.

ΕΠὶ μὲν ἔβίη
ἔ' Επικτήτης, καὶ
τῷ αὐτῷ πελο-
πῆς, Ἀρριανὸς
ἐγραψεν ὁ τὰς
Επικτήτης Δια-
τελεθὰς ἐν πολυ-

σχοίς σωτάξας βιβλίοις· καὶ αὖ-
ἐκεῖνα μαθεῖν ἐστίν, ὅπου γέγονεν τὸ
βίον ὁ ἀνὴρ. Τὸ δὲ βιβλίον τῷ τοῦ
Επικτήτης ἐγχειρίδιον ὀπισηρα-
μνίον, καὶ τῷ αὐτῷ συντάξεν ὁ Ἀρ-
ριανός, τὰ κατελείποντα καὶ ἀναγκαί-
οντα ἐν φιλοσοφίᾳ καὶ κινήσωντα
τῶν ψυχῶν ὀπισηράμενον ἐκ τῶν Επ-
κτήτης λόγων, ὡς αὐτὸς ἐν τῇ πρὸς
Μασηαλιῶν ὀπισολῇ ἔγραψεν ὁ Ἀρ-
ριανός· ὃ καὶ τὸ σῶμα προσεφώνη-
σεν, ὡς αὐτῷ μὲν φιλάτω, μάλιστα δὲ
τὸ Επικτήτην πελαμακῶπι. Τὰ δὲ αὐτὰ σχεδὸν καὶ ἐπ' αὐτῷ τῶν ὀνομάτων ποιεῖται
ἐν τοῖς Ἀρριανῶν πρὸς τὸν Επικτήτης Διατελεθῶν γραφομένοις διέσκεπται.

ARRIANUS vitam
& obitū Epicteti
prolixis libris est
persecutus. Vnde
cognosci potest,
qui vir ille fuerit.
Idē Arrianus &

hunc libellū, quod Enchiridion in-
scribitur, composuit, delectis ex Epi-
cteti disputationibus philosophię lo-
cis maxime idoneis ac necessariis, &
animos vehemētissime permoven-
tibus : ut ipse testatur in epistola ad
Malgalenū, cui Opus ipsum dedica-
vit, ut & amicissimo suo, & maximo
Epicteti admiratori. Quae ferme ea-
dē & iisdē vocabulis sparsim in Ar-
riani scriptis de Epicteti Exercitatio-
nibus inveniuntur. Finis autē libelli

Α

ἔχει

ἔχει τὸ βιβλίον, εἰ τύχοι τῷ παθολογίῳ
αὐτῷ, καὶ μὴ μόνον ἀκκόντων, ἀλλὰ καὶ
παρόντων ὑπὸ τῶν λόγων, καὶ εἰς
ἐργασίαν αὐτὰς ἀγόντων, ἐλευθε-
ραν ἀποτελέσῃ τὴν ἡμετέραν ψυ-
χὴν, οἷαν αὐτὴν καὶ ὁ ποιήσας καὶ γεν-
νήσας δημιουργός, καὶ πατὴρ προεβόλε-
το. ὥστε μήτε φοβέσθαι τι, μήτε
λυπέσθαι ὅτι πνι, μήτε ὑπὸ πνι τῷ
χερόντων δεσπόζουσιν. Ἐγχερίδιον δὲ
αὐτὸ ὀπλιγέρεται, δὲ τὸ πρὸς χει-
ρον αἰετὸ αὐτὸ δέει, καὶ ἐπιμονὴν εἶναι τοῖς
βιολογίοις οὗ ζῆν. καὶ ὅτ' ἐρατω-
πικὸν ἐγχερίδιον ἐξίφθ' ἐστὶ, πρὸς χει-
ρον αἰετὸς χειρῶν οὐ φέρον εἶναι.
Πολλὸν δὲ τὸ δραστέον ἐκινήσας ἐχ-
σιν οἱ λόγοι· ὡς τὰς μὴ πάντων νενερω-
μίας, νύττω δὲ ἐξ αὐτῶν, καὶ συναι-
σθάνουσιν τῶν οἰκείων παθῶν, καὶ πρὸς
διόρθωσιν αὐτῶν ἐπείρεσθαι· τὰς
μὴ μάλλον, τὰς δὲ ἡττον· καὶ εἴπερ ὑπὸ
τάτων μὴ πάσῃ τῶν λόγων, ὑπὸ μό-
νων αὐτῶν ἐν αὐτῷ δικαστέον ὑπο-
βιβαίη. Παιδείᾳ δὲ τῷ ἄνθρωπον ὡς
καὶ ψυχῇ λογικῇ ἐσωμήν, τῷ
σώματι χειρῶν ὡς ὀφείλω. καὶ δὲ
τὸ καὶ χαμῖν καὶ παιδοποιεῖν ἐνδιδω-
σι, καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐν τῷ βίῳ αἰρετῶν
ἀπολαύειν. πανταχῇ δὲ βέλεται, καὶ λο-
γικῇ δυνάμει ἀδελφὸν φυλάττειν
αὐτῷ τῷ σώματι καὶ τῶν ἄλλων πα-
θῶν, καὶ πρὸς τὸ οἰκεῖον ἀγαθόν, καὶ τὴν
ἐκείνην κλίσιν ἀναφέρεσθαι. καὶ ὅτ' ἐκ-
τός τοις δοκῶντων ἀγαθῶν ὅσα μὴ
δυνάμει συμφωνεῖν πρὸς τὸ ἀληθι-
νὸν ἀγαθόν, κατεπείσθη συγχωρεῖ
μεμετρημένως· τὰ δὲ ἀναρμοσύντα

est (modo sint qui obtéperent, qui-
que his cognoscendis non contéti,
præceptis ipsi afficiantur: ea; cum
infixerint animis, vita quoq; & mo-
ribus exprimant) animum nostrum in
eam asserere libertatē, in qua à pa-
rète & auctore Deo productus fuit:
ut neq; formidet quicquam, neque
ulla re doleat, neq; ulli deteriori na-
turæ serviat. Enchiridion porro in-
scribitur, quod ut pugio militibus,
ita hic libellus iis, qui recte vivere
student, paratus atq; in promptu per-
petuo esse debeat. Genus orationis
est nervosum & acre, ut qui omnino
mortui non sunt, eo veluti stimulo
quodā pungantur, & suas affectio-
nes tum intelligant, tum ad eas corrigē-
das excitentur, alii plus, alii minus.
Qui vero his disputationibus non af-
ficitur: is non nisi apud inferiorum tri-
bunalia corrigitur. Omnis autē do-
ctrina hæc, Naturæ humanæ funda-
mento innititur, quæ posita sit in ra-
tione & mente, quæq; corpore ita ut
artifex instrumento quopiam utatur.
Qua de causa coniugiū & procrea-
tionē liberum, cæterarumq; rerum
expetendarum fructum homini conce-
dit. Sic tamē, ut mentis vim & à cor-
pore & à brutis affectibus ubiq; in-
victa præstare, eorumq; usum ad bo-
num referre iubeat. Externarum igitur
rerum, quæ in bonis habentur,
queque cum vero bono consentire
possunt, fructum, ut dixi, concedit,
sed moderatum. Quæ vero ab illo dif-

πρὸς

πρὸς ἐκείνο, παρεσθίει παντελῶς ἀ-
ποτέρεσθαι. Καὶ τὸ δ' αὖτις τῷ λόγῳ
τέτων θαυμάσειεν, ὅπ τις πρὸς βο-
μήνας ἢ ἐργαζομήνας τὰ λεγόμενα,
μακαρίους ἀποτελεῖσι ἢ δίδαιμονας,
ὕδεν δεινέοντας τὰς μὲν θάνατον τῷ
δρετῆς ἀμοιβὰς ἐπαγγέλλεσθαι, καὶ
πάντως ἀκολουθῶσι ἢ αὐτῷ. τὸ γὰρ ὡς
ὀρεάοις χρωόμενον τῷ σώματι ἢ τοῖς
αἰσίοις πάθεισι, πάντη πάντως χω-
ριστῶ ἐχρήσθαι εἰς αὐτῶν, ἢ ἐπὶ
ἀρμενίσαν μὲν τῷ ἐκείνων. Φθο-
ρῶν, ἢ δὴλον ὅπ ἢ τῷ τελείῳτα
συστοιχῶν τῇ εἰσῆ. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ
ἐκείνῃ τῷ ψυχῇ, συναπο-
λυμένῃ τῷ σώματι, ὅπ τὰς ζῶν
τὰς ἐκείνας, τῷ αὐτῷ τελείῳτα
ἀπολαμβάνων, τὸ οἰκεῖον καρπύ-
μενον ἀγαθόν, δίδαιμον ὄντως ἐπὶ
ἢ μακάριον. ἢ γὰρ ἢ τὸ σῶμα τὸ ἀν-
θρώπινον, καίτοι ἐν τῷ ὑπάρχον, εἰ
τῷ φύσιν τῷ αὐτῷ τελείῳτα ἀπο-
λάβῃ, ἐπιχεῖ οἰκεῖον ἀγαθόν, ἢ ὕδε-
νός ἐπὶ δέεται πρὸς τῷ. Κομμαλῆσι
δέ εἰσιν οἱ λόγοι ἢ γνωμονικῇ τῷ τὸ
τῷ ἐκείνων καλεσμένων πρὸς τοῖς
Πυθαγορείοις εἶδον. πῶν ἢ τάξις
πῶς ἐπὶ πρὸς ἀπλήκτους ἐν πᾶσι σχεδὸν
αὐτοῖς ἢ ἀκολουθία, ὡς πρὸς ὄντες εἰ-
σόμεθα. καὶ τὰ κεφάλαια ἢ διωρισ-
μένα γέγραπται, εἰς μίαν πάντα τείνῃ
τέχνῃ, τῷ διορθωτικῇ τῷ ἀνθρώπινῃ
ζωῇ. ἢ πάντες οἱ λόγοι πρὸς ἓνα τεί-
νῃσι σκοπόν, τῷ λογικῇ ψυχῇ διεσῆ-
ραι πρὸς τῷ φυλακῇ οἰκεῖον ἀξιώ-
ματῷ, ἢ πρὸς τῷ φύσιν χρῆσιν τῷ
οἰκῶν ἐνεργειῶν. Καὶ εἰσι μὲν οἱ λόγοι

sentiunt, ea plane reiicienda esse
monet. Illud autem in his disputa-
tionibus mireris, quod eos qui ob-
temperant, & præcepta in vita ob-
servant, felices & beatos efficiunt,
nec tamen necesse habent remun-
erationem virtutis post obitum pol-
liceri, quamvis & hæc omnino se-
cutura sit. Quod enim corpore,
brutisque affectibus pro instru-
mentis utitur: id ea procul dubio
natura est, quæ ab illis separetur, &
post eorum permaneat interitum,
ea nimirum perfectione præditum,
quæ sit naturæ suæ consentanea. Et
ut animam una cum corpore in-
terire statuas: tamen qui præcepta
hæc observat, is perfectionem suam
consecutus, suoque perfruens bo-
no, vere felix est & beatus: sicut &
corpus humanum naturalem suam
perfectionem consecutum, suo bo-
no potitur, nec quicquam præterea
desiderat. Dictio concisa est, & sen-
tentiosa, qualis præceptionū, quas
ἐκείνας Pythagorei dicunt, esse cō-
suevit. Atque etiam certo quodam
ordine hæc consentiunt, & inter sese
ubique fere cohærent, ut longius
progressis apparebit. Quævis enim
capita distincta sint: ad unam tamen
artem omnia, vitæ humanæ correctricē
referuntur, & ad unum finem sermo-
nes tendunt, ut rationis particeps
animus ad suæ dignitatis conserva-
tionem & suarum actionū naturalē
usum excitetur. Et si autem oratio

σκαφείας

σφαῖρας· ἡ χεῖρον ἢ ἴσως, καὶ τὸ διυ-
 ναπὸν ἀπὸ πύωσιν αὐτὰς ὅπερ γὰρ χά-
 φων, συμπάθετος τε αἶμα πρὸς αὐ-
 τὰς γενήσεται, καὶ τὸ ἀληθείας αὐτῶν
 καὶ ἀνοητικώτερον, καὶ τὸ φιλομαθῶν
 οἱ πρὸς λόγους ἀσυνήθετοι, ἴσως ἐξ-
 σίπνα χειρὸς γὰρ ἐκ τῆς ἐρμηνείας
 αὐτῶν. Τὸ πρὸς ἢ πρὸς τὸν, ὅπερ εἶπον,
 ἀφ' ἑρμηνείας, πρὸς τὸ ὅποιον ἀνθρώ-
 πον ἔχει πεποίηται οἱ λόγοι, καὶ πρὸς
 ποίας ἀνθρωπίνης ζωῆς ἀρετῶν ἀνά-
 γεισιν τὸν περὶ ὁρμῶν. ἔπειτα πρὸς τὸ
 καθάρεσθαι διωκέντα ζῆλον· ἐκείνου
 γὰρ, ὅση διώκαμις, φέρειν δὲ τὸ σῶμα
 τὸ βλάπτει καὶ δὲ τὸ σῶμα πικρῶν πα-
 θῶν εἰς ἑαυτὸν συνάγειν· ἔπειτα ἐπὶ
 μακρὸν πρὸς τὸ θεωρητικόν· ἐκείνου
 γὰρ καὶ τὸ ἑαυτὸ λογικῶς ζῶν ὑπερ-
 τερέων, ὅλως εἶναι βλάπτει τὸ κρείττο-
 νων. ἀλλ' ἐκείνοις ἀρμόζουσι τοῖς καὶ
 πᾶσι λογικῶς καὶ ζῶν ἰσχυροῖς, ὡς
 ὁρμῶν ἢ χρωμαῖς τῶ σῶματι, καὶ
 μήτε μέρεσιν· τὸ ψυχῆς τὸ σῶμα νομι-
 ζουσι, μήτε αὐτῶν μέρεσιν εἶναι τὸ σῶ-
 ματι, μήτε μὴ τὸ σῶματι συμπα-
 ρέσκειν τὸ ἀνθρώπον, ὡς ἐκ δυῖν μερῶν
 συσκέμενον, τῆς ψυχῆς ἐξ τῶ σῶματος.
 ἔτι καὶ μὴ γὰρ ὁ ἀνθρώπος ὁ πολὺς ἐστίν, ὁ
 συμπεφυρμένος τῇ γενέσει ἐπ' αὐτὸ
 καὶ ἀπεπνημένον, μηδὲν μακρὸν λογι-
 κὸν ἢ ἀλογον ζῶον ὑπάρχον, ἐξ αὐτῶν
 μηδὲ κυρίως λεγόμενον ἀνθρώπον· ὁ
 ὅντως ἀνθρώπος εἶναι βεβλήμενος,
 καὶ τὸ ἀγέννητον ἑαυτὸ προθυμῶμενος
 ἀνακτήσασθαι, καὶ ὁ θεὸς πρὸς τὰ ἀ-
 λογαζώμενος ἀνθρώπους ἐχάρισατο,
 ἔτι πρὸς αὐτὰς τῶν ἑαυτὸ λογικῶς

clara est: nihil tamē fortasse nocue-
 rit, eam pro virili explicare. Nam &
 ipse scriptor ea magis afficietur, eius-
 que veritatem rectius perspiciet: &
 studiosis disputationibus huiusmodi
 minus assuetis, hæc interpretatio in-
 dicis loco erit, eosque veluti manu
 ducet. Illud vero quod dixi, in primis
 declarandū est, cū quo homine ser-
 mones isti habeātur, & ad cuius hu-
 manæ vitæ virtutē perducant eū qui
 obtemperarit. Neq; igitur ad eum
 pertinent, qui repurgare vitā suam
 studet; (is enim, quantum licet, à cor-
 pore corporisq; affectionibus refu-
 git, & veluti totus in seipso vertitur)
 multoq; minus ad eum, qui contē-
 plationi rerum est deditus; is enim
 vita rationi consentanea non con-
 tentus, quantus quantus est, Deorū
 esse collega studet. Sed illis conve-
 niunt, qui vitā rationi cōsentaneam
 cōsecrantes, corpore pro instrumēto
 utuntur: quique nec corpus animi,
 neq; animū corporis esse partē, neq;
 hominē duabus constare partibus,
 animo & corpore, censent. Talis
 enim est vulgaris homo, demersus
 in materiæ sordibus, ab eaq; oppres-
 sus, nihilo magis rationis particeps
 animal quam brutū, ac verbo potius
 homo quam re ipsa. Qui autem ve-
 rus homo esse studet, & nobilitatē
 suā recuperare cupit, quā Deus, ma-
 gna cum excellentia reliquorū ani-
 maliū, ipsi donavit: is in eo elaborat,
 ut in vivendi ratione suum animū,

ψυχῶν,

ψυχῇ, ὥςπερ ἔχει φύσεως, ἔτω
 ζῆν, ἀρχοῦσαν ὅσῳ μάλ' ὅ, καὶ ὑπερ-
 νέχουσαν αὐτὴν, καὶ ἔχ' ὥς μέρει σαρ-
 ταμῆναι, ἀλλ' ὥς ὁρᾶν ἡμετέραν καὶ
 τῶν περὶ ἡμᾶς αἰήτων καὶ πολι-
 τῶν ἀρετῶν, ἐφ' ἃς ἔτι οἱ λόγοι περ-
 τεύουσιν. Ἀλλ' ὅτι μὴ ἔτι ἐστὶν ὁ ἀλη-
 θινὸς ἀνθρώπος, ὁ καὶ τὸ λογικὴν ψυ-
 χῇ ἐστὼ μάλ' ὅ, περὶ ἡμετέρας μὴ ὁ
 ὅς Πλάτωνος Σωκράτους ἐδίδξεν, Ἀλ-
 κibiάδην, τῷ καλῷ, τῷ Κλήνῃ, δι-
 λεγόμενον ὅς ἐπὶ τὸν περὶ τὴν λα-
 βῶν, διδασκὼν τὰς περὶ τὴν αὐτῶν, δι-
 ποίας ζωῆς καὶ ποιῶν ἔργων τὸ ποιῶν
 ἀνθρώπον διωκτὴν ἐστὶν τελευτῶσα δὲ.
 ὥςπερ γὰρ τὸ σῶμα ταῖς καὶ φύσιν κινή-
 σεις ὁρᾷ, γυμνάζει δὲ αὐτῶν, ὅ
 ἐρῶμεν ἑσπερον ἀποδείκνυσι. ἔτω καὶ ἡ
 ψυχὴ δὲ καὶ φύσιν ἐνεργειῶν, εἰς τὴν
 καὶ φύσιν ἐξὶν τὴν αὐτῆς ἐστὶν καθίστη-
 σιν. Οὐδὲν γὰρ ἐμποδίζει τῇ σχολῇ τὸ λό-
 γων, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον ἴσως ἐστὶ, τῶν
 δὴ τὸ κατὰ φύσιν ἐστὶν ὅς ἐπικτήτης
 περὶ ληφθῆναι, ὅτι ὁ ἀληθῶς ἀνθρώπος
 ἡ λογικὴ ψυχὴ ἐστὶν, ἡ τῷ σώματι ὥς
 ὁρᾶν ἡμετέραν καὶ περὶ τὴν καὶ μέρει
 ἐξηγήσεως προδιαβρῶσαι τε, καὶ προ-
 ποδεῖξαι. καὶ γὰρ ὁ μὴ ἐπικτήτης ταῖς τῷ
 ποιῶν ἀνθρώπων περὶ τὰς καὶ οἰκείας
 ἐνεργείας ὑπὸ ὧν περὶ τὰς, γινώσκων
 περὶ αὐτὰς ἀκρίβως, καὶ ἐργάζεσθαι τὰς
 περὶ τὴν αὐτῶν αὐτῶν ἀναγκαῖον καὶ ἀνακι-
 νῆσαι, ἵνα δὲ αὐτῶν, ὥς εἶπον, καὶ τὴν ἐστὶν
 ἰδίαν τελευτῶμεθα. Ὅτι γὰρ ἔτι ἐστὶν
 ὁ κυρίως ἀνθρώπος, ὅς ἀποδείκνυσιν,
 ἀλλ' ὅπερ εἶπον, εἰς ὑποθέσιν λαμβάνει.

prout eius natura capax rationis
 fert, ita sequatur, ut corpori mens
 imperet; & super id sese efferat, eoq;
 non ut cohærente parte, sed pro in-
 strumento utatur. Huic enim & do-
 ctrina morum, & gubernandæ tam
 Reipublicæ quam familiæ ratio po-
 tissimū traditur: ad quas res hæ dis-
 putationes pertinent. Verum autē
 hominē eum esse, cuius natura in
 animo rationis capaci consistat, in
 primis ostendit Platonis Socrates, cū
 Alcibiade suo disputans: qui hoc ar-
 gumentū tractaturus docet, quæ vitæ
 ratione, quibus actionibus, ij qui si-
 bi paruerint, talem hominē perfic-
 ere queant. Ut enim corpus natu-
 ralibus motionibus intendendis
 exercetur & corroboratur: ita etiā
 animus, per naturales actiones na-
 turam suam ad habitū naturæ con-
 gruentē perducit. Sed nihil fortassis
 horum sermonum explicationi ob-
 stat, ac potius necessariū est, id, quod
 Epictetus pro cōcesso sumit, homi-
 nem vere esse animū rationis capa-
 cem, qui corpore ut instrumento
 quo iam utatur, antequam singulas
 partes explicemus, in primis decla-
 rare ac demonstrare. Epictetus enim
 tali homini convenientibus & pro-
 priis actionibus ob oculos positis,
 hortatur & exstimulat sectatores
 suos ad eas cognoscendas & exseque-
 das, ut, quod diximus, naturā nostrā
 perficiamus. Cæterū eum esse verū

hominem, non demonstrat: sed pro concessō, ut dictum est, sumit.

Οἱ πόινυν σωκράτης, λαβὼν ἐκ τῆς ἐνερ-
γείας, ὅτι ὁ ἄνθρωπος, ὡς περ τῇ σμίλῃ,
ἔτω καὶ τῇ χεῖρὶ (χεῖρ) πρὸς τὴν ἐρασίαν,
καὶ πρὸς λαβὼν ὅτι τὸ χρώμῳ ἀλλό-
ῃ ἐστὶ, καὶ τὸ, ὡς χεῖρ, ἀλλο, ὡς ὄργανον,
συνήλθεν ὅτι ἄνθρωπος ἐστὶ, τὸ, τῷ σώ-
ματι χρώμῳ, ὡς ὄργανῳ. (χεῖρ) ὅτι τὸ
σῶμα, ὡς ὄργανῳ, ἐντε ἢ περὶ καὶ
ἢ ἄλλαις ἐρασίαις, ἐκ αὐτοῦ πᾶσι ἡ λογί-
κη ψυχῇ, ὡς ὄργανῳ χρώμῳ τῷ σώ-
ματι. Εἴτα πάλιν λαβὼν ἐκ τῆς εἰρη-
μύου, ὅτι τὸ χρώμῳ τῷ σῶματι, καὶ
ἀρχὴ πανταχῇ ἐκείνης ὡς χεῖρ, ἐκ
διαίρεσως ἐρωτᾷ τὸ λόγον, λαβὼν ὅτι ἄ-
νάκη τὸ ἄνθρωπον, ἢ τὴν ψυχὴν εἶναι ἢ τὸ
σῶμα, ἢ τὸ σωματώτερον. εἰς ὃν ὁ μὲν
ἄνθρωπος ἀρχὴ τῷ σῶματι, τὸ ὅτι σῶ-
μα εἰσαυτῇ ὅτι ἀρχὴ, διήλον ὅτι ἐκείνη
ὁ ἄνθρωπος τὸ σῶμα, ἀλλ' ἐδὲ τὸ συν-
σωματώτερον, διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. εἰς δὲ
ἄνθρωπος ὁ ἀρχὴ τῷ σῶματι ἐστὶ, μὴ
ἀρχὴ τῷ σῶματι ἐδὲ τὸ σωματώ-
τερον αὐτῇ τῇ ἀρχῇ. Ὅλως ὅτι τὸ μὲν
σῶμα κατὰ αὐτὸ ἀκίνητον καὶ νεκρὸν
ἐστὶν, ἢ τὴν ψυχῇ, τὸ κινεῖν ἐστὶν, (ὄρωμεν
ὅτι καὶ ἐπὶ τῇ περὶ, ὅτι κινεῖ μὲν ὁ
περὶ, κινεῖται ὅτι τὰ ὅργανα τῇ
περὶ) διήλον, ὅτι ὄργανα τὰ ἐν ἐκείνῃ
τὸ σῶμα πρὸς τὴν ψυχῇ. αὕτη ἐν
ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος. καὶ ὁ βαλόμενος
ἄνθρωπος ἐπὶ μελεῖται, τὴν ψυχῇ
ἐπὶ μελεῖται τὴν λογικῇ, καὶ ἐπὶ
τὰ οἰκεῖα αὐτῇ ἀγαθὰ διὰ τῇ ἐστὶ.
ὅτι τὸ σῶμα ἐπὶ μελεῖται, ὅτι
ἄνθρωπος ἐδὲ τὸ ὄντων ἡμῶν ἐπὶ με-
λεῖται, ἀλλὰ τὸ ὄργανον. ὅτι ἐπὶ
minem', nec ea quae sunt hor

Socrates igitur exemplis rerum in oculos incurrentium usus, hominem ut scalpello, ita manu etiam ad opus uti: deinde illo adiuncto, aliud esse utentem, & aliud id quo is utatur ut instrumento: colligit, hominem esse, qui corpore pro instrumento utatur. Utitur autem corpore pro instrumento cum in artibus, tum aliis actionibus, nullum aliud nisi animus ratione præditus. Deinde ex his concludit: id quod corpore utatur, omnino imperare ei quo utatur: idque hac divisione proponit: hominem necessario vel animum esse, vel corpus, vel utrumque. Quod si homo corpori imperet, ipsum vero corpus sibi non imperet: hominem corpus non esse, constare: ac ne utrumque quidem simul, eadem de causa, nam si homo est, inquit, corpori qui imperet, corpus autem sibi ipsum non imperet: nullo modo utrumque simul imperabit. Denique si corpus per sese immobile ac mortuum est, animus vero est qui moveat: & quoniam in artibus videmus artificem esse qui moveat, instrumenta vero artis quæ moveantur: perspicuum est, instrumenti vice esse corpus, animi respectu. Is igitur est homo: & qui hominem curare voluerit, animū curret oportebit ratione præditum, & in propriis eius bonis versetur. nam qui corpus curat, non hominis curat, sed instrumentum.

Qui

χρήματα καὶ τὰ πιαῦτα πανδρά-
ζων, ἔτε ἀνθρώπως θημελεῖται ἔτε
ἀνθρώπως ὀργάνῃς, ἀλλὰ τὸ ὅργανον.
ca quæ ipsi instrumento serviunt.

Qui vero pecuniæ & id genus aliis
rebus studet, nec hominem curat,
nec hominis instrumentum : sed

ENCHIRIDII EPICTETI

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

CAPUT I.

ὍΤΙΝ ὅτι τὰ μὲν ἐστὶν
ἐφ' ἡμῶν, τὰ δὲ οὐκ ἐφ'
ἡμῶν. ἐφ' ἡμῶν μὲν, ὑπο-
ληψίς, ὀρεμή, ὀρεξις, ἐκ-
κλίσις· καὶ ἐνὶ λόγῳ,

ὅσα ἡμέτερα ἔργα.

Es quædam in potestate no-
stra sunt : quædam non sunt.
In nostra potestate est, opi-
nio, appetitus, desiderium,
aversatio : & ut uno com-
plectar verbo, qualibet nostra actiones.

ΕΞΗΤΗΣΙΣ.

COMMENTARIUS.

ΕΦ' ἡμῶν σκεῖνα λέγει, ὧν κύριοι
ἐσμεν, καὶ ὧν τὸ ἐξουσίαν ἔχομεν.
ταῦτα καὶ ἐπ' αὐτῶν ἐκείνῳ λέγομεν, ὃ
μὴ παρ' ἄλλου ἔχει, μηδὲ ὑπὸ ἄλλου π-
νὸς ἐμποδίζεσθαι δύναται. πιαῦτα δὲ ἐστὶ
τὰ κινήματα τῶν ψυχῶν καὶ ἐνδοθεν ὑπὲρ
αὐτῆς καὶ τῆς αὐτῆς κρείσσιν καὶ αἰρεσιν
γινώμενα· ὅτι διωκτὸν ἐξω κινεῖσθαι καὶ
αἰρεσιν. ἀλλὰ καὶ τὸ αἰρετὸν ἐξωθεν ἢ,
ἢ αἰρεσις αὐτῇ, καὶ ἢ ὅτι τὸ αἰρετὸν κί-
νησις, ἐνδοθεν ἐστὶ. Τοῖς τὸν δὲ ἐστὶ τὸ
ποιᾶν δὲ ἢ ποιᾶν δὲ ὑπολήψιν ἔχον πε-
ρὶ τῶν περὶ μᾶτων οἶον, ὅτι ὁ παῖς τὸ ἢ
ὁ θάνατος τὸ ἢ πῶς ἄλλων, ἀγαθὸν ἢ κα-
κὸν ἢ ἀδιάφορόν ἐστι· καὶ παρ' ἄλλου π-
νὸς ἀκράσαντες, δοξάσωμεν ἢ ἕτως ἢ ἕ-
ως περὶ αὐτῶν· δοξάσωμεν ἢ ὅλως, καὶ
μὴ ὡς οἱ διδάκται ὄντες τὸ κενότιον
πῶς λέγουσι, (πῶς λέγουσιν οὐκ εἰδότες,) ἕ-
τως καὶ ἡμεῖς λέγωμεν, ἢ δοξάζει αὐτῇ καὶ
ὑπολήψιν, ἢ ἡμέτερόν ἐστι κίνημα, ἢ ἡρε-
σιμὸν ἐξωθεν ἐνίοτε, καὶ περικληθὲν
ὑπὸ τῶν διδασκόντων, ὅτι μὲν τὸ ἐν περὶ

IN nostra potestate ea esse dicit,
quæ nec ab alio habemus, nec ab
ullo alio impediri possunt : cuius-
modi sunt, motus animorū, qui in-
trinssecus suo pre iudicio & arbitrato
cientur. Voluntas enim extrinsecus
moveri non potest. Quævis enim id
quod expetitur, extrinsecus sit : ipse
tamen motus ad illud, intrinsecus
est : veluti, hoc illoque modo, sentire
de rebus, ut, divitias, aut mortem, aut
aliud eius generis, vel bonum, vel
malum, vel neutrum esse. Cum igitur
sic aut aliter quapiam de re sentimus,
sive nostra sponte, sive edocti ab aliis :
non picas & psittacos imitabimur,
qui id quod docentur garriunt, nec
intelligunt quid dicant. Neque enim
ut psittacus dicit, se conditum bibitu-
rum : ita & nos dicimus, hæc opinio
atque persuasio noster motus est, ali-
quando extrinsecus excitatus, & pro-
vocatus ab aliquo docente, nō tamē

ὑπ' αὐτῆς ποιεῖτον δέεσι καὶ ἡ ὀπί π' ὁρμή
 ἐνδοθεν ἔσται καὶ αὐτῇ, καὶ ἐκείνο ἐφ' ὃ
 ὁρμῶν μὴ ἐξωθεν ἐστὶ. καὶ γὰρ ἀφορμή
πρὸς γίνεσθαι τῇ ὁρμῇ, ἀλλ' αὐτῇ καὶ ὁρ-
μῇ ἐνδοθεν ἐστὶν ὅλη ἔχ' ὡς οἱ καὶ ὠθισ-
μὸν ἐπεροκίνητως κινεῖται, ἐξωθεν
ἔχουσι τ' ἐαυτῶν κίνησιν, ἀλλὰ μᾶλλον
ὡς οἱ καὶ τ' ἐαυτῶν ζωῇ διετερομήνιοι.
καὶ ἡ ὁρεξις τῇ ποιεῖτον ἐστὶν, ἐκτασις ἔσται
τ' ψυχῆς ὅτι τὸ ὀρεκτὸν καὶ ἡ ἐκκλισις
ἐναντία τῇ ὁρέξει, ἀποστροφὴ καὶ φύσις
ἔσται ἀπὸ τῆς ἐκκλιτις. Δῆλον γὰρ ὅτι
περὶ γίνεσθαι μὴ καὶ ἀπολῆψις, καὶ λογα-
κή τις ἔσται γνώσις καὶ ἀνθρώπων πλείετα
σιν. ὅταν γὰρ πρὸς κακὴν ἢ ἀγαθὴν ἡμετέρη
ὀπίσθ' ἡ δοκῇντος ἡ ἀπολῆψις ἢ, ἀνα-
κινεῖται πάντως ἐκκλισις ἡ ὁρεξις,
ἐπακολουθεῖ γὰρ ὁρμῇ. ὁρεχθῆναι γὰρ δεῖ
πρώτων ἢ ἀπαρεσθῆναι, καὶ ἔτι ὁρ-
μῇσιν περὶ λαβεῖν τῷ ὀρεκτῷ, ἢ ἀπο-
στροφῇ τὸ ἐκκλιτὸν, ὅπερ ἐναντίον
ἐστὶ τῷ ὀρεκτῷ. Οἱ μὲν γὰρ Στωικοὶ τ' ὁρ-
μῇ καὶ ἀφορμῇ περὶ πείθεσθαι τ' ἐκ-
κλίσεως, πρὸς τ' ὁρέξεως καὶ ἐκκλί-
σεως κινήματα τ' ψυχῆς θεασάμενοι.
ἀλλὰ αἱ μὲν ἄλλοι ὁρέξεις, ταύτας, θυ-
μὸς, καὶ ὀπιθυμία, περὶ σφίσις ἔσται τοῖς
σώμασι, καὶ ζωαὶ τ' σωματικῶν ἔσται, ὡς
δοκεῖν ἀπὸ τ' κρέσεως τ' σωματικῶν
ἀναβλαπτῆναι, πολὺ τὸ ἐπεροκίνητον
ἔχουσι καὶ οὐκ ἐπ' αὐτῆς οἱ ἀπλῶς,
ἔδ' ὅτι τοῖς ὁρεγμαμένοις κυρίως εἰσὶ,

ab eodem insertus. Sic alicuius rei
 appetitio intrinsecus & ipsa oritur,
 et si res quæ appetitur, extrinsecus
 est. Ut enim appetitioni occasionem
 illa præbeat, ipsa tamen appetitio
 tota est intrinsecus. Neque enim
 ut ii, qui per impulsione alieno
 moventur motu, extrinsecus suam
 motionem habent, ita hic quo-
 que fit: sed potius ut in iis, qui suis
 viribus excitantur. Talis est & ap-
 petitio, cum sit animi velut extensio
 quædam ad id quod appetitur, &
 declinatio appetitioni contraria,
 quæ est aversio & fuga ab eo quod
 declinatur. Constat autem opinio-
 nem, quæ est cognitio quædam à
 ratione gubernata, digna homine,
 antecedere. Quæ cum in eorum
 aliquo versatur, quod nobis bo-
 num malumve est, aut esse vide-
 tur: omnino propensio aut aver-
 sio commovetur, appetitio sequi-
 tur. Prius enim quam appetas
 rem desideratam, & amplectaris,
 aut eam quam declines, quæ est
 rei desideratæ contraria, aversio-
 nis: animo propendeas aut abhor-
 reas oportet. Ac Stoici quidem
 appetitionem & aversionem,
 tum desiderio, tum declinationi,
 præponebant, iis animorum mo-
 tibus, qui desiderium & declinationem præcederent, considera-
 rant,

καὶ ἐνδοθεν καὶ αὐτῶν κινῶν. καὶ ἡ λογική ἢ ψυχὴ, ὅταν μὴ ἐαυτῷ ἐνδῶ τοῖς σώμασι, καὶ τοῖς αἰσθήσεσιν, καὶ τοῖς σωματικαῖς κινήμασι, καὶ αὐτὴν ἐνδοθεν αἰσθῆται καὶ ὠθεῖται, καὶ ἐκ ἐπὶ ὧν αὐτὴ ἐφ' ἐαυτῇ ἔχει τὰ κινήματα. ὅταν ἢ καὶ ἐαυτῆς φύσιν ἐνεργεῖ, τότε ἐλδόμενος καὶ αὐτὴν ἐκείνῳ ἐνδοθεν ἀφ' ἐαυτῆς κινεῖται. καὶ ὅτι τῆς ποιούσης τὸ ἐφ' ἡμῖν ὀρεγεται ἀναμφιλέκτως. ἵνα ἢ καὶ ἀκέραιον καταμαρῶμεν, καὶ τί ἐστὶ ἐφ' ἡμῖν τῶτο, καὶ ἐν ἴσιν τῶν ὄντων ἐστὶ, ὅτι πρῶτα καὶ ἀρχὴ τῶτο πάσης ζωῆας, καὶ καθορίζουσιν τοὺς ἀνθρώπους ἐστὶν, ἀνωθεν ποθεν ἀρχομένοι λέγουμεν. Πάντων τῶν ὄντων πηγὴ καὶ ἀρχὴ τὸ ἀγαθόν ἐστιν. ὃ γὰρ πάντα ἐφείετο, ὃ εἰς ὃ πάντα ἀναλείνεται, τῶτο πάντων ἀρχὴ καὶ τέλος ἐστὶ. ὃ ἀφ' ἐαυτοῦ τὸ ἀγαθόν πάντα παρέρχεται, τὸ τε σκῶτα ὃ τὰ μέσκα, καὶ τὰ ἔσχατα. ἀλλὰ τὰ μὴ πρῶτα, καὶ ἐαυτῷ παρεσχη, ὅμοια ἐαυτῷ παρέρχεται, μία ἀγαθότης πολλὰς ἀγαθότητας, καὶ μία ἀπλότης, καὶ ἐνὰς ἢ ὑπὲρ πάντας, πολλὰς ἐνάδας, καὶ μία ἀρχὴ πολλὰς ἀρχάς. ταυτὸν γὰρ ἐστὶν ἐν, καὶ ἀρχὴ, καὶ ἀγαθόν, καὶ θεός. καὶ γὰρ θεός μὴ τὸ πρῶτον, καὶ πάντων αἰτιον. ἀνάγκη ἢ τὸ πρῶτον, καὶ ἀπλῆστατον εἶναι. ὅτι τὸ σωφρονιστικὸν ὅποιον ἔχον καὶ πληθύνει, διδύμερόν ἐστι ὁ ἐνός. καὶ τὸ

rant, potestate sunt, quamvis intrinsecus & ipsæ cieantur. Atque etiam ipse particeps rationis animus, cum sese corpori dediderit, & brutis corporeisque moribus: veluti nervis quibusdam trahitur atque impellitur, neque iam motus suos habet ira expeditos & solutos. Cum vero idem sic agit, ut eius naturali actioni convenit: tum libere & sua sponte, intrinsecus à semetipso ciatur. Ac in tali animo, quidnam in nostra potestate sit, contra controversiam cernitur. Quod ut accuratius cognoscatur, quidnam & quibus in rebus sit, utque radicem hominibus id esse ac principium bene beateque aut contra vivendi intelligatur, rem paulo altius repetamus. Omnium rerum fons & principium est bonum. Quod enim ab omnibus appetitur, & ad quod omnia referuntur: id omnium rerum est & principium & finis, & id quod bonum est, omnia producit, tam media quam prima & postrema. Verum prima quidem, sibi que contigua, similia sibi ipsi producit, una bonitas multas bonitates, & una simplicitas atque unitas quæ omnes alias superat, multas unitates, unumque principium multa principia. Idem enim est unum, principium, bonum, & Deus. Deus enim princeps est & causa rerum omnium. primum autem, etiam simplicissimum esse necesse est. Nam quicquid compositum est, utcumque compositum sit & multiplicatum, id est uno posterius: & mul-

πλὴθ^{ος}, ἔτι μὴ ἀγαθὰ, ὅ ἀγαθὰ
 ἐφίεται, ὡς ὑπὲρ αὐτὰ ὄν^{τι}. ἔτι
 μὴ ὄν αὐταρχή, ἀπ' ἀρχῆς ἐστὶ πάν-
 τως. Ἀνάγκη ὅ καὶ διωάμεν ἔχειν ἢ
 ἀκροτάτῳ ἔπασαν διωάμεως ὅ πε-
 ρισσία ἐστὶ, τὸ, πάντ^α πᾶσιν ἀφ'
 ἑαυτῆς, καὶ τὰ ὁμοία πρὸ τῶν ἀνο-
 μοίων πᾶσιν. διὸ πολλάς ἀρχὰς
 ἢ μία ἀρχή, καὶ πολλάς ἀπλοτή-
 τας καὶ πολλάς ἀγαθότητας πᾶσιν
 πρὸς ἑαυτῆς. τὰ γὰρ ὄντα
 πάντ^α ἀγαθότης ἔχοντα πρὸς ἄλ-
 ληλα, καὶ περιπεφυμένα ἢ οἰ-
 κείας ἀγαθότης, εἰς μίαν ἑκάστη
 ἀρχὴν οἰκίαν ἀνάγει. οἷον κα-
 λὰ πάντα, ὅσα ἐν οἷς ἐστὶ, ἔν ἐν ψυ-
 χαῖς, ἢ ἐν σώμασιν, εἰς μίαν ἀνάγει
 καὶ πηγὴν. ὅτω ὅ καὶ σύμμετρα
 πάντα, ἔτι ἀληθῆ πάντα, ἔτι ἀρχαί
 πᾶσαι, ὁμοφυεῖς πως εἰσὶ τῇ πρώτῃ,
 καὶ ὁ ἀρχαί, ἔτι πηγαι, ἔτι ἀγαθότητες
 μὴ τὸ περιπεφυκὸς ὑφέσεως ἔτι ἀναλο-
 γίας. ὑπὲρ γὰρ ἐστὶν ἢ μία ἀρχή πρὸς
 πάντα τὰ ὄντα, τὸ ἐκαστὴ πρὸς τὸ
 πλὴθ^{ος} τὸ περιπεφυκὸν ὑπὸ τὸ καὶ
 αὐτῷ ιδιότητι. ὅ γὰρ ὡς διωατὸν, μὴ
 ἔτι ἑκάστη πλὴθ^{ος} καὶ ἀγαθότης πᾶσα
 ἀφωρεσμένη εἰς οἰκίαν ἀρχὴν ἀνα-
 λείνεσθαι, ἢ πᾶσι τὸ ἐν, ἔτι ταῦτόν ἐστὶ
 ὑπὸ ἀνάγκην. παντὸς γὰρ πλὴθ^{ος} ἢ
 γένεσθαι τὸ ἐν, ἔτι πᾶσι ἐν πολλοῖς ιδιότης
 ἀφ' ἑνὸς εἰς τὰ πολλὰ πᾶσιν. Πᾶ-
 σαι ἔναι αἰ μεμελεῖ ἀρχαί ἐν ἑνὶ τῷ
 ὅλῳ, ἔτι αὐτῆς, ἢ ἀγαθότης, ἀφω-
 ρησθαι. Omnē enim multitudinē unū antecedit, & omnis quę in mul-
 tis reb^{us} est proprietas, ab uno ad multa porrigitur. Omnia igitur singu-
 laria principia in toto cōsistunt, ab eoq; cidentur, nō ratione intervalli,

multitudo, & ea quę bona non
 sunt, bonū appetunt, ut se ipsis ex-
 cellentius, quodq; ipsum principiū
 non est, omnino à principio ortum
 est. Id principium vires habere sum-
 mas atq; universas necesse est. Am-
 plitudo autem viriū & quasi abun-
 dantia in eo sita est, ut cum omnia
 producat à seipso, similia producat
 prius quam dissimilia. Quapropter
 multa principia unum principium,
 multas simplicitates, multas bonita-
 tes continenter à se ipso producit.
 Res enim omnes cum inter sese dif-
 ferant, suisq; differentiis compleantur,
 ad unū singulæ suum principiū
 reducuntur. Veluti, pulcra omnia,
 quęcunq; & ubicunq; sunt, sive in
 corporibus sive in animis, ad unum
 reducuntur pulcritudinis fontē: sic
 etiam moderata, sic vera omnia, itē-
 que principia omnia, cum primo
 principio coherēt, quatenus princi-
 pia & fontes & bonitates sunt, cū ea
 qua decet diminutione & propor-
 tione. Quā autē rationē habet unum
 illud principiū ad res omnes, eandē
 habet unumquodq; principium ad
 eam multitudinē quę sub ipsius pro-
 prietate cōtinetur. Neq; enim aliter
 fieri poterat, quin unaquęq; multi-
 tudo, discrimine aliquo separata, ad
 suum illud principiū contenderet, à
 quo omnibus una & eadē forma af-
 fulgeret. neque

ἔδὲ πληθύνοντες, φερέχοντες, ἀλλ' ὡς ἐν τῷ ὅλῳ τὰ μέρη, καὶ ὡς ἐν τῷ ἐνὶ τῷ πληθύνει, καὶ ἐν τῇ μοναδίῳ ὁ ἀριθμός. πάντα γὰρ ἐστὶν ἐκείνο πρὸ πάντων, καὶ πρὸ τῶν μίαν ἀρχὴν αἱ πολλαὶ ἀρχαὶ πληθύνονται, καὶ ἐν τῇ μιᾷ ἀγαθότητι, αἱ πολλαὶ ἀγαθότητες ἐνδρύνονται. καὶ ἐστὶν ἐκείνο ὃ τίς ἀρχὴ ὡς περ ἐκαστὴ τῶν ἄλλων, ἢ μὴ καλῶς, ἢ ὡς ἀληθείας, ἢ ὡς συμμετερίας, ἢ ἄλλου πνός, ἀλλ' ἀπλῶς ἀρχή. καὶ ὃ τῶν ὄντων ἀπλῶς ἀρχή, ἀλλ' ἀρχὴ ἀρχῶν. Δεῖ γὰρ καὶ τὸ ἀρχικὸν ἰδίωμα, ὡς περ τὰ ἄλλα, μὴ ἀπὸ πλεονεξίας ἀρχεσθαι, ἀλλ' εἰς μίαν μονάδα συγκερυσθῆναι, τῶν ἀρχῶν τῶν ἀρχῶν. Τὰ μὲν ἔν πεῶτα τῶν ἀπὸ τοῦ πρώτου ἀγαθοῦ παρὰ τοὺς ὁμοφύεις, ὅτε ἐξέστη ὃ εἶναι ἀγαθόν, ἀκίνητα ὄντα, καὶ ἀμεταβάλητα, καὶ ἐν τῇ αὐτῇ αἰετῇ μακαριότητι ἰδρυμένα. ὅτε ἐνδεῆ ὃ ἀγαθόν, ὅπ αὐταγαθότητες εἰσι. τὰ δὲ ἄλλα πάντα, ἀπὸ τοῦ ἀγαθοῦ ἐκ τοῦ καὶ τῶν πολλῶν ἀγαθοτήτων παρὰ γένετα, ἀποσπέντα ὃ εἶναι αὐταγαθόν, ὃ δὲ τὸ ἀκινήτως ἐνδρύνον ἐν τῇ ὑπέρξει τῶν θείας ἀγαθοτήτων, τῶν μέτεξιν ἐχρὶ τὸ ἀγαθόν. ἄλλα τὰ μὲν ἔχοντα ἐπεροκίνητα, οἷον τὰ σώματα, ὡς περ ἐπὶ ἐστὶν ἐπὶ κίνησιν ἐξωθεν ἐχρὶ, ὅτε ἐφεσπένειν ἐαυτὰ δύναμιν, ὃ δὲ τὸ μερὲς ἐπὶ αἵματι ὄντα μὴ διωκόμενα ὅλα δὲ ὄλων ἐαυτοῖς ὑπαρμόστην, ἵνα ἐπὶ ὅλον ἐκαστον ὅλας ἐκαστὸν αἵματι, ὅτε κινῶν ἐαυτὰ,

neque multitudinis: sed ut in toto partes, & ut in uno multitudo, & in unitate numerus. Illud enim, est omnia, ante omnia: & in uno principio multa principia multiplicantur, & in una bonitate multæ bonitates sunt collocatæ. Atque illud non est principium, ut unumquodque reliquorum, aliud pulcri, aliud veritatis, aliud congruentiæ, aut alterius alicuius rei, sed simpliciter principium, neq; simpliciter eorum quæ sunt sed principium principiorum. Oportet enim principium proprietate non à multitudine incipere, sed in unam unitatē colligi principium principiorum. Ac prima illa quæ à primo bono producuntur, quia cum hoc cohærent: à bonitate non recesserunt, cum immobilia & immutabilia sint, & in eadē semper beatitate collocata: non indiga boni, quia per se bonitates sunt. Cætera vero omnia, ab uno bono & multis bonitatibus producta, cum remota sint ab eo ut per se bona sint, & immobiliter in essentia divinæ bonitatis collocata: participatione habent bonum. Verum extrema, & quæ aliunde moventur, veluti corpora, sicut & essentia & motum aliunde habent, nec ipsa cohibere sese possunt: propterea quod divisionē admittunt, & instabilia sunt, nec tota per totum sibi ipsis ita consentiunt, ut unumquodq; totum sui totius sit causa: nec sese movere possunt,

δε τὸ νεκρὸ εἶναι καὶ αὐτὰ ἐ ἀ-
 πνύμονα, ὅτως ἐ τὸ ἀγαθὸν ἔωθεν
 ἐξ ἑ. τὰ ἣ μέσα δὴ μὲν τῇ ἀκινήτῃ
 φύσεως ἐ αἰετῇ τὰ αὐτὰ ἐ ὡσανύ-
 τως ἐχέσης ὑπέβη. τῇ ἣ ἐχάτων ἐ
 ἐπεροκινήτων ὑπερέχοντα, κινεῖται
 μὲν, ὑφ' ἐαυτῶν ἣ κινεῖ, ἐ ὅτε ἀπ'
 αὐτῶν ἔξωθεν πνῶν, ὡς περ τὰ σώμα-
 τα. ποιαὶ τῷ δὲ εἰσιν αἱ ψυχαί, ἐαυ-
 τὰς τε κινῶσαι ἐ τὰ σώματα. ἐ δε
 τῷ τὰ ἐνδοθεν κινεῖ μὲν σώματα,
 ἐ μὲν ψυχὰ λέγονται, τὰ ἣ ἔξωθεν μό-
 νως, ἀψυχὰ. Ἡ γὰρ ψυχὴ ὑφ' ἐαυτῆς
 κινεῖ μὲν κινεῖ ἐ τὰ σώματα. εἰ γὰρ
 ὑφ' ἐτέρου ἔξωθεν κινεῖ μὲν, ἐκίνοι τὸ
 σῶμα, ὡς ἐκείνη κυρίως ἀν' αὐτὸ τὸ
 σῶμα κινεῖ μὲν δὲ τῇ ψυχῇ κινου-
 ῖτο. αὐτὴ γὰρ ἡ αὐτοκινήτο ὅσα ἀπε-
 ὑποβῶσα δὲ αὐτοκινήτα, ἐ τῇ μέτεξιν
 ἀγαθωμορμῇ, κινεῖται μὲν ὅτι τὸ ἀ-
 γαθόν, ἀλλ' ὡφ' ἐαυτῇ κινεῖ, ἐ ὅτε ἀπ'
 αὐτῆς, ἐφιεμῶν τε αὐτῇ ἐ ὀρεγομῶν.
 ἐ εἰσιν αὐτῶν ἰδίαι κινήσεις αὐτῶν, ἡ-
 τε ἐφρεσις, ἐ ὀρεξις, ἐ ὀρμη, ἐ αἵρεσις.
 αὐτὰ αἱ μὲν περὶ τῶν ψυχῶν, ἀπε-
 περσιχώς ὑπὸ αὐταγαθῶν πρὸς
 χθεῖσαι, καὶ ἐχον πρὸς ἐκείνην
 ὑφ' ἐμῶν, δε τὸ μὲν εἶναι ἀγαθότητες
 ἀλλ' ὀρεγέμεν δὲ ἀγαθῶν, πρὸς ὡς συγ-
 γενεῖς πρὸς αὐτὰ, συμφυῶς τε αὐ-
 τῶν ἐ ἀναποσάσως ὀρέγον, ἐ τῇ αἵρε-
 σιν μονοειδῶς πρὸς ἐκείνην πεταμῶν
 ἐχέσιν, ἐ δὲ ποτε δὴ πρὸς αὐτὰ πρὸς τὸ
 χεῖρον. ἐ εἴπερ ἡ προαίρεσις ἀντ' αὐτῶν
 appetunt : tamen ut illi cognati,

quia per sese mortua sunt & exper-
 tia spiritus: ita & bonum suum ex-
 trinsecus habent. Media vero infra
 naturam immobilē, quæ semper sui
 similis est, eodemq; modo se habet,
 subsistentia, sed extremis quæ aliunde
 moventur præstantiora: moventur
 illa quidem, sed à semetipsis mo-
 ventur, & non extrinsecus ab aliis
 quibusdam, ut corpora. Huiusmodi
 sunt animi, qui & seipsos & corpora
 movent: eoq; corpora, quæ intrin-
 secus moventur, animata dicimus:
 quæ vero extrinsecus tantū, inani-
 ma, cum scilicet animus, qui à se-
 ipso movetur, etiam corpora mo-
 vet. Qui si corpus ita moveret, ut
 ipse ab alio quopiam extrinsecus mo-
 veretur: ipsum corpus ab eo proprie
 moveretur, quod animum mo-
 veret. Ea igitur natura quæ à se-
 ipsa cietur, ut inferior immobili,
 quæque participatione bona red-
 ditur, movetur illa quidem ad bo-
 num: sed à se ipsa movetur, &
 non ab alio: illudque & deside-
 rat & vehementer appetit: eiusque
 propriæ motiones sunt hæ: soli-
 citudo, appetitio, desiderium & de-
 lectus. Ac principes quidem ani-
 mi, ut ab iis quæ per sese bona
 sunt continenter producti, et si
 non nihil illis inferiores, quia bo-
 nitates non sunt, sed bonum ap-
 petunt, arctissime & indivulse illud ap-
 petunt, & voluntatem uniformiter ad illud intentam habent, nun-
 quam ad deterius declinantes. Quod si capiendi consilii deliberatio
 alia

πνός εἰσι αἵρεσις, τάχα ἐκ ἀν' ἑνὸς
 προαίρεσις ἐκείνοις· εἰ μή τις αὐτῶν
 προαίρεσιν, ὡς τὰ πρῶτα ἀγαθὰ αἰ-
 ρεσθῆναι, καλοῖ. αἱ γὰρ τῶν ἀνθρώπων
 ψυχαί, πρὸς συνῶδον ὑποτασσά-
 μινται αἰεὶ ἂν καὶ τῶν αἰεὶ κατὰ μὴνόν-
 των, καὶ ἀφ' ὧν πεφυκῆσθαι καὶ πρὸς
 ἐκείνα ὑποτρέφεσθαι καὶ πρὸς αὐτά,
 ὅταν μὲν πρὸς ἐκείνα νοήσιν ὅλα,
 ἀπλῶς ἔχουσι καὶ ἀνανήθηται τὰς ὁρέ-
 ξεις καὶ αἵρεσις αὐτῶν. ὅταν δὲ ἀδυνα-
 τήσωσι, πρὸς τὸ ἀναστροφῆναι, δὲ τὸ καὶ
 τὰ πρὸς τὸ κάτω ἰθέλειν ἐνεργεῖν, καὶ
 ἐστὶν ἐνυπάρχουσαν αὐτῇ πρὸς ψύ-
 χωσιν τε καὶ κινήσιν τῶν αὐτῶν αἰψύ-
 χων τε καὶ ἐπεροκινήτων σωματίων, καὶ
 πρὸς ἀφροσύνησιν τῶν ἐπεροκινήτως
 πεφυκῶτων δὲ ἀγαθῶν μετέχουσιν, ἥ τις τῇ
 ἑαυτῆς κινήσει κινεῖ τὰ ἐπεροκίνητα.
 Τότε ἂν τοῖς γινόμενοις καὶ φθιζέμενοις
 καὶ πρὸς τὸ δὲ ἀγαθῶν ἐστῇσιν ὑποφρο-
 μένοις συνῶσιν, καὶ ἐνδιδοῦσιν ἑαυ-
 τῶν ἐκείνοις, ὥστε ἐπ' ἀνανήθηται ἔχει
 τῶν ἑαυτῆς αἵρεσιν, ἀλλ' αἰεὶ μὴ
 πρὸς τὸ αἵρετον καὶ ἀγαθὸν φερομένην,
 ἢ ὅπως ἀγαθὸν ὑπάρχον, ἢ ὡς ἀγαθὸν
 ἐξαπατῶν καὶ δολιχόζων, διὰ πάντα συνῶ-
 σιν αὐτὰ ἡδονῶν. ἐπεὶ δὲ καὶ τῶν ἀληθι-
 νῶν αἰσθητῶν σύνεστιν ἡ ἀληθινὴ ἡδονή, ὅπως
 αὐτῶν ἡδονῆς αἰσθητῶν σημαζομένης, μὴ
 κρινέσθαι αὐτὰ ὅποιά τις ἐστὶν, πότερον ἀ-
 ληθῆς ἐστὶν ἀληθινῶν αἰσθητῶν συγγενῆς, ἢ
 ἀπληλῆς ἐστὶν ἀγαθῶν ψεύδων ὁμοίωσις,
 falsa boni specie blandiantur. Nam quia cum vero bono semper &
 vera voluptas est coniuncta, ubicunque animus adumbratum ali-

alia alijs antepōnit, & aut è duobus
 alterum, aut unum aliquid è pluri-
 bus amplectitur: nulla fortassis in
 hosce animos cadit deliberatio, ni-
 quis ipsam eo προαίρεσιν vocet, quod
 prima bona amplectatur. Animi ve-
 ro hominum, quorum illa ratio est,
 ut ea coniungant, & inter sese quasi
 devinciant, quæ perpetuo supra
 perpetuoque infra manent, ea præ-
 diti natura, ut & ad hæc & ad illa se
 convertant: si ad superna illa toti
 inclinarint, simplices habebunt &
 adversario carentes appetitiones
 suas, suumque delectum. Cum vero
 nequeunt, in adversum inclinant,
 eo quod etiam ad inferiora age-
 re volunt; quum hæc eis insita na-
 тура sit, ut animent & mo-
 veant ea corpora quæ per sese &
 inanima sunt, & aliunde cidentur;
 utque gubernent ea, quorū illa ra-
 tio est ut alieno motu aliquid boni
 consequantur; quique suo motu ea
 movent quæ aliunde cientur. Tum
 igitur cum sunt iis affixi rebus atq;
 dediti, quæ res oriuntur atq; inter-
 eunt, & ad boni privationem pro-
 labuntur, voluntas eorum ad-
 versario carere desinit: semper ta-
 men ad res expetendas & bonas
 fertur, sive illæ vere bonæ sint, sive
 ob adiunctas voluptatis illecebras
 falsa boni specie blandiantur. Nam quia cum vero bono semper &
 vera voluptas est coniuncta, ubicunque animus adumbratum ali-

ἔπιτερέχει ὡς πρὸς τὸ ἀγαθόν, ὅτε
 ἐφιδάσκου ὅτι πολλὰ πλάσιον ἔχει τὸ
 λυπηρὸν, περιγυμνῶν τε πάντως. ἔ
 γδ' ἔδεται ἐσθίαν, ὁ μὴ πρὸτερον
 ὑπὸ πείνης λυπηθεὶς, ἔδε πίνειν ἡδε-
 ται ὁ μὴ διψήσας. καὶ σωμένῳ
 εἰάν μετ' ἐξυγῆσθαι τὸ ἐν τῷ πίνειν ἡδύ-
 μῳ, ἐπὶ ἐνέσταν ὄφει τὴν δίψαν.
 καὶ ἕως τότε ἐστὶν ἡ ἡδονή, ἕως αὖν ἡ
 λύπη συνυπέρχη· παυσανμένης γδ'
 τῆ πείνης, ἡ δίψης, ἡ εἰγας, ἡ π-
 νος τῶν τοιούτων, ὅτε ἐπὶ ἡδέα αἰτὰ
 περισκορῇ φαίνεται καὶ ἐναντία. καὶ
 ἔπειτα γ' ὡς ἐπίπαιν λύπη τοῖς δι-
 ἡδονῶν εἰς αἰμεσίαν ὑποφερομέ-
 νοις· διὰ τὴν αἵρεσιν γ' ἔξ ἡδέως ἀ-
 γαθῆ, πᾶσι ἡμῶν ὅτι τὰ ἀμαρτή-
 ματα, ὥσπερ διὰ τὴν αἵρεσιν ἔξ
 ἀληθινῆς ἀγαθῆς τὰ κατηρθώματα. Ἐ
 διὰ τῆ αἰρέσεως καὶ παραίρεσεως
 πυγχανομῶν ἔξ τε ἀγαθῆς καὶ ἐναν-
 τίης. ὅταν μὲν γδ' ἡ αἵρεσις ἀλυτῶ· ἡ
 καὶ καθαρῇ, αὐτῆς ἔσται λογικῆς
 ψυχῆς, καθ' ἣν ἐσιώμεθα, τότε ἔστι τὸ
 ὄντως αἰρετὸν καὶ τὸ ἀληθὲς φέρε-
 ται. διὸ τὰ ἰδίον ἀγαθόν τῆ ψυχῆς,
 ὁρετὴ λέγεται, ὡς αἰρετὴ ἔσται κυρίως,
 καὶ καὶ τὴν ὄντως αἵρεσιν παρρησιό-
 νη. ὅταν γ' τοῖς ἀλόγοις πάρεσι συνορέ-
 γηται, καὶ τὸ ἐκείνων οἰκτεῖον νομίζῃ,
 τότε ψευδώνυμον ἔχει τὴν αἵρεσιν.
 ἐπεὶ ἔ τῷ ἐστὶν ἐφ' ἡμῶν, ἡ αἵρεσις
 καὶ παραίρεσις ἡμῶν. ἡ γδ' ὑπό-
 ληψις, καὶ ὁρμή, καὶ ὁρεξις, καὶ
 ἐκκλισις, εἰς τὴν αἵρεσιν ἢ παραίρεσιν
 ἀναφέρονται, ἐνδοξον εἶναι πάντων

tanquā ad bonum accurrat: nec illud
 expendit, ei multiplicē molestiam,
 & quidem longe exquisitissimā, in-
 esse. Neq; enim esu delectatur quif-
 quam, nisi prius famis molestiā sen-
 serit: neque potu qui non sitierit,
 molestia deniq; cum voluptate co-
 hæret. Proinde si voluptatē quæ bi-
 bendo percipitur, inhibueris, sitim
 adhuc inesse videbis: voluptasq; du-
 rat, quandiu molestia ei adhæret.
 Nam ubi fames, sitis, albor, aut si-
 mile aliquid sedatū fuerit: suavia illa
 esse desinunt, ac potius adversa
 fiunt, & fastidiū cient. Omnino cer-
 te molestia eos comitatur, qui volu-
 ptatis impulsū illecebris, excedunt
 modū: & ἐ iucundi boni studio pec-
 cata nostra omnia oriuntur, sicut ἐ
 studio veri boni recte facta. Ac pro-
 pter αἵρεσιν ἢ προαἵρεσιν & bonum
 & contrarium consequimur. Nam
 cum voluntas soluta puraque & in
 ipsius rationis potestate fuerit, a qua
 natura nostra pēdet: tum ad res vere
 expetendas & ad veritatem fertur.
 Quare propriū animi bonū virtus,
 à Græcis ὁρετὴ dicitur, quod proprie
 sit optabilis, & vera optione com-
 paretur. Sin brutorū affectuum cu-
 piditates secuta fuerit, & id quod
 horū est, suum duxerit: falsum tum
 habet delectū. In nostra enim pote-
 state est αἵρεσις & παραίρεσις nostra.
 Nam opinio, appetitio, desiderium
 & declinatio ad αἵρεσιν & παραίρεσιν
 referuntur, quæ omnes sunt internæ

τῆς

animorum motiones , & non externæ impulsiones . Quapropter & his dominatur : eaque de causa & Deus & leges & homines prudentes , consilium & voluntatem intuentes , ut quæ in nostra potestate sint , peccata recteque facta discernunt , non autem ipsas actiones , quæ in nostra potestate non sunt , quæque consiliis ac voluntatibus discernuntur . Nam cædi non voluntariæ , ut quæ non consulto neque arbitrato nostro facta sūt , quæque in nostra potestate non fuerit , venia datur . Qui vero iure meritoque aliquem occiderit , etiam laudatur . Ita non ipsæ actiones laudem aut vituperationem in sese continent : sed consilio & voluntate , quæ in nobis sitæ sunt , distinguuntur . Recte igitur Epicætetus ab his suæ institutionis exordium sumpsit : & nos , uti huc omnia nostra consilia referamus , monet , ut qui ex iis & bona & mala consequamur . Cum vero dicit , res alias in nostra potestate esse , alias non esse : non totam rerum naturam partitur , sed eas tantum res complectitur quæ in nobis sunt , & coniunctæ nobiscum . neque enim ullam habet adæquationes decet , si quis divisioni eorum , opponat omnia quæ & supra quoniam sunt qui negent quicquam.

βυλόμενοι ἐφ' ἡμῖν, ἀλλ' οἱ μὴ πά-
 σαις ἡμῶν ἐξ ἀνάγκης τὰς ἐνεργείας
 γίνεσθαι ἢ τὰ πάθη νομίζοντες, οἱ ᾗ
 ἐκ ταυτομάτης καὶ τὸ εἰκὴ ἢ ὡς ἐτυ-
 χε, φερομένων ἡμῶν ὥσπερ κυλίν-
 δρων, ἥκει μὴ τὰ ἤδη βῆναι πρὸς
 τὸ ἐφ' ἡμῖν, ἐτ' αἰρέσεως ἐπεραι-
 ρέσεως ἐν τοῖς ἔσσι τάξεως, ἐτ' ἀναλ-
 καίας αὐτῶν ὑποστάσεως· ἐδὲν ᾗ
 ἴσως καλῶναι, καὶ περηγμένως τινα
 ποιεῖσθαι λόγον πρὸς οὐδ' ἀναιρεῖντας
 τὸ ἐφ' ἡμῖν. Τὸ μὴ ἐν αὐτόματον, ἐ
 τὸ ἐφ' ἡμῖν, ἐ τὸ ὡς ἐτυχε, εἰ μὴ
 ἔτι λέγεται ὡς ἀνδ' ἡμῶν περηγ-
 μένης σκοπεῖ ἐνεργούντων ἡμῶν, ἔτε
 αἰσθητὴς ὁ λόγος, ἔτε εἰ αἰσθητὴς ἡ
 οὐκ ἐπὶ πασῶν ἡλήθθη τὸ ἐνεργεῖν ἡ-
 μῶν. Καὶ ᾗ πᾶσαι αἱ τέχναι καὶ αἱ
 φύσεις σκοπόντινα ἐτέλει ποιεῖσθαι
 μὴ, πρὸς αὐτὸ πᾶσαι τὰς ἐνε-
 ργείας τὰς ἀπ' ἀρχῆς ἀρχὴ πέρ-
 τει ἀπ' αὐθιγῶν. καὶ ὅπως πᾶσαι τὴν
 ἐμφύχων κίνησιν καὶ ἐνέργειαν, τινὸς
 ἕνεκα ἀγαθῆς διππελῆται, ἢ ὄντ' ἢ
 διοκωῦτ' εἶναι. ἐτ' ἢ διὰ τὸ
 βλαβερὰ φυγῇ, διὰ τὸ ἀγαθὸν καὶ ὡς
 ὠφέλιμον καὶ ἔτι. Εἰ ᾗ ἔτι πᾶς τὸ εἰκὴ
 καὶ ὡς ἐτύχε λέγει, ὡς αἰδιώτης ἢ δι-
 βλαβερὸς ὄντ' ἔρεκε, (ὡς λέγο-
 μιν, εἰκὴ καὶ ὡς ἐτυχε φάρμακον
 προσφέρει τινι, ἢ τὸ αἰδιώτικόν ὠφέ-
 λησαι, ἢ βλαπτικὸν ἐνίοτε), ἐκ ἀναιρεῖ τὸ
 ἐφ' ἡμῖν ὅτι λέγει. καὶ τῶν διω-
 τῶν καὶ ὠφελίμων μόνον τῶν ὄρε-
 ξιν καὶ τῶν ἐκκλισιν ἐφ' ἡμῖν εἶναι
 quidem voluntatis nostræ libertatē sustulerit. Non enim eorum modo
 que fieri possunt, quæque profunt, appetitionem & fugam penes nos esse

esse in potestate nostra, nonnulliq;
 omnes actiones nostras omnesque
 casus necessario fieri existimant: alii
 vero casu, fortuito & temere, quasi
 nos cylindri instar agitemur: satis
 quidem essent ea quæ iam diximus
 de ordine eorum quæ in nostra po-
 testate sunt, deque delectu & vo-
 luntate, quibusque declaravimus
 non posse fieri quin ita se res ha-
 beat: nihil tamen fortasse prohibet,
 vel inprimis, & ex professo verba
 contra istos facere, qui voluntatis
 libertatem tollunt. Ac casus qui-
 dem, & negatio libertatis, & for-
 tuitum, si ita dicuntur, quasi nos si-
 ne aliquo præcipuo fine agamus:
 neque vera est ea oratio: & vera ut
 esset, non in omnibus actionibus
 nostris vera esset. Etenim artes &
 naturæ omnes metam quandam &
 finem sibi proponunt, ad quem ab
 initio ad extremum usque actiones
 suas omnes referant. Atq; adeo om-
 nis omnium animantium motus &
 actio, boni alicui⁹ gratia suscipitur,
 sive id vere bonum sit, sive tale esse
 videatur. Nam & mali fuga tanquā
 utilis, fit propter bonū. Sin aliquis
 fortuitum sic accipiat, quasi id quod
 desideretur, aut fieri nequeat, aut
 non expediat, (sicut temere & for-
 tuito medicinam aliquem propi-
 nasse dicimus, quæ aut prodesse ne-
 quit, aut aliquando etiā obest) ne is

dici-

λέγουμεν, ἀλλὰ καὶ τῶν αἰδωάτων καὶ
βλαβερῶν. διὸ ἐμόνον τὰς καπορθύ-
σας ἐφ' ἡμῖν λέγουμεν, ἀλλὰ καὶ τὰς
ἀμαρτωλάς. Τῶν ἧ ἡναγκασμένῳ ὁ
ὅσῃ αὐτὴν ἐξέσπον λέγοντων ἐδὲ ἐφ' ἡ-
μῖν ἢ ὑπολήψιν ἢ ὀρεξιν, ἢ ὅλως ἢ
αἰρεσιν ἢ παραιρεσιν, ὡς ἐτέρωθεν
κινεῖμεν, ἢ ὅσῃ ἐνδοθεν αὐτῶν ἡμῶν
παροργίζωμεν, οἱ μὲν πλεῖστοι ἐνδοθεν αἰ-
τίαν λέγουσι. τίς γὰρ πρὸν ἢ διψῶν,
ὅσῃ ὀρέγεται τροφῆς ἢ πόματι, ἢ
θερμῆς, καὶ θερμὴν καὶ μὴ θερμὴν; τίς ἡ
νοσῶν ὅσῃ ἐπιθυμεῖ ὑγείας; Τινὲς ἡ
αὐτῶν τὸ ὑποληπτόν, ἢ τὸ ὀρεκτόν, ἢ
φυσικόν, ἐκόντας ἢ ἀκόντας κινεῖν
φασὶν ἡμᾶς παρὰ ἑαυτά. τίς γὰρ τῶν
ὁπωσὺν ἀριθμεῖν μαθόντων, τὰ δις
διῦο ὅσῃ ἀν' ὑπολάβῃ πένταρες; ἢ
πῶς ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ τὸ ὅπως ὑπολαβεῖν,
ἢ ἐμᾶλλον ὅπῃ τῇ ἢ ὑποληπτῇ φύ-
σει; τίς ἡ ἀγαθῆς πνός αἰσθόμῃ, ἢ
καλῆς, ἢ τῶν ἐναντίων, ἢ τῶν μὴ
ὀρέγεται, τὰ ἢ ἐκκλίνῃ ὑπὸ ἐκείνων
κινεῖμεν; (ἢ γὰρ ἢ φυσικῶν οἱ ἀρι-
στοι, τὸ πρῶτως κινεῖν, τὸ ὀρεκλόν εἶναι
φασὶν τὸ ἢ ἐτέρωθεν ἐξ ἀνάγκης πα-
σης κινεῖμεν, πῶς ἂν εἴη ἐφ' ἡ-
μῖν;) Ἄλλοι ἡ πλεῖστοι ὀρεγομένης δι-
φρασεῖν αἰπῶνται, ὡς ἐξ ἀνάγκης
κινεῖμεν ἐφ' ὃ πέφυκεν, ὅσῃ ὅν
ἐπ' αὐτῷ τὸ μὴ ὅπως ὀρεχθῆναι. ὁ
γὰρ σωφρονικός, ἢ ἔξιν τῶν σωφρο-
νῶν ἐξῶν καὶ ὁπποτέρου μέρους ὀ-
ρέγεται, καὶ ὁ ἀκόλας, τῶν

dicimus: sed eorum etiam quæ fieri
nequeunt, quæque nocent. Qua-
re non ea modo quæ recte, sed & ea
quæ perperam fiunt, in nostra esse
potestate dicimus. Qui autem opi-
nionem & appetitionem, coactam,
non liberam, nec in potestate no-
stra esse dicunt, atque adeo nec de-
lectum nec consilium, ut quæ aliun-
de moveantur, & non intrinsicè à
nobis progrediantur. Hi partim
inopiam causantur. (quis enim
esuriens aut sitiens, velit no-
lit, cibum, porum, calorem non ap-
petit? quis ægrotans non desiderat
sanitatē?) Partim illud ipsum quod
opinieris, quod appetas, quod fu-
gias, volentem nolentem ad se at-
trahere dicunt. Quis enim, qui vel
minimam arithmeticæ partem di-
dicerit, bis duo esse quatuor non
existimet? Quo pacto igitur tui ar-
bitrii sit sic existimare, ac non po-
tius hoc ipsa rei natura cogat? Quis
vero bono & pulcro rebusve cōtra-
riis animadversis, nō & illa expetat,
& has declinet, iis ipsis impendentibus?
Nam & præstātissimi quique; na-
turæ rerum indagatores, id quod ap-
petatur primā movendi vim habere
dicunt. Id vero quod aliunde neces-
sario planemoveatur, quo pacto ad-
huc in nostra esse potestate queat?
Partim eius qui appetat affectionē
causantur, ut quæ necessario moveatur
ad id quod ipsius natura ferat:
cum aliter facere non possit, quin hoc
modo appetat. Nam temperantiæ
habitu præditus, temperata facta &
studia desiderat: intemperans, in-
tem-

SIMPLICII COMMENTARIUS

temperantia: nec in alterius utrius potestate est, quamvis velit, non sic appetere. Nonnulli certe quidem, quamvis appetitiones suas moleste ferant, easque cieri nolent: tamen ab habitu & consuetudine impelluntur ad res a se desideratas, ab iisque alieno motu pertrahuntur, plane quasi in ipsis situm non sit facere aliter. Ac de rebus qui gnarus earum est, vere; indoctus, male sentit: neque aliter fieri potest. Neque enim ullo modo sciens falsum opinari potest, neque rudis verum. Nam penes rudem quidem est, opinari falsa: non falsa, penes scientem. Neque enim rudis falsum amplecteretur, si penes ipsum id esset: & doctus, si penes ipsum esset opinari vera, falsum etiam opinari posset, si quis id eum velle largiretur. Ut enim sensibus in rebus fieri nequit ut sensus integri & vigentes fallantur: ita se res in iis etiam habet, quæ ratione percipiuntur. Atq; hæc sunt, quæ dicere ii queant, qui libertatem voluntatis tollunt. Mortales autem plurimi, fatalem cœli conversionem, ut cæterorum omnium, sic & appetitionum nostrarum, itemque opinionis & delectus, statuunt esse causam, astrologorum subnixa testimoniis, qui è positu astrorum in genere si pronuncient, alium fore vo-

ἐπεὶ ἐδετέρω αὐτῶν
ἐτῶς ὀρεχθῆναι.
διυφερόντες τὰς
ἐξουσίας, καὶ βελόρμοι μὴ κί-
νῳνται ὅμως ὑπὸ
τῶν ἐξουσιῶν ὀρεκτῶν, καὶ ἔλκονται ὑπὸ
τῶν οἰκείων ἐπεροκινήτως, ὡς οὐκ ὄν ἐπ'
αὐτοῖς τὸ μὴ ἔτῶς. καὶ ὑπολαμ-
βάνει ὁ πᾶς τῶν παλαιῶν, ὁ
μὲν ὁπισθίων τὰ ληθῆ, ὁ δὲ ἀμα-
θὴς τὰ ψευδῆ. καὶ ἔδωκόν αὐ-
λῶς. ἔπερ' ὅτι τῷ ὁπισθίονι ἐστὶ τὸ
ψευδῆ ὑπολαβεῖν, ἔπερ' ὅτι τῷ
ἀμαθῆς τὸ ἀληθὲς πάντως. ἀλλὰ
τὸ μὲν ψευδῆ ὑπολαβεῖν, ὅτι τῷ
ἀμαθῆς ἐστὶ, τὸ δὲ μὴ ψευδῆ, ὅτι
τῷ ὁπισθίονι. ἔρ' ἂν εἴλετο ψευδῆ
ὑπολαμβάνειν ὁ ἀμαθὴς, εἰ ἐπ' αὐτῷ
ἦν καὶ ὁ σωφραδῆς, εἰ ἐπ' αὐτῷ ἦν
τὸ ἀληθῆ ὑπολαμβάνειν, ἔχεν
ἂν καὶ τὸ ψευδοδοξεῖν αὐτὸν, καὶ
εἰ πάνυ τις αὐτὸν ὑποδοίκοι βε-
λεσθῶν. ὡς γὰρ ὅτι τῶν αἰσθητῶν καὶ
τῶν ἱρραμῆρας ἐχόντων τὰς αἰσθη-
σεις, αἰδιώσπον παρὰ αἰσθάνεσθαι,
ἔτῶς ἔχει καὶ ὅτι τῶν λογισμῶν λη-
πῶν. Ταῦτα μὲν ἀντιπρὸς εἶπον, τὸ
ἐφ' ἡμῶν μὴ συγχωρῆντες εἶναι.
οἱ δὲ πλείους τῶν ἀνθρώπων τῷ
εἰμαρμένῳ περὶφορῶν, ὥσπερ
τῶν ἄλλων ἀπάντων, ἔτω καὶ τῶν
ὀρέξεων τῶν ἡμετέρων, καὶ τῶν παρὰ
ψυχῆς, καὶ τῆς αἰρέσεως, αἰτίαν εἶναι
φασί. καὶ μαρτυροῦνται ὅτι ἀπρολο-
γικῆς, ὅτι ἐν τῇ γενέσει τῶν ἀνέ-
ρων γέστωρ λέγοντας, ὅτι οὕτως

μὴ φιλήδονον ἔσται, ὅτε ἡ φιλο-
 χρημάτων, καὶ αἱ φιλόμα-
 στος, καὶ φιλόσφοι. τὰς γὰρ ὀρέ-
 ξεις δηλονότι παρελέγχονται, ὥς ἐν
 ἡλικίᾳ παρεβαλύνται γενόμενοι. εἴ-
 περ ἔν αληθείᾳ εἶποι, ἀνάγκη
 πάντως ἐκείνας τὰς ὀρέξεις παρ-
 βάλλεσθαι, ὑπὸ τῇ εἰμαρμένης δο-
 θεύσας, καὶ οὐκ εἶναι ἐφ' ἡμῶν τὸ ἀλ-
 λας ἀπ' αὐτῶν παρεβάλλεσθαι. πῶς
 ἔν ἐφ' ἡμῶν ἔσται, τὸ τοίως ἢ τοίως
 ὀρέγεσθαι, εἰ πάντως ἀνάγκη καὶ βε-
 λομένοις καὶ μὴ βελομένοις ἡμῶν μο-
 νοθεύσας ὅτι ποῦτε ἢ ποῦτε τὸ ὀρεκτὸν
 διαποτίνεσθαι. Αὐτῶν μὴ καὶ ποιεῖ-
 ται πνεύσας ἀν' εἶναι αἱ πρὸς τὸ ἐφ' ἡμῶν
 ἐνστάσεις, ὅτε τὰς ὀρέξεις ἢ ἐκκαλί-
 σεις, ἢ ὅλως τὰς αἰρέσεις ἡμῶν ἐφ'
 ἡμῶν εἶναι συγχωρεῖται.

Ῥητέον ὅτι πρὸς τὸ μὴ διαποτίνε-
 σθαι λόγον, ὅτι οὐκ ἐντήθησιν ὀ-
 ρεξὶν ἢ ἐνδείᾳ. πολλὰ γὰρ καὶ τὰ πάν-
 τη ἀψύχων, ὥς περ τὰ φυτὰ ἐνδεῶς
 ἴσχυονται ποιότητος τινος, οἷον ὑγρό-
 ττος, ἢ ξηρόττος, ἢ θερμάσας, ἢ ψύ-
 ξεως, ὁμοῦς οὐκ ὀρέγονται, ὅτι μὴ εἶναι ὀ-
 ρεκτικὰ. τὰ γὰρ ὀρεγόμενα, καὶ αἰ-
 σθάνονται τὸ ὀρεκτὸν ἀνάγκη, καὶ κί-
 νηθῆναι ἐπ' αὐτό. Οὐκ ἐντήθησιν μὴ
 ἔν τινι ὀρεξὶν ἢ ἐνδείᾳ. τὸ ὅτι ὀρεκτι-
 κὸν ἐνδεὲς γενόμενον, εἰς βοήθειαν
 τῆς ἐνδείας παρεβάλλει τινι ὀρεξὶν.
 ὥς περ ὅτε τὰς χεῖρας ἡμῶν ἐντήθη-
 σιν ἢ κνησμάδης ἀφ' ἑσθ' ἐλθὶναι
 μὴ ὅτι αὐτῇ βοηθῶσιν αἱ χεῖρες.
 ἀλλ' ὅτε τὰς τέχνας ἐντήθησιν
 αἱ χεῖρες, ἀλλ' ἢ ψυχῇ πρὸς τινι

luptuarium, alium avarum, alium
 Musarum & sapientiæ amato-
 rem, & appetitiones prædicant
 sese per ætatem ostensuras. Qui
 vera si dicant, omnino necesse
 esset existere appetitiones fato in-
 sitas, nec situm in nobis esse ut
 alias proferamus. Quomodo igitur
 penes nos erit, hoc aut illo
 modo appetere, si omnino ne-
 cesse nobis est, nolentibus volen-
 tibus uniformiter ad hoc illudve
 desiderium incitari? Hæc & id
 genus alia contra libertatem vol-
 untatis afferri queunt, quibus id
 effici videatur, ut neque appeti-
 tiones, neque declinationes, neque
 consilia nostra in nostra potestate
 videantur.

Adversus rationem de egestate,
 dicendum est: eam non inferere
 appetitionem. Multa enim prorsus
 inanima, ut stirpes, qualitate
 aliqua egentia, velut humiditate
 aut siccitate, aut caliditate aut
 frigiditate: tamen eam non ap-
 petunt, quia vi appetendi carent.
 Nam quæ appetunt, eadem etiam
 sentire id quod appetitur, necesse
 est, & ad id moveri. Nec tamen
 appetitum inserit egestas: sed id
 quod appetendi vim habet, aliqua
 re egens, ad egestatem propulsan-
 dam, appetitum provocat. Neque
 vero pruritus nobis manus inferit,
 sed manus pruritus sedant. Neque
 etiam à vitæ necessitatibus artes in-

πῶς ἢ κρείττοσιν ἀρετῆμιν· ὅτι ἡ καὶ ἐκείνα αἴρεσις, ὄντως αἴρεσις ἐστὶ. Διὸ πολλοὺς ἐνδεῶς ἔσώμα-
 τῳ ἔχοντῳ, καὶ πενιῶντῳ καὶ ὀρεγομένης τρεφῆς, αὐτὴ ὀρεξιν ἀ-
 σίτίας περὶβάλλεται, ἢ δὲ θεσμόν τινα ὑπὸ τῆς φύσεως τῆς
 λειᾶν τινα ἐαυτῆς, ἢ δὲ σώματῳ. Καὶ διήλον, ὅτι ἐξυσίαν εἶχε τότε
 σωρευθῆναι τῷ σώματι ὅπερ αἱ πολλὰ ποιεῖσι ψυχαί· ἀλλ' ὡς μετρί-
 ζον ἀγαθὸν τὴν ἐτέραν περὶβάλλει-
 ται. Πρὸς ψυχῇ ἐν λογικῇ
 ὑποκείμενῳ ὁ ἐπίκτητῳ, εἰσ-
 τως ἐπ' αὐτῇ φησιν εἶναι πῶς ἢ
 πῶς ὀρέεσθαι. Οἱ ἢ τὸ ὀρεκτὸν κινεῖν
 τὴν ψυχῇ ὅτι τὴν ὀρεξιν λέγοντες,
 λέγουσι μὲν τοὺς ἀληθεῖς, ἢ μὲν ποῖ
 ὅσον νομίζουσι λέγειν. ἢ δὲ ὡς ἐπὶ
 προκίνητον τὴν ψυχῇ κινεῖ εἰς ὀρεξιν,
 ἀλλὰ τὴν ἐαυτῷ περὶ τὸν ὑποδ-
 χλῆν ὑπὸ τῆς φύσεως, δι' ἧς ἐγκαλεῖται
 τὸ πρὸς αὐτὸ ἐκτείνεσθαι πεφυκός. ὡς
 γὰρ τὸ αἰσθητὸν οὐκ ἐκλήθησι ἢ αἰσθη-
 σιν τῷ αἰσθανομένῳ, ἢ δὲ ὡς ἐπὶ προκίνη-
 τὸν ἔλκεν ἐφ' ἐαυτὸ εἴωθεν, ἀλλ' ἐαυτῷ
 περιείνει σύμμετρον εἰς συναρμογῇ
 ἔσπεφυκός τῳ αὐτῷ συναρμοζέσθαι, ἢ
 τῷ τὸ ὀρεκτὸν, ἢ ἐαυτῷ περιεἶνον
 ὑπὸ τῆς φύσεως, ἐκκαλεῖται ἢ ἐπ' αὐτὸ
 τῇ ψυχῇ ἐκτείνουσιν, ἢ ὑπὸ τῆς φύσεως
 τῆς ἔχουσιν. Διὸ τὸ ὀρεκτὸν περὶ
 κινήτων οἱ μὲν ὀρέγονται, οἱ δὲ ἢ
 καί ποτε εἰ τὸ ὀρεκτὸν πᾶσι τὴν εἶχα
 φύσιν ὡς ἀναγκάζειν τὸ ὀρεγομένην, ἢ
 ἀπ' αὐτῆς κινήσεως ἐνεδίδοτε, πᾶσιν ἢ
 naturā haberet, ut appetentem cogeret, & motus ab ea inderetur, necesse

his virtute augetur. Nam is delectus qui præstantiora amplectitur, verus delectus est. Unde & sapescit, ut corpore egente, esuriente & cibum appetente, animus ieiunium ultro desideret, vel ob legem aliquam ita iubentem, vel propter corporis suive ipsius curam. Perspicuum autem est, licuisse illi tum una cum corpore appetere, id quod plerique animi faciunt. Sed maioris boni desiderio, appetitionem aliam profert. Animi igitur ratione præditi respectu, Epictetus hoc aliove modo appetere, in nostra esse potestate affirmavit. Qui vero appetitionem à rebus appetendis excitari dicunt: verum illi quidem ex parte dicunt, sed non quantum ipsi putant. Hæ enim animum ad appetendum non ita movent, quasi is aliunde cieatur, cum suggerunt susceptionem sui, idoneam ad provocandum id quod eas amplecti natura solet. Ut enim res subiecta sensui, sentienti sensum non inserit, neque id, quasi aliunde moveatur, ad se attrahere solet, sed sese offert idoneā quæ cum eo coniungatur, cuius natura coniunctionem illam admittit: sic & res appetenda suam convenientiam proponens, provocat animi ad sese desiderium, qui ad illud aptus est. Quamobrem rebus appetendis propositis, alii eas appetunt, alii non. At si res appetenda eā

διδάσκειν ἢ κυρίως ὁρεκτῶν ὁρέγεσθαι, καὶ μὴ πλανᾶσθαι περὶ τὰ εἰδω-
 λα. Πρὸς ἣν ἑστὶν ἀλέγονται οἱ δὲ τὸ ἢ
 ὁρεξίν εἰς ὁρεγομένης, καὶ ἢ ὑποληψίν
 ὑπολαμβάνοντο, ὅτι τὸ οἰκεῖον ὁ-
 ρεκτῶν καὶ ὑποληψίων φέρεσθαι, καὶ φύ-
 σιν μὴ εἶναι ἐπ' αὐτῶν, τὸ ἕως ἡ ἐν-
 ανπίως, ὡς περὶ εἰς ὅτι τῇ βλάβῃ τὸ
 ὅτι τὸ κατὰ φύσιν φέρεσθαι. (ἦν γὰρ ἂν ἐπ'
 αὐτῇ καὶ ἡ ὅτι τὸ ἄνω φορεῖται) καὶ περὶ
 τῆς ἐν ἡμετέροις, ὅτι διττῇ ἐστὶν ἡ ἀ-
 νάγκη, ἡ μὲν, ἀντικειμένη πρὸς τὸ
 αὐτεξέσθαι, ἡ δὲ συνυπαρχέουσα αἰσθῶ.
 ἡ μὲν ἐν ἑξῶθεν ἀναρρεῖ τὸ αὐτεξέ-
 σθαι. (ἐπεὶ γὰρ ἑξῶθεν ἀναγκαζόμε-
 νός τις ποιεῖν ἢ μὴ ποιεῖν, αὐτεξέσθαι
 ἐνεργεῖν λέγεται) ἡ δὲ ἐνδοθεν ἡ πάντῃ
 ἀναγκαζέουσα καὶ ἡ αὐτῶν φύσιν ἐν-
 εργεῖν, αὐτῇ φυλάττει μᾶλλον τὸ αὐ-
 τεξέσθαι. καὶ γὰρ τὸ αὐτοκίνητον, καὶ ἢ
 εἰς αὐτοκίνητης φύσιν, ὅφ' αὐτῇ κί-
 νηται ἀνάγκη. καὶ εἰ ἀφ' αὐτῆς ἐπι-
 ροκίνητόν ἐστιν. εἰ γὰρ ἑξῶθεν ἡ ἀνάγκη
 αἰσθῶ. αὐτῇ συνῆσθαι τῇ εἰς αὐ-
 τοκίνητης φύσει, καὶ σώζεσθαι αὐτῇ,
 καὶ εἰς τὰς οἰκειάς ἐνεργείας πρὸς ἀ-
 γασθαι. Εἰ γὰρ καὶ ἑξῶς καὶ τὸ ἀφ' αὐ-
 τῆς αἰσθῶς ἐστὶν ἡ ψυχῇ, ἀφ' αὐτῆς
 διάγωγιάς τε, καὶ τῆς ἀναγωγίας
 δηλονότι, καὶ τῶν ἀπὸ τῆς ἑξῶς
 καὶ ἀφ' αὐτῆς ἐνεργειῶν, αὐτῇ
 αἰσθῶ. Οὐ μὲντοι εἰς τὸ αὐτῇ
 κινεῖν ὅτι πάντων τὸ αὐτεξέ-
 σθαι καὶ τὸ ἐφ' ἡμῶν, τῷ διωκόμενῳ
 καὶ τὰ ἐναντία ποιεῖν. αἱ γὰρ τῷ ἀ-
 γασθῶ αἰσθῶ. σωτηρητέα ψυχῇ,

doceamus, ea quæ proprie appeten-
 da sunt, appetere, & simulacris non
 falli. Adversus eos autem qui di-
 cunt, quoniam appetitus appeten-
 tis, & opinio opinantis, suapte na-
 tura ad suum appetibile & opina-
 bile feratur, non penes ipsum esse,
 ut sic contrave feratur: sicut neque
 penes glebam sit deorsum ferri;
 nam alioqui sursum etiam ferri pos-
 set: Adversus hos igitur dicendum,
 duplicem esse necessitatem: unam
 libertati voluntatis oppositam, al-
 teram cum eadem coniunctam.
 Externa itaque libertatem tollit.
 (nemo enim qui extrinsecus ali-
 quid facere cogitur, aut non facere,
 libere agere dicitur.) Interna vero
 cogens omnia pro sua natura agere,
 hæc magis libertatem confirmat.
 Quod enim per se movetur, pro
 natura sua moveri à sese necesse est:
 neque propterea ab alio movetur.
 Neque enim extrinsecus necessitas
 ea provenit, sed cum eius quod per
 se movetur natura coniuncta est:
 eamque conservat & ad suas action-
 es producit. Quod si habitus
 etiam melioris & deterioris sibi
 ipse causa est animus, propter obei-
 dientiam & contumaciam: actio-
 num etiam causa, quæ ab habi-
 tu oriuntur, illi erit ascribenda.
 Neque tamen in omnibus libertas
 & potestas nostra eo metienda est,
 quod etiam contraria facere pos-
 sit. Nam animi, bono semper affixi,

καὶ

SIMPLICII COMMENTARIUS

bonumque amplectentes, liberum etiam delectum habent (neque enim is defectus coactus est) & bono suo semper inhaerent, neque ad contrarium unquam abstrahuntur. Nostri vero animi dum quidem boni sunt, bona appetunt: cum vero mali sunt, mala. Itemque à vitio transeunt ad virtutem, si curentur: & à virtute ad vitium, si negligantur: atque utrumque faciunt arbitrato suo, nullaque necessitate coacti. Quare nullius vitii causa in Deum conferri potest. Et enim fecit animum qui malus fieri possit, eo quod non prima illa tantum condidit, sed media etiam & postrema: ut ita omnia perfecta redderentur, & prima vere manerent prima, non autem extrema, sterilia, imbecilla evaderent, materiae permiscerentur. Fecit igitur animum qui malus fieri posset, Deus qui bonus est, ob divitias suae bonitatis. Nec tamen aliter eum fieri malum passus est, nisi ipse voluisset. Adversus eos autem qui dicunt fatali conversione non actiones modo nostras, sed & appetitiones cogi, nec quicquam liberum nobis relinqui, neo libertatem aliud nisi nomen inane esse, dicendum est: siquidem rationis particeps animus, ortus atque interitus expers sit, (quod nunc ut concessum sumatur, demonstrandum alibi: licet Stoici aliter de eo sentiant) si igitur

τὸ ἀγαθὸν ἔχουσιν αἰετὲς μέλαι, καὶ αὐπαιρέσειν. ἡ γὰρ ἐστὶν αἰρέσειν. ἡ δὲ ἀγαθὸν αὐτῶν, ἡ δὲ ἐπὶ τοῦ αἰετὲς μέλαι, αἰετὲς μέλαι. αἱ δὲ ἡ-
μέτεροι ψυχῆ, ἀγαθὰ μὴ ἔσονται, καὶ κακὰ γινώσκουσιν. τῶν κακῶν μετὰ βάλλουσιν, καὶ ἀπὸ τῆς κακίας εἰς ἀρετὴν ὁρμήσονται. καὶ ἀπὸ τῆς ἀρετῆς εἰς κακίαν ἀ-
ποκλίνουσιν, καὶ ἐκείθεν πρὸς αἰρέσειν μελαινέμεναι, καὶ ἐκείθεν πρὸς ἀνάγκην ποιεῖται. Διὸ παντοίας ὁ θεὸς κακίας ἀναίτιός ἐστι. καὶ ὃ ἐποίησε ψυχῇ κακῶς ὄντι πεφυκῆσαν, ὅτι τὸ μὴ τὰ πρῶτα μόνον ἀφ' αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τὰ μέσα καὶ τὰ ἔσχατα ἵνα καὶ τέλειον τὸ πᾶν ἔ-
ως ὅπου τελευτῇ. καὶ τὰ πρῶτα ὄντως πρῶτα μὴ, καὶ μὴ ἔσχατα, καὶ ἄγνοια, καὶ ἀδρανεία, καὶ ὑλικὰ γενήσονται. Ἐ-
ποίησε μὴ ἔν ἁπλῶς τῷ καὶ τῷ πεφυ-
κῆσαν κακῶς ὄντι ψυχῇ, ἀγαθὸς ὢν, ἀλλὰ τὸ πλεονεξία αὐτῆς ἀγα-
θότητος. ἀλλὰ ἡ συνεχώρησεν ἄλ-
λως αὐτὴν κακῶς ὄντι, εἰ μὴ αὐτὴ θελήσει. Πρὸς ἣν ὅτι λέγον-
τας τὴν εἰμαρμένην περὶ αὐτῶν μὴ μόνον τὰς πρῶτας ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ τὰς αἰρέσεις ἀναγκάζειν, καὶ μὴ δὲν ἐφ' ἡμῖν ὁπολείπειν, ἀλλὰ ὁ-
ποια μόνον εἶναι τῷ τὸ ἐφ' ἡ-
μῖν, ἡ πλεονεξία, ὡς, εἴπερ ἀνέννητος, καὶ ἀφθαρτός ἐστιν ἡ λογικὴ ψυχὴ (ὅπερ νῦν ὡς ὑποκείμενον εἰλή-
φθω ὁποδεδειγμένον ἐν ἄλλοις, καὶ οἱ ἀπὸ τῆς στοῆς ἀπολοῦν-
τόν πρὸς αὐτῆς ὁλοκαύσιν) εἰ γὰρ

ἀγένητον καὶ ἀφθαρτός ἐστιν ἡ λογικὴ ψυχὴ, αὕτη μὲν ὅσην ἀνὴρ ὑπὸ τῶν κινημένων αἰτίων ὑφίσταται λέγοιτο· τὸ δὲ ὄργανον αὐτῆς, τατ' ἐστὶ, τὸ ζῶον, ὅπερ ἐστὶ τὸ σῶμα, τὸ τῆς ζωῆς μετέχον, τῷ ποιεῖν ἑαυτὸν παύεται. τὰ δὲ κινημένα αἰτία καὶ τὰ ἀφ' ὧν παύεται, ἀλλοτε ἄλλων ἐστὶν ὑποστατικά. τὸ δὲ ὄργανον οἰκεῖον παύεται τῇ χρησικίμῃ ψυχῇ. ὥς περ ἐν τῷ τῆς τῶν τεχνικῶν ὀργάνων ἀφ' ὧν διακρίνεται ἐστὶ ὅτι χρησικίμῃς αὐτοῖς τεχνίταις δηγνῶσκειν, ὅτι ταῦτα μὲν πέπονται, ἐκείνα δὲ οἰκηδύμῃ, καὶ ἄλλα χαλκῶς, καὶ ἕχ' ὁλοφρεῶς μόνον ἕτως, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐξ αὐτῶν χρησικίμων αὐτοῖς τεχνιτῶν, καὶ τὰς ἐν τῇ τέχνῃ ὀφείσεις, καὶ τὰς ἐκ τῆς τέχνης ὀφείσεις, καὶ τὰς ἐκ τῆς ἐξέως τῆς τῷ ὀργάνῳ χρησικίμῃς σοφάζονται, καὶ τὰ πολλὰ δηγνῶσκειν. ὅτι αἱ πολλαὶ τῶν ψυχῶν, καὶ μάλιστα ἐν τῇ μοχθηροῦς πολιτείας, εἰς αὐτὰς βεβαρυνμέναι ψυχαὶ ὑπὸ πλεονεξίας ἀξίας συνάγουται, ἐκδιδῶσι τοῖς ὀργάνοις ἑαυτὰς περὶ ὅσον, ὡς μηκέτι ὡς ὀργάνοις ἀλλ' ὡς μέρεσιν οἰκείοις κεχρησθῆναι, κατὰ ἐκείνην καὶ τὰς οἰκείας ὀφείσεις παύονται. Ἐπὶ

ortus atque interitus experts sit rationis capax animus, ipse à mobilibus causis effici atque affici dici non potest: sed instrumentum eius, hoc est, animal, quod est corpus vitæ particeps, hoc inde commutatur. Mobiles enim causæ pro diversa ad terrena habitudine, alias alia efficiunt: instrumentum vero producitur aptum animo, qui eo est usus. Ut igitur è discrimine instrumentorum artis, usuros eis artifices cognoscere licet, hæc esse fabri lignarii, illa ædificatoris, illa fabri ærarii; neque sic in genere tantum, sed & habitus utentium eis artificum, & artis actiones atque opera, dignosci possunt; (nam qui in artibus excellent, etiam instrumentis melioribus utuntur:) sic astrorum periti, instrumenti naturam è causarum discrimine perspicientes, etiam de habitu eius qui instrumento sit usus, coniecturam capiunt, ac frequenter scopum attingunt. Nam plerique animi, in corruptis præsertim rebus publicis, in quas onerati vitiis, amissa pristina dignitate, contrahuntur, cum sese instrumentis effusive dederunt, iis non iam ut instrumentis suis, sed ut sui partibus utuntur: itaque suas appetitiones proferunt corporibus accommodatas. Ad

ἢ καὶ σύμφωνός ἐστιν ἡ εἰμαρμένη
 περὶ τῇ περὶ τῶν ψυχῶν
 τῇ κατ' αὐτὴν ἐρχομένη εἰς τὴν
 γένεσιν, ὅσα ἀναγκαῖα μὴ τὰς
 τῶνδε ὀρέγεσθαι ἢ τῶνδε, σύμφω-
 νον ἢ ὅσα ἢ ὀρέξεσιν αὐτῶν. Ὡς-
 περ ἔν ἐν τῇ πολλοῖσιν, οἱ μὴ ἱεροὶ
 καὶ τοῖσι τοῖσι θεοσεβέστερος
 καὶ σπουδασιότερος εἰς ταῦτον σπα-
 γασιν, οἱ ἢ πρὸς τὰς δημόσιους ἡ-
 δοναῖς ὀπιπταίοντες, ὅτι μοχθηρότε-
 ρον ζῶντας ἐ ἀναγωγώτερον σπα-
 γροῖσιν, καὶ ἐστὶν ἀπὸ τῶν καμῶν
 καὶ τῶν τόπων, ἐ πρὸς τῆς ὀρέ-
 ξεως, ἢ ἐξέως τῶν σπυριόντων συχά-
 ζεσθαι. ἔτω ἢ ἀπὸ τῶν καμῶν ἢ
 τῶν τόπων τῆς εἰμαρμένης περὶ
 ὅσας πρὸς τῶν συμφωνῶν αὐτῇ συν-
 ερχομένων εἰς γένεσιν ψυχῶν ἀπο-
 φαίνεσθαι. ὅταν γὰρ τὸ κολαστικὸν
 αὐτῇ τῆς θείας ἀγαθότητος, τῇ
 πρὸς τόνδε τὸν τόπον τῆς εἰμαρ-
 μένης χάσται οἰκείως ἔχη, τότε εἰς
 ἐκείνον τὸν τόπον αἱ κολάσεως δεό-
 μαι ψυχαὶ κατὰ πέπονται. σπα-
 γωγὸς γὰρ ἐν πάσῃ ἡ ὁμοιότης ἢ οἰ-
 κειότης ἐστίν. ὅσα ἀναγκαῖα ποίνων
 τὰς ὀρέξεις τῇ ψυχῶν ἡ εἰμαρμένη, ἔδδ
 τὸ ἐφ' ἡμῖν ἀναίρει, ἀλλὰ σύμφωνοι
 ἐκείναι, ποτὲ μὴ πρὸς τὴνδε, πο-
 τὲ ἢ πρὸς τὴνδε τὴν εἰμαρμένην
 εἰσὶ, ἢ ποῖς κατ' αἶσαν κατὰ σπου-
 δαζομένοις ὀργάνοις, ὅπερ εἶπον περὶ
 σπουτυπέμμαι, εἰκότως ἀπὸ
 τῆς εἰμαρμένης περὶ ὅσας ὁπίας
 ἔχουσι τὰς ὀρέξεις γινώσκον. Καὶ αἰ-
 ρῆνται μὴ πρὸς βίης αἱ ψυχαι,

hæc, fatalis conversio consenta-
 nea est productioni animorum,
 qua conversione animi corporibus
 inseruntur, non ita quidem ut ea
 cogat animos hæc aut illa appe-
 tere, sed ut cum eorum appeti-
 tionibus consentiat. Quemad-
 modum igitur in urbibus sacra
 tempora & loca religiosiores ho-
 mines eodem congregant; ad po-
 pulares vero voluptates idonea,
 eos qui peius vivunt & petulan-
 tius, contrahunt; atque ita è lo-
 cis & temporibus etiam de appe-
 titione & habitu eorum qui con-
 veniunt, capi coniectura potest:
 sic etiam è temporibus & locis
 fatalis conversionis, de animis
 qui ei convenienter generantur,
 pronuntiare licet. Cum enim
 pro ultrice divinæ bonitatis for-
 ma habitudo fati congruens huic
 loco fuerit: tum in eum locum
 animi, qui supplicio egent, de-
 mittuntur. In omnibus enim vim
 congregandi similitudo & necessi-
 tudo habet. Fatum igitur, cum
 appetitiones animorum non co-
 gat, neque libertatem tollat, sed
 ipsi animi nunc cum hoc, nunc
 cum alio fato consentiant; & pro
 sua dignitate paratis instrumentis,
 quod modo dicebam, confor-
 mentur: non mirum est, quas
 appetitiones habituri sint, è fatali
 conversione cognosci. Ac vitæ qui-
 dem genus amplectuntur animi

ἢ τὴν προτέραν αὐτῶν τῆς ζωῆς
 ἀξίαν καὶ ἔξιν· ὃ ἢ ὅς ἢ κακῶς
 χρῆσθαι τοῖς βίοις, ἐν αὐταῖς τὴν
 ἐξουσίαν ἔχουσιν. διὸ καὶ ἐμπορικὸν
 βίον ἐλόμηνοι πνες, ὅς ζωσὶ πολ-
 λάκις, καὶ φιλοσοφεῖν δοκῶντες ἀ-
 γημονεῖσι. διότι τὰ μὲν ἔδη τῶν
 βίων αὐτὰ, οἷον γεωργικὸν, ἢ ἐμπο-
 ρικὸν, ἢ μεσιτικὸν βίον, αὐτοῖς τε αἰ ψυ-
 χαί, καὶ τὴν προτέραν αὐτῶν ἔξιν
 αἰρουῦται, καὶ τόπον αὐτοῖς ἀφορί-
 ζουσιν ἢ τὴν ἀξίαν· ἢ ἢ ποιότητα τῆς
 ζωῆς ἀφ' αὐτῶν προεθέσθαι αἰ
 ψυχαι. διὸ καὶ ἐπαίνας καὶ ψόγους γυ-
 χάνουσιν ὅτι τῷ ἀφ' ὧν προαι-
 ρέσεσιν. Ἀλλ' ἐδὲ φαῦλόν τι δὸτ' ἢ
 εἰμαρμένης ἐνδίδου, ὥσπερ πολ-
 μῶσι λέγειν, ὅτι πανῶροι, ὅτι παι-
 δεσθῆναι, ὅτι μοιχοὶ γίνονται. καὶ
 γὰρ ἀληθῶς πνες τῶν ἀστρολόγων
 ταῦτα προλέγοντες, τῷ συμβαί-
 νει, τὴν ποιάνδε ἐκείθεν ἵσταν ἰδιό-
 τητά αὐσυμμέτρου διεχομένων ἡμῶν
 ἢ συμμέτρου. καὶ γὰρ φρονήσεως πα-
 ράλαξις, καὶ πανουργία ποιεῖ, καὶ
 τὸ παιδεσθῆναι ἰδίωμα. οἱ μὲν γὰρ
 συμμέτρου ὑποδεχόμενοι, σωτῆρες
 καὶ διεργάται γίνονται τῇ νεότητι·
 οἱ ἢ αὐσυμμέτρου, ὀλέθριοι καὶ
 ἀφροδῆες. ἐπεὶ καὶ εἰς τὰς ἡλια-
 κὰς αἰκτῆνας αὐσυμμέτρου ἀπενίζων
 τις, πηρῶται καὶ σκολίζεται τὴν ὀ-
 ψιν. καὶ τοὶ φωτὸς ὁ ἥλιος, καὶ
 ὃ ὅρα καὶ ὁρᾶται αἰσθῶν. Ὅθεν
 ἐν οἱ ἀστρολόγοι γινώσκοντες, πνες
 συμμέτρου καὶ τίνες αὐσυμμέτρου
 λογὶ αὐκὺνδε γνωσκύν, qui moderate, qui immoderate vim illam

pro sua prioris vitæ dignitate & ha-
 bitu : vita autem bene aut male u-
 tendi facultatem in semet ipsis ha-
 bent. Unde fit, ut nonnulli merca-
 toriam amplexi vitam, bene vivant:
 & qui philosophiæ studium præ se fe-
 runt, turpiter se gerant. quod vitæ
 quidem genus ipsum, veluti rusti-
 cum aut mercatorium aut Musicū,
 tum ipsi animi fortiuntur, tum lo-
 cum eis pro dignitate assignat Deus:
 vitæ autem qualitatem, animi suo
 arbitrato adiungunt. Proinde & lau-
 dem inveniunt, & reprehensionem
 incurrunt, pro diversâ vitæ ratione.
 Ac ne improbum quidem quicquâ
 à fato infertur, ut quidam affirmare
 non dubitant: eo quod callidi, pue-
 rorum amatores, atque adulteri,
 nascantur. Et si enim quidam astro-
 logi vere hæc prædicunt: id eo ac-
 cidit, quod nos talem proprieta-
 tem inde ortam, vel moderate
 vel immoderate suscipimus. Et-
 enim mentis depravatio & callidi-
 tatem & fœdam libidinem gignit.
 Nam qui fiderum impressionem
 moderate suscipiunt, adolescen-
 tiam tuentur: deque ea bene me-
 rentur. qui vero immoderate, pe-
 stes eius & corruptores evadunt.
 Nam & qui solares radios oculis
 non conniventibus intuetur, obscu-
 rato visu occæcatur: quamvis Sol
 largitor sit luminis, auctorque vi-
 dendî omnibus. Cum igitur astro-
 logi alicunde cognoscunt, qui immoderate vim illam
 susce-

μεθεξέσσι, τὸν μὲν Φρονίμους, τὸν δὲ πανεργους ἐποτρύνει λέγειν· εἰ ἄρα διωκτὸν σωθῆναι τέτων πενήτην ἤ αἰματογενή· τὰ μὲν δὲ φανερά, ὥς περ ἐν καρκίνῳ ἡ λίσθεις, ἀσύμμετροτερον ὑφ' ἡμῶν μετέχεται· τὰ δὲ καὶ ἀφανῆ τοῖς τῶν τεχνῶν ἀγνοοῦσι ἢ ἀστρολογικῶν. ὅτι γὰρ καὶ φύσιν ἔχοντα αἰεὶ καὶ τῶν διημερολογικῶν φυλάττονται φύσιν, καὶ διωκτοὶ ἔχοντα ἢ ἀκροτάτῳ, πάντως καὶ βελήσιν ἀγαθῶν ἔχει, καὶ κακῶν ἐδενὸς αἰπία ἐστὶ, πρὸς δὲ πᾶσα γὰρ κακία, ὅτε ἀδιωκτίας συμβαίνει, εἴπερ ἡ διωκτοὶ ἀγαθὸν περὶ ἐστὶν. ἡ μὲν γὰρ ἀσύμμετρο καὶ τῶν ἀγαθῶν μέγεθς, βλαβερά ἐστὶ πολλὰς. Ταῦτα μὲν ἐν καὶ πρὸς τὸν δόκον τὸ εἰμαρομένης τὸ ἐφ' ἡμῶν ὁππότε χειρὸν ἀναρῶν εἰρήσῃ. Νυνὶ δὲ λέγεται πρὸς πάντας, ὅτι οἱ τὸ ἐφ' ἡμῶν ἀναρῶντες, καὶ τὸ αὐτεξέσσιον τὸ ψυχῆς ἀγνοοῦσι, ἢ αἰτίαν τὸ ψυχῆς ἀφ' ἧς φθείροντες. τὸ γὰρ αὐτοκίνητον αὐτῆς ἀναρῶν, καὶ ὁ μάλιστα ἐσώσεται. εἴτε γὰρ αὐτοκίνητος ἐστὶν, ἐνδοθεν αὐτῆς ἐκείνου πρὸς τὰς ἀρέξεις, καὶ τὰς ἀρμὰς, καὶ ὅτε ἐξωθεν ποθεν ἐλκομένη ἢ ὠθεμένη, ὥς περ τὰ σώματα· εἴτε ἐξωθεν κινεῖται, ὅτε ἐστὶν αὐτοκίνητος. Ἐπειτα ἢ ζωπικῶν ἐκπένηται τὸ ψυχῆς, καὶ ἢ συγκαταβῆσιν αὐτῆς καὶ ἀπάρησιν ἢ πρὸς λογίζον· οἱ τὸ ἐφ' ἡμῶν ἀναρῶντες. Τίς δὲ ὅτε ἐχει σωαίδοθιν ὅτε δέλειν

suscepturi sint: alios prudētes, alios callidos fore dicunt: si modo fieri potest, ut harum rerum certae notae, ē figurarū illis delinationibus cognoscantur. Alia certe quidem perspicua sunt omnibus: cuiusmodi illud est, quod sole Cancrū peragran- te, immoderato calore afficimur. alia obscura & ignota iis qui artem ignorant astrologicam. Nam ea quae semper naturam suam sequuntur, & vim ab opifice inditā tumentur, summaque potentia praedita sunt: omnino voluntatem etiam habere bonā, & nullius mali esse causam, constat. Omnis enim malitia ex imbecillitate oritur: siquidē vires bonum quiddam sunt. Veruntamen bonorum etiam saepe affluentia & copia iusto maior, nocere solet. Atq; haec iis responsa sunt, qui propter fatum, voluntatis libertatē tollere conantur. Nunc adversus omnes dicatur, eos, qui id, quod in nostra potestate est, & animi libertatē, tollāt, naturā animi & ignorare, & tollere. Nam illius motum per se se, tollunt: in quo natura eius in primis consistit. Sive enim per se se movetur, intrinsecus ē semetipso excitatur ad appetiones & cupiditates: nec extrinsecus aliunde trahitur aut impellitur, ut corpora: sive extrinsecus movetur, per se se non movetur. Deinde vitalē animi vim, & assensionem, & negationē, non considerant ii, qui volū- tatis libertatem tollunt. Quis enim in se ipso non animadvertit, se velle

&c

καὶ μὴ θέλειν, καὶ ὅτι αἰρεῖσθαι ἐκ-
 κλίνειν, καὶ ὅτι πᾶν πῆρεσθαι καὶ ἄπαρ-
 νείσθαι; ἅπερ πάντα ἐνδοξέν εἰσι κι-
 νήσεσι ἀπ' αὐτῆς ὅτι ψυχῆς, καὶ οὐκ
 ἔξωθεν ὡθισμοὶ ἢ ὀλκαίπνες, ὡς
 ὅτι τῶν αἰφύχων. Ταύτη γὰρ Διφθέ-
 ρει τὰ ζῶντα σώματα τῶν αἰφύχων,
 ὅτι ἐνδοξέν κινεῖται. Εἰ γὰρ τὸ αὐτὸ ἀλ-
 γές ἐστι, τὸ κινεῖν αὐτὰ αὐτοκίνητόν
 ἐστι, ὥστε ἐπεροκίνητον. εἰ γὰρ ἔξωθεν
 ἐκείνου ἐκινεῖτο, καὶ τὸ σῶμα ἀν' ἐξω-
 τὸν ὥστε ἐκείνου ἐκινεῖτο ὅτι ἔξω, ὡς
 πρῶτον εἴρηται. καὶ οὐκ ἐπ' ἐνδο-
 ξέν, ἀλλ' ἔξωθεν κινεῖται, ὡς παρ-
 αλλήλους ἀν' αὐτοῖς αἰφύχοις, καὶ
 αὐτὸ αἰφύχον ἀν' αὐτό. Εἴπερ γὰρ οἱ τὸ ἐφ'
 ἡμῖν ἀναρῶντες, καὶ τὸ θέλειν, καὶ τὸ
 μὴ θέλειν, καὶ αἰρεσίν, καὶ παρ' αἰρεσίν,
 καὶ ὀρεξίν, ὥστε ἐκκλίσειν, καὶ ὀρμῇ, καὶ
 τὰ ποιῶντα ὅτι καὶ τὴν ἀρετῆς καὶ
 κακίας ψυχικῶν Διφθέρεσθαι ἀναρ-
 ῶσι καὶ ἐπαινῶν καὶ φόνον οὐκ ἀπο-
 λείπεται δικαίον. ἀλλὰ καὶ οὐδ' ὅτι
 τὸ καλῶς κειμένους νόμους ἀναρῶ-
 σι. Καὶ ὅρα ὅποῃ ἐπ' εἴη ἡ
 ἀνθρώπων ὀβίη, τῶν ἀναρῶ-
 μένων ὅτι ὅτι θηρίων ὅθεν ἀπέ-
 χων. Τί ἔν, φαίη τις ἀν', οὐκ ἀναρ-
 καζόμενοι πολλὰ καὶ ὑπὸ πρῶτων,
 ἢ ὑπὸ παλαιῶν οἰκείων, ὥστε συμπα-
 ρειῶν, ἢ ἀνὴρ παλαιῶν, αἰρέμεθα τὰδε
 πρὸ ποιῆν ἢ πάσχειν καὶ μὴ βυλόμε-
 νοι; καὶ πῶς τὸ ἐφ' ἡμῖν ἐπ' ὅτι καὶ
 αὐτὸ ἐξ ὅπου ὁρᾷται; Δίγω πίνω,
 ὅτι καὶ τότε ἡ αἰρεσις αὐτὴ ἐξ ὅπου ἐστ.
 καὶ γὰρ παρ' ἐξ ὅπου οὐκ αὐτὸ αἰρεσὶν
 αὐτοῦ τοῦ εἶναι. Quamvis enim

& nolle? amplecti & declinare?
 assentiri & refragari? quæ omnia
 interni sunt ipsius animi motus,
 non externæ quædam impulsiones
 & tractationes, ut in rebus inani-
 mis. Hoc enim viva corpora dif-
 ferunt ab inanimis, quod intrin-
 secus moventur. Quod si verum
 est, id à quibus illa moventur, per
 se & non aliunde movetur. Nam
 si extrinsecus illud moveretur,
 etiam corpus primum ab eo move-
 retur, quod extrinsecus, ut ante
 dictum est, & non intrinsecus mo-
 veret. At si extrinsecus movere-
 tur: consimili modo, ut reliqua
 inanima, & ipsum esset animæ ex-
 pers. Præterea qui libertatem tol-
 lunt, qui velle & nolle, qui dele-
 ctum & consilium, qui appetitio-
 nem & declinationem similesque
 animorum motus tollunt, simul dis-
 criminen etiam virtutis & vitii tol-
 lunt, nec laudationem aut vitupe-
 rationem iustam relinquunt, atque
 etiam bonas leges hisce de rebus la-
 tas evertunt. His vero sublati, vi-
 ta cuiusmodi est futura? Quid ab
 immanitate beluarum distabit? At
 dicat aliquis: nonne sæpe à tyran-
 nis aut nostris affectibus, amore
 atque odio coacti, alia atque alia
 suscipimus, aut admittimus, non
 volentes? Quo pacto ergo tum
 potestas nostra & libertas cerne-
 tur? Respondeo, tum etiam dele-
 ctum sui iuris esse. Quamvis enim

ἐκείνο ἐφ' ὃ δι' ἀνάγκην φερόμεθα, ἀλλ' ὡς πρὸς ἄλλο π χεῖρον παρὰ βαλλόμενον, αἰρετὸν δοκεῖ, καὶ αἰρέμεθα αὐτό. Ἐὰν δὲ αἰδιώατον, ποιῆσαι π, μὴ πρὸτερον ὀφείδωσαντα πρὸς τὸ ποιῆσαι. ὃ γὰρ ἀνὴρ ἔχει ἐλέσθαι ποιῆσαι π δοκῶν, ὡς περὶ ὁ ἐμπόσιον βοθύων πνὶ ἀκων αἰπ' ἀλλὰ ὠθήμενον, ἔτ' αἰψύχως δίκην ποιεῖ, καὶ ἐδὲ ποιῆσαι ἀν λέγοιτο τότε κυρίως, ἀλλὰ πάχυν. διὸ καὶ ἀκυσίως ποιῶμεν, ἀλλ' αἰρέμεθα ὅμως ἔτι πωσται. Τοιγαρὺν τὴ αὐτῆς ἀνάγκης ὀφείδωσαντες, οἱ μὲν εἴλοντο ποιῆσαι τὸ ὀφείδωσαν, δέει μείζον κακῶ. οἱ δ' ἔχ' εἴλοντο, μείζον κακὸν ποιῆσαι τὸ ὀφείδωσαν ἔτι ἀπειλεμνύς τοῖς μὴ ποιῆσαι νομίζοντες. Οὕτως ἄρα καὶ ἐν τοῖς ἀκυσίως π ποιῆσαι δοκῶσι σώζεται τὸ ἐφ' ἡμῶν ἔτι τὸ αὐτεξέσπον. καὶ γὰρ πάντων τὸ ἐκείσιν, καὶ τὸ ἐφ' ἡμῶν ἀλλ' ἐκείσιν μὲν τὸ πρὸς ἡμετέρως αἰρετόν. ἐφ' ἡμῶν δ' ἔτι ἐξέσπον ἐχομεν εἰς τὸ αἰρεῖσθαι, εἴτε πρὸς ἡμετέρως, εἴτε δι' ὁποῦν κακῶ μείζον. Καὶ ἐστὶ δ' ὅτι καὶ τὸ ἐκείσιν συμμίσγεται τῷ ἀκυσί, ὁ δὲ καὶ τὸ αἰρετόν μὴ καθαρῶς αἰρετόν ἦ, ἀλλὰ καὶ ἀναίρετα μετέχει. Καὶ καλῶς ὁ Ὀμηρὸς πνὶ ποιαύτην ἐν τῇ ψυχῇ μίξιν ἐνεδείξατο ἔτι ἐκείσιν καὶ ἔτι ἀκυσί, ἀλλὰ ἔτι, ἐκείν ἀέκων π γε θυμῷ. Ταῦτα εἰλόμην μηχανῶμαι, διότι πᾶς σχεδὸν ὁ πρὸς ἡμετέρως λόγος ἀπὸ τῆς ἔτι ἐφ' ἡμῶν ἀφαιρέσεως ἤρτηται. παιδευτικὸς γὰρ ὢν, τε sunt, & non sunt. Nam cum is

ad quod necessitate ferimur: tamen deteriori collatū optabile videtur, itaque id amplectimur. neque fieri potest, quicquam ut agas, nisi prius assensus te facturum esse. Nam qui non cōsulto aliquid facere videtur, ut qui nolens in foveam incidit impulsus ab alio: is inanimæ rei instar id facit, ac pati quam agere verius dicitur. Quare licet inviti agamus: tamen sic agere volumus. Proinde eadē necessitate proposita, alii maioris mali metu id suscipiunt, quod imperatur: alii non suscipiunt, quod maius malum existimant id facere quod iubeantur, quam pœnas contumacibus propositas subire. Sic in iis etiam qui inviti aliquid agere videntur, potestas & libertas nostra manet. Nec enim idem est voluntarium, & id quod in nostra potestate est: sed voluntariū id est, quod præcipue expetitur: in nostra vero potestate, quod amplecti possumus, si ve propter sese, si ve ob mali gravioris fugam. Fit etiam interdū, ut voluntarium cum invito misceatur: cum res expetenda, non plane expetenda fuerit, sed & eius particeps quod aversemur. Hanc quasi misturam voluntarii & inviti probe descripsit Homerus, cum ait: Volens, invito pectore quāvis. Hæc copiosius exponere volui, quod omnis fere propositus sermo ab eorum divisione pendet, quæ in nostra potestate ad institutionem animi pertineat: bene

καλῶς ὁρῶντες ἐξ ἀρχῆς, πρὶν τὸ ἀγαθὸν
 καὶ τὸ κακὸν τὰ ἡμέτερα χερὶ πρῆσθαι,
 διδάσκουσιν. ὅτι αὐτοκίνητοι ὄντες ἐν
 ταῖς ἡμετέραις ἐνεργείαις ἐχομεν αὐ-
 τὰ. Τὰ μὲν γὰρ ἐπεροκίνητα, ὥς περ τὸ
 εἶναι, ἔτι καὶ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν, ἐ-
 πέρωθεν ἔχουσιν, καὶ τὸ ἐγγινόμενον αὐ-
 τοῖς ἐξώθεν παύσθαι. τὰ δὲ αὐτοκίνητα,
 ὅτι ἐαυτὶ κινήσεως καὶ ἐνεργείας αἰτια-
 ὄντα, καὶ τὸ αἰσθῆναι αὐτῶν, καὶ τὸ κακὸν,
 ἐν ταύταις ἔχουσιν. ἐνεργεῖαι δὲ αὐ-
 τῶν κυρίως, καὶ μὴ τὸ γνωσκῆναι αἰτι-
 ὄντων ὑπολήψεις εἰσὶ, καὶ τὸ ζῶν-
 κων, καὶ ὀρεκτικῶν, αἵτε ὀρέξεις καὶ ἐκ-
 κλισεῖς, καὶ ὀρεαί. διὸ ὅταν μὴ ὀρθῶς
 ὑπολαμβάνωμεν, καὶ ὀργώμεθα, καὶ
 ἐκκλινώμεν διέοντως, τότε τὸ ἀγαθὸν
 ἐαυτῶν καὶ τὸ κακὸν φύσιν ἐχομεν τελεί-
 ον. ὅταν δὲ μὴ, τὰ ἐναντία. οἰκεία δὲ
 ἡμῶν ἐργάεσθαι ταῦτα, ὥς ὅφ' ἡμῶν
 μόνων καὶ τὸ ἡμετέραν αἵρεσιν ἐνεργά-
 μεθα. Αἱ μὲν γὰρ περὶ αἵρεσιν αἰτιᾶται
 ἐκτός, αἱ δὲ καὶ τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐν
 τῷ βίῳ χρήσεις, καὶ τὸ διδάσκον, καὶ παι-
 δάσκον, καὶ ἐπὶ ταῖς σεμνότερον, πολλῶν
 εἰσὶ τῶν σωαιρομενῶν. τὸ δὲ ὑπο-
 λαμβάνειν καὶ αἰετοῦ, ἡμῶν αὐτῶν
 εἰσὶ ἰδία ἐργα, ἐν τῇ ἐξέσει τῇ ἡμετέ-
 ρῃ κείμενα. διὸ καὶ ἐν ἐαυτοῖς τὸ ἀγα-
 θὸν ἡμῶν καὶ τὸ κακὸν εἰσιν. ὅθεν γὰρ αὐ-
 τοῖς αὐτοῖς ἐπὶ ἐκείνοις ὧν ὅσα εἰς
 κέραι.

nam ea præstare cogitur, quæ in sua potestate non habet.

bene statim initio, ubi nostrum bo-
 num & malum sit collocandum, ex-
 ponit. Et quia nostræ sponte
 moveamur, id in actionibus nostris
 habere nos docet. Nam quæ aliunde
 moventur, ut naturâ, sic & bonum
 suum & malum aliunde habent, pro
 ea affectione quæ extrinsecus eis
 accedit. Quæ vero intrinsecus mo-
 ventur, cum sui motus & actionis
 sint causæ: bonum quoque suum &
 malum in iis habent, eorumque
 propriæ actiones sunt, in cogniti-
 one opiniones de rebus, in facultate
 vitali & appetendi vi appetitiones,
 declinationes & desideria. Quare
 cum recte opinamur, cum ita uti
 decet appetimus & declinamus, &
 bonum nostrum & naturæ conve-
 nientem perfectionem habemus:
 sin minus, contraria. Peculiariora ve-
 ro nostra sunt opera hæc, ut quæ à
 nobis solis arbitrato nostro perfici-
 antur. Nam rerum externarum
 actiones sive artium, sive necessita-
 tum vitæ, doctrinæ item & discipli-
 næ, & si quid his est præstantius,
 multis egent adiuventis. Opinari
 autem & persequi, nostra propria
 sunt opera, & in potestate nostra si-
 ta. Quare in nobis ipsis bonum &
 malum nostrum situm est. Nemo

ΟΥΚ ΕΦ' ἡμῖν ὅ, τὸ σῶμα, ἡ κτῆ-
σις, δόξα, ἀρχαί, καὶ ἐν λόγῳ, ὅ-
σα ἐχ' ἡμέτερος ἐργα.

ΟΥΧ ὅτι ἐν τέτοις σωτηρίαις ἡ ψυ-
χή, ἀφ' ἑαυτῆς ταῦτα οὐκ ἐφ' ἡ-
μῖν εἶναι λέγει· (ὅτι τὸ σῶμα καὶ ἡ
κτῆσις, προνοήσεως μὲν αὐτῆς, καλλί-
ως ἀφ' ἑαυτῆς) ἀμελήσεως ὅ, χερόνως.
καὶ περὶ τὸ δοῦναι ἀφορμάς αὐτῇ
δίδωσι, καὶ ἀρχαίς δὲ παρὰ οἰκίας
περιποιεῖται, καὶ ἐδ' αὖ ἀρχοί, μάλιστα
ἐν ταύταις τῇ πολιτείαις, μὴ δ' αὐτῆς
ἐλομενῆς· ἀλλ' ὅτι ἐμὴ αὐτῇ κυρία
ἐστὶ τῶν, ἀλλὰ δ' ἄλλων δέεται ταῦτα
πολλῶν τῇ ψυχῇ συναρομῶν ἵνα
γένῃ, ἀφ' ἑαυτῆς οὐκ ἐφ' ἡμῖν ἔχεται
εἶναι φασί. ὅτι τὸ σῶμα δέεται μὲν,
καὶ τῶν ἐξ ἀρχῆς παρὰ οἰκίας ἐρρωμέ-
νων, καὶ συμπήξεως ὑγῆς· δέεται ὅ, καὶ
διεστροφίας, καὶ γυμνασίων, τόπων τε καὶ
αἰέτων δεικνύων, καὶ ὑδάτων χρησίων. καὶ
ἐπὶ τέτοις πᾶσιν ἐκκαίεται τὸ, ἰσχυρό-
τερον ποιεῖν εἰς ὅ, τι ἀντὶ αὐτὸ βέλη-
ται. καὶ τῶν ἐδ' ἐνός ἡμεῖς ἐσμὲν
κυριοί, περὶ τὸ πάντῃ πάντως πε-
ποιήσθαι ἡ δόσιν ὅσῃ. πολέμων γὰρ
ἐπὶ πόντων ἰσχυροτέρων, ἐβελήθημεν
ἀν' ἀφ' αὐτῆς γενέσθαι. ἐνοσῆντες, ἀ-
θεοῶς ὑγιάναί· ἐσμὲν οὐκ ἐγγίνεται
ἡμῖν. Ομοίως ὅ, καὶ ἡ κτῆσις ἐχει,
καὶ περὶ περιποιήσιν πολλῶν δεο-
μῶν τῶν συναρομῶν, καὶ περὶ
μείωσιν πολλοῖς τοῖς θυματωτέροις
ὑποκείμενη. Καὶ αἱ δόξαι ὅ, αἱ περὶ
ἡμῶν, οὐκ ἐφ' ἡμῖν εἰσι, καὶ ἀφορμάς
ἱστίασι quoque de nobis, non sita est in nobis, quamvis occasiones

IN nostra potestate non sunt, corpus,
possessio, gloria, principatus, quaecunque
denique nostra opera non sunt.

HÆC in nostra potestate esse
negat, non quin animus ad
hæc quoq; & horum contraria ali-
quid cōferat, (nam & corpus, & res
familiaris, animo procurante, pul-
crius gubernantur: destituente, pe-
ius: idemque animus suo studio &
gloriam & principatum parat. imo
ne magistratum quidem gereret
quisquam, in his præsertim rebus
publicis, animo non assentiente) sed
quod his rebus non solus ille domi-
naretur, & ad ea consequenda multis
aliis adiumentis egeat. Nam corpus
firmum à primo sui ortu semen, &
sanam coagmentationem flagitat:
flagitat & bonum victum, & exerci-
tationes, salubriaque loca, salubrem
aërem, & aquas bonas. Quæ si om-
nia suppetant, fortius id ad cuiusvis
muneris functionē efficere licebit.
Neque vero quicquam horum no-
stri arbitrii est, ut ea omnino vel
consequamur omnia, vel propulsemus.
Hostibus certe ingruentibus
fortioribus, nos à nemine conspici;
ægotantes, subito cōvalescere vel-
lemus. Neutrum tamen horum no-
bis datur. Eadem est & opum ratio:
ad quas parandas ut multorum au-
xilii est opus, sic eadē à multis po-
tentioribus imminui possunt. Ex-
quas-

πνας αὐτοῖς καὶ ἡμεῖς παρεχώμεθα, ἀλλ' ὅτι τοῖς δοξάζουσιν. ἐπ' αὐτοῖς γὰρ ἐσιν ὅποια βέλονται ὑπολαμβάνουσιν. Τοιγαρὺν, καὶ ἀσεβῆντες πολλάκις πρὸς τὸ θεῖον, αὐτοῖς τε ἀσεβεῖν ἑαυτοὺς ἡγνύνται, καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων πῶς τοι νομίζονται, καὶ τὸ ἐναντίον ἄλλοι σεμνοτέρως καὶ μεγαλοτέρως ὑπολήψεις ἔχοντες πρὸς τὸ θεῖον, καὶ ἀνθρωπικά καὶ αἰτελῇ πρῶτα μέλητοι πρὸς αὐτὰ λέγειν, ἀσεβεῖς πρῶτα πινὼν ὑπολαμβάνονται. καὶ οὕτως σωφρονεῖντας, ἡλιθίως ἡγνύνται τινες. Οὕτως τὸ διδοῦν ὅσκι ἐφ' ἡμῶν ἐσιν, ἀλλ' ὅτι τοῖς πρὸς ἡμῶν πῶς ἢ πῶς δοξάζουσιν ἐλομενοῖς. αἱ γὰρ ἀρχαί, καὶ τῶν ἀρχομένων δέονται, καὶ τῶν πρὸς τὸ ἀρchein σπουδαίοντων. ἐν αἷς γὰρ πολυτέλαις καὶ ἄνιοι εἰσιν αἱ ἀρχαί, καὶ πολλὰ χρυσὸς ἀποδιδόμεναι, ἐν ταῖς δὲ χρηματίων σπουδαῖς, ὅσκι ἂν εἰς ἀρχὴν περιέλθοι, καὶ πᾶν βέλονται. ἔτι ταῖς πιαῖς πάντα τῶν ὅσκι ἐφ' ἡμῶν ἐσιν, ὅσκι οὐτὶς ἡμέτερος ἔργα. Ἐν γὰρ τῇ διαίρεσει τῶν ὅσκι ἐφ' ἡμῶν πρῶτα τίται τὸ σῶμα. δεῖ γὰρ τῷ εἰς χρῆσιν ἔσκι ἐφ' ἡμῶν ἐμπεπλούμενον. δεῖ γὰρ τὰ χρήματα πάντες οἱ πόλεμοι. ταῦτα γὰρ ἀναγκαζόμεθα κτεῖσθαι, δεῖ τὴν δὲ σῶμα θεράπευσαν.

quasdam ei praebeamus ipsi, sed in iis qui de nobis existimant. Penes eos enim est, existimare quicquid velint. Itaque saepe cum numen impie violent: & sibi ipsi & aliis religiosi videntur. Contraque alii, qui honestius & magnificentius de numine sentiunt, & humana quaedam & imperfecta de eo profiteri recusant, à nonnullis impii existimantur, & frugi homines quidam bardos existimant. Ita nec gloria nostri arbitrii est, sed illorum quibus hoc aut illo modo sentire de nobis libuit. Iam magistratus sine populo qui pareat, & ministris qui operam navent, constare non potest. In quibus vero civitatibus vanales sunt magistratus, multoque auro addicuntur: inops pecuniae nullum ad magistratus habebit aditum, quantumvis eos appetat. Sic ista omnia non in potestate nostra sita sunt, quia non sunt actiones nostrae. Primo autem loco in divisione recenset corpus, quod propter id iis egere coepimus, quae in nostra potestate non essent. Omnium enim bellorum pecunia causa est, quam ob victum & cultum corporis aspicere cogimur.

ΚΕ Φ. β'.

C A P. II.

ΚΑΙ τὰ μὲν ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ φύσει
ἐλεύθερα, ἀκώλυτα, ἀπαρεμ-
πόδια· τὰ δὲ σὺν ἐφ' ἡμῖν, αἰσθη-
θῆλα, κωλύτα, ἀκότεια.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

ΕΠΩΝ, τίνα μὲν τὰ ἐφ' ἡμῖν,
τίνα δὲ τὰ σὺν ἐφ' ἡμῖν, ἐφεξῆς
ὁποῖα ἐστὶν ἐκάτερα παρὰ δέκνουν· ὅ-
τι τὰ μὲν ἐφ' ἡμῖν ἐλεύθερα, ὅπ-
ῃ γενέσθαι ἀναγκάζεται ὑπὸ ἄλ-
λων, ὅτε κωλύεται, ὅτε αἰσθη-
θῆ ἐξέσται δὲ χρήσεως αὐτῶν. ποι-
τον γὰρ ἐστὶ τὸ ἐλεύθερον, αὐτεξέστον
ὑπαρχον, καὶ κύριον δὲ ἐαυτοῦ
χρήσεως. τὰ δὲ σὺν ἐφ' ἡμῖν, ποῖς
περιέχιν ἢ κωλύειν ὁμιλουμένους ὑπο-
κειμένα, δεσποτάς ἐκείνους ἔχει, καὶ
δι' ἑλὰ ἐκείνων ἐστὶ. καὶ τὰ μὲν ἀρ-
κούντα αὐτοῖς, δίδεν ὡς ἀφαιρείται,
τὰ δὲ ἄλλων χερίζοντα, αἰσθηθῆ καὶ ἐν-
δεῖν εἰσι. καὶ τὰ μὲν ἀκώλυτά ἐστιν,
ὡς αὐτεξέστατα. τίς γὰρ κωλύσει ποῖως
ἢ ποῖως ὑπολαβεῖν ἡ ὀρεχθῆναι πινος,
ἢ ἀπαρεσθῆναι; τὰ δὲ σὺν ἐφ' ἡμῖν, ἢ
περιέχον ἢ ἀφαιρεῖσθαι ὑπὸ ἄλλων πε-
φυκτά, ὑπὸ ἐκείνων ἢ κωλύειν πολλα-
χίς, ἢ μὴ γινόμενα ἢ ἀφαιρεμένα. Δι-
λον δὲ ὅτι τὰ μὲν ἐφ' ἡμῖν, ἡμέτερα ὄντα
ἐργα ἴδια ἡμῶν ἐστὶ· τὰ δὲ ἐκ ἐφ' ἡμῖν,
ὡς ἐν ἄλλων ἐξέστατα κείμενα, ἀκότεια
ἐστὶν. ὥστε ἐν ταῖς ἀγαθὰς καὶ ταῖς κακοῖς, τὰ
μὲν ἐφ' ἡμῖν, οἷον τὸ ἀληθῶς ὑπολαμ-
βάνειν ἢ ψεύδως, ἢ ὀρθῶς ὀρέγεσθαι,

AC ea quidem quæ nobis parent, libe-
ra sunt natura sua, nec prohiberi ab
ullo, nec impediri possunt. In quæ autē ius
ipsi nullū habemus: ea infirma, obnoxia
servituti, obnoxia impedimentis, aliena.

COMMENTARIUS.

POST QUAM dixit, quæ nostra,
quæ aliena sint: nunc cuiusmodi
utraq; sint, declarat. Nostra esse li-
bera, quod neque, ut fiant, cogi ab
aliis, nec quo minus fiant, prohiberi
possunt, neque alius iis utendi pote-
statem habet. Talis enim est liber-
tas, quæ sui iuris est, & potestatem ha-
bet sui usus. Aliena vero, iis obno-
xia, qui ea vel præbere vel prohibere
possunt, dominos illos habent, iisq;
serviunt. Ac ea quæ seipsis contenta
sunt, robusta & firma sunt. Quæ ve-
ro alienam opem desiderant, imbe-
cilla & egena. Illa prohiberi neque-
unt, cū sui iuris sint. Quis enim nos
prohibebit hoc aut illo modo opi-
nari, appetere, averfari? Aliena vero,
quæ ab aliis & conferri & auferri so-
lent: sæpe quoq; prohibentur, cum
vel non tribuuntur, vel adimuntur.
Constat igitur ea quæ in nostra po-
testate sunt, ut sunt nostræ actiones,
nobis esse propria. Quæ vero penes
nos non sunt, in aliorū sita potesta-
te: ea esse aliena. Quare bona & ma-
la, quæ in nostra potestate sunt, ut re-
cte sentire, aut male, recte appetere

ἢ ἀληθῶς

ἢ πλημμελῶς, ἡμέτερά ἐστιν ἀγαθὰ
ἢ κακά· τὰ δὲ ὅσα ἐφ' ἡμῖν, ἢ ἡμέ-
τερά· ἀλλὰ τὰ μὴ ἔσώματ' , ἔ-
οργάνῃς ἔῃμετέρῃ· τὰ δὲ ἔσθ' ὁλοκαίρῃς,
ἐπὶ πρῶτον.

vel perperam, nostra bona sunt aut
mala. Quæ vero in nostra potestate
non sunt, nostra non sunt: sed par-
tim corporis, instrumenti nostri:
partim gloriolæ, remotiora etiam à
nobis.

Κ Ε Φ. γ'.

C A P. III.

ΜΕΜΝΗΣΟ ἔν, ὅτι εἰάν τὰ
φύσιτι δῶλα ἐλδύθερα οἰηθῇς,
ἔ τὰ ἀλλότρια ἴδια, ἐμποδίσῃς, πεν-
θήσεις, ἔσθ' ἡθροῖς, μέμψῃς ἔ θεὸς καὶ
ἀνθρώπους. εἰάν δὲ τὸ σὺν μόνον οἰηθῇς
σὺν εἶναι, τὸ δὲ ἀλλότερον, ὡς πέρ ἐστιν,
ἀλλότερον, ἐδέξῃς σε ἀναγκάσει· ἐδέπο-
τε, ἐδέξῃς σε κωλύσει, ἢ μέμψῃς ἐδένα,
ὅσα ἐγκαλέσεις πνί, ἄκων πᾶξίς· ἐδέ
ἐν, ἐδέξῃς σε βλάψῃ, ἐχθρόν ἔχ' ἔξίς·
ἐδέ δὲ βλαβερόν π πείσῃ.

Proinde memento, si ea quæ natura
serviunt, libera putaris, & aliena pro
tuis habueris: fore ut impediaris, lugeas,
perturberis, & Deos & homines accuses.
Sin id solū tuum existimaris, quod tuum
est: aliena vero, ut sunt, aliena: nemo te
coget unquam, nemo impediet, neminem
accusabis, neminem criminaberis, nihil
quicquam invitus ages, à nemine laderis,
inimicum non habebis. Neque enim quic-
quam capies detrimenti.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

C O M M E N T A R I U S.

ΕΓΠΩ'Ν, πῖνα τὰ ἐφ' ἡμῖν ἔ π-
να τὰ ὅσα ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ, καὶ ὅποια
ἐκάτερά ἐστὶ, καὶ ὅποια ἔχοντ' ἑαυτῶν
ἡμᾶς ἔχουσιν, ὅτι τὰ μὴ ἐφ' ἡμῖν, ἴδια
ἐστὶ, τὰ δὲ ὅσα ἐφ' ἡμῖν, ἀλλότερα, πα-
ρεχινεῖ λοιπὸν συμφώνως ἡμᾶς τῇ φύ-
σι αὐτῶν, καὶ μὴ παρεχινεῖ μὴ ὡς
αὐτὰ ἀναστέφει. ταῦτα δὲ ὁ δαίμων
μονίας ἡμῖν ἔ κακοδαίμονίας αἰτια-
γόνον. τὸ μὴ δὲ τυχεράν ἔ ἀγαθῶν,
ἔ κακῶ μὴ δὲ ἐνὶ ὧν ἐπὶ πῖν, ὁ δαίμων
νας ποιεῖ· τὸ δὲ ἔ ἀγαθῶν καὶ ὡφελίμων
λοποτυχεράν, ἢ ἐπὶ πῖν τοῖς βλα-
βεροῖς, κακοδαίμονας. Εἰ ἔν τὸ ἀγα-
θὸν ἡμῶν ἐστὶ ἐν τῷ ἔ φύσιν ὁρ-
μοῦ. καὶ ἐκκλίνειν, ταῦτα δὲ ἐν

POST QUAM exposuit, quæ in
nobis sita sint, quæ non sint, &
cuiusmodi utraq; sint, & quam no-
biscum collata rationē habeant: &
quæ in nostra potestate sint, ea esse
nostra: quæ non, aliena: deinceps
monet, ut ea administremus, quem-
admodū natura eorum fert, & non
alio modo. Nam hæc nobis felicitatis
& miseræ causæ sunt. Bonis potiri,
& in nullum malum incidere, bea-
tos facit. Bonis & utilibus rebus ex-
cidere, aut in noxias incidere, infe-
lices. Quod si bonum nostrum in eo
sitū est, ut naturæ convenienter ap-
peramus & declinemus: hæc vero in

τοῖς ἐφ' ἡμῶν ἔστιν, ἀνὰ τὰς ζήτησεις
τὸ ἀγαθόν, ἵνα τυχώμεθα πάντως ζη-
τῶντες (διὰ τὸ κύριον εἶναι τὸ τυχεῖν, εἴ-
περ κύριοι ὁρέγεσθαι καὶ ἐκκλίνειν
πρὸ φύσιν ἐσμεν) καὶ ὁ οἰκείον τυχώμεθα
ἀγαθῶ. εἰάν ᾧ τ' οὐκ ἐφ' ἡμῶν ὁρέγώ-
μεθα, καὶ ἐν ἐκείνοις ζητῶμεθα τὸ ἀγα-
θόν, διχῶς ὁποτιυχάνει ἀνάγκη. καθ'
ἕνα μὲν τρόπον πάντη καὶ πάντως, ὅτι
καὶ ὁποτιυχώμεθα αὐτῶν, ἐκ τῶν οἰκείων
ἀγαθῶν ἐπετυχοίμεθα. καθ' ἕτερον δ',
ὅτι καὶ ὁποτιυχάνειν ἐν τοῖς ἀλλοίσι
ἀνάγκη τὸ ἀλλότεια ὡς οἰκεία ὁπι-
ζητῶντα, καὶ ὁρεγόμενοι ἐκείνων ᾧ
ἐν ἀλλοίων ἐξουσία κειμένη. Συμβαί-
νει γὰρ ὁποτιυχῶν, καὶ τοῖς ὁμαῖς ἐμ-
ποδίζεσθαι, καὶ παρεσθῆσθαι μὴ ὀφ-
πεύσας, καὶ λυπεῖσθαι πάντως καὶ
πενθεῖν. ὥσπερ δὲ ἡδόμεθα τυχεά-
ροντες καὶ ἐκκλίνοντες τὰ ἀλλότεια,
ἕτως αὖ ὁποτιυχάνωμεθα ᾧ αἰρε-
τῶν, ἢ τοῖς ἐκκλινόμενοις ἀπει-
πώμεθα, λυπεῖσθαι ἀνάγκη, καὶ οὐδὲν
διουκέντως αἰτίαι μέμφοσθαι, ποτὲ μὲν
ἀνθρώπων, ποτὲ δ' οὐδὲ τὰ ἅλα διοι-
κῶντας. Πάρομεν δὲ καὶ ἑὸν ἀλλοθι-
νόν. συμπάσχοντες δὲ τοῖς οὐκ ἐφ'
ἡμῶν, ὅτε ἀφελήται πρὸς αὐτὰ, πρὸς
ἀπώμεθα καὶ τὰ ἐφ' ἡμῶν, ὥστε
ἐκείνῳ ἀφελῆσθαι ὁ δυνάμει, τὸ ὁρθῶς
ὁρέγεσθαι, ἔκκλινειν. εἰάν ᾧ καλῶς
τὰ οἰκεία, καὶ τὰ ἀλλότεια ἀφελῶ-
σόμεθα, καὶ μὴ ᾧ ἀλλοτρίων, ἀλλὰ ᾧ
οἰκείων ἀγαθῶν καὶ ἐφ' ἡμῶν ὄντων
& rectam declinationem. Expositis igitur malis quæ hanc per-
versionem sequuntur : nunc ait, si recte nostra & aliena tracta-
verimus, & non aliena, sed nostra bona, & in nostra sita potestate

rebus nostri arbitrii sita sunt: in his
bonum est querendum, ut omnino
consequamur id quod querimus,
(propterea quod eius adeptio penes
nos est, siquidem appetitio & decli-
natio penes nos est) & nostrum bo-
num consequamur. Sin ea quæ pe-
nes nos sunt appetiverimus, & in iis
bonum quæsierimus: bifariam nos
frustrari necesse erit: uno modo om-
nifariam, quod, etsi ea consecuti fu-
erimus, non nostra tamē bona con-
secuti sumus: altero, quod plerumq;
frustrari necesse est eum, qui aliena
tanquam sua querit, quique ea de-
siderat quorum potestas in aliis sita
est. Accidit igitur, ut in his etiā ap-
petitiones impediuntur, & turben-
tur, non recta via progredientes,
cum dolore utiq; & luctu. Ut enim
rerum expetendarum facti compo-
tes, & evitatis cōtrariis delectamur:
sic rebus expetendis frustratos, aut
in averfandas delapsos, dolere ne-
cessē est, & queri de autoribus ea-
rum rerum, alias de hominibus,
alias de iis qui universitatem admi-
nistrant. Aliud quoque malum
nobis accidit. Nam cum ea no-
bis eripiuntur quæ nostri iuris non
sunt, dum iis afficimur, ea etiam
amittimus quæ in nostra potesta-
te sunt, quæque nobis eripere
nemo potest: rectum appetitum,
amplexi

amplexi fuerimus: hoc est, si operâ
dederimus, ut secundum naturâ ap-
petamus & declinemus: fore ut ne-
mo proflus nos cogat aut impediât
sic appetere & declinare, siquidem
id nostri arbitrii est. Quod si ita est:
nunquâ etiâ dolebimus. Nihil enim
aliud nobis est molestû nisi duo hæc:
frustratio eorû quæ volumus, & eo-
rum quæ nolumus perpeſſio. Iis au-
tem intenti rebus, quæ penes nos
sunt, neq; ulla re frustrabimur quam
desideramus: neq; in ullâ incidemus
quam declinamus. Itaque neminem
unquam timebimus: si quidē eos ti-
memus, qui aut nobis nocent, aut
cōmoda nostra intervertunt. Neq;
vero quisquam adeo robustus est, ut
appetitiones & declinationes, in
quibus bonû & malum sitû est, eius
qui rationi congruenter vivit, cogat.
Quare nec inimicû quenquâ habe-
bimus. Inimicus enim iudicatur, qui
nocet. Nemo vero ei nocet, cui ab
alio noceri non potest. Talis igitur
neq; exposulabit cum quoquâ, neq;
accusabit quemquâ: atq; etiam nihil
unquâ faciet invitus. Hilaris igitur,
secura, libera & vere beata erit talis
hominis vita, perturbationis ex-
pers, plena voluptatis. Observabis
igitur, quemadmodû ostendat, viri
boni & sapientis vitâ non modo uti-
liorem esse quam aliorum, sed etiam

Proinde

Καὶ ταῦτα καὶ ἡ νήφειν, ὅπως ἀν καὶ ἐκλεγοίμεθα τὰς ἐπωφελεῖς ἡδονάς, καὶ πρὸς ταῦτας σωεπιζοίμεθα. ὅτι καὶ ἡδοναὶ δοκεῖ ἡ σωφροσύνη τῷ σωφράδι, ἡ περὶ ἡ ἀκολασία τῷ μοχθηρῷ, δηλοῖ τὸ, πολλὰς μὲν τῶν μοχθηρῶν εἰς σῶφρονας μεταβάλλειν· οὗτο δὲ σῶφρονας μὲν λόγος καὶ φρονήσεως, μηδέποτε μεταπίπτειν εἰς ἀκολασίαν. Καί τοι εἰ μὴ ἡδὺς ἡ ἐκπρεπὴς τοῖς σῶφροσιν ὁ ποιῶν βίον, ἐκ ἀν ἐκόντες αὐτὸν καὶ διαρεσνέτες ἡσυχάζοντο. ὅτι ἐν καὶ ἡδυτερός ἐστιν ὁ ἡσυχάζων βίον, δείκνυσιν ἐκ τῆς ἀνεμποδίστης, καὶ ἀκωλύτης, καὶ ἐκασίας τῆς ἀφροσύνης, τῶν ἐν τοῖς ἐφ' ἡμῖν μόνοις καὶ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν ἀπὸ τῆς μετῴτης.

Κ Ε Φ. Δ'.

Τῆς ἡλικίας ἐν ἐφίεμν, μέμνησθαι, ὅτι καὶ δὲ μετῴτως κεκίνημεν ἀπὸ τῆς αὐτῶν· ἀλλὰ τὰ μὲν ἀφίεναι παντελῶς, τὰ δὲ ὑπερῴτως πρὸς τὸ παρόν. εἰ δὲ καὶ ταῦτα θέλης, καὶ ἀρχῆν, καὶ πωλεῖν, τυχὸν μὲν ἐδ' αὐτῷ τετῶν τελέῃ, ἀλλὰ τὸ καὶ τῶν πρὸς ἐφίεσθαι. πάντως γε μὲν ἐκείνων ἀποτέλεσθαι, δι' ὧν μόνων ἐλευθερία, καὶ εὐδαιμονία περικυβεῖται.

Ρ Ε Η Γ Η Σ Ι Σ.

Δείξας, ἐν τῇ πρὸς τὸ ἀγαθὸν τὸ ἡμέτερον, ὅτι ἐν τοῖς ἐφ' ἡμῖν, καὶ ὅπου ἐστὶν ὁ βίον τοῖς ἐκείθεν αὐτῷ

sunt: & qualis eorum vita sit futura, qui id bonum inde petant, non autem

Proinde hic vigilandum, ut voluptates utiles deligamus, & hisce assuescamus. Modestiam enim bono viro suaviorem videri, quam luxuriam improbo, illud ostendit, quod multi improbi modesti fiunt. Qui vero ratione & consilio modesti sunt, nunquam luxum amplectuntur. Enimvero nisi talis vita modestis insigniter iucunda esset: non eā ultro amplecterentur, nec in ea suaviter acquiescerent. Vitam igitur viri boni & sapientis iucundiores etiam esse, demonstratur à vitæ ratione eorum voluntaria, impedimenti & iniuriarum experte, qui bonum & malum in iis rebus solis, quæ in nostra potestate sunt, collocant.

C A P. IV.

Ubi igitur tantas res appetas, sic eas suscipiendas esse memento, ut sis non mediocriter incitatus: sed alia prorsus relinquis, alia in aliud tempus differas. Quod si & hac (philosophicam animi tranquillitatem) & magistratus atque opes etiam appetieris, fortasse nec hac consequeris ob priorum illorum (felicitatis in animo sita) desiderium: illis certe quidem omnino excides, per qua sola libertas & felicitas comparatur.

COMMENTARIUS.

Postquam ostendit quibus in rebus bonum sit positum, in iis nimirum quæ in nostra potestate sunt, qui id bonum inde petant, non autem

περίζεσθαι βυλορμήνοις, & μὴ ὑπὸ τῷ ἐκτός, & οὐκ ἐφ' ἡμῶν ὄντων, & ὅτι πρὸς τὸ ἀγαθὸν τῷ εἶναι ἀνεμποδίστος, & ἀκώλυτος ἐστὶ παντελῶς, καὶ ὑπὸ βλάβης ἄτρωτος, ὅθεν μὲν ὑπὸ πᾶσι βλαβεροῖς παρεχόμενον, & ἔμμόνον ἐπωφελές, ἀλλὰ καὶ ἡδύς, ὅτε καὶ τὸ ἄρεξιν ἐμποδίζόμενον, ὅτε ὡς ἐκκλινὲς ἐπιπίπτων τινι, ἀλλ' ἀπλῶς εἰπέν, μακάρεός τε, καὶ διδασίμων διδασκάλων· ἐφεξῆς πρὸς τὴν καὶ σωτήριν τὴν ἀκροατικὴν αἴσιν ὑποδείξας πρὸς ὑμῶν τὴν ποιῶν ἐπαγγελμάτων, μὴ μόνον ἔπαρεργον ἀλλὰ πνός ἡγεμόνον τὸ ἐπὶ αὐτῷ σπασθῆναι, ἀλλὰ μὴδ' ἄλλο ἢ παρεργον πρὸς αὐτὸ ποιέμενον. Διὸ τὸ ἐκτός οὐκ μὴ ἀσύμφωνα πρὸς τὸ καὶ φύσιν βίαν τῇ λογικῇ ψυχῇ ἐστίν, ὥστε τροφαί, καὶ ἡδοναὶ σωματικαί, & ἀκαθάρετος πᾶσι, & διωφεύειν, & τυραννίδες, ταῦτα παντελῶς ἀφίεναι πᾶσι κελεύει, ὡς ἔδωκεν ὅν ἐπὶ ταῦτα σπασθῆναι, & καὶ φύσιν ἔχοντα ἑαυτὸν φυλάττειν. τὰ δ' ἄλλα οὐκ ἐκτός διδάσκει ἐμφρόνως μετὰ χρίζόμενα μὴ ἐμποδίζεν πᾶσι ψυχικοῖς ἀγαθοῖς, ὥστε οἴκας κτήσιν & οἰκέτας, γάμον τε ἔννομον, & δύγενῃ παιδοποιῶν, & ἀρχῇ δικαίαν, ἐνίοτε & τὴν χρεωδῶν ὑπὸ μέλιναν, ταῦτα πάντα καὶ τὰ ποιῶντα ὑπερβείδω πρὸς τὸ παρὸν πᾶσι εἶναι τὴν παιδοδομήν ἐν ὅτῳ. & ἡ ἀπελαστικὴ αὐτῶν εἶναι καὶ πανταχοῦ πρὸς τὸ ἀρετῇ ἀσκησιν, εἰ μέλλοιεν τελέως κατορθῆναι αὐτῶν. Καὶ μὴ ταῖς δὲ τὴν μέλλοντα ἐν πᾶσι ἐκτός δημοτικῇς, ἀλλὰ καὶ

autem à rebus externis & alienis: & in adeptione boni eam nullo modo impediri posse & prohiberi, nulloque damno esse violabilem, ut quæ nullis noxiis rebus aditum præbeat: quæque non utilis tantum, sed & iucunda sit: cuius nec appetitio impediatur, nec declinatio in aliquid adversum incidat, sed ab omni parte mali perpetuo expers & beata: nunc studium & alacritatem auditoris excitat, monetq; tantas res non modo non obiter tractandas esse, sed dum iis occupatus sis, nihil aliud vel obiter agendum. Quapropter plane relinqui iubet ea, quæ cū animi ratione præditi vitæ, naturæ consentanea, non consentiunt: cuiusmodi sunt, sordidæ divitiæ, principatus, imperia, deliciæ & voluptates corporis: quod fieri non possit, ut idem & his rebus occupetur, & animo excolendo studeat. differri vero eas res externas iubet, quæ prudenter tractatæ, bonis animi non officiant: cuiusmodi sunt, parare domum & servitium, legitime nuptiæ, ingenuorum liberorum procreatio, iustus magistratus, aliquando etiam rerū necessariorum curatio. Hæc omnia, & id genus alia, in præsentia esse differenda, monet studiosos, idq; merito: quod nullis omnino rebus eos distrahi oporteat, & à studio virtutis atq; exercitatione abstrahi, qui eam perfecte consequi cupiunt. Ac cum

qui

ἀνδρα τὸν ἀγαθόν, ἀντιπροφειδῶς, καὶ
 φρονήσιν ἔχον τῶν ἐπιφειλῶν καὶ
 βλαπτικῶν ἀφελεινῶν, καὶ τὰς
 αἰλόγους ὀρέξεις ὑπερκαλύψας τῷ
 λόγῳ. καὶ κατ' ἐξουσίαν ἀντι-
 ἀπ' ἐφ' οὗ ἐκείν' ἀρετῶς καλῶς,
 κινεῖται, ὥστε, καὶ ἐφ' οὗτον, ἐπ' οὐκεί-
 να καὶ πρὸ μέτερον τὸ ἀπορροζοῦμενον
 αὐτὸς διμεταφρασθῇ. καὶ γὰρ πᾶσα
 τῆματ' ἴσχυται, ἥ δὲ λόγος τὸ δέον
 μὴ διαρρίζαντο· ἀλλὰ φρονήσεως ἐλ-
 λειψιν, ἥ τῆς πρὸς εἰ καὶ αὐτόνας ὀ-
 ρώντ' οὐκ εἰς τὸ πρὸς ἀλλήλους, τῶν
 ἡ αἰλόγους ὀρέξεων δι' ἀπαιδοσίας
 κατεξουσιάζουσιν τυραννικῶς τὴν
 χαλαρότητα δὲ λόγους κρίσεως· ὡς ὅταν
 ὁ τραγωδία τῶν Μήδων ὑποκρινο-
 μένη λέγῃ·

Καὶ μανθάνω μὴ οἷα δρᾶν μέλλω
 κακά·

Θυμὸς δὲ κρείσσων τῆς ἐμῶν βουλ-
 μάτων.

Χρεία πίνω τῷ μέλλοντι ζῆν ἀνα-
 μαρτήτως ἐν τῇ περὶ τὰ ἐκτὸς χρή-
 σι, καὶ τὴν φρονήσιν ἀφελεινῶν, καὶ τὴν
 αἰλῶν ὀρέξεων τὴν μετρίότητα, ὥστε πρὸς
 τὸν λόγον ἀπὸ τῆς καὶ ἔτιως ὡς περὶ ὅπλοις
 ἀρραγέσι τύποις πεφραγμένη καὶ
 καιρεὶν ἀπὸ τῆς τῶν πόντων. διὸ καὶ τὰ
 συμφωνεῖν διωκόμενα τῇ ἐκτὸς πρὸς
 τῶν ἀρετῶν, ὑπερβαίνει πρὸς τὸ πα-
 ρὸν ἀφαινεῖ τοῖς παιδοποιήσις, ὥστε
 ἀντὶ τῆς χρηστικῆς ἀρετῆς αὐτῶν κτή-
 σονται, ὅθεν τὸ ἀπολαύσεως ἀσκή-
 σεως. ἔτε γὰρ εἰς πόλεμον ἀπέναι χω-
 ρὸς ὁπλων καλόν, ἔτε περὶ αἰμάτων
 χωρὸς φρονήσεως καὶ μετριοπαθείας

qui res externas non populariter,
 sed more viri boni administrare
 voluerit, ea prudentia esse prædi-
 cum oportebit, qua res utiles & no-
 xias discernat, & brutas appetitio-
 nes rationi obediennes præbeat; ut
 nec insurgere illas adversus hanc
 patiatur, nec moveri finat, nisi ob
 eas res appetendas quas ipsa iussit,
 & quando, & quatenus: & ad illas
 res excitari, intra præfinitum ipsis
 modū. Peccata enim existunt, aut,
 ratione, quid fieri debeat, non dictā-
 te, ob prudentiæ penuriam: aut ea
 quidē quamvis languide, tamē per-
 spiciēte quid facto sit opus, sed bru-
 tis appetitionibus, ob neglectā insti-
 tutionē, tyrannice adversus langu-
 dum rationis iudiciū insurgentibus.
 Talem tragœdia Medeam depingit:

Scio nefas quod, & quod in scelus tuū:
 sed ira mentis omne iudiciū premit.

Ad verum igitur externarum re-
 rum usum & ingenio doctrina ex-
 culto, & appetitu moderato atque
 subactō est opus. Sic hisce veluti
 firmissimis armis munitus, per tem-
 pus tales res suscipere poterit. Qua-
 propter studiosos homines monet,
 ut res externas quæ cū virtute con-
 gruere possint, in aliud tempus dif-
 ferant, donec virtutem utendi eis,
 continenti exercitatione compara-
 rint. Neque enim ad bellum iner-
 mem abire decet: neque res geren-
 das absque prudentia & modera-
 tione animi suscipere. Epictetus ve-

ιδά-

ἐφάπτεσθαι. Αὐτὸς ὃ σὺκ αὐτομφο-
ρον μόνον, ἀλλὰ ἔ ἀνελύτον δέκνυσι
τοῖς παιδουμοῖς πλὴν περὶ τὰ ἐκ-
τὸς σπαδῶ. διαγωγὰς μὲν γὰρ,
καὶ ὀρέξεων λελογισμένων, ἔ ἐκκλί-
στων, δι' ὧν μόνων ἐλδοφεία καὶ δι-
δαιμονία τοῖς ἀνθρώποις περιγίνοντι,
πάντως δοποτυγχάνειν ἀνάγκη σὺν
καὶ τῷ σὺκ ἐφ' ἡμῖν ὀρεγομένης, καὶ
ἐκείνῃ ἐκκλίνοντας. δευδέν γὰρ
ἀνάγκη τῷ ἀλόγοις ὀρέξεσιν, ὡς αὐτο-
τῶσι περὶ καὶ ἀγείοις δεσπόταις· δε-
λδέν ὃ καὶ τῶν ἀνθρώπων τοῖς πε-
περίζοσι τὰ ποιῶντα ὀρεκτά, καὶ τοῖς
κωλύειν διωκομένοις, ἵνα μὴ κωλύω-
σι, καὶ τοῖς ἐπαύουσι τὰ φερόντα. ἐπὶ
τῷ καὶ τῷ πολλῇς ἡμᾶς περὶ αὐτομφο-
νίας τὰ οἰκίῃα διημελῆσθαι, καὶ περὶ τὰ
ἐκτὸς σπαδῇ δοποτυγχάνειν πάν-
τως, τῶν οἰκίῃων ἀγαθῶν ποιῆσαι. οἱ γὰρ
αὐτομφοτέρων ὀρεγομένοις ἔ περὶ αὐτομφο-
νίας ἀσπάζοντες, ἐπερὶ αὐτομφο-
νίας ἔ τὰ μὴ ποιῶνται, ἔτε τῷ περὶ αὐτομφο-
νίας ἀσπάζοντες τοῖς οἰκίῃοις ἀγαθοῖς
δοποτέμενοι. ἔτε μὴ ἀσπάζοντες
ὡς δὲ περὶ αὐτῶν, τυγχάνειν αὐτῶν
διωθήσονται. ὡς δὲ πᾶσι τῷ καὶ τῷ ἐκτὸς
δοποτυγχάνουσι, ὡς μὴ μόνοις αὐ-
τοῖς περὶ αὐτομφο-
νίας καὶ τῶν οἰκίῃων ἀγαθῶν ὀρεγο-
μένοις, μηδὲ ἀνέδω πάντα ποιῆσαι,
ἔ πάσῃν ὑπὸ τῷ πύξῳ αὐτῶν
αὐτομφο-
νίας ἔστιν ὅτι καὶ ὑπὸ αὐ-
τοῖς πᾶσι ἀνελύκοι. Καὶ ἔστιν ὃ
ποιῶντι βίῳ καὶ μὴ μονοτέπως εἰς
τὰ ἐκτὸς δοποκλιναντι, ἔστιν ὃ
χρηστός· ἐπὶ πᾶσι τῷ καὶ ἀνελύκοι

ro non modo inutile, sed inane
etiam esse eorum qui adhuc eru-
diuntur, rerum externarū studium,
pronuntiat. Animi enim modera-
tione & appetitionibus ac declina-
tionibus ratione moderatis, per
quas solas hominibus libertas &
felicitas pariuntur, excidere omni-
no necesse est eos, qui & appetunt
& declinant ea quæ non sita sunt
in potestate nostra. Necesse enim
est servire brutis cupiditatibus, tan-
quam agrestibus & furiosis domi-
nis. Serviendum item est homini-
bus, qui talia desideria & explere &
prohibere possunt, ne prohibeant
iis item, qui in res fugiendas conii-
cere possunt. Adhæc, subtrahendo
curandi nostras res otio, rerum ex-
ternarum occupatio omnino in
causa est, ut nostris bonis excida-
mus. Nam qui utraque expetunt, &
utrisque student: nec discernunt
bona & mala, neque iustam curam
suis bonis impendunt, nec legitimo
studio non adhibito iis potiri pote-
runt. Fit etiam fere, ut externis quo-
que bonis frustrentur, non iis solis
occupati scilicet, sed aliquo modo
sua etiam bona desiderantes: neque
toto pectore quidvis & facere &
perpeti, propter adeptionē eorum
volentes, retrahēte verecundia qua-
dam. Etsi autem talis vita minus
prava est, quam eius qui unice re-
bus externis incumbit: laboriosior
illa tamen, atque insuavior est,

παλαιόν, συγκαλῶν τὰ ἀσύνγκλιστα
 παρ' αὐτῶν, ἔστιν ἀπάντησις ἢ μετ-
 μελείας αἰεὶ συνεχομένη, ἢ ὁπο-
 τυγχανῶν ἰκατέρων, διὰ τὸ ἰκατέρων
 ἐφ' ἑαυτῶν λυπηρὸς δὲ ἐστὶ, ἢ ἀνασεί-
 τῃ. Ἐπὶ πᾶσι δὲ ἡ ἀξίον, ὅτι συνεχῶς
 ἐν τοῖς ἐξῆς ἡ ἐπίκτητος (ἢ χρεῖς) τῷ
 Μέννησιν πρὸς τὴν λογικὴν ψυχὴν δια-
 λεγόμενῃ, τὴν σωματικὰς ἐχέσαν
 αἰεὶ οὐτ' ἔνταν λόγους, ἢ συμφυτὸν
 αὐτῇ τὴν ὄντων ἀλήθειαν, ἀπονοῦσαν
 διέ ποτε πρὸς τὴν εἰλικρινῇ θέαν, τῷ
 ἀελασασμῷ τὴν ἐν αὐτῇ γενεσιγενῶ
 διωάμεως, καὶ ἀφ' αὐτῆς εἰς λήθην
 ὑποφερομένην, πῶς πάντων αὐτῇ
 τὴν κακίαν αἰτίαν, ἢ θεωρήσειν
 συνεχῶς ἀκρίβειαν τὸν Μέννησα. Ὅταν
 ἡ λέξις, ὅτι τηλικαύτην ἀφ' ἑαυτῶν
 εἰ δὲ μετρίως κεκινημένην ἀπ' αὐτῶν
 αὐτῶν, ἐκτρέφει. ὅτι ἡ ἐμμέτρε καὶ
 ἀσυμμέτρε τῷ μετρίως, ἀλλὰ κατὰ
 χρῆσιν δὲ τὴν ἐνδεῆς ἐχρήσατο. ὁ
 γὰρ κίνδυνος ἡ ἀποπνοῇ τὴν οἰκείων
 ἀγαθῶν, ἀναλκιν ἐφ' αὐτὰ λαμβάνει,
 καὶ Πίνδαρον.

Κ Ε Φ. ε'.

Εἴθ' οὕτως πάση τραχείᾳ ἢ φαν-
 τασίᾳ μάτ' ὁπλίσθην, ὅτι φαν-
 τασίᾳ εἶ, ἔστι πάντως τὸ φανόμενον. ἡ
 περὶ ἐξέταξις αὐτῆς, ἢ δοκιμάζει τοῖς
 κανόσι τέτοις, οἷς ἐχρῆσθαι. πρῶτον ἡ
 τῶν, ἢ μάλιστα, πᾶσι πρὸς τὰ ἐφ' ἡ-
 μῖν ἐστίν, ἢ πρὸς τὰ ὅσα ἐφ' ἡμῖν, καὶ
 πρὸς τὰ πᾶσι ὅσα ἐφ' ἡμῖν ἢ, πρὸς χρεῖον
 ἐστὶν τὸ, διότι ἐδὲν πρὸς οὐ.

& dum abhorrentia nexum, conne-
 ctere studet, secum ipsa pugnat, cre-
 bro pœnitet, frustratur utriq; dum
 utraq; confectatur, molesta utique
 & averfanda. Est autem observa-
 tione dignum, cur Epictetus dein-
 ceptus crebro utatur verbo MEMEN-
 TO, quo rationis compotem ani-
 mum compellat, qui rationes rerum
 semper coniunctas secum habet,
 earumque innatam veritatem: sed
 aliquando velut deficiente acie ob
 distractionem natalitiz eius fa-
 cultatis, in oblivionem ruit, quæ ipsi
 malorum omnium causa est. ideoq;
 flagitat, ut MEMENTO crebro ei in-
 culcetur. Cum non mediocriter in-
 citatū esse oportere dicit, eum qui
 tantas res appetat, nō hoc vult, non
 supra modum atque immodice, sed
 non infra modum, non minus
 quam par sit, incitatum esse oportere.
 Nam si periculū est, ne suis bonis
 excidat: periculum certe (ut ait Pin-
 darus) ignavum virū non admittit.

C A P. V.

Proinde viso cuiusvis aspero sic occurre-
 re statim assuescit: visum id esse, nec
 plane id quod esse videatur. Post in ex-
 quirendo & probando eas adhibeto re-
 gulas, quas habes, eamque imprimis &
 maxime; Vtrum id visum versetur in
 rebus nostra potestate subiectis, an alie-
 nis? Quod si in alienis; illud in promtu
 sit, nihil id ad te attinere.

ΕΞΗΓΗ-

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

COMMENTARIUS.

Εἰπὼν, ὅτι χρὴ τὸ μέλλοντα τῷ οὐκ ἐκείνῳ ἀγαθῶν τυγχάνειν ἄνθρωπον, καὶ τὸ οὐκ ἐκείνῳ διδαιμονίαν πεποιθεῖσθαι, ἀπελάσασιν λόγῳ τῷ ἐκ τῶν θέναι ἑαυτὸν· ἐπεὶ δὲ καὶ τῶν ἐαυτῶν ἐπιμελεστέροις ἐμπιπύσιν πολλὰς φαντασίας, αἱ μὲν, ὅρασι πῶς τῷ ἐκ τῶν, αἱ δὲ ἐκκλίνας τῷ ἀναίρετον διδάσκουσιν πῶς δὲ χρῶμενον τῷ ποιούταις φαντασίαις ἀεὶ λαβὴ μὲν ἀπ' αὐτῶν. Τραχίαις δὲ τῶν ποιούταις φαντασίας ἐκάλεισεν, ὡς ἀλόγους καὶ παροίρους, καὶ τραχυύσας ὄντας τῷ ζῶν τῇ ἀσυμμετρίας καὶ ἀνωμαλίας τῷ κινήσει. Ὅπερ δὲ ἐν τοῖς ἐξῆς σαφέστερον ὁρᾷται, τὸ μὴ συναρπάζεσθαι διδύς ἀπὸ τῆς ἐμπιπύσεως φαντασίας, ὅρασι καὶ ἐκκλίνας, τῷ τῷ ἐν νῦν λόγῳ· ὅτι χρὴ πρὸς αὐτῷ κινήσεισθαι διδύς ἀντίσταθαι, καὶ πῶς τῷ σφοδρότατα αὐτῆς ἐκλύειν, ὅτι τῷ ἐν τοίαις, καὶ φαντασίαις εἶναι. Αἱ δὲ φαντασίαι, ποτὲ μὲν ἀληθῶν εἰσὶν ἀνατυπωπικαὶ καὶ ἀληθῶς ἐπωφελῶν ἢ ἡθέων· ποτὲ δὲ ἀφροενῆς ὀνειροπολεῖσιν. Αὐτῶν τε ἐν τῷ τῷ διατεθῆναι διδύς ὅτι καὶ πάντως ποιῶν ἐστὶ τὸ φαντασθῆναι, οἷον φαντάζεσθαι, χαλᾶται τὸ σωτηριον τῆς φαντασίας· ὥστε μὴ παρεμποδίζεν τῷ λόγῳ κρίσιν, ἢ διδύς μὲν τὸ μαλισταθῆναι τῷ φαντασίαις, καὶ τῷ τραχύτητι ἀπαλαγῆναι, ὁρᾷται πρὸς αὐτὴν εἰς ἀκρίβειαν ἀφροενῆς φαντασθέντων. Πολλοὶ δὲ εἰσι τῷ ποιῶντων κερπικῶν κανόνες· οἱ μὲν ἀπ' αὐ-

Postquam monuit, eum qui suis potiri bonis, & propriam sibi felicitatem comparare velit, non difficultati oportere rebus externis, cum iis etiam qui sua curant, visa quædam occurrant, quibus impulsus aut rem aliquam externam appetant, aut ea declinent quæ alieni iuris sunt: docet, quemadmodum his utendum sit, ne ea nobis noceant. Aspera vero visa appellat appetitiones & aversiones rerum externarum, ut quæ brutæ sint & væcordes, quæque immoderatis & perturbatis commotionibus vere exasperent vitam. Quod autem in iis quæ sequuntur apertius monet, ne statim sequamur quodvis visum, sive appetens sive declinans: idem nunc quoque dicit, statim ei ubi commotum fuerit, esse resistendum, eiusque impetum inhibendum, cogitando, visum id esse. Visa porro modo res veras, vereque utiles & iucundas repræsentant, modo inania simulacra ceu somnia comminiscuntur. Hac ipsa igitur cogitatione visi contentio laxatur, cum statim opponimus, rem non esse talem, qualis esse videatur: nec rationis iudicium impedit, quod iudicium, cum primum visi tempestas remiserit, asperitate imminuta, ad rem illam considerandam monet esse adhibendum. Regulæ autem visa iudicandi sunt multæ: quæ sumuntur aut à

in natura rerum exstitisset: aliter
& bonum eius & malum esset.

τῆς τῆς φύσεως τῶν φαντασίων
λαμβανόμενοι πόπρον εἰς ψυχικὸν
ἀγαθὸν ἢ σωματικόν, ἢ πᾶν ὅπως
ἀναφέρονται, καὶ πόπρον εἰς ὠφέ-
λειαν τινα πείνεσιν, ἢ πρὸς ἡδονῶν
ρίονιν· ἐπὶ τῇ καὶ εἰς διωατὴν ὅλως ἢ
ἐδιώατα. ἐστὶ δὲ τις κανὼν καὶ λόγος
τῷ καὶ αὐτὰ κρείσσεως καὶ σωδῆς τῶν
ἐμφορόνων τε καὶ ἀφορόνων ἀνθρώπων·
καὶ ἐπὶ μάλλον λόγος τῷ θεῖας κρείσσεως.
ὅπερ γὰρ ὁρῶσιν οἱ οὐκ ἔχοντες, καὶ τοῖς ἐμ-
φοροσιν ἀνθρώποις, τῷ τοῦ ἀν εἶναι σωδῆς
ἀξίον τῷ σωθησόμενῳ· τοῖς δὲ ἀπειρε-
στῶσιν οἱ, φθιπέα. εἰδὲς γὰρ ἀνοη-
τοῦ ὅπως ἡ ἐμπαυτὴς ἐστίν, ὡς οἰσθῆ-
ται τῷ ἀπολασθῆναι ἢ τῷ ἀδίκῳ ἀρέ-
σκειν θεῷ. Πολλῶν ἐν ὄντων κανόνων
περικύων τῷ φανταζομένων ἡμῶν
ἀποφροσῆς, εἰς ἐστὶν ἀνθρώπων ὡς ἀν-
θρώπων ἰδιότης, καὶ κοινῶς ὅτι πάντων
ἡμῶς διὰ χρῆσιν· ἔτι δὲ ὁ λόγος
τῷ ἐφ' ἡμῶν καὶ ὅσα ἐφ' ἡμῶν ἀφ-
κρείσσεως. εἰ γὰρ μὴ ἐφ' ἡμῶν ἐστὶ π
τῷ φανταζομένων ἢ ὁρεκτὸν ἢ ἐκ-
κλιπὸν, καλῶς ἔχει γινώσκειν τε καὶ
ὀπλῆξειν διότι, ὅτι τῷ εἶδεν πρὸς
ἡμῶς. ἔτι γὰρ ἀγαθόν, ἔτι κακὸν ἡμῶν
περον εἶναι π διωατῶν, μὴ ἐφ' ἡμῶν
ὄν, διὰ τὸ εἶδοσθαι τὸ ἀνθρώπινος ἐ-
σῆς αὐτῶν ἐστίν. ὅλως γὰρ ὑποσῶσα
παιδὶ τῇ φύσει ἐν τοῖς ὅσι, καὶ τὸ ἀγαθόν
ἐαυτῶς ἐπὶ τὸ κακὸν αὐτῶν ἐχέειν
ἐμελλεν.

Κ Ε Φ. 5.

C A P. VI.

ΜΕμνησο, ὅτι ὁρέξεις μὴ ἐπαυ-
χελία, ἐστὶν ὀλιτυχία ἢ ὀρέγη·
ἐκκλίσεως ἢ ἐπαυχελία, τὸ μὴ θέ-
λειν ἐκείνῳ, ὃ ἐκκλίνει, & ὁ μὴ ὀ-
ρέξῃ ἀποτυχῶν, ἀτυχῆς· ὃ ἢ ἐκκλί-
σει θέλει πῶς, δυστυχῆς. Ἀν μὴ ἔν
μόνῳ ἐκκλίνῃς τὰ πρὸς φύσιν τῇ ὀπί-
σοι, ἢ δὲν ὧν ἐκκλίνῃς, θέλει πρὸς· νόσον
δὲ ἢ ἐκκλίνῃς, ἢ θάνατον, ἢ πενίαν,
δυστυχῆσεις. Ἄρον ἔν τῃ ἐκκλίσειν ὅπου
πάντων τῶν ἐφ' ἡμῶν, & μεταβῆς
ὀπί τὰ πρὸς φύσιν τῶν ἐφ' ἡμῶν· ἢ ὀρε-
ξῃ ἢ παντελῶς ὀπί τῶν πρὸν τῶ ἀνε-
λε. Ἀν περὶ ὀρέγη τῶ ἐκ ἐφ' ἡμῶν τινος,
ἀτυχῆς ἀνάγκη. τῶ περὶ ἡμῶν ὅσων
ὀρέξεσθαι καλὸν ἂν, ἢ δὲν ἢ δὲ πῶς σοι πά-
ρεστι. μόνῳ ἢ τῶ ὁρμᾶν, ἢ ἀφορμᾶν
χρῶν ἢ ὡς, & μεθ' ὧν ἐξαρέσεται,
ἢ ἀνεμῶν.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

ΚΑΙ τὰ πρὸς συνεχῆς τῶ πρὸς αὐτῶ
κρίσειν, ὅπου δειξὶν ἐπὶ τὸν ἔν, τὰ
φανερά· ὁ μὴ ἀρεκταί, εἰ μὴ τῶ ἐφ'
ἡμῶν ἢ ἐκ ἐφ' ἡμῶν κανονίζοντο, ὀπι-
τυχῆς ἢ μακαρίας ποιεῖν· εἰ ἢ μὴ, ἀ-
τυχῆς & δυστυχῆς, ἢ κακοδαίμονας.
Καὶ διορίζῃ πρῶτον, τίνας μὴ ἐπι-
τυχῆς ἢ ἀτυχῆς καλεῖσθαι· τίνας ἢ
ἀτυχῆς ἢ δυστυχῆς, ἢ ὅτι τῶ μὴ ἐκ-
κλίσεως τὸ ἐπαυχέλιμα & τὸ τέλ·
ἐστὶ τὸ μὴ θέλει πρὸς ἐκείνῳ ὃ ἂν ὀπι-
κλίνῃ, ἢ ἐστὶν εὐτυχῆς τῶ τὸ μὴ θέ-
λει πρὸς· ὡς ἀτυχῆς μὴ, τὸ μὴ θέ-
λει πρὸς· ὡς εὐτυχῆς μὴ, τὸ μὴ θέ-
λει πρὸς.

Appetitionis cum finē esse memento,
Aut id quod appetis, cōsequare: aver-
sationis, ne in id incidas, quod declines. Is
porro quē appetitio frustratur, infortuna-
tus homo est: qui vero in id incidit, quod
aversatur, calamitosus. Itaq; si ea solum
aversere, quae natura rerum tua potestati
subiectarū repugnant: in eorū quae aver-
saris nihil incidēs. At si morbū aversaris,
aut mortem, aut inopiam: calamitatenō
subibis. Aversationem igitur ab iis rebus
amovebis omnibus, quae in nobis fise non
sunt: appetitionē autem hoc tēpore pror-
sus auferto. Nam si ea quae nostri arbitrii
non sunt, cōcupieris: frustrari necesse erit.
Ea vero quae nobis patēt, quatenus hone-
ste possint expeti, nondum es assecutus.
Sed eo tantū motu animi utitor, quo vel
ad eas accedas, vel ab iisdē recedas: verū
leviter, & cum exceptione, & remisse.

COMMENTARIUS.

HOC quoque cum eo quod an-
tecessit, cohæret: quo demon-
strat, ea quae appetenda videantur,
facere nos votorū compotes & bea-
tos, adhibita regula rerum quae no-
stri aut alieni iuris sunt. Sin minus:
voti impotes & calamitosos. Ac pri-
mum explicat, quosnam voti com-
potes & fortunatos dicimus, quos
infortunatos & calamitosos. Item
declinationis promissum & finem
esse, non incidere in id quod decli-
nēs, non incidere in id quod decli-
nēs.

F 3.

τυχῇν ὅρεκετῶ, ὅπ' ἐκείνῃ. Δυσ-
 τυχεῖς ὅ τὸ τῷ εὐτυχεῖ ἀντικείμενον,
 τὸ τῷ Φοικτῶι πεπεσέν· ὅπ' ἐτυ-
 χε μὴ, ἀλλὰ κακῶ πινος ἐτυχε.
 Ταῦτα καλῶς διαφύσσας, ἐπάγει τὰ
 ἐξῆς· ὅπ' ἂν μὴ μόνον ἐκκλίνης τὰ
 παρὰ φύσιν ὅτι σοι, οἷον ἀνελ-
 σίας, καὶ ἀδικίας, καὶ τὰ τοιαῦτα, ἐπει-
 δὴ ὅτι σὺ ἐστὶ τὸ ἐκκλίνειν, ἐδένι ὧν
 ἐκκλίνεις πεπεσῇ· ὥστε ἐδέποτε
 δυστυχίσεις. νόσον ὅ, ἢ πένιαν, ἢ π
 ἢ σὺν ἐφ' ἡμῶν ἐὰν ἐκκλίνης, ἐπειδὴ
 μὴ ἐστὶν ὅτι σοι τὸ δοποφύγειν ταῦ-
 τα, ἀνάγκη διήποτε πεπεσέν, καὶ
 δυστυχῇ γενέσθαι. ὁμοίως ὅ καὶ ὁ
 ἐγγὺς σὺν ὅτι σοι, δοποτυχῇ ἀνά-
 κη ποδάκεις ὅρεκετῶ μὴ τυγχάνον-
 τα. Εἰ ὅ ἐν τοῖς ἐφ' ἡμῶν ὅρεξις
 καὶ ἡ ἐκκλισις γίνεσθαι, ἔτε αἰ-
 χῇν ἔτε δυστυχῇν ποτε συμβή-
 σεται, ἀλλ' αἰεὶ εὐτυχῇν καὶ ὅπι-
 τυγχάνειν. Καὶ ἐστὶν ἡ συναγωγὴ
 ὅ λόγῳ τοιαύτῃ· ὁ ἐν τοῖς σὺν ἐφ'
 ἡμῶν ὅρεξιν καὶ τῷ ἐκκλίσιν π-
 θείς, καὶ ὅρεκετῶν δοποτυχῇν
 ποδάκεις, καὶ τοῖς ἐκκλινομένοις
 πεπιπίπει, ὡς ἐπ' ἄλλοις ἔσθης τῆς
 ἐξουσίας αὐτῶν. ὁ ὅ ποιῇ αἰ-
 χῆς τε καὶ δυστυχῆς ἀμολόγηται ὥς-
 τε καὶ ἄθλιος, καὶ κακοδαίμων. Καὶ
 ὅρα ὅπως Σωκράτης ὁ λό-
 γος καὶ συγκαταβαλὺς καὶ ἀπ'
 αὐτῶν τῶν ἀκαταλόγων ἡμῶν κα-
 τὰ τὸ ὅτι τὸ καλόν. πάντες γὰρ καὶ
 mitosum, ærumnosum, infelicem esse constar. Vide autē quam Socra-
 tica hæc ratio sit, & ad captum auditorum accommodatā, qua appeti-
 tiones nostræ ad res meliores & pulcriores traducuntur. Nam omnes,

consequi, propterea quod conse-
 cutus non sis. Calamitosum vero,
 fortunato contrarium, est incidere
 in id quod fugias. Nam affecutus
 quidem es aliquid, sed malum es af-
 secutus. His probe distinctis, subiit
 ordine: si ea sola declines, quæ
 repugnent eorum naturæ quæ in
 tua potestate sunt, cuiusmodi est in-
 temperantia, iniuria, & id genus
 alia, quæ vitare tui arbitrii sit, fore
 ut in nihil eorum incidas. Itaq; ne-
 que calamitosus unquam eris. Mor-
 bum autem, aut paupertatem, aut
 aliquid aliud quod nostri arbitrii
 non est, si declines, quia penes te
 non sit ista effugere: necesse esse, te
 aliquando in ea incidere & infelicē
 fieri. Eodemq; modo si ea desideres,
 quæ tui arbitrii nō sunt: necesse esse
 sæpe frustrari, non potitū eo quod
 desideres. Si vero appetitio & decli-
 natio in iis versetur quæ in nobis sita
 sint: nunquā frustratum iri nos, nun-
 quam calamitatē subituros, sed sem-
 per fortunatos fore, votorumque
 compotes. Oratio porro sic inter se
 cohæret. Qui in rebus in nostra
 potestate non sitis, appetitionem &
 declinationem collocat: is & rebus
 desideratis sæpe frustratur, & in eas
 incidit quas declinat, propterea
 quod ea in aliorum potestate sunt.
 Talem autem infortunatum, cala-
 mitosum, ærumnosum, infelicem esse constar. Vide autē quam Socra-
 tica hæc ratio sit, & ad captum auditorum accommodatā, qua appeti-
 tiones nostræ ad res meliores & pulcriores traducuntur. Nam omnes,

tam

οἱ ἀσφαδαῖος ἢ οἱ μοχθηροὺς ζῶντες, ἐν τούτῳ πῆνεν) ἢ εὐδαιμονίαν, ἐν τῷ ἢ μὴ ὀρεκτῶν αὐτοῖς, ἐξ ἑφ' ἑ τυχῶναιεν, τοῖς ἢ ἀνααρέτοις, ἐφ' ὅκατοις μὴ περὶ πῆνεν. Ἀφ' ὧν οἱ ἢ, ὅπ' οἱ μὴ ἀσφαδαῖοι ἢ ὄντων καὶ εἰλικρινῶς ἀγαθῶν, καὶ ὠφελίμων ὀρέγονται, καὶ ἐκκλίνουσι τὰ ὄντως βλαβερά καὶ κακά, ἢ λόγῳ ὄντι ἐν αὐτοῖς ἢ κρίνεται, καὶ ἢ ἀλόγων ὀρέξεων σωφισμῶν αὐτοῖς ἐπεσθαι τῷ λόγῳ, καὶ ἢ ὁ δ' ἀνομιζέειν τὰ τῷ λόγῳ διοκύντα ποιεῖν. οἱ ἢ πολλοὶ ἢ ἀνδρώπων, τὸν μὴ λόγον ἀνεπιμέλητον ἔχοντες, τὰς ἢ ἀλόγους ὀρέξεις ὑπὸ πάρεχοντες κινήσεις γεγνησμένων, τῷ ἢ δὲ τὰ ὀρεκτὰ κρίνουσιν, ἀλλ' ἔχ' ἢ τῷ ὠφελίμῳ, ἢ ἡδοναῖς περὶ πῆνεν πολλοῖς ἢ τῷ λυπηρῷ παρὰ τῆς ἡδονῆς κεκαρμῆναι, ὅτι τὸ μὴ δὲ ἡδοναῖς εἶναι κυρίως αὐτὰς, ἀλλ' οἷον σμῆναι ἡδονῶν ἐκ παρὰ χρώσεως. πάντες ἢ ὅμως, ὅπερ εἶπον, ἐν τούτῳ πῆνεν τὴν δὲ τυχεῖν τε καὶ ὀπιτυχείαν, ἐν τῷ ἢ ὀρεκτῶν τυγχάνειν, μὴ περὶ πῆνεν ἢ ἢ φθιτῶν. Ἦ δ' αὖτε οὐκ εἰσὶν ὅτι λόγῳ ἢ τῷ ἢ τοῖς μοχθηροῖς, ὡς εἰ βάλοντο μήτε ὀρεγόμενοι δὲ τυγχάνειν, μήτε ἐκκλίνοντες περὶ πῆνεν, ἐν τοῖς ἐφ' ἡμῖν τὰ ὠφελῶντα ὀρεκτὰ, ἐκ τὰ βλαπτόντα φθιτὰ πῆνεν. τῶν μὴ ἢ οὐκ ἐφ' ἡμῖν ὀρεγόμενοι, ἢ ἐκκλίνοντες ἐκείνῳ, ἐκ τὸ τυχεῖν ἀσφαλῆ αὐτὰς ἐκδυσχεῖν. ὅπερ φθιτῶν ἐκείνοις εἰσὶν. Ἀρὸν ἢ ἢ ἐκκλίνοντες δὲ πάντων ἢ οὐκ ἐφ' ἡμῖν, καὶ μεταίτερος δὲ τὰ

tam mali quam boni, felicitatem in eo collocant, si & optatis suis fruuntur, & ea quæ oderunt effugiant. In eo autem differunt; quod viri boni vera & sincera bona atq; commoda expetunt, & vere mala atque incommoda averfantur. Nam ratio est, quæ in eis iudicet, & brutæ appetitiones eorum assuefactæ sunt ut rationi pareant, iucundaque existiment ea quæ ratio probavit. Vulgus autem hominum, quod & rationem neglectam habet, & brutas appetitiones ob continentem motum exercitatas, voluptate res appetendas metitur, non utilitate, & in voluptates incidit sæpe molestiis non adeo dissimiles. Ac ne voluptates, quidem illæ proprie sunt, sed velut umbræ quædam voluptatum & simulacra. Omnes tamen, ut dixi, felicitatem & successus in adeptione desideratarum rerum ponunt, & in evitatione fugiendarum. Præceptio igitur hæc etiam improbis demonstrat, si neque appetendo frustrari, neque declinando impingere velint: ut in rebus quæ nostri arbitrii sunt, utilia desideria, & noxias averfationes collocent. Nam si ea quæ nobis non parent, desiderarint aut declinarint, & frustrari eos necesse erit, & subire calamitatem: quod & ipsi fugiendum esse censeant. Aufer igitur declinationem ab omnibus iis quæ in nobis sita non sunt, & in ea trans-

καὶ

παρὰ φύσιν ἔφ' ἡμῶν. νόσον μὲν γὰρ
 ἢ πενίαν ἀν' ἐκκληλίας, ἐπεὶ δὴ οὐκ ἔστιν
 ἐφ' ἡμῶν τελείως τὸ ταῦτα ἐκφυγεῖν.
 καὶ γὰρ ἐχωμὲν τινα διώσμεν σωτε-
 λῶσάν ποτε παρὰ τὸ σποφυγῆν, ἀλλ' ἔ-
 τε αἰεὶ ἔτε τοῖον ἰαχύνει· διὸ δυσυχρεὴν
 ἀνάγκη παρὰ πτόπτοντας ἐκείνοις αἰ-
 κλινομεν. εἰάν ᾧ παθεῖντες αὐτῶ, καὶ
 ἐκκλίσιν μετὰ ὧμῶν εἰς τὰ παρὰ φύ-
 σιν ἔφ' ἡμῶν, ὡς ἐκκλίσιν τὰς ψυ-
 δαῖς παρὰ τῶντων ὑπολήψεις, καὶ τὰ
 παρὰ τὴν φύσιν ἀφ' ἡμῶν τὴν
 τῷ λόγῳ πέπυσαν ἐμποδίζοντα, ἐφ'
 ἡμῶν ὄντων ἔκφυγεν τὰ πιαῖτα·
 διότι ᾧ ἐκκλίσεως μόνως διέμεθαι ἔ-
 φ' ἡμῶν ἔστι· καὶ παρὰ πτόπτοντας πο-
 τοῖς ἐκκλινόμεν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ-
 λα. Πῶς ᾧ πῶσαν ὀρεξίν ἀνελεῖν παν-
 τελῶς ὅτι καὶ παρόντος παρὰ φύσιν;
 τὸ μὲν γὰρ ἔφ' ἡμῶν ὀρεξίν ἀνε-
 λείν, παρὰ φύσιν ἔφ' ἡμῶν ὀρεξίν ἀνε-
 λείν, καὶ ὡς ζήσμεν καὶ τυχόμεν δέ-
 ποτε, ἔτε ὡφελίμῳ ἡμῶν ἔτοιμαίς τυ-
 χάνομεν ἀγαθῶν. Ἀλλὰ καὶ τὴν ἀνὰ πτόν, ἔφ'
 ἡμῶν ἀγαθῶν καὶ ὀρεξίν διὰ τίνος αἰ-
 τῆσαν σποκαλύψῃ, ὅτι, φησὶ, πῶς τέτων
 δὴ ὀρεγόμεν, ἔφ' ἡμῶν παρὰ πτόν. καὶ τοῖς
 παρὰ φύσιν, καὶ ἔστι τὰ καὶ ὀρεχθῆναι και-
 ρός. καὶ γὰρ ἐκ τούτων ὀρεχόμεν καὶ ὀ-
 ρεξίς ὅτι τὸ ὀρεχτόν, ὡς καὶ παρόντος.
 τίς δ' ἀνὰ τυχῆν καὶ ἀγαθῶν χωρὶς ὀρε-
 ξεως αὐτῶν; Ὅπως ᾧ εἰ τὸ ἀγαθὸν ἡμῶν
 καὶ ἐν τῷ παρὰ φύσιν, ἀλλ' ἐν τῷ φύσιν
 ὀρεξέσθαι καὶ ἐκκλίσεσθαι, πῶς τὴν
 nisi id appetat? Quod si bonum nostrū non in actionibus, sed in appeti-
 tionibus & declinationibus naturæ consentaneis situm est, qua ratione

fer, quæ eorum naturæ quæ in nobis
 sita sunt, repugnant. Nam morbum
 quidem aut paupertatē si declines,
 quia nō plane penes nos est effugere
 talia (et si enim facultatē quandā ha-
 bemus, quæ ad ea effugienda non
 nunquam aliquid confert: tamen ea
 neq; semper valet, nec satis virium
 habet) ideo necesse erit nos calami-
 tatē subire, incidentes in ea quæ de-
 clinamus. Sin Epicūto paruerimus,
 declinationem in ea transferemus,
 quæ eorum naturæ quæ nostri ar-
 bitrii sunt repugnant, ut decline-
 mus falsas de rebus opiniones, &
 ea quæ vitam naturæ ac rationi
 consentaneam impediunt: quia pe-
 nes nos est, effugere talia. Quare
 sola declinatione egemus, quæ pe-
 nes nos est. Sed hæc perspicua sunt.
 Quomodo autem iubet omnem
 appetitum in præsentia tolli? Nam
 appetitus rerum quæ nostri arbi-
 trii non sunt, sublatio, evidentem
 habet utilitatem: quia eas non con-
 secuti, votorum impotes erimus, &
 moleste vivemus: & ut aliquando
 eas consequamur, neque utile no-
 bis, neque proprium bonum con-
 sequemur. Cæterum auctor noster
 secus: Bonorum quæ in nostra po-
 testate sita sunt appetitione quam-
 obré interdicat? Quia, inquit, qua-
 tenus hæc recte appetantur, nondū
 didicisti. Quis vero bono potiat,

horta-

ὄρεξιν παντὸς ἀνελεῖν ἐν τῷ πα-
 ρόντι ἀσχελεῖται; πῶς ᾗ δυνατόν
 χωρὶς ὀρέξεως ἀσχελεῖν ἄνθρωπον;
 Δοκεῖ ᾗ ἢ ἐναντίον εἶναι τῷ περὶ
 ὀλίγου ῥηθέντι, ὅτε ἔλεγε, Τηλικύτων
 ἐφίεμην, μέμνησο ὅτι ἂν δεῖ με-
 τείως κεκνημένον ἀπιδεῖξαι αὐτῶν. ἔ-
 γδωσαυμένην κίνησιν ἐνεδείκνυτο, αἰτῶ
 ἢ καὶ περὶ θυμῶν καὶ ὄρεξιν. Πῶς ᾗ καὶ
 εἶναι ὀρμῶν ἀντὶ ὀρέξεως; ὀρεχθῆναι γὰρ
 ἀνάγκη περὶ τερρον, καὶ ἔτιως ὀρμῆσαι.
 Μήποτε ἔν περὶς οὗτοι ἀρχομένων πα-
 θόμεναι ὁ λόγος ἐστίν, οἷς καὶ ἀσφαλὲς
 ὀρέγεσθαι ὅλους περὶ τῶν μετῶν πίνων ὀ-
 ρέγεσθαι χρῆ; ὀρμῶν γὰρ χρῆ καὶ ἀφορ-
 μῶν καὶ ὀρμῶν ἢ τῷ ὀρέξεως καὶ τῷ ἐκ-
 κλίσεως προσηγορεύω. μήποτε ᾗ
 περὶς οὗτοι ἐν παιδομαρμῶν διαλεγο-
 μένῃ, ἐπὶ πᾶσαν ἀπὸ τῶν ὄρεξιν τῶν
 ἐφ' ἡμῶν ἀγαθῶν ἀνελεῖν ἀσχελεῖται,
 οἷς δοκεῖ λέγειν, αἰτῶ τὸ σφοδρὸν
 ἀσχελεῖται τῷ ὀρέξεως καὶ τῷ ἐκκλί-
 σεως καὶ ἐφίεσθαι δοκεῖ; ἔγδω ὀρμῶν καὶ
 ἀφορμῶν καὶ φῶς καὶ ἀνέμῳ ὡς ἀσχε-
 λεῖται. Δῆλον ᾗ ὅτι ὀρμῶν καὶ μὴ ὀ-
 ρεχθέντες, ἀφορμῶν καὶ ἐκκλίνοντες.
 περὶ τῶν γὰρ τῶν ὀρμῶν ἢ ὄρεξιν, τῷ ᾗ
 ἀφορμῶν ἢ ἐκκλίσιν. καὶ ὅταν ἔν περ-
 τερρον ἔλεγε, Τηλικύτων ἔν ἐφίεμνος,
 μέμνησο ὅτι ἂν δεῖ μετῶν κεκνημένον
 ἀπιδεῖξαι αὐτῶν, ἐσφοδρῶν ὄρεξιν πα-
 ρήγειλεν, αἰτῶ ἀπερὶ ἐφίεσθαι αὐτὸς ἐ-
 πὶ τὰ μὴ ἀφείναι παντὸς, καὶ ᾗ
 fionem declinatio. Et cum prius diceret : In tantarum appetiti-
 one rerum memento , non mediocriter incitatum eas aggredi o-
 portere : non vehementem appetitum suasis , sed ea quæ ipse
 ordine subiungit , quædam prorsus esse relinquenda , quædam
 in aliud

hortatur, ut in præsentia plane tol-
 lamus appetitum? Fieri qui potest,
 ut homo sine appetitionibus vivat?
 Præterea pugnare videtur hoc cum
 eo, quod paulo ante dictū est, cum
 diceret: In tantarum igitur appeti-
 tionem rerum, memento te non me-
 diocriter incitatum aggredi eas o-
 portere. Neque enim de motu cor-
 poris loquebatur, sed de cupiditate
 & appetitione. Iam quo pacto rem
 prosequi possumus, sine appetitio-
 ne? Nam prius quā rem prosequa-
 mur, eam appetamus necesse est.
 Quid vero si ad tirones & novitios
 discipulos hæc verba pertinent,
 quibus appetere minime tutum est,
 priusquam didicerint quæ sint ap-
 petenda: sed prosequi rem & ab ea
 abhorreere satis est, pro ea propen-
 sione, quæ appetitionem & decli-
 nationem antecedit? Neq; omnem
 fortassis appetitum rerum in nobis
 sitarū tollit, ut dicere videtur, quā-
 vis discipulos alloquens: sed appe-
 titus vehementiam improbat, ut
 & aversationis, quam permittit.
 Nam prosequi rem, & abhorreere a
 re leviter & remisse, iubet. Con-
 stat autem nos prosequi rem, ubi
 desideraverimus: abhorreere à
 re, declinando. Nam propen-
 sionem antecedit appetitio, aver-
 sationem declinatio. Et cum prius diceret: In tantarum appetiti-
 one rerum memento, non mediocriter incitatum eas aggredi o-
 portere: non vehementem appetitum suasis, sed ea quæ ipse
 ordine subiungit, quædam prorsus esse relinquenda, quædam
 in aliud

ὑπερθεῖσθαι πρὸς τὸ παρόν. Τὸ ἧ
σφοδρὸν τῆς ὀρμῆς, καὶ τῆς ὀρέξεως,
καὶ τῆς ἀφορμῆς, καὶ τῆς ἐκκλί-
σεως ὅτι τῶν παιδιδουμένων εἰσθ-
τως παρταίνεται, ὅτε τὸ μὴ ὑπερ-
πηδᾶν, καὶ ὑπερβάθμιον πόδα τεί-
νεν ὑπὸ πρεθυμίας περὶ τοῦ πέραι-
σθαι. τῷτο γὰρ καὶ τῆς ψυχῆς ὅτι τῶν
πληθύνων ἐκλύει τὸν τόνον, καὶ τὰ
σώματα περὶ διαφθείρει. καὶ πολλοὶ
τῷτο πεπνυγμένοι ἦδη, τῶν ἀκαίρων
καὶ ἀμέτερον χρησασμένων πρεθυμίας
πρὸς ἀσκησιν. ὀλίγοι γάρ εἰσι φύ-
σεις, καὶ σωμάτων καὶ ψυχῶν, αἱ
ἀθρόως μεταβαίνειν διωάμεναι ἀ-
πὸ τῶν χειρόνων ὅτι τὰ εἰλικρινῆ
ἀγαθὰ ὅπερ Διογένης, καὶ Κρατήτης,
καὶ Ζήνωνι, καὶ τοῖς τοιαῖσις ὑπῆρ-
ξεν. οἱ ἧ πολλοὶ, ἐ πίπην καὶ ὀ-
λίγον, καὶ ἐγείρεσθαι καὶ ὀλίγον πε-
φύκαμεν, κατὰ ψυχῇ, ὥστε καὶ
κατὰ σῶμα. ἡ γὰρ ὅτε τῶν μέσων
ὁδὸς βεβαιότερα ἐ ἀσφαλετέρα
ἐστὶ, τῷ τῆς ψυχῆς διωάμεν καὶ
πρεθυμίας συνέχεσθαι ἐ ἀφκε-
τῶσθαι, καὶ καὶ ὀλίγον πρεσύνεσθαι.
Διόπερ ὀρμᾶν ἐ ἀφορμᾶν κέφως ἐ
ἀνεμῆως, καὶ μεθ' ὑπεξαίρεσεως
παρκελδέει. τυπέσι, καὶ ἐ ἐνδι-
δόναι ὀλίγον, καὶ μὴ εἰς ἄκρον ὁπο-
τείνην ἢ ὀρμῇ καὶ ὅτε ὀρεξιν, καὶ ἐκ-
κλίσιν τε ἀφορμῇ. ὅ γὰρ ἐξ ἀναλώσε-
ως πρὸς ἐγκράτειαν σωεθίζομενος,
ἐκ δὴ τῆς ὥφθην ὅτι πηδᾶν τῇ ἀκρῇ
λειότητι καὶ νηστεία, ἀλλὰ καὶ ὀλίγον ὑπε-
εξαίρην αὐτὸν ὁποτ' ὑπερέραν καὶ ὅ-
περ ὁ τῶν χρυσῶν ἐπὶ πωλήτης εἶπεν,

in aliud tempus differenda. Re-
cte cavet igitur, ne ii qui eru-
diuntur, vehementi propensio-
ne & aversione, appetitione item
& declinatione, præ alacritate mo-
dum excedendo, & quasi septa
transiliendo, vires enervent. Hoc
enim in plerisque & animi vi-
gorem hebetat, & corpora ante
tempus consumit. Ac multis hoc
iam accidit, qui importuna & im-
modica alacritate sunt exercita-
tionem aggressi. Nam pauca tum
corporum tum ingeniorum natu-
ræ sunt, quæ subito à deterio-
ribus ad meliora transire possint.
Id quod Diogeni, Cræti, Ze-
noni, & similibus contigit. Ple-
rique autem & labi paulatim, &
erigi paulatim solemus, tam ani-
mis quam corporibus. Via enim
media constantior & tutior ani-
mi vim & alacritatem cohibet,
tuetur, paulatimque auget. Qua-
re propendere & abhorrere le-
viter & remisse, iubet, & cum
modicâ inhibitione; hoc est, sic,
ut nonnihil laxetur, & non ad
summum extendatur appetitus &
declinatio, propensio & aver-
sio. Nam qui à petulanti vi-
ta ad frugalitatem traducitur:
non statim ad summam tenui-
tatem & ieiunium proflire de-
bet, sed paulatim à priori vi-
ctu subducere sese: & ut Aureo-
rum carminum auctor monet,

Εἰκόντα

Εἰκόντες ἡ δὲ φύσις ὑπὸ τῶν
ποιεῖται.

*Cedendo molire fugam, ne talia
vincant.*

Καὶ ὅτι τῶν γνώσεων ἡ οὐκ ἀρχο-
μήνους παιδιδέσθαι, ἢ ἡ δόγμα-
τα δὴ τὸς πᾶσι φαντασμάτα ποιεῖσθαι,
ἵνα καὶ δὲ μετὰ δέσθαι, δὴ λυῖναι
μεταλιδῶνται. Ἀλλ' εἰ πρὸς ἅμω
κέφας καὶ ἀνειμήνους ἔχον συμ-
φύει οὐκ παιδιδόμηνους, ἀλλὰ πᾶσι
τῶν μὲν ἐκκλίσιν μετὰ δέσθαι πρὸς
νῆ ὅτι τὰ πρὸς φύσιν τῶν ἐφ' ἡμῶν,
τῶν ἡ ὁρεξίν πρὸς τὸ παρὸν παντε-
λῶς ἀνακατεῖν; ἢ ὅτι οὐκ ἀρχο-
μήνους ὑπὸ μοχθηροτέρας ἀγωγῆς
ὅτι κακίονα μετὰ βαίνειν, καὶ
πεῖσθαι ἐξεμῆν τὸν τῆς κακοζωίας
ἰόν, καὶ τότε τοῖς τῆς δὴ ζωίας ἀγα-
θοῖς τρέφεισθαι; ὁ γὰρ ὅτι σωμάτων
εἶπεν ὁ θυμαστός Ἰπποκράτης, ὅτι
τὰ μὴ κατὰ τῶν σωμάτων ὅσα
ἐν θρέψῃ, μᾶλλον βλαψῇ· τὰ πρὸ
πρὸς τῶν ψυχῶν ἐστὶν ἀληθῆς.
ἢ γὰρ πρὸς πᾶν ἡμῶν μοχθηρία τὰ
πρὸς σὺν καὶ διαφθείρει· πᾶσι μὲν
ἀπὸ τῆς νομίζουσιν, πᾶσι ἡ βλαψῇ,
πᾶσι ἡ καὶ ὡς ἀχρήστων ἢ ὡς ἀδυνά-
των καταγινώσκουσιν. ἅμα μὲν παν-
τονώτερος ἡ, ἢ μὲν πᾶσι ὡς
δοκεῖ τὰ κακίωνων κατὰ φρονέει· ἅ-
μα ἡ ἀνιάτως ἰσχυρὰ, μὴδε εἰς ὕπερον, ὅ-
τι δυνάτ' ἐστὶν ἐνὶ τῇ παιδείᾳ ὑπὸ τῇ καλ-
λιδῶν λόγων ἢ ἐξ ὧν προσεμήναι αὐ-
τὰ· ὡς εἶπεν ἐν ἱκετακῶ παῖδι τὸ μέλι
πικρὸν νομίσας, μὴδε γὰρ ὅσα δὲ λοιπὸν
ἀνέχοιτο μέλιτος. ὥστε ἡ τὰς αἰσθη-
τῶν ἀδυναμία κατὰ δόχλῳ. Ὁ μὲν τοι
λόγος ἔστω, καὶ οὐκ ἀρχομήνους παι-

In cognitione quoque ii qui eru-
diuntur, visa non statim pro decre-
tis amplecti debent: ut si mutanda
sit forte sententia, non gravate id
faciant. At vero si utrisque levi-
ter & remisse affici studiosis pro-
dest: cur declinationem in ea quæ
naturæ eorum, quæ in nostra po-
testate sita sunt, repugnant, trans-
ferri iubet? appetitum vero in
hoc tempore prorsus tolli? Eo
ne, quod ii qui à prava consuetu-
dine ad meliorem vitæ rationem
transire incipunt, primum evo-
mere debent malæ vitæ venenum
& tum demum bonæ vitæ cibis
ali? Nam quod Hippocrates de
impuris corporibus ait, quo ma-
gis alantur, eo magis ea lædi: id
de animis multo magis est ve-
rum. Nam prius inhærens im-
probitas bona oblata corrumpit
& averfatur, alias ut molesta, alias
ut noxia, alias ut inutilia & supra
vires. Simulque augetur, ut iu-
dicio contemnere meliora videri
velit, & fit insanabilis: ut deni-
que meliores rationes & actiones,
etsi facile posset, non admittat. Per-
inde ac si quis in morbo regio mel
amarum ratus, post etiam id gu-
stare recuset. Itaque ordo po-
stulat, ut recta disciplina admit-
tatur. Nihilominus tamen hæc
oratio eos etiam, qui erudiri in-

διείδωμι, πρὸς τὸ ἄλυσιν, καὶ ἀφροδον, καὶ ἐλδύθρον παρὰ σιδάξει, ἵνα καὶ ἡδέως διέλθωσι τὸν βίον, ὥστε μάλιστα πᾶν ἀντέχεται ζῶον. καὶ ὀρέγεσθαι καλὸν ἐστὶν ἀπαθείας, καὶ τῆς κατὰ φύσιν περὶ σῆς τῷ λόγῳ διελθῶν. τοῖς δὲ ἀρχομένοις, ἀγαπητὸν μετεπαθεῖν, καὶ πίπτεν ἐστὶν ὅτι, καὶ πάλιν ἐγείρεσθαι. τοῖς δὲ πρὸς οὐκ ἐφικτὰ πῶς εὐκταῖα ἐστὶν, ὧν ὀρέγεσθαι καλῶν. τῶν γὰρ ἐστὶ, τὸ, οὐ πᾶσι πάρεστιν. ὀρεγομένης δὲ τῶν πῶς μὴ ἐφικτῶν, καὶ λυπεῖσθαι, καὶ ἀτυχεῖν ἀνάγκη, καὶ ἀποεῖν καὶ ἀπαγορεύειν ἐνίοτε. πάντῃ δὲ πᾶσι τοῖς αἰτῶν μειζόνων ἀσυμμέτρως ὀρεγόμενοι, τῶν συμμέτρων κατὰ φρονέσι, καὶ περὶ πᾶσι αὐτὰ πρὸς τὰ μειζόνια παρὰ βάλοντες. καίτοι ἀδιώκοντες πρὸ τῶν μικρῶν φασὶ τῶν μεγάλων μετὰ λαχεῖν, καὶ πρὸ τῶν συμμέτρων ἡμῶν, ἐντὸς δὲ μειζόνων γενέσθαι.

Κ Ε Φ. η'.

Ἐκάστω δὲ ψυχῶν γινώσκων, ἡ χρεῖαν παρὰ χόντων, ἡ στερομένην, μέμνηται διηλέγειν, ὅποιόν ἐστιν, ὥστε δὲ σμικροτάτων ἀρξάμενοι. ἀνχύνεται στεργῆς ὅτι χύνεται στεργῆς καλεωγείας ὅτι αὐτῆς, καὶ παρὰ χόντων. ἀνπαύειν αὐτὰ κατὰ φιλήσας, ἡ χύνεται, ὅτι ἀνθρώπων κατὰ φιλήσας. ὥστε πανόντων ὅτι αὐτὰ καὶ παρὰ χόντων.

cupiunt, ad hilaritatem, securitatem & libertatem præparat, ut suavem agant vitam, quam omne animal natura cum primis confectatur. Er- si autem vacuitatem à perturbationibus omnibus appetere præclarū est, & vitam naturæ ac rationi consentaneam: incipientibus tamen satis sit, moderari perturbationes, & cadere interdum atque resurgere. Tales igitur, ea quæ recte appetuntur consequi nequeunt. Hoc enim verba volunt: Nondum es consecutus. Si ea desideraris, quæ supra vires tuas sunt: & dolere te & frustrari necesse erit, interdum etiam remollescere & animum despondere. Nam qui maiora suis viribus desiderant: hi modis omnibus sibi apta contemnunt, eaque comparatione maiorum respuunt. Neque vero magnis ante parva potiri licet: neque ante ea quæ commoderata nobis sunt, ad maiora penetrare.

C A P. VIII.

Singulas res quæ vel delectant, vel suis serviunt, vel diliguntur,emento considerare cuiusmodi sint: exorsus à minutissimis. Si ollam agitas, te ollam agitare: ea confracta, non perturbaberis. Si filiolum aut uxorculum diligis, te hominem diligere: eo enim mortuo, non perturbaberis.

Ε' Ε' Η' Γ' Η'

ΔΙελῶν τὰ ἐφ' ἡμῖν, καὶ σὺν ἐφ' ἡμῖν, καὶ εἰπὼν ὅτι τὰ μὲν ἴδια χρεῖ νομίζεν, τὰ δ' ἀλλότρια, καὶ ὅπως δεῖ πῶς ἐφ' ἡμῖν περὶ σφερόσθαι τινα, ἐκκλίνειν μὴ τὰ παρὰ φύσιν, ἧ δ' ὅρεξιν περὶ τὸ παρὸν ἐπέχεν, δι' αὗς εἶπον ἰσως αἰτίας, ἐπεὶ καὶ πῶς σὺν ἐφ' ἡμῖν ἀνάγκη χρῆσθαι πολλοῖς, διδάσκει, ἵνα καὶ μὴ ἧ ἐφ' ἡμῖν, ἀτακτως ὁμως καὶ ἀλύπως ἐν ταῖς ἀναστροφόμεθα. Διαίρει δ' τὸ σὺν ἐφ' ἡμῖν τευχῇ· εἰς τε τὰ ἡδονῶν παρεχόμενα φιλικῶν χωρὶς ὠφελείας· τοιαῦτα δ' τὰ ψυχαγωγικὰ ἐστὶ καὶ εἰς τὰ χρεῖα καὶ ὠφέλιμα· καὶ εἰς τὰ δι' οἰκονομίαν παρεχόμενα, καὶ μὴ χρεῖα ἢ ὠφέλεια παρεχόμενα. ταῦτα δ' τὰ τρία, ἡδονή, καὶ χρεῖα, ἔφύσεως ἀναγκαῖα σφερῇ περιστολῇ τῶν ψυχῶν τῇ θνητῇ διαχρεεία. Ψυχαγωγικὰ δ' ἄλλοι ἄλλοι· οἱ μὲν τραγωδαίαι καὶ κωμωδαίαι· οἱ δ' ἀγῶσιν ἀθλητικαῖς ἢ ἵππικαῖς, ἢ ποικίλαις· οἱ δ' ὀρχησάσας, καὶ θάυματα ποιεῖς, ἔμμελαι, ἔμελοισι. καὶ οἱ μὲν θράματα περὶ πλοῦτος, ἢ φουσκοῖς, ὡς οἱ ᾤ τανόν, ἢ ὀρέοντες τὰ καλὰ ζητῆστές, ἢ λειμῶνας, ἔμελσι, καὶ τὰ τοιαῦτα· ἢ τεχνικαῖς, ὡς οἱ πτελεχάφας, ἔμελσι ἀνδριάντας, καὶ οἰκοδομοῖς, καὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν τὰ καλὰ ἐκασθεσάμενοι· οἱ δ' πῶς ἐν αἰσῇ καλοῖς ἐκασθεσόμενοι, ὡς οἱ

Postquam ea divisit quæ in nostra potestate sunt, aut non sunt, quorum illa propria, hæc aliena putanda : & quo pacto tractanda sunt, edocuit : declinanda scilicet repugnancia naturæ, appetitionem vero in hoc tempore cohibendam, ob eas fortasse causas quas dixi: nunc cum iis etiam quæ in potestate nostra non sunt, sæpe utendū sit, quomodo ea, quamvis aliena, sine tumultu & molestia tractanda sint, docet: trifariam partitus ea quæ in nostra potestate non sita sunt. In ea quæ nudam voluptatem præbent absque utilitate. talia enim sunt, quæ oblectant animum. In res utiles & fructuosas: & in ea quæ ob necessitudinem & affectionē diliguntur, etsi neque utilia neque fructuosa sunt. Nam hæc tria, voluptas, utilitas & naturæ necessaria caritas, mortalibus difficultatibus affigunt animum. Delectantur autem alii aliis, nonnulli tragædiis & comædiis: nonnulli pugilum certaminibus, aut ludis Circensibus rebusve similibus: alii saltatoribus, præstigiatoribus, mimis, ridiculis: alii spectaculis iucundis: hisque vel naturalibus, ut qui pavonum & avicularum elegantiam, pratorumve viriditatem, aut nemorum amœnitatem admittis, statuis, ædificiis, aut aliarum artium & qui aurum dediti voluptatibus,

G 3

pulcris.

ταὺς καλὰς φωνὰς καὶ τῶν μουσικῶν ὀργάνων οὗτοι ἤχους ἀπαζόμενοι· καὶ ἐπὶ μαῶλον οἱ τρεῖς εἰσείας καὶ ποῖς μυθικῆς διηγήμασιν ὡς ἡδέσι χαίροντες· ψυχὰς γὰρ καὶ ταῦτα ἡμᾶς· διὸ καὶ ἐν παιδῶν φιλόμυθοι τυγχάνομεν ἅπαντες. Καὶ τὰ χρεώδη ἢ ἀφ' ὧν φρεσὶ ἐστὶ· τὰ μὲν εἰς ψυχικὴν ἀφέλειαν τείνοντα, ὡς διδασκαλίας καὶ ἀγαθοὶ ἐταῖροι, καὶ βιβλία παιδευτικὰ, καὶ τὰ ποιαῦτα· τὰ δὲ εἰς σῶμα, ὡς τροφαί, καὶ ἀμπεχόνα, καὶ γυμνάσια· τὰ δὲ ὡς τὰ ἐκτός, οἷον διωασαί, καὶ κτήματα, καὶ χρήματα, καὶ τὰ ποιαῦτα. Στέρηται δὲ οἱ οἰκειότητος καὶ πύχην μηδεμίαν χρεῖαν παρεχόμενα, τέκνα, γαμεταί, συγγενεῖς, φίλοι, πολῖται. Ἐπὶ πάντων ἐν φησὶ τῶν ποιῶν. Ἀναμνηστικὰ καὶ παρεχόμενα τῷ φύσιν αὐτῶν, ὅποια τις ἐστὶν, ὅπῃ φθαρτὴ, ὅπῃ ἀφαιρέσεται, ὅπῃ οὐκ ἐφ' ἡμῖν. ἢ γὰρ συνεχὴς τῆς τέτων φύσεως ἀνάμνησις, μελέτη τῆς ἀφαιρέσεως αὐτῶν ἐστὶν· ἢ δὲ μελέτη σωθήσεσθαι πάντα ποιῶσα, παρεχόμενα δὲ συγχωρεῖ, παρρησιόπουνται αὐτῶν. ὡς περὶ καὶ ἐν ποῖς ἄλλοις τὰ σωτήρια φορητά ἐστὶν, καὶ τῷ σώματι ἐν τῇ ψυχῇ, καὶ πάντων δυαρετῇ τυγχάνει. Καλῶς δὲ καὶ ταῦτα καὶ ἐν ποῖς ἐξῆς ὡς ἀνέειπεν ὅτι τῶν μικρῶν ἀρχόμενος καὶ ἐπὶ τῶν μικρῶν ἀπλῶς, ἀλλὰ καὶ τῶν μεγάλων, ἵνα μὴ, ὡς καὶ παροιμίαν, ἐν πύθω τῶν μεγάλων μελετῶμεν. ὁ μὲν γὰρ ὅσοι τῶν μειζόνων ἀρχόμενος, ἡττάται ραδίως καὶ

pulcris vocibus & Musicorum instrumentorum sonis capiantur : & vero maiorem ii voluptatem capiunt , qui historiis & fabulosis narrationibus (id quod à puero nobis insitum est) deliniri solent . Sunt & res utiles ac necessariae non unius generis . Quaedam enim sunt animis utilia : ut magistri , boni sodales , libri eruditi , & similia . Quaedam corporibus : ut cibi , vestes , exercitationes . Alia sunt rerum exter- narum : ut principatus , praedia , & id genus alia . Cara vero sunt ob naturalem coniunctionem , et si nullum praebant usum : liberi , uxores , cognati , cives . Horum igitur omnium , inquit , recordare , & in promptu habere naturam qualis ea sit : nempe mortalis , ereptu facilis , non arbitrii nostri . Nam perpetua naturae horum recordatio , ereptionis eorum est meditatio : quae ubi assueveris , te , cum illa inciderit , perturbari non sinet : sicut & alia consueta , quantumvis gravia , & corporibus & animis tolerabilia fiunt . Recte autem & hic & in iis quae sequuntur monet , à parvis , atque adeo minimis esse incipiendum , ne , ut proverbio dicitur , figlinam à do- lio auspicemur . Nam qui maiora initio suscipit , facile succumbit ,

ἀπυχεῖ,

ἀτυχῆς, καὶ ἀπὸ τῶν ἀδυνάτεσθαι γί-
νεται, καὶ ἀπογνώσκει· ὁ δὲ τοῖς
μικροτάτοις διὗς ὑπηρετῶν, ἁ-
παξ ἰσχυρότερος πάντως ἐφοσπῶν
γίνεται καὶ θαυμάσιος, καὶ
καλλίων ἢ πρὶν περὶ τοῦ ὧς ἔρ-
ῶσαν βελτίως κρατεῖν, ἀσφαλέστερον
ἢ ἥδη πρὸς τοῖς ὀλίγῳ μέζουσιν ὑπ-
ηρετῶν. Ὁ δὲ περὶ τῆς ἡμέρας
ἐσθίων, εἰάν διὗς νηστῆς ὅλῳ τῷ
ἡμέραν ὑπηρετήσῃ, ἔτι τὸ σῶμα τῇ
ἀθροῖα μεταβολῇ παροίεται, καὶ αὐ-
τὸς ὑπὸ πόνῳ καὶ ἀνδρῶς ἀφίχεται.
Ὅτι καὶ ὑποσφαλῆς καὶ ἀβέβαιος
ἢ ποιῶντι παροίῃ γίνεται. ὧς δὲ
ἀντὶ τῆς περὶ τῆς μεταβολῆς τῶς πρὸ
τρίτον ἐσθίων, καὶ τῷ σωτηριῶντι,
βελτίως ὑπὲρ τὸ δις, καὶ ἐπὶ διὰ τῶν
περὶ τὸ ἁπλῶς μεταβαίνει ἐσθί-
ειν, καὶ ἀσφαλέστερον καὶ βελτιότε-
ρον. Ὁ σκῆπτρος δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν ἐν
χρεῖα στεγασμένων, εἰάν ὑπὲρ τῶν
μικρῶν καὶ μὴ πάντῃ παροίῃ
σωτηριῶντι πρὸς ἂν παροίῃ αὐτῶν
ποιεῖται τῷ φύσει, καὶ τὸ διαφείρε-
ται αὐτῶν ὡς ἀνέλπιστον· οἷον ὑπὲρ
τῆς χύτρας διὰ τῆς χρεῖας ἀναπαμῆνης,
ἢ πρὸς τῆς ἐστὶν. πρὸς ἂν εἴη χύτρας δι-
τελέστερον; Καὶ ὀλίγον μετὰ βαίνων καὶ
ἰσχυροποιεῖται, ἰσχυρὸς καὶ τέκνον
αὐτῆς καὶ φιλικῶν, καὶ λόγῳ μόνον εἰπεῖν
καὶ φαντασίᾳ τυπωθῆναι ψιλλῇ, ἀλλ'
ὅλην ζωὴν διατεθῆναι, ὅτι ἀνθρώπων κα-
ταφιλεί, φθαγμένον πρὸς πᾶν καὶ ἐνα-
φάρετον· διατεθείς δὲ ἔτι καὶ σωτη-
ριῶν, καὶ παροίῃ αὐτῶν ἀφαιρέσειν.
Καὶ ὅρα ὅπως ἢ ἐμφρον καὶ τεχνικῇ

frustratur, fractis viribus fit imbec-
cillior, desperat. Qui vero à mi-
nimis incipit, semel utique fit ali-
quanto robustior, fidentior & me-
lior quam ante fuit: uti iam & pa-
ria facile superet, & paulo maiora
tutius aggrediat. Nam qui eo-
dem die quater edere consuevit, si
totum ieiunare diem statim cona-
tus fuerit: & corpus mutatione
subita turbabit, & ipse ærumnose
molesteq. vivet. Itaque talis pro-
gressio & periculosa, & inconstans
esse consuevit. Sin à quaternario
ad ternarium descenderit, eique
assueverit, facile assuescet bis, &
multo facilius, atque etiam tutius
& constantius semel tantum edere
consuescet. Eadem est eorum quo-
que ratio quæ propter usum dili-
guntur, si quis in parvis & parvi
momenti rebus assueverit naturam
eorum in promptu habere, quam-
que facile possint eripi cogitare.
Cuiusmodi est olla, ob usum ca-
ra, eam esse fragilem. Quid ve-
ro est olla vilis? Ita paulatim pro-
grediendo, & vires acquirendo,
tandem etiam inter osculandum fi-
lium, non verbo tantum dicere,
aut animo sibi fingere, sed per
omnem ætatem ita sentire pote-
rit, se hominem osculari, rem fra-
gilem & caducam. Ita vero sen-
tiens, ita consuefactus: si is ere-
ptus fuerit, non perturbabitur. Ob-
servabis autem, ut prudens & artifi-

τῶν.

τῶν πραγμάτων μετ' ἐχρήσεως, καὶ
 πῶς μὴ ἐφ' ἡμῶν Διὰ τῶν ἐφ' ἡμῶν,
 ὡς ἐφ' ἡμῶν ἔσι κέχρηται. τὸ μὲν
 γὰρ μὴ δοποθανεῖν τὸ τέκνον, ὅτε ἐφ'
 ἡμῶν ἐστὶ τὸ ὅτι παρέχον ἔχοντας ἢ
 φύσιν αὐτῶν, καὶ Διὰ τὸ ἐπὶ τὸ δοπο-
 θανεῖν ἐλπίζοντας θλίψεως τῷ ζῆν, καὶ
 μὴ παρεχθῆναι δοποθανόντων, αἰπύ-
 ῳτως ἔχαν ὡς εἰ καὶ μὴ ἀπέθανε,
 τὸ μὴ δοποθανεῖν, ὅτε ὅν ἐφ' ἡμῶν, καὶ
 τῶτο ἐφ' ἡμῶν εἶναι ποιεῖ. ἀπερ' ἐξ-
 εστὶ τῷ ποιῶτω λέγειν, ὅτι ἔμον τὸ
 τέκνον ὅτε ἀπέθανεν. ἢ, τότε αἰλη-
 θέστερον, ὅτι καὶ δοποθάνῃ, ἐγὼ ἔμαυ-
 τὸν ὡς μὴ δοποθανόντων Διὰ φυλάττω
 αὐτὰ παρέχον. Καλῶς ὅτι τὰ παρὰδείγ-
 ματα τῶν ἐν χρεῖα ἐτῶν στερομένων
 παρεθέτο, μονονυχὶ ἐνδονυμῶν ὅτι
 πῶς παρὰκρίβην ὅλως δρῶμεν εὐ-
 κατὰφρόνητα ὡφείλεν εἶναι τὰ Διὰ
 ψυχὰ γὰρ μόνω ἐπὶ πνυν παρ-
 θαζόμενα.

Κ Ε Φ. θ'.

Ὅταν ἀπιδεσθαι πνὺν ἐργὸν μέλ-
 λης, ὑπομύνησκε σεαυτὸν, ὅ-
 τι πῶς ἐστὶ τὸ ἐργον. ἂν λυσόμενος ἀπίης,
 παρὰδεῖν σεαυτῷ τὰ γινόμενα ἐν
 βαλανείῳ. ὅτε δοποθαίνουσι, ὅτε
 ἐκκεκομμένοι, ὅτε λοιδορῶντας, ὅτε
 κλέπτοντας. ἢ ὡς αἰσφαλέστερον ἂν
 ψῆξ ἐργον, ἐὰν ἀπιδεσθῇ, ὅτι
 λυσόμενος θέλω, καὶ ἢ ἔμαυτ' παρὰ-
 ρεῖσι καὶ φύσιν ἔχουσαι τηρεῖται. καὶ
 ὡς αὐτῶς ἐφ' ἑκάστου ἐργον. ἔτω
 γὰρ ἂν πνὺν παρὰ τὸ λυσόμενον γίνε-
 ται ἐμπιδήσον, παρὰχρησὶ ἔσται,

ciosa sit tractatio rerum: utque iis,
 quorum potestas in nobis sita non
 est, per ea quæ penes nos sunt, quasi
 nostri arbitrii essent sit usus. Nam
 arbitrii nostri non est, ne filius mo-
 riatur. Sed naturam eius in promptu
 habere, eoque cogitare, mori eum
 posse non minus quam vivere: non
 perturbari eo mortuo, & sic affe-
 ctos esse, quasi mortuus non esset:
 illud, ne is moriatur, quod in nobis
 situm non est, efficit, ut in nobis si-
 tum sit. Talis enim dicere potest:
 Mihi vero filius non est mortuus:
 aut, quod verius est, ut mortuus sit,
 ego animo ita sum tranquillo quasi
 mortuus non esset. Recte autem re-
 rum utilium & cararum exempla
 posuit: tantum non digito demon-
 strans, eos qui omnino progredi
 cœpissent, plane aspernari oportere
 illa, quæ nonnullis solius delecta-
 tionis causa studio sint.

C A P. IX.

Opus aliquod aggressurus: ipse ti-
 bi subiucito, cuiusmodi sit illud
 opus. Si lavatum abieris, ea tibi qua
 in balneo sunt, proponito: alios per-
 fundi, alios loco pelli, alios convicia-
 ri, alios furari. Sic tutius rem aggre-
 dieris, si ipse tibi dixeris: Et statim
 lavabo, & institutum meum natura
 congruens conservabo. Idem hoc in quovis
 negotio faciendū. Sic enim, siquid impedi-
 mento lavationi tue fuerit: in promptu eris:

ὅτι

ὅτι αἱ δ' ἐ τῷ ἡθελον μόνον, ἀλλὰ καὶ
τῷ ἑμαυτὲ παραίρεισιν, καὶ φύσιν
ἔχουσιν τηρεῖσθαι. ἐ τηρεῖσθαι ὅτι εἰς αἰ-
θανακτῷ πρὸς τὰ γινόμενα.

*Equidem non hoc solum volui, sed &
institutum meum natura consentaneum
tueri. Neque veto tuebor, si ea quae sunt,
agere tulerō.*

· ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

COMMENTARIUS.

Εἰπὼν, ὅπως ἔχον δεῖ πρὸς τὰ
παραδεδότα παρ' ἡμῶν ἐν
ταῖς ἐκταῖς, τὰ ψυχαγωγῶντα, ἐ τῷ
χρειώδῃ, καὶ τὰ περιττά. ὅτι ἡμῶν
ἐφεξῆς ἐπαγὰ πῶς χρὴ πρὸς ταῖς
καθ' ἡμᾶς παύσεις παρασκευάζε-
σθαι, ἐν αἷς πολὺ τὸ σὺν ἐφ' ἡμῶν.
ὅτι καὶ τέτων τῷ φύσιν δεῖ παραλο-
γίζεσθαι ὅποια πᾶσι ἔχει τὰ ἐπι-
συμβαίνοντα, καὶ μὴ ἀπελπίζειν,
ὅτι καὶ ἐκεῖνα ἐπὶ σε συμβαί-
νει· ἵνα εἰ δύσκολα εἴη τὰ εἰσ-
θῆναι ἐπισυμβαίνειν, εἰ μὴ μὴ ἀ-
ναγκαῖον τὸ ἔργον, μηδὲ προσωπὴ
αὐτῷ τῷ ἀρχῇ. ὅτι ὅτι ῥ' ὡ-
μαῖ. Κατὰ τὸν ὁ μέγας ἐν τῶν ἐαυ-
τῷ παρασκευάτων ἐν τῷ βίῳ ἐλε-
γε, τὸ ἐλθεῖν πλῆθος κατὰ τῷ ἀ-
ποδημίαν ἐκείνῳ, καὶ ἡδυνά-
τω καὶ δι' ἐδωκεῖας ποιήσασθαι.
Ὡς τε καὶ μὴ συμβῇ πὶ διαγερεῖς,
φύσιν ὅτι ἔχῃ πολλὰς ἐπισυμ-
βαίνειν, ἀμάρτυμά ἐστι καὶ χα-
εῖς ἀνάγκης ἐλθεῖν αὐτό. καὶ
πὸ, διωάμενον ἀσφαλέςτερον αὐ-
τὸ μετὰ χειρὸς ποιεῖν, τῷ ἐπισφα-
λέστερον ὁδὸν αἰρεῖσθαι, ἀλλὰ πὸ
πολλὰς καὶ ἐν αὐτῇ διασώζεσθαι.
Εἰ μὴ ποῖ ἀνάγκη πάλιν ἀφαιεῖσθαι
τοῦ ἔργου, ἢ πλῆθος εἰς νῆσον

Postquam docuit, quomodo in
rebus extra nos positis, quibus
studemus, ut sunt, iucundæ, uti-
les, caræ, affecti esse debeamus:
nunc quæ præparatio in nostris
actionibus adhibenda sit, præci-
pit, quarum eventibus casus &
fortuna sæpe dominantur. Esse
igitur harum quoque naturam præ-
meditandam: & cogitandum,
qualia una incidere soleant, pos-
se illa tibi quoque evenire: ut si
quid gravius acciderit, animo
non sit novum. Cæterum si res
necessaria non erit, eam ne susci-
piet quidem. Nam Cato maior
& hoc unum è suis erratis fuisse
dicebat, quod aliquando navigas-
set, cum iter terra conficere po-
tuisset. Ut autem nihil gravius
accidat, si tamen ea negotii na-
tura sit ut sequi possit & soleat:
tam suscipere id cum necesse non
est, quam cum tutiore via insi-
stere liceret, periculosiorem in-
gredi, quod & eam incolum-
es multi conficiant, peccatum
erit. Si vero necessitas urgeat
omnino, ut aut in insulam na-

H

πάντως

πάντως διεόμηνον, ἢ ἀπὸ νήσῳ, καὶ πατρὶ ἢ φίλῳ κινδυνύοντι παρὰ σῆναι, καὶ πολεμῆσαι πάντως ὑπὲρ πατρὶδος, τότε μὴ φύγειν μὴ τὸ ἔργον, περιμελετῶντα ἢ τὴν φύσιν αὐτῆς καὶ τὰ ὑποσυμβαίνειν εἰωθότα, ὥτως ἀπείθεσθαι αὐτῆς· ἵνα δὲ τῆς μελέτης συνεζηζόμενοι πρὸς αὐτὰ, μὴ παρατίθωμεθα συμβαινόντων αὐτῶν. Ὁ γὰρ ὅτι παρὰ σκεδάζομενος, καὶ μὴ συμβαινόντων διφραίνεται, ὡς ἡδὴ σχεδὸν δὲ τῆς μελέτης συμβεβηκότα δορυγῶν. καὶ συμβῇ ποτε, τῷ ἐλπίζειν, ἀπαράχως αὐτῷ καὶ ἀκινδυνῶς ἐκδέχεται. Ἀλλ' ἐρεῖ τις, πῶς αὐτὸν μὴ ἀπόλμυς καὶ ἀπελάτης γενέσθαι, ὅτι τοῖς δορυχίας αἰετῶν ἔργων ἐνονήσας ἐπιθεῖται ἀναιρῶν εἶναι τὴν τῶν λυπέντων ὡς πάντως γινόμενων φαντασίαν, καὶ ἀναιρότερον ἐπὶ τὸ καὶ χρόνον ἐνίοτε πολὺ αὐτῇ αἰνεῖναι, ὅς ἐργα παρὰ τεύοντο. Διὸ καὶ κάλλιον ἂν ἔστω φαίη τὸν Δημοσθένει συμβαλῶναι, ἐγχειρεῖν μὴ ἀπασι ναιεῖν τοῖς καλοῖς, τὴν ἀγαθὴν παρὰ σκεδάζομενον ἐλπίδα· φέρεν ἢ ἂν ὁ θεὸς διδῶ γενναίως. Ἀλλ' εἰ μὴ ὁ Δημοσθένης, ὡς βέλπει, ἀγαθὴν ἐλπίδα λέγει τὴν ὅτι τῇ τῶν ἀγαθῶν ἐγχειρήσει, ὅποιον ἂν τὸ τέλος δορυγῇ, καὶ αὐτὸς ταῦτα τῷ Ἐπικτήτῳ λέγει, ὅτι πᾶσι περὶ αὐτῶν τὴν μέθοδον, πῶς δὲ γενναίως φέρεν ἅπαντες ἂν ὁ θεὸς διδῶ, καὶ τυγχάνη διαχεύεσθαι. ὁ μὴ τοῖς Ἐπικτήτῳ τὴν ἀφορίαν περὶ ζεῖν συμβαλῶν δὲ τὸ περιεσκέψασθαι

vigandum sit, aut ex insula: ut patri & amico ferendæ suppetiæ, ut pugnandum pro patria: ipsum quidem opus reformidandum non est, sed natura eius præmeditanda, & ea quæ consequi solent: ut præmeditatione ad illa assuefacti, cum advenerint, non perturbemur. Nam qui ita se parat, is & cum non acciderint illa, gaudebit, ut evitatis iis quæ meditatione ipsius iam quasi acciderant: & cum acciderint aliquando, eo tranquillius & tutius ea suscipiet, quod expectavit. At dices: primum fore timidos & ignavos, qui adversos rerum exitus subinde cogitarint. Deinde, molestam esse omnino fixam tristium eventuum cogitationem, quæ quidem diuturnitate temporis augeatur, si negotium prorogetur. Itaque Demosthenicum illud magis laudabis, qui suadet, semper omnes res honestas suscipiendas esse cum bona spe: & quemcunque Deus eventum dederit, magno animo ferendum. Sed heus tu, si Demosthenes eam spem bonam dicit, quæ conatu bonarum rerum nititur, qualiscunque sit exitus, cum Epicteto plane consentit, nisi quod methodum non adiicit, quam magno animo ferenda sint quæcunque Deus dederit, etiam si asperima fuerint. Epictetus autem ferendi rationem tradit, præmeditanda

τῶν

τὴν φύσιν ἔργον, καὶ ὅτι πέποιεν ἡμῖν εἶναι, καὶ ὅτι ἔχει πρὸς ἀνθρώπου δύναμιν ἐνίοτε, ἀπερὶ δὲ φύσιν καὶ ἐκαστέρῳ. καὶ διὰ τὸ ἀφελίμων καὶ καθήκον ἔργον, ὃ ἐνίοτε παύεται τὰ δύναμιν. καὶ διὰ τὸ περιμελεστέον, καὶ μὴ ἀνελεπίσως περιπατῆν αὐτά. Εἰ μὲντοι ἀγαθὴν ἐλπίδα παύσασθαι οὐ Δημοσθένης τὴν ὀπίσσω τηρεῖν πάντως καὶ ἀποφυγῇ ἢ κλημακτῆρος, δύσκολον οἶμαι, μάλλον ᾧ ἀδυνατῶν ἐστὶ τὸν σωτηρίας ἐλπίδα αἰεὶ περιβαλλόμενον δὲ φύσιν φέρειν τὰ ὀπίσσω συμβαίνοντα δυσυχῇ. ἔπερ δὲ τὸ σῶμα, ἔπερ ἡ ψυχὴ ἀπαρχῆς τὰς ἀφροσύνας ἀποφέρει μετὰ βολὰς. ἀπερ καὶ αἱ τῶν ἑρῶν μετὰ βολαί, καὶ οἱ οὐκ ἀφροσύνας ἀλλὰ κατ' ὀλίγον γινόμεναι, ὅμως νοσήματα τίκτουσιν αἷς ὅτι τὸ παύσασθαι. Οὐ μὲντοι ἀπόλυσιν εἶδεν ἀνθρώπος ζῶντας ποιεῖν τὸ περιλογίζεσθαι τὰ ἢ περὶ αἵματι παύσασθαι πολλὰς δύναμιν. εἰ γὰρ ἀγαθὸν εἶναι καὶ ἀφελίμων τῇ ψυχῇ, ταῦτα δ' εἰπεῖν, τῷ ἀνθρώπῳ, τὴν περὶ αἵματι λόγον ὑπαγορεύει, καὶ δὲ κινδυνεύειν ἐν αὐτῇ, πάντως ἢ ἢ ἀγαθὸν εἶπεσι, καὶ πολλὰ καὶ περὶ αἵματι ποιεῖν, καὶ τὴν ἡνίοχον τῷ ἐνίοτε καὶ κινδυνεύσασθαι παύσασθαι, τῷ περὶ αἵματι τῷ ὀφθαλμῷ λόγον, λέγοντι, αἰρετὸν εἶναι τὸ ἔργον, καὶ δὲ κινδυνεύειν ἐν αὐτῷ. καὶ γὰρ ὁ μὲν κινδυνεύει καὶ ἡ βλάβη πρὸς σῶμα καὶ τὰ ἐκτὸς ὄντα, ἐκ ἡμῶν ἐστὶ κακόν, τῶν ὄντων ἡμῶν, ἐκ τῶν ἡμῶν. ἢ γὰρ ἀφελίμων ἢ

natura rei quæ & nos deceat, & nonnunquam molestiis & difficultatibus implicata sit. Quæ utroque modo tolerabilia sunt : tum propter rei & dignitatem & utilitatem, cum qua molestiæ nonnunquam sunt coniunctæ : tum quia præmeditatæ sunt, neque præter spem acciderunt. Sed si Demosthenes eam spem bonam appellat, qua & salus conservetur, & periculum evitetur : vix, ac ne vix quidem fieri potest, ut is qui spem salutis atque successum perpetuo foveat, ingruentes calamitates moderato & æquo animo ferat. Neque enim corpus neque animus subitas mutationes sine perturbatione fert : cum & anni tempora (licet eorum mutatio paulatim fiat) morbos plerumque gignant. Neque verò timidos, ignavos, mæstos, ista difficultatum & periculorum præmeditatio efficiet. Nam si actionem & bonam & utilem esse animo (hoc est homini) ratio monstrarit, tamen non absque periculo : ut boni desiderium & fidentes & actuosos facit : sic periculi cogitationem id consolatur, quod rectæ rationi paruerint, quæ præceperit expetendum illud opus etiam cum periculo fuisse. Nam periculum & damnum cum ad corpus & res externas pertineant, non proprie mala sunt nostra, nostrarumve rerum : si modo sapimus. Utilitas vero

τὸ ἀγαθὸν, ὅ τιν' ἀγαθῶν πρᾶξιν
 μὴ κινδύνων ἐλέσθαι, τῆς ψυχῆς
 ὄντα, τέτρεσιν ἡμῶν, ὅντως ἡμῶν,
 πολλαῖς οδυμαῖς, καὶ ζημίαις, καὶ
 φυγαῖς, καὶ ἀπηναικταῖς ἀντιστοιχί-
 ται. μάλλον ὃ καὶ βαρεῖα ἐκείνη καὶ
 τῇ ὑπερβολῇ ὅ ἀγαθὸν παρὰ μὲν
 καὶ ὃ πᾶς ἀνθρώπου μείζον ἀ-
 γαθὸν μὴ ἐλάττωτον κακῶ αἰρεῖται.
 ὡς μὲντοι φανῇ τὸ μὴ ἀγαθὸν ἡμέ-
 τερον, τὸ ὃ κακὸν ἀπότρεπον, ἢ μὴ λό-
 γον μόνον τῷ λόγῳ παρὰ τοῦ κακοῦ
 ψιλῇ φαντασίᾳ, ἀλλὰ καὶ λόγον συμ-
 φυγῆς τῇ ἀληθείᾳ, καὶ ζωῇ τῇ ἀφρο-
 δῆς αὐτῶν σωματομορφῇ, πῶς ἐπ' αὐ-
 τῶν ἡμῶν ἀνιστάται ἀφροσύνη, ὅτι
 τῇ ἐλπίδι τῇ ἐνίοτε ὁππότε συμβαινόντων
 δυσχερῶν ἢ ἀγαθῶν ἐγχειρήσεις;
 ἢ αὐτὸ ὃ τῷ τῷ μὴ κινδύνων ἐλέ-
 σθαι τὸ ἀγαθὸν, καὶ μὴ ἀπαλαμπύρω-
 σθαι, καὶ ἀποθανεῖν ὑπὲρ αὐτοῦ, με-
 γίστην ἀφροσύνην ποιεῖ καὶ φύσιν δια-
 κειμένους ἐνδείκνυται. καὶ δηλοῖται οἱ
 Μενονικεῖς, καὶ ὅσοι τῷ ὑπὲρ πατρίδος
 εἰλοντο θάνατον. καὶ ὁ μὲν Ἐπίκτη-
 τος ὅτι ὁ δὲ τελευτᾷ τῇ διδασκα-
 λῇ ποιῶνται ἅμα μὴ ὅτι τῷ πολλοῖς
 ἢ πολλοῖς συμβαινόντων ἡγεμονί-
 τερον ποιῶν τὸν λόγον, καὶ τῷ συναισθησιν
 τῷ ἀκρόντων ἀνακινῶν ἅμα ὃ, ὅπερ
 αὐτὸς εἶπε, παρὰ τοῦ ἐν τοῖς ἐλάτ-
 τοις γυνάξασθαι οὐδ' ἀρχομένης
 παρὰ τῶν, ἀλλὰ τὰς εἰρημίας παρὰ τοῦ
 ἐν αἰτίας. Ἐξέστι ὃ καὶ ὅτι τὰ μείζονα
 μετὰ πέναν, ἐφ' ὃ καὶ κινδύνῳ μεί-
 ζοντες ἐποτρύνονται πολλοῖς. ἢ ἐπ' ἐκείνων
 ferri, quæ cum maioribus sæpe

rei honestæ, vel cum periculo sus-
 cipiendæ, cum sit animi, hoc est
 bonorum nostrorum: multis dolo-
 ribus, damnis, exiliis & ignominiis
 æquari, ac potius præponderare
 potest, & excellentia boni consola-
 ri. Omnis enim homo bonum ma-
 ius cum minore malo coniunctum
 amplectitur, præsertim si bonum
 esse nostrum, malum vero alienum
 esse videatur. Cæterum non ver-
 bis tantum & labiis ista levi quo-
 dam impulsu animi, sed vere & ex
 animo dicenda sunt, ut discrimen
 illud in vita & moribus appareat.
 nam tum quo pacto adhuc tristis &
 anxius, difficultates honestis cona-
 tibus interdum obiici solitas ex-
 spectabit? Nam illud ipsum iis qui
 naturæ congruenter vivunt, maxi-
 mo solatio est, quod non citra æ-
 rumnam, sed cum periculis, vitæ-
 que discrimine id quod bonum est,
 amplectuntur. Declarat hoc Me-
 nœceus, & alii qui se pro patriæ sa-
 lute Diis Manibus devoverunt. Et si
 autē Epictetus id quod vult, exem-
 plo vilissimæ rei docet: tamen simul
 orationem suam per ea quæ multis
 & sæpe accidunt, clariorem facit, &
 memoriam atque assensum audito-
 rum excitat: simul (id quod ipse sta-
 tim subiicit) tirones in minoribus
 primum exercendos esse monet, ob
 eas causas quas ante diximus. Sed
 possunt hæc etiam ad maiora trans-
 periculis coniuncta sunt; & in iis
 rei na-

ἃ ἔργα τῶν φύσιν λογίζεσθαι, πῶς
 τις εἶναι ἢ πέπεισται ἡμῶν, καὶ τίνα
 ἔχει διυγχερῆ πολλὰ καὶ ὀδυνηρά· καὶ
 πῶς περὶ αὐτῶν, τὸ καὶ
 ταῦτα φέρειν εἰ γίνοιτο μετρίως. αὐτῶν
 γὰρ ἐκ τῶν κατὰ φύσιν ἔχοντα ἀφαι-
 ρήσῃς, καὶ τὸ τῆς περὶ αὐτῶν ἀγα-
 θὸν κατεργάσῃς, καὶ ἐκ τῶν συμ-
 βασιόντων μὴ παρεχθῇ. παρε-
 χθεὶς γὰρ καὶ ἐν κακῷ νομίσεις γενέ-
 σθαι, ἢ ἂν ἀρχὴν κακῶς ἐκτελέσῃς ἀφαι-
 ρῇς ἃ ἔργα· ἢ εἰ τότε καλῶς, νῦν
 ἀγεννῶς καὶ δειλῶς παρεχθήσῃς, ἐμε-
 ταλινώσῃ· ἀπερὶ ἀμφοῖν καὶ τῆς φύσιν
 εἶναι.

rei natura nobis digne consideran-
 da, una cum eventibus eam non ra-
 ro consequentibus, ut quisque se-
 cum constituat, se ea quoque, si in-
 ciderint, moderate laturum esse. Sic
 enim naturæ suæ statum tuebitur, si
 & bonæ actionis fructum capiet, &
 eventibus non perturbabitur. Nam
 si perturbatus fuerit, seque in malis
 esse putaverit: aut initio non recte
 iudicavit suscipiendum id esse: aut,
 si tum recte, nunc effœminatum in
 modum & timide perturbatur, mu-
 tatque sententiam. quæ utraq; con-
 tra naturam sunt.

Κ Ε Φ. Ι.

C A P. X.

Τραχέτην τὸν ἀνθρώπου καὶ τὰ
 πάθη αὐτοῦ, ἀλλὰ τὰ περὶ αὐτῶν
 δόγματα. οἷον ὁ θάνατος, εἴδεν δὲ θνόν,
 ἐπεὶ ἐς τὸν θάνατον αὐτὸν εἰσφέρει· ἀλλὰ τὸ
 δόγμα τὸ περὶ τοῦ θανάτου διότι θνόν,
 ἐκείνου τὸ θεινόν εἶναι. ὅταν ᾖ ἐμποδι-
 ζώμεθα, ἢ παρεστώμεθα, ἢ λυπώμε-
 θα, μηδέποτε ἄλλον αἰτιώμεθα, ἀλλ'
 ἑαυτὸς, τυτῆσι, τὰ ἐκ τῶν δόγματων.

Homines perturbantur non re-
 bus, sed iis quas de rebus ha-
 bent opinionibus. verbi causa: Mortis
 non est malum. Alioqui enim & So-
 crati ita visum esset. Sed opinio de mor-
 te est, quæ malum eam faciat. Cum
 igitur impedimur, aut distrabimur: non
 alios culpamus, sed nosmetipsos, hoc est,
 nostras opiniones.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

COMMENTARIUS.

Εἰπὼν, ὅπως ἀτάραχον δινα-
 τὸν μένειν ἐκ τῶν περὶ αὐτῶν
 ὀδυνηρῶν καὶ πολλῶν καὶ ὀδυνηρῶν
 ὅτι παρεστώμεθα αὐτὰ ὡς
 ἐμπόδια, καὶ ἐγκρίναντες καὶ μὴ
 αὐτῶν ἐλπίσας τῶν περὶ αὐτῶν μετὰ
 τῶν λοιπῶν μελέτης ἀπαρξίαν·
 νῦν ἄλλω ᾧ δίδωσι, τῶν λοιπῶν
 τῆς φύσεως αὐτῶν ὀδυνηρῶν

Actenus exposuit, quo pacto
 fieri possit, ne difficultatibus,
 quæ comitantur actiones, pertur-
 bemur. Cogitandum enim, fore ut
 ea sequantur: & statuendum, rem
 esse nihilo minus suscipiendam, ani-
 mo præmeditatione confirmato.
 Nunc aliam rationē tradit, ab ipsa
 rerum natura sumptam, quæ dif-

διυγεῖν ἢ παρεστόντων ἡμῶς ἐν-
 δεῖν· ἐν ταύτῃ σὺν ἐπὶ μικρῷ, ἀλ-
 λά τῷ μεγίστῳ τῷ παρεστόντων ἡμῶς
 τῷ θανάτῳ χρώμεθα εἰς πᾶσι
 δειγμα. εἰάν γ' ὅπῃ τέτε δειχθῇ
 τὸ παρεκκείμενον, πολὺ μᾶλλον ὅπῃ τ'
 ἦτον τέτε δοκῶντων δεινῶν ἀποδει-
 κνυμένων εἶναι. λέγει γ' ὅτι τὰ περὶ
 γμάτ' αὐτὰ δοκῶντα γίνεσθαι ἡμῶν δει-
 νά, καὶ ἀφ' αὐτῶν παρεστόντα ἡμῶς
 ὡς ἐν δεινῷ γινόμενης, ἔτε δεινά
 εἶναι αὐτά, ἔτε δ' παρεχθῆναι ἡμῶν καὶ
 ἀληθείαν αἰτία· ἀλλὰ τὰ πᾶσι τῶν
 περὶ γμάτων δόγματα ὅτι δεινά εἰσι,
 ταῦτά εἰσι τὰ παρεστόντα ἡμῶς. καὶ
 δεικνυσι ὅτι πάντων τῶν δεινῶν δοκῶν
 δεινότερα εἶναι, ὁ πᾶσι χαμρὸν ἐξ ἀν-
 θρώπων ἐπαγόμεθα θάνατον, ἔκ' ἐστὶ
 δεινός. Δείκνυσι γ' ὅτι τὸ δὲ βροχέων
 μὴ, ἀμελῶς γ' καὶ ἀποδεικνυκῶς
 συλλογίζόμεθα ἔτι· τὰ φύσι δει-
 νὰ πᾶσι δοκεῖ δεινά, ὡς περὶ τὰ φύ-
 σι θερμά, ἢ ψυχρά, ἢ καλὰ, ἢ
 ὁμοία πᾶσι δοκεῖ πιαῦτα, καὶ μά-
 λις τοῖς καὶ φύσιν ἔχουσιν, καὶ ἐμ-
 φρονετέροις· ὁ θάνατος γ' πᾶσι δο-
 κεῖ δεινός· Σωκράτης γ' ἐν σὺν ἐδοξε
 δεινός, ὅς γε καὶ διωάμεθα φυγεῖν
 αὐτὸν, ὑπόμενεν ὅμως ἀπάρα-
 χτον, πᾶσι ἐκείνῳ τῷ ἡμέρῃ πρὸς
 σὺν ἱταίρους πῶς τῆς ψυχῆς ἐμφαι-
 νων ἀλήθειαν, καὶ πῶς καθ' ἑαυτὴν
 τῷ φιλοσόφῳ ζωὴν ὁποῖα τις ἐστὶ δι-
 δάσκων· καὶ τὸ συμπέρασμα δῆλον
 ἐκ τῶν κειμένων, ὅτι ὁ θάνατος σὺν
 ἐστὶ δεινός τῇ ἑαυτῇ φύσιν· ὡς γ' ὅ
 ὁ παρεστὼν ἡμῶς αὐτὸς ἐστίν, ὡς αὐτὸ

faciles esse videntur, nosque pertur-
 bant: exemplo hic usus non parvo,
 sed morte, eorum quæ nos pertur-
 bant maximo. Nam eo quod pro-
 positum est, per eam demonstrato:
 multo magis in iis quæ minus atro-
 cia videntur, demonstratum erit.
 At igitur, res quæ nobis videantur
 acerbæ accidere, ideoque nos tur-
 bent, ut in periculo constitutos, ne-
 que acerbæ esse per sese, neq; veras
 nostræ perturbationis causas. Sed
 opinionem de earum acerbitate
 conceptam esse, quæ nos perturbet:
 atq; ostendit, mortem immaturam
 humana vi illatam, quæ omnium
 attocium rerum atrocissima videat-
 ur, non esse atrocem. Ostendit au-
 tem paucis ille quidem, sed accura-
 te & efficaciter, hac argumentatio-
 ne. Quæ natura terribilia sunt, om-
 nibus terribilia videntur: ut natura
 calida, frigida, pulcra, & alia id ge-
 nus, omnibus talia videntur, iis præ-
 fertim quorum natura integrior
 est, & prudentia maior. Mors non
 omnibus videtur terribilis: nam So-
 crati terribilis visâ non est, qui cum
 eam effugere posset, sustinuit ta-
 men: totumque illum diem apud a-
 micos immortalitatem animorum
 declaravit, & qualis sit repurgatrix
 philosophorum vita edocuit. Con-
 clusio quoque ex iis quæ posita
 sunt perspicua est, mortem suapte
 natura non esse formidabilem. Itaq;
 mors ipsa nos non perturbat: sed

τὸ δόγμα τὸ πρὸ αὐτῶ, ὅτι θανάτος ἐ-
στιν ὁ θάνατος, τὸ ἐπὶ τὸ παρόντον
ἡμῶν. Καὶ τὸ μέλι πικρὸν ὅσον ἐστίν, ὁ
ἥϊκτερος πικρὸν ἴσων ὅτι τῶ μέ-
λιτι διφθέσιν διφθόν ἐν αὐτῷ πλεο-
νεκτεῖ πικρὸν χυμὸν, ὡς ἀπὸ
πικρῶ ὃ μέλιτος παρόσεται· καὶ
χρὴ τὸν χυμὸν ἐκβαλεῖν καὶ αἶσιν ἵνα
ἡ φύσιν τῶν ποιότητων ἀνπλασ-
θῇ. ἔτω δὲ καὶ ταῦτα τὰ
δόγματα διορθώσιν ἡμῖν τὰ πρὸ
παραγμάτων, τῶ κανόνι ὃ ἐφ' ἡμῖν
καὶ ὃ ὅσον ἐφ' ἡμῖν, καὶ ὃ ἴδιον καὶ ὃ
ἄλλοτεῖον κείνοντες τὸ ἀγαθὸν ἡμῶν
καὶ κακόν. Εἰ γὰρ ὁ θάνατος τῶν
ὅσον ἐφ' ἡμῖν ἐστίν, ὅσον ἂν εἴη κα-
κόν· τί ἢ μὴ τῆς ψυχῆς ἐστὶ κακόν,
ἀλλὰ ὃ σῶμα, ὅσον ἂν εἴη κα-
κὸν ἡμῶν. Οἱ δὲ Πλάτων, καὶ ὁ
ὃ Πλάτωνος Σωκράτης, καὶ ἀγα-
θὸν αὐτὸν εἶναι καὶ κρείττονα τῆς μὲν
ὃ σῶμα, ζωῆς ἀποφαίνεται· ὡς
ποῖς μὲν, ποῖς ἢ ὃ· ἀλλ' ἀποφῶς πᾶ-
σι. λέγει γὰρ ὁ ἐν τῷ Φαίδωνι Σωκρά-
της· ἴσως μὲν θάνατον σοὶ φαίνε-
ται, εἰ τὸ μόνον τῶ ἄλλων ἀπλῶς ἐστίν,
καὶ ὃ ὅποτε τυγχάνει τῷ ἀνθρώπῳ,
ὡσπερ καὶ τὰ ἄλλα πάντα, ὅτε καὶ
βέλιον πεθῆναι ἢ ζῆν. ἐν ἢ ποῖς
νόμοις αὐτοπροσώπως αὐτὸς ὁ Πλά-
των διφθερίσκει λέγων· Κοινὰς
τῷ ψυχῆς καὶ σώματι διφθού-
σας ὅσον ἐστὶ κρείττων, ὡς ἔγνω φαί-
λω ἂν ἀποδῇ λέγων. Ἀλλ' ὁ μὲν Ἐπί-
κτητος ὡς ὅτι θανάτου πάντων ὃ
θνατός ἐστιν· καὶ ἀποδείξει ἐπιση-
μαστικῶς. ἐπειδὴ ἢ ἐκείνους ἡμῶν ὃ ἂν

opinio de mortis atrocitate, ea est
quæ nos perturbet. Neq; mel ama-
rum est: sed iſterici affectio id a-
marum videri facit, ob redundan-
tem in eo amarum humorem. Is
humor expurgandus est, ut natura-
les rerum qualitates percipiamus.
Ita hic etiam opiniones de rebus
corrigen-dæ sunt, adhibita regula
nostrarum & alienarū rerum, quæ-
que in potestate nostra sunt aut non
sunt, qua bonum & malū nostrum
iudicemus. Quod si mors in nostra
potestate sita non est: mala non erit.
Quæ si non animi, sed corporis ma-
lum est: nostrum malum non erit.
Plato autem, & Platonis Socrates,
eam etiam bonam esse, & melio-
rem vita corporea pronuntiant:
nec his quidem bonam, illis vero
malam, sed in universum bonam
omnibus. Nam Socrates in Phædo-
ne dicit: Fortassis hoc tibi mirabile
videtur, si hoc solum cæterarum re-
rum sit simplex, neque unquam
homini malum accadat, ut reliqua
omnia. Unde etiam præstiterit esse
mortuum quam vivere. In Le-
gibus autem, Plato suis verbis idem
affirmat, hoc modo: Coniunctio
corporis & animi non est præstan-
tior separatione, si id quod sen-
tio, dicendum est. At Epictetus
mortem ut hominum opinio-
ne maxime formidabilem, instituti
sui probandi causa adhibuit. Sed
quia unusquisq; nostrum quamvis

πρὸ

ὡς ἐπέση θυγατέρι, ἐκείνο ἐθανάτη
 νομίζει δεινότερον ἢ ᾧ ἐνίοτε ὀδυῖναι
 καὶ δὲ πάνυ σφοδρᾶς παρῆσις, πὺν θά-
 νατον ἐπιμίως καλεῖται· καὶ πένον-
 τες τυχόντων, πῶν πένοντα χείρονα
 ἢ θανάτου νομίζουσι· ἔστι καὶ ὅτι
 τῶν τῶ αὐτῶ τῶ πῶν τῶ ἀποδείξεως
 χεῖρόν, ὡς περὶ Ἐπίκτητος· ὅτι ἢ θά-
 νατος ἐχρήσατο. Καὶ ᾧ τῶ σφοδρότα-
 τας ὀδυῖας αἰρῶνται νοσῶντες μὴ καὶ
 οἱ τυχόντες, ὅταν καίην καὶ τέμνουν
 ἑαυτοὺς ποῖς ἰατροῖς ὑπέχωνσι, καὶ
 μισθὸν τελευτῶντες. καὶ ᾧ δὲ τὸ ζῆν
 τῶ ποιῶσι, πὺν θάνατον χείρονα νο-
 μίζοντες, ἀλλ' ὅτι φέρειν θῶνατον ἀ-
 τρεσκάως, ἀνὸς συμφέρειν δόξῃ, δὲ τῶ
 των δηλῶται. οἱ ἢ Λακεδαιμονίων
 νέοι, δὲ καὶ φιλοπρίαν μόνον καὶ μα-
 σίγωσι ἐκείνῳ καὶ φοβεῖσθαι ὑπέ-
 μνημον, ὅτι θάνατος χεῖρόν καὶ κατε-
 λείαν ὅτι δεικνύμενοι. καὶ δὲ ἄλλον ὅτι
 ἀφόβως ἐν δόμοι· καὶ ᾧ ἀνέκοντες
 εἰς τοῖς πῶν ἀγῶνα κατέβαινον· δι-
 κύντο ἢ ὅπως πρὸς ἐκείνας τῶς ὀ-
 δυῖας, ἐχ' ὅτι σὺν ὀδυῶντο, ἀλλ'
 ἑλαττον μὴ ἴσως τῶ ἀγυμνάσιον καὶ ἀ-
 παλῶν, δόγμα ἢ ἔχοντες, ὅτι καὶ δει-
 νὸν αἰ ὀδυῖαι, ἀλλὰ καὶ καλὸν ἐ συμ-
 φέρον τοῖς ἀνδρικόως αὐτοῖς ὑπομύ-
 σι καὶ ἀτασκάως. Καὶ πένοντα ἢ, εἴποι
 ἀνὸς Ἐπίκτητος, καὶ δὲ δεινὸν, ἐπεὶ
 καὶ Κρατῆρι ἀνὸς ἐδοξε τῶ Θηβαίῳ
 δεινὸν, ὅς τῶ ἑαυτῶ τῶ πῶν ἀτασκά-
 ρησας, καὶ εἰπὼν·

Κρατῆς Κρατῆτι χρημάτων
 ὁποτέρῃ·

τότε ἐδοξεν ἐλευθερωθῆναι, ἐνέφανον

calamitatem morte graviorem du-
 cit, (etenim aliquando dolore non
 adeo vehementi urgente, statim
 mortem optamus: cum paupertate
 urgemur, paupertatem morte gra-
 viorem ducimus) licet in his etiam
 eadem uti demonstratione, qua E-
 picterus de morte usus est. Nam ve-
 hementissimos cruciatus in mor-
 bis, etiam plebei homines ultro ad-
 mittunt, cum se, mercede etiā me-
 dicis numerata, secandos & uren-
 dos præbent. Et si enim hoc vitæ
 causa faciunt, mortemque maius
 malum iudicant: at ferri posse do-
 lores, si expedire videatur, hoc ipso
 declarat. At Lacedæmoniorum a-
 dolescentes, terribilem illam flagel-
 lationem ultro gloriolæ tantū cau-
 sa sustinebant, tolerantiæ pene ad ne-
 cem usq; declarata, idque eos æquis
 animis & alacres fecisse constat. Alio-
 qui enim ultro in tale certamē non
 descendissent. Sic autem erga illos
 cruciatus affecti erāt, non quin cru-
 ciantur, et si fortasse minus quā in-
 exercitati & delicati: sed quod per-
 suaum haberēt, cruciatus esse orna-
 menta potius & commoda viriliter
 eos tolerantibus & sine perturba-
 tione, quā malum. Ne in paupertate
 quidem mali esse quicquam dixerit
 Epicterus. Alioqui enim & Crateti
 Thebano ita visum esset, qui bona
 sua reipublicæ concessit, cū dixisset,

Crates Cratetem prius hac pecunia.

ac tum demum se in libertatem af-

ὡς ὅτι ἐλαθέριας περιεβάλλετο, ὅτι πλὴν πονείαν ἀντὶ τῆς εὐπρείας ἠλαττάτο. Οὕτως ἄρα εἶδεν τὰς θεινόν ἐσι φύσει καὶ ἀφόρητον, ὡς ἡμῖν δοκεῖ, ἀλλ' ἐνίοτε καὶ τῶν ἐναντίων αὐτοῖς ὠφελιμώτερα, ὅταν πρὸς ἡμᾶς αὐτὰς, τυπέσι πρὸς πλὴν λογικῶν ψυχῶν ἡμῶν, πλὴν χρείαν αὐτῶν ἀνενέγκωμεν. Χρὴ ἐν τὸν μέλλοντα μὴ παρεστέδω ὑπὸ τῶν παύτων, δόγματα ὁρᾶν περὶ αὐτῶν ἔχιν. τὰ τοιαῦτα δὲ ἡμῖν ἐσιν. ὥστε καὶ τὸ μὴ παρεστέδω ἐφ' ἡμῶν ἐστὶ καὶ μέγα τι ποῖς πονημοῖς ὑπάρξει τὸ καὶ ποῖς μὴ ἐφ' ἡμῶν ὡς ἐφ' ἡμῖν ἔσι κεχρησθαι. καὶ γὰρ τὸ ἀπμασθῆναι, ἢ χρημάτων ἀφαιρεθῆναι, ἢ τυπῆθῆναι οὐκ ἐστὶν ἐπ' ἐμοί, ἀλλὰ τὸ ὁρᾶν ἔχειν περὶ αὐτῶν δόγμα, ὅτι εἰ θεινὰ, ἀλλὰ καὶ ὠφελίμα πολλάκις, ἐπ' ἐμοί ἐστιν. Ἀρκεῖ ἣ τὸ τοιαῦτον δόγμα, πρὸς τὸ μηδὲ γίνεσθαι δοκεῖν αὐτῷ, ἢ γινόμενα μὴ βλαβερά νομίζων, ἀλλ' ἐστὶν ὅτε καὶ ὠφελίμα. πᾶς γὰρ ὁ φρονῶν, ὡς οἶμαι, κάλλιον ἂν ἡμῖν, τυπέσι τῇ ψυχῇ, νομίσαιτο ἐν διαχερείσιν ἀπαρσέως διαγινέσθαι, ἢ μὴ περὶ πεσῆν διαχερεία καὶ πᾶσι κάλλιον, ὅσα μείζονα τὰ διαχερεῖ καὶ σκληρότερα. ὡς γὰρ τῶν σωματικῶν κινήσεων αἱ σφοδρότεραι μᾶλλον γυμνάξουσιν τὰ πρὸς αὐτὰς ἀντιχόντα σώματα, πρὸς τε ὑγίαν, ἔπρὸς ἀσθενίαν, ἢ τὰ χυμῶν quibusque motionibus, quæ quidem eas ferre queunt, maxime exercentur, tam ad valetudinem quam ad vires & celeritatem:

sertum putavit, & ornamentū quasi libertatis assumpsit, cū divitias paupertate commutasset. Adeo neutrum horū natura tam est grave atque intolerabile, ut nobis videatur: sed & contrariis suis aliquando utilius, cum ad nosmetipsos, hoc est, nostrum rationis compoitem animum, eorum usum retulerimus. Opus igitur est, ut quis se à talibus perturbari nolit, rectas de iis habeat opiniones. Quod cum in nostra potestate sit, illud etiam in nostra potestate erit, ne perturbemur, & magnum ad id nobis afferet adiumentum, ut iis etiam, quæ in nostra potestate non sunt, ita utamur, quasi in nostra potestate sita essent. Etsi enim an ignominia afficiar, an pecunia spolier, an vapulem, arbitrii mei non est: at recte de his sentire, non ea esse mala, sed sæpe utilia, penes me est. Tale autem decretum satis est ad illud, ut huiusmodi ne accidere quidem videantur: aut si acciderint, noxia non iudicentur, sed interdum conducibilia. Quivis enim, ut ego quidem existimo, pulcrius nobis, hoc est, animo, existimet, in rebus asperis vacare perturbatione, quam non incidere in res aduersas: eoque pulcrius, quo res aduersæ graviiores asperioresque fuerint. Ut enim corpora vehementissimis quibusque motionibus, quæ quidem eas ferre queunt, maxime exercentur, tam ad valetudinem quam ad vires & celeritatem:

ἐτι καὶ τῶν ψυχικῶν ὥς ἐν οἷς
 χρεῖα τὰ ὡς διωπατὸν ἀφόρων καὶ
 ἀφρόχως ἀπενεγκεῖν. ὅπερ ἀφ'
 δύο τῶν περὶ γίνεται, τὴν οὐ-
 θῶς διαξάζειν περὶ αὐτῶν, καὶ
 ἡ παρεκδοχὴ περὶ αὐτά· ἀφ'
 τῆς τληπαθεύσεως ἡ σώματος
 ἀγωγῆς, ἥτις περὶ πάντων ἐστὶν ὁπ-
 τήδειται, δι' ἧν πολλοὶ καὶ τῶν
 μοχθηρῶν ἀνθρώπων παλῆας, καὶ
 τὰ ἐπωδῶνα δοκῶντα ἡμῖν, πε-
 πύουσιν· ἐπὶ ἡ καὶ ἀφ' ἧς περιμελε-
 τῶν αὐτὰ καὶ περιελπίζειν. ἅπερ
 πάντων τῶν ἐφ' ἡμῖν ἐστὶν. Εἰ ποί-
 νῳ μήτε ὁ θάνατος, μήτε π τῶν
 ποικίλων δεινόν ἐστιν, δῆλον ὅτι ἔτε
 αὐτὰ, ἔτε οἱ ἐπαγοντες αὐτὰ τῆς
 παροχῆς ἡμῖν εἰσὶν αἴτια, ἀλλ' ἡ
 μεῖς αὐτοὶ ἐαυτοῖς, καὶ λόγματος
 ἡμῶν. ἡ καὶ ἔν ἄλλον αἰπαδαί πο-
 τῆς παροχῆς ἡμῶν, ἡ λύπης,
 ἡ φόβου, ἡ πνός ἄλλων ποῖσται· ἀλλ'
 ἡμᾶς αὐτοὺς, καὶ τὰ ἡμέτερα δόγ-
 ματα.

Α Παιδόμεν ἔργον, τὸ ἄλλος ἐγκα-
 λεῖν ἐφ' οἷς αὐτοὺς πείσσει κα-
 κῶς. ἡ γὰρ καὶ παιδόμεναι, τὸ ἐαυ-
 τῷ. πεπαιδόμενός, τὸ μήτε ἄλλω,
 μήτε ἐαυτῷ.

Τ Οὗτο συνεχρῆσται περὶ αὐτῶν ἐστὶν·
 ἡ εἴπερ εἶχε τὸν, ἡδ, σὺν δέσμον,
 ὡς λέγειν, ἀπαιδόμενός γάρ ἐστιν ἔργον
 τὸ ἄλλοις ἐγκαλεῖν, ἐφ' οἷς αὐτοὺς
 πείσσει κακῶς, τὴν αἰτίαν ἔλεγε κα-
 λῶς ἡ μὴ δὲν ἄλλοις ἐγκαλεῖν ἐφ'.

ita & animi, ut ubi opus est, ali-
 quid quam facillime & tranquil-
 lissime feratur. Quod duabus
 hisce rebus consequemur: una, ut
 recte de iis sentiamus, altera, ut
 præparati ad ea simus: cum tra-
 ctatione corporis asperiore, quæ
 ad omnia opportuna est, qua-
 que fit ut multi improbi homi-
 nes verbera, & ea quæ dolorifi-
 ca censentur, contemnant: tum
 præmeditatione & expectatione.
 quæ omnia in nobis sita sunt.
 Quod si neque mors, nec hu-
 iusmodi quicquam terribile est,
 constat, neque ipsa, neque eos
 qui illa inferunt, perturbationis
 nobis esse causam, sed nosmet-
 ipsos, nostrasque opiniones. Nun-
 quam igitur causa perturbatio-
 nis nostræ alteri ascribenda est,
 sive is dolor sit, sive metus, si-
 ve quid aliud eius generis: sed
 nobismetipsis, & nostris opinio-
 nibus.

Α *Lios accusare ob calamitatem suam,
 hominis est ineruditi: se ipsum,
 eius qui erudiri cœpit. Nec se, nec alium,
 eruditi.*

С Ohæret hoc cum superiore. si-
 que coniunctione addita lege-
 retur, Nam ineruditi munus est, alios
 accusare ob suam calamitatem:
 causa recte exponeretur, cur alii
 non accusandi essent ob ea propter

οἷς

οἷς παρετίομεθα, ἢ φοβόμεθα, ἢ λυ-
πέμεθα, ἢ ὅλως ἐν κακῷ πνι εἶναι
νομίζομεν. δι' ἀπαιδούσιαν γὰρ τῆτο
πάσχομεν. Καὶ λοιπὸν καλῶς συνάπῃ
τῇ ἔ' ἀπαιδούτε φεῖ· ταῦτα δι-
δάσκει, τὴν τε ἔ' ἀρχομένην παιδά-
σειαν, καὶ τὴν ἔ' πεπαιδευμένην. Οἱ μὲν
γὰρ πεπαιδευμένοι ὡς καὶ φύσιν ζῶν,
καὶ μήποτε ἀποτυγχάνων ὧν ὀρέγεται,
μήτε φελαπίπλων οἷς ἐκκλίνει, ἔτε
ἐν κακῷ πνι νομίζει εἶναι, ἔτε αἰπῶ-
ταί πνα ὡς αἰπὸν αἰπὸς ἔ' κακῶς
πράττειν. ὁ δ' ἀρχομένην παι-
δάσειαν, ἀποτυγχάνει μὲν ἔστιν ὅ-
τε τῶν ὀρεκτῶν, καὶ φελαπίπλῃ τοῖς
ἐκκλινομένοις, διὰ τὸ μὲν τῶν ἀλό-
γων παθῶν ἐνεργεῖν τότε· κατεργη-
μένην δ' ὑπὸ τῆς τῶν ἐφ' ἡμῶν δι-
είσεως, οἷδεν ὅτι αὐτὸς ἐαυτῷ αἰ-
τιᾷ ἔ' τῆς ἀποτυχίας ἔ' τῆς φε-
λαώσεως γίνεται, καὶ οὐκ ἄλλῳ· ὅ-
ταν ἐν τοῖς σὺν ἐφ' ἡμῶν ποτε τὸ ἀγα-
θὸν ἡμῶν ἢ τὸ κακὸν ὑποκλῶται νο-
μίσῃ. Διὰ τί δ', φαίνεται ἄν τις, ὁ ἀρ-
χόμενος παιδάσειαν, καίτοι γινώ-
σκων ὅτι τὸ ἀγαθὸν ἡμῶν ἔ' κακὸν
ἐφ' ἡμῶν ἐστιν. (ὃ γὰρ αὐτῷ ἐνέκα-
λε μὲν τῆτο γινώσκων) ἀμαρτάνει,
ὥστε καὶ ἐαυτῷ ἐγκαλεῖν, ἢ ὅτι πρῶ-
γῆται μὲν ἢ γινώσις τ' ἀγαθῶν καὶ κα-
κῶν, ἔ' λόγος ἔ' ἐν ἡμῶν ἔ' ἐν ἐν-
έργειᾳ σὺν αὐτῷ δ' ἐπὶ πάντων καὶ τὰ
ἄλλα παθῶν τὰ ἐν ἡμῶν μετεῖται καὶ
ροθμίζεῖ καὶ ὑποτάττει τῷ λόγῳ, καὶ
μάλιστα ὅταν διὰ ἐαυτοῦ ἔ' ἀρ-
γίαν ἔ' λόγος, κίνησιν δ' συνεχῇ
τῆς ἀλογίας· ἐνδραμενὴ γένῃ).

quæ nos perturbamus, timemus,
dolemus, aut in malis esse nos ex-
istimamus. Hoc enim ex incitia
nobis usuvenit. Deinde in eruditi
affectioni recte annectit eius habi-
tum, qui erudiri incipit, & qui iam
est eruditus. Hic enim, ut naturæ
congruenter vivens, nec unquam
suis desideriis frustrandus, nec in
ea quæ declinat incidens: neque in
ullo se malo esse putat, neque ul-
lum accusat ut auctorem suæ cala-
mitatis. Sed is qui erudiri incipit,
interdum frustratur suis desideriis,
& in ea quæ vitat incidit: quia tum
in agendo brutas etiam affectiones
adhibet. Sed divisione rerum, quæ
in nostra potestate sitæ sunt, aut
non sunt, occupatus, novit se ipsum
sibi auctorem esse & frustrationis
& calamitatis: non autem alium,
si quando bonum aut malum suum
in rebus alieni iuris collocarit.
Cur autem, dixerit aliquis, is qui
erudire cœpit, cum in se bonum &
malum suum positum esse norit, (nisi
enim id sciret, se ipsum non accusa-
ret) peccat, ut se ipsum accuset? An
eo fit, quod cognitio bonorum &
malorum antecedit, ut quæ rationis
nostræ sit actio? sed non statim in
omnibus brutæ affectiones se accō-
modant, conformant & subiiciunt
rectæ rationi: præsertim vero cum
ob socordiam & dissolutionē ratio-
nis, & continentē brutæ partis mo-
tionē, corroboratæ perturbationes

καὶ τυραννῆν τὰ πάθη. ποιά τιν' ἔ-
 ἔχεν ἐν τῇ τραγωδίᾳ τῇ ψυχῆς διά-
 θεσιν ἢ λέγουσαι,

Καὶ μανθάνω μὴ οἷα θρᾶν μέλλω
 κακὰ;

Θυμός ἔκρετ' ἰν τῶν ἐμῶν βυ-
 λδμάτων.

Ἀγαπήτων ἔν, ἐν χρόνῳ τὰ μὴ βιαζό-
 μθον τὴν λόγον, τὰ ἔπαρόντα
 σύμφωνα ἑαυτῷ τὰ πάθη ἐργάσκ-
 ομαι. ὅτε καὶ ἡ ἔξ λόγου γῶσις τρα-
 νεύεται, καὶ ὁπλισμονικῇ, καὶ πε-
 λείως ἀνενδοίας ὁ γίνεταί. Εἰκό-
 τως ἔν οἱ ἀρχόμθροι παιδάδεσθαι,
 αἰμαρτάνουσι μὴ ἐξ' ὅταν τινὰ, ἢ
 τῶν παθῶν μήπω ἡστημένων, καὶ
 τῇ λόγῳ μήπω καὶ ὁπλισμῷ ἐνε-
 γῶνται. ἑαυτοῖς ἢ ἐγκαλέουσι, καὶ
 οὐκ ἄλλοις, ἀλλὰ τῷ ὁποιοσὺν πα-
 ρεδοχῇ τῆς τ' οὐκ ἐφ' ἡμῶν καὶ
 τῶν ἐφ' ἡμῶν ἀμαρτίων. οἱ μὴ πο-
 ἀπαίδεστοι πλέονος, ἢ αἰμαρτάνουσι
 πολλὰ, ἀλλὰ τὰ αἰόλα πάθη σφύ-
 ζοντες ἐν ἑαυτοῖς, ἢ ἀλλὰ τῷ ἔξ λόγου
 ἀγνοίαν ἔχω ἀφ' ἑαυτῶν τὸ ὄντως
 ἀγαθὸν ἢ κακόν. ἔτε ἑαυτὸς ἀπὸ
 τῆς αἰολίας ἐλευσάντες, ἔτε κατὰ
 τὴν ψιλῇ ἔνοιαν. ἢ π' λόγῳ τῆς
 αἰολίας, ὅπ' ἡμᾶς αὐτοὺς ἢ τῷ ἡμε-
 τέραν εἶσαν τὸ σῶμα εἶναι νομίζο-
 μθ, οἱ ἔξ φιλοχρήματι τὰ χρήμα-
 τα. αἰμαρτάνουσι μὴ ἔν ἀπαίδε-
 στῶν ὅπως ἀλλὰ ταῦτα, ἐν τοῖς ἐκτός τὸ
 ἀγαθὸν ἡμῶν ἢ τὸ κακὸν πηρέμθροι ἢ
 τελείως ἀγνοῶντες, τί τί ἐστὶ τὸ ἡμέτε-
 ρον ἀγαθὸν ὄντως ἢ κακόν, καὶ ὅθεν
 quodnam verum bonum & malum nostrum sit, & unde sit, prorsus

quali tyrannidem occuparint. Sic
 affecta fuit ea quæ in Tragedia
 dicit:

Sciam licet quod aggredi patrem ne-
 fas,

Tamen ira mentis omne consilium
 premit.

Quamobrem ad tempus boni con-
 sulendum est, si ratio partim con-
 sulendo est, si ratio partim cogi-
 tendo, partim veluti magico car-
 mine deliniendo, affectus in suam
 sententiam pertraxerit. Nam tum
 rationis etiam cognitio fit eviden-
 tior, & scientifica, & omnis du-
 bitationis expert. Non mirum igitur,
 eos qui erudiri cœperunt, pec-
 care interdum, affectibus nondum
 plane subactis, & ratione nondum
 secundum scientiam agente: se
 ipsos autem accusare, & non alios,
 ob divisionem illam rerum nostri
 & alieni iuris utcunque admissam.
 Prorsus ineruditi autem sæpe &
 multum peccant, quod & ob af-
 fectionum commotionem, & ob
 rationis ignorantiam verum bo-
 num & malum nondum diiudi-
 catur, neque se à bruta natu-
 ra vel nuda cogitatione remove-
 runt. Quam dico brutam natu-
 ram? Quod nos ipsos naturamque
 nostram esse corpus opinamur, ava-
 ri autē à divitiis pendent. Peccamus
 igitur cum ineruditi sumus, propte-
 rea quod bonum & malum no-
 strum in rebus externis collocantes,
 igno-

ἰσὶν, αἰτίαις ἡμῖν τῶν κακῶν εἶναι νομίζοντες, οὗτοί ἢ ἀφαιρεθῆναι τι τῶν ἀγαθῶν ἡμῖν καὶ ἐρεκτῶν δοκούντων ἐν πῶς ἑκτός, ἢ πῶς ἐκκλινομένων ὑφ' ἡμῶν περὶ βάλαντος ἡμᾶς. Καίτοι ὑδὲ τὰ ἀγαθὰ νομίζοντα τὰ ἑκτός, ὑδὲ τὰ ἑκτός κακὰ πάντως τοιαῦτά ἐστιν· ἀλλὰ καὶ πῶς ἐναντίας ἐστὶν ὅτε κατὰ πᾶσι ἔχει ἐκάπερα. διόπερ οἱ ἀπαιδωμένοι τῶν νέων, οὗτοί μὴ παιδαγωγῶς αἰς κακῶν αὐτοῖς αἰτίαις μισοῦσι, οὗτοί δ' εἰς ἡδονὰς περιλαμβάνουσιν, ὡς βέλτερας ἀπαύζωνται. Τεκμήρια μὲν τοι ἡμῖν ἐσαυγῇ διδύμεται· ὁ ἑπικτητὴς περὶ παιδευόμενων, καὶ τῶν ἀπαιδωμένων, καὶ τῶν ἐπὶ ἀρχομένων παιδευόμενων. Ὅτι οἱ μὲν ἀναμάρτητοι ὄντες, διὰ τὴν ἑλπίδα τὴν τελευτήσαντα ἐκ τῆς ἀγορίας πῶς περὶ τοῦ λόγον διαρροῖαν τε καὶ ὑποκατακλιόν, ὑδὲν ἐγκαλεῖσσι ποτε αἰς κακῶν αἰτίαι αὐτοῖς· ὑδὲ γὰρ ἐν κακῇ οἰκίᾳ γίνονται τι, ὅτε ὑφ' αὐτῶν, ἢ περὶ οἱς περὶ παιδευόμενοι, ὅτε ὑφ' αὐτῶν· ὅτι μὴ ἐπὶ πῶς ἑκτός τὸ κακὸν ἔχουσιν. Οἱ δ' ἀπαιδωμένοι, καὶ ἀμαρτωλοὶ οἱσι δι' ἄμφω καὶ ὑπὸ κακῶν διδασκάλων τὸν τε λόγον καὶ τὴν ἀγορίαν· ἐπὶ αἰτοῖς τῶν ἐκ τῶν κακῶν διδασκάλων, ὡς ἐν τοῖς αὐτοῖς αὐτῶν ὄντες. ἔστι δ' καὶ ὑποκατακλιόν, καὶ ἡδονή, ἐπὶ οἱς ἀπαιδωμένοις ὄντως περὶ τῶν οἰκίων ἀμαρτημάτων αἰτίαις περιβάλλονται. Οἱ δ' ἡμῶν, culpam eorum quæ ipsi deliquerint, in alios conferre.

ignorantes : eos nobis malorum auctores esse putamus, qui aut aliquid nobis adimunt nostra opinionione bonum, & appetendum in rebus externis, aut in ea coniiciunt, quæ à nobis declinantur. Neque vero externa ista, quæ vel in bonis vel in malis habentur, omnino talia sunt, sed interdum utraque rationem contrariam habent. Quapropter ineruditi adolescentes, paedagogos, ut à quibus male tractentur, oderunt : eos vero à quibus ad voluptates invitantur, diligunt. Epictetus autem paucis ille quidem, sed notas evidentes nobis exposuit, quibus eruditi ab ineruditis & tironibus discernantur. Nam eruditi ab omni errore & peccato temoti, ob rationis perfectionem, & bruta partis cum ea consensionem & obedientiam, neminem unquam accusant ut ullius sibi mali auctorem. Neque enim in ullum suum malum vel ipsi sese coniiciunt, vel ab alio coniiciuntur, siquidem eruditi sunt. Quia si eruditi sunt, non in rebus externis malum collocant. Ineruditi autem utraque de causa errant & peccant; eorum & ratione & bruta parte male affecta : atque aliis suum vitium imputant, quasi id in rebus externis inesse cernerent. Est autem & facile & iucundum, & indoctis omnino di-

ἀρχόμενοι παιδόμεθα καὶ σωτηρίας
 ἔχοντες ἀρχῇ, καὶ ἀμαρτάνωσι καὶ
 ἐν κακῷ πνί ποτε γίνωνται, ἀλλ' ἵστα-
 σι πῶς πέσει, ὥς ὅπως φύγει τὸ κακόν, καὶ
 πὶ τὸ ἐκ φύσεως αὐτῶν αἶτιον· διὸ
 καὶ ἐκείνῳ ἐγκαλεῖσι· καὶ εἰδείς οἱ μαι-
 τε τοῖς χρωμένοι τοῖς κεραιαίοις
 ἐμφρόνως, ἀμαρτήσιν ποτε τὸ α-
 κρεβὲς διακρίσεις τῶν κατὰ τὴν
 μάτων, τὰ περὶ παιδόμεθ' καὶ ἀ-
 παιδόμεθα, καὶ ὁ δὲ ἀρχόμενος παιδόμε-
 θω. Παιδεία μὲν γὰρ ἐστὶν κυρίως ἡ
 ὅτι ἐν ἡμῶν παιδὸς ὑπὸ ὅτι ἐν ἡμῶν παι-
 δαγωγῇ ἐπανόρθωσις, καὶ παῖς μὲν ἡ ἐν
 ἡμῶν αἰσχρία, τὸ μὲν ἀφελίμον μὴ ἐ-
 ρῶσα, πρὸς ὃ τὸ ἡδὺ πεταμένη μόνον,
 ὡς περ οἱ παῖδες· παιδαγωγὸς ὅτι ὁ
 λόγος, ὁ ὑμῶν καὶ μετῶν τὰς α-
 λόγους ἐν ἡμῶν ἀρέξεις, καὶ πρὸς τὸ ἀ-
 φελίμον ἐπιδιδόντων αὐτάς. διὸ ὅτι οἱ
 μὲν ἀπαιδόμενοι καὶ τὴν ὅτι παιδὸς ὀρε-
 ξιν ζῶντες ἀνεπισφρόως, πολλὰ ἀμαρ-
 τάνουσιν, αὐτοὶ ἐνδόντες, ἀλλὰ τὸ ἀνε-
 πισφρόν, ὅτι ἐαυτοὺς αἰσιμαῖοι. οἱ
 ὅτι ἀρχόμενοι καὶ τὸν παιδαγωγὸν ἡδὺ
 πρὸς ἀναισθητόν ἔχουσι, καὶ τὸν παῖ-
 δα ὑποακρίαν ἀρχόμενον· διὸ καὶ ἀ-
 μαρτάνουσιν πῶς, καὶ τίς ὁ ἀμαρτάνων
 αἰδῶνόνται; καὶ ἐκείνῳ ἐγκαλεῖσι, καὶ
 ὅτι ἀλλὰ πνί. οἱ δὲ περὶ παιδόμεθ' οἱ,
 καὶ τὸν παιδαγωγὸν ἔχουσι νήφοντες, καὶ
 ὅτι παῖδες ἡδὺ κεκρετῆστα, καὶ τὸν
 παῖδα φρενωθέντες, καὶ τὴν ἐαυτοὺς τε-
 λειότητι ὑπολαβόντες καὶ τὸ ὑπο-
 τεταχθῆναι τῷ παιδαγωγῷ, συμφω-
 κῆν τε ἐαυτοῖς. αὐτὴ γὰρ δὲ ἐπὶ παιδὸς
 ἐστίν.

vero erudiri incipiunt, & principia
 salutis habent: etiam si peccarint, &
 in malum aliquod inciderint, ta-
 men ubi sit malum, & unde nascatur,
 sciunt, & quæ sit ortus illius
 causa, ideoque illam accusant. Ne-
 que quisquam opinor, his iudican-
 di velut instrumentis utens, un-
 quam errabit in diiudicando statu
 eruditi, ineruditi, & tironis. Nam
 ea proprie est eruditio, cum puer
 qui in nobis est, à pædago, qui &
 ipse in nobis est, castigatur. Puer
 autem in nobis est bruta illa pars,
 quæ cum utile videat, in solum iu-
 cundum est intenta, ut pueri. Pæ-
 dagogus vero est ratio, quæ com-
 ponit & moderatur brutas in nobis
 appetitiones, easque ad utilitatem
 dirigit. Itaque ineruditi, qui pue-
 rilem in modum appetitum in vi-
 ta inconsiderate sequuntur, mul-
 tum peccant, quamvis ignari ob in-
 curiam, nec semet ipsos accusant.
 Qui vero erudiri incipiunt, hi pæ-
 dagogum alacrem & excitatum iam
 habent, & puerum obedire incipi-
 entem. Quamobrem etiam si pec-
 cant, tamen quis peccati sit auctor
 sentiunt, eumque & non alium ac-
 cusant. Eruditi autem & pædago-
 gum habent sobrium, & puerum iam
 imperantem, & puerum castigat-
 um, & ad suam perfectionem iam
 perductum: eo quod pædago pa-
 ret, cum eoque consentit. Hac
 enim pueri virtus est.

Κ Ε Φ. ια'.

C A P. XI.

Εἴ τι μὴδενὶ ἐπαρῆς αἰδοῦσι
 περὶ τὴν ἐμὴν. εἰ δ' ἴππος ἐπαι-
 ρόμενος ἔλεγεν, ὅτι καλὸς εἰμι, οἷόν
 ἂν ἴω. σὺ δ' ὅταν λέγῃς ἐπαιρόμενος,
 ὅτι ἴππον καλὸν ἔχω, ἴσθι ὅτι ἴπ-
 πον ἀγαθὸν ἐπαίρει. τί ἔν ἐστι σὺν; χρεῖ-
 σις φαντασιῶν. ὥστε ὅταν ἐν χρεῖσι
 φαντασιῶν κατὰ φύσιν αἴσῃ, τινι-
 καὺθ' ἀπαρῆσθαι. τῷ τε γὰρ ἴπῳ π-
 νι ἀγαθὸν ἐπαίρει.

OB nullam alienam præstantiam ef-
 feraris animo. Si equus semet ia-
 ctans diceret, sum pulcer: ferendum esset.
 Tu vero cum insolenter gloriaris, te pul-
 crum equum habere: scito, equo te bono
 superbire. Quid igitur est tuum? usus
 visorum. Quapropter cum in usu visorum
 ita moratus fueris, quemadmodum na-
 tura postulat, tum effereris. tu enim
 aliquo bono læaberis.

C O M M E N T A R I U S.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

Διδάξας ὅπως θλιμμάτων ἐστὶν
 ὅτι πῶς ἐξωθεν παρὰ τὴν φύσιν
 θλινοῖς ἀπάροχον, καὶ ἀφοβον,
 καὶ ἀλυπον ἀφαιρῶν, νῦν διδά-
 σκει πῶς χρὴ καὶ ὅτι πῶς αἰρε-
 τῶς δοκῶσι τῶν ἐκ τῆς ἀφαιρέσεως
 αἰρετὰ ἀλλότρια καλεῖται ἀγαθὰ, κα-
 τὰ τὸν ἐξ ἀρχῆς λόγον, ἐν ᾧ ἔλεγε
 πᾶσι ὅτι ἐφ' ἡμῖν ἀσθενεῖ εἶναι, καὶ
 θάλα, καὶ κωλυτὰ, καὶ ἀλλότρια.
 καὶ λέγει ὅτι ἐπ' ἑδρῇ τῶν δοκούντων
 ἀγαθῶν τῶν ἐκ τῆς ἐπαίρεσεως χρὴ.
 δηλοῖ δ' οἷμαι νῦν ἡ ἐπαρῆς, ἢ χ-
 κηφότης, καὶ μετεωρισμὸν, καὶ
 ἀλαζονείαν, ὡς εἰώθαμεν πολλοὺς
 ὅτι κακῶ τῇ λέξει κεχρησθῆναι. ἢ
 γὰρ ἂν ὅτι τοῖς ἡμετέροις καὶ ἀληθι-
 νοῖς ἀγαθοῖς ἐπαίρεσθαι συνεβέβηκεν.
 ἀλλὰ, δοκεῖ μοι, νῦν ἡ ἐπαρῆς δηλοῖ
 αὐτῶς ἐπὶ τὴν αὐξήσεως πνός, ἢ
 ἀδυνάμειος ὅτι περὶ τὴν πνός ἀ-
 γαρ. ἢ χρὴ ἔν φησι τοῖς ἀλλοτρίοις

DOcuit quemadmodum fieri
 possit, ut in calamitatibus ali-
 unde ingruentibus tranquilli, secu-
 ri & alacres simus. Nunc, quales
 nos in externis rebus, quæ expeten-
 dæ videantur, præbere debeamus,
 tradit. Vocat autem eas aliena bo-
 na, ea ratione quam primum insti-
 tuit, cum diceret, ea quæ in nobis
 sita non essent, infirma, serva, im-
 pedita esse, & aliena, nosque vetat
 ullius externi boni specie effe-
 ri. Elatio autem hic illi non le-
 vitatem, sublimes spiritus, aut
 arrogantiam, significat, ut in
 malam sæpe partem ea voce uti so-
 lemus, (alioquin non suaderet ut
 nostris & veris bonis efferremur;) sed
 (ut mihi quidem videtur) hic ei significat opinionem in-
 crementi alicuius, & quasi gran-
 ditatis, ob alicuius boni accessio-
 nem. Non igitur, inquit, alienis

αἴμα.

ἀγαθὸς ἡμᾶς νομίζειν αὐξάνεσθαι, καὶ ἐν ὑπερβολῇ γίνεσθαι τινι ἑκαστον γὰρ ἀγαθὸν ἐκεῖνος ἐστὶν ἀγαθόν· ἐν ᾧ ἔχει τιμὴν ὑποστῶσιν καὶ ὁ κατὰ φύσιν διακρίνηται, καὶ οὐκ ἄλλως. καὶ τὸ ἐν ἵππῳ πίνω ἀγαθόν, ὅτι ἵππος ἐστὶν αὐτῷ, καὶ ἔχ' ἡμέτερον. εἰ γὰρ πλεονέκτης ἢ ὁρμηκὸς εἴη ἢ δυνήσκων, ἢ ἀρετὴν ἔχει τιμὴν ἵππου, ἥ τις οὐκ ἐστὶν ἡμέτερος ἀρετὴ, ὥστε εἶπε ἀγαθὸν ἡμέτερον, ὅτε παραυξήσει ἡμᾶς ὅτε τελειοί. Τί ἔν; ἀν' αὐτῇ τις ἢ τῶν χρημάτων καὶ ὀργάνων ἀρετὴ, οὐκ εἰς οὗτο κεκτημένους καὶ χρωμένους ἀναφέρεται; Οὐδὲ σκεπάζον ἀρετὴ ποιεῖ πεκτονα αὐτὸν ἀγαθὸν μὴ πρότερον ὄντα. ἄλλα γὰρ σκεπάζον ἀρετὴ κατὰ τὸ γῆμα καὶ τιμὴν ὀξύτητος, καὶ ὅλλα τὰ τέκνοντα κατὰ τιμὴν πχνύου. ἀλλ' ἐστὶ μὴ αὐτῇ τῷ σκεπάζον ἀγαθόν ἢ ὀξύτης, καὶ διαχρημοσύνη, σωτελεῖ ἢ αὐτῇ πρὸς ὑπεργίαν, καὶ τὸ δι' αὐτῆς ἀποτέλεσμα· αὐτῇ γὰρ ὀργάνων ἀρετὴ. καὶ μὴτοι πρὸς τιμὴν τέκνοντα πλειόνηται. ἐκεῖνον γὰρ ἐν ποῖς λόγοις ποῖς πχνύκτοισι τὸ ἀγαθὸν ἔχει τὸ οἰκείον, καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τὸ ἐκπύον χεῖρον ἀποβῆναι ἀπὸ τιμῆς ὑλλῶν, ἢ τὰ ὄργανα, ἢ ἀλλοπίων ἐμποδίζοντων. Τί ἔν ἐστὶ, φησιν, ἡμέτερον ἀγαθὸν ἐφ' ᾧ καὶ διακρίνηται ὡς παραπλεονέκτης καὶ πλειονότατος; Πρότερον μὴ ἐν πειρώτοις τιμὴν ὀρθλῶς ὑπολήψαν, νῦν ἢ τιμὴν καὶ φύσιν καὶ τῶν ὑπολήψεων, ὅπερ ἐκάλεισεν ὑπολήψαν ἐκεῖ, σὺν ὁριζήσεσιν ἀποτέλεσμα id esse dixit: & quod illic opinio-

bonis augeri nos atque excellere putandum est. Nam unumquodque bonum, eius bonum est, in quo est, & eius quod naturam congruenter afficit, non autem alterius. Quod igitur in equo bonum est: id ipsius equi est bonum, non nostrum. Sive enim animosus, sive celer, sive tractabilis est, equi virtutem habet: quæ nostra virtus non est, eoque nec bonum nostrum, neque augeat nos aut perficit. At dicat aliquis, nonne rerum & instrumentorum virtus ad possesores, & eos qui his utuntur, referri solet? Solet illa quidem. Verum ascie virtus fabrum bonum non facit, nisi ante fuerit. Quoniam ascie, ratione acie & figuræ, alia virtus est, alia fabri, ratione artis. Ipsius ascie bonum est acies, & elegantia formæ: eaque ad ministerium facit, atque ad opus quod per eam perficitur. hæc enim instrumenti virtus est. Ad fabri autem perfectionem nihil confert. nam illius peculiare bonum in artis rationibus situm est, etiam si opus externum prius confectum fuerit, sive ob materiam, sive ob instrumenta, sive ob aliquod aliud impedimentum. Quodnam igitur, inquit, nostrum bonum est, quo sic affici debemus, quasi nostro incremento & perfectione? Prius rectam opinionem in primis, nunc usum opinionum naturæ consentaneum id esse dixit: & quod illic opinio-

τῷ το νῦν φαντασίαν ὀνομάζει. φαίνεται γὰρ ἡμῖν καὶ διορίζεται τὰ ὄντα ποῖα ἢ ποῖα, ποτὲ μὲν ὀρθῶς, ποτὲ δὲ διερραμμένως. Καὶ εἴη μὲν αὖ καὶ αὕτη κατὰ φύσιν χρῆσις φαντασιῶν, τὸ φαίνεσθαι τὰ ὄντα ἡμῖν οἷα καὶ ἐστὶ, καὶ μὴ παρολλάττειν ἐν τῇ συμπλοκῇ αὐτῶν, ἀγαθὸν μὲν πλὴν ἀπολασίαν, κακὸν δὲ πλὴν σωφροσύνην νομίζεσθαι. κατὰ δὲ τὸ κυριώτατον, χρῆσις φαντασιῶν καὶ φύσιν γινομένων, ἀγαθῶν ὀρεξεις καὶ κακῶν ἐκκλισίης· ὅχι ἡ γνώσις αὐτῶν ἀπαλῶς, ὅτι τοδε μὲν ἀγαθόν, τὸ δὲ κακόν· ἀλλ' ἡ δὲ φανέντων ἀγαθῶ ὀρεξεις, καὶ δὲ φανέντων κακῶ ἐκκλισίης· ἐπειδὴ ὅχι περὶ τὴν ἐσμὴν κύριοι, ἀλλὰ δὲ ὀρέγεσθαι κατὰ φύσιν ἐκκλινόν. Μήποτε δὲ καὶ ἄλλο τι παρορθεῖν οὐκ ἐκ τῆς κατὰ φύσιν χρήσεως τῶν φαντασιῶν; τὸ καὶ τὰ ἔργα δεῖν ἡμῶν σύμφωνα εἶναι ταῖς ὀρθαῖς ἐπολήψεις καὶ ὀρέξεσι· καὶ μὴ μόνον νομίζειν ὅτι ἀγαθόν ἐστιν ἢ σωφροσύνη, ἀλλὰ καὶ σωφρονεῖν, καὶ τὰ ἔργα κατὰ φύσιν συμφώνως ταῖς ὀρθαῖς ἐπολήψεσιν καὶ ὀρέξεσιν ἀποδιδόναι· καὶ ἡμῖν νομίζειν μὲν ἀγαθόν πλὴν δικαιοσύνην, καὶ ἀμυνδρῶς ὀρέγεσθαι, ἀλλὰ τὸ πᾶν τὸ δοκῶν ἀγαθόν καὶ ὀρεκτὸν εἶναι· ἀδικεῖν δὲ ὅπερ ποῖς ἀποστέσει συμβαίνει· ὀρέξεως τῆς δὲ ἡδέεστος πλὴν δὲ bonum quidem iudicemus, & utcunque expetamus, eo quod omne bonum expetendum videatur, interim vero iniurii sumus: id quod incontinentibus accidit, cum voluptatis appetitus boni

opinionem, id ipsum heic visum appellavit. Videntur enim atque existimantur à nobis res tales, aut tales, alias recte, alias perperam. Atque illud etiam visis naturæ congruenter uti fuerit, si res tales nobis esse videantur, quales ipsæ sunt: neque commisceantur inter sese & immutentur, ut luxuriam bonum, temperantiam malum existimemus. Rectissime autem is visorum usus naturæ consentaneus dicitur, cum appetuntur bona, & declinantur mala: non autem cum tantum intelligimus hoc esse bonum, illud malum: sed cum & id quod bonum visum est, appetimus, & malum declinamus. Neque enim agendi potestas nostra est, sed appetendi secundum naturam, & declinandi. Quid vero si per usum visorum naturæ consentaneum, etiam illud innuit, opera quoque nostra consentire oportere cum rectis opinionibus & appetitionibus? ne temperantiam bonum tantummodo iudicemus, sed & temperanter vivamus: & iis muneribus fungamur, quæ naturæ, quæ rectis opinionibus & appetitionibus congruant. ne iustitiam bonum quidem iudicemus, & utcunque expetamus, eo quod omne bonum expetendum videatur, interim vero iniurii sumus: id quod incontinentibus accidit, cum voluptatis appetitus boni

ἀγαθὸν ὁρεῖσθαι· καὶ δὲ μὴ λόγῳ, καὶ ἀμυδρῶς, ὁρῶντες ἢ ὁμῶς, τὸ θεόν, καὶ μέχρι πύθωνος καὶ μαχομένης ὑπὲρ αὐτῆς καὶ ὁρεῖσθαι καὶ ἐκκλίσεων, ὁρῶν μὴ, ἀμυδρῶν ἢ, συγκυνημάτων, τῶν ἢ ἀλόγων παθῶν κατιζόντων αὐτὸν, καὶ πασιπαιάντων, καὶ τὰ ἐαυτοῖς ὁρεκτὰ πεισάτην ἀναγκάζοντων. Ὅπως εἴπῃ περὶ τούτου, ἐν τῇ τραγωδίᾳ ἐκείνῳ λέγει,

Καὶ μαυθαίω μὴ οἶα δρᾶν μέλλω κακὰ,

Θυμὸς δὲ κρείττων ἔμῳν βελμάτων.

Ἡ δὲ ἐν μὴ δοξάζειν μόνον ὁρθῶς, καὶ ὁρεῖσθαι, καὶ ἐκκλίνειν ὅτι πολλὰ, ἀλλὰ καὶ τὰ ἔργα σύμφωνα ταῖς ὁρθαῖς δόξαις διπλοῦνται. καὶ ἐν τέτοις εἰς ἡ κατὰ φύσιν τῶν φαντασιῶν χρήσις, ὡς ἡμέτερον ἀγαθὸν ἡγεῖσθαι καὶ καὶ μηδὲν τῶν ὀκτῶς. ὡς περὶ τοῦ δὲ τέκτονος ἀγαθὸν ἔργον, ὡς τέκτονος, ἡ κατὰ τὸν τεχνικὸν λόγον ἐνέργεια· ὅτι τῷ ἢ φιλοσόφῳ ἐν τῇ ἐννοίᾳ, καὶ ἢ ἐν τούτῳ ἐν τῇ περὶ αὐτοῦ.

Κ Ε Φ. 16.

Ὡς περὶ ἐν λιμνῇ δὲ πολλοῖς καθορμημένοις, εἰ ἐξέλθαις ὑδροπαιδῶν, ὁ δὲ μὴ παρέρχοντο, ἐκ κοχλίδιον ἀναλέξασθαι, ἐκ βολεῖαν. τεταύθῃ δὲ δεῖ τὸ διανοῖαι ὅτι τὸ πολλόν, καὶ συνεχῶς ὅτι περὶ φεῖσθαι, μήποτε ὁ κυβερνήτης καλῶς· καὶ καλῶς, πάντες ἐκείνοι ἀφίενται, ἵνα μὴ

appetitionem vincit. Nam ratio obscure illa quidem, sed tamen cernit quid deceat, & aliquantisper pro eo pugnat, excitatis etiam appetitionibus & declinationibus rebus, licet obscuris: sed brutis affectibus eam vincentibus & distrahentibus, & suis cupiditatibus ut serviat cogentibus. Huius ea conditio est, ut ante dixi, quæ in Tragœdia describitur:

Sciam licet quod aggredi parem nefas;

Tamen ira mentis omne consilium premit.

Non igitur recte tantum sentiendum, & appetendum & declinandum est; sed etiam officia consentanea rectis opinionibus præstanda. Atque in his situs est visorum usus naturæ consentaneus, quem nostrum esse bonum iudicandum est, nihil autem rerum externarum. Sicut enim fabri, quatenus faber, bonum est, artis rationibus congruens actio, quæ in rebus externis cernitur: ita philosophi actio in cogitationibus vertitur.

C A P. XII.

Quemadmodum in navigando in portum subducto navigio, si aquarum exieris, obiter fortassis etiam cochleolam colliges aut bulbum: animo autem in navigium intento esse oportet, ac continenter sollicito, ne gubernator vocet: ac summa omnia relinquere, ut ne des-

διδιδίμιν· ἐμὲ ληθῆς, ὡς τὰ πρέβα-
τα· ὕτω δ' ἐν τῷ βίῳ, εἰὰν διδῶται ἀν-
τιβολαεῖς, καὶ ψυχλίδες, γυναικαί-
νον καὶ παιδίον, ἐδὲν κωλύσι· εἰὰν ᾧ ο
κυβερνήτης καλέσῃ, τρέχον· ὅτι τὸ
πλοῖον, ἀφ' οὗ ἐκείνα ἀπαντᾷ, μὴ δὲν
ὑπιστρέφωμεν. εἰὰν ᾧ γέρον ᾗς, μὴ δὲ
δοπολαγῆς πῶς δ' πλοῖς μακροῖν, μὴ-
ποτε καλῶντ' ἐλπίτης.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

Συντόμως καὶ ὑπιστρέφοντως ἡ-
μᾶς ἀπὸ τῶν ἐκτὸς διοικημάτων ἀ-
γαθῶν ἀνακαλέσας, διὰ δ' οὗτις
πάντα αἰσχύνη ἐκείνα, καὶ ἐδὲν αὐ-
τῶν ἡμέτερον ἀγαθόν· ἵνα μὴ νομίση-
ται, καὶ γὰρ, καὶ παιδοποιίας, καὶ πα-
τρὸς κτήσεως, καὶ μεδέξεως τῶν ἐκτὸς
δοποκωλύειν ἡμᾶς τελείως αὐτὸν, πα-
ρεδίδωσιν ἐφεξῆς, πίνων τε καὶ πῶς
καὶ ἐκείνων μετέχον· ὅτι πάντα καὶ
τῆς πρὸς θεὸν ὑπιστροφῆς ἐξαρτῶν τ
δ' παντὸς κυβερνήτην, καὶ ἐκείνους
ἐχόμενον, τῶν καὶ ταῖς μετέχον·
πρώτων μὲν τῶν ἀναγκαίων ἐν βίῳ,
καὶ ὧν χωρεῖς ἀδυνατοῖν ζῆν· ἄ-
νω δ' αὖτε ὑπὲρ δύσασθαι ἐδήλωσε·
τὰ πρὸς τὸ φιλοῦν λέγων, καὶ ἀμπε-
ρόντων, καὶ οἰκιστῶν· οἷα καὶ ὅσα
ποῖς ἀπερίττως ζῶσιν ἀρκεῖ· καὶ
τέτοις ἐν νέμειν πᾶσι σωθῆναι κα-
τὰ δόξαν λόγον· τὰ δ' ἢ μὴ ἀ-
ναγκαῖα μὲν, χρειώδη δ' ἄλλως
ὄντα πρὸς τὸν βίον, οἷον γυνή, καὶ
τέκνα, καὶ κτήνη, καὶ τὰ τοιαῦτα,
ὅσα παρ' ἐργὸν φησιν, καὶ κατὰ τῶν
λογῶν διδόμενα, ἀπὸ δ' παν-
τὸς πρὸς διέχεσθαι καὶ, ὅταν καὶ

vincitur tanquam oves in navem conii-
ciaris : ita etiam in vita, si tibi vice co-
chlea aut bulbi, desur uxorcula & puer,
nihil impediet. At si gubernator voca-
rit, curres ad navim, relictis illis omnibus,
neque respicies. Quod si senex es, cave un-
quam a nave recedas longius : ne quando
vocatus deficias.

COMMENTARIUS.

Reviter & argute nos à specie
bonorum externorum avoca-
vit, cum ostendisset omnia illa esse
aliena, & nullum eorum esse bo-
num. Ne quis autem existimet,
cum nos prorsus & nuptiis & pro-
creatione liberorum & omnibus
possessionibus atque usu rerum ex-
ternarum prohibere : nunc ordi-
ne tradit, quibusnam ex illis, &
quomodo uti liceat. Præcipit enim
ea nos omnia ad Dei rerum om-
nium gubernatoris curam referre
oportere : & sic his uti modeste,
ut ab illo pendeamus : ac primum
quidem necessariis, ut sine quibus
vivi non potest ; quæ aquatione si-
gnificavit, cuiusmodi est victus, ami-
ctus, domicilium, quæ & quate-
nus homini frugi sunt satis. His
igitur aliquid curæ secundo loco
tribuendum. Quæ verò necessa-
ria non sunt, sed ad vitam agen-
dam opportuna, ut uxor, liberi, res
familiaris, & similia ; quæ obiter,
inquit, ac tertio loco dantur à gu-
bernatore universi : cum per tempus

καὶ καιρὸν διδῶται, περιμέλῃον αἰεὶ
 πρὸς τὸ ἡγμέλῃον ἐφετόν. τρυφᾷς
 ᾗ, ἔσθλ' ὄν, ἔδωλας, καὶ ταῖς
 ποιαῦτας ἀλλοτριόπρασμοσίαις, ὥς
 μὴ διωάμελῃα τῷ κατὰ φύσιν βίῳ
 σιωπῇ, ἐδὲ ὁδὲ παρέργον προσέ-
 δοται συγχωρεῖ· ταῦτα γάρ ἐστιν ἂν
 πρὸς τὸν ἕλερον εἶναι παντελῶς ἀ-
 φέναι. γάμον ᾗ, καὶ παιδοποιῆσαι,
 καὶ τὰ ποιαῦτα, πῶς μὲν ἀρτίως δό-
 χουμένοις παιδιδέσθαι, συνεβλά-
 σκε πρὸς τὸ παρὸν ἀναβάλλεσθαι, ἵνα
 πῆξιν ἡ δόχῃ τῆς παιδείας λάβῃ· πῶς
 ᾗ ἥδη πῶς περικεκοφόν, ὥς διωά-
 σθαι χρῆσθαι πῶς ποιεῖται ἀβλαβῶς,
 τῷ πῶς ὁδὲ παρέργον ἐκιδίδωσι καὶ τῶν
 μετέχον. Δοκίμ' ἐμοὶ καὶ τὸ πα-
 ρεχόμενον πᾶν οἰκίῳ πεπλάσ-
 μελῃον ὡφελειν. τῷ μὲν γὰρ θά-
 λασσαν δὲ τὸ ἐμβελὲς καὶ κλυδαί-
 νόμελῃον, καὶ πανταίῳς μετὰ βαλάνῃον,
 καὶ πνίγον σὺν καταδυόντας εἰς αὐ-
 τήν, ἔοι παλαιοὶ μυθοπλαῖαι τὴν γενέ-
 σεως ἕλερον σύμβολον. τὸ ᾗ πλοῖον
 εἴη ἂν τὸ διακηρύζον εἰς τὴν γένεσιν ταῖς
 ψυχαῖς, εἴτε μοῖραν, εἴτε εἰσαρμελῃον,
 εἴτε ἄλλο π τοιαῦτον αὐτὸ καλεῖν χρῆναι.
 ὁ ᾗ κυβερνήτης δὲ πλοῖος εἴη ἂν ὁ θεός,
 ὁ καὶ τὸ πᾶν, καὶ τὸ εἰς τὴν γένεσιν καθόδον
 τῶν ψυχῶν τῶν αὐτῶν προνοίας πρὸς
 τὸ εἶναι καὶ αἰεὶ ἀπὸ βυθίων
 τε καὶ κυβερνῶν. ἡ ᾗ καθόρμις
 τῶν πλοίων, ἡ εἰς τὸν προσηκόντα τό-
 πον καὶ ἐδν καὶ γέν τῶν ψυχῶν
 κατατάξις, καθ' ἡν αἱ μὲν ἐν τῷ
 δε τῷ πῶν, καὶ ἐν τῷ, καὶ ὑπὸ πᾶσι
 γέν, καὶ ὑπὸ τῶνδε γενῶν-

dederit, accipienda sunt, animo
 semper in id quod principaliter ap-
 petendum est, intento. Delicias ve-
 ro, divitias, principatus, & id genus
 alias rerum alienarum occupatio-
 nes, ut quæ cum vita rationi con-
 sentanea coniungi nequeant, ne
 obiter quidem admitti sinit. Hæc
 enim ea sunt, quæ supra penitus ef-
 se relinquenda monuit. Coniu-
 gium autem, procreationem libe-
 rorum, & similia, iis qui modo eru-
 diri cœperint, in aliud differendi
 tempus auctor fuit, ut doctrinæ ini-
 tia confirmarentur. Iis vero qui
 iam aliquantum profecerunt, ut
 his absque noxa uti queant, obiter
 his etiam frui concedit. Ac mihi
 quidem exemplo peropportuno vi-
 detur esse usus. Nam mare ob pro-
 funditatē, fluctuationem, crebras-
 que & varias mutationes, & quia
 suffocat eos qui id intrant, vete-
 res etiam fabulatores generationis
 symbolum esse dixerunt. Navi-
 gium autem fuerit quod animos
 ad ortum perducit, sive id fatum,
 sive sors, sive quid aliud est dicen-
 dum. Navis gubernator, Deus;
 qui & universa, & animorum redi-
 tum ad ortum, sua providentia, eo
 quo decet, & pro dignitate cuius-
 que, dirigit & gubernat. Navis
 subductio, est animorum in suum
 locum, nationem & familiam per-
 ductio: qua fit, ut alii in aliis locis,
 nationibus, familiis, & c. diversis

ταῦ

τῶν γονέων, αἱ δ' ὑπὸ ἄλλων. ἢ
 ἢ δὴ πῶς ὑδρῶσιν ἐξοδῶ, ἢ πῶς
 τὰ ἀναγκαῖα τῷ βίῳ παρὰ τὴν
 χωρὶς ἀδωιάτῳ ἐστὶν ἀφαιρῶναι. τί
 γὰρ ὑδατῶ τοῖς ἐν γένεσι πρὸς τρο-
 φὴν καὶ πόσιν ἀναγκαϊότερον; τὸ δ'
 ὁδὸν παρέργον κοχλίδιον ἀναλέγειν
 ἢ βολβάριον, καὶ αὐτὸς ἐξηγήσατο
 συμφώνως, ὅτι γυναικὰ καὶ κτῆσιν,
 καὶ τὰ τοιαῦτα διδόμενα ὑπὸ τοῦ παν-
 τὸς, δεκτέον μὲν, ὅτε δ' ὡς προη-
 γημένως ἀγαθὰ, καὶ ἡμέτερά ἀγα-
 θὰ. τὸ γὰρ προηγούμενον, ἢ πρὸς τὸν
 κυβερνήτην ἐστὶ πάσις αἰὲ καὶ δημο-
 φή. Ἀλλ' ἐπὶ ὡς πῶς ἀναγκαῖα
 ταῦτα παρὰ τὸν ὄντως, ὡς πῶς ὑ-
 δρῶσιν, ἀλλ' ὡς παρέργα ὄντως καὶ
 ἄλλως χρήσιμα ὄντα τῷ βίῳ ταῦτα
 δεκτέον. εἰάν δ' ὁ κυβερνήτης καλέ-
 σῃ δὴ τὸ πλοῖον ἀνακαλέμενον ἐν
 τεύχεσιν πρὸς ἑαυτὸν τε ἡμᾶς, ἔτι
 πατερίδα πῶς ἀληθινῶς ὅθεν ἤλθο-
 μεν, τέχεα φησὶν δὴ τὸ πλοῖον,
 πάντα αἰεὶς ταῦτα τὰ πρὸς τὴν γί-
 νεσιν, ἀνελκυστὶν καλοῦσι, μηδὲ δημο-
 σπορίαν ὅλως, ἵνα μὴ καὶ εἰάν
 φυσικῶς λυθῇς, κατὰ προαίρεσιν
 ἐν ταύτῃ μέλῃς. εἰάν γάρ φησι μὴ
 ἐκὼν καὶ πρὸς θυμὸν ἀνελκυσθῆς, τὰ
 τῇδε πάντα καταλιπὼν, δεδεμένον
 ἐμβληθῆς εἰς τὸ πλοῖον ὡς πῶς τὰ
 προβάτια· τρεῖσιν, ἄκων καὶ κα-
 τακλαίωνσαν τὸν τε καὶ οὐκ παρόν-
 τας, ὑπολείψεις τὸν τῇδε βίον, ὡς
 περ οἱ ἀνόητοι, καὶ προβατώδεις ἀν-
 θρωποι. Ἀπόμενον δ' ὡς ὁδὸν παρέρ-
 γον, γάμος καὶ παιδοποιία καὶ τῶν τοι-

parentibus nascantur. Exitus ad
 aquandum, est rerum necessaria-
 rum occupatio, sine quibus pro-
 pagari vita non potest. Quid est
 enim aqua iis qui orti sunt, ad vi-
 etum & potum magis necessarium?
 Obiter autem cochleam aut bul-
 bum tollere quid sit, ipse concinne
 explicavit: esse uxorem, & rem fa-
 miliarem. Actalia si à rectore uni-
 versitatis dentur, accipienda illa
 quidem esse, sed non quasi aut prae-
 cipua, aut nostra bona. Nam prin-
 cipale nostrum bonum est, contentio
 & conversio ad navis gubernato-
 rem. Imo in his nec ut neces-
 sariis est elaborandum, sed ut reve-
 ra accessiones, & degendae vitae
 commoditates accipienda sunt.
 Quod si gubernator ad navem re-
 vocet, hoc est, ad sese & veram pa-
 triam unde venimus: Curre, inquit,
 ad navem, his omnibus, quae ad ge-
 nerationem pertinent, relictis, vocan-
 tem sequens, & minime respi-
 ciens, ne ab ipsa natura solutus,
 tuopte studio & voluntate ibi hæ-
 reas. Nisi enim ultro atque alacer, in-
 quit, secutus fueris, istis rebus om-
 nibus relictis, vinctus in navem pec-
 cudū instar conticieris: hoc est, in-
 vitus, & tum teipsum, tum eos qui
 adsunt deplorans, vitam relinques, ut
 homines amentes & ovina praediti
 stoliditate solent. Eum autem qui
 obiter coniugio & procreationi li-
 berum, rebusque similibus operam

έτων, κατὰ χρόνον ἀπλοῦς χρό-
νος κόρον λαβόντες τὸν σύμμετρον,
ἀσχετῶς ἀπελθὲν ἐντεῦθεν, ἢ παρ-
θύμως ὑπακούσαι τῷ κυβερνήτῃ κα-
λοῦντι. Γέρον ἢ ὦν καὶ παλαιόν ἢ
ἐν τῷ τέλει, μηδενὶ τούτων δι-
σῆς δεσμῷ, ἀλλ' ὅλως εἰς τὴν ἀ-
νακομιδὴν τέτασθαι, καὶ τὸν ἐνταῦ-
θα χωρισμόν· ἵνα μὴ τῷ χρόνῳ τῆς
ἐναχωρήσεως ἐκπαύσῃ καλεῖται
ἐπιδόξασθαι δὲ δεσῆς, ὑπὸ
τῶν δεσμῶν ἀντισταθμίζοντες, καὶ
νεότατον θελόντων γαμετῶν, καὶ πα-
ιδας νηπίας. ἢ ἄλλως ἢ τῷ γέροντι κα-
θήκει τὸ ἐντεῦθεν ἐναχωρήσεως μάλ-
λον, ἢ τὸ ἐνταῦθα ὀππότε ἐκδοῦναι
ζώσεως.

Κ Ε Φ. ιγ'.

ΜΗ' ζητεῖν τὰ γινόμενα γίνεσθαι
ὡς θέλεις, ἀλλὰ θέλει τὰ γινό-
μενα ὡς ἔστιν, ἢ δὲ ῥοῆς.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

Εἰπὼν ἢ πῶν χρόνον τῶν ἐν-
τὸς μεταλαμβάνειν, ὅτι τῶν μετὰ
ἀναγκαίων ἀναγκαίως, τῶν δὲ οὐκ
ἀναγκαίων, ὡς ἐκείνων κατὰ περὶ
γινόμενον σκοπὸν, καὶ διὰ τούτων ἐν-
δὲς τῇ τῶν ἐκτὸς χρόνῳ· ὅτι τὸ
πῶς κοιπὴν περὶ δίδωσι καθ' ἑαυτοῦ
καὶ ἀεὶ καὶ ἀπαράσχετος διω-
κὸν ἐστὶ κεχρησθαι τοῖς ἐκτὸς καὶ δι-
σῆς. Ἀνάγκη δὲ εἶναι εἰ μέλλου-
μεν μὴ δυσχεραίνοντες ζῆν ἀπαρε-
σκόμην τοῖς γινόμενοις, ἢ τὸ πῶς

daturus est, tempestive id facere de-
cet, ut modo convenienti rebus
hisce satiatus sine ulla mora hinc re-
cedat, & alacriter gubernatorem
vocantem sequatur. Si vero senex
fueris, & prope iam à fine abfueris:
nullo tali vinculo constringitor, sed
totus in reditum & discessum ex
hac vita intentus esto: ne cum tem-
pus discedendi adfuerit, vocatus
sarcinis onustus deprehendaris, &
à vinculis retraharis, ac recens du-
ctam uxorem & infantes liberos la-
menteris. Atque adeo senem, dis-
cessum ex hac vita, quam diuturnam
in ea mansionem, magis spectare &
curare decet.

C A P. XIII.

NE postules ea qua sunt, ita fieri ut
tu vis: sed ut sunt, ita velis ea fieri.
Sic omnia secunda tibi accident.

COMMENTARIUS.

QUæ res externæ relinquendæ,
quæ percipiendæ nobis sint,
differuit: ac necessariis utendum
necessario; cæteris vero obiter: sed
harum nullam præcipue expeten-
dam, concessio ad hunc modum re-
rum externarum usu. Nunc regu-
las tradit, quibus observatis, rebus
externis, citra noxam & perturba-
tionem, atq; etiam cum delectatio-
ne quædam perfrui. Ut autem sine
molestia vivamus, nec ea quæ sunt
improbemus: aut rerum naturam se

ἀλλὰ τὰ δρέσκοντα ποιεῖν ἡμῖν, ἢ ἡμᾶς
 ποῖς ὁπότε ἔπαντός ἡμῖν ὁπνεμο-
 μοις δρέσκεισθαι. ἄλλως γὰρ ἀδυνά-
 του δρέσκειν. ἀλλὰ τὸ μὴ ἀναγκά-
 ζειν τοῦ πᾶν ἐκείνα ποιεῖν τὴν ἡμῖν δρέ-
 σκοντα, καὶ ἀδυνάτου ἡμῖν εἶναι, καὶ
 εἰδὲ πάντῃ συμφέρον· πολλὰ γὰρ ἡ-
 μῖν δρέσκει τῶν καὶ ἡμῖν ἀσυμφό-
 ρων, ἢ δι' ἀγνοίαν τῆς φύσεως αὐ-
 τῶν, ἢ διὰ τὸ σωτὴρ εἶναι ἡμᾶς
 ποτε ἀλόγοις ὀρέξεσιν. ἀνάγκη γὰρ εἰ
 μέλλομεν δρέσκειν, ἡμᾶς αὐτοὺς ἔ-
 τω διὰ πένειναι, ὡς ποῖς ὁπότε ἔπαν-
 τος γνομμοῖς δρέσκεισθαι. Ἀλλὰ σκλη-
 ρὸν ἴσως καὶ ἀδυνάτου δοῖται ποῖς τὸ
 ἐπιταγμα, τὸ δέλειν γίνεσθαι τὰ γι-
 νόμμενα, ὡς γίνεσθαι. τίς γὰρ τῶν δι-
 φρενομήτων ἀνθρώπων, καὶ τὰ κοι-
 νὰ κακὰ ὁπότε τῶν πάντων συμβαί-
 νοντα, οἷον σεισμούς, καὶ κατακλυ-
 σμούς, ἔμπυρνώσεις, λοιμούς τε, ἔ-
 λιμούς, καὶ φθοράς παντοίων ζώ-
 ον τε καὶ καρπῶν, ἢ τὰ ὁπότε ἀνθρώ-
 πων ἀνοσίως εἰς ἀλλήλους ἐπιτελέ-
 μμεν, πόλεων αἰλώσεις, καὶ αἰ-
 χμαλωτισμούς, καὶ φόνους ἀδίκους,
 καὶ ληστείας, καὶ αἵρεταίς, καὶ
 ἀπολασίας, καὶ τυραννικὰς βίας,
 μέχρι καὶ τὰ ἀσεβῆν ἀναγκάζε-
 σθαι, ἐπὶ τῇ παιδείας καὶ φιλοσο-
 φίας ἀπάλειαν, δρετῆς τε πίσεως
 καὶ φιλίας, καὶ τῆς πρὸς ἀλλή-
 λους πίσεως, καὶ τεχνῶν πασῶν
 καὶ ἐπιστημῶν, διὰ πολλῶν χρό-
 νων διρεθιστῶν τε καὶ βεβαιωθε-
 σῶν, τῶν μὴ παντελῇ ἀφα-
 κισμῶν ὡς μόνον τὰ ἐνόμμενα αὐτῶν

ad voluntatem nostram accommo-
 dare, aut nos ea quæ rerum natura
 nobis decreverit, omnia probare
 necesse est. Aliter enim fieri ne-
 quit, ut bene agi nobiscum arbitre-
 mur. Neque vero aut fieri potest,
 aut semper nobis expedit, ut re-
 rum universitas omnibus optatis
 nostris respondeat. Multa enim
 nobis placent, quæ ipsis etiam no-
 bis sunt inutilia: sive quod eorum
 naturam ignoramus, sive quod bru-
 tis affectibus interdum indulge-
 mus. Nos igitur, si beati esse vo-
 lumus, assuescere, ut iis quæ ab uni-
 versitate sunt, acquiescamus neces-
 se est. Verum hoc præceptum
 nonnullis durum, atque adeo ne
 fieri quidem posse videbitur, ut
 quisquam velit ea quæ fiunt, ita fie-
 ri ut fiunt. Quis enim sanæ men-
 tis homo probet vel cōmunia mala,
 quæ ab universo oriuntur: ut terræ
 motus, diluvia, incendia, pestem, fa-
 mē, interitū omnis generis animan-
 tium & frugum? vel ea quæ nefarie
 ab hominibus in homines perpe-
 trantur: urbium excidia, captivitates,
 cædes iniustas, latrocinia, direptiones,
 libidines, & tyrannicam violentiam
 usque ad impietatem adigen-
 tē, & ab eruditione & philosophia
 repellētem; omnisq; virtutis & ami-
 citiæ & mutue fidei, & tam scientia-
 rum, quæ vix multis ætatibus inven-
 tæ confirmatæque sunt, tantam e-
 versionem ut earum sola nomina

μνη-

μνημονόεσθαι, τῶν ἣ περὶ τῶν ποδῶν, τῶν πρὸς βοήθειαν ἡμῶν ἔστι βίβας πρὸς θεῶν διορθεσιῶν, οἷον ἰατρικῆς, καὶ οἰκονομικῆς καὶ τεκτονικῆς, καὶ τῶν ποιῶντων, σμικρὸν καὶ εἰδωλὰ περιελθεῖσθαι; ταῦτα ἂν καὶ τὰ ποιῶντα, τὰ ἐν τῷ κατ' ἡμᾶς βίῳ περιελθούσαντα, τίς ἀκρίβειαν ἐθέλοι, καὶ λέγω καὶ ὁρᾶν καὶ μετέχειν αὐτῶν, καὶ θέλειν γίνεσθαι αὐτὰ, εἰ μὴ κακοφελὲς τε εἴη καὶ μισοκαλῶν ἀνδρῶν; Τὰ ἣ ποιῶντα τῶν ἀπορῶν καὶ μόνον οὐ ποτὶς, ἀλλὰ καὶ οὐκ ἀσπιότεις ἐνοχλοῦντα, πυχρὴν καὶ ἀκαλύπτους, εἰ μέλει καὶ οὐ τὸ ἐπικτικὴν λόγῳ ἀνθρώπῳ φαίνεσθαι, καὶ ἡ τῆς δημοκρατίας θεῶν διοικήσεως ἀνεπίληπτος. ὅπως γὰρ τὸ συμφέρον, ἐκεῖ καὶ τὸ δόσεως πθέμεθα, ὡς αὐτὸς ἡμᾶς διδάξει μετ' ὀλίγον οὐ ἐπικτικῶν. Λέγω ποίνω, ὡς εἰ μὴ κατὰ ὄντως ἐστὶ ταῦτα τὰ γινόμενα, ἅπερ ἐξαγωγώδησεν οὐκ ἀπορῶν λόγῳ, καὶ ποιῶντα κατὰ διάπυρ ἡμῶν φαίνεται, ἕτε ἀγαθὸς ἂν εἴη ἀνθρώπῳ οὐκ ἀγαθῶν πῶς κακῶς, ἕτε τὸν διοικῶντα τὰ τῆδε, ἀνάγειν εἶναι τῶν κακῶν πρὸς ἡμᾶς, ἕτε ἀπὸν νομίζοντας κακῶν, αὐτὸν πᾶν ἢ φιλεῖν ἢ σέβειν διωκτὸν, καὶ μὴ μὲν δὴ μὲν καὶ μὲν δὴ διοικῶντα. πᾶν γὰρ ζῶον, ὡς αὐτὸς ἐρεῖ, τὰ μὴ βλαβερά καὶ τὰ αἶψα αὐτῶν φάλαγγες ἐκτελέσει, τὰ ἣ φιλέματα καὶ τὰ αἶψα αὐτῶν μετὰ σὺν τε καὶ ἀντί τε

memorentur, quam artium multarum, quæ divinitus iuvandi nostri causa datae sunt, ut medicinae, ut fabrilis, ut architecturae, ac similitum, eam depravationem, ut earum umbræ tantum & simulacra sint reliqua? Hæc igitur & id genus alia, quæ in nostram ætatem redundarunt, non dico videre, eorumque particeps esse, eaque fieri, sed vel audire quis velit, nisi homo malevolus & omnis honestatis inimicus? Huiusmodi dubitationes non hominum vulgo duntaxat, sed & eruditioribus obstrepentes, dissolvendæ sunt, si & Epicteti orationi sua debebit constare auctoritas, & rerum auctoris Dei reprehensione carere gubernatio. Ubi enim utilitatem, ibidem etiam pietatem collocamus: ut paulo post nos ipse docebit Epictetus. Ajo igitur, si vere mala ea sunt, quæ modo tragicis verbis dubitatrix prædicavit oratio, & talia mala, qualia nobis videntur: nec vir bonus is fuerit, qui delectetur malis: neque eum qui hæc gubernat, non esse causam malorum, obtineri potest: aut si malorum auctor credatur, ut eum honoremus, aut amemus, aut colamus, fieri nequit, etiamsi infinitæ rationes in medium afferantur. Quodvis enim animal (ut ipse dicturus est) noxias res earumque causas fugit & averfatur, utiles vero earumque causas conlectatur & ad-

καὶ θαυμάζει. Ἦν μὴ ποί φανῇ τὰ
 μὴ γινόμενα ταῦτα μὴ κακὰ ὄντα,
 ὥσπερ νομίζομεν, ἀλλ' ἀγαθὰ μάλ-
 λον, ὡς περὶ μεγάλα ἀγαθὰ σωπε-
 λουῖντα, καὶ ἐκείνων ἕνεκα γινό-
 μενα· εἰ δέ τι εἴη κακὸν ὅλως ἐν τοῖς
 γινομένοις· τὸ το μὴ ὄν ἀλλ' ἐν ταῖς
 ὀρέξεσι καὶ ὀρμαῖς ταῖς ἡμετέ-
 ραις· ὅτε ὁ θείων γίνεσθαι τὰ γι-
 νόμενα, ὡς γίνεται, κακὸς ἐστίν,
 ὅτε ὁ διοικῶν τὰ τῆδε, κακὸς φα-
 νήσεται αἰτιῶν. Ταῦτα πίνωμι ἐν
 οἷς ἐστὶ τὰ δοκοῦντα κακὰ ἐν τῷ
 τῆς γενέσεως καὶ φθορῆς ὄντι τό-
 πῳ, τὰ μὴ ἐστὶ σώματα, τὰ δὲ
 ψυχαί· αἱ μὴ ἄλογοι, συμπε-
 φικῆται τοῖς σώμασι, καὶ ἐδὲν
 σχεδὸν ἔχουσιν αὐτῶν ἐξηρημέ-
 νων ζῶντων σωμάτων ὅσοι, καὶ
 κατ' ἐκείνα καὶ μετ' ἐκείνων κι-
 νηόμενα. αἱ δὲ λογικαὶ αὐτοκίνη-
 ται, καὶ τῶν σωμάτων ἐξηρημέ-
 ναι, καὶ περὶ αὐτῶν καὶ ὀρμῆς ὄ-
 σαι κύριαι. ὡν τὰ μὴ σώματα ἰ-
 περακίνητα τελείως ὄντα, ὅτι πλὴν ἑ-
 σίαν πᾶσαι ἐξωθεν ἔχοντα, περὶ
 γυμνῶς μὴ ὑπὸ τῶν ἑσθίων κι-
 νήσεων γίνεται, καὶ φθείρεται, καὶ
 μετὰβαλλεῖ παντοίας μεταβολαῖς·
 περὶ ὧν καὶ ὁ ὑλικώτερον ὑπὸ
 ἀλλήλων. ὅτι ἀνέλεον ἐστὶ τῶν,
 ὅτι τῶν αἰδίων τὰ γινόμενα καὶ
 φθειρόμενα κυρίως ὑφίστασθαι, καὶ
 ὅτι τῶν αὐτοκινήτων τὰ ἐπεροκί-
 νητα, ὅτι ὑπὸ τῶν περὶ αὐτῶν
 χόρμωσιν. καὶ ἐστὶν αὕτη τάξις ὅτι δίκη

& admiratur. Sin hæc non esse
 mala quæ sunt, ut putamus, sed
 bona potius, ut quæ ad magna bo-
 na conducant, eorumque causa
 fiant, demonstratum fuerit: & si
 quid omnino mali insit iis quæ
 sunt: id non in ipsis inest rebus,
 sed in appetitionibus & affectioni-
 bus nostris: neque is malus erit,
 qui ea quæ sunt, ita fieri voluerit
 ut fiant: neque gubernator harum
 rerum videbitur malorum auctor.
 Ista igitur in quibus ea sunt, quæ
 mala videntur, in ortus & interi-
 tus loco constituta, partim corpo-
 ra sunt; partim animæ brutæ, affi-
 cæ corporibus, nec fere quicquam
 seiunctum ab iis habentes, cum
 sint tantum vita corporum; & se-
 cundum illa unaque cum illis mo-
 ventur. Ratione vero participes
 per se moventur, seiunctæ à cor-
 poribus, & sui iuris voluntate ap-
 petituque præditæ sunt. Harum
 corpora motu prorsus alieno agi-
 tata, omnemque naturam extrin-
 secus habentia, præcipue quidem
 à cæli conversionibus oriuntur,
 intercidunt, variasque mutatio-
 num vices subeunt. Sin propio-
 ra & ipsam materiam spectes, à
 sese invicem afficiuntur. Id enim
 est consequens, ea quæ nascun-
 tur & pereunt, ab æternis con-
 stitui: & ab iis quæ per sese moven-
 tur, ea quæ cientur aliunde: & ab

τῶ παντός, τὸ ταῦτα ἐκείνοις ἀνα-
 λυθεῖν, ὅσα ἔχοντες ἐν αὐτοῖς ἀρχὴν
 κινήσεως ἢ αἰρέσεως ἢ ὁρίσεως, ὅσα ὄν-
 τα κύρια, ἃ δὲ τῶν ἀξιοφορῶν τῆς
 αὐτῶν ἀξίας κατὰ περιαίρεσιν ἔχον-
 τα, ἀλλὰ πῶς αἰτίοις συνδιεπηρε-
 μίζονται. ὡς περὶ καὶ αἰτιαταῖ τῶν σω-
 μάτων ἢ κατὰ περιαίρεσιν πῶς ἢ
 πῶς τρέπονται τε ἐξ ἀφ' ἑαυτῶν,
 ἀλλὰ τῇ τῶν αἰτίων ἐπὶ τῶν κατὰ
 σῶμα, τῶν αὐτῶν ἔχοντων αἰετὴν ἀξίαν. Καὶ
 ἃ δὲ αὐτοῖς μὴ πῶς μεταβαλλομένοις
 σώμασι κακὸν ἐστὶν ἢ μεταβολή, ἢ
 τε πῶς συνδέονται, ἢ τε πῶς ἀπλοῖς.
 περὶ τῶν μὴ ὅτι φύσις ἐστὶν αὐτοῖς
 τοιαύτη, ἢ ἄλλως ἔχον ἀδιώκτον
 αὐτοῖς· ἐπεὶ ἃ δὲ ἔχει λογικῶς ψυ-
 χαῖς κακὸν ἀντὶ τῆς ἀγνοίας, καὶ ἢ
 κατὰ τὰς αἰτίας ὁρᾷς ζῶν, εἰ μὴ
 πεφύκει γινώσκειν τὸ ἀληθές, καὶ
 τὸ ἀρχὴν τῶν αἰτίων ὁρᾷς, καὶ
 ὑπερέχειν αὐτῶν. ἐπεὶ ὅτι καὶ
 τὰ σώματα ἐξ ἐναντίων συγκείμενα,
 ἐξ ἀλλήλων ἀπὸ τῶν νόσων, πο-
 τὲ μὴ ἐκκλίνοντα τὰ ἀφ' αὐτῶν
 μὴ ἐν αὐτοῖς ἀναρρῶνται· πῶς
 ἢ εἰς φθορὰν ὁδόνοντα αὐτὰ μὴ
 τῶ μόχθου, καὶ τῆς ταλαιπω-
 ρίας, καὶ τῆς ἐν αὐτοῖς τῶν ἐναν-
 τίων πλεονεξίας ἀπαλλάττειται· τῶν
 ἢ ἐν αὐτοῖς αἰσθητῶν ἕκαστον ἀποδί-
 δοται τῇ αὐτῇ ὁλότητι, εἰς ἐκ-
 νεασμὸν καὶ ἀνάρρωσιν τῆς ἐγ-
 γενομένης αὐτοῖς ὑπὸ τῶν ἐκ-
 τῶν restituuntur, ut quasi repubescant, & ab innata eis ex contrariis

universi, ut hæc illa consequantur,
 cum in sese non habeant princi-
 pium motionis, aut delectus: nec
 appetitio in eorum sita sit potesta-
 te: neque discrimen dignitatis eo-
 rum libera voluntate oriatur, sed
 è suis causis pendeat: sicut nec um-
 bræ eorum suo arbitrato hoc aut
 illo modo convertuntur aut affi-
 ciuntur, sed causarum suarum sta-
 tum sequuntur, semper eadem
 præditæ dignitate. Ac ne ipsis
 quidem quæ imputantur corpori-
 bus, sive compositis sive simpli-
 cibus, malum est illa mutatio. Pri-
 mum quod eorum natura est ta-
 lis, nec fieri potest ut aliter se ha-
 beant. Etenim nec rationis ea-
 pacibus animis malum esset igno-
 rantia, & brutis appetitionibus vi-
 ta consentanea, nisi ita nati essent
 ut & verum cognoscerent, & bru-
 tis appetitionibus imperarent, su-
 praque illas velut eminent. De-
 inde quod composita rebus con-
 trariis constant, & inter sese pu-
 gnantibus quæ in alienis colloca-
 tæ locis per morbos sibi mutuo
 sunt infestæ atque iniuriæ: alias
 igitur ea quæ in ipsis corruptun-
 tur excernentia, confirmantur:
 alias ad interitum tendentia, ipsa
 quidem à labore & ærumna & re-
 dundantia contrariorum, quæ
 eis inest, liberantur, & singula
 quæ in eis insunt simplicia, suis to-
 tis imbe-

ανθρώπων ἀδενείας. ἕκαστον γὰρ αὐ-
τῶν ποιοῦν τι εἰς τὸ ἐναντίον, καὶ
ἀντιπάσκει πάντως ὑπὸ αἰσῆς. ὅ-
ταν ᾗ τὰ ἀπὸ αὐτῶν μεταβάλλει εἰς ἄλ-
ληλα κατὰ τὰς ἐναντίων ποιοτή-
ταν μεταβολὰς, γίνεται πάλιν ὅ-
περ ἡμεῖς πρότερον. πρὸ γὰρ ὕδαρ εἰς
αἶμα μεταβάλλει, ἀφ' ἧ καὶ γέγονε
πρότερον· καὶ ὁ αἷρ εἰς πῦρ, ἐξ ἧ
γέγονε· καὶ ὕδωρ ἐν ταῖς οἰμαί κα-
κῶν, καὶ κατακλυσμῶν, καὶ ἐκ πυ-
ρῶσιν, καὶ ἀθροωτέρως μεταβολὰς
ἀπεργάζωνται δι' ἀντανίσωσιν τῶν
ἐν τῷ παντὶ συζυγίων· καὶ λοιμοὶ
ἢ σεισμοὶ τὰ σωθήσε' σώματα δι-
λύσωσιν. εἰ δὲ καὶ σωτηρεῖ ταῦτα
διὰ τὴν ἐπ' ἀπειρον ἀνακύκλησιν
τῆς γενετῆς, διὰ τὸ τὴν αἰὶν φθο-
ρὰν αἰὶν γένεσιν εἶναι, πῶς κακὸν
θνατὸν εἶναι τὴν τῆς μέρης φθο-
ρὰν, εἰ λυσιτελεῖ τῷ ὅλῳ; καὶ ἐπὶ
τῶν μερικῶν ζώων καὶ ἡ φύσις ὁ-
ρεῖται κατὰ φρονῆσιν τῆς μέρης διὰ
τὸ ὅλον. ὅταν τὰ ἑσώματα ἀπὸ
τῶν κοινοεργῶν μορίων, καρδίας, καὶ
γαστροῦ, καὶ ἥπατος, καὶ ἐγκεφάλου
εἰς πόδας ἀκρὺς ἀποπέμψῃ, καὶ
χεῖρας, καὶ πρὸς τὸ δέριμα δι' ἐκ-
φυμάτων ἐλκεῖν, καὶ τῶν ποῦ-
των ἀποσπῇται, καὶ ἀποσπῆματα
ποιεῖ φθοροποιὰ εἰς τὰ μέρη διὰ
τὴν τῶν ὅλων σωτηρίαν. καὶ μέντοι
καὶ ἰατρικὴ τέχνη, μὴ μεμνημένη τῶν
φύσιν, σπῇ τὰ ἀποσπῆματα, καὶ τέμνει
καὶ καίει, καὶ κατατείνει, ἐκ ἐκείνης
μύρια, διὰ τὸ σῶσαι τὸ ὅλον· καὶ ὁ
intendit atque amputat partes totius ergo conservandi.

imbecillitate recreentur. Eorum
enim quodlibet agens aliquid in
contrarium, utrique vicissim ali-
quid etiam ab eo patitur. Cum
vero simplicia, contrariarum mu-
tatione qualitatum in se mutuo
convertuntur: id fiunt denuo,
quod ante fuerunt. Nam aqua
in aërem mutatur, unde prius fa-
cta erat: & aër in ignem, unde fue-
rat ortus. Neque in his scilicet
quicquam est mali, etiamsi inde
vel diluvia, vel conflagrationes,
vel aliae vehementiores mutatio-
nes efficiantur, ob elementorum
universi æquationem: sive etiam
pestilentiae aut terræmotus com-
posita corpora diremerint. Quod
si hæc etiam conducunt ob infi-
nitam eius quod ortum habet re-
volutionem, eo quod unius inter-
itus ortus est alterius: qui fieri po-
test, ut partis interitus sit malum,
si toti conducit? Nam in singulis
etiam cernitur animantibus ipsa
natura contemnere partem pro-
pter totum. cum fluxiones à par-
tibus communibus, corde, ventre,
hepate & cerebro, in extremos pe-
des relegat, & manus, & ad cutem;
per tubera, lichenes, & eius gene-
ris alia depellit, & abscessus perni-
ciosos in membris facit ob incolumi-
tatem totius. Atque etiam ars
medica naturæ in hoc imitatrix,
apostemata putrefacit, secatur, urit, &
quif-

δεῖς τέτοις ὡς κακῶς γινομένης ἐγκαλεῖται. Ὡς εἶπε κατ' αὐτὰ μόνον ἢ τὰ σώματα, ἢ μηδαμῶς μηδὲν τῶν πρὸ αὐτὰ συμβαινόντων εἰς τὰς ἀνθρώπιναις ψυχῇς ἀνεφέρετο, ἐδὲν ἂν οἶμαι τῶν κατὰ τὰς μεμβρανῶν αὐτῶν κακῶς ἐνομιζέτο. ἐπεὶ δὲ ἡ καὶ ψυχὴ ἡμῶν ἐν τοῖς σώμασιν αἰ μὴ ἄλλοι συμπεφυκῆται τοῖς σώμασι καὶ ἐκείνων ὅσαι ζωαὶ, καὶ ἐν ἐκείνοις, καὶ μετ' ἐκείνων τίττε ἐστὶν ἔχουσαι καὶ τὴν διύλαμιν καὶ τὴν ἐνέργειαν. αἱ δὲ λογικαὶ, καὶ ἐξηραμένηαι κατὰ φύσιν τῶν σωμάτων, καὶ χωρεῖται παντελῶς ἀπ' αὐτῶν ὅσαι, αὐτοκίνητοι τε καὶ περαιρεπταὶ, καὶ κύρται ὁρμῆς καὶ ὁρέξεως, ὡς δεικνύται περὶ τούτων. αἱ μὴ ἄλλοι, αἱ μὴ μὴδὲ ἔχουσιν αὐτοκινήσεις, καὶ ὁρξιν ἐνδοθεὶ ἢ ὁποιαοῦν κίνησιν, ἀλλὰ τελείως τῶν σωμάτων εἰσὶ ζωαὶ, διῆλον ἂν καὶ τὴν ἐστὶν αὐτῶν τοῖς σώμασιν ἔχουσιν ὑπὸ τῆς εἰμαρμένης παρεγνομένην, καὶ τὴν ἀξίαν κατ' ἐκείνα ἡ καὶ μετ' ἐκείνων ἀφωρισμένην, ἢ σπουδιαπτερμένην ταῖς ἐκείνων κινήσεσιν, ὡς εἰρητέμ πρὸς τῶν σκυῶν. Εἰ δὲ τῶν μὴ ταῖς τῶν φυτῶν ζωαῖς μάλλον περσῆται, διὸ καὶ κατερίζωμεν ἐστὶ, ἢ αἰσθησῶς ἐστέρηται, καὶ κινήσεως τῶν τῇ ὁρέξει ἢ ὁρμῇ τῆς ψυχῆς συνόντων, τὰ δὲ ἄλλα ζωα καὶ τέττα ἐπυχεύειν ἐστὶ τὰς τῶν ἀλόγων ψυχῆς ἑνωμένην, quæ res brutis etiam

quisquam tamen est, qui male ista fieri arguat. Itaque si per se sola essent corpora, nec eorum quæ his accidunt quicquam ad humanos animos pertineret: nihil profecto in eorum mutationibus inesse mali crederetur. Sed quia etiam animæ corporibus insunt: omnis ex eo querela nascitur. Quarum tamen brutæ cum corporibus cohererent, eisque vitam impertirent, atque in illis & cum illis suam & naturam & vim & efficaciam habent. Rationis vero participes, & natura seiunctæ, ac plane separabiles à corporibus, tum per se moventur, tum liberam voluntatem habent, & appetitiones atque affectus suo arbitratu moderantur, ut supra ostensum est. Brutæ autem contra, (siquidem ne vestigium quidem proprii sui motus, nec internam appetitionem, aut qualemcunque motionem habent, sed plane corporum vitæ sunt) perspicuum est, suam quoque naturam una cum corporibus à fato attributam, & dignitatem pro earum ratione & cum illis assignatam, quæ una cum eorum motionibus afficiatur, habere, ut antea de umbra est dictum. Quod si stirpium vitæ magis convenit, quæ eo radices deorsum egerunt, ac sensu carent & motu, cum appetitione & concitatione animi contigerunt: pecudum animæ,

inter

μέσας ἕσας ζώων, τῶν τε κατεργι-
 ζομένων πῶς σώμασι, καὶ τῶν πε-
 λέως κατὰ φύσιν διατελουμένων καὶ
 αὐτοκινήτων, ἔχουσιν τὴν ὁρέξεως
 ἔχουσι καὶ ὁρμῆς ἐνδοθεν αὐ-
 τῶν ἐχειρόμενον, καὶ ποτὲ μὴ κα-
 τὰ φύσιν τὴν ἑξ ἑίδους κινούμενον ὡς
 ὅταν ὁ λέων σύμμετρον τῷ εἶδει
 τὸν θυμὸν ἔχει· ποτὲ ὅμως ὑπερέχον-
 τος ἢ ἐλαττωμένου. Καὶ κατὰ ταύ-
 τα καὶ ἀξίας ἔχουσιν διαφορὰς, καὶ
 βίον ἀνομοιότατον πρὸς τῇ κατὰ
 τὴν εἰσαρμόζοντα διαφορᾷ, ἣν ὡς
 ἐπεροκίνητον ἔχουσιν. καὶ γὰρ τὰ
 μέσα πινῶν ὄντα, ἐκαστὸν πρὸς
 τῶν ἄκρων κρινόμενα. Ἡ μὲντοι
 λογικὴ ψυχὴ, αὐτοκίνητος ὅσα,
 καὶ ὁρέξεως πλήρως κυρία καὶ ὁρ-
 μῆς, καὶ τὴν ἀξίαν ἔχει πρὸς
 τὴν παραίρεσιν· χωρὶς δὲ τῷ
 σώματι, καὶ τὰ πάθη αὐτῆς πρὸς
 ἑαυτὴν ἔχει ἀναφερόμενα. ἀλλ'
 ὅταν μὴ κατὰ φύσιν ζῶσιν ὡς ὁρ-
 γάνω χρῆται τῷ σώματι, ἐξηρη-
 μένη αὐτῆς καὶ ὑπερέχουσα, πό-
 τε αἱ ἑξ σώματος βλάβαι πᾶσι μὴ
 δι' αὐτῆς ἐνεργείας ἐμποδίζουσιν αὐ-
 τῇ, ἰσχυρὸς δὲ αὐτῇ λειπῶν μετα-
 διδόσκει. καὶ γὰρ καὶ τὸ ἀλγεῖν ἐν
 τῷ σκέλει μένειν ἔλεγεν ὁ θεὸς Σω-
 κράτους. ὅταν ὅμως οἰκειώσεται τὸ
 σῶμα πλέον ἢ δέοντος, ἔχ-
 ῃ ὡς ὄργανον ἐπὶ, ἀλλ' ὡς μέρος
 ἑαυτῆς περὶ πᾶσι μορφήν, μᾶλλον
 ὅτι ὡς ἑαυτῇ, τότε συν' αὐτῇ καὶ
 cum corpore contracta, id non iam ut instrumentum, sed ut
 sui partem, ac potius ut semet ipsum amplexatus : tum cum eo de

inter animas stirpium corpori-
 bus inhaerentium, & eas quæ
 secundum naturam absolutæ ac
 per se mobiles sunt, mediæ, ali-
 quod vestigium habent appetitio-
 nis, intrinsecus in ipsis excitatæ,
 quæ alias pro natura sui generis
 moveatur. ut cum leo modera-
 tam in suo genere habet iram,
 alias effervescat aut deficiat. Ita-
 que dignitatem quoque imparem,
 & vitam dissimilimam habent à
 fato attributam : quam sic obti-
 nent, ut aliunde moveatur. De-
 bent enim ea quæ inter aliqua in-
 teriecta sunt, cum utrisque extre-
 mis quandam habere affinita-
 tem. Cæterum particeps ratio-
 nis animus per se mobilis, & ap-
 petitionis atque affectionis suæ
 plane dominus, ea etiam est di-
 gnitate quam à libera voluntate
 consequitur : corpore autem uti-
 tur, & affectus habet, qui ad
 ipsum referantur. Is, cum natu-
 ræ congruenter vivens, pro in-
 strumento utitur corpore, seiun-
 ctus ab eo, & supra id eminens :
 tum noxæ corporis impediunt ani-
 mi actiones quæ per corpus fi-
 unt, nullis tamen ipsum ani-
 mum afficiunt malis. Nam do-
 lorem in pede manere, divinus
 Socrates assererat. Si vero ma-
 iore quam par est necessitudine
 cum corpore contracta, id non iam ut instrumentum, sed ut
 sui partem, ac potius ut semet ipsum amplexatus : tum cum eo de

δι' αὐτῆς παθαινομένη, & αἰολογούμενη, καὶ τὰς τῆς θυμῆς & τῆς διθυμίας ὀρέξεις οἰκείας νομίζουσα, καὶ καταργῶσα αὐτάς, καὶ μηχαναὶς υποβάλλουσα πρὸς τὸ τυχεῖν τῶν ὀρεκτῶν, κακύνεται καὶ πάντως, καὶ νοσεῖ τὸ ψυχῆς νόσον, καὶ ἰατρείας δεῖται πρὸς τὸ ἀπαλλαγῆναι αὐτῆς. τὰ ἵκανα πάντα ἐναντίων ἰαμάτων & χρημάτων δὲ ἡδονῆς ὀρεξιν καὶ γλυκυθυμίας κακυνθεῖσαν, δεῖται πρὸς σώματι & χρημάτων συμπαθῆσαν, καὶ πικρῶν, καὶ διωκείαν, καὶ τὰ ποιαῦτα τῇ παρὰ ταῦτα λύπῃ διαφυγανόμενα, καὶ ἀλάζυνται περὶ ἰατρειὰς καὶ μάστιγι θανάτου τῶν σώματι παύσιν. πλησιαιτέρως γάρ ἐστιν αὐτῆς τὸ πικρὸν, καὶ αἰεὶ ἐπ' αὐτῇ & σὺν αὐτῇ ὀδυρῶν αἰσθητότερον. Σποδὸς αὖτε ἡ ψυχῆς περὶ αὐτῆς κρείττων, καὶ αὐτῆς, καὶ ὅλως αὐτῇ ἐνδεῶς τῷ σώματι & τοῖς ἐκπνέουσιν, & ἐκείνα αὐτῇ νομίσασα, καὶ τὸ ἀγαθὸν τὸ αὐτῆς ἐν ἐκείνοις ζητεῖσα, καὶ τὸ τῷ νόσῳ καὶ κακυνθείσῃ, πῶς ἂν ἄλλως καταγνώσκει τῶν ἡδυνάτων, καὶ τῆς πρὸς αὐτὰ φοβῆς, καὶ κατὰ φερόμεν αὐτῶν, καὶ ὑπεραφῆναι πρὸς αὐτῇ καὶ τὰ κρείττονα, καὶ ἐν τέτοις τὸ ἀγαθὸν ζητεῖν, εἰ μὴ πρὸς τῷ βλαβερῷ καὶ λυπηρῷ περιεσθῇ τέτων, δεῖται ἡδονῶν εἰς αὐτὰ ῥέπουσα, ὥς ταύτης ἐν ἐκείνοις, καὶ σὺν ἐκείνοις τυγχάνουσα; ἕως μὲν ἂν σπολαῖνοι ταύτης ἐν αὐτοῖς, περισπλυνται αὐτοῖς & περιτέτκην. ἑδείξεν ἡ ἡλικία ἡλικυρὸς ἐστὶν περιπερόμεν καὶ κολλησιν, ὥς ἡδονῇ καὶ τὸ ἀπ' αὐτῆς ἐλέει. Οἱ πόινω ἀγαθὸς ἰατρός, ἀνιᾶται ταῦτα, εἰς ἃ νένδκην, αὐ-

per id affectibus agitatus & obtruncescens, & iracundiæ atque cupiditatis appetiones, suas esse ratus, illisque inserviens, rationesque subiciens quibus illa desideria expleantur: & prorsus corrumpitur, & morbis animi laborat, egetque medicina qua illis liberetur. Solent autem contraria curari contrariis. Debet igitur animus appetitu voluptatis & suavitatis, atq; amore corporum, opum, honorum, potentie, similitumque rerum vitiatus, earundem rerum frustratione & puniri & sanari, in primis vero corporis doloribus, quod est animo propinquius, cuiusque cruciatus magis sentiuntur. Cum enim animus & Deum & se ipsum deseruerit, seque totum corpori & rebus externis dediderit, eaque se ipsum esse putarit, & suum bonum in illis quaesierit, eaque ratione depravatus ægrotarit: quoniam alio modo ista aspernaretur & ad se ipsum & Deum converteretur, & in his bonum suum quaereret, nisi præter noxam ista etiam molesta experiretur? Nam quia propter voluptatem ad ea vergit, spe in eis & cum eis illa potiundi: dum illa voluptate fruatur, affixus illis deliquescit. Nullus enim clavus est, qui ita fortiter affigat & agglutinet animos, ut voluptas, & illecebræ voluptatis. Bonus igitur ille medicus, ea quibus inhiat animus cum

τῇ πρὸς φέρων, ἀφ' ὧν φέρεται ποιεῖ αὐτὰ, ὥσπερ αἱ τὰ παιδία δοξα-
 λακτικῶν βολόμενα, πικρῶ πνι τὰς
 θηλαῖς ὑπαλείφουσιν. Καὶ τὸ μὲν δ' ὅχι
 ὡς δυοῖν κακῶν αἰρέμενα αἱ ψυχὰς,
 ἀντὶ σωματικῆς ὁδῆς καὶ βιωτικῶν
 πελαγείων, τὸν θάνατον αἰρῶνται, καὶ
 τὸν δ' ὅτι τὸ σῶμα τῷ χωρισμῷ. ὅπερ
 οὐκ ἂν ποτε ὑπὲρξεν αὐταῖς. Δι' ὧν
 οὐκ ἔστι τὸ σῶμα. Συνερίζονται ὅ
 ὁμως μισέει καὶ δὸς πρὸς φέρεται τὸ ἐν τῷ
 θάνατον, μέζοντα καὶ πολυπλασί-
 νος λύπης φόβῳ. ἐντεῦθεν ἐλαττωμένης.
 ὥσπερ καὶ τὰ παιδία φόβῳ τῷ δ' ὅχι
 χλὴν ἀφ' ὧν βλαβερῶν ἀναστρέφονται.
 καὶ τὰς ὑψηλοτέρων σιτῶν πνι ἢ ποτὶ
 βλαβερῶν, πολλὰς ὁδῆς ἀπ' αὐ-
 τῶν πειρωμένων, καὶ λύπης σφοδρᾶς,
 φόβῳ δ' ἢ μὴ τῶν περὶ αὐτὰς ἀπέχε-
 ται αὐτῶν. καὶ τὰς αἰνῶν τῶν
 ἡδέων χρωμένων, καὶ βλαβερῶν τυ-
 γῆν ὄντως, δὸς πρὸς φέρεται αὐ-
 τῶν. Καὶ ἔστι μὲν τὸ τῶν ἡδέων ἀ-
 πέχεσθαι ὅτι φόβον τὸ μέζοντα λύ-
 πης, οὐκ ἀπαλλαγὴ πάθους, ἀλλ' ἀν-
 ταλλαγὴ μᾶλλον. τὸ γὰρ ἡδὺ τὸ αἰν-
 πίας ἀλλὰ τὸ μέγα δ' ὅτι δὸς πρὸς φέρεται
 ἡδέως, μὲν τὸ καὶ ἄλλο πάθος πρὸς
 λαμβάνειν τὸ πάθος. Πλὴν συντελεῖ
 τῷ τῷ δ' ὅχι τῶν παιδικῶν ἡμῶν καὶ
 ἀνοήτως ἀφ' ὧν μὲν, εἰς τὸ διαβλη-
 θῆναι πρὸς ταῦτα οἷς σφοδρῶς συμ-
 πεπόνθαμεν. Ἐπὶ τοῖς λοιποῖς τῷ τε φύ-
 σιν τῶν καταμαρτυρόμενων, ὅτι
 πρὸς τῷ βλαβερῷ καὶ τῷ λυπηρῷ
 ἔχουσιν δ' ἡδέως πλέον καὶ πολ-
 λαπλάσιον, καὶ εἰς αὐτὰς ἀπέρχονται, καὶ ἐν αὐταῖς τὸ ἀγαθόν
 εἶναι.

παρέχεν τῇ ψυχῇ πρὸς τὴν ὅσων
μασθῶν καὶ τῶν ἐκ τούτων, καὶ ὡς ἂν ὁ θάνα-
τος εἴποι, τὸ δὲ ἐφ' ἡμῶν κατα-
φρόνησιν. Ὡς περὶ τῆς ὅσων σωματικῶν
ιατρικῆς, τὸ μὲν τι μέρους ἔχει θεω-
ρητικόν, τὸ νοσητικὸν σώματα δὲ
τῶν ἐναντίων ἐπανορθωτέον, τὸ δὲ
ὑγιαίνον, διατίθεται καὶ γυμνασίοις βε-
βαιότερον τε καὶ πελεώτερον ὑγιαίνειν
ποιοῦν, καὶ ἐς πάντα τὰ γυμνασίων δότι-
σιν αὐτοῖς, καὶ μόνοις τοῖς ἀνδράσι
καὶ τληπέτεσι φορητὰ. ἔτι καὶ ὁ
τῶν ψυχῶν βοηθὸς, ὃς μόνον τοὺς νο-
σήσαντας θεραπεύει διὰ τῶν ἐν τῷ σώματι δυσ-
χερῶν, ἀλλὰ ὃς τοὺς ὑγιαίνοντες γυμνά-
ζει, καὶ ὑγιανοτέρας καὶ ἀνδροτέρας
ποιοῦν, καὶ τὴν ἀρετὴν αὐτῶν δια-
φανεστεραίνει τοῖς ἄλλοις εἰς μίμησιν ἐ-
πιδείκνυσιν. Ὅτι μὴ γὰρ δέονται γυμ-
νασίων καὶ αἱ ἀρεταὶ ἀνθρώπων ψυ-
χαί, ὥσπερ καὶ τὰ ὑγιαίνοντα σώμα-
τα, περὶ δὲ τὸν κίνησις γὰρ καὶ τὴν ἀρετὴν
ἀρετὴν τῇ τῆς κινήσεως ὁ ἵπποκράτης.
Διὰ τὴν ὅτι τὸ μὲν αἰετὶ τῶν ἐαυτῶν ἐ-
χόντων τελειότητα, καὶ τοὺς ἄλλους
ἐνεργείας αἰετὶ ἐνεργοῦντες, πρὸς
χρήσιν καὶ ἐπίμας ἔχει τοὺς ἐνερ-
γείας. τὸ δὲ μὴ ἐνεργοῦντες δει-
κνύει γυμνασίας εἰς μίμησιν τῆς ἀ-
κμῆς, ἵνα μὴ τῇ ἀρετῇ τῆς
ἐνεργείας ἀπαιδαγωγέμεθα, καὶ νε-
κρωθέντες καὶ ἀκαταρτῆς τῆς ἀρετῆς
ἐλλείπη. τὸ γὰρ ποτε μὴ ἐνερ-
γῶν, ποτε δὲ μὴ ἐνεργοῦν, δι' αἰτο-
ρίαν τῶν πάθων, δεικνύει τῆς ἀρετῆς
ἐνεργεῖν ἀναρρώσεως. πάντα δὲ γυμ-
νασίας δὲ τῶν αὐτῶν ἀπαιδαγωγέμεθα, δι'

præbere animo corporis & rerum
externarum, aut (ut Epicteti nostri
more loquamur) eorum quæ in no-
stra potestate sita non sunt, con-
temtionem. Ut autem corporum
medicina duplex est, & eius una
pars ægrotæ corpora curat & per
contraria corrigit: altera victus
ratione & exercitationibus sanita-
tem tuetur, confirmat, auget: quæ-
damque exercitationes sunt valde
laboriosæ, nec nisi viris fortibus &
constantibus tolerabiles: Sic &
animorum auxiliator, non ægro-
tantes tantum vitæ difficultatibus
curat, sed & sanos exercet, ac sa-
niores & fortiores facit, eorumque
virtutem ad imitationem aliorum
illustriorem reddit. Nam etiam sa-
nos hominum animos, ut & valen-
tia corpora, indigere exercitati-
bus, in promptu est. Motio enim
confirmat, ignavia vero labefacit, ut
inquit Hippocrates. Cur? Quia ea
quæ suam perfectionem semper obti-
nent, & naturæ suæ convenientes
actiones: easdem paratas semper at-
que in promptu habent. Quæ vero
nihil agunt, exercitatione egent ad
imitationem perpetuæ motionis: ne-
per ignaviâ actionis oblita & velut
emortua, cum tempus necessitasq;
postularit, suo muneri defint. Quod
enim alias actuosum, alias otiosum
est, idq; ob imbecillitatem, actione
confirmandum est. Omnis autem exer-
citatio iisdem rebus perficitur, per-

ὦν καὶ ἡ προηγουμένη ἐνέργεια πρὸς
 ἦν γυμναζόμεθα. Ἡ γὰρ πρὸς πά-
 λιν γυμνασία, διὰ δ' οὐκ ὡς πα-
 λαίην γίνεται, καὶ ἡ πρὸς πυγμῇ,
 διὰ δ' οὐκ ὡς πυκτόειν, καὶ τὴν πρὸς
 γαῖς σπερδίζεσθαι· ἔτω γὰρ καὶ ἡ πρὸς
 πόλεμον, διὰ τὸ πολεμῆς μιμεῖσθαι
 οὗτο γυμνασίαις· καὶ ὅσα μάλιστα εἴ-
 σιν οἱ πρὸς γυμναζόμενοι μεγάλοι καὶ
 ἰσχυροί, ποσῶτα μάλιστα τὸ γυμνα-
 σιον ἀνύει τὸν ἑαυτοῦ σκοπόν. Ὡς καὶ
 πρὸς ἡδονῇ γυμναζήσῃ τις ὅτι τὸ
 κρατεῖν ἡδονῆς, ἀνάγκη τὴν ἡδέων
 ἐφαπτομένην ἐδίξεσθαι καταφρονεῖν
 αὐτῶν· καὶ πρὸς λύπην, λυπηρῶν
 μετέχειν· καὶ πρὸς φόβον, φοβε-
 ροῖς πονεῖαυτὸν ἐμβαλεῖν· καὶ πρὸς
 ἀληθόνας, τὸν διὰ μασιγώσεως αἰ-
 γῶνα τὴν ἐν Λακεδαιμόνι νέων αἰγε-
 ρῶν ζηλοῦν, καὶ τὰ πρὸς ἐκείνους τὸν
 αἰγῶνα γυμνασία πάντα ἀλγεῖν αἰ-
 ὄντα· ἢ τὸν ἐφ' ἡμῶν Σαλῆστον, ἀν-
 δροκα πεπυρεστωμένον θηπέντω
 γυμνῷ τῷ μηρῷ, καὶ φυσῶντα αἰ-
 τὸν, καὶ δοκιμάζοντα ἑαυτὸν μέ-
 χει πόσῳ δυνάμει κρατερεῖν. Ὡ-
 δὲν γὰρ διὰφέρει τῷ εἶδει τὰ γυμ-
 νασία τῶν προηγουμένων ἐνερ-
 γειῶν, ἀλλὰ ποσύντω μόνον, ὅτι
 ἐλαφρότεροι πῶς εἰσὶ, καὶ ὅτι
 ἐφ' ἡμῖν εἰν ὅταν βουλώμεθα πανέ-
 σθαι. Ἐπειδὴ γὰρ οἱ τὰς ἀνθρωπί-
 νας ψυχὰς καταπέμπουν εἰς γένε-
 σιν θεός, δυνάμεις δέδωκεν αὐ-
 ταῖς, καὶ ὡς καὶ ἀβλαβῶς κε-
 ρήσθαι τοῖς ἐν γενέσει δελεάζου-
 σι τε καὶ ἐκπλήττουσί τε, ἐπερ-

quas principalis actio ad quam
 exercemur. Nam exercitatio ad lu-
 ctam, iugi luctatione fit; ad cæ-
 stum, crebro dimicando & verbe-
 ribus assuescendo. Sic etiam ad
 bellum exercebere si collusor ho-
 stem imitetur: quoque ii qui una
 tirocinium faciunt maiores robu-
 stioresque fuerint, eo magis exer-
 citatio metam suam attinget. Ita-
 que si quis ad id etiam exerceatur,
 ut voluptatem contemnat: cum re-
 bus iucundis tractandis ad earum
 contemptum assuescere necesse erit.
 Si ad ferendum molestiam, opus
 est ut molestiarum fit particeps. Si
 ad timorem, ut in res timendas
 coniciatur. Si ad cruciatus, ut no-
 bilitium Lacedæmone adolescen-
 tum flagellationis certamen æmu-
 letur, & omnes eas exercitationes
 doloris plenas quæ ad id certamen
 referuntur: aut Salustium, qui no-
 stra ætate vivum carbonem fe-
 mori impositum sufflando pericu-
 lum faciebat, quam diu ardorem il-
 lum tolerare posset. Nam exer-
 citationes à principalibus actioni-
 bus ipso genere non differunt, sed
 paulo maiore facilitate, & desinen-
 di, cum nobis visum fuerit, faculta-
 te. Quoniam igitur qui huma-
 nos animos nascendi causa de-
 mittit Deus, vires etiam eis ad-
 didit, quibus instructi absque no-
 xa uti rebus terrenis tam allici-
 entibus quam terrentibus, easque

ἀνέχον

ἀνέχειν αὐτῶν διωήσονται : ταύτας
 πῶς διωάμεις γυμνάζων ὁ θεός, ἵνα
 μὴ ἀργῆσαι χαλαρώτεροι καὶ ἀπο-
 νώτεροι γένωνται, καὶ χαρῆς πο-
 καλῶντι τὴν χρεῖαν αὐτῶν ὑπε-
 ρήσωσι, ἀλλὰς πολλὰς περὶ τῆς
 ψυχῆς. καὶ ἔκ ἀν' Ἡρακλῆς, ἡ
 Θησδύς, ἡ Διογένης, ἡ Σακερᾶτης
 πῶς πινες ἐγένοντο, ἐδί' αὖν διε-
 φάνη τῆς ἀνθρώπινης ἀρετῆς τὸ μέγε-
 θος πόσῃ δυνάμει διεληθῆναι, εἰ μὴ
 οὐτ' ἄν' ἄλλοι περὶ τὰ φοβερώτερα τῶν
 θηρίων, καὶ οὐτ' ἄν' ἀκακέργους τῶν ἀν-
 θρώπων ἀγωνίσκοιτι περὶ καλίστου
 τοῦ, οὐτ' ἢ εἰς λιτότητάς ἄκραν καὶ
 τὸν κατὰ φύσιν βίον περὶ ὥσπερ. Καὶ
 ἔστιν, οἶμαι, καὶ τῷτο πῶς ἐφιστάνουσι
 περὶ δὴλον, ὅτι οἱ ἐν περὶ αἰσέσει κα-
 λῶς ἀφ' ἡμετέρων, ἀνδρικότεροι τὸ
 λοιπὸν ἀποβαίνουσιν. εἰ γὰρ τὴν
 περὶ τὰ φοβερώτατα ἀγνοίαν παι-
 γνιον ὁ συνεισμός ποιεῖ, ὡς ὀλί-
 γη κερματὶς χάριν αἰρεῖσθαι πῶς
 αὐτῷ, πῶς ἔκ ἀν' ἐν τοῖς μετεω-
 ραῖς ἡ γυμνασία περὶ ἀσθενείας κα-
 τὰ φρονεῖν τῶν δυνατέρων τοῖς ἀ-
 γυμναστοῖς δοκῶντων. Ἐπεὶ ἔνως
 θεράπεία νοσημάτων, εἴτε ὡς γυμ-
 νασία ὑγιαίνοντων, περὶ αἰσέσει ταῖς
 ψυχῆς τὰ δυνατέρων τῶν καὶ καὶ
 ἀπὸ πονα δοκῶντα, ὅτι ἂν εἴη
 κακὰ αὐταῖς. ἐπεὶ ἔτι καὶ καὶ
 τοῖς σώμασι τὸ ἰατρικόν, ὅτι γυμ-
 νάζεσθαι, ἀπὸ πονα ὄντα ἐκ κακὰ ἀν' ἐ-
 νομίῃ. καὶ ἀξίαν ἢ πάντως γινώμεθα
 τὴνδε τῆς φύσεως καὶ τὴν τῆς περ-
 αἰεσίως, ὅτι ἂν εἴη κακὰ. τὸ γὰρ

superare possent : eas vires exer-
 cens idem Deus, ne per ignaviam
 laxiores & remissiores fierent, neve
 usum earum tempore postulante
 cessarent, certamina multa propo-
 nit animis. Neque Hercules aut
 Theseus aut Diogenes aut Socra-
 tes in tales viros evasisissent, nec
 humanæ virtutis magnitudo quo-
 usque progredi posset eluxisset,
 nisi & illos cum bestiis immanio-
 ribus & sceleratis hominibus com-
 misisset, & hos summa victus te-
 nuitate ad vitam naturæ consen-
 taneam compulisset. Illud quo-
 que attentis non est obscurum, eos
 qui res adversas generose pertule-
 rint, fortiores evadere in posterum.
 Si enim rerum maxime formida-
 bilium horrorem assuefactio lud-
 dum & jocum facit, ut in eiusmodi
 certamen nonnulli ob exiguam
 stipem ultro descendant : quo pa-
 cto fieri potest, quin rerum levio-
 rum exercitatio efficiat, ut ea con-
 temnantur, quæ inexercitatis per-
 molesta videantur? Quæ igitur dif-
 ficultates & ærumnæ habentur,
 hæc quia sive ut curationes ægro-
 tantium, sive ut valentium exerci-
 tationes animis adhibentur, ma-
 læ eis esse non possunt. Alioqui
 eodem modo & medicamenta &
 gymnasia corporibus gravia, ma-
 la diceremus. Cum autem pro di-
 gnitate tum naturæ tum voluntatis
 fiant : mala non erunt. Quod enim

καὶ αἶξαν, διχαμον· τὸ δὲ δι-
 χαμον, ἀρχόν. Ἀλλ' ἐδὲ τοῖς
 σώμασιν, ἀνασθῆναι καθ' αὐτὰ
 ἔστι, κακὸν ἐστὶ τὸ πέμνεσθαι ἢ χαί-
 εσθαι· ἢ γὰρ εἰς τὰ ἀσπλά ἀνάλυ-
 σις ἢ κακὸν τῷ σωθέντι. εἰ ἔν
 τῷ τῶν σωμάτων ἱατρικῷ γυμ-
 νάζεσθαι, ἢ χαίεσθαι, ἢ κατατεί-
 νεσθαι, καὶ μέλαια λωπυρήσθαι,
 καὶ τὰ αὐτὰ τοῖς ἀφειδῶς κολά-
 ζουσιν ἀνθρώποις ποιῆσαι, ἢ κα-
 κὸν λέγουσιν ἀλλ' ἀρχόν, καὶ χά-
 ειν καὶ μισθὸν πελῆμιν τοῖς ἱατρού-
 σιν, Ἀλλ' πῶς δὲ θεῷ ἱατροῖαν
 οὐκ ἀπαμύμην; ἢ γὰρ θυμῷ, ἐδὲ
 ἀμυντικῶς, ἐδὲ παρ' αἶξαν, ἐδὲ
 ὅτι βλάβη ποιεῖ τῶν ὁ θεός,
 ἀλλ' ἱατρικῶς, καὶ κηδεμονικῶς,
 καὶ πατρικῶς, καὶ ὅτι μεγίστη ὠ-
 φελεία, καὶ ἀρκέει φάναι, κατὰ
 τῷ θεῷ ἀγαθότητι. Πολυειδὴς
 δὲ εἰσι ἢ θεῷ ἱατρικῇ· ὅτι μὴ
 νόσοις, ἢ πένει, ἢ ἀπῆμiais· ὅτι
 δὲ λιμοῖς, ἢ σιτισμοῖς, ἢ ὀπκλύσε-
 σιν, ἢ ναυαγίοις, ἢ πόλεμοις, ἢ
 ἀνθρωπίναις κολάσεσιν ἱατροῦσθαι.
 ἢ κακὰ ἐν ἀλλ' ἀγαθὰ ταῦτα, εἴ-
 περ τὸ ἱατροῦσθαι ἀρχόν. εἰ δέ-
 τις ταῦτα μὴ αἰετοῖ καλεῖν ἀγαθὰ,
 Ἀλλ' τὸ μὴ εἶναι προσηγουμένως αἰ-
 ρετὰ, οἷα χρητὰ ταῖς κυρίως ἀγαθὰ
 εἶναι, μὴ κακὰ ὅτις αὐτὰ κα-
 λείτω, ἀλλ' ἀναγκαῖα πρὸς τῷ θεῷ
 ὄντως ἀγαθὰ κτήσιν πρὸς ἢ ἐξ ἀνά-
 κης τῶν δεινῶν, αἰρῶμεθα αὐτὰ
 sunt, esse oportet: nec statim ea mala vocet, sed ad verum bonū acqui-
 rendum necessaria: quam ad rem ea necessario requirimus, & propter

pro dignitate sit, iustum est: quod
 iustum, bonum. . Ac ne corpori-
 bus quidem suapte natura sensus
 expertibus, malum est secari aut
 uri. Nam composito, in sua sim-
 plicia resolutio non est malum.
 Quod si corporum medicinam
 exercentem, urentem, inten-
 dentem, membra resecantem,
 & plane sævos carnifices imitan-
 tem, malum non dicimus, sed
 bonum: si medicis cum gratiam
 habemus, tum mercedem nume-
 ramus: cur in medicina Dei non
 acquiescimus? Neque enim ira-
 cunde, nec vindictæ cupiditate,
 nec præter meritum, neque no-
 cendi causa quicquam horum fa-
 cit Deus: sed instar medici & cu-
 ratoris & parentis, & ad maxi-
 mam utilitatem nostram, & (quo
 uno verbo rem complecti totam
 licet) pro sua divina bonitate.
 Multiformis autem est Dei medi-
 cina, ut qui alios morbis, inopia,
 ignominia: alios pestilentia, fa-
 me, terræmotu, inundatione,
 naufragio, bello: alios pœnis hu-
 manitus inflictis, medicetur. Ne-
 que vero mala hæc sunt, sed bo-
 na: siquidem medicari bonum
 est. Si quis autem est qui hæc
 dicenda esse bona haud censet,
 quod non præcipue sint experen-
 da: qualia ea, quæ proprie bona
 illa

δι' ἐκείνῳ. καὶ ᾗ ποῦς καὶ καύ-
σις ἰατρικὰς, καὶ τὰ ποιῶντα ὑδαίς
αἰρεῖται προσηγυμῶς, ἀλλὰ τῆς ὑ-
γείας ἐφ' ἐμῶν αἰρέμεθα αὐτὰ, ἥς
ἀνάγκη δὲ τῶν τυχεῖν. καὶ κα-
λῶς ἀναγκαῖα ταῦτα κεκληκασιν οἱ
σοφοί, ὥστε ἀνάγκη πάντα προση-
φθῆναι, εἰ μέλλοι τὸ ἀγαθὸν ὁποφαι-
νεσθαι. Ἀγαθὰ μὲν ὅντα καὶ αὐτὰ,
εἴπερ πρὸς ἀγαθὸν σωτηρίᾳ· τὰ μὲν
πρὸς σωματικὴν ὑγίαν, τὰ δὲ πρὸς
ψυχικὴν, ὑφ' ἐμῶν ἢ τῷ προσηγυ-
μῶν ἀγαθῶν· πρὸς ἀποφραδαλόν-
τες αὐτὰ οἱ πολλοὶ κακὰ νομίζουσιν,
κακῶς οἶμαι περὶ τῶν φρονούντες,
εἴπερ ἀνάγκη δὲ ἀγαθὸν διὰ τῶν
οἶμαι τυγχάνειν. Εἰ πίνω καὶ τὰ
ἐπὶ δὲ ὁπορεύνται προσηφθῆναι λέ-
λυται, ἢ πάντα τὰ γινόμενα καὶ κατ'
αἰτίαν γίνεται, τὰ μὲν τῆς φύσεως,
τὰ δὲ τῆς προαιρέσεως, καὶ ἐπ' ὧφε-
λαίᾳ γίνεται ἐπὶ δὲ θεῷ· δηλονότι
πᾶς δὲ φρονῶν, ἢ θέλοι ἂν γίνεσθαι
τὰ γινόμενα, εἴπερ μὴ φθονεῖ τοῖς
δικαιουμένοις τε καὶ ἰατρομορφοῖς,
καὶ τὸν ποιῶν ἰατρὸν σέβει καὶ τι-
μᾷ ὡς φιλεῖ γνησίως, ὡς ἀεργέτιν
ὀρίζεσθαι. Ἀλλ' ὅτι μὴ τὰ συμβαί-
νοντα ταῦτα διαχερῇ τοῖς ἀνδρώ-
ποις, ἰατρικαί πνίς εἰσι, καὶ ὅ-
τι τὸ ἰατρῶδες τοῖς δεομένοις καὶ
ψυχῇ καὶ σώματι ἀγαθὸν ἐστὶ, συγ-
χωρήσειεν ἂν τις, ὡς οἶμαι αὐ-
τὸ δέ τοι τὸ νοεῖν καὶ κατὰ σῶμα
ἢ κατὰ ψυχὴν, ἢ δέσθαι τὸ τοιαύ-
της ἰατρικῆς ὀπιπὸν τε ὡς ὀδυνῶντες,
agitatione, & medicationis tam molesta & dolorifica necessitate, quis-

illa amplectimur. Nam & sectio-
nes & unctiones medicas, & id ge-
nus alia nemo præcipue spectat:
sed desiderio sanitatis illa admitti-
mus, quam per ea consequi ne-
cesse habemus. Ac recte illa ne-
cessaria vocarunt sapientes: quæ
omnia necesse est adhiberi, si bo-
no potiri studeamus: quæ qui-
dem & ipsa bona sunt, siquidem
ad bonum conducunt, partim ad
valetudinem corporis, partim ad
animi sanitatem, inferiora tamen
principalibus bonis: cum quibus
ea vulgo conferentes, mala ex-
istimant, male utique sentientes:
siquidem per hæc consequi ea
quæ bona sunt, est necesse. Si
igitur propositæ dubitationes pro-
figatæ sunt, & ea quæ fiunt om-
nia, pro dignitate partim natu-
ræ, partim voluntatis fiunt, &
quidem utilitatis causa fiunt à Deo:
dubio procul quivis cordatus ho-
mo & vult ea fieri quæ fiunt,
(nisi invidet iis quibus ius suum
tribuitur, aut medicina adhibe-
tur) & talem medicum colet, ve-
nerabitur, sincereque diligit, &
bene mereri statuet. Ac eas quæ
obiciuntur hominibus difficulta-
tes, quasdam esse medicinas, &
eam medicationem eorum qui hac
egent, & corporibus & animis pro-
desse, quivis, ut opinor, concesserit.
Ipsam vero seu animi seu corporis
M 3

τὸ πρὸς τὸν ἀνὰ ἄγαθόν, καὶ ἐχὶ κακόν, καὶ
 τὸν αἰτιον αὐτῶν, κακῶ νομίζοι αἰτιον;
 ἢ πάλιν τὰ αὐτὰ λέγειν ἀνάγκη; ὅτι ἡ
 μὲν δὲ σώματι νοσῶ, ἔπειτα αὐτῷ τῷ
 σώματι κακόν ἐστιν, εἴπερ καὶ φύσιν ἐχὶ
 πικρῶν, καὶ πρὸς ἀφύλυσιν ὄρεα δὲ
 συνθέτως, ὅτι ἀπόδοσιν τῶν ἀπλῶν εἰς τὰς
 οἰκείας ὁλότῃς, καὶ ἀπαλλαγῇ αὐ-
 τῶν καὶ ἐλευθερίαν τῶν ἐν αἰσθησίῳ
 τῶν διαγωγῆς, καὶ τῶν πρὸς τὰ ἐν π-
 κείμῃ μαχῆς. ἀλλ' ἔτι τῇ ψυχῇ κα-
 κόν ἐστιν ἡ δὲ σώματι νοσῶ, εἴπερ
 ἰατρεία ἔσται τῇ ψυχῇ δέδωκεται καὶ
 φαίνεται ποικιλαρῶς ἐναργῶς αὐτῇ. καὶ
 εἰ ὑπερβλήσῃ τῷ μερικῷ σώματι
 ἡ νόσος ἢ ἡ φθορὰ αὐτῆς, ὡφέλι-
 μος ἢ ἔσται ἐφαίνεται τῇ περὶ χρω-
 μῆν ψυχῇ, καὶ τῇ παρὰ τοῦ σώματος
 ἐν αὐτῇ συχρίων, καὶ τῷ ἀπερὲν τῷ
 τῇ γενέσεως κύκλῳ, ἀφ' οὗ ἐπὶ ἀπ-
 ρον περιόντι, ἀφ' οὗ τὸ πᾶν ἄλλο
 φθορὰν ἄλλοι γενέσιν εἶναι. κατε-
 φρόνησεν ἔνθ' ὁ ἀριστοκράτης τῇ
 φθαρτῇ τῇ φύσει, καὶ μερι-
 κῆς καὶ χείρονος φθορῆς, ἀφ' οὗ
 κρείττον καὶ τὸ ὅλον, καὶ τὸ ἀνέκλι-
 πτον τῆς γενέσεως. Ἀλλ' ἡ τῆς ψυ-
 χῆς γένεσις, φαίνεται πρὸς τὸν αὐ-
 τῆς ἀγαθόν ἐστὶ τῆς νοσήσης ψυ-
 χῆς, ἔπειτα πρὸς τὸ ὅλον τὴν λυσιτε-
 λείᾳ ὥστε αἰτιον αὐτῆς, κακῶ πνος
 αἰτιον εἶναι. καὶ ὁ θάλλων κακω-
 μεν αὐτῷ καὶ νοσεί, κακῶς αὖ ἐστὶ
 καὶ ἡ λυσιτελεία ἡ αὐτῇ θλόξει μὲν.
 τί ἔνθ' αὐτῷ τῆς νόσος καὶ κακίας
 τῇ ψυχῇ, ἐκ τῶν περὶ τὸν πρὸς τὸ
 ἡμῶν, καὶ τῇ τῶν ἐφ' ἡμῶν ῥηθέντων

quis bonum, & non malum: at-
 que eius auctorem, mali aucto-
 rem non existimet? An vero iteran-
 dum eadem ista mihi? corporis
 morbum nec ipsi corpori esse ma-
 lum, cum & tali natura sit prædi-
 tum, & ad compositi spectet disso-
 lutionem, & restitutionem simpli-
 cium suis totis, eorumque disces-
 sum & liberationem ab habitatio-
 ne alieno in loco & pugna contra-
 riorum: nec animo: siquidem eum
 medicationem illius esse demon-
 stratum est, & multifariam eviden-
 ter apparet. Quod si morbus uni
 corpori esset noxius, eiusque inter-
 itus: sed animo urentis eum, &
 compagi universi, & quæ in eo
 sunt elementorum, & irrequietæ
 generationis circulo per hoc in in-
 finitum progredienti, eo quod u-
 nius interitus ortus est alterius, ex-
 pedire constaret: optimus ille ad-
 ministrator eius quod corrumpi
 solet naturam, & partis deterioris-
 que interitum, ob præstantius &
 totum & perpetuam generationis se-
 riem contulerit. At dicas, morbi
 animi ortus, neque ipsi prodest, ne-
 que universitati quicquam confert.
 eius igitur auctor, mali alicuius est
 auctor: & qui eum depravari &
 ægrotare vult, malus fuerit. sic ead-
 em manere dubitatio videbitur.
 Quæ ergo morbi & malitiæ cau-
 sa sit animo, ex iis quæ prius de re-
 bus nostri & alieni iuris dicta sunt,

ἀναμνη-

ἀναμνησθῶμεν. ὅτι τὸ μὲν ἀγαθὸν τῆς ψυχῆς ἐν τῷ κατὰ φύσιν ὀρέγεσθαι ἢ ἐκκλίνειν ἐστίν· τὸ δὲ κακὸν, ἐν τῷ πρὸς φύσιν, ἢ δὲ ὀρεξίς καὶ ἢ ἐκκλίσις διδάσκεται, ὡς αἶμαί, ἐφ' ἡμῶν ἔσται· ὥστε ἡμεῖς ἐαυτοῖς αἵποι καὶ τῆς ἀρετῆς ἐσμεν, καὶ τῆς κακίας. διὸ καὶ ἐπαυνοῦμεν τοὺς ἀγαθοὺς, ὡς τὸ ἀγαθὸν δὲ οἰκείας αἰρέσεως ἔχοντες, ὅπερ ἀφ' αὐτοῦ ἀρετὴ καλεῖται· καὶ οἱ μοχθηροὶ μεμπτοὶ εἰσιν, ὡς κύριοι μὲν ὄντες δὲ μὴ τοῖστοι εἶναι, ἀλλ' ὅτι ἑαυτοὺς γενόμενοι μοχθηροί, ὡς εἴγε ἔξωθεν ἐνεπίτετο παύται, ἐκείνι παραίρεσις ἀγαθῇ ἦν ἢ κακῇ, αἰδὰ τύχη τις καὶ ἀνάγκη. θεὸς δὲ καὶ ἐνταῦθα κακίας ἀναίτιος. Μήποτε δὲ εἰδὲ ἢ τῆς ψυχῆς νόσος κακία λεγόμενη ἀπλῶς κακὸν ἐστίν, ἀλλ' ἔχει τι καὶ αὐτὴ ἀναγκαῖον πρὸς τὴν τῆς ἀνθρωπίνης ἀρετῆς ὑπόστασιν; ὡς γὰρ ἡ ὑγεία τῶν ἐνταῦθα σωμάτων, ὥστε ἂν ἦν αὕτη ὑγεία, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον νοσῆν ἐπεφύκει παύται τὰ σώματα, ἀλλ' ἦν ἂν ἀκαρτερὸς τις ἀφ' αὐτοῦ, ἀνάνητος· ἔσται πρὸς νόσον, οἷα τις ἢ τῶν ἐρασιῶν ἐστίν· ἔσται καὶ αἱ τῶν ἀνθρώπων ψυχῶν ἀρεταί, σωφροσύνη καὶ δικαιοσύνη, καὶ φρόνησις, καὶ ὁ ἄλλος ἅπας αὐτῶν χορὸς, ἔσται ὥστε ἂν ἦν, εἰ μὴ καὶ κακίαι ἐπεφύκεσαν αἱ ψυχαί. ἀλλ' ἔχον ἂν ἀρεταὶ πρὸς ἀγγελικὰς ἢ θείας, ἢ μέντοι γε

recordemur: animi bonum in eo situm esse, ut secundum naturam appetat & declinet malum in eo quod sit contra naturam. Appetitionem autem & declinationem in nobis sitas esse, demonstratum arbitror. Quare ipsi nobis & virtutis causa & vitii sumus. Unde fit, ut & boni laudentur, ut qui bonum ipsum suapte vi sint consecuti, unde virtus ipsa nomen habere videtur: & reprehendantur improbi, ut qui non tales esse possint, & ex socordia improbi evaserint. Nam si hæc extrinsecus infererentur: voluntas bona aut mala esse definirer, in eiusque locum casus & necessitas succederet. Deus igitur ne hic quidem ullius auctor mali reperietur. Quid vero si nec ipsius morbus animi, quod vitium dicitur, omnino malum est, sed & ipsum habet aliquid ad humanæ virtutis constitutionem necessarium? Ut enim sanitas horum corporum, sanitas non esset, nisi natura eorum magis etiam ferret ut ægrotarent, sed esset habitudo quædam perennis, nec morbis opponeretur, cuiusmodi cœlicolarum est: sic etiam humanorum virtutes animorum, modestia, iustitia, prudentia, & omnis ille reliquus earum cœtus, non exstaret, nisi animorum ea natura esset, ut depravari possent. Alioqui virtutibus præditi essent angelicis, ac potius divinis, non humana.

ἀνθρωπίνης. αὐτῇ γὰρ ποιαῦται
 πλὴν φύσιν εἶσιν, ὡς καὶ εἰς κα-
 κίαν μετατρέπεσθαι. Εἰ τοίνυν ἀ-
 γασταὶ εἰσιν αὐτῇ ἀνθρώπων ἄρε-
 ται καὶ σωματικὴ υἱεία· καὶ ἔδει
 μὴ τὰ πρῶτα μόνον ἢ ἀκήρατα ἀ-
 γασθὰ εἶναι ὑπὸ τῆς τῷ ἀγαθῷ πη-
 γῆς καὶ ὑποστῆναι, ἀλλὰ καὶ τὰ
 μέσα καὶ τὰ ἑχάστα· ἀναγκαῖον
 ἦν τῶν μετατρέπομένων ἀγαθῶν
 καὶ τοῖς μετατρέποσι ὑποστῆναι.
 εἰδὲ γὰρ ἔχουσι περιγεμένῳ ὑ-
 πόστασιν, ἀλλὰ περιφύεσσι τοῖς
 ἔσοι. Καὶ ὅρα πλὴν ὑπερβολῇ
 τῆς θείας ἀγαθότητος, ὅτι πλὴν
 μὴ ὅσώματός· φθισθὲν καὶ σπῆς
 δίκην, ὡς εἶπον, τῇ κινήσει τῶν
 αἰτίων ἐξ ἀνάγκης μετατρέ-
 πεται, ἀλλ' ἀγαθὸν εἶναι ἐπίει,
 ὅτι τοῖς νοῦσιν αὐτοῖς καὶ φθιρο-
 μένοις σώμασι κατὰ πλὴν εἰς τὰ ὅ-
 λα σιγχεῖται ἐνάπαλιν καὶ τὸν ἐκ-
 νεασμὸν, καὶ τοῖς χρωμύλαις ψυ-
 χαῖς δι' αὐτῶν ἰατρομορφαίς, καὶ
 τῷ ὅλῳ γεννητῷ πρὸς πλὴν ἐπ' ἀ-
 πείρου, ὡς εἴρηται, ἀφρονομῶν,
 τῆς δὲ ψυχικῆς κακίας, τῆς μόνης
 φανείσης ὅπως ἐν κακίᾳ, ἑαυτὸν
 ἐξῆλε. πρῶτον μὲν ὡς ἀναγκαῖον
 αὐτὸ πρὸς τὸ ἀγαθὸν καὶ ἔχ' ὡς κα-
 κὸν συγχωρεῖται παρυσπείλαι· ἔ-
 πειτα καὶ αὐτὸ τῷ τῇ βολῇ
 πάντως κελύουσας ἔπειτα τῆς ψυ-
 χῆς, καὶ μηδέποτε εἰς τὰ ὄντα πα-
 ρελθεῖν εἰ μὴ ἐκείνη θέλοι, διὸ τὰ
 αἰκίσια ὡς οὐκ ὄντα κακά, καὶ ὑπὸ
 θεῷ συγγνώσκεται, καὶ ὑπὸ τῷ νόμῳ,

humanis: quæ quidem tales sunt,
 ut etiam ad vitium detorqueantur.
 Si igitur bonæ sunt humanæ virtu-
 tes, & valetudo prospera corporis,
 nec prima tantū & incorruptibilia
 bona promanare à fonte boni o-
 portebat, sed & media & ultima:
 eorum quoque bonorum quæ de-
 pravarentur, depravationem exsi-
 istere necesse erat. Neque enim es-
 sentiam principalem habent, sed
 iis quæ erant, accessionis vicē ad-
 iuncta fuerunt. Consideranda hoc
 loco est divinæ bonitatis excellen-
 tia, quæ & corporis interitum,
 quod umbræ instar, ut dixi, una
 cum causarum motu necessario cir-
 cumagitur, bonum effecerit: tum
 ipsis ægris caducisque corporibus,
 ratione coniunctionis cum integris
 elementis & renovationis; tum ani-
 mis, quorum instrumenta sunt cor-
 pora, qui per eum sanentur: tum
 quod universo illi genito, ad infini-
 tam, ut dictum est, distributionem
 serviant: & se ipsum ab animi vitio,
 quod solum utcunque vitium vide-
 retur, liberarit. Primum quod id ut
 ad bonum necessarium, & non ut
 malum concessione quadam rebus
 adiunctum sit. Deinde, quod hoc
 ipsum voluntatem animi sequi om-
 nino iusserit, nec unquam in re-
 rum naturam penetrare, nisi ille
 vellet. Quamobrem non volun-
 taria, ut quæ mala non sint, tam à
 Deo quam à legibus ignoscuntur,

καὶ

& malum quodam modo non inest animo voluntarium. Neque enim animus unquam malum tanquam malum amplectitur, sed ut bona quædam, alias pecuniam, alias voluptatem corporis, aut potentiam aut honorem appetit: noxam vero his adiunctam aut plane non videt, aut negligit, cupiditate adamatarum rerum subactus. Sic undecunque eiectum est à rerum natura perfecte malum. Ac facilius concedi possit, esse id quod nullo modo sit, quam perfectum & arbitrarium aliquod humani animi malum existisse. Si quis vero Deum mali auctorem existimet, ut animi conditorem, cuius animi frustratio & lapsus malum sit: siquidem per se mobilis & libera natura animorum malum est, mali dicere auctorem necesse est huius conditorem. Sin bonum est, & multo maius & honorabilius: qui mali auctor esse queat is, bonum qui condiderit? Cum igitur id quod naturæ congruit, & optabile & expedire sit: quis mortalium (qui quidem humanam virtutem intellexerit) stirps aut quodlibet brutum animal quam homo esse malit? Quamvis enim & stirpes & brutas animantes bona esse dicamus, certo cæteris condita, & ad certos usus in nobis situm est, ut vel boni vel

N

mali

κακῶς εἶναι , καὶ τὰτε τῶν ἐξουσίαν ἡμεῖς ἔχομεν , καὶ ἡμῶν ἐκτείναντα ἡμεῖς ἔχομεν . ὅτε καὶ τῶν δυνάμεων τῶν αἰρέσεων καὶ τῶν ἐκκλίσεων , ἢ μὴ ἐσὶν αὐτῇ καὶ ἡ δυνάμεις ἡ αὐτεξέστω , σεμνὴ τις ἐστίν , ἡμοῖς δοκεῖ , καὶ μεγαλοπρεπὴς καὶ ἀρχική . καὶ ὁ ταύτης ὑποστήσας ἀγαθὸς τις καὶ δυνάστης ἐστίν . εἰ γὰρ αὐτὴ ποτε δι' ἐαυτῶν παρὰφύροιστο , κυρία ἔσοι μὴ παρενεχθῆναι , τίς ἂν ἄλλω τῆς παρὰφύροιστος αὐτῇ λέροιστο δικαίως , ἢ αὐτῇ ἡ ψυχῇ , ὅτι καὶ τίς ἔσοι καὶ αἰτία τῶν ἀγαθῶν , καὶ τῆς παρὰφύροιστος αὐτῇ , καὶ ἀφ' ἧς ἔχει τῶν ὀργάνων ἡ παρὰφύροιστος ; πὸ γὰρ ὑποστήσας αὐτῇ αἰτίον ἔχει ἀπὸ τῆς παρὰφύροιστος ὑποστήσας , ἀλλ' ἐὰν αὐτῇ θέλῃ ἀπαρτίζεσθαι μόνον . εἰ γὰρ ἡ θέλησις αὐτῆς ἐστὶ τῆς ψυχῆς ἐνδοθεν ἔσοι κίνησις , αὐτῇ ἂν εἴη αἰτία ἐαυτῇ τῆς παρὰφύροιστος . Καὶ ὅρα τῶν τῶν θεῶν μηχανῶν . ἐπεὶ γὰρ εἰδὲ μεταξὺ τῶν αἰετῶν ὄντων ἄνω καὶ τῶν αἰετῶν ὄντων κάτω γενέσθαι τὰ μέσων , ποτὲ μὴ ποῖς ἄνω , ποτὲ γὰρ ποῖς κάτω ὁμοιόμενα , καὶ συνδόντα τὰ ἄνω πρὸς τῶν τῶν παντὸς πελειότητα . ἢ γὰρ πρὸς τὰ κάτω ῥοπή παρὰφύροιστος ἔχει παρὰφύροιστος δυνάμειν . ἐν δὲ δὴ ποῖς ταύτης ποῖς μέσων τέτοις , ὥστε ἀπαρτίζεσθαι μόνον ὡς ἂν βέλονται , καὶ πανταχόθεν αὐτὸς εἴη τις ὁμοιοῦν κακίας ἀνάστων . Ἀλλὰ ταῦτα μὴ ὅτι πλεονεχθῆναι καὶ

mali sumus , eiusque rei potestas nostra est , neque quicquam est quod nostram vel voluntatem vel declinationem ulla ex parte vel coget vel prohibere possit : hæc natura & vis libertatis (meo quidem iudicio) præclara est , & magnifica , & principalis , atque illius auctor bonus & potens . Sin ipse animus per sese aberrarit , cum ne aberraret penes ipsum esset : quis æquius aberrationis illius auctor dicatur , quam ipse animus , qui principium & causa est tam boni quam aversionis à bono , qui quæ ipso principium habeat aversionis ? Nam ea causa quæ initio eum fecit , non simpliciter talem fecit qui averteretur : sed eum qui , si ipse vellet , minime averti posset . Si ergo voluntas est ipsius animi motus internus , ipse sibi causa erit aversionis . Ac observa Dei solertiam . Nam cum in medio eorum , quæ semper sursum , semperque deorsum sunt , quædam existere oporteat media , quæ alias supernis , alias infernis assimilarentur , & extrema cum universi perfectione devincerent , nutus vero & propensio ad inferiora suborta vim habet eam quæ averti à recto queat : tantam mediis hisce vim impertiit , ut quoad ipsa vellent , inconcussa manerent , & ipse undecunque nullius auctor mali convinceretur . Atque hæc prolixius tractata , non

μόνον πρὸς τὸ Ἐπικτήτου ῥηθὲν ὡς
λόγον ἀρμόζει, ἀλλὰ καὶ πρὸς
τὸν θεὸν τῆς τῆ κακῆς ἀποστά-
σεως, ὃν μετ' ὀλίγον διδάσκει.
ἐπεὶ πρὸς γε τὸ παρὸν δοκεῖ καὶ
τῆτο οἶμαι ῥηθὲν, ὅτι ὅταν λέγῃ
ὁ Ἐπικτήτης, θέλε γίνεσθαι τὰ
γινόμενα ὡς γίνονται, ἢ πρὸς τῆς
ψυχικῆς λέγει κακίας, (ἢ γὰρ ἂν
διροῦν ἔλεγε οὐδ' τῇ κακίᾳ τῇ ἐ-
αυτῶν καὶ τῇ τῶν ἄλλων ἀρε-
σκομῆς,) ἀλλὰ πρὸς τῶν εἰς τὸ
σῶμα καὶ τῶν ἐκτὸς συμβαινόν-
των, οἷς διώσται ὁ πεπαιδευ-
μένος ὅποια πρὸς αὐτὸν καλῶς χρη-
σθῆναι, καὶ ὅσα ἂν ἢ σκληρότε-
ρα, πολλὰ μᾶλλον ὥς αὐτῶν
ὠφελήθῃ. καὶ γὰρ ἐκείνᾳ ἐστὶ
τὰ γινόμενα, ὅπερ ἀπαίδευτοι
ζητῶμεν ἀκολουθεῖν ταῖς ἡμετέροις
οῤέξεσι τε καὶ ἐκκλίσεσιν. ἀλλ'
ἐχ' αἱ οῤέξεις αὐταὶ καὶ ἐκκλίσεις,
ἐν αἷς τὸ ἀγαθὸν ἡμῶν καὶ τὸ κα-
κόν· αὐτὰ γὰρ ἐφ' ἡμῶν εἰσὶν ὡς
βυλόμεθα· τὰ δ' οὐκ ἐφ' ἡμῶν
συμβαίνει μὴ ζητεῖν γίνεσθαι ὡς
θέλομεν, ὅτι μήτε κύριοι τῶν
ἐσθλῶν, μήτε αἰεὶ συμφερόντως ζη-
τῶμεν· τὰ μὲν ἡδὲα πολλὰ καὶ, καὶ
βλαβερά πυχάνη, ζητοῦντες γί-
νεσθαι· τὰ δ' σκληρότερα, καὶ
λατρεῖν πρὸς ἀγῶνται, πρὸς αὐτῶν
μῆτοι.

ad ea solum pertinent, quæ nunc
ab Epicteto dicuntur : sed ad ea
quoque declaranda, quæ de mali
ortu & causâ paulo post idem do-
cebit. Nam in præsentia qui-
dem hoc utique satis est, cum di-
cit Epictetus ; Velis ea quæ fi-
unt, ita fieri ut fiunt : cum non
loqui de animi improbitate, (ne-
que enim ille dixerit, bene agi
cum illis, qui & sua & aliorum
improbitate delectentur) sed de
iis quæ corpori & rebus externis
accidant, quibus homo eruditus
cuiuscunque fuerint modi recte uti
possit, & quo duriora fuerint, eo
fructum ex his capere uberiorem.
Nam illa sunt ea quæ fiunt, quæ
nos, dum ineruditi sumus, nostris
appetitionibus & declinationibus
congruere volumus : non autem
ipsæ appetitiones & declinationes,
in quibus bonum & malum no-
strum est situm. Hæ enim penes
nos sunt, nostrique arbitrii. Quæ
autem nostri iuris non sunt, ea sua-
det ne studeamus fieri ut volumus,
quod id nec penes nos sit, nec
perpetuo nobis expediat : qui scire
ea, quibus delectamur, quamvis
perniciosa, fieri cupiamus : asperio-
ra vero, licet medicinæ loco adhi-
beantur, recusamus.

ΝΟ' σ' ο' σώματός ἐστιν ἐμπόδιον, περιαιρέσεως ᾗ ἔ, ἐὰν μὴ αὐτὴ θέλῃ. χῶλανσις σκέλας ἐστὶν ἐμπόδιον, περιαιρέσεως ᾗ ἔ. καὶ τῷτο ἐφ' ἐκάστων τ' ἐμπιπτόντων ἐπίλεγε. δι' ἡγήσεις ᾗ αὐτὸ ἄλλ' πινός ἐμπόδιον, σὺν ᾗ ἔ.

Εἰπὼν, ὅτι τὸν βυλόμενον δι' ἑρῶν ἔ' χερὶ ζητεῖν τὰ γινόμενα γίνεσθαι ὡς θέλει, ἀλλὰ θέλει γίνεσθαι ὡς γίνεται, ἀλλ' τῶτων ἅμα μὴ τὸ περικείμενον ἐπιδείκνυσιν, ὅτι δι' ὁμοῦ δὲ φέρειν τὰ ἀπὸ τῶν ἐκτὸς περιπίπτοντα δυναρεῖ. ἅμα ᾗ ἔ' πασιν, ὡς οἴμαι, λύει πινά. Καὶ ἡ μὴ ἀποδοξίς πιαυτή τις φαίνεται· εἰ μὴ ἡμέτεροι ἦν τὰ ἀπὸ τῶν ἐκτὸς περιπίπτοντα δυναρεῖ, ἔδει μὴ καὶ ἔ' τως, εἴπερ ὠφέλιμα ἦν, δι' ὁμοῦ φέρειν αὐτὰ καὶ ἡ δυναρεῖται· εἰ ᾗ μὴ ἐστὶν ἡμέτεροι, ἀλλὰ ἕκαστον ἄλλ' πινός, τί δυναρεῖται μὴ πῶς ἀποδοξίς; νόσ' ο' σώματος ἐμπόδιον· καὶ καλῶς ἐμπόδιον εἶπεν, ἔχει κακόν· ἔ' ᾗ κακόν τῷ σώματι ἢ νόσ' ο' ἔ' ἢ φθορᾷ, ὡς δέδεικται περὶ τὸν, ἀλλ' ἐμπόδιον τῶν ἐνεργειῶν αὐτῶν καὶ χῶλανσις, ἢ αὐτὸς εἶχεν Ἐπίκτητος. διὸ καὶ ἀπὸ ζωῆς, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ γλώσσης φθίγγεται μόνον. καὶ ἡ χῶλανσις ἔν σκέλας ἐστὶν ἐμπόδιον, καὶ πινία δαπάνης, περιαιρέσεως ᾗ ἔ, εἰ

Μorbus est corporis impedimentum : instituti non item , nisi ipsum velit . Claudicatio pedis est impedimentum , instituti non item . Quod si singulis in rebus qua incidunt , considerari : invenies eas alterius cuiuspiam rei , non tui , esse impedimentum .

Qui res secundas sibi esse velit, non id operam dare oportere dixit, ut ea quæ fiunt, ita fiant ut ipse velit, sed ut ita fiant ut fiunt. Quibus verbis simul id quod nunc propositum est, indicat, externarum rerum difficultates ferendas esse modice : simul, ut opinor, quiddam quod obici possit dissolvit. Ac probatio huiusmodi fere mihi esse videtur. Siquidem nostri iuris essent externæ difficultates : vel sic, quia nobis expedirent, æquis animis, licet acerbiores, fuerint perferendæ. Si vero nostri iuris non sunt, sed earum quælibet alterius cuiusdam : quid moleste ferimus aliena? Morbus corporis est impedimentum. Et recte impedimentum dixit, non malum. Neque enim corpori malum est morbus aut interitus, ut prius est demonstratum : sed impedimentum actionum illius est claudicatio, qua ipse præditus fuit Epictetus. Quare verba eius nō ex ore, sed ex animo depromuntur. Claudicatio igitur pedis est impedimentum : paupertas impeniæ, non

μη

μη αὐτὴ θέλει . εἰ μὲν ἔν σῶ-
μα ἡμῶν , ἢ σκέλεσσι , ἢ χεῖμασιν ,
ἡμῶν ἂν ᾖ ταῦτα ἐμπόδιον . εἰ δὲ
τάτων μὴ ἔδεν , ψυχὴ δὲ λογικὴ
τῷ σώματι χρωμένη ὡς ὀργάνῳ καὶ
τοῖς ἐκτὸς εἰς ὑπηρεσίαν , τὸ δὲ ἀ-
γαθὸν καὶ τὸ κακὸν ἐν προαιρέσει
ὅτε ἐμποδίζεται ὑπὸ αὐτῶν , δι-
λόν ὅτι ἔδε ἡμεῖς ἐμποδιζόμεθα .
ἔδε ἡμῶν εἰν ἐμπόδιον τῶν ἔξωθεν
προσπιόντων ἔδεν , ἀλλ' ἕκαστον
ἄλλου τινός , ὃν ἡμεῖς ἔδεν ἑσμεῖν .
ἔδε ὡς ὅττι οἰκείοις καὶ συγγενέ-
σιν αὐτοῖς συμβαίνει ἃ ἔτι πλεον
προαίρειν ἢ ἄλλοις οἰκείον .
ἴσχειν κακὸν , πλεον συγγενέσιν . Οὐ-
τω μὲν οὐκ οἶμαι τὸ προκείμενον
δοξοδιδέσκειν . ἔντασιν ἃ λύει τι-
νὰ δὲ τῷ συμφέροντι ὡς οἶμαι ,
κατὰ δὲ τῶν ῥητόρων δεινός .
φαίη ἃ ἀντις μηδὲ συμφέρον εἶ-
ναι τὸ νοσεῖν , ἢ τὸ πένεσθαι . τίς
ἃ νοσῶν , διώσκει τὰς κατὰ φύ-
σιν ἐνεργείας δοξοδιδόναι ; τίς δὲ
πάνυ πεινόμενος , ὅτε ἀναγκα-
ζεται τῷ πεισμοῦ τῶν ἀναγκαίων
προσκαρπερεῖν ; Δύει ἐν ταύτῃ πλεον
ἔντασιν ἐκ τῷ πλεονόν καὶ πλεον
πείνῃ , καὶ τὰς πεινύτας πεινύσεις
μη εἶναι προαιρέσεως ἐμπόδια , καθ'
ἣν ἐσώσκει ἀνδρῶν , ἢ καθ' ἣν
τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν . τίς ἃ κα-
λύει τὸν νοσούντα τὰ μὲν κατὰ φύ-
σιν αἰσθῆσθαι , τὰ δὲ κατὰ φύ-
σιν ἐκκλίνειν ; τί δὲ ἢ ἄρα πε-
νία ἠνάγκασε τῶν μὴ καλῶ καὶ ἀ-
γαθῶ ἀνδρὶ περὶ πάντων ποιῆσαι ; ἢ χ'

voluntatis nisi ipsa velit. Quod si
corpus essemus, aut pes, aut pec-
cunia, nostrum ista essent impedi-
mentum. Quia vero nihil horum
sumus, sed animus rationis parti-
ceps, corpore pro instrumento u-
tens & rebus externis ad ministe-
rium: & quia bonum & malum
in voluntate situm, ab istis non im-
peditur: ne nos quidem impediri
constat, neque nostrum esse impe-
dimentum quicquid extrinsecus
acciderit, sed singula alterius ali-
cuius, quorum nos nihil sumus:
eoque ob illa non succensendum,
quasi nostra essent. Ita enim fit, ut
voluntas ob res alienas suo labore
malo, ægritudine. Et sic id quod
propositum est, demonstratum esse
arbitror. Solvit enim id quod ab
utili obici queat, ut Rhetores di-
cūt. Dixerit enim aliquis, ægrotare,
aut egere, non esse utile. Quis enim
ægrotans muneribus naturæ fun-
gi potest? Quis in extrema inopia
quærendo victui invigilare non co-
gitur? Hoc igitur argumentum
solvit, quod morbus, paupertas
& id genus incommoda, non sunt
impedimenta voluntatis, à qua
tum natura hominis, tum bonum
& malum pendeat. Quis enim
vetat ægrotantem naturæ suæ am-
plecti consentanea, declinare con-
traria? Extrema vero inopia, quo-
modo impellet suscipere aliquid
bono viro indignum? An non

ἢ καὶ Διογένης , καὶ Κράτης , καὶ Ζήνων τότε γησσίως ἐφιλοσώφισεν , καὶ τὸν κατὰ φύσιν ἤκοντα τοῖς ἀνθρώποις βίον , καὶ τὸν ἐν τῇ λιποτηπιαστικῇ τῷ μαλίστα τοῖς ὁρᾶν δυναμύοις ἐπεδείξαντο , ὅτι πλὴν ἀκραν ἀκτημοσιώλου ἀντὶ τῆς ἀπορίας ἡλᾶξαντο ; τίς γὰρ οὐκ ἀγαπᾷ τεῖναι τὸν ποῖτον , λαμβάνειν χάριν μᾶλλον ἢ περὶ διδόναι νομίζων ; καὶ πῶς ἄλλων δεόμεθα παρὰ δειγμάτων ; ὅτε αὐτὸς ὁ ταῦτα λέγων ἐπίκτητος , καὶ δούλος ἦν , καὶ τὸ σῶμα ἀσθενές , καὶ χωλὸς ἐκ νέας ἡλικίας , ἔπειναι ἀκροτάτω ἐπετήδωκεν , ὡς τὸ ἐν Ρώμῃ οἶκμα αὐτῷ μηδέποτε κλειθεὶς δεηθῆναι , ἅπερ μηδὲν ἔχον ἔχον , εἰ μὴ πλὴν σιβάδα καὶ πλὴν ψίαθον , ἐφ' ὧν ἐκάθισεν . καὶ ἕτος ἐστὶν ὁ λέγων . Χάλασις σκέλευς ἐμπόδιον , περιαιρέσεως ἢ οὐκ , εἰ μὴ αὐτὴ θέλη . ὥστε ζωῆς περιφέρειαν οὐκ ἔχων , καὶ ἐχὼν τὰ ἐπαινεῖσθαι δοκούντα παρὰ δόξαν λέγειν . ὅπερ οἱ πολλοὶ ποιεῖσιν ἡμῶν . διὸ καὶ ἕτως εἰσὶ δεκτικοὶ τῶν ἀμοιβῶν ψυχῶν οἱ τεθεὶς τῷ ἀνδρὸς λόγοι .

non & Diogenes & Crates & Zenon tum germane philosophati sunt , vitamque naturæ humanæ consentaneam & tenuitatis divitiarum , oculatis quidem hominibus tum vel maxime demonstrarunt , copiis & opibus cum extrema inopia commutatis ? Quis vero talem virum æquo animo non alat ? Quis non accipere se potius quam dare beneficium existimet ? Atque adeo , quid alia exempla requirimus ? cum is ipse qui hoc dicit Epictetus , & servus fuerit , & infirmo corpore , & ab ineunte ætate claudus , & extrema paupertatis ita studiosus , ut eius domuncula Romæ nullis unquam claustris eguerit , ut in qua nihil esset præter lectulum & culcitram in quibus dormiret . Et is est qui dicit , Claudicationem pedi esse impedimento , non voluntati : nisi ipsa voluerit ; oratione è vita sua deprompta . nec in eo laborat , ut illa proferat quæ vulgo laudantur , id quod plerique facimus . Quare huius viri sermones felicium animorum specimen germanum exhibent .

Κ Ε Φ. ιδ. .

C A P. XIV.

Εἴς τινος τῶν περὶ πλόντων μέμνησο ὑπερέφωρον πρὸς αὐτὸν ζητεῖν, τίνα διδάμνεις πρὸς τὴν χρῆσιν αὐτῆς. εἰάν καλὸν ἴδῃς, ἢ καλῶς, δέξησαι διδάμναι πρὸς ταῦτα ἐγκρατεῖαν. εἰάν πόντον πρὸς φέρεται, δέξησαι καρτερίαν. εἰάν λοιδορίαν, δέξησαι ἀνεξικακίαν. καὶ ὅτως ἐπιζήσῃς σε ἕχ' ἀρπάσσῃσιν αἰ φαντασίαι.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

Μεγάλα προτείνας πνὰ, καὶ ἀδύνατα δοκῶντα εἶναι πολλοῖς, ὡς τὸ τίς νόσον ἔσται σώματος ὡς ἀλλότριον κακὸν ἐπιπύειν, καὶ θέλειν γίνεσθαι τὰ γινόμενα, ὡς γίνεται· καὶ ὑπὲρ μὴ τῶν ἡδίων τῶν περὶ πλόντων ἐξωθεν μὴ δελεάζεσθαι, ὑπὸ τῶν λυπηρῶν μὴ ταπεινῶσαι· εἰκότως προτίθεται δεῖξαι ὅτι δυνατὰ τριῦτά ἐστι, καὶ οὐκ ἀδύνατα πρὸς ἐπιμέλειαν. καὶ δείκνυσιν, ὅτι τίς ψυχῇ ποιήσας τίς ἀνθρώπινω, οὐκ αἰὲν ἀνω πεφυκῆαν μέλειν, ὡς τὰς ἀγγελικὰς, καὶ ἐπὶ πρῶτον τὰς θείας, ἀλλὰ καὶ εἰς γένεσιν ποτε καταβάνας, καὶ τοῖς πικροῖς ὁμιλῶσαν, διδάμεις ἔδωκεν αὐτῇ κατ' ἑκάστη, πρὸς αἵ διωήσεται ἀβλαβῆς ὑπὸ τῶν πικρῶν ἀφραίνειν καὶ ὑπερβίβειν αὐτῶν πρὸς μὴ τὰ ἡδία δοκῶντα, ἐγκρατεῖαν.

Quicquid incidere, in eo ad te conversus, inquirere memento, qua facultate sis ad usum eius instructus? Si quem formosum formosamve videris: ad eam rem temperantia facultas in promptu erit. Si labor obiectus fuerit, tolerantiam reperies. Si conviciium, patientiam invenies. Quod si te ita consuefeceris, visis non obtemperabis.

COMMENTARIUS.

Magna quædam proposuit, quæque multis non posse fieri videntur: cuiusmodi est, morbum corporis ut alienum malum esse despiciendum: velle quemque debere, ut ea quæ fiunt, ita fiant ut fiunt: item nec externarum rerum suavitatibus nos demulceri, neque molestiis affligi oportere. Merito igitur nunc ostendere instituit, fieri ista posse, nec negata esse naturæ humanæ quæ præstare iubeamur. Ostendit autem hoc modo: Humanum animum sic esse conditum, ut non semper supra maneat, ut angelicæ, & præ his divinæ mentes: sed ut & ad ortum aliquando descendat, & huiusmodi rebus conficietur. Datas igitur unicuique vires & facultates, quibus permanere incolumis, illasque res vincere & superare possit: adversus opinionem rerum iucundarum, continentiam; (Dixit autem continentiam, & non

(καὶ)

(ὡς οὐκ εἶπε σωφροσύνη, ἀλλ' ἐγκρατεία· ἐπειδὴ πρὸς τοῦτο ἐτι παιδομαχίαι εἰσὶν ἢ ἀφρονεῖς) ὅφ' ὧν κινεῖται μὴ τὰ πάθη καὶ ἀμφισβητεῖ πρὸς τὸν λόγον· ἡ γὰρ τῶν ὅταν ἡ παιδεία ἀνύσκηται. Καὶ τὸτό ἐστι τὸ ἐγκρατὲς τῆς ζωῆς εἶδος. ὡς ὅταν γε μὴ κρατῇ τὸ πάθος ὁ λόγος αὐτοῦ ἡττώμενος, ἀκρατὲς ἡ ἀφρονεῖς λέγεται. ὅτι τῶν τελείως πεπαιδευμένων τὸ παθητικὸν ὅπερ ἐν ἡμῖν παιδικὸν καθέστηκε, τελείως καὶ ἀναμφισβητήτως ὑποκύκει τῷ λόγῳ, ὡς ὑπὸ ἐκείνων κινεῖσθαι μόνον ἐφ' ὧν ὁ λόγος πρὸς τὰς ἐξ ὅτε, καὶ ἐφόσον. Ἐξ ἑστὶ τῶν σωφροσύνης, σωτηρία, καὶ ὑπεροχῇ τῇ ἐν ἡμῖν φρονεῖν. μελέτῃ γὰρ τῶν τοῖς παιδεύουσιν ὑποκλινόμενον, καὶ ἀφροσύνη μόνον ὑπὸ αὐτῶν ζῶν τὴν μένει ἡ ὁλοκληροῦν, ὑπερέχον τῶν παθῶν. πρὸς τὰ δὴ πᾶσι καὶ τὰ λυπηρὰ τοῖς μὴ πεπαιδευμένοις ἀνδρεία παρέστι, ἐδὲ παρελθεῖν εἰσω τῶν τῆς ψυχῆς πρὸς τοῦτον συγχωρεῖσθαι λύπην, ἀλλὰ τὰ δὴ πᾶσι πάντα ὡς γυμνάσιον αὐτῇ πρὸς τὸν νόμον, ἀλύτως καὶ ἀδολίμως ἐκπνεῖσθαι. τοῖς δὲ παιδομαχοῖς κατεργεία, πρὸς τὰ συμβαίνοντα λυπηρὰ γενικῶς ἀντιπαρῆναι, καὶ ποιῆσαι μὴ καταπίπτειν τῷ ψυχρῷ, ἀλλὰ μάχεσθαι, καὶ ἀμυνεῖσθαι ταῖς τῆς λύπης παθῶν. ἡ γὰρ ἐν τῇ τῆς κατεργείας ἀντίταξις, τὸν μὴ λόγον ποιεῖ νικᾶν, τὸ δὲ πάθος ἡττῶσθαι. καὶ τὰς πολλὰς γινόμεναι μὲν φρονήσεως, σωματικῆς

temperantiam, quia cum iis qui adhuc erudiuntur sermo institutus est;) in quibus commoventur quidem affectus, & cum ratione certant; sed vincuntur, si ratio efficax fuerit. Atque hoc est continens vitæ genus. quemadmodum cum non vincit affectum ratio, sed ipsa vincitur: is habitus incontinens dicitur. In iis vero qui perfecte sunt eruditi, affectiones, quæ puerile quiddam in nobis sunt, perfecte & citra controversiam rationi parent, ut ab iis tantum moveantur quæ ratio iusserit, & quando & quatenus: estque temperantia incolumitas & dominatus rationis nostræ. Dividitur enim hæc, cum ab affectibus subigitur, ab eisque discerpitur: viva vero manet & integra, cum affectiones superat. Ad res porro laboriosas & molestas eruditus fortitudo præsto est, quæ dolorem ne ad vestibulum quidem animi accedere patiatur, sed omnia aspera tanquam exercitationis ergo sibi obiecta, sine molestia & afflictatione perferat. Iis autem qui erudiuntur tolerantia succurrit, abiectis molestiis generose resistens, atque efficiens ne animus concidat, sed pugnet & propulset doloris ictus. Nam acris tolerantia adversatio victoriam rationi confert, perturbationi cladem. Quæ si sæpe adhibita cum prudentia fuerit, perturbatio

ζῆται

ζεῖται· τὸ πᾶσι ὡπαίειν τῷ λό-
 γῳ, καὶ μὴ ἀνῆλθεῖν περὶ παιδου-
 ρήν. καὶ οὐκ ἐπὶ χρεῖα τὸν λυ-
 πόμενον καρτερεῖν. εἰ δὲ λυπεῖται
 ἐπὶ ὁ ποιεῖται. εἰ δὲ ἢ ὀρέγε-
 ται πνῆ, εἰ δὲ ὀστοπυχαίνει, εἰ-
 τε ἐκκλίνει τι ὃ πλεονέχεται. Πᾶ-
 σι ἢ λύπη ἐπὶ ταῖς συμβαίνει·
 πρὸς ἢ λοιδορίαν φησὶν δόξεις
 αὐτῷ ἀμυντήριον πλὴν ἀνέξικα-
 κίαν. εἴτε ἢ πόνον εἴτε θλίψιν
 τῇ ἑαυτῆς φύσει ἢ λοιδορίᾳ τοῖς
 λοιδορευμένοις, ἀλλὰ τὸ δόγμα
 τὸ ἐν ἡμῖν ἢ κενόδοξον ἢ θυμοει-
 δές· ποιεῖται ἢ μόνον ποιεῖ κατα-
 γινώσκον τῇ λοιδορουμένῃ. Ἰνα-
 ρὴν μὴ μετὰ πάθος ἡμετέρᾳ κα-
 τὰ γνώσιν γένηται, γινώσκον μὴ
 χεῖρ πλὴν τῇ λοιδορουμένῃ κα-
 κίαν. ἢ ἢ ψευδῶς λοιδορεῖ, ἢ δι-
 ἐχθρον πᾶσι· ἀνέχεσθαι ἢ αὐ-
 τῆς ὡς εἰδὲν ἡμᾶς βλαπείσης· τά-
 χεα ἢ τῆς μὴ κακίας τῇ λοιδο-
 ρουμένῃ ἀνέχεσθαι, ἐννοοῦντας
 ὅτι αὐτὸς ὁ βεβλαμμένος ἐστὶν ὁ
 πλὴν ἑαυτῷ παραίρεσιν, ταῦτόν ἢ
 εἰπεῖν, ἑαυτὸν κακύναι. ὅτι ἢ
 τῆς λοιδορίας καὶ ὠφελῆσθαι πάν-
 τως· παραφανῶς μὴ, εἰ εἴη ψευ-
 δής· εἰ δὲ καὶ ἀληθής ἢ, ὅτι ἐκ-
 φαίνει πὶ τῶν ἡμετέρων κακῶν, ἢ
 ἀγνωστέον παρ' ἡμῶν, ἢ γνωστέ-
 ον μὴ, νομιζόμενον ἢ λανθάνον
 τοῦ αἵματος. ἰκανὸν γάρ ἐστι τῷ ὀστο-
 πρέφει τοῦ ἀρχομένου παιδιδέσθαι,

affuescit parere rationi, & non ad-
 versari : quippe iam erudita. Ne-
 que iam opus est, ut cum mole-
 stia toleretur aliquid. Neque enim
 qui talis est, adhuc dolet. Ne-
 que enim appetit quicquam, ne-
 que frustratur ulla re, neque de-
 clinat quicquam in quod incidit.
 Omnis autem dolor hisce de cau-
 sis excitatur. Ad convitium por-
 ro propulsandum patientia prae-
 sto erit. Neque enim laborem,
 neque afflictationem suapte na-
 tura convitium iis qui id audiunt
 infert, sed decretum quod in no-
 bis est sive vanum, sive iracun-
 dum. Illud quidem tantum fa-
 cit ut improbet convitiatore. Ne
 igitur ex affectu nostro impro-
 batio illa fiat : cognoscenda qui-
 dem est convitiatoris improbitas,
 (aut enim falsò convitiatur, aut
 ob simultatem aliquam,) ipsum
 vero convitium ferendum, cum
 nihil nobis noceat. Quid ve-
 ro si convitiatoris improbitas vel
 hac de causa, quod is ipse lædi-
 tur, ferenda est, qui volunta-
 tem suam, hoc est, qui se ipsum
 contaminarit? E convitio autem
 etiam fructus aliquis est capien-
 dus, isque haud dubius, si fal-
 sum id fuerit. Atque adeo etiam
 si verum fuerit, quod malum
 aliquod nostrum reteggit, aut no-
 bis ignotum, aut ut notum sit, eiusmodi tamen, quod latere alios pute-
 mus. magnam enim hoc vim habet ad tirones eruditionis cohibendos,

καὶ μὴ πῶς ἀλλ' ἄλλ' μόνον τὸ ἀγαθόν,
ἀλλὰ καὶ ἀλλ' φιλοπρίαν τῶν ἐν-
παροτέρων κρατύντας παθῶν. χρη-
σιμὸν γὰρ πρὸς τὰ τῶν ἄλλων πα-
θῶν διορθώσων ἡ φιλοπρίαν. διὸ
καὶ ἐξαττὸν λέγεται χιτῶν τῶν πα-
θῶν ἡ φιλοπρίαν· ὅτι τὰ ἄλλα πά-
θη σωεργίας αὐτῆς ἀποδυσμελὴς ἡ
ψυχῇ, ἐχάτῳ ἀποδύεται ταύτῃ,
εἰς αὐτὸ λοιπὸν τὸ ἀγαθὸν ἀπογυμνα-
σμένη. Χρηστὴν φησὶν ἐφ' ἐκάσῃ τῇ ἐξω-
θεν πρὸς πρίαντων καὶ πρὸς τὸ ἐκτὸς
ἐλκόντων μὴ συναρπάζεσθαι δι' οὗτος
ἀπὸ τῆς φαντασίας αὐτῆς, ἡ ἀγαθὸν τὸ
πρὸς πρίαν ἡ κακὸν λεγόντος· μηδὲ
ὄρεξιν ἡ ἐκκλίσιν δι' οὗτος κινεῖν, ἀλλὰ τὴν
ἐν ἡμῖν ὅσαν συμμαχίαν δέροντα, καὶ
πρὸς καλεσάμενον σωὲν ἐκείνη, καὶ δι'
ἐκείνης ἀμυνέσθαι τὰ πρὸς πρίαν.

Κ Ε Φ. ιε'.

ΜΗδέποτε θηλή μηδεὸς ἄνης, ὅτι
ἀπώλεσεν αὐτὸ, ἀλλ' ὅτι ἀπέ-
δωκεν τὸ παιδίον ἀπέθανεν; ἀπεδόθη.
ἡ γυνὴ ἀπέθανεν; ἀπεδόθη. ὅτι χω-
ρίον ἀφῆκε; ὅτι ἐν τῷ τῷ ἀπεδό-
θη. ἀλλὰ κακὸς ὁ ἀφελόμενος. τί δέ
σοι μέλει, ἀλλ' ὅτι σὺ δὲς ἀπῆλθες; αὖ
διδῶ, ὡς ἀλλοτρίῳ αὐτῇ θηλή, ὡς
τῷ πανδοχείῳ οἱ πελόντες.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

Εἰπὼν περὶ τῆς ἐκτὸς πρὸς ἡ-
ψέως καὶ περὶ πώσεως, τίνα τὴν καὶ
ὅπως χρὴ λαμβάνειν, καὶ ὅπως δὲ τοῖς
ἐξωθεν περὶ πρίαν ἡ δέσει καὶ τῇ λυπη-
ροῖς κεχρησθῇ, περὶ τῆς ἀποβολῆς αὐτῆς

qui nondum propter solum bo-
num, sed & ex ambitione sordidio-
res affectus moderantur. Utilis
enim est ad affectuum qui in nobis
vigent, correctionem ambitio. Un-
de extrema tunica perturbationum
ambitio dicitur, quod reliquis per-
turbationibus ipsa adiutrice exutus
animus, hanc postremam exuit, ut
tandem ad ipsum bonum nudus
perveniat. Non debemus igitur
(inquit) à quolibet externo casu
nos ad res externas trahente, sta-
tim assentiri visio eius, quo id quod
accidit bonum malumve dicitur,
neque appetitionem aut declina-
tionem statim commovere: sed iis
auxiliis, quæ intra nos habemus, ac-
citis & adhibitis, quicquid inciderit
propulsare.

C A P. XV.

NUnquam te quicquam perdidisse
dicito, sed reddidisse. Filiolus obiit?
Redditus est. Pradium est ereptum? An
non id quoque est redditum? At imbro-
bus est qui eripuit. Quid id tua refert,
per quem is quid dederat, abs te repetie-
rit? Sed quamdiu concesserit, tanquam
alienum, id curato, ut cauponam viator.

COMMENTARIUS.

DE rebus externis usurpandis,
deque rerum quarundam even-
tu locutus, & ut rebus oblati tam
suavibus quam molestis utendū sit:
nunc quemadmodum iis amissis

viii

νῦν λέγει, πῶς χρὴ ἐπ' αὐτῇ διαπί-
 ρεσθαι. Ἐπεὶ ὅν ο μὴ τὰ ἴδια ἑαυτῷ
 νομίζων δοποκλύει, & διωάται μὴ
 καὶ λυπεῖσθαι, καὶ τὸν ἀφελόμενον
 μέμφεσθαι· ὃ ᾧ τὰ ἀλλότρια δοπο-
 διδός, εἰ μὴ πᾶν ἀγνώμων εἴη, ὅ-
 τε λυπεῖται ὅτε μέμφεται τῷ τὰ
 οἰκεία ἀναλαμβάνοντι· ἐστὶ ᾧ τὰ ἐκ-
 τὸς ἤχη ἡμέτερα, διό ὃ δ' ἐφ' ἡμῖν ἐ-
 σιν, ἀλλ' ἡμέτερα μόνον, ὅρεξις ἐστὶ καὶ
 ὀρμὴ καὶ ἐκκλισις, ἐν οἷς τὸ ἀγαθὸν
 ἐστὶ καὶ τὸ κακὸν τὸ ἡμέτερον· χρὴ
 περὶ τῶν ἐκτὸς, ὡς περὶ ἀλλοτρίων
 βεβαίως διακείμενον περὶ χεῖρον ἐ-
 χεῖν τῷτο. ἔσται ᾧ περὶ χεῖρον, εἰ μὴ
 μέχρι τῶν ὀνομάτων ὡς ἐπ' ἀλλο-
 τείοις διακείμεθα, καὶ σωεθίζωμεν
 ἑαυτὸς μέχρι καὶ τούτων. Οἱ μὴ ἔν
 τῷ παιδίᾳ δοποθανόντι οἰμώζων, καὶ
 λέγων χαλᾶται αὐτὸν, δῆλός ἐστιν ὡς
 ἐπ' ἰδίῳ περὶ χεῖρον διακείμενον· καὶ
 διατῶτο ἀπώλειαν καλῶν πλὴν ἀ-
 φαίρεσιν, & διυαεργίῳ ἐπ' αὐτῇ,
 καὶ δι' ἧλ' ὃ ποιᾷτός ἐστιν, εἴπερ ἡ-
 διώατο, & ἀμύνεσθαι τὸν ἀφελό-
 μενον θέλων. ὃ δέ γε ὡς ἀλλότριον
 δοποδεδωκέναι νομίζων, ὅτε ἑαυτὸν
 θλίβει, ὅτε αἰπᾶται τὸν ἀναλαβόν-
 τα ὃν δέδωκε. Καὶ ὅρα οἷον δια-
 τῶν ἡμῖν διπδεῖκνυσιν ὃ ἐπίκτη-
 τόν· ὅτι ἢ μόνον ἢ ἐννοία πλὴν ἐ-
 αὐτῆς διατῶσιν ἐν πῇσι τῷ περ-
 φερόμενῳ ἐξ αὐτῆς λόγῳ, ἀλλὰ
 καὶ οἱ λόγοι πᾶς ἐννοίας περὶ ἐ-
 αὐτὸς διαπιδέασιν. χρὴ ἔν φησὶ
 καὶ τοῖς ὀνόμασι τῶν ἀλλοτρίων κα-
 λεῖν τὰ ἐκτὸς, ἵνα καὶ δοπο τούτων

affecti esse debeamus, docet. Ut
 autem is qui sua se retur amittere,
 non doleat, & ereptorem accuset,
 fieri nequit. Qui vero aliena reddit,
 nisi plane sit iniurius, neque dolet,
 neque succenset sua repenti. Res
 externæ porro nostræ non sunt, eo-
 que nec in potestate nostra sitæ: sed
 sola hæc nostra sunt, desiderium,
 appetitio & declinatio, in quibus
 bonum & malum nostrum situm
 est. Quæ cum ita sint, plane persua-
 sum atque in promptu habere debe-
 mus, res omnes externas nobis esse
 alienas. Erit autem in promptu, si
 non verbotenus duntaxat pro alie-
 nis ea habuerimus, sed nos ad rem
 ipsam consueverimus. Qui igitur
 filio mortuo plorat, eoque se
 privatum queritur: eum apparet
 sic affectum esse, quasi eum prius
 suum fuisse sensisset. eaque de cau-
 sa amissionem vocat restitutionem,
 eamque moleste fert: nec obscu-
 rum est, talem; si posset, ulturum
 esse ereptorem. Qui vero se alie-
 num restituisse putat, nec se ipsum
 affligit, nec eum accusat qui repe-
 tit id quod dederat. Observabis
 autem quid nobis per hæc ostendat
 Epictetus: quod non modo cogi-
 tatio suam affectionem orationi
 quæ ab ea profertur imprimat, sed
 etiam verbis excitentur cogitatio-
 nes, atque afficiantur. Sunt igitur
 (inquit) res externæ alienæ appellā-
 dæ, ut ipsis nominibus admoniti

alienas eas iudicemus, iisque tanquam alienis utamur, & hoc ipsum semper de eis sentiamus. Et quoniam earum cura & studium, amorem etiam erga illas auget, hæc quoque ut rebus alienis adhibendæ sunt: curandæ sunt illæ quidem, non negligendæ: sed non ita curandæ, quasi propriæ, quæque eripi nequeant: sed ut diversorium viatores, qui & alienum id esse norunt, seque statim id relictuos cogitant, dum vero adsunt, commoditatis eius pro virili rationem habent. Præclare autem, QUÆ DEDERIT, inquit: ut in promptu sit, ab alio esse data, eadem erepturo. Quia vero sunt, qui etiam ereptionis modos ad augendum molestiam exaggerent: Quare mihi sic, aut illo modo eripuit? Cur sic periit puer, aut uxor? Facile ferrem, si febre, non convulsione decessisset? Perinde est (inquit) istud, ac si moleste feras, quod is qui dederat, per hunc illud, non autem per alium eripuerit. Enimvero eum qui suo arbitrato dedit, etiam suo arbitrato repetere decet. Exempli autem loco protulit Epictetus ea quæ maximam commiserationem movent, liberos, uxorem: cum quibus reliqua comparata, vel à quibuslibet contemnuntur. Sed quod ipse prius dixit, quodque post repetet, à parvis auspiciandum est. Furatus est aliquis pecuniam: ademittit servulum

ἢ τιῶ

aut ædes, atque etiam rem familia-
rem publicavit; ne dicas ea te per-
didisse, sed reddidisse.

C A P. XVI.

SI proficere studes, istiusmodi cogitationes missas facito: Si mea neglexero, non erit unde vivam. Nisi puerum castigaro, malus erit. Praestat enim perire fame, timoris ac molestia experterem: quam copiis omnium rerum circumfluentem, animo vivere perturbato. Et puerum malum esse praestat, quam te infelicem. A parvis igitur auspicare. Oleum effunditur? villum surripitur? Subiice tibi: Tanti vanit tranquillitas, tanti constantia: gratis autem nihil acquiritur. Cum vero puerum vocas, fieri posse cogita, ut praesto non sit: & ut sit, nihil agat ex animi tui sententia. Neque vero ei tam bene sit, ut tuarum perturbationum habeat ille potestatem.

COMMENTARIUS.

Res externas pro alienis curandas esse, & ut diversorium a prætereuntibus, præcepit. Audit autem dicere quosdam : Si mea neglexero, non erit unde vivam. Nisi castigaro servum, improbus erit. His respondet, primum sermonis institutum observans, quo bonum & malum nostrum in rebus quæ in nostra potestate sitæ sunt collocatur, non autem in corpore, neque in rebus externis. Pertinet autem ad eos oratio qui adhuc eru-

Εἰ πὺν ἔπι ἔτω *ἡ* ἁγία *ἡ* ἐκκλησία *ἡ* ὀρθόδοξος *ἡ* μεληθεῖς ὡς ἀποστόλων, ἔως ὅς *ἡ* πανδοχὴς οἱ ἐπιόντες· ἄκου πνῶν πρὸς τὸ το λεονίων· ἀλλ' ἂν ἀμελήσω τ' ἐμῶν, ἐγὼ ἔξω διατρυφῶ· ἂν μὴ καταλώσω τ' ὅλον, πονηρὸς ἔσμι. Πρὸς ὅς *ἡ* δοκρύνεται, τ' ἐξ ὁρῆς ἐν πασιν φυλάττων ἡ λόγος, τ' τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν τὸ ἡμέτερον ἐν τοῖς ἐφ' ἡμῖν πθέσαν, καὶ ἔτε ἐν τῷ σώματι καὶ ἐν τοῖς ἐκτός. Ἐστὶ ἡ ὁ λόγος πρὸς οὗτο ἔπι πε-

παιδιδυμῆς, ἔπειτα ποιῶν τὴν ἐξίτητον
 χροῖαν, ὡς διαύδαξ ἢ αὐτῶν ἅμα ἢ
 ἢ ἐκτὸς ὀπμιελῆϊδξ ἀβλαβῶς. τῷ πο
 ρῷ τοῖς ἡδὴ πεπαιδιδυμῆσι ὑπαρ-
 χούσι, οἵτινες ἐν ἀσφαλείᾳ αὐτοὺς ἰδρύ-
 σαντες, ἢ ἐν αὐτοῖς ἀλογίαν ὑπο-
 τάξαντες τῷ λόγῳ, ἐδεδοίκασιν ἐπὶ
 μὴ πως ἐξω νόοντες, ὑπὸ τῷ ἀλόγων
 ὀρέξεων πρὸς τὰ ἐκτὸς πρᾶσιν, ὡς
 ἢ ἐκείνων ἀταξίαν ἢ παρεχλῶ
 εἰς δέξων. μένοντες γὰρ ἐν αὐτοῖς
 ἔπειτα, ἐπὶ τὰ ἐκτὸς ὁποῦ τῷ ἐν αὐτοῖς τά-
 ξεως ἀφαιροῦσιν. οἷς ἢ ἐπὶ σφύζει
 τὸ ἀλογον, δὲ ἐστὶν ὀπμιελῆϊδξ πρὸς
 τὰ ἐκτὸς ὁποῦ τῷ ἐν αὐτοῖς τά-
 ξεσι πρὸς ταῦτα αἱ ἀλογοὶ ὀρέξεις, ἐ-
 ἔπειτα μεμετρημένη οὐδὲ ὑποβιβάζει-
 σαι τῷ λόγῳ, καθέλκυσιν αὐτὸν, καὶ
 καταβαπτίζουσιν εἰς τὰ ἐκτὸς, μὴ πως
 ἢ πηδαλίῳ ἢ οἰκίᾳ ὀπμιελῆϊδξ
 μέναι. Τί ἔνδεον ποιῆσαι πρὸς τὸν
 πεπαιδιδυμένον μὴ ὁποχωρήσας τῶν
 ἀναγκαίων τροφῶν; διωκτὸν μὲν
 ἦν, εἰπεῖν, ὅτι πρὸς τὸ ὁποῦ τῷ ἀμε-
 λείας μείωσιν ἢ ὑπαρχόντων ἀνθέξαι
 καλῶς ἢ ἢ παιδιδυμῆς λιτότης, καὶ
 τὸ ὀλιγαρκές, ὅπερ αὐτῷ μάλλον πρὸς-
 ἡκείνῃ· εἰ ἢ μήτε πρὸς ταῦτα ἀντέχοι,
 ἐλπίσαν οἱ τρέφοντες αἰρεμένοι τὸν ἢ
 ὀλίγοις ἀρκέμενον, ἢ ἀφ' ἑαυτοῦ
 ὀπμιελῆϊδξ τῶν ὑπαρχόντων κατὰ
 φρονήσαντα. Διωκτὸν μὲν ἔνδεον,
 ἔπειτα εἶπον, ποιούτοισι πρὸς αὐτὸν
 χρῆσθαι λόγοις, ἀληθῶς λέγο-
 μένοις. ὅ ἢ τούτους μὲν ὡς μαλακοὺς
 παρέχε, καὶ ὡς τὸν τόνον τῆς ἀρε-
 τῆς χαλῶντας, καὶ ὡς τὸν τόνον τῆς

diuntur, necdum eo pervenerunt,
 ut simul & seipfos & res externas
 citra noxam curare possint. Hoc
 enim eruditorum est qui in tuto
 collocati, brutam sui partem ratio-
 ni obedientem præbuerunt: neque
 iam verentur, ne forte foras pro-
 minentes, à brutis appetitionibus
 ad res externas pertrahantur, ea-
 rumque confusionem & perturba-
 tionem admittant. Hi enim cum in-
 tra sese maneant, res etiam exter-
 nas suo ordine moderantur. In qui-
 bus autem appetitus adhuc fervet,
 iis periculum est, ne ad externa con-
 vertantur. Nam brutæ appetiones
 illis cognatæ sunt; nec dum mode-
 ratæ aut rationi subiectæ, eam de-
 trahunt & demergunt in res exter-
 nas, nondum sua gubernacula ten-
 nentem. Quid ergo faciendum est,
 ne is qui eruditur, rebus necessariis
 egeat? Dicitur quidem potuisset, eius
 qui instituitur frugalitatem detri-
 mentis rei familiaris ab incuria or-
 tis facile posse opponi, cum eum
 paucis contentū esse in primis con-
 veniat. Si vero ne hæc quidē suppe-
 tant, nō defore qui & paucis contē-
 tū, & ob sui ipsius curam rei familia-
 ris contemptorem alere velint. Li-
 cuisset igitur, ut dixi, talibus verbis
 respondere, ac vere. At is, talibus ra-
 tionibus, tanquā mollibus, & nervos
 virtutis incidentibus, eiusq; purita-
 tem contaminantibus, si omnibus
 τῷ καθαρῶτα αὐτῆς, εἰ πάντη
 πάντως

πάντως τῶν ἐκτὸς περιδεήσεται, εἰς ἣ τὸ ἄκρον αὐτὸ τῆς συγκρίσεως ἀνέβη. κρεῖσσον γάρ ἐστι λιμῷ ὀποθῆναι ἄλυσιν καὶ ἄφοβον γενόμενον, καὶ ὀπολαβόντα τινὲς αὐτῷ τελειότητα, ἢ ζῆν ἐν ἀφθόνοις περιεσόμενον. τί γὰρ ὄφελος τῆς τῶν ἐκτὸς ἀφθονίας τῷ πρὸς φύσιν ἀσκημένῳ, καὶ βλαπτομένῳ μᾶλλον ὑπὸ αὐτῆς; τί γὰρ ὄφελος πολυτελῶν καὶ ποικίλων ὄψων τῷ μὴ διωαρμένῳ ἀπὸ νόσου ἀβλαβῶς αὐτοῖς χρῆσθαι; Κρεῖσσον γὰρ καὶ τὸν παῖδα κακὸν γενέσθαι, ἢ σὲ κακοδαίμονα. εἰ μὲν γὰρ διωατὸν ἦν σταυτὸν ζώοντα ὃ παιδὸς ἐπιμελεῖσθαι, τότε αὖ ἦν κάλλιον· εἰ γὰρ ἀδυνάτοισιν τότε δυοῖν ἔνεκεν, καὶ ὅτι ἀπαίδευστος ὅτε αὖ ἄλλον παιδεύσεις, καὶ ὅτι τὸν παῖδα μηδὲν ὠφελῶν αὐτὸς τὰ μέγιστα βλάπτειται, καλὸν αὖ εἶη λοιπὸν, ἐκείνον μὲν ἐπὶ τῆς ἑαυτοῦ κακίας ἀφιέναι, ἡμᾶς δὲ ἑαυτῶν ἐπιμελεῖσθαι. Οὕτως ἔν συνείνας τοῖς ἀκροτάτοις τὸν παιδεύόμενον, αἰρεῖσθαι μᾶλλον αὐτὸν τὸν ὀπὸ λιμῷ θάνατον συμβεβλῶν, ἢ μὲν αἰπαίδευστον ἀπὸ τινὸς πρὸς τὰ ἐκτὸς ἀσχολίαν, καὶ τὸν παῖδα περιεορᾶν εἰ ἀνάγκη κακὸν γενόμενον, ἢ περὶ ἑαυτὸν κακοδαίμονα, ἐν αὐτῇ τῇ κρίσει ὀπὸ τῶν μικρῶν ἀρχεσθαι συμβεβλῆναι, καὶ τῆς δυνάμεως τῆς παιδευομένης καλῶς συχαζόμενον. ἢ μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς συμμέτρων ἀσκήσεως καὶ γυμνασίας,

modis externarum rerum accessionem & adiumenta desideret, prætermiſſis, ad summum ipsius comparationis ascendit: præstare fame emori doloris & timoris expertem, suamque perfectionem consecutum, quam animo perturbato copiis omnium rerum circumfluere. Quæ enim copiarum rerum externarum utilitas ei est, qui naturæ congruenter vivit, cum potius illis lædatur? Quis usus est sumtuosarum & variarum epularum, ei qui per valetudinem citra noxam illis frui nequit? Illud etiam præstat, corrumpi puerum, quam te fieri infelicem. Nam si fieri posset, ut simul & te ipsum conservares, & puerum curares: nihil esset hoc pulcrius. Sin id fieri nequit, duabus de causis, tum quod ipse ineruditus alium erudire nequit, tum quod sine ullo fructu pueri ipse maxima detrimenta capit: reliquum est, ut illum improbitati suæ relinquamus, & nosmet ipsos curemus. Sic eum qui eruditur ad summa perductum cogit, ut fame perire malit, quam ob externarum rerum curam manere ineruditus. Est igitur & pueri improbitas negligenda potius, quam mihi calamitas accipienda. In ipsa vero comparatione monet, à parvis incipiendum. Nam & ipsius rei naturam, & tironis vires acute cōsiderat. Moderata enim, & accommodata viribus exercitatio,

καὶ

καὶ ἀσφαλὲς ἐστὶ καὶ ἀνύσμιθον. εἰ
 δὲ τις τῶν μὲν συμμέτρων ὡς διπε-
 λῶν καταφρονήσει, τὸ ἐν ᾧ ἐλαίᾳ
 ἐκχυθεὶ καὶ τῇ κλοπῇ ᾧ εἶνε γυμ-
 νάσασθαι, τοῖς ᾧ ἀσυμμέτροις ὀπι-
 πιθήσει, ἔτε τῶν διωμάτων πε-
 ριχευθήσεται, ἅτε μὴ κατὰ βα-
 θμὸν αὐτοῖς ὀπιπῶς, ἔτε δὲ ἐπὶ
 ἐκείνων ἐπὶ περιχευθῆναι καταφρονή-
 σας αὐτῶν. ἵππεδ' ἄρα πᾶσι μὴ
 διὰ τῶν μικρῶν γυμνασάμενον πῶν
 Κρατίτητα μιμήσασθαι, καὶ τὰ ἐ-
 αὐτὰ πᾶσι ἀθρόως ἀποβαλεῖν·
 πῶθεν, ὅτι ἔτι ταχέως μετανοήσεις,
 καὶ διφραλέσει πῶν περὶ τὴν δι-
 πορίαν ὀπιζητῶν; καὶ ἴδ' Κρα-
 τῆς, ἡ Διογένης, ἡ Ζήνων, ἡ ἄλ-
 λ' ὅς τις ἐν, ἀθρόως εἰς τὸ ἄκρον
 ἐπεπήδησε τῆς λιπότητος, καὶ τῆς
 κατὰ φύσιν ζωῆς, ὅλ' ἀπὸ πάντων τῶ-
 ν, καὶ ὅλ' ἀσφαλὲς, πρὸς τὸ
 πάντων περὶ βλάβειν, τὸν μὴ καὶ
 αὐτὸν πάντων ὄντων, ἀλλ' ἕνα ἐνίοτε
 τῶν πολλῶν. Εἰπὼν ἡ γὰρ τὸν ἀπὸ
 τῶν μικρῶν ἀρξάμενον γυμνάζεσθαι
 χρὴ πρὸς τὸ καταφρονεῖν τῆς τῶν
 κτημάτων καὶ χρημάτων μειώ-
 σεως, τῆς ἡμετέρας· ἐνεκα περι-
 πῆς, ἐπάγει, πῶς καὶ ὀπι τῶν οἰ-
 κητῶν, ἀπὸ τῶν μικρῶν ἀρξάμε-
 νοι, γυμνασόμεθα καταφρονεῖν
 αὐτῶν τῆς ἀνυπηρεσίας, καὶ μὴ
 ταρσάσθαι ἐπὶ αὐτῇ. προσποιεῖν
 ἴδ' ὅτι Φησι τῇ φαντασίᾳ, ὅτι καλὸς
 μῦθος ὁ πᾶσι ἔχει ὑπακύνει, ἡ ὑπακύνων
 ἔποιήσ' τὸ περιπαλῆναι, καὶ χρὴ προ-
 πνοεῖν, μὴ ἔτι καλῶς αὐτῶν εἶναι τὸ

ut tuta, ita etiam efficax est. Si
 quis autem moderata tanquam
 pervulgata aspernatus, in effusione
 olei & furto vini exerceri se no-
 luerit, ac subito ad immoderata
 perripuerit: is neque hæc tenere po-
 terit, ut qui præter scalas ad ea
 ascenderit, neque per illa plus pro-
 ficere quæ contemserit. Finge ali-
 quem in parvis non exercitatum
 imitari Cratetem, & suam rem uni-
 versam subito abiicere: fieri ne po-
 test quin eum facti pæniteat, neve
 priorem opulentiam perpetuo re-
 quirat? Et si enim Crates, Diogenes,
 Zeno, aut quisvis alius subito sum-
 mam frugalitatem arripuit, vitam-
 que naturæ consentaneam: rarum
 tamen hoc est, & non tutum, cum
 eo quod raro fit, aliquem qui non
 & ipse rarus quispiam, sed unus ho-
 mo de multis fuerit, comparare.
 Cum autem dixerit, quemadmo-
 dum initio à parvis facto exercendi
 simus ad contemptum imminutæ
 possessionis & pecuniæ, quo ma-
 gis proficiamus: subiungit, quo-
 modo in famulis etiam, à parvis au-
 spicati, exercendi simus, ad con-
 temnendam & negligendam eo-
 rum nostri incuriam & contuma-
 ciam. Ea enim est animo nostro af-
 ferenda opinio: puerum vocatum
 aut non præsto fore: aut ut præsto
 sit, imperata non facturum. estque
 sic informandus animus, ne
 tam bene cum illo agatur, ut illius
 ἐμὲ

ἐμὲ παρεχθῆναι. τὰ μὲν γὰρ αἰφνί-
 Δας παρῳτῇ μάλιστ' οὐδ' ἄρ-
 χομύκας παιδύεσθαι, καὶ ἐξίση-
 σι, καὶ ὀπλανθάνεσθαι ποιεῖ τῆς
 ἐνστάσεως. τὰ δὲ περιμελετώμενα,
 νηφεν ποιεῖ, καὶ μεμνηθῆναι, καὶ
 τῷ σπουδισμῷ παρὰ σπουδάζεσθαι
 πρὸς τὰ δυνατὰ καὶ φαντα-
 σίας καὶ ταῖς ἐλπίσιν. ὧς δὲ
 Διφφείρει τὸ παρὰ σπουδασμῶν αὐ-
 τὰ δέχεσθαι ἢ ἀπαρῳτῆσθαι, παν-
 τὶ δὴλον. καὶ γὰρ ἔ' μόνον τὰ
 λυπηρὰ, ἀλλὰ καὶ τὰ ἡδέα,
 ἀνελπίζως περιπίπτοντα, τὰ μὲν
 λυπηρὰ ἀθρόως πολλῇ καὶ σπυ-
 γαί τῶν φαντασιῶν, καὶ συν' αὐ-
 τῇ τῶν σύγκρισιν τῆ πε σώμα-
 τος καὶ ἐν πνύματι, τὰ δὲ
 ἡδέα ἀθρόως Διφφεί καὶ Διφ-
 φασα, καὶ Διφφορεῖ τὸν τόνον· ὥς-
 τε ἐπ' ἀμφοῖν καὶ ταῦτα ἐναντίων
 ὄντων τὰ αὐτά πως ἔπειθαι συμ-
 πτώματα, λειποθυμίας, καὶ ὑπο-
 ψύξεις, καὶ μέγχι θανάτῃ πολ-
 λαῖς ἀπαρῳτῆσεσι. Ἀλλὰ ταῦ-
 τα μὲν δήλα. Τὰ δὲ ἑπικτήτης ὅτι
 μὲν τῆς τῶν ἄλλων ὑπαρχόντων
 μειώσεως, μετὰ τὸ γενέσθαι παρὰ
 νοῦν ὀππλέγειν, ποσῶν ἀπαρῳ-
 τῆται ἀπάθεια, ποσῶν ἀπαρῳ-
 ξία, παρῳτα ἢ ἐδὲν παρῳτῆται·
 ὅτι τῶν οἰκετῶν δὲ, ὅτι καλοῦ-
 τ' τὸν οἰκέτῃ, παρῳθυμείσθαι,
 ὅτι ἔ' πάντως ὑπακούσει, ἢ ὑπα-
 κέσας ἔ' ποιήσει τὸ παρῳτῆσθαι
 πρῶτον εἶναι cogitandum, omnino
 πρῶτον sit, imperata non facturum.

causa perturbari me velim. Nam
 quæ subita & improvisa tironi-
 bus honestæ disciplinæ obiiiciun-
 tur : ea vehementer illos pertur-
 bant, & velut de gradu deiectos
 eo redigunt, ut instituti sui obli-
 viscantur. Præmeditatio vero so-
 brios & memores facit, atque ipsa
 assuetudine ad ea præparat quæ
 visis & spei aspera sunt. Quan-
 tum autem intersit, præparatum
 aut imparatum aliquid excipere :
 cuivis est perspicuum. Neque
 enim res acerbæ tantum, sed &
 iucundæ præter spem oblata, ani-
 mos perturbare solent. Nam mo-
 lesta quidem subito obturant &
 contrahunt visionem, unaque cum
 ea & corporis & spiritus tempera-
 mentum. Iucunda vero subito
 diffundunt & divellunt, ac dissi-
 pant robur animorum. Hinc fit,
 ut similes casus utraque horum
 quantumvis inter se contraria se-
 quantur, ut animorum deliquia,
 ut rigores & exanimationes, ac
 ipsa prope mors. Atque hæc qui-
 dem perspicua sunt. Cæterum
 Epictetus in aliarum rerum im-
 minutione monet subiiciendum
 esse : Tanti venditur vacuitas à
 perturbationibus ; tanti constan-
 tia & animi tranquillitas ; gratis
 vero nihil acquiritur. In servis
 autem, si quis vocet famulum, in-
 fore, ut aut præsto non sit, aut ut
 præsto sit, imperata non facturum.

καλῶς ἐν ἔχον , ὡς ἐπ' ἀμφοῖν ἀμφοτέρων περὶ τῶν ἀναρχόντων μείωσιν περὶ τοῦ γενομένου ἐαυτῷ δεῖ καὶ περιελπίσθαι , καὶ ὅτι οἰκίεταί μὴ ἀπαλλάσσαντο , ἢ μὴ ποιήσαντο τὸ περὶ τῶν ὀφειλῶν , ὅτι ποσὶν πωλεῖται ἀπώδεια , ποσὶν ἀπαρχαίᾳ περιέχεται ἢ ἔδεν παρὰ τὴν ἀντιλήψιν . αὐτὸς ὅτι ἴσως ὡς ἐπὶ ἀπελευθέρω , τῷ ἐκχέοντι τὸ ἐλαίον , καὶ κλέπτειν τὸ οἶναιον , ὅτι ἐνόμισε δεῖσθαι περὶ παρὰ τὴν ἀντιλήψιν , ἀλλ' ὅτι ἐκείνους ἀντιλήψιν , καὶ ὅτι ἐπὶ τῶν μικροτέρων καὶ ἢ συγκρίσις ἰκανὴ ἐστὶν κινεῖν τὴν ψυχὴν , εἴπερ , ἐλαίᾳ καὶ οἶναιον ἀπελευθέρω , ἀπώδεια καὶ ἀπαρχαίᾳ λαβεῖν , ἢ ὅτι τὴν περὶ ἀπαρχαίᾳ μείων , ἀλλὰ καὶ τὴν κατὰ ἔξιν , εἴπερ ταύτῃ καλῶς ἐμπροσθεν τὴν ἀπαρχαίαν . τίς γὰρ ἂν ὅτι χρύσεια χαλκείων ἀνταλλάσσεται , κατὰ τὸν Ὀμήρου Διομήδη ; τίς ὅτι ὅτι ἂν ἔχον τὰ μέγιστα τῆς ψυχῆς ἀγαθὰ πείσεται , τὰ ἐκτὸς περιέμελλεται ; ἐνίοτε ὅτι μὴ περιέμελλεται , ἀλλ' ὅτι ἐκείνους τῇ παρὰ τὴν ἀντιλήψιν περιέμελλεται ;

præceptum utrobique coniungere , & ad eandem rem accommodare . Nam & rei familiaris diminutio ante sibi velut ob oculos ponenda , & animo concipienda est , & servus sive vocatus non audiat , sive quod iussus fuerit non faciat , subiiciendum: Tanti venditur vacuitas ab angoribus , & animi tranquillitas & constantia ; gratuito vero nihil contingit . Ipse autem fortassis in effusione olei , aut vini furto , ut rebus vilioribus , præparatione nihil opus esse censuit , sed satis esse ea verba , ubi tale quid acciderit , subiungere . In rebus etiam minoribus comparatio hæc satis habet virium ad movendos animos : siquidem vilium rerum olei & vini iactura eo quemvis adducere potest , ut eas cum vacuitate à perturbationibus , & animi tranquillitate & constantia permutet , nec ad tempus duntaxat , sed constanter & perpetuo , si quis in hac quasi mercatuta solertem navarit operam . Quis enim , ut Homericus Diomedes , aureis ærea non permutet ? Quis vero maxima animi bona , rerum externarum iactura ipsa etiam iactura vitari potest : & ipsa præparatio satis est , ut iacturam illam tua nihil interesse putes .

Κ Ε Φ. ιη'.

C A P. XVIII.

Εἰ περὶ τὰς θέλεις, ὑπόμνον
ἐνεκα τῆς ἐκτὸς ἀνότητος δόξαι,
ὃς ἡλίσθη.

S i proficere vis: ne recusa, quo minus
S ob rerum externarum neglectum, a-
mens & fatuus habearis.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

COMMENTARIUS.

Πολλοὶ περὶ τὰς ἐκτὸς περιεσφαι-
ζόμενοι, ἢ μόνον τῷ περὶ τοῦ, τῶν
ἀναγκαίων ἐνεκεν, ἀλλὰ καὶ τῷ μὴ δο-
κεῖν τοῖς ἄλλοις ἀπρακτοὶ πινεσθαι καὶ ἀ-
νόητοι. καὶ περὶ ταύτων ἐν τῷ φαν-
τασίᾳ ἐνιστάμενοι, συμβεβηκυῖαι τῷ
παιδομορφῷ ἢ περὶ τὰς θέλεις, πῶς
μὴ ἀφ' αὐτῶν τοῖς ἐκτὸς ἑαυτὸν
ἐπιιδόναι, τῶν ἐκτὸς ἀμελήσαντες.
οἷον γὰρ εἰς τὸ ἀνόητον ὄντως ἀπολει-
φθῆναι, ἀφ' οὗ μὴ νομοθῆναι τοῖς
ἀνόητοις ἀνόητον; καὶ αὐτὸ τὸ τῷ
τὸ συνεθίσκει ἑαυτὸν, μήτε κατὰ τὸ
δοκεῖν τοῖς ἀνόητοις ἐθέλειν ζῆν, μήτε
ἐπιτρέφεται αὐτῶν ὅπως αὖ ἔτι
περὶ ἡμῶν ἀφαιρούμενοι, ἀλλ' εἰς τὸν ὀρ-
θὸν λόγον ἀποβλέποντες, καὶ τῇ κρείσει
τῶν κατ' αὐτὸν ζώντων ἐπόμενοι, τὰ
καθ' ἑαυτὸν οἰκονομεῖν, εἰς τὸ τὸν κα-
τὰ φύσιν πέποντα λογικῶς ζῶν τῷ
ἀνθρώπῳ βίον περιποιήσασθαι τὰ μέ-
γιστα σωτηρίᾳ.

Μὴ δὲν βέλῃ δοκεῖν ἐπιπαιδῆ.
καὶ δόξης ποτὶν εἶναι πρὸς ἀπί-
στον αὐτῷ. ἴσθι γὰρ, ὡς ἢ ῥάδιον ἢ τῷ
περὶ αἰρέσει αὐτῷ καὶ φύσιν ἐχουσιν
φουλάξαι, ἢ τὰς ἐκτὸς ἀλλὰ τῷ ἐτέρῳ
ἐπιμελεσόμενοι, τῷ ἐτέρῳ ἀμελήσαντες
πᾶσι ἀνάγκη.

Multi rebus externis stude-
mus, non modo proventus
ergo rerum necessariarum, sed &
ob vitandam apud alios ignaviae &
amentiae opinionem. Ut igitur
istam quoque visionem reprimat,
tironem monet proficiendi cupi-
dum, ne propter eam rebus exter-
nis se dedat, internis neglectis. Nam
quae ista ratio est, permanere amen-
tem, ne ab amentibus amens iudi-
ceris? Ac ipsa illa assuefactio, ne a-
mentium in degenda vita iudicium
sequi velis, eosque nihil cures, ut-
cunque de te sentiant, sed in rectam
rationem intuens, & iudicium eo-
rum qui rationi convenienter vi-
vunt, sequens, res tuas administres,
ad vitam naturae hominis, qui est
rationis particeps animal, paran-
dam, plurimum confert.

NE quid scire videri velis. Quod si
quis aliis esse videaris: ipse tibi
diffidit. Scito enim facile non esse, in-
stitutum tuum in eo statu, qui est natu-
ra consentaneus, conservare, & res ex-
ternas amplecti: sed aliter non posse fie-
ri, quin is alterum qui curet, alterum
negligat.

P 2

Πολύς

ΠΟΛΥΣ ΛΟΓΟΣ ἐστὶ τῷ Ἐπιτίτῳ,
 καὶ ἡ παιδωμομένη ψυχὴ πρὸς
 ἑαυτὴν ὁμιλεῖ κατὰ τὸν τῆς παι-
 δείας μάλιστα καιρὸν. ἐπειδὴ ἔν ἐ μὲν
 νῆ ἔκτος ὁμιλεία ἐχρὶ τῆ ψυχῆς
 πρὸς τὰ ἑκτὸς, ἀλλὰ ἔπειτα μᾶλλον ἢ
 πρὸς τὴν καὶ τὴν ἰδίαν ψοῖα, ἔπειτα
 αἰσιότεροις καὶ ὅτι ποσὸν ἤδη πρὸς
 κοφρόσιν ἐνοχλεῖται καὶ ταύτῃ ἀπὸ
 αὐτῆς τῆς ῥίξης ἐκκρίνεται πρὸς
 ἑαυτὴν μηδὲν βέλους δοκεῖν ὁμι-
 λεῖν, λέγων· ὅτι ἐμποδίζω τῇ ἐφύσει
 τῆς ὁμιλείας, ἀλλὰ τὴν ἑαυτοῦ δο-
 ρεῖν ἀναστῆναι. χαλεπὸν γὰρ αὐτῇ
 τὴν ψυχὴν, ἔπειτα τὸ ἑκτὸς ἔλκει.
 καὶ ἅμα μὲν τοῖς πολλοῖς ζῆν, καὶ
 μηκέτι ἑαυτῇ, πρὸς τὴν αἰσῶν
 ἢ τῇ δοκίμῃ τῇ ἐκείνῃ δοκίμῃ,
 ἢ συγχωρεῖ πρὸς τὸ εἰλεπενὸς τῆς
 ὁμιλείας ὁδοῦν. Καλῶς ἢ ὅτι ἐ-
 πε, μηδὲν δοκεῖ ὁμιλεῖν, ἀλλὰ,
 μηδὲν βέλους δοκεῖν ὁμιλεῖν. ἢ μὲν
 γὰρ δοκίμῃς ἢ πρὸς ἡμῶν, ἢ ἡμῶν ὁ-
 σιν, ἢ δὲ ἐφ' ἡμῶν. πὸ ἢ βέλους,
 ἡμέτερον ἐστὶν ἔργον. Ἐπειδὴ ἔν ὁ-
 κίμῃ πολλὰ καὶ ποῖ π, καὶ μὴ βυ-
 λόμεθα, τότε γὰρ, φησι, αἰσῶν
 τῷ. βοηθεῖ γὰρ τῷ πρὸς τὸ μὴ ὁ-
 τρέπειν ἑαυτὸν τῇ τῶν πολλῶν κρι-
 σει, μηδὲ δοκίμῃν ἐκείνῃ πρὸς
 τὴν πρὸς τὴν ἐμποδίζεσθαι. δὴλον
 ἢ ὅτι πὸ αἰσῶν αὐτῷ ὅτι τῇ καλῶς
 πρὸς αὐτὴν ἐπολύψῃ τοῖς ἐπὶ παι-
 δωμομένοις πρὸς τὴν. ὁ γὰρ ὁμι-
 λῶν, ἀσφαλῶς τε ἑαυτὸν καὶ ἀληθῶς
 τινεῖν constat. Nam ei qui scientiæ compos, & de se ipso tuto &

IN eo vehementer elaborat Epi-
 ctetus, ut tironis animum, tem-
 pore institutionis præsertim, ad
 se ipsum convertat. Quoniam igitur
 non rei modo familiaris cura
 mentem ad res externas pertrahit,
 sed etiam, & quidem multo magis,
 vanæ gloriolæ admiratio, politico-
 ribus etiam hominibus, & iam ali-
 quo usque progressis, obstreper:
 hanc quoque radicitus extirpari
 iubet. Nihil, inquit, scire videri ve-
 lis: non quod scientiæ desiderium
 impediatur, sed ut ostentationis re-
 primatur cupiditatem. Hæc enim
 cum inflat animum, & ad externa
 trahit, eoque redigit ut ad vulgi
 opinionem, non suo iudicio vitam
 instituat: tum ea opinione vulgi
 contentum ad veram scientiam
 contendere non finit. Recte autem
 non dixit, Nihil videre scire: sed,
 Ne videri velis scire aliquid. Nam
 existimatio de nobis, non est no-
 stra, nec in potestate nostra sita:
 velle autē, nostrum est opus. Quo-
 niam igitur sæpe aliquibus aliquid
 videmur, etiam invitati: tum ipse, Ti-
 bi, inquit, diffide. Id enim adiu-
 mento est, ne quis populari se cen-
 suræ submittat, cave contentus dis-
 cendo exercendoq; se longius non
 progrediatur. Sibi autem non mul-
 tum placere nec magnifice de sese
 sentire, ad eos qui erudiuntur per-
 tinere
 vere

κρίνειν διωάμην, ἢ δέηται ὅ
 ἑαυτῷ ἀπιστεῖν. δόκησις ἦ, ἢ
 ὅ ὀπίσκειται μόνον γίνεται, ἀλλὰ
 καὶ ὅ σώφρονα, ἢ δίκαιον ἢ ἀν-
 δρείον εἶναι, ἢ φρόνησιν ἔχειν, ἢ
 ὁλως ἀρετῶν πῶς, ἢ διωάμην πολυ-
 πικρῶ, ἢ περὶ τοῦτέστιν παρ' ἀνθρώ-
 πους πικρῶ. ταῦτα πάντα καὶ τὰ
 τοιαῦτα περὶ λαβεῖν διὰ βραχέ-
 μοις ὅ, πῶς, εἰπὼν· καὶ δόξης
 πῶς εἶναι τισιν. Εἶτα λοιπὸν κοι-
 νὸν ἐπάγει συμπέθεσθαι τοῖς περὶ
 εἰρημίοις, καὶ τοῖς περὶ τὸν πε-
 ρὶ τῆς τῶν ἐν τῷ ὀπίσκειν, ὅ
 ἢ ῥάδιον τῷ παιδευομένῳ, καὶ
 πῶς περὶ αἰρεσὶν κατὰ φύσιν ἰ-
 χυσαν διὰ φυλάξαι, καὶ τῶν ἐν-
 τὸς ἀντιπαρατεῖναι χρημάτων, ἢ
 δόξης. ἢ μὲν γὰρ τῆς περὶ αἰ-
 ρεως ἐν τῷ κατὰ φύσιν φυλάκῃ
 περὶ σωδὶν μὲν τῶν ἐφ' ἡμῶν, κα-
 ταφρόνησιν ἦ τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῶν ἰ-
 σιν· ἢ ἦ περὶ τὰ ἐν τῷ σωδὶν, τὸ
 ἐναντίον ὀπίσκειν. διὸ ἢ ῥά-
 διον τῷ περὶ αἰρεσὶν τὸ ἀμφοτέ-
 ρον ποιεῖν. καὶ ἀσφαλῶς οὐκ εἶπεν
 ἀδωδίατον, ἀλλ' ἢ ῥάδιον, διὰ τῶς
 σωδίας φύσεως καὶ τὰ σωδία κινή-
 ματα τῶν μεγαλεργῶν ψυχῶν. ἀλλ'
 ἀνάγκη, φησὶν, εἰ μέλλοις κατερεθῆναι
 ὁπότερον, ὅ ἑτέρη σωδίαται α-
 μελεῖν.

recte administrare volueris, prorsus negligere alterum.

vere iudicare potest, non opus est
 sibi ipsi diffidere. Opinio porro
 in animis existit, non scientiæ
 tantum, sed & modestiæ, aut iu-
 stitiæ, aut fortitudinis, aut pru-
 dentiæ, aut cuiuscunque virtutis
 aut civilis facultatis, aut dignita-
 tis humana conditione superioris.
 Hæc, & id genus alia omnia, mi-
 nuta particula, Aliquis, complexus
 est, cum diceret: Ac tametsi aliquis
 aliquibus videbere. Mox commu-
 nem conclusionem subiicit tam his
 quæ nunc, quam iis quæ antea di-
 cta sunt, de rerum internarum cu-
 ra, non esse facile tironi & volun-
 tatem naturæ consentaneam tueri,
 & res externas appetere, sive pec-
 uniam, sive gloriam. Volunta-
 tis enim gubernatio, naturæ con-
 sentanea, complectitur earum re-
 rum; quarum in nobis sita est
 potestas, studium: & earum quæ
 nostri iuris non sunt, contemtio-
 nem. Contentio vero de rebus ex-
 ternis contrarium consueatur.
 Quare in utroque elaborare tiro-
 ni difficile est. Cautè autem non
 dixit, non posse fieri, sed non esse
 facile, ob rara ingenia & raros mo-
 tus excellentium ingeniorum. Sed
 necesse est, inquit, si unum utrum-

Κ Ε Φ. ιβ'.

Εάν θέλῃς τὰ τέκνα σου, καὶ τὴν
 γυναικα, καὶ ὅτ' φίλος σου
 πάντοτε ᾖ, ἡλίθιος εἶ. τὰ γὰρ μὴ
 ὀπί σοι, θέλεις ὀπί σοι εἶναι. καὶ τὰ
 αἰσώτεια, σὰ εἶναι. ἔτι καὶ τὸν
 παῖδα θέλεις μὴ αἰμαρτάνειν, μωρὸς
 εἶ. θέλεις γὰρ τὴν κακίαν, μὴ εἶναι
 κακίαν, ἀλλὰ ἀπὸ π. εἰάν ᾧ θέλῃς ὁ-
 ρεγόμενος μὴ ἀποτυγχάνειν, τὸτο
 δυνάσται. τὸτο ἔν ἀσκει, ὁ δυνάσται.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

Συνοδὸς αἰτιά ἐστι τὰ περὶ δυνά-
 τας καταρτίζουσα, (ὁ γὰρ περὶ τὰ αἰσώ-
 ναια καταρτίζων, ἀνόητος,) καὶ ἐπὶ
 τὰ περὶ σήκοντα τῷ συνεδρίῳ π. τὸ
 γὰρ αἰσώτεια πταγμονεῖν, περὶ τὸν καὶ
 τρέπον, συνεδρὸς αἰτίον τὸ, λόγῳ πινὸς
 αἰτία εἶναι τὰ περὶ θύμῳ, καὶ
 ἀσφάλειαν ἔχειν ἢ βεβαιότητα. τίς
 γὰρ οὐ φρονῶν περὶ τὰ βίβλη, καὶ μὴ
 συνεδρὸς αἰτία, τὰ συνεδρὰ, συνεδρῶν;
 Βελομένη ἔν ἀποσπείναι τὸν παι-
 δολόμῳ τῆς περὶ τὰ ἐκτός συ-
 νοδῆς, ἀλλὰ τῆς ἐφ' ἡμῶν καὶ οὐκ ἐφ'
 ἡμῶν ἀφαιρέσεως ἐν ἀρχῇ περὶ αλη-
 φθείσης, καὶ αἰσώτεια δείκνυσιν τὰ
 ἐκτός. εἰ γὰρ ἐστιν ἐφ' ἡμῶν τὰ αἰ-
 σώτεια, ὡς δέδεικται. Οὐ πῶς τὰ
 τέκνα, καὶ τὴν γυναικα, καὶ ὅτ' φί-
 λος βελομένη ᾖ, βελεῖται π. καὶ
 συνεδρῶν τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῶν. ὅπερ
 οὗτος ἀφαιρῶ καὶ ἀδυνάτοις ἡμῶν ἐ-
 στι, τὸ πάντως περὶ αἰσώτεια. ὡν γὰρ ἔκ
 ἐσθλῶν κύριοι, ταῦτα εἰ πάντως ἐαυτοῖς
 δυνάμει περὶ αἰσώτεια. ἢ γὰρ κύριον

C A P. XIX.

Si in id studes, ut liberi tui, uxor, a-
 mici, perpetuo vivant & floreat:
 stultus es. Nam quæ in tua potestate non
 sunt, ea in potestate tua esse vis, & alie-
 na esse tua. Sic etiam, si puerum pecca-
 re non vis, stultus es. Id enim postulas,
 ut vitium non sit vitium: sed quiddam
 aliud. At si eo quod appetis, frustrari
 non vis, hoc quidem potes.

COMMENTARIUS.

Studio digna sunt, quæ & rite
 confici possunt (nam qui in re-
 bus irritis elaborat, desipit) & quæ
 decent illum qui id studium susci-
 pit. Aliena enim curare, supervaca-
 neum est. Præterea studio dignum est,
 si res propositæ habeant aliquod o-
 peræ pretium, firmitatem & con-
 stantiâ. Quis enim cordatus homo
 in rebus vilibus, vacillatibus & stu-
 dio indignis, suum studium consu-
 mat? Tironem igitur à studio rerum
 externarum avocaturus, divisione
 rerum nostri & alieni arbitrii initio
 proposita: externa quæ sunt, aliena
 etiam esse declarat. Neq; enim pe-
 nes nos sunt aliena, ut demonstratum
 est. Qui igitur liberos, qui uxorem
 & amicos vivere vult, aliquid vult &
 expetit eorum quæ in nostra pote-
 state sita non sunt: eaque de causa
 nostri arbitrii non est, eo potiri. Qua-
 rum enim rerum potestas nostra
 non est, eas plane consequi non
 possumus: sed eorum est illa dare,

ἔστι,

ἐστὶν, καὶ οὐκ ἐπὶ αὐτῷ. Ἐστὶν ὃ ἐφύ-
σσει, ὡς περὶ καὶ σαθρὰ, καὶ ὡς ἀποβλήτα
τὰ ἐκ τῆς φύσεως. καὶ ὅτι θνήσκει ἀνάγκη,
ὅταν ἐπέλθῃ τὸ χρόνον. Οἱμοίως
καὶ κατὰ φύσιν αἰκνύμεθα καὶ
ἐαυτὰ ἐνίοτε κακίονα εἶναι, ὅπερ
παρορμητικῶς οἱ πρὸς τὰς
πλημμελείας τῶν οἰκετῶν ἀνα-
γκάζοντες, μωρός φησὶν εἶναι, τὰ ἀ-
δυνάτα θέλων. ἀδυνάτων γὰρ, τίμι
κατὰ τὸ ἄλογον τὸ ἐαυτῆς ζῶσαν
ψυχὴν, εἰπερ εἰς κακίαν ψυχῆς
πλημμελῶς ἐνεργεῖν, καὶ μὴ τὰς
κακίας περὶ πάσας ἐνεργεῖας ἀποδιδοί-
ναι. Ἀνάγκη ἔν τῳ περὶ τὰ ἀδυνά-
τα, καὶ ἀπόρρητα, καὶ ὡς ἀποβλή-
τα, καὶ σαθρὰ ἀποβάλλοντα, ἀπο-
τυγχάνειν αὐτῶν, καὶ ἀποτυγχά-
νοντα, λυπεῖσθαι καὶ θρηνεῖν. ἐὰν
ἔν τῳ βλαβόμεθα μὴ ἀποτυγχάνειν,
πρὸς τὸ ἐφ' ἡμῶν ἀποδοῦναι. ἐφ'
ἡμῶν δέ ἐστι, τὸ κατὰ φύσιν περὶ
ἐκείνων ἡμῶν ὀρεγέσθαι. πρὸς τὸ
ἔν τῳ μὴ πρὸς τὰ ἐκ τῆς φύσεως ἀδυνά-
τα παρρησιάζεσθαι.

Κ Ε Φ. κ'.

Κ Τίς ἐκείνων ἐστὶν ὁ τῶν ἐφ'
ἐκείνων θελομένων, ἢ μὴ θελο-
μένων ἔχων ἐξουσίαν εἰς τὸ πρὸς
ποιῆσαι ἢ ἀφελείδαι. ὅς τις ἔν τῳ ἐλ-
θεῖν εἶναι βύβληται, μήτε θελέτω
τα, μήτε φράγεται τῶν ἐπ' αὐτοῖς. εἰ
γὰρ μὴ, δυνάμεν ἀνέχεσθαι.

quorum est potestas. Prætereas
res externæ suapte natura sunt vi-
les, caducæ, infirmæ, incertæ. Mor-
talia enim, instante fato, mori ne-
cesse est. Item, qui postulat ut fa-
mulus se ipso interdum sit melior
(id quod nobis sæpe accidit, qui
peccata servulorum ægre ferimus)
stultus est, cum ea desideret, quæ
fieri nequeunt. Nec enim fieri po-
test, quin animus brutam sui par-
tem in degenda vita sequens (siqui-
dem animi vitium est, perperam a-
gere) vitiose agat. Necesse igitur est
eorum rerum studiosum, quæ nec
fieri possunt, & alienæ caducæque
sunt, & facile amittuntur, frustrari-
iis, frustratumque dolere & plora-
re. Si ergo frustrari nolumus: in re-
bus quæ nostri sunt arbitrii, elabo-
randum erit. Nostri autem arbitrii
est, ea expetere, quæ secundum na-
turam nobis conveniunt. In eo igitur
, & non in rebus externis stu-
dium nostrum consumamus.

C A P. XX.

C Viusque dominus is est, qui ea qua
ille vult, aut non vult, potestatem
habet vel conservandi, vel eripiendi.
Quisquis igitur liber esse volet, neque cu-
piat quicquam, neque aversetur, eorum
quæ penes alios sunt. Sin minus, servire
necesse erit.

ΕΞΗΓΗ-

ΚΑΙ ΤΕΤΟ ΔΙΣΒΟΛΩΝ ΕΧΕΙ ΤΩΝ ΚΗ-
 ΤΟΣ, ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΑΥΤΑ ΤΩΝ ΨΥ-
 ΧΩΝ ΔΟΠΝΩΣΤΗΣ. ΔΙ' ἣν ἔμόνον λυ-
 πόμεθα, καὶ θρήνημεν ΔΟΠΝΥΧΑ-
 ΝΟΝΤΕΣ ὡν ἐρεζόμεθα, καὶ φιλοπίπον-
 πες οἷς ἐκκλινόμεθα, ἀλλὰ καὶ δακρύειν,
 ἔτι ἐνὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ πολλοῖς, ἐνίο-
 πε ἢ καὶ πολλοῖς ΔΕΑΩΤΑΙΣ, ἀναγ-
 γαζόμεθα. κύριον γάρ, φησιν, ἐκά-
 στε, καὶ δεωότης ἐστίν, ὁ ἔχων ἐξουσίαν
 τὰ θελούμενα ἐπ' αὐτοῖς, καὶ ὡν ὀρέγε-
 ται, ἢ φιλοποιῇται, ἢ ἀφελέσθαι ἐπ' αὐ-
 τῷ. καὶ γὰρ ποῖς διωαμύθους πᾶσιν
 τὰ ὀρεκτὰ ἐποκκλινόμεθα καὶ ἐπο-
 πατίζόμεθα καὶ ἐποηρετῶμεν δακρυῶς,
 ἵνα πᾶσιν ἡμῖν αὐτά. καὶ οὐδὲ
 διωαμύθους ἀφελέσθαι ἂν ἐχομεν, κα-
 λακτόμεν μὴ δεῖς, καὶ τέμερομεν, καὶ
 φιλοποινομεν ὡς δεωότην, τὸν τὰ
 ἐκκλινόμενα παρ' ἡμῶν ἐξουσίαν ἔ-
 χοντα ἐπαγαγεῖν, ἵνα μὴ ἐπαγάγῃ, ἔ-
 τὸν ἀφελέσθαι διωαμύθον, ἵνα μὴ ἀ-
 φέλῃ. Δῆλον ὅτι καὶ τὰ ἐκτός καὶ
 τὰ ἀπὸ τέρας ἡμῶν ταῦτα ἐστίν, ὡν ἄλ-
 λοι τῶν ἐξουσίαν ἔχουσιν, εἰς τὸ φι-
 λοιπῆν ἢ ἀφαιρεῖσθαι. τῶν δὲ ἡμετέ-
 ρων ἡμεῖς κύριοι, καὶ ἐφ' ἡμῖν ἐστὶν ἐ-
 κείνα. Εἰ ἂν ἀναγνὼν ἡ ἐλδ' ἡμεῖς, καὶ
 βυλόμεθα εἶναι ἐλδ' ἡμεῖς καὶ μὴ
 δῆλοι, μήτε ὀρεχθῶμεν πνὸς τῶν
 ἐπ' αὐτοῖς ὄντων, μήτε ἐκκλίνω-
 μεν αὐτά. εἰ δέ μὴ, δακρύειν ἀ-
 νάγκη πολυειδῶς, ἵνα τύχωμεν τῶν
 ὀρεκτῶν, καὶ μὴ ἀφαιρεθῶμεν αὐτῶν.
 ἵνα ἐκκλίνωμεν τὰ φθάνοντα, καὶ μὴ φι-
 λωμεν

ET hoc rerum externarum cri-
 minationem continet, & ani-
 morū ad eas propensionis, ob quam
 non modo frustrari iis quæ appeti-
 mus, & oppressi iis quæ declinamus,
 dolemus & ploramus : sed etiam
 servire, nec uni solum, sed multis,
 interdum etiam acerbis dominis
 cogimur. Cuiusque enim, inquit,
 herus & dominus est is, qui pote-
 statem habet, ea quæ ille vult & de-
 siderat, aut conferendi, aut auferen-
 di. Nam iis qui nostra desideria ex-
 plere possunt, nos summittimus, pa-
 remus, & servilem in modum mini-
 stramus, ut nobis morem gerant. Et
 iis qui ea quæ habemus, eripere pos-
 sunt, cum timore adulamur: tremi-
 mus, & demulcemus eum ut domi-
 num, qui ea quæ nos declinamus
 nobis inferre potest, ne inferat : &
 qui eripere potest, ne eripiat. Con-
 stat autem & externa & nobis alie-
 na esse ea, quorum alii potestatem
 habent vel conferendi, vel auferen-
 di. Nostrarum enim rerum nos do-
 mini sumus, & in nostra potestate
 illæ sunt. Quod si bonum est liber-
 tas: si liberi, non autē servi esse vo-
 lumus: nec appetamus quicquam
 quod penes alios est, eademq; non
 declinemus. Alioqui multifariā ser-
 vire necesse erit, ut res desideratas
 & consequamur & retineamus: ut
 declinemus res fugiendas, nec in eas
 πύλωμεν

πίπτωμεν αὐτοῖς. Ὁρᾷ ᾗ, ὅτι ἐφ' ἑκάστω διπλοῦς ἔχομεν οὗτον δεσπόσαν· πῶν μὲν ἐνδον, τὸν δ' ἔξω. ἡ γὰρ ἀλογος ὁρεξίς τὸν λόγον κινήσασα, ταῦτέστιν ἡμᾶς οὗτον κατ' αὐτῶν ὑπομνήσκει, καὶ αἰχμαλώτων λαβῆσθαι, σιωπῆν δὲ λῶν λοιπὸν τῷ ἐκτὸς δεσπότη, ὥστε μὴ μόνον δούλος ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ δούλων δούλος εἶναι. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι δούλοι χωρίζονται τῷ δεσποτῶν καὶ ἐν τοῖς ὑπνοῖς, καὶ ἐνδοσιν ἐξ αὐτῶν λαμβάνουσι πῶν· ἡμεῖς δ' ἡ καὶ ἐν τοῖς ὑπνοῖς τοῖς ἀκροάσεσι, καὶ ἀδίκαις, καὶ ἀλκοῦσις περιστάξεσι τῶν χαλεπῶν τέτων δεσποτῶν ὑποηρετῶμεν, καὶ ἐνδοσιν ἐδεμίαν ἔχομεν, ὅταν αὐτοῖς ὑποβῶμεν, ἀλλὰ ποτὲ μὲν ἐξοῖς, ποτὲ δ' ἐν λόγοις, ποτὲ δ' ἐν φαντασίαις ἐπ' αὐτῶν ἐξοιρῶμεθα. καὶ τὸ χεῖρον, ὅτι τῶν μὲν δούλων οἱ μετεωρεῖται ἀκροῖς ὑποηρετῶσι τοῖς ἀτόποις τῶν δεσποτῶν ὑποπύγμασιν· ἡμεῖς δ' ἐν σαυηδόμοις, ἐν μηχαναῖς ὑποβάλλοντες πρὸς τὸ πυχρὸν ἢ ἐκκλίνειν, ὧν εἰδέσθαι ἀβλαβῶς ἐν ἀσυνφόρῳ κελύσει.

Κ Ε Φ. κα'.

Μέμνησο ὅτι ἐν συμποσίῳ σε δεῖ ἀναστρέφεσθαι ὡς ἐνδεῶς. γέροντι πρὸς σέ; ἐκτείνειν ἢ χεῖρα κρημνίσαι, μεταλλάξαι. παρέχει; μὴ κατέχει. ἔγωγε ἡ καὶ; μὴ δὴ πῶς πόρρω δ' ὁρεξίς, ἀλλὰ ὡς ἐμὴ μετὰ τὸν ἄνθρωπον πρὸς σέ. ἔγωγε πρὸς τέκνα, ἔγωγε πρὸς γυναικας, ἔγωγε πρὸς δούλους, ἔγωγε πρὸς πτωχοὺς. καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἄλλοις.

incidamus. Vide autem, ut quavis in re binos dominos habeamus: alterum intus, alterum foris. Brutus enim appetitus ratione commota, hoc est, nobis ipsis, quorum natura pendet à ratione, & capta, iam cum illa servit externo domino: ut non modo servi, sed servorum servi sumus. Ac alii quidem servi saltem in somnis ab heris suis discedunt, & aliquid vocationis ab eis impetrant. Nos vero etiam in somnis, petulantibus, iniuriis, & monstrosis edictis immitium istorum dominorum paremus: nec, ubi iugum eorum subierimus, ullam vacationem habemus: sed alias factis, alias verbis, alias imaginibus & visis ab eis exagitamur. & (quod peius est) cordatiores servi absurda heroum mandata inviti exequuntur: nos vero & lætamur, & rationes comminiscimur, quibus ea vel cōsequamur, vel declinemus quæ illi imperant, nunquam sine damno & detrimento.

C A P. XXI.

Μemento sic in vita esse versandum, tanquam in convivio circumfartari. Si quid ad te pervenerit, porrecta manu partem modeste capito. Præterit? Ne detine. Nondum adest? Ne longe appetitū extendito, sed expecta dum ad te perlatum fuerit. Sic erga liberos, sic erga coniuges, sic erga magistratus, sic erga divitias si affectum fueris, aliquādo dignum eris.

τῶν

Q

τῶν θεῶν συμπτώτης. ἀν ᾗ ἢ ὑπερ-
 θέντων σοι μὴ λάβης, ἀλλὰ ἢ ὑπερ-
 ἰδης, πότε ἔμῳνον-συμπότης τῷ θεῶν
 ἔση, ἀλλὰ ἢ σιωάρεχων. ἔτω γὰρ ποιῶν
 Διογένης, & Ἡράκλειτος, ἢ οἱ ὁμοιοί,
 αἰζίως θείοι τε ἦσαν & ἐλέγοντο.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

Πολλὰ ὡς ἀναγκαίως ἢ ὅπῃ
 τὰ ἐκείνα τῷ παιδομαρτυρῶν ῥοπήν,
 ἵνα μὴ τελέως πάλιν αὐτῷ ὑποτρέπῃ
 νομιδῇ, λέγει τίνων ἢ ὅπως χρη-
 μεταλαμβάνει. Καὶ περὶ τὸν μὴ ἐλεγε
 ὅπῃ τῷ ἀναγκαίῳ ἢ τῷ ἄλλως χρη-
 σίμων πρὸς τὸ βίον, ὃ δὲ παρέργον με-
 ληπλέον, πρὸς τὸ πλοῖον αἰεὶ πε-
 μβόν. νῦν ᾗ ὅπῃ τὰ μὲν διδόμενα ἐξ
 αὐτῶν χρυσίως χρηλαμβάνει, ἢ τὰ
 τέκνα, ἢ ὄρχλι, ἢ πᾶν, ἢ τὰ πῶ-
 αὐτῷ μὴ ἐκτείνει ἢ ἐπ' αὐτὰ ἢ ὀρε-
 ξιν· ἀλλ' εἰ μὲν γινόμενα ἀφαιρεῖτο,
 (τὸ γὰρ νομίζω δηλῶν τὸ παρέχε-
 σθαι,) μὴ κατέχευε φησι, ἵστέα, μὴ εἰσά-
 μένεν αὐτὰ, μὴ δὲ διυχερέσιν τι
 ἀφαιρέσιν· εἰ ᾗ ἔπω ἤκει, μὴ ὀρέ-
 γῃ αὐτῶν, μὴ δὲ πρὸς αὐτοῖς ὁλῶς
 γίνεσθαι ἐπιθυμίαις ἢ φαντασίαις,
 σπουδῇ περὶ τῆς σπουδῆς περιουσίας
 ἐπιλαυθάνομεν· ἢ διδομένων δέ,
 φησι, μὴ ὅλον σπουδῶν περιουσίως
 λαμβάνοντας ἐκτείνεις πρὸς αὐτὰ, ἀλ-
 λά χρυσίως ἢ περὶ μὲν ἀκρω δακ-
 τύλῳ, τὸ λεγόμενον, αὐτῷ μεταλάμ-
 βανει, ἵνα ἢ ἀρῇ αὐτῷ δυνάμει, ἢ χρῆσθαι
 θεοσίῳ, ἐξηγημῶς & μὴ κατακλυζό-
 μῳ ὑπ' αὐτῷ. Συμποσίῳ ᾗ ἀπείκασε
 τῷ εἰς ταῦτ' οἰοδῶν τῷ ὑπερθεῷ

convivio deorum. At vero si oblata etiam
 non acceperis, sed despexeris: non con-
 viva deorum modo, sed & Imperii con-
 sors eris. Sic enim cum facerent Dioge-
 nes, Heraclitus, & similes, merito divini,
 ut erant, ita & dicebantur.

COMMENTARIUS.

Ironum ad res externas pro-
 pensione multifariam refrena-
 ta: ne prorsus ab eis dehortari vi-
 deatur, quænam ex eis, & quomodo
 percipiendæ sint, docet. Supra di-
 xit, necessariis aut alioqui vitæ utili-
 bus rebus obiter esse utendum, ad
 navē animo semper intento. Nunc
 vero monet, quæ ex his dentur, mo-
 deste esse accipiendæ: ut uxorem,
 liberos, principatum, divitias, & id
 genus alia, sed appetitum ad ea non
 extendendum esse. Sed si data aufe-
 rantur (hoc enim verbum præterite
 significat opinor) non esse reti-
 nenda vi: sed eorum ereptionem
 ægre non ferendam. Sin nondum
 adfunt, ne appete eas, neque totus
 in desideriis & visis istis esto, & tui
 ipsius & profectus tui oblitus. At-
 que etiam si data fuerint, ne læta-
 bundus & avidus in illa totus in-
 cumbas: sed sobrie, modeste, &
 summis (quod aiunt) digitis eas at-
 tingito, ut iis & imperare, & ut o-
 portet frui queas, supra eas eminēs,
 & non demersus in iis. Conven-
 tum autem hunc eorum qui eodem
 in loco à Deo tanquam convivatore

συναγα-

συναρμύων , ὡς ἐσιάπορε· ἢ μετέ-
 χοντο· ἐκάστῃ τῶν ἀπονεμομένων
 ὑπὸ αὐτῆς παροφώρας ἢ οἰκειῆς ὀ-
 ρέξεσι· ἢ μὴ χρυσίῳ, ἐαυτῷ τε κα-
 τὰ φύσιν, καὶ κατὰ τὴν γνώμην ἢ
 ἐσιάπορε·, ὅτι καὶ συμποτὴς αὐτῷ
 δοκεῖ· ἢ ὅτι αὐτῷ καὶ ὁπσο-
 συρμῶν, καὶ ἐαυτῷ τε ἀσυμφό-
 ρως καὶ ἀνοικείως τῷ ἐσιάπορα· Εἰ ἂν
 ἦ καὶ διδομῆναι φησὶ πνόςτων ἐκ-
 τὸς τέτων ὑπὸ τῶν πολλῶν μακα-
 ρισμῶν μὴ λάβης, ἀλλ' ὑπερ-
 ἰδῇς, ὡς Κρατὴς ἐπίησε, καὶ
 Διογένης· (Ἀλέξανδρον γὰρ ἐρωτή-
 σαντο τί βύλεται, ἀποκρίθη· ἔφη
 ἢ ἡλίας· ἐπύχε γὰρ αὐτὸν θερμαίνό-
 μεν· ὥς τε θαυμάσαντα τὴν με-
 γαλοφροσύνην ἢ ἀνδρὸς τὸν Ἀλέ-
 ξανδρον δέξασθαι, εἰ μὴ διωσθὲν,
 πῶν Διογένην γενέσθαι· εἰ ἦ μὴ, μεί-
 ναι Ἀλέξανδρον·) ὁ ποίνω, φησὶ
 καὶ διδομῶν αὐτῶν μὴ λαμβάνων
 ἀλλ' ὑπερορῶν, καὶ εἰς τὴν ἐξηγη-
 μῆναι τῆς γενέσεως ὑπεροχῆν τῆς
 ζωῆς ἀνατρέχων, ὃ συμποτὴς μόνον
 ἢ κρείττων, ἀλλὰ καὶ σωφρονιστὴς γί-
 νε·) ἢ μὴ γὰρ οὐκ ἔστι γενέσιν παρρησία,
 ἢ κρείττωνων σωφρονιστὴς ποιεῖται ὅτι
 κατὰ γνώμην αὐτῶν ἐν αὐτῇ πολι-
 τειομένης· ἢ δὲ ἐξαίρεσις αὐτῶν, ἢ
 ὑπεροχὴ ἢ ὅλων (ἐξήρη) γὰρ τὸ κυ-
 ρεύειν ἀρχον ἢ ἀρχομένης αὐτῇ πᾶς
 μιμημένης ψυχῆς εἰς τὸ σωφρονεῖν
 αὐτοῖς καλεῖ· μετεωροπολεῖται γὰρ πό-
 τε, σωφρονοῦσι τὸ πᾶν, καὶ οὕτως ἐγκα-
 ταπτεταγμένη αὐτῷ· διό, φησιν, οἱ
 ὑπεριδόντες ταῦτα, ἢ ἐκείνη ἡμεῖς τε καὶ

congregantur, convivio comparat,
 in quo quisque sibi attributis epu-
 lis, congruenter appetitionibus suis
 fruatur: alius modeste, & pro natu-
 ra sua, & ex sententia convivoris:
 alius inepte & petulanter, tam sibi
 inutiliter, quam contra voluntatem
 convivoris. Quod si quid, inquit,
 eorum quæ vulgus maxime facit,
 datum non acceperis, sed despexe-
 ris, ut Crates & Diogenes fecerunt,
 qui rogatus ab Alexandro quid vel-
 let? Recede, inquit, è sole: nam apri-
 cabatur. Itaque miratus Alexander
 magnitudinem animi eius, opta-
 vit, si fieri posset, ut Diogenis simi-
 lis evaderet. Sin minus: ut mane-
 ret Alexander. Qui igitur, inquit,
 ea etiam cum dantur, non accipit,
 sed aspernatur, & ad eam vitæ ex-
 cellentiam contendit, quæ à gene-
 ratione & ortu seiungitur, nō com-
 potor modo Deorum, sed & colle-
 ga in imperio evadit. Nam provi-
 dentia Deorum in ortu hominum
 curando, contubernales sibi facit
 eos, qui ex eorum sententia vitam
 degunt. Si vero seiungantur, & su-
 per omnia emineant, (nam quod
 pro auctoritate imperat, seiunctum
 est ab eo quod paret) hæc eadem
 imitatores sui animos ad imperii
 societatem vocat. Nam tum in
 sublimi versantes, universitatem
 rerum tanquā ab ea exempti & libe-
 ri, una administrant. Quare (inquit)
 ii qui hæc despexerunt, Heraclitus

Διογένης, αἰξίως θείοι ἦσαν καὶ ἐλέγοντο· θείοι γὰρ οἱ κατὰ τὸ ἄκρον ἢ ἐξηρημνόν τὸ ἐν αὐτοῖς διαζήσαντες· τὸ γὰρ πανταχὺ ἄκρον, θείον, ὅτι πάντων ἀκρότης θεός.

Κ Ε Φ. κβ'.

Ὅταν κλαίοντες ἴδῃς πνῶν πένθει, ἢ δολοημένον τέκνον, ἢ δολωλεχόντα αὐτὸ, πρόσχε μή σε ἢ φαντασία συναρπάσῃ, ὡς ἐν κακοῖς ὄντι αὐτὲ πῶς ἐκτός. ἀλλ' εὖθις λαίρει παρὰ σεαυτῷ, καὶ ἔσω πρόσχειρον, ὅτι τῶτον θλίβει, ἢ τὸ συμβεβηκός, (ἄλλον γὰρ θλίβει) ἀλλὰ τὸ δόγμα τὸ παρὰ τέτα. μέλει μὴ τοι λόγος, μὴ ὄνει συμπεριφέρῃ αὐτῷ, καὶ ἔτω τύχη, καὶ σωπετισινάξαι. πρόσχε μὴ τοι μὴ ἢ ἔσωθεν πεναίξῃς.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

Ὅταν περ ἐν τοῖς αἰρετοῖς διοκῶσι ἐκτός, ἢ δὲ πρόσχειρον ἐθελωκλὸν αὐτῶν εἶναι, ἐνοῶντα, ὅτι ὁποῖα ποτ' ἂν ᾖ, ὅσα ἔστιν ἐν αὐτοῖς τὸ ἀγαθὸν ἡμῶν· ἔτω ἢ ἐν τοῖς φθικτοῖς διοκῶσι τῶν ἐκτός, ἀσφαλὴ καὶ εἶναι, ὡς ἐδὲ τῶν κακῶν τῶν ἡμετέρων ἐν τοῖς ἐκτός κειμένων. Ὅταν ἔν, φησι, κλαίοντα ἴδῃς, ἢ ὡς δολοηνόντος αὐτῷ τέκνον, ἢ ὡς δολωμένον, ἢ ὡς δολωλεχόντα αὐτὸ, μή σε συναρπάσῃ ἢ φαντασία ὡς ἐν κακοῖς ὄντος ἐκείνους πῶς ἐκτός. ἢ γὰρ

& Diogenes, divini & erant, & iure appellabātur. Divini enim sunt, qui secundum id quod in ipsis summum & seiunctum est à contagio corporis, ætatem exigunt. Quod enim ab omni parte summum, divinum est. Omnium enim rerum summum fastigium est Deus.

C A P. XXII.

Cum eiulantem quempiam videris in luctu, sive peregre profecto filio, sive rebus amissis: cave ne te visum illud moveat, ut existimes, versari eum in malis ob externa: sed statim ipse tecum distinguo, sitq; in promptu, ut dicas, Istum affligit non casus ille (alius enim non affligit) sed concepta de eo opinio. Ac oratione quidem tua eius perturbationi subservire, ne dubita: atque adeo, si res ita tuleris, congemiscere. Cavebis autem, ne intrinsecus etiam congemiscas.

COMMENTARIUS.

Sicut in iis rebus externis quæ expectendæ videntur, non præproperum esse, nec eas avide arripere oportet, reputantem, cuiuscunque sint modi, bonum nostrum in iis non esse collocatum: ita in iis etiam externis rebus, quæ fugiendæ videntur, constantem esse decet, quod nec mala nostra in rebus externis sita sint. Cum igitur eiulantem, inquit, aliquem videris, sive filio mortuo aut peregre agente, sive re aliqua sua perdita: ne te visum id impellat, ut eum ob res externas in malis esse existimes. Neque enim

ἐν

ἐν τοῖς ἐκτός ἐστιν ἡμῶν τὰ κακά, ὡς περὶ καὶ τὰ ἀγαθὰ. Πῶς ἔν ὁ κλαίων ἔτι ὡς ὑπὸ κακῆ τῆ συμβεβηκότῃ θλίβεται; ἢ ᾗ ποῖον φύσει τὸ συμβεβηκός ἐστι· ἐπεὶ καὶ πάντας θλίβειν αὐτὸν, οἷς σωβαίνειν. ὡς περὶ τὸ φύσει θερμὸν πάντας θερμαίνει τὸ ψαύοντα. Ἀναξαγόρας δὲ ἀκούσας, ὅτι πέθνηκεν αὐτῷ ὁ υἱός, γαληνῶς ἄμα καὶ μεγαλοφρόνως, ἥδην φησὶ θνητὸν γενήσας. Τί ἔν θλίβει τῶν; Τὸ δόγμα τὸ περὶ τὸ συμβεβηκότῃ ὅτι κακόν, τῷ ἐστὶ τὸ θλίβον αὐτόν. τὸ δὲ δόγμα, ἡμέτερόν ἐστιν. ὡς περὶ θλίβει μὴ ὄντως τὸ κακόν· τῷ δὲ οἷον ἐν τοῖς ἐκτός, ἀλλ' ἐν τοῖς ἐφ' ἡμῶν ἐστὶ, τὸ τοῖως ἢ τοῖως περὶ τῶν συμβαινόντων ὑπολαμβάνειν. Τί ἔν; ἀσυμπαθῶς ἔχειν δεῖ πρὸς τὸν θλιβομένην τὸν ἐπικῆ, καὶ δὲ δόγματῃ αὐτῶν καταγινώσκοντα θεωρεῖν αὐτὸς; Οὐδαμῶς· ἀλλὰ συμπειφόμεθα μὴ, καὶ μέχρι πόνος συγκαταβαίνειν, καὶ λόγον συμπαθεῖ λέγοντα, καὶ δεῖοι, συνεπεισιν ἑαυτοῖς. ἢ πρὸς ποιητῶς· ἢ ᾗ πρὸς ποιητῆς ὅτι ποιητῆς ἢ πρὸς ποιητῆς· ἀλλ' αὐτὸν ὅτι τῇ ἀνθρωπίνῃ ἀποφασίζοντα, τοῖα πείγματα συνάγμῃ ἀξία νομίζειν. Προσέχειν δὲ καὶ τῷ μέτρω τῆς συγκαταβάσεως, μὴ τῇ συμπαθείᾳ παραχρῆσθαι, καὶ αὐτὸς ἐνδοθεὶς ὅτι τῷ συμβεβηκότι συνάξῃ. dignum, quatenus ista progredi affectio debeat, ne eo veniatur, ut ipse etiam ex animo propter casum illum ingemiscas. Neque

in rebus externis mala nostra sunt, sicut ne bona quidem. Cur ergo iste plorans, tanquam malus sit is eventus, affligitur? Nec is enim sua natura talis est. Alioqui omnes affligeret eos quibus evenisset. Sicut id quod natura calet, omnes eos à quibus attingitur, calefacit. At vero Anaxagoras audito filii sui obitu, placido simul & magno animo: Noram, inquit, me eum genuisse mortalem. Quid ergo affligit istum? Quod opinatur sibi aliquid accidisse mali, id est quod eum affligit. Opinio autem, nostra est. Itaque verum malum eum affligit: verum id non in rebus externis positum est, sed in iis quarum potestas in nobis sita est, ut hoc illo modo res æstimemus. Quid ergo? Vir bonus non afficietur eorum dolore, qui affliguntur, & improbata eorum opinione ipsos negliget? Nequaquam. Sed tempori serviendum, & quadantenus assentiendum illis, cum oratione dolorem præ se ferente: tum, si opus sit, una gemento; idque non simulate; (nec enim bonum virum decet simulatio;) sed illud gendum est, tantam esse hominum imbecillitatem, ut istiusmodi res gemitu dignetur. Est autem animadversio

ἔτε γὰρ βοηθεῖν ἐπὶ δυνάτεσσι τῷ θρη-
νῆν. καὶ γὰρ τὸν μέλλοντα τῷ παθεῖ
βοηθεῖν, καὶ ἀνθέλκειν αὐτὸν ἀπὸ τῆς
πᾶσιν, καὶ μέγχι πνὸς συγκατα-
βαίνειν, ἀσφαλῶς ἡσθασμένον αὐ-
τὸν. ἔτε γὰρ ἐφ' ἑαυτῷ πρὸς τελείως
μύθων ἀνασπᾶσιν τὸν κατασπύ-
κτον ὑπὸ ῥύματι, ἔτε ὅπως
ἐκείνῃ συγκατασπᾶσθαι. ὁ μὲν γὰρ
τελείως ἐξηρημένῳ, ἀσυμπαθὴς εἶ-
ναι δοκῶν, ἔπειθαι τὸν παλαιό-
μηνον· ὁ δὲ καὶ αὐτὸς σωτηριεὺς τῷ
παθεῖ, ἀλλὰ δέσται γὰρ βοηθήσονται.

Κ Ε Φ. γγ'.

ΜΕμνησοῦπι ὑποκρίτης εἰ δρᾶ-
μάτων οἷς ἀνθέλῃ ὁ διδάσκα-
λος· ἀν' βραχὺν, βραχέῃ· ἀν' μα-
κρόν, μακρῇ· ἀν' πτωχόν, ὑποκρίνα-
σθαι σε θέλῃ, ἵνα καὶ τῶτον διφυῶς
ὑποκρίνη· ἀν' χωλόν, ἀν' ἀρχοντα, ἀν'
ιδιώτῃ. σὺν γὰρ τῇ ἐξ τὸ δοθέν
ὑποκρίσασθαι πρὸς ὅσον καλῶς ἐκ-
λέξασθαι τὸ αὐτὸ ἀλλὰ.

ΕΞΗΓΗΤΙΚΙΣ.

ΠΡότερον μὲν συμποσίῳ τὸ ἐνταῦ-
θα διαλογῶν καὶ μέτεξιν τῶν ἐκτὸς
ἀπεικάσῃ, καὶ συμποσιαρχῇ τὸ διδόντα
θεόν· ὅτι κυρίως ἡμεῖς τὸ λαβεῖν ἢ μὴ
λαβεῖν ὑπέσμετο, καὶ διατῆτο τὸ ὀρεξίν
ἡμῶν ἐπαιδαίωσι, πῶς αὐτῷ ἐχθρὸν
καὶ ἐπὶ αἵρεσιν πρὸς τὰ παρόντα
τῶν ἐκτὸς, ἐπὶ τὰ παρεληλυθότα, ἐπὶ
μέλλοντα. καὶ γὰρ ἐν τοῖς συμποσίοις
κατὰ τὴν αἰσθησὶν αἵρεσιν ἕκαστος καὶ
μεταλαμβάνει τῶν πρὸς φερόμενων.

enim opem ei ferre iam poteris qui
lamentatur : cui affectui mederi
qui vult, eum, ut & aliquatenus ab
eo affectu retrahat, & aliquo modo
eidem subserviat, oportet, ipsum in
tuto collocatum. Neque enim is
qui omnino in suo statu permanse-
rit, retrahet eum qui ab flumine
abripitur, nec si totus cum eo abri-
piatur. Qui enim rebus humanis
plane exemptus est, cum inmiseri-
cors videatur, nihil valet apud eum
qui angitur. Ei vero qui eodem
affectu vincitur, ipsi consolatione
est opus.

C A P. XXIII.

Actorem esse fabula talis, qualis
magistro probata fuerit, te memen-
to: si brevis, brevis, si longa, longa, si men-
dicum agere te voluerit: fac eam quoque
personam ingeniose representantes. Ita si
claudum, si principem, si plebeium. Hoc
enim tuum est, datam personam bene ef-
fingere: eam autem eligere, alterius.

COMMENTARIUS.

Prius convivio vitam hanc, &
externarum rerum usum com-
paravit: & qui eas largitur Deū, con-
vivitori: qui liberum nobis fecerit
oblata vel accipere vel repudiare:
eaeque de causa nostram appetitio-
nem instar pædagogi informavit, ac
docuit, quemadmodum res exter-
næ tam præsentis, quam præteri-
tæ & futuræ sint amplectendæ. Nam
in conviviis suo quisque arbitratus
vel abstinet appositis, vel fruitur.

Nisi

Νυνὶ ὃ σκηνῇ τὸν βίον ἀπεικάζει,
καὶ δράματ' ὑποκριτὰς οὖν ἐν
αὐτῷ πολιτοδομῶντες, καὶ χορη-
γὸν δὲ δράματ' καὶ διδάσκαλον
τὸν θεὸν ὑπογράφει· ὅπ' τὸ μὲν λα-
βεῖν καὶ μὴ λαβεῖν τὸ δῶπον ἐμὸ-
ν, οὐκ ἐστὶν ἐφ' ἡμῖν· ἀνάγκη
γὰρ πάντως λαβεῖν· οἷα πολλὰ τῶν
δῶπ' τῆς εἰσαρμύνης ἐστὶ. καὶ γὰρ
πλῆθος ἐφ' ἡμῖν ἢ μὴ λαβεῖν, αἰχμὰ
πενίας, ἢ πάντως ἐφ' ἡμῖν ἐστὶν ἐκ-
κλῖναι, ἢ νόσον. καὶ τὸ διεσπότηναι
μὴ εἶναι ἢ ἀρχεσθαι, ἐφ' ἡμῖν· αἰχμὰ
τὸ μὴ δεκλῦσαι ἢ ἀρχεθῆναι οὐκ
ἐστὶν ἐφ' ἡμῖν. διὸ ὅπ' τι τῶν ἢ χρε-
στὶς ἐστὶν ἐφ' ἡμῖν, καὶ τὸ ἀγαθὸν ἢ
μῶν ἢ τὸ κακὸν ἐν τέτοις· οὐκ ἐν τῷ
ἀρχεθῆναι, ἢ μὴ λαβεῖν ἢ μὴ λαβεῖν,
ὡς περὶ πλεονάζοντος, αἰχμὰ ἐν τῇ χρε-
στὶ ἐστὶν, ἐφ' ἡμῖν ὅσῃ καλῶς ἢ κακῶς
διεσπότηναι. τὸ γὰρ ποινοῦν καλῶς,
ἢ πένεσθαι καλῶς, ἢ ὅλως ἢ χρεστὶς
ἢ κατὰ αἵρεσιν καὶ δὲ ἐξ ἀνάγκης
ληθφέντ', ἐφ' ἡμῖν ἐστὶν· ὥστε
καὶ ὅπ' τῆς σκηνῆς, τὸ μὲν ἐκλέ-
ξασθαι τῶν ὑποκριτῶν ἕνασιν, περὶ
τὸ ὅπ' τι θεοῖν περὶ σωπὸν ἐν τῷ δρά-
ματι, περὶ βασιλέα, ἢ δῆλον,
ἢ μαινόμηνον, ὡς πὼν Ὀρέσιον, δὲ
διδάσκοντ' τὸ δράμα ἐστὶ, ἢ τῶν
ἐν αὐτῷ περὶ σωπῶν καὶ τῶν ὑπο-
κριτῶν πλὴν πειστικῶν ἐπεσκευμῶν·
τὸ δὲ ὑποκρίνεσθαι καλῶς τὸ δοθὲν
περὶ σωπῶν, δὲ ἐκλεγέντ' ἐστὶν ὑ-
ποκριτῶν. διὸ καὶ διδομῆναι πολ-
λάκις δῆλον, ἢ πτωχὸς, ἢ μαινόμε-
ν' ἐν τῷ δράματι, ἢ δῶπον δοκιμάζει

Nunc eandem scenæ similem facit, & eos qui in ea versantur ut fabulæ actores, Deum vero ut ædilem & magistrum describit: in quam personam quæ assignetur vel accipere vel repudiare, non sit nostrum. Omnino enim necesse est eam accipere, qualia multa sunt quæ à fato dependent. Et si enim penes nos est, aspernari divitias: paupertatem tamen, aut morbum, vitare, non omnino penes nos est. Item licet nobis non esse dominis aut magistratibus: at quominus serviamus aut pareamus, non est nostri iuris. Quare in his nostri arbitrii est usus; & bonum aut malum nostrum quod ad hoc attinet, non in accipiendo, aut non accipiendo, ut ante dictum est, sed in appetitu & usu est situm: qui nostri iuris est, ut ea vel bene vel male tractemus. Nam bene morbum aut paupertatem ferre, & iis uti quæ vel ultro vel coactus acceperis, in tua potestate est. Ut & in scena, singulis histrionibus aptam fabulæ personam imponere, sive regis, sive servi, sive insani, qualis est Orestis, eius est qui fabulam edit, quique tam personarum quæ in ea sunt, quam histrionum ingenia perspecta habet. Sed impositam personam belle repræsentare designati histrionis erit. Quare sepe servus, aut mendicus, aut furiosus probatur in fabula: dives autem, aut im-

πλῆθος.

παύσι, ἡ στρατηγός, ἡ βασιλεύς·
ὅταν ἐκείνοι μὴ καλῶς τὸ δοθὲν
πρῶτον ὑποκρίνων, ἔπει ἡ κα-
κῶς τὸ ἐφ' ἑαυτοῖς. ὡς οἱ μὴ καλῶς
ἐξεπώνησαν, οἱ ἡ κακῶς. ἔτω ἡ ἐν
τῷ βίῳ. πόσον ἄρα βασιλεύει, ἡ
πλησίον, ἡ ἐρρωμένον, ὁ δὲ ἔλθῃ ἡ
πένης ἡ χωλός ἐπίκτητος ὑπὸ τε
ἡ χορηγῆς ἡ διδασκαλίας θεῶν, ἡ ὑπὸ
τῶ ἐν τῷ βίῳ θεατῶν, παρεκλήθη, ὅπ-
καλῶς τὸ δοθὲν αὐτῷ πρῶτον καὶ
ἡ πῶ ἡ διδασκαλίας γνώμην ὑπε-
κρίνατο, τὸ ἐφ' ἑαυτῷ καλῶς οἰκο-
νομήσας ἐν τῷ τὸ ἀγαθὸν ἐπὶ τὸ κακόν
ἐστὶ τὸ ἀνθροπίνον, ἐπὶ τὸ ἐπαινεῖον πα-
ρεπὶ τοῖς ὁφρονέσι, ἐπὶ τὸ ψεκτόν.

Κ Ε Φ. κδ'.

Κ Ο'ρα, ὅταν μὴ αἰσιον κερῆ, ἡ
μὴ συναρπάζῃ σε ἡ φαντασία,
ἀλλ' ὡς ἡ Διόγρητος ὁρᾷ σε αὐτῷ, καὶ
λέγει· ὅπ' ἑαυτῶν ἐδὲν ἐμοὶ ὁπσημαί-
νε, ἀλλὰ τῷ σωματίῳ μου, ἡ τῷ κτη-
σιδίῳ μου, ἡ τῷ δοξαρίῳ μου, ἡ τοῖς τέ-
κνοις, ἡ τῇ γυναικί. ἐμοὶ ἡ πάντα αἰ-
σια σημαίνει, ἐὰν ἐγὼ θέλω. ὅ, πρὸ
ἀντὶ τῶν ὁποβαίνῃ, ἐπ' ἐμοὶ ἐστὶν ὁ-
φελγηθῆναι ὑπὸ αὐτῶν.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

Τ Οὗτο οἶμαι τὸ κεφάλαιον πῶς
πρὸς ἡσυχίαν ἔχον ἐν ταῖς, εἰ
πρὸς ἡσυχίαν ἔχον ἐπὶ ταῖς
μὴ τὸ πρὸς ἐκείνῃ, ἡ ἀρχή, ὅταν καλῶς
οἶα ἴδῃς ἐν πένθῃ. εἰ πῶν ἡ ἐν ἐκείνῃ,
ὅπ' ἡ χρησὶν συμπαταίνεσθαι τοῖς ἐν κα-
κῷ νομίζουσιν εἶναι δι' ἀφαιρέσιν πινος
τῶ ἐκτός, ἡ δὲ συναρπάζοντα νο-
μίζον ὅπ' ἐν κακῷ ἐστὶν ὁ τοῦτο,

perator, aut rex improbatur, cum
illi datam personam belle expri-
munt, hi vero suam male, prout
utriq; in eo elaborarunt. Sicutiam
fit in vita. Quot enim regibus, di-
vitibus, robustis, servus, pauper, &
claudus Epictetus, tam à chorago
& magistro Deo, quam ab huius
vitæ spectatoribus est prælatus, qui
personam sibi impositam bene &
ex magistri sententia egit, & quod
in ipso fuit, probe administravit? in
quo bonum & malum hominis si-
tum est, & id quod à cordatis
hominibus vel laudetur, vel vitu-
peretur.

C A P. XXIV.

S I CORVUS IN AUSPICATUM CROCITARIS, NE TE
VISUM ILLUD MOVEAT: SED IPSE TECUM DI-
VIDE STATIM, & DIC: Nihil istorum mihi
portenditur, sed aut corpusculo meo, aut
reacula mea, aut existimationi, aut liberis,
aut uxori. Mihi autem fausta omnia
portenduntur, si ego voluero. Quicquid
enim istorum acciderit, ex eo penes me
est, fructum ut capiam.

COMMENTARIUS.

C Aput hoc, mea quidem opi-
nionem, si præpositum superio-
ri fuisset, suum locum tenuisset, post
id quod præcedit, cuius initium est:
Cum ciulantem quempiam vide-
ris in luctu. Nam ibi cum dixisset,
non affici oportere eorum dolore
qui ob externæ alicuius rei iactu-
ram in malo sibi esse videantur:
neque assentiri, talem in malo esse:

ἐπερ

εἴπερ ἐν τοῖς ἐφ' ἡμῶν ἐστὶν ἡ εὐαία ἔ
ἀγαθὸν καὶ κακὸν ἡμῶν. Νυνὶ λέ-
γει, ὅτι καὶ ἰσὺν ὄρεσις ἡ σύμβολός τις,
ἡ μαντεία, δλόξη σοι πῶς κακὰ ση-
μαίνειν, μηδὲ ἔτιω συναρπαγῆς,
ἀλλὰ χωρὶς τῶν ὁπὸ ἧ σῶμα-
τός σε καὶ τῶν ἐκτὸς ἐννόησον, ὅ-
τι τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν σε ὅπῃ
σοὶ ἐστίν. Ἐὰν ἔν σοι μὴ θέλῃς ἐν κα-
κῷ εἶναι, τὰ σημαυνόμενα ταῦτα
κακὰ σοὶ ἂν εἴη σοὶ σημαυνόμενα,
ἀλλ' ἢ τῷ σωματίῳ σε, ἢ τῷ δο-
ξαρίῳ, ἢ τῇ φιλασσίᾳ, ἢ τέκνοις,
ἢ γυναικὶ, σοὶ ἢ πάντῃ αἴσῃ ση-
μαίνεται, ἰὰν θέλῃς σὺ, ἀλλ' τὸ
ὅπῃ σοὶ εἶναι τὸ ἀγαθόν σε, καὶ τὸ
κακόν. ἀμέλει ὁπὸ τῶν πρὸς τὰ
ἐκτὸς διοκύντων κακῶν καὶ ὠφε-
λεῖσθαι σε διωατὸν, καὶ ὅσω μεί-
ζονα διοκεῖ ταῦτα, πόσῳ μᾶλλον
ὠφελείσθαι ἀπ' αὐτῶν καλῶς ἐν αὐ-
τοῖς ἀναστρεφέντα. καί ποί εἰ σοὶ κα-
κὰ ἦν πάντα, ἔβλαπτεν ἂν σε, καὶ
σοὶ ὠφέλει. Εἰ ἔν σοι ὠφελείαί σε
διωατὸν ἐξ αὐτῶν, καὶ σοὶ ἔδεν
ἂν γένοιτο κακόν εἰ μὴ σὺ θέλῃς, καὶ
τὰ σημαυνόμενα πάντα ὡς σοὶ κακὰ,
ἰὰν θέλῃς, ἔσθ' ἐστίν, ἀλλὰ τῶν πρὸς
σέ πινος.

Κ Ε Φ. κε'.

Α Νίκητ' εἶναι διώασαι, ἰὰν
εἰς μηδέν αἰγῶνα καταβαί-
νῃς, ὃν σοὶ ἐστὶν ὅπῃ σοὶ νικήσῃς.

liquidem nostri boni & mali vis ac
summa in iis sit, quæ in nostra po-
testate sita sunt. Nunc, sive au-
gurium, sive omen, sive divina-
tio mali aliquid portendere tibi
videatur: ne sic quidem, inquit,
assentiaris: sed sepositis corporeis
& externis rebus cogites, bonum
& malum tuum penes te esse. Si
igitur ipse in malo esse nolueris,
ista quæ portenduntur mala, non
tibi portendentur, sed aut corpori
tuo, aut famæ, aut opibus, aut libe-
ris, aut uxori. Tibi vero prospera
omnia significantur, si ipse vis, quia
penes te est bonum & malum
tuum. Atque adeo fieri potest, ut
mala quæ videntur in rebus exter-
nis, tibi profint: & tanto magis
profint, quanto maiora videntur, si
recte ea tractaris. Atqui si ea tua
mala essent, nocerent, non iuva-
rent. Quoniam igitur iis & iuari
potes, nec tibi quicquam accidet
mali nisi ipse velis: etiam ea quæ
portendi mala videntur, si volueris,
non tua mala erunt, sed eorum
alicuius quæ extra te & à te se-
iuncta sunt.

C A P. XXV.

In victus esse potes, si in nullum certa-
men descendas quod vincere tui arbi-
trii non est.

R

ΕΞΗΓΗ-

Εἰπὼν ὅτι σοὶ ἔδεν σημαίνεται κακόν, εἰάν μὴ σὺ θέλῃς· ὥστε καὶ ὅτι σοὶ εἶναι τὸ μὴ εἶναι ἐν κακῷ· τὰς οἰμαι τὴν αἰτίαν καὶ τὴν ἀπόδειξιν· ἀλλὰ τὴν νῦν παρὰ τὸ ἐν τῷ ἡνίκα πο. ἢ γὰρ ὅτι σοὶ εἰς τὸ μὴδέποτε πρὸς τὰ ἐκτὸς παρὰ βάλκεσσι καὶ ἀγωνίζεσσι, ἢ ὀρεγόμενον ἢ ἐκκλίνοντα, ἐν οἷς ἡττῶσαι ποτε ἀνάγκη, ἢ ἀποπυγχαίνοντα τῶν ὀρεκτῶν, ἢ παρὰ πτόνῳ τοῖς ἐκκλινόμενοις. ἀλλ' ἐν τοῖς ὅτι σοὶ μόνοις ἀναφέρεται, ἐν οἷς κύρειται ὅτι μὴδέποτε ἀποπυγχαίνειν, ἢ ὀρεγόμενον ἢ ἐκκλίνοντα. Ταῦτόν γ', εἰπὲν μὴδέποτε ἡττῶσαι, ἀλλ' αἰεὶ εἶναι ἀνίκητον. εἰ δὲ καὶ τῷτο, δῆλον ὅτι καὶ τὸ μὴδέποτε γενέσθαι ἐν κακῷ ὅτι σοὶ εἰς. ὁ γὰρ ἐν κακῷ γενόμενος, ἡττῶται ὑπὸ τοῦ κακοῦ. εἰ δὲ ὅτι σοὶ τὸ μὴδέποτε ἐν κακῷ γενέσθαι, ὅτι σοὶ ἂν εἴη τὸ μὴδέποτε κακόν π σοὶ σημαίνεται. Ὁρῶντες ἄρα εἴρηται, ὅτι τῶν κακῶν ἔδεν σοὶ σημαίνεται, εἰάν μὴ σὺ θέλῃς· ταῦτες, εἰάν μὴ εἰς ἀγῶνα καταβαίνης, ὃν οὐκ εἰς ὅτι σοὶ νικῆσαι· ταῦτες εἰάν μὴ ἐν τοῖς ἐκτὸς τὸ ἀγαθὸν σκευῆ καὶ τὸ κακὸν ἀφορίζης.

Κ Ε Φ. κς'.

Οὐρα γὰρ, μήποτε ἰδὼν τινὰ περὶ τιμωμένον, ἢ μέγα δυνάμενον, ἢ ἄλλως δίδου-

Quod dixit, nihil tibi portendi mali, nisi ipse volueris, ut in tua potestate sit, non esse in malo: eius subobscurè, ut opinor, his verbis causam & rationem affert. Nam penes te est, nunquam cum externis rebus congrèdi & certare, sive appetendo sive declinando: in quibus aliquando vinci necesse est, aut frustratum rebus desideratis, aut circumventum declinatis. Penes te est in iis solis versari, quibus ne unquam frustrare sive appetendo sive declinando, tui est arbitrii. Id vero non aliud est, quam si dixisset: ut nunquam succumbas, sed perpetuo sis invictus, penes te esse. Quod si hoc, illud etiā penes te est dubio procul; ne unquam sis in malo. Nam qui in malo est, à malo vincitur. Sin penes te est, ne unquam in malum incidas: illud etiam penes te erit, ne quid unquam tibi mali portendatur. Recte igitur dictum, Nihil tibi portendi mali nisi ipse velis: hoc est, nisi in certamen descendas, cuius victoria penes te non sit: hoc est, nisi in rebus externis bonum tuum & malum tuum collocaris.

C A P. XXVI.

Si quem igitur eximiis honoribus affectum, aut ampla potestate praeditum, aut aliqui florentem videris: μὲντε,

μᾶλλον, μακαρίους ὑπὸ τῆς φαν-
τασίας συναρπαζομένους. εἰάν γ' ἐν τοῖς
ἐφ' ἡμῖν ἡ εὐσία ᾗ ἀπαθῆς ἦ, ἔτε
φθόνον, ἔτε ζήλοτυπία χωρεῖν
ἔξει. σύ τε αὐτός εἰς φρατήρος, εἰ
πρύτανις, ἡ ὑπάτος εἶναι θελή-
σεις, ἀλλὰ ἐλθέτερος. μία γ' ὁδὸς
πρὸς ταῦτα. κατὰ φρόνησιν τ' ὅσα
ἐφ' ἡμῖν.

vide ne quando beatum illum prae-
ces, visorum impetum secutus. Nam
si in rebus nostrae potestati subiectis vis
tranquillitatis consisterit, nec invidia
nec aemulatio locum habebit: tuque ipse
non Imperator, non Senator, non Con-
sul esse voles, sed liber. Ad eam autem
rem via unica est, eorum quae in pote-
state nostra non sunt contemptio.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

COMMENTARIUS.

Εἰπὼν ἀνίκητον εἶναι τὸν μὴ κα-
ταβαίνοντα εἰς ἀγῶνα τῶν ὅσα
ἐφ' ἡμῖν· ἐπειδὴ πρὸς ταῦτα ἔλκει
μάλιστα τὰ τῶν ἐν αὐτοῖς διρεοῦν δο-
κούντων παρὰδείγματα, καὶ ὁ πρὸς
αὐτὰς ζήλος, καὶ φθόνος· διείκνυσιν
συντόμως, ὅτι εἰδὲς τῶν πάσθων
τὸ ἀνθρώπινον ζήτάντων, ἡ φθόνος,
ἡ ζήλος ποτέ. εἰ γ' τὸ ἀνθρώπινον
ἀσθὸν ἐν τοῖς ἐφ' ἡμῖν εἰσιν, οἱ γ' ἡ
προτίμησιν, καὶ διωαστείαν, καὶ
διδοκίμησιν παρὰ τοῖς πολλοῖς ἔχον-
τες, εἰ τῶν ἐφ' ἡμῖν πύχυσιν, δη-
λον ὅτι οἱ ποῖται εἰδὲ ἀσθὸν ἔ-
χουσιν ἀνθρώπων προσηκόν. Ποῖαν
ἐν χώρᾳ ἔχει πρὸς ὅτ' τοιού-
τος φθόνος ἡ ζήλοτυπία; καὶ
γ' ὁ μὲν φθόνος, λύπη ἐστὶν
ἐπ' ἀλλοτρίῳ ἀσθῶ· ὁ γ' ζή-
λος, ζῆσος θέλησις ᾗ παρεσώθη-
ναι τῷ νομιζομένῳ ἀσθῶ. φύε-
ται γ' ταῦτα τὰ πάθη, ἐν ᾗ πάν-
τα ἀνθρώπων κατὰ φύσιν πμῆς
quod bonum habetur. Nascuntur autem haec perturbationes
ex eo, quod quivis homo ipsius naturae impulsu honoris est

Cum invidium esse dixisset eum
qui nullum de rebus alienis
certamen susciperet: exempla ve-
ro eorum quibus haec prospere eve-
nisse videntur, & aemulatio ad-
versus eos, & invidia, vel in primis
eo attrahunt: compendio demon-
strat, eorum neminem qui bo-
num humanum quaerunt, unquam
invidere aut aemulari. Nam si bo-
num humanum in rebus nostrae
potestati subiectis situm est: qui
vero populari honore, potentia,
gloria praecellunt, nihil eorum ha-
bent, quae in nostra potestate si-
ta sunt: huiusmodi homines, ne
bonum quidem habere homini
conveniens constat. Quid ergo
loci adversus istos habeat invi-
dia, aut aemulatio? Nam & invi-
dia dolor est, ob alienum bonum
ortus: & aemulatio fervor quidam
voluntatis exaequandi se cum eo
R 2

appe-

ὁπθουμέν, καὶ τῶ τῶν ὁμοίων
 μὴ ὑποπίπην. Διὸ οἱ μὴ ἀπο-
 νώτεροι τῶν φύσιν καὶ περὶέπην
 αὐτοὶ μὴ ἰσχύοντες, τῇ καθαρῆ-
 σει τῶν πέλαις παρεσθῶς ἢ ὑπερ-
 ἔχην αὐτῶν βέλονται, καὶ λυ-
 πῶνται ὅτι ταῖς τῶν πέλαις δι-
 πλαιαίς. καὶ ὅτι τῶτο φθόνῳ.
 πρὸς γὰρ τὸν δὲ ἔχοντα ἢ διοκῶν-
 τα δὲ ἔχειν, ὁ φθόνῳ ἐρπει.
 τὸν ὁμοιον ἢ μάλισσιν, ἢ συγ-
 νέαις, ἢ ὁπτηθόμεναις, ἢ πύχῃ.
 ἔδεις γὰρ φθονεῖ τῷ πάντι ὑπερέ-
 χοντι, ἢ τῷ πάντι ἐλάττω. ὅτι
 ἔστι ἀμιλλᾶταις πρὸς τοῦ τοι-
 ῦτος. οἱ ἢ τόνον ἔχοντες τινὰ,
 θερμοῦς κινουῦνται πρὸς τὸ αὐτοὶ
 περὶέψαντες παρεσθῶναι, ἢ καὶ
 ὑπερβαλεῖν ἐκείνους, πρὸς ἑς
 ἢ ἀμιλλᾶ. Διὸ ὁ μὴ φθόνῳ ἀ-
 εὶ φαῦλόν ἐστὶ πάθος. ὁ ἢ ζῆλῳ,
 ὅταν πρὸς ἀρετῆς γένηται, ἀγα-
 θὸς, καὶ συγνήης τῇ ἀγαθῇ ἐ-
 ρωτῶ. ὅταν ἢ πρὸς π τῶν ἐκ-
 τὸς, φαῦλῳ, καὶ τῷ φθόνῳ στω-
 πῶν μὴ. Εἰ τοίνυν ὁ μὴ φθό-
 νῳ, καὶ ὁ ζῆλῳ, ὡς ἐπ' ἀγα-
 θοῖς γίνονται, περὶήμισις ἢ, καὶ
 διωαστία, καὶ δόκιμῃσις, πρὸς
 τοῖς πολλοῖς ἀγαθὰ δοκῶν-
 τα, οὐκ ἐστὶν ἀγαθὰ, εἴπερ ἐν τοῖς
 ἐφ' ἡμῖν τὸ ἀγαθὸν ἐστὶ, δῆλον ὅ-
 τι ὅτι τέτων φθόνῳ καὶ ζῆλῳ
 ἐδερμῖαν ἔχουσι χώραν, κατὰ γε
 τὸ ἀληθές. Οὐ γὰρ τοίνυν φθο-
 νοῦνται, ἢ ζηλοῦνται οὐδὲ πρὸς τὰ
 τοιαῦτα διοκῶντας, ἐν τούτοις

appetens, nec paribus de digni-
 tate vult concedere. Itaque si qui
 sunt infirmioribus ingeniis, qui
 ipsi nihil proficere possunt, pro-
 ximum quenque deprimendo æ-
 quare illum aut etiam superare
 contendunt, & successibus aliorum
 dolent. quæ est invidia. Nam ad
 eum, quicum bene agitur, vel agi
 videtur, invidia velut arripit, in
 primis vel genere, vel studio, vel
 fortuna parem. Nemo enim vel
 prorsus eminenti vel omnino infe-
 riori invidet, neque cum talibus
 certat quispiam. In quibus vero
 aliquid animi & nervorum est, hi
 inflammati aviditate feruntur, ut
 illos strenue progrediendo vel æ-
 quent, vel superent, cum quibus si-
 bi certamen instituerunt. Quare
 invidia semper est vitiosus affectus:
 æmulatio vero cum virtutem spe-
 ctat, bona est, & cognata boni amo-
 ris: cum autem res externas; mala,
 nec invidia melior. Si ergo & invi-
 dia & æmulatio opinione boni ex-
 citantur, honos vero & potentia
 & celebritas nominis, quæ vulgo
 in bonis habentur, bona non sunt,
 cum bonum in rebus nostræ po-
 testati subiectis sit collocatum,
 constat, in iis invidiam & æmula-
 tionem nihil habere loci, si quidem
 veritas spectetur. Non decet igitur,
 eum qui eruditur, invidendo vel
 æmulando eos, quibus ista ad vo-
 luntatem fluere videntur, in eis

πρὸς αὐτοὺς

ἡθεσθαὶ τὸ ἀγαθὸν τὸν παιδιδό-
μῳ. ἐλευθερίας γὰρ αὐτὸν ὀρέγεσθαι
καὶ τῆς ἀπὸ τῶν αὐτῶν παθῶν ἀ-
λογίαν ὄντων πέδους καὶ ἐδένος ἔ-
κτος. μία ἡ ὁδὸς εἰς ἐλευθερίαν ἄ-
γει, φησὶν, ἡ καταφρόνησις τῶν ὀν-
τῶν ἐφ' ἡμῶν, ἐν οἷς ἡ δαλεια καὶ ἡ ἡττα. ἐν
τέτοις γὰρ τὸ ἀποτυγχάνειν ὧν ὀρε-
ζόμεθα, καὶ περιπίπτειν οἷς ἐκκλίνο-
μεν. περὶ ταῦτα ἡ ἑὶ ἀλόγων ἐν ἡμῶν
παθῶν ὀρεξεις, καὶ ἡ καθ' ἡμῶν τυραννὶς
αὐτῶν. Διὸ τῶν ἐκτὸς καταφρονέον-
τες, καὶ τὰς συγγενεῖς πρὸς αὐτὰ ὀ-
ρεξεις, ὡς τῶν συμμαχῶν. ἐρημαθεί-
σας, ὑποκατακλίνεσθαι ποιῆμεν τῷ
λόγῳ.

Κ Ε Φ. κζ΄.

C A P. XXVII.

ΜΕμνησο ὅτι εἴχῃ ὁ λοιδορῶν, ἡ
πύπτων ὑβρίζει, ἀλλὰ τὸ δόγμα
τὸ περὶ τῶν ὡς ὑβρίζοντων. ὅταν
ᾖ ἐρεθισθὴ σέ πρὸς, ἴδι ὅτι ἡ σὴ σὲ ὑπε-
ληψίς ἡρέθισε. Τοιγαρὶν ἐν πρώτοις
περὶ τῆς φαντασίας μὴ συναρ-
παδῆναι. ἀντὶ γὰρ ἀπαξ χρόνον ἔ-
στρεβλὴς τυχῆς, εἰς ὅσον κρατήσεις σε-
αυτῶν.

Κ Ε Φ. κη΄.

C A P. XXVIII.

ΘΑνατῶν ἡ φυγῇ, καὶ πάντα
τὰ ἄλλα τὰ δεινὰ φανόμηναι,
πρὸ ὀφθαλμῶν ἔσω σοι καθ' ἡμέραν.
μάλιστα ἡ πάντων ὁ θάνατος. καὶ
ἐδὲν ἐδέετο ταπεινὸν ἐνθυμήσῃ, ἔ-
τι ἄγαν ὀνησμήσις πρὸς.

bonum collocare. Libertas enim
ei expetenda est à suis temerariis
affectibus, nihil autem rerum exter-
narum. Una vero, inquit, ad liber-
tatem via ducit, rerum quæ in no-
bis sitæ non sunt, despicientia: quæ
nos & libertate privant, & victoria.
In his enim & frustrari est iis quæ
appetimus, & in ea, quæ fugimus,
incidere. In his versantur brutorum
nostrorum affectuum appetitus, &
tyrannis eorum, quam in nos exer-
cent. Quamobrem rebus externis
despiciendis, etiâ cognatas cum eis
appetitiones, veluti sociis destitu-
tas, rationi præbemus obediētes.

Memento, non eum qui convicietur
aut verberet, auctorem esse con-
tumelias: sed opinionē de eis tanquā con-
tumeliosis conceptā. Cum igitur te quis-
piam irritarit, ab opinione tua te irrita-
tum esse scito. Quapropter in primis ope-
ram dato, ne visa tibi assensum extor-
queant. Nam si semel tempus & moram
impetraris, facilius ipse tibi imperabis.

Mors & exilium, & omnia quæ in
malis habentur, ob oculos tibi quo-
tidie versentur: omnium vero maxime
mors. Sic nihil unquam humile cogi-
tabis, nec impense cupies quicquam.

Διασώζεις πάλιν τὰ ἐν ποῖς ἐκ-
 τὸς νομιζόμενα ἀγαθὰ , καὶ
 μίαν ὁδὸν πορεύς ἐλευθερίαν τῷ κα-
 τὰ φρόνησιν τῶν ὅσων ἐφ' ἡμῖν εἰπὼν ,
 ταῖς πρὸς ταῦτα ἐνστάσεις , ἢ καὶ λό-
 γω λεγομένης , ἢ πάντως γὰρ ταῖς
 ἐννοίαις τῶν ἀρετῶν παιδευομένων ἐν-
 σχολάσας , διελύθει, ὡστὶ τῶν αὐτῶν
 αἷς παιδείας ἀρχὴν ὀρμώμενος. Καὶ
 οἱ μὲν ἐνστάσεις λέγουσιν , ὅτι κατα-
 φρονῶντες τῶν ἐκτὸς , καὶ διὰ τῆς
 διπλῆς , καὶ ἀδύνατοι μένου-
 ντες , πολλὰ πεισόμεθα κακὰ ὑπὸ τῶν
 ἐπαρχόντων , εἰ μὴτε διωγμὸν
 ἔχωμεν , μὴτε κατακλύειν ὡστὶ διυ-
 ναμώμεθα αἰρωόμεθα. καὶ γὰρ λοιδορεῖ-
 σι , καὶ τύπῃσι , καὶ παντοίως ὑβρί-
 ζουσιν ἡμᾶς , καὶ τὰ ἐπαρχόντων
 ἀφαιρῶνται , καὶ φυγαδύουσιν , καὶ
 τὸ πλεονέκτημα , ἐνίοτε καὶ φονεύου-
 σιν. Αὐτὸς ἢ πρὸς ταῦτά φησιν , ὅ-
 τι τῶν ἐκτὸς δεινόν . ἢ γὰρ αὖ πᾶ-
 σιν ἐφαίνετο δεινὰ . ἀλλὰ τὸ δό-
 γμα τὸ πρὸς αὐτῶν ὅτι δεινὰ , ἔ-
 στί ἐστι δεινόν . ὥστε ὅτε ὑβρίζου-
 σιν ἡμῖν ποιοῦντα ποιοῦντες , ἀλλὰ τὸ
 ἐν ἡμῖν δόγμα ὅτι ὑβρίζομεθα , ἔ-
 στί ἐστι τὸ ὑβρίζον ἡμᾶς . τὸ δὲ δό-
 γμα καὶ ἡ πρὸς ταῦτα ὑπολήψις , ἡμέ-
 τερόν ἐστιν ἔργον . ἡμῖς γὰρ ἐαυτοὺς ὑ-
 βρίζομεν . ὅτι ἢ οὐδὲ δεινόν ἐστιν , οὐ-
 δὲ δυσχεροῦς ἀξία ἡ ὑβρις , δῆλον
 ἐν τούτῳ . ἢ γὰρ ἀληθὴς ἐστιν , ἢ ψευδής.

Rursus elevatis iis quæ in re-
 bus externis habentur bona,
 & via unica ad libertatem demon-
 strata , rerum quæ nostri arbitrii
 non sunt, contemtionem : quæ con-
 tra hæc afferri possunt vel oratio-
 ne , vel tironum tacita cogitatio-
 ne , dissolvit, ipsis eruditionis prin-
 cipiis innitens . Occurritur au-
 tem ei hoc modo : Si res exter-
 nas despexerimus, eaque de cau-
 sa viles & inopes permanferimus,
 multas potentiorum iniurias per-
 feremus , cum & nullis muniti
 præsidii sumus , & eis adulari re-
 cusemus . Nam & conviciantur
 & verberant , & variis nos con-
 tumeliis afficiunt , & quæ habe-
 mus eripiunt , & relegant , inter-
 dum denique nos occidunt . Ipse
 vero ad hæc respondet : nihil ef-
 se in istis grave , quod alioqui om-
 nibus gravia viderentur : sed opi-
 nionem quæ ea gravia faciat , ef-
 se gravem . Quare non istos,
 cum talia faciant , contumelia nos
 afficere : sed quæ in nobis sit opi-
 nionem , qua nos affici contu-
 melia putemus , eam esse quæ con-
 tumelia nos afficiat . Opinionem
 autem , & existimationem de ea,
 nostrum opus esse . Nos igitur à
 nobis ipsis affici contumelia . Ne-
 que vero gravem rem esse , aut indignatione dignam , contume-
 liam , inde constat . Aut enim verum est crimen , aut falsum.

Si

Si verum : cur moleste ferimus
veritatem ? cur facere non piget,
audire piget ? Sin falsum: ille qui
mentitur, læditur. Quid igitur a-
gendum? Ne tibi assensionem ex-
torqueat visum contumeliæ, ut vo-
cifereris, & lamereris, te in ma-
lo esse existimans : sed spatium
ipse tibi præbeas rei consideran-
dæ, cuiusnam modi sit. Nam si
temporis aliquid & moræ impetra-
ris, repentinum obiectum te non
commovebit, sed simul interim
tranquillus eris: simul spatium ha-
bebis principia doctrinæ promen-
di, & distinguendi, utrum ille
casus in nostra potestate sit, an
non? Quod si in nostra potesta-
te non esse eum inveneris: adiun-
ges, neque bonum neque malum
nostrum esse: & penes te esse eo
pro bono uti, & fructum inde ca-
pere, magno animo eum despicien-
do. Ne autem assentiare, pluri-
mum tibi conferet tacendi con-
suetudo, siquid tale acciderit, do-
nec æstus animi deferbuisse intel-
lexeris, & canem tuum internum
latrare desuisse. Fertur enim & So-
crates, si quando commotus esset
vehementius, prorsus tacuisse.
Cum his, mea sententia, statim
reliqua sunt connectenda, con-
iunctione subintellecta, ut dicas:
Mors vero, exilium, cæteraque
omnia, quæ in malis habentur, quo-
Cum enim communi sermone de
omnibus

πάντων τῶν ἐξωθεν παθησάντων, καὶ δοκῶντων δεινῶν εἰπῶν, ὅτι αὐτῶν μὴ εἶδεν δεινόν, & εἰδὲ ὑβρισκόν, εἰδὲ βλαβερόν ἐστιν, ἀλλὰ τὸ δόγμα τὸ περὶ αὐτῶν, τὸ εἶσι τὸ ὑβρίζον, καὶ βλάπτον, βοήθειαν παρὸς τὰς λοιδορίας, καὶ τὰς πηγάς, καὶ τὰ ποιᾶντα παροτρύνει, εἰς τὸ μὴ θυμῷ οὐκ ὑπὸ αὐτῶν ἡ καταπίπτειν, τὸ μὴ συναρπάζεσθαι ὑπὸ τῆς φαντασίας. Πρὸς ἣν φύλιν ἐστὶ θάνατον, καὶ τὰ δεινόπερα τῶν ποιῶντων, ἄλλω ποιεῖ βοήθειαν, τὸ μὴ ἀπογνώσκον τῶν ποιῶντων, ἀλλὰ συνεχῶς ἐλπίζειν ὡς ἐνίοτε ἐπιμῆμα. ἐν γὰρ ὁ μὴ λόγος ἀποδεικνύει, μήτε ἀγαθὰ μήτε κακὰ τὰ ἔκτος εἶναι, ὁ δὲ διὰ τῆς φαντασίας συνεθισμός φυσιοῖ πως ἡμᾶς ἔτω πρὸς αὐτὰ ἔχον ὡς πρὸς σωήτην, ἔτε δὲ τῶν δεινῶν δοκῶντων ταπεινέμεθα, ἔτε τῶν ἡδύων δοκῶντων λίαν ἐρεγόμεθα.

Κ Ε Φ. κθ'.

Εἰ φιλοσοφίαν ἠπιθυμῆς, παρὰ σοφίαν αὐτόθεν, ὡς καταγελασθὸς μὲν, ὡς καταμακροσμομένων σε πολλῶν, ὡς ἐρωῶντων ὅτι ἀφ' οὗ φιλοσοφῶ ἡμῶν ἐπανελήλυθε. καὶ πόθεν ἡμῶν αὕτη ὀφρὺς; σὺ δὲ ὀφρὺ μὴ μὴ ἔχῃς, τῶν δὲ βελτίων σοι φαινομένων ἔτι ἔχεις, ὡς ὑπὸ τοῦ θεοῦ τεταγμένον εἰς πάντως τὴν τάξιν. μέμνησθαι, ὅτι εἰ μὴ ἐμμένῃς τοῖς αὐτοῖς,

omnibus externis casibus, & rebus, ut habentur, formidabilibus differuisset, nullam earum neque terribilem, neque contumeliosam, neque noxiam esse, sed opinionem de iis conceptam, esse quæ damno aut contumelia nos afficiat: id adiumentum, ne visis assentiaris, adversus convicia & verbera subiecit, ne irriteris ab eis, aut concidas. Adversus exilium autem & mortem, & id genus alia graviora, aliud remedium excogitavit, ne illa putemus nunquam ad nos perventura: sed continenter expectemus, ut quæ aliquando eveniant. Nam si ratio demonstrarit, res externas neque bonas esse, neque malas, & consuetudo nobis eam quasi naturam attulerit, ut adversus ea ut usitata & quotidiana affecti simus: nec iis quæ molesta habentur, deprimemur: nec suaviū rerum imagine ultra modum alliciemur.

C A P. XXIX.

Stapientia studium suscipere cupis? Statim te para, quasi futurum sit ut deridearis, ut multi te sub sanent: ut dicant, te subito philosophum existisse: ut rogent, unde supercilium istud? Tu autem supercilium ne habeto: ea vero qua optima tibi videntur, sic teneto, quasi à Deo sis in ea statione collocatus. Caterum memento, te, si in eodem statu permanferis,

οἱ κα-

οὐ καὶ ἀγαλῶν ἵες σε τὸ πρῶτον, ὅτι οἱ
 ὕστερον θανατώσονται. ἐάν τῃ ἡγενηθῇς αὐ-
 τῶν, διπλῶν πρὸς λήψην καὶ ὀλέωτα.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

Διὰ τῶν πάντων προειρημένων πάντας
 ἀνθρώπους προτρέψας κατὰ ἀν-
 θρώπους, τῷ μὲν ἐκτός, καὶ τῇς πρὸς αὐ-
 τὰ πλοίας ἀποστῆναι, ὡς αἰλουτέων,
 ἐν ἑαυτοῖς τὸ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν
 ζητεῖν, ὅπερ τοῖς αὐτεξουσίοις προσή-
 κει ζωοῖς, καὶ αἰρέσεως κυριοῖς καὶ ὑρ-
 μῆς. ἐντεῦθεν λοιπὸν ὡς ἡδη ποσῶς
 παρεκεκοφῶσι, καὶ φιλοσοφίας ὅτι θυ-
 μῶσι, διαλέγεσθαι τὰ πολλὰ, καὶ τὴν δό-
 χην δι' οὗς τῆς ποιότητος ὁτιθυμίας
 προσοφθαλμίζεσθαι, τὰ ἐν δόχῃ συμ-
 βαίνειν εἰσθῆναι τοῖς τοιαύτοις πρὸς ἑλ-
 γων, ἵνα μὴ ἐξαίφνης πρὸς πεινῶντα
 παραέξῃ, καὶ διαλύσῃ τὸ ἔνασιν. εἰσθῆναι
 ὅτι οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων πρὸς ὅττι
 ἀποτρέψαν βυλομήκεις τῶν σωήθους
 διαγωγῆς βαρύνεσθαι. καὶ ποτὲ μὲν διὰ
 τὸ μὴ δοκεῖν αὐτὰ χειρόνως περὶ τῆς
 μάστιγος οἱ σωήθους, καταγελῶσι, καὶ
 χλευάζουσι. ποτὲ τῇ καὶ ὡς ἀναξίως ἐ-
 παιρομήκεις ὀνειδίζουσιν, ἅμα μὲν θυ-
 μέμηναι καὶ αὐτῶν, ἅμα τῇ φθόνῳ καὶ
 πρὸς θυμῶν ἐκκλήσιν βυλομήκεις. καὶ
 δὴ πολλοὶ τοῖς γέλωσι τῶν τοιούτων, καὶ
 μῶχους, καὶ τοῖς ὀνειδισμοῖς ἡγενηθέντες,
 εἰσιπὼν τὰ ταῖς, καὶ πρὸς τὰ πρῶτον
 σωήθη ἐπέσπευσαν. μὲν γὰρ δὲ ἐστὶν ὁ
 μυκτηρισμός, καὶ ὁ ἀφ' οὗ ποιοῦντες χή-
 ματ' ὀφελισμός. ἄλλοις τῇ ἔμ-
 χρι χήματ', καὶ μῶχων, καὶ ὀνει-
 δισμῶν μόνον πρὸς χωρεῖ τὰς πρὸς
 ματ', ἀλλὰ καὶ κινδύνους ἀπομύχουσι καὶ κλιμακτῆρας, αὐτοῖς τε καὶ οἱ

iis tandem admirationi fore, qui te prius
 deriserunt. Sin eis succubueris, dupliciter
 fore deridendum.

COMMENTARIUS.

Tot præceptis omnes homines,
 quatenus homines sunt, horta-
 tus, ut rebus externis earumque ad-
 miratione, ut alienarum, relicta, in
 semet ipsis bonum & malum qua-
 rant, id quod libera voluntate, ap-
 petitione ac delectu præditi ani-
 mantes deceat : iam velut cum iis
 qui aliquantum profecerint, & phi-
 losophiam ament, loquitur plera-
 que, & huius desiderii principium
 statim præmunit, ea quæ initio ta-
 libus evenire soleant prædicens, ne
 de improvviso obiecta perturbent,
 & destruant institutum. Nam
 plerique mortales, eos qui à con-
 sueta vivendi ratione recedere vo-
 lunt, moleste ferre consueverunt : &
 alias ne peius cum ipsis agi videat-
 ur, familiares præsertim derident
 & subfannant : alias, quasi præter
 meritum insolescentes, oppro-
 briis petunt, iratique simul & in-
 videntes, alacritatem eorum retun-
 dere student. Itaque multi hoc de-
 risu, his sannis, hisce opprobriis
 victi, desertis ordinibus ad pristina
 vitæ consuetudinem redierunt. Ne-
 que vero vultu & gestu tantum ri-
 dentur, subfannantur, conviciis ex-
 agitantur omnes : sed nonnulli cum
 ipsi, tum qui eorum institutionis

συμπέφυγοντες αὐτοῖς εἰς διαγω-
 γίαν· οὗτο μὲν ὑπὸ τῶν οἰκείων,
 διὰ συμπαθείας ἀφ' ἧς οἰομένων
 ἔσονται τῷ βίῳ· οὗτο δ' ὑπὸ τῶν
 ἕξωθεν· τὰ μὲν φθονούτων τῇ ὑ-
 περοχῇ τῇ καλλίνου βίῳ· τὰ δ' ὑ-
 θυμολόγων ὅτι τῇ καταφρονή-
 σει αὐτῶν τε καὶ τῇ κατ' αὐτὸς
 βίῳ. Συμβαίνει δ' τῷ ὄντι, πᾶς γὰρ ὁ
 ἐρχθέντων μὲν φιλοσοφίας καὶ δι-
 ζώϊας, διὰ πᾶσα διφύϊαν· περὶ δὲ
 μοιρίαν, μήπω δ' καταφρονέοντας
 ὑπὲρ αὐτῆς, ἀλλ' ἐν ἐλπίδι τῆς
 καὶ φαντασίᾳ μόνῃ γενομένης τῆς
 ὑπεροχῆς αὐτῆς, ἣν ἔχει πρὸς
 οὗτο ἄλλας βίους, ὡς ἡδὴ ἔχον-
 τας ἐπαίρει· διὰ τὸ μὴ ἔχειν. ἔδεν
 γὰρ ἔτι φιλοσοφίας καὶ διζώϊας εἶναι
 ἀλλότριον, ὡς ἡ ἀνεπαυσμένη ὁ-
 φρεῖς, καὶ κενὴ ἐπαρσις αὐτῇ, τὸ
 γινώσκεισαν τὸ θεῖον πᾶσι γινώσκον
 μὴ λογιζομένη· ὁ καὶ ἀρχὴ καὶ
 τέλος πάσης ἐστὶ φιλοσοφίας, καὶ
 διζώϊας. Εὐθὺς γὰρ ἀνάξιοι τούτων
 οἱ ἐπαυρόμενοι φαίνονται. ἔδεν
 ὑπὸ μεγέθους ψυχῆς ἡ ἐπαρσις
 αὐτῇ γίνεσθαι, ἀλλ' εἶναι οἶδημα
 κενόν, καὶ πᾶσι φύσιν πρὸς τὰ
 ἐκτὸς ἐκχεόμενον, καὶ ἐκτὸς ἀ-
 ποπαύμενον· τὸ ὑμῖν μέγεθος,
 ὡς περὶ ὅτι τὸ σώματι, τῇ κα-
 τὰ φύσιν ἀφ' ἧς τῶν ἐκτὸς ἐπο-
 μένους, καὶ δι' ὅλα γενομένης ὁμα-
 λῶς, καὶ συνεχῇ τὴν κρείσιν πρὸς τὰ ἐκτὸς
 γὰρ ἐκτὸς ἀφαιρούμενον. Παράγεται δὲ
 sequitur, totumque fufum æquabiliter, perpetuam temperiem
 & proportionem exteriorum ad interiora confervat. Monet
 igitur

adiutores sunt, capitis & fortu-
 narum discrimen adeunt: partim
 à cognatis, ex amore, quod ex-
 istimant eos vitæ inutiles fore:
 partim ab alienis, qui tum ex-
 cellentiæ vitæ elegantioris invi-
 dent, tum ob sui suæque vitæ
 contemptum irascuntur. Fit au-
 tem omnino, ut aliqui philoso-
 phiam & bene vivendi rationem
 auspicati, ingenii quadam boni-
 tate & singulari felicitate, non-
 dum tamen prorsus ab ea occu-
 pati, sed spe quadam & nuda
 imagine eius excellentiæ prære-
 liquis vitæ generibus imbuti, eo
 sese efferant, quia nondum eo
 pervenerunt. Nihil enim æque
 à philosophia & recta vivendi ra-
 tione alienum est, quam elatum su-
 percilium, & inanis ista elatio, di-
 vinum illud de se ipso cognoscen-
 do præceptum non reputans: quod
 & principium & finis est philo-
 sophiæ totius, & omnis recte vi-
 vendi rationis. Statim igitur his
 indigni videntur, qui se efferunt.
 Nec enim ab animi magnitudi-
 ne ista oritur elatio, sed est tu-
 mor inanis & præter naturam, ad
 exteriora se diffundens, avulsus
 ab interioribus. Nam salubris
 magnanimitatis ea ratio est, quæ
 corporis. Id enim naturalem af-
 fectionem interiorum partium

ἐν τοῖς ὀπιοῦσι φιλοσοφίας τῷ πο
 μῶν τὸ παῖθ' φυλάττειν, ὡς καὶ
 ἀνθρώποις ἐνυμνήον, καὶ ὅτι ὀπιοῦ
 λῶνται ῥαδίως ἔδικαίως τοῖς ἐχθ
 ροῖς αἰπὸν· καθαρὰ δὲ ὅτι αὐτὸ μὴ
 ὀπιοῦται πρὸς γέλωτας, καὶ
 μῶν, καὶ ὀνειδισμῶν, ὅτι ἐννοῶν
 τα πῖ ἐν ἀνθρώποις, καὶ π' τῇ
 τοιαύτῃ φύσει περὶ οὗται· ἀλλὰ βε
 βῶν ἐμμένειν τῇ ὅτι βελτίον·
 βίᾳ αἰρέσει, ὡς ὑπὸ θεῶν περὶ
 πόμῳ ὀπιοῦται. τὸ γὰρ μέγιστον
 τῶν ἐν θεῶν δωρηθέντων ἀνθρώ
 ποῖς, φιλοσοφία ἐστὶ. Δηλοῦσι ὅτι καὶ
 οἱ κατὰ γέλωντες αὐτοὶ, μεγάλῳ
 μῶν ἔχοντες ἐννοίαν φιλοσοφίας, ἡ
 μῶν ὅτι ὡς ἀνάξικας αὐτῶν ἀφύ
 ροντες, ὅταν λέγωσιν, ὅτι ἄφρων φι
 λόσοφος ἡμῶν ἐπαγγέλλεται. ἐπὶ ὅ
 μῶν, ἐάν πρῶτον καὶ μετὶ ὅτι
 τῶν ἐννοίαν μέχρι τέλους ἀφύ
 ξωμῶν, θαυμάσας, καὶ αὐτὸ τὸ φιλο
 σοφίας κατὰ, καὶ μέγιστον ἐν τῷ
 πρῶτον κατὰ γελῶντων ὁρῶντες.
 Εἰ ὅτι ἡττηθεὶς φησὶ ὅτι γέλωτος αὐ
 τῶν πρῶτον τῶν ἐννοίαν, καὶ ἐπα
 νέλθης πρὸς τὰ πρῶτον, διπλῶν
 τότε πρὸς ἡττῆ κατὰ γελῶντα. ἔτι
 ὅτι ἐν ὀπιοῦ γέλωτος, πρὸς ὅταν μῶν
 καὶ θαυμάζοντες ὑπὸ τῶν κατὰ
 γελῶντων, ὅτι ἐν πρὸς σέ, ἀλλ' εἰς
 ἐκείνους ἀντίστροφον οὗ κατὰ γελῶν
 τας. Εἰ ὅτι ἡττηθεὶς αὐτῶν, ἔτι
 καὶ γέλωτος γέροντας ὅτι, ὅτι
 κατὰ ῥόπαλον ὀπιοῦται λα
 βῶν, καὶ μετὰ ζωῆς ὀπιοῦται καὶ ὀπιο
 σιμῶντος φιλοσοφίας πρὸς ὀπιοῦται,

igitur philosophiæ cupidos, ut eum
 quidem affectum caveant, ut &
 hominibus invisum, & causam cur
 iis penes quos est & facile & iure
 struantur insidiæ. Sin puerus ab eo
 fueris, ne risus, lannas & probra
 cures: sed diligenter cogites, quid
 sit homo, & quid tali naturæ con
 veniat: constanterque insecuta vi
 tæ melioris, velut à Deo incita
 tus, permaneas. Nihil enim ma
 ius deorum immortalium munere
 hominibus datum est philosophia.
 Atque adeo ipsi derisores osten
 dunt se magnifice de philosophia
 sentire, nos autem ut ea indig
 nos deridere, cum dicunt, Iste
 nobis subito philosophus est rever
 sus. Multo autem magis, si man
 suetis & moderatis moribus insti
 tutum nostrum ad finem usque te
 nuerimus, admirabuntur: cum
 ipsius philosophiæ pulcritudinem
 & gravitatem in eo perspexerint
 qui pridem contemnebatur. Si ve
 ro, inquit, derisu eorum victus, ab
 instituto recesseris, & ad prioris vi
 tæ consuetudinem redieris: condu
 plicato risu excipieris. Nam primus
 ille risus, te proficiente & deriden
 tium admirationem consecuto, ni
 hil ad te pertinebat, sed in eos ipsos
 retorquebatur. Sin eis cesseris: tum
 & illo risu dignus eris, qui clavam
 post cothurnum attripere institue
 ris, & vitæ ratione vili & frugi
 suscepta, ad philosophiā accesseris:

καὶ δ' ἄλλοτερον ἐπεσπάρω πάλιν δια-
καίως, ἢ ταῖς ληπὼν ἐν ἧ κατετά-
χθης, καὶ ὑπὸ φαύλων ὄντων πολέμιων,
γέλωτος ἔμωκας, καὶ τῶν ποικύτων ἀπ' αὐτῆς ἐξωθεῖς. διὰ τὸν ὅντως οὐ ποικύτος πρὸς ἀλήθειαν καταγέλωτα διακαίως, καὶ τοῖς ἐμφροσιν ἀρεσῶς, οὐ τῷ γέλωτι τῷ ἀδίκῳ καὶ ἀνοήτῳ ἡτληθεῖς, μηδὲν πρὸς αὐτὸν ὄντι εἰ ἢ ἐν-
σασιν διεφύλαξεν· μὴ ἀφ' οὐλάδας ὅ, δίκαιον αὐτὸν καὶ ἐμφρονα γενόμενον εἰς αὐτὸν ἐπεσπάρωτο. Καὶ ἐστὶν ἱκανὰ ταῦτα βοηθεῖν τῇ μὴ παντελῶς ἐκνευρωσμένη ψυχῇ πρὸς τὸ φυλάσσειν πανταχῇ τὰς καλλίονας ἐνστάσεις. σύμμαχον γὰρ αὐτῇ καὶ τῇ πρὸς τοῖς καλοῖς φιλοπρίαν ποιῇ, τόνον ἱκανὸν πρὸς πᾶσαν τῷ λόγῳ, καὶ εἰς αὐτὸν ὑποκαθαίρουμένην, ὅτι ἢ πρὸς μὴ δι' αὐτὴν ἔστιν πρὸς πρὸς αὐτῶν, καὶ ἐξωπθήμεθα τὸ ἀγαθόν, ἀλλὰ πεκμήμενον αὐτῷ ποιόμεθα ὅτι ἐχθρὸν τὸ ἀγαθόν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀξιότιον. διόπερ εἰ ἢ πρὸς πρὸς αὐτὸν ὑποδεκτέον, ἀλλὰ ἢ τῷ ἐμφροσύνῳ, ὅν τῇ μαρτυρίᾳ πιστεύειν ἀσφαλές.

Κ Ε Φ. λ'.

Εἰ ἂν ποτε σοὶ γένηται ἐξωσπάρῃναι πρὸς τὸ βελεσθαι δέξασθαι πνί, ἰδοὺ ὅτι πρὸς ἐνστάσιν ἀπώλεσας. δρ-
κας ἐν ἐν παντὶ, τῷ εἶναι φιλόσοφον. εἰ ὅτι καὶ διοκεῖν βούλει, τῷ εἶναι σαυ-
τῷ φαίνας, καὶ ἱκανὸς ἐσθι.

& alterum risum ipse ultro merito elicies, deserta acie in qua collocatus fueras, risu & fannis, aliisque nugis, hostibus adeo nequam, ab ea depulsus. Merito igitur dupliciter deridebitur, qui & amentium risu nihil ad se attinente, si institutum suum tenuisset, victus fuerit, & iustum iam ac prudentem sui derisum attraxerit. Hæc magnas vires habent ad iuvandum animum prorsus enervatum, ut pulcerrima quæque consilia ubique persequatur. Sociam enim ei honestarum quoque rerum gloriam facit, iustos nervos addentem rationi, eaque se repurgantem, quod honorem non per se omnino, & propter honorantes amplectamur, & extrinsecus locemus bonum: sed quod eo argumento colligamus, nos habere aliquid boni, & honore digni. Quare non cuiusvis honor est admittendus, sed prudentum tantummodo, quorum testimoniis tuto credi potest.

C A P. XXX.

SI quando accideris, ut foras promineas, & alicui placere cupias: te de statione tua deiectum esse scito. Quare in omnibus rebus illud tibi satis sit, te esse philosophū. Sin alicui etiam videri philosophus cupis, tibi videre: idq; tibi satis esto.

ΕΞ ΗΓΗ-

Εἰπὼν ὅτι τὰ βελτίων φαινο-
 μένων ἔχουσιν δέῃ, ὡς ὑπὸ θεῷ
 πεποιημένον εἰς ταῦτῃ τὴν χώραν, καὶ
 ὅτι εἰάν μὴ ἐμμένῃς τοῖς καλῶς δι-
 δογμένοις, αὐτοὶ σε θαυμάσονται οἱ
 πλεονεχῶν κατὰ γελῶντες· εἰάν ἡ ἡγή-
 θῃς, διπλῶν πλεονεχῶν κατὰ γελῶ-
 νται· κρινῶς πρὸς ταῦτα ἐπὶ ἡγήσῃ, ὅτι
 τὸ αἶψ' αὐτῶν πρὸς τὰ ἐξω στραφῇ-
 ναι ὅτι τῷ δόξῃ πνί, λυεῖται φιλοσο-
 φον ἔνστασι, τὴν εἰς αὐτὴν καὶ τὰ κρείτ-
 τονα βλαπομένην ἐστράφηται. ὅτι ἔν,
 φησὶν, ἐν παντί, τῷ εἶναι φιλοσο-
 φῶν, τὴν πρὸς τῷ ἀγαθῷ ἀνὴρ εἶναι.
 εἰ ἡ μὴ δόξῃ σοι τὸ εἶναι μόνον, ἀλλ'
 καὶ κατὰ ἐκφαίνεσθαι βέλαι τὸ σὺν ἀ-
 γαθόν, ἐπειδὴ τὰ ὄντως ἀγαθὰ καὶ
 καλὰ περιλαμβάνει, καὶ μάλλον ἀν-
 τις πεισθεῖσι ἀγαθὸς εἶναι καὶ διδ-
 φαίνονται αὐτῇ ἡ ἀγαθότης· καὶ τὸ
 τε φησὶ μὴ πρὸς τὸ ἐκτός καὶ σὺν
 πολλὰς δοπετίνης, σὺν μὴδὲ ἀ-
 ξίους ὄντας τὴν ποιῶν κρατῆς, ἀλλὰ
 σεαυτῷ φαίνεσθαι, καὶ ἰκανόν ἐστι. φιλο-
 σοφῶν γὰρ ἡδὴ (πρὸς γὰρ ποιῶν ὁ λό-
 γος) αἶμα μὴ τὴν σεαυτῷ ἔνστα-
 σιν φυλάξεις, εἰς αὐτὸν ἐπεστραμ-
 μένη, αἶμα ἡ καὶ κρατῇ σεαυτῷ σε-
 αυτὸν ἔξεις, καὶ ἰκανὸν τὴν πολλῶν. Καὶ
 ὅτι τὴν διδασκαλίαν δὲ πρὸς τὴν ποιῶν
 παιδιδόσθαι, καὶ τῷ νῦν πρὸς τὸν
 ἡδὴ φιλοσοφῶν ὅτι γινώσκῃ. ἐκεῖ
 μὴ γὰρ ἔλεγε, μὴδὲν βέλαι δοκεῖν ὅπως
 ὅτι πρὸς, ἐπειδὴ τοῖς ἐκτός ἐκείνη.

Dixit ea quæ optima videantur
 sic tenenda esse nobis, quasi à
 Deo mandata sint: & si recta consi-
 lia persequamur, fore ut ii nos ad-
 mirentur, qui antea deriserunt. Sin-
 cesserimus, conduplicatum nos de-
 risum lucrifacturos. Nunc in gene-
 re his subiungit, si à te ipso ad ex-
 terna convertaris, ut alicui placeas,
 institutum philosophi destrui, quod
 ad eum ipsum & ad Deum sit con-
 vertendum. Eo, igitur, inquit, sem-
 per contentus esto, quod sis philo-
 sophus, hoc est, vir bonus. Sin eo
 non contentus, etiam elucere bo-
 num tuum cupis (nam vera bona
 & pulcra celari nequeunt) quo mag-
 is credere possis te esse bonum, si
 tua bonitas conspiciatur: tum quo-
 que, inquit, aciem tuam non in
 res externas & populum intendi-
 to, qui talium rerum iudex esse
 nequit, sed tibi ipsi te videri est fa-
 tis. Cum enim iam philosopheris,
 (cum eo enim sermo habetur) si-
 mul & tuum institutum tenebis,
 ad te ipsum conversus, simulque
 te ipsum tui ipsius iudicem habebis
 populo potiore. Observabis
 autem discrimen eius quod ante il-
 li dictum est, qui erudiri incipit,
 & huius quod nunc appetenti
 philosophiæ dicitur. Ibi enim di-
 cebat, nihil prorsus scire videri ve-
 lis. Quia is utique populo doctus

ἡδέετο πάντως δοκεῖν, καὶ πρὸς
 ἐκείνῳ τῷ δόξαν ἐπισημνῶ, καὶ
 ἔγωγε κρατὴς ὡς ἐαυτῷ ἀξιώχεσθαι.
 ἐνταῦθα ᾧ, ἐπειδὴ καὶ σπείρε-
 σθαι πρὸς ἐαυτὸν ὅπως ἐστὶν ἐπιμό-
 περῶ, καὶ ὅ δοκεῖν ὀρέγεσθαι, ὡς
 τεκμήριον τῷ εἶναι ἀγαθός. διὸ ἔ-
 τως εἶπεν, ὅτι τῷ εἶναι. εἰ ᾧ
 καὶ δοκεῖν θέλεις, καὶ κρατὴς μὴ-
 ποι σεαυτῷ λοιπὸν διώσασθαι εἶναι,
 σεαυτῷ φαίνας, φησὶ, καὶ ἰκανόν
 ἐστὶ. Μηδέποτε ᾧ καὶ ἄλλῳ πνῶ
 χρεῖαν δηλοῦ τῷ τοῦ κεφάλαιου;
 δοκεῖ γάρ μοι ὁ θυμαστὸς ἔτῳ ἀνὴρ
 ἀσφαλῶς χρώμεσθαι τοῖς λόγοις,
 ὅταν εἴπῃ, τὸ πᾶσι δυνά-
 μενον, ὅτις τῷ πᾶσι δυνά-
 μενον. Εἰπὼν ἔν τῳ πρῶτον, ὅτι ἐὰν
 ἐμμένῃς τοῖς αὐτοῖς, οἱ κατὰ γε-
 λῶντες ἔποι σε ὑπερον θαυμάσυν-
 ται. ἂν ᾧ ἡ γῆθησιν αὐτῶν, διπλοῦ
 πρὸς ἑλπίδα καταγέλωτος. καὶ δόξας
 τῆς ἐξωθεν κρείσσεως ἐξαρετῶν τὸν ἀ-
 κρόντος. ὁ δὲ τῶν τῶ ἐκ τῶ ἀνα-
 χαλίζει, καὶ πρὸς τῆς πρὸς αὐτῷ ἐκ-
 τὸς δοκίσεως ἐξω τῷ ψυχῇ ἐλ-
 κύσεως, καὶ ῥυπαίνεσθαι αὐτῷ, οἷς
 ἐαυτὸν ἐπανάγει, καθαρῶτά τῳ
 ἔσαν καὶ μηκέτι μάταιον, ἀλλὰ
 χρεῖαν τινὰ παρεχομένην. τὸ γὰρ
 δοκεῖν τοῖς ἐμφοροῖς κραταῖς ἀγαθὸν
 εἶναι, τεκμήριον ὄντως ἰκανόν ἐστὶ
 εἶναι ἀγαθόν. καὶ πρὸς τῷ οἶμαι
 βλέπων, εἶπε τὸ, Σεαυτῷ φαίνας, καὶ ἰκανόν ἐστὶ.

videri volebat, & illa gloriola atto-
 nitus, iudex sui ipsius idoneus non-
 dum erat. Hic vero, quia paratior
 est auditor ad conversionem ad se-
 met ipsum, conspicique se vult, ut
 testimonium habeat suæ bonitatis:
 ideo re ipsa contentus esse iube-
 tur. Sin etiam videri vis, & iam
 tuus esse iudex potes: tibi ipsi vi-
 dere, inquit, atque id satis erit. Quid
 vero si aliam quoque utilitatem
 caput hoc affert? Nam mihi qui-
 dem videtur admirabilis hic vir
 caute loquens, si quid dixerit
 quod perperam accipi queat, sta-
 tim errorem illum corrigere. Cum
 igitur prius dixerit; Si in iisdem
 perseveraveris, qui te dudum de-
 ridebant, admirabuntur; sin ab
 eis victus fueris, conduplicatum
 risum lucrifacies: itaque videretur
 ab externo iudicio suspendere au-
 ditorem: hac admonitione à re-
 bus externis eundem revocat, &
 ab aliorum opinione, foras trahen-
 te animum & contaminante, ad
 se ipsum revocat: qui est purissimus:
 & cum ab omni vanitate sit alienus,
 usum aliquem præbet. Nam corda-
 tis iudicibus videri bonum, firmum
 certe argumentum est bonitatis. Hoc
 igitur, ut opinor, cum spectaret, di-
 xit: Tibi ipsi videre, idque satis erit.

Κ Ε Φ. λα΄.

C A P. XXXI.

Οὔ ποτε οἱ ἀφρολογισμοὶ μὴ θλιβέτωσαν ἀπὸ ἐσθλῶν, καὶ εὖ δὲ ἡ ἀπηνία ἐστὶ κακόν, καὶ διώασθαι ἐν κακῷ εἶναι δι' ἄλλον, καὶ μάλλον ἢ ἐν αἰσχεῷ. Μή τι ἐστὶν ἐν σὺν ἔργον, τὸ ἀρχῆς τυχεῖν, ἢ πλεονάζειν ἐφ' ἐστίασιν; εὖ δαμῶς. πῶς ἐν ἐπὶ τῷ ἐστὶν ἀπηνία; πῶς ἢ εὖ δὲ εὖ δαμῶς ἐστὶν, ὅν ἐν μόνοις εἶναι δεῖ τοῖς θεοῖς σοι, ἐν οἷς ἐξέσθαι σοι εἶναι περὶ αἰσχύνης; Ἀλλὰ σοι οἱ φίλοι ἀβοήθητοι εἰσιν. Τί λίσσεται, ἀβοήθητοι; οὐχ ἔξουσιν πλεονάζειν σου ἀρχόμενον; εὖ δὲ πλείους Ῥωμαίων αὐτοῖς ποιήσεις; Τίς ἐν σοι εἶπεν ὅτι ταῦτα τῶν ἐφ' ἡμῖν εἰσιν, οὐχ ἢ ἀλλότρια ἐστὶν; τίς ἢ διώασθαι διουῶμαι ἐπείρω, καὶ μὴ ἔχει αὐτός; Κτήσασθαι ἐν, φησὶν, ἵνα καὶ ἡμεῖς ἐχωμεν. εἰ διώασθαι κτήσασθαι, τηρῶν ἐμὸν αὐτὸν αἰδήμονα καὶ πρὸς ἐμὸν μεγαλόφρονά, δέκνυται ὁ δὸν, καὶ κτήσασθαι. εἰ δ' ἐμὲ αἰξιοῦτε ἀρχοῦν τὰ ἐμὰ αὐτῶν, ἀπολέσασθαι, ἵν' ὑμεῖς τὰ μὴ ἀρχοῦν πλεονάζετε, ὁρᾶτε ὑμεῖς, πῶς ἀπὸ σοι εἶτε καὶ ἀρχόμενοι. Τί ἢ καὶ βούλεσθε μάλλον; ἀρχόμενον, ἢ φίλον αἰδήμονα, καὶ πρὸς; Εἰς τῷ πρὸς μοι μάλλον συλλαμβάνετε. καὶ μὴ δι' ἂν ἀποβαλῶ αὐτό, ταῦτά με πρὸς τὴν αἰσχύνην. ἀλλ' ἡ πατρίς, φησὶν, ὅσον ἐστὶ ἐμοί, ἀβοήθητος πάλιν. Ποίαν ταύτην βοήθειαν; ποῖός ἐστι; ἐξ ἧς οὐδὲν, εἴτε βαλάντια, καὶ τὰ τῷ πρὸς; εὖ δὲ ἐπὶ δὴ μάλα ἐξ ἧς οὐδὲν χαλκία, εὖ δὲ ὅπλα οὐδὲ σκῆλα. ἵκανον ἢ, ὅν

Ista cogitationes ne te crucient, fore ut sine honore vivas, & nullo sis loco. Nam si honore carere malum est: nihilo magis per alium in malo esse potes, quam in vitio. Nunquid igitur tui muneris est, imperio potiri? aut ad convivium adhiberi? Nequaquam. Quae igitur ea iam erit ignominia? Quae nullo usquam loco eris, quem in iis solis aliquem esse oportet, qua penes te sunt, in quibus vel summo loco esse potes? At nihil opis amicis feres. Quo pacto istud accipis? Non argentum abs te habituri sunt? nec eos in Romanam civitatem adscribes? Et quis tibi dixit, ea penes nos esse, & non aliena munera? Quis vero id alteri praestet, quo ipse careat? Parato ergo, aiunt, ut & nos habeamus. Si parare queo, conservata verecundia & fide & animi magnitudine, vosque eius rei viam ostenderitis, parabo. Sin id postulatis, ut bona ego mea perdam, quo vos ea quae in bonis non sunt, acquiratis: videte ipsi quam iniqui sitis, & temerarii. Vtrum vero praoptatis? pecuniamne, an amicam verecundum & sincerum? Ad hoc igitur adiumento mihi este: non autem postulate, ut ea faciam per qua illa sim amissurus. At enim, patria per me nihil affertur adiumenti. Cuiusmodi quaeso adiumentum? Porticus per te non habitura est, non balnea? Istuc vero quid est? Neque enim calceos habet per fabrum ferrarium, neque arma per sutorem. Satis autem fuerit, suo

ἐκαστοῦ

ἑκας Θ' ἐκ πληρώσει τὸ αὐτὸ ἔργον· εἰ
 ᾗ ἄλλον πινὰ αὐτῇ κατεσπύαζες πο-
 λίτῳ πινόν ἐκ αἰδήμονα, ἔδεν ἂν αὐ-
 τῷ ὠφελῆς; ναὶ, οὐκοῦν· καὶ δὲ σὺ αὐτὸς
 ἀνωφελὲς ἂν εἴης αὐτῇ· τίνα ἔν φησιν
 χώραν ἔξῃς ἐν τῇ πόλει; καὶ ἂν διώῃ,
 φυλάττων ἅμα τὸ πινόν καὶ αἰδήμονα.
 εἰδ' ἐκείνῳ ὠφελὲν βελόμην Θ', ἀ-
 ποβαλεῖς ταῦτα, πῶς φελοῖς ἂν γένοιτο,
 ἀναιδῆς, καὶ ἅψῃ Θ' ἀποτελεσθεῖς;

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

Τὸν ὁπσιςφορμῶν πρὸς τὴν
 αὐτῶν ὁπμιέλειαν ἄλλοι ὑπ' ἄλ-
 λων πεισπῶν τινῶν, καὶ ἀπ' ἐκείνων
 πᾶς ἐνστάσις ἐαυτοῖς τε καὶ πᾶσι περὶ
 πρᾶσιν αὐτῶν ὁπμι τὸ κρεῖττον πορβάλλ-
 λον. καὶ οἱ μὲν νῦν ἀρχομῶν πα-
 δίδουσι, περὶ οἱ ἐτι καὶ διτελεῖς ὄν-
 τεσ, λέγουσιν, ἂν ἀμελήσω τῶ ἐμῶν, ἔχ-
 ἔξω διαβάς ἂν μὴ καλῶς τὸ οἰκέτω,
 πονηρὸς ἔσται. οἱ ᾗ ἤδη πορκεκοφ-
 τεσ, ταῦτα μὲν ὡς μικρὰ περὶ πύσι,
 καὶ παρροῦσιν, ὅτι καὶ οὕτως ἀχρηστοί
 πρὸς τὸ πᾶν εἶεν ἔργον ὡς ὑπὸ λιμοῦ
 ἀποφθαρεῖναι, ὑπὸ ᾗ τὸ κατὰ νό-
 των ἀποδόσεως, καὶ ὡς ἀγαθῆς καὶ ὡς
 τιμίας οὐσης, περὶ πάντων. τῆς ᾗ
 κατὰ πρᾶσιν τιμῆς ὀρέγονται οὐ-
 ποι, καὶ πῶς ἀτιμίαν ἐκκλίνουσι, καὶ
 φίλους ὁπκονορεῖν βούλονται καὶ πα-
 τριδα. Ἀπὸ πούτων φέρουσι πᾶσι ἐν-
 πασι, ὡς ἀφελῆναι καὶ ὁ ἐπίκτη-
 τῷ καλῶς ὁππασῶν ἐξελθόν. καὶ
 πρῶτῳ μὲν τὸ κρεῖν τῇ τήθῃ πῶς
 ἀπὸ τῆς ἀτιμίας εἰλημμένη, ὅτι
 ἀναχωρεῖν τῶν ἐκτὸς, καὶ τὸ ἀπορ-
 εῖναι,

quemque fungi munere. At si quem
 alium ei civem instrueres integrum &
 verecundum : nihilne eam iuvares ? imo
 vero. Proinde ne tu quidem patriæ fue-
 ris inutilis. Quem ergo locum, inquis,
 habebis in urbe ? Quem poteris integritate
 & verecundia conservata. Sin illi pro-
 futurus, hac abieceris : quis ei fuerit usus
 tui, qui impudens & perfidus evaseris ?

COMMENTARIUS.

Homines in animi sui curam
 intenti, alii aliis rebus distra-
 huntur: eoque fit ut quædam & si-
 bimetipsis, & iis qui ipsos ad melio-
 ra hortantur, opponant. Ac ii qui-
 dem qui modo cœperunt erudiri,
 ut humiles & abiecti adhuc, di-
 cunt: Si mea neglexero, non erit
 unde vivam: Ni famulum castiga-
 ro, evadet improbus. Qui vero iam
 profecerunt, hæc ut parva despi-
 ciunt: itaque sibi fidunt, ut quod
 ad quodvis munus obeundum sint
 idonei, se fame non perituros cre-
 dant. Sed quo pacto fungantur
 officio quod & bonum sit & ho-
 norabile, anguntur. Nam verissi-
 mum honorem hi expetunt, &
 ignominiam fugiunt, & amicis ac
 patriæ succurrere volunt. Hinc
 igitur argumenta petunt, quæ nunc
 ordine omnia & præclare confutat
 Epictetus. Ac primum commune
 illud ponit, ab ignominia sum-
 tum: Si à rebus externis foro-
 recessero,

ἐν ἡ ἀνδρες ἀρεπτεπείες τελέθεις, κα-
τὰ τὸν Ὅμηρον, ἀπμ^ο βιώσμαι,
καὶ εἰς εἰς ἀμα^ο. καὶ λύει διωάμει
συλλογισμ^ο ἔως. ἡ ἀπμία κα-
κόν· τὸ κακόν ἐφ' ἡμῖν, ὥστε καὶ τὸ
ἀγαθόν· τὸ ᾧ ἐφ' ἡμῖν ὅσα ἀν δι'
ἄλλων ἡ ὑπὸ ἄλλων ὑπάρχει ἡ-
μῖν· ἐπεὶ ὅσα ἀν ἐφ' ἡμῖν ἐτι ἐλ-
γετο· ἡ ἀρε^α ἀπμία, ὅταν παρ^ε,
ἐφ' ἡμῖν, καὶ ἐν ἡμῖν ἐστιν, καὶ ἀπ-
μάζωσί τινες ἐξώθεν, καὶ μὴ ἀπ-
μάζωσιν. ὥστε ε' καὶ τῶν ὅσων
τῶν ἄλλων ἀπμίαν δεδαικέναι, ε'-
δὲ ἀπμίαν ὅλως νομίζειν αὐτῶν,
εἴπερ ἡ ἀπμία κακόν οὐσα ἐν ἡ-
μῖν ἐστιν. Ἀλλ' ἰδωμ^ε λοιπὸν καὶ
τὰ λήμματα τὰ παλαιὰ φέροντα πῶς
ἔχουσιν ἀληθείας. ἡ ἀπμία φη-
σὶ κακόν ἐστ'· εἰ γὰρ τὸ ἀγαθόν τι-
μὴ ἐστιν, ὡς πάντες ὁμολογοῦμεν,
τὸ ἀτιμον καὶ ἡ ἀτιμία κακόν ἀν
εἴη· εἰ γὰρ ἀγαθὸν ἴσ^ω, τίμον ἀν
ἴσ^ω, καὶ ὅσα ἀτιμον. ἐτι ᾧ εἰ καὶ
ἡ τιμὴ ἀγαθὸν ἐστιν, εἴπερ τοῖς ἀ-
γαθοῖς προσήκει πᾶσι· καὶ γὰρ θεῶ
καὶ τοῖς κρείττοσι καὶ τοῖς ἀγαθοῖς
τῶν ἀνθρώπων ἡ τιμὴ προσή-
κει, κατὰ ἀγαθὴ ἐστ'· δὴλον ὅτι
ἡ ἀτιμία κακόν ἀν εἴη. εἰ γὰρ τῶ
ἐναντίῳ τὸ ἐναντίον ὑπάρχει, καὶ
τῶ ἐναντίῳ τὸ ἐναντίον ὑπάρχει. ἐν-
αντίον ᾧ τιμῇ μὴ ἀτιμία, ἀγα-
θῶ ᾧ κακόν. ὅτι ᾧ τὸ ἀγαθὸν ἡ-
μῶν καὶ κακόν ἀνπεχόντων ὄντων,
Nam si contraria una existunt, una etiam tollentur. Contra-
rium autem est honori, carere honore: ut bono malum. Bo-
num vero nostrum, qui libera voluntate præditi sumus, & malum

*Quod solet exornare viros illustribus
actis,*

ut Homerus ait: sine honore vi-
viam, nulloque numero ero. Hoc
argumentum hac ratiocinatione
solvit: Ignominia malum est: Ma-
lum in nobis situm est, ut &
bonum. Quod vero in nobis
situm est, id nobis nec ab alio,
nec per alium accidit. alioqui
enim haud situm in nobis esse
iam diceretur. Ignominia igitur
quoties adfuerit, in nobis
sita, & in nobis ipsis inest: si-
ve nos alii nullo, sive aliquo ho-
nore dignentur. Non igitur igno-
minia aliorum est pertimescenda, ac
ne ignominia quidem iudicanda:
siquidem ignominia, si malum sit,
in nobis erit. Sed iam etiam
propositiones videamus, quam
vere sint adhibitæ. Ignominia,
inquit, malum est. Nam si bo-
num honorabile est, in quo con-
sentimus omnes, ignominiosum
& ipsa ignominia malum erit.
Nam si bonum esset, honora-
bile esset, & non ignominio-
sum. Ad hæc, bonum est honos,
quia bonis omnibus convenit.
Nam & Deo, & geniis, & bonis
hominibus convenit honos. Qua
de causa cum bonus sit, care-
re honore malum esse constabit.

T

in

ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ, καὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ αὐτοῦ
 ἐκείνων προαίρεσι, καὶ ἔδεν μὴ κατὰ
 προαίρεσιν ἡμῶν ἐστὶ γινόμενον, ἢ ἀ-
 γαθὸν ἢ κακόν, δέδεικται, οἶμαι, προ-
 τερον, καὶ ἔχρη πάλιν τὰ αὐτὰ λέ-
 γειν. Εἰ γὰρ ἐφ' ἡμῖν ἡ ἀπίμια, καὶ ἐν
 ἡμῖν ἐστιν ὅταν παρῇ, ὅτε ἀν' ἀπμοι
 οὐκ τὰ ἐκ τῶν ἐνημῶν, καὶ τέλος αὐ-
 τῶν καὶ ἀφρονήσωμεν. εἰ γὰρ μὴ ἐστιν
 ἐφ' ἡμῖν τὸ μὴ τυχεῖν ἀρχῆς, ἢ τὸ
 παθῆναι εἰς συμβαλὺν, ἢ εἰς
 ἐξίασιν τὸ μὴ τυχεῖν τέτων, ὅτε
 ἀν' εἴη κακὸν ἡμέτερον. ὥστε ἔδ'
 ἡ ἀπίμια, εἴπερ ἡ ἀτιμία κακόν.
 Ἀλλὰ τί σημαίνει τὸ, ἔδωκεν
 ἐν κακῷ εἶναι δι' ἄλλον, ἢ μᾶλλον
 ἢ ἐν αἰσχρῷ; καὶ γὰρ καὶ περὶ
 λέστερον ἀπήγελται πως τὸ ῥησί-
 διον. Ἔοικε γὰρ τὸ, μὴ δυνάσθαι
 ἐν κακῷ εἶναι δι' ἄλλον, ὡς ὅτι
 προφανέστερον. ὡς γὰρ ἔδ' ἀγαθῶν
 τὸ καλὸν ἐκφανέστερον ἐστὶν, ἐπα-
 νορθοῦ αὐτὸ τῇ κρυφίᾳ ἐνώσει. διὸ
 θέλγει καὶ κηλεῖ τῷ, καὶ καλεῖ
 πρὸς αὐτὸ, ἔρωτα πάντων ἐν-
 αὐτοῦ πικτεῖ πρὸς αὐτὸ ἐπιστρο-
 φῆς. ἔτω καὶ τὸ αἰσχρὸν προφα-
 νέστερον ἔδ' ἐκφανέστερον ἐστὶ κακῶ.
 Αἰσχρὸν γὰρ λέγεται, τὸ πῶς ἡδοναῖς
 πρὸς τὸ προσηκόν κεχρησθαι. τῷ
 γὰρ κατὰ προαίρεσιν, καὶ ἔδ' ἄλλο,
 συμβαίνει. τὸ γὰρ ἡδεῶς, ἡμέτερον
 ἐστὶ κίνημα. Οὐ μᾶλλον γὰρ δυνάσθαι
 τις ἐν κακῷ εἶναι δι' ἄλλον ἢ περ
 ἐν αἰσχρῷ. δῆλον γὰρ ὡς καὶ ἐν κα-
 κῷ ὅτε ἐστὶ δι' ἄλλον. Εἰ γὰρ εἶναι μὴ
 εἶναι. Atqui constat, quod nec in malo esse, per alium sit. Si quis ergo

in nobis & nostra opinione esse si-
 tum, neque contra voluntatem no-
 stram ullum vel bonum vel malum
 nobis accidere, superius utique
 demonstratum est: nec repetenda
 sunt eadem. Si ergo ignominia in
 nobis sita est, & in nobis ipsis in-
 est, cum adest: non honore carebi-
 mus; quamvis res externas plane
 despexerimus. Nam si in nobis si-
 tum non est, adipisci magistratum,
 aut in consilium adhiberi, aut invi-
 tati ad convivium: non consequi
 hæc, malum nostrum haud fuerit.
 Itaque ne ignominia quidem no-
 stra, siquidem ignominia malum
 est. Sed quid illud sibi vult? Non
 potes in malo esse per alium, non
 magis quam in turpitudine. Nam
 sententiola hæc duriuscula esse vi-
 tur. Illud autem, non posse quen-
 quam in malo esse per alium, evi-
 dens esse videtur. Nam quia bono
 evidentius est honestum, id ipsum
 corrigat occulta copulatione. Quo
 fit ut demulceat, deliniat, ad se vo-
 cet, & amorem omnibus con-
 vertendi se ad ipsum ingeneret.
 Sic & turpe malo clarius & evi-
 dentius est. Turpe autem dici-
 tur, ob pravam usum volupta-
 tum. Hoc vero consilio fit, &
 non per alium. Etenim proprio
 motu fit ut quis oblectetur. Non
 magis igitur in malo quis per a-
 lium quam in turpitudine potest
 per

διωαίαι πρὸς ἐν αἰσχρῷ δι' ἄλλον, ἐμᾶλ-
 λον ᾧ ἐν κακῷ εἶναι διωαίον δι' ἄλλον
 ἢ περὶ ἐν αἰσχρῷ, δηλονότι καὶ ἐν κακῷ
 οὐκ ἔστι δι' ἄλλον, εἴπερ μηδὲν μᾶλλον
 ἔχει τὸ ἐν κακῷ ὅτι ἐν αἰσχρῷ εἶναι. καὶ
 γὰρ τὸ κακὸν ἐφ' ἡμῖν ὁμοίως ἐστίν, ὡς
 περὶ τὸ αἰσχρὸν. μήποτε ᾧ ἐκφανελέως
 περὶ τοῦ λόγου ἔσται, τὸ δὲ φανερόν
 μόνον ὑπερβιβάζοντων ἡμῶν· ἴνα
 ᾧ, μᾶλλον ἥτοις ἢ περὶ ἐν αἰσχρῷ καὶ λέ-
 γοι ἂν, ὅτι ἐδωάμεν ἐν κακῷ εἶναι δι'
 ἄλλον ἥτοις ἐν τῷ μᾶλλον ἢ κατασκευῇ
 τοῦ λόγου ληφθῇ. εἴχε δ' ἂν ἀλήθειαν
 τινὰ ὁ λόγος, εἰ ἐννοήσμεν, ὅτι τὸ
 μὲν κακὸν καὶ αἰσχρὸν οἱ ῥήτορες τῷ ἐ-
 παινετῷ καὶ τῷ ψεκτῷ χαρακτηρίζου-
 σι, τῆς κρίσεως αὐτῶν πολλῶν ἐξαρ-
 τῶντες· τὸ ᾧ συμφέρον καὶ ἀσυμφο-
 ρον, ταῦτόν ᾧ εἶπεν τὸ ὠφέλιμον καὶ
 βλαβερόν, ἢ τοῦ ἀγαθοῦ ἐκ κακῶν,
 καὶ θέσει πνὶ καὶ δὲ κρίσει ἀνθρώπων,
 ἀλλὰ φύσει λέγουσιν ὑπάρχεν. ὡς
 περὶ ταῦτα ἂν ᾧ ὑπόθεσιν τὸ αἰ-
 σχρὸν καὶ κρίσεως τῷ ψευδῶν, εἶπεν καὶ
 διωατὸν μᾶλλον ἐν κακῷ δι' ἄλ-
 λον εἶναι ἢ περὶ ἐν αἰσχρῷ. εἰ δ' ἐν ἐν
 αἰσχρῷ μὴ διωατὸν εἶναι δι' ἄλλον,
 ὡς εἴρηται περὶ πλεον, μᾶλλον ᾧ,
 οὐ διωατὸν ἐν κακῷ εἶναι δι' ἄλ-
 λον, ἢ περὶ ἐν αἰσχρῷ δηλονότι, πε-
 λέως· ἀδωάμεν ἐν κακῷ εἶναι δι'
 ἄλλον. Πῶς δέ, φησι, καὶ οὐδὲς
 οὐδαμῶς ἔσθι, εἰ μὴ διωάμεν
 πολιτικῶν ἔχουσιν; ἐπελάθου, ὅτι
 οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τόπος, ἐν ᾧ τὸ
 αἰσχρὸν καὶ τὸ κακὸν τὸ ἀνθρώπινον, ἀλλ'
 ἐστὶν locus, in quo bonum & malum humanum situm est? sed id

per aliū in turpitudine esse nequit;
 nec, per aliū in malo esse, facilius sit
 quam in turpitudine; cum ne in ma-
 lo quidē per aliū esse constat. Si-
 quidem nihil est causæ, cur magis in
 malo sit quam in turpitudine. Ma-
 lum enim æque in nobis situm est,
 atq; turpitudine. Fortassis autem evi-
 dentior erit oratio, negādi particula
 transposita: ut sit, magis sic quam in
 turpi: & dicat, non posse te in malo
 esse per aliū: ut ex particula magis,
 orationis confirmatio sumatur. Ha-
 bet autē veri aliquid oratio, si cogi-
 temus, Rhetores honestum & turpe
 laudabili & vituperabili definire, &
 vulgi iudicio subiicere; Utile vero
 atq; inutile, sive conducibile & no-
 xium (quod perinde est) itemq; bo-
 num & malū, non instituto aliquo
 aut hominū iudicio, sed natura esse,
 affirmare. Quantum igitur ad hanc
 quidē causam attinet, quo turpitu-
 dinis iudiciū reprehensoribus non
 permittitur, ait: Non fieri potest, ut
 magis in malo per aliū sis, quam
 in turpitudine. Si ergo fieri nequit,
 ut propter aliū in turpitudine sis,
 ut ante dictum est: multo minus fie-
 ri potest, ut in malo sis per aliū,
 quam in turpitudine scilicet. Om-
 nino ergo fieri nequit, ut sis in ma-
 lo per aliū. Quomodo autem,
 inquit, nullo usquam loco eris, si
 Reipublicæ gubernandæ potestate
 careas? Num oblitus es, non hunc
 situm

διωάται δ' ἔναι ἐτέρῳ ἢ μὴ ἔχει αὐτός; κτήσῃ ἔν, φασὶν οἱ φίλοι, ἵνα ἔχωμεν καὶ ἡμεῖς. ἀλλ' εἰ μὴ διωάτον κτήσεται αἰ με μόνοντα καὶ πρὸς ὑμᾶς πρὸν φίλον, καὶ καὶ ἐμαυτὸν πάντων κεκατημελόντων τῶν αἰσχυρίων τῷ φιλοσόφῳ φερόντων, δείκνυε ἢ ὁδόν, καὶ κτήσεται. καὶ ἔοικεν ὁ ἀνὴρ ἔτ' ἐν διδόναι καὶ χρηματίζεσθαι ποτε Διὶ ὅτ' οὐ φίλος, καὶ πολιτικῆς ἀνέχεσθαι διωάμεως, εἰάν ἡ διωάτον πρὸς ἐξοδα πάντα καὶ ἔχεν Διὶ σῶζοντα τὸν κατὰ φύσιν ἑαυτῶν παρρησιοντα βίον. εἰ ἡ ἀδιωάτον ὡς ὑποπωλῆσόν ἐστι τῷτο, καὶ ἀνάγκη, πάντα βεβλόμενον πεποιήσεται ἢ ἔναισιν ἀπολέσῃ ἢ οἰκεία ἀγαθὰ δηλονότι τῷ, κτήσῃ ἵνα καὶ ἡμεῖς ἔχωμεν, τὸ ἑαυτῶν ἀγαθὸν αἰτῶσιν ἀπολέσῃ, τῷ τῆς λογικῆς ψυχῆς ἀγαθόν, ἵνα ἑαυτοῖς τὰ μὴ ἀγαθὰ ἑαυτῶν πεποιήσωσιν. ἔχ' ἄρα ἐστὶν ἂν ζητῶσιν τὴν ψυχῆς ἀγαθὰ τὴν λογικῆς, κατ' ἣν ὁ ἀνθρώπος ἀνθρώπος ἐστὶν. ἀλλ' ὁρεκτα ἢ ἄλλων ὁρέξεων. ἀγνώμονες ἔσονται καὶ ἀνισοί. ἀνισοί μὲν, ὅτι καὶ ἄφίλοι, (ἡ γὰρ φιλότις ἰσότης, ὡς ἔλεγον οἱ Πυθαγόρειοι,) καὶ ὅτι ἀνισόν ἐστι τὸ ἐλέσθαι κακῶν τῷ ἐχράτῳ περὶ ἀλλοῦ τὸν φίλον, διὰ τὸ ἀποπωλῆσῃ ἢ ἄλογον αὐτῶν ὁρεξίν. ἀγνώμονες ἢ, καὶ ὡς τῷ δύνῃ ἑαυτὸν εἰς συμπεριφορὰν αὐτοῖς, ποιεῖν ταῦτα περὶ τὰ τῶν, καὶ ὡς μὴ διωάμενοι Διὶ κτείναν ἢ διαφορὰν, ἢ τὴν ἀπώλυτον οἱ φίλοι περὶ τὸ μὲν αὐτοῖς, καὶ ἢ αὐτοὶ πεποιήσονται. ὅτι ἐκείνο μὲν ἀγαθὸν τὸ μέγιστον αὐτοῖς, τῷτο

alteri det, quod ipse non habet? Parato igitur, inquit amici, ut & nos ea habeamus. Equidem si ita parare possum, ut & vir bonus permaneam, & vobis fidelis amicus, neque quicquam admittam philosopho indecorum: parabo. vos viam ostendite. Ac videtur hic vir concedere, interdum parare opes propter amicos, & adipisci magistratus, si ista sic parari tenerique possint, ut ne quid admittatur ea vita indignum, quæ naturæ instituto viroque sapienti conveniat. Sin hoc maxima ex parte fieri nequit, & cum qui hæc consequi velit, necesse est institutum proprii sui boni perdere: illud utique Parato ut & nos habeamus, nihil aliud est, nisi petere ut meum bonum amittam: hoc est, animi ratione præditi bonum, quo homo homo est. Alia obiecta sunt aliarum appetitionum. Ingrati, væcordes hi & iniqui sunt. Iniqui, ut desertores amicitiae. Nam & Pythagoreis auctoribus, amicitia est æqualitas: & iniquum est, amicum extrema calamitate velle afficere, brutæ tuæ cupiditatis explendæ causâ. Ingrati & væcordes, qui amico illorum commodis ex animo inservienti, talia mandent: nec quantum intersit videant, inter id quod amicus illis obsequens perdit, & id quod ipsi consequuntur. Nam is quidem boni maximi iacturam facit: ipse

ἢ ἂν μόνον οὐκ ἀγαθὸν τέτων ἴδιον, ἀλλ' ἐνόησε καὶ κακόν. ἀγνώμονας ἢ αὐτὸς, καὶ ἀνοήτους ἴσως καὶ ἀφ' τὸ ἐφεξῆς ἐπαγόμενον καλεῖ. ὅτι δ' ὀφύλιον περὶ φίλου περιημῶσι καὶ αἰδήμονες. ἔφατ' ὅτι καὶ ἐναργέστερον δείκνυσιν ὅτι οὐκ ἔστι τοῖς φίλοις ὁ ποιῶν ἀχρηστὸς, ἀλλὰ καὶ χρησιμώτερος τῶν περιζόντων δ' ὀφύλιον. εἰ γὰρ καὶ τῶν οἰκετῶν οἱ πρὸς αἰδήμονες, χρησιμώτεροι τῶν περὶ κινῶν ἐργακῶν εἰσι, καὶ τιμιώτεροι τοῖς δεσπότης, πόσῃ μᾶλλον οἱ ποιῶν φίλοι τῶν περιζόντων δ' ὀφύλιον τιμιώτεροι τοῖς ἐμφοροῖν ἔσονται; καὶ γὰρ πρὸς συμπρωγῶν, ἐκ συμβαλῶν ἔστι, καὶ πρὸς φυλακῇ τῶν φιλοτάτων καὶ τιμίων, καὶ ἐκ κινδύνους καὶ νόσους, καὶ μὴ θάνατον οἱ πρὸς φίλοι χρησιμώτεροι δείκνυνται, ἔδεν ἀπαδόντες τῶν χρησιμῶν αὐτοῖς φίλων. εἰ γὰρ φίλοι ὄντως εἰσι, συλλήφοντα τῷ φίλῳ εἰς τὸ πρὸς ἀφ' ἑμῶν, καὶ αἰδήμονα, καὶ πρὸς τὸ ἐαυτῶν χρησιμώτερον ἀποβλέποντες, ἀλλ' οὐκ ἐκείνα περὶ αὐτῶν ἀξιῶμεν, δι' ὧν καὶ τὸ φίλον εἶναι πρὸς, καὶ χρησιμὸς τοῖς φίλοις ἀποβλέσει. Διωκτὸν μὲν καὶ ἀφ' τῶν αὐτῶν καὶ παύσειν λύσει τὴν ἐνέπαιον, ὅτι τῶν ὅππῃ σοι κύλειται. τίς δ' ἐστὶ σοι εἶπεν, ὅτι τῶν ὅππῃ σοι ἐστὶ, σοὶς καὶ βαλάντια τῇ πατρὶδι περὶ αὐτῶν; τίς δ' ἐν νάταις ἐτέρῳ διωκτὸν ἢ μὴ ἔχει αὐτὸς; καὶ ἀν' αἰσούση, Κτήσεται ἔν, dare id potest, quod ipse non habet? Quod si audierit, Parato igitur,

vero non tantum non suum bonum, sed interdum etiam malum adipiscuntur. Ingratos autem eos, amentes fortassis appellat, ob id quod sequitur, quod pecuniam fideli amico & verecundo anteponant. Atque per id evidentius etiam ostendit, talem amicis non fore inutilem, sed iis qui pecuniam suppeditent utiliozem. Nam si servi quoque fideles & verecundi, artificiosis & operosis præstant, plurisque fiunt à dominis: quanto magis tales amici pluris erunt cordatis hominibus, quam ii qui nummulos donant? Nam & ad iuandam vitæ consuetudinem, & ad consilium dandum, & ad tuendas res carissimas ac pretiosissimas, & in periculis & morbis, & post obitum, fideles amicos utiliores esse constat, nulla in re à familiaribus & amicis discrepantes. Si ergo veri amici sunt, in eo iuvabunt amicum, ut fidelis & verecundus permaneat, etiam privati sui commodi respectu: neque id ab eo postulabunt, per quod eo redigatur, ut nec fidelis amicus neque utilis esse possit. Atque etiam fieri potest, ut per eadem hæc, illud quoque argumentum refutetur: Eorum quæ in te sita sunt, dominus es. Quis vero tibi dixit, In te situm esse, ut patriæ porticus & balnea construas? Quis vero alteri

ἵνα καὶ ἡ πατρίς ἔχη· τὰ προτέ-
 ρα ἐκείνα ἱπαραγενί. Ἀλλ' ἰάσας
 ταῦτα ἡμῖν ὡς κοινὰ συννοεῖν, εἰδικω-
 πείαν καὶ προσηφεστέραν μὴ πολλῆς
 ἐνεργείας τῷ πρὸς τὴν πατρίδα
 ἀποκρίσιν γρηγὼς ἐπιήσομαι, τί
 πρὸς σὲ τῶτο, εἰπὼν, εἰ δὲ σὲ ἡ πα-
 τρίς σπᾶς οὐκ ἔχει, καὶ βαλανεῖα;
 εἰ δὲ γὰρ ὑποδήματα δὲ τὸν χαλκίαν
 ἔχει, ἀλλὰ δὲ τὸν τῶν ὑποδημάτων
 δημιουργόν· εἰ δὲ ὅπλα δὲ τὸν σκυ-
 πέα, ἀλλὰ δὲ τὸν ὀπλοποιόν. πᾶ-
 σα γὰρ πόλις τότε συμφερόντως ἐ-
 αὐτῇ καὶ δικαίως οἰκεῖται, ὅταν
 ἕκαστος τῶν ἐν αὐτῇ τὸ ἑαυτοῦ
 ἔργον ἐκποιῶν, μὴ πολυπταγμο-
 νί, ἀλλ' ὁ μὲν χαλκίδες ἐ τῶν
 ἄλλων ἕκαστος τῶν ποιῶν, τὸ
 ἑαυτοῦ ἔργον χρήσιμον τῇ πόλει πα-
 ρέχῃ. Ἐγὼ δ', φαίη ἂν ὁ φι-
 λοσοφῶν, τί ἂν αὐτῇ χρήσιμος
 εἴλω; Πρὸς ὃν πάλιν καλῶς ὑ-
 παντᾶ, ὡς εἰ ἄλλον πινὰ κατε-
 σκιάζεις ἐν αὐτῇ πρὸν, καὶ αἰ-
 δήμονα πολίτην, ἄρ' οὐκ ἂν χρεω-
 δέστερόν τι αὐτῇ δὲ χαλκίως ἐπὶ ἐλ-
 ζεις; ὥστε μάλιστα μὲν, ἂν καὶ
 ἄλλος κατὰ σκιάσῃς ποιῶν, τὰ
 μὲν νεφετῶν καὶ διδασκων, τὰ
 δὲ πρὸς δειγμα καλῶ καὶ ἀγα-
 θῶ πολίτη γινόμενος, εἰ δὲ μὴ,
 ἀλλὰ σκυτὸν αὐτῇ παρέχων ποιῶ-
 τον, χρησιμώτερον παρέχεις αὐ-
 τῇ ὢν οἱ ἄλλοι παρέχουσι. Τίνα ἔν,
 φησιν, ἔξω χάσαν ἐν τῇ πόλει; ὡς-
 περ ἕκαστος τῶν ἄλλων ἔχει, ὁ μὲν
 ἄρχων, ὁ δὲ προπλεμῶν, ὁ δὲ πρὸς

ut & patria habeat: priora illa re-
 spondebit. Verum hæc, ut com-
 munitia, nobis considerata reli-
 quit, magisque propriam & cognat-
 am multa cum evidentia & veh-
 ementia responsionem adversus pa-
 triam attulit. Quid ad te, inquit,
 si per te patria porticus & balnea
 non habebit. Neque enim cal-
 ceos per fabrum ferrarium habet,
 sed per sutorem: neque arma per
 sutorem, sed per armorum fabrum.
 Omnis enim respublica tum sibi-
 ipsi utiliter & iuste administratur,
 cum quisque civis & incola suo in-
 tentus operi, aliena non curat: Si
 & faber ærarius, & quivis alius opi-
 fex curat, ut suum opus reipublicæ
 prosit. At dicat philosophiæ stu-
 diosus: Ego vero qua re utilis ero
 reipublicæ? Cui vicissum egregie re-
 spondet: Si efficeres ut alium ci-
 vem fidelem & verecundum habe-
 ret, nonne utilius ei aliquid quam
 faber ærarius præstares? Maxime
 igitur eam adiuuvabis, cum aliis ad
 hunc modum instituendis, monen-
 do docendoque, tum vita & mori-
 bus honesti & boni civis munus
 obeundo; exemploque tuo longe
 maiores quam reliqui suis operi-
 bus afferes ad rempublicam utilitates.
 Quem igitur, inquis, in republica
 tenebo locum? Nam cæterorum
 quisque suo quopiam munere fun-
 gitur, alius magistratum gerendo,
 alius propugnando, alius aliquid ad

πιν.

τὸν βίον πὶ χρησίμων διημερεῶν.
αὐτὸς μὲν ἐν κρινῶς πρὸς τῷ πο-
ταμῷ ἔπιπυλῃσεν, ὅππῃ αὖν διωγὴ χύ-
ραν ἔχεν πρὸς τὴν πόλιν, φυ-
λάττων τὸ πρὸν, καὶ αἰδήμον, τὰν-
τῷ ἔχε. εἰ δὲ εἰς χρήματα καὶ
βαλανεῖα καὶ σοῦς βαλόμενος ὠφε-
λεῖν, ὑποβάλλης τὸ πρὸν καὶ αἰδή-
μον, ἐδὲ εἰς ἐκείνα ἴσως ὠφελή-
σαις αὐτῷ, ἀπαξ ἀπὸ καὶ ἀ-
ναιδῆς ὑποπελεθεῖς. πὶ δὲ καλὸν
αὐτῇ; πρὸς ἔχεν καὶ αἰδήμονας
πολίτας; ἢ σοῦς καὶ βαλανεῖα;
Ἀλλὰ ζητητέον, τίνα χώραν ὁ φι-
λοσοφῶν ἐν τῇ πόλει καθέξει; ἡ μά-
λιστα μὲν ἦν ἀνδρωποποιός, ἢ πρὸν
καὶ αἰδημένων πολιτῶν διημερερός;
ἔργον γὰρ ἔξει ἐδὲν ἄλλο ἢ ἑαυτὸν
τε καὶ οὐδὲν ἄλλος εἰς τὸν κατὰ φύ-
σιν ἀνθρώπου προσήκοντα βίον ἀ-
ποκαθαίρειν. κρινός τε πάντων ἔστι
πατὴρ καὶ παιδαγωγός, διορθω-
τής τε καὶ σύμβουλος καὶ κηδεμο-
νικὸν πᾶσιν ἑαυτὸν παρέχων, καὶ
σωεργός ὡν πάντος ἀγαθῶ. ποῖς
μὲν διημερεῖσι σωηδόμενος, ποῖς
δὲ λυπημένοις σωτλαιπορῶν καὶ
παρὰ μὲν αὐτῶν. ἢ ἀπὸ τῶς
ἐκείνα πείξει, ἀπερὶ ὁ νομίζων ἔρ-
γον ἴδιον ἔχειν, καὶ χώραν ἐν τῇ
πόλει, τὴν πάντων ἀνθρώπων δι-
ποιητικὴν διημελεῖαν, ἐφ' ὅσον δύ-
ναται. Εἰ δὲ καὶ πρὸς ἐν τῇ πόλει
διημερευμάτων ὑποκεχωρισμένων
αὐτὸν ἐβέλοις ἰδῆν, ἐν μὲν ταῖς ἀ-
γαθαῖς πολιτείαις, καὶ ἄρχων πᾶν-
videre volueris, in bene constitutis civitatibus utique princi-

degendam vitam utile suppeditan-
do. Auctor igitur communiter
ad hæc responder: Quemcunque
locum in civitate tenere poteris,
conservata fide & verecundia eum
teneto. Si vero dum pecunia, bal-
neis, porticibus, eam iuvare studes,
fidem & verecundiam amiseris:
fortasse ne illis quidem rebus eam
iuveris, semel perfidus & impudens
factus. Utri vero magis eam
ornant? fideles & verecundi cives?
an porticus & balnea? Verum qua-
rendum est, quem locum in re-
publica philosophus tenere de-
beat? Annon eius potissimum,
qui homines faciat, & fidelium ac
bene moratorum civium quasi opi-
fex quidam sit? Nec enim aliud
eius munus erit, quam & sese &
alios ita repurgare, ut vitam naturæ
humanæ convenientem agant, om-
niumque communis pater erit &
pædagogus, & corrector & consi-
liarius, seque curatorem præbebit
omnium, & adiutor erit omnis bo-
ni. Congratulabitur is quibus res
secundæ sunt, vicem dolebit cala-
mitosorum, eosque consolabitur.
Denique ea faciet, quæ is, qui per-
suasum habet, peculiare suum mu-
nus esse, & in republica locum &
curationem, qua omnibus homi-
nibus pro virili sua bene faciat. Sin
eum ad unum aliquod in repu-
blica munus seorsim destinatum
patus

τως ὁ ποιῆτος αἰρεθῆσεται ὡς ὑπερέχων τῶν ἄλλων, καὶ πῶς ἐπιμελήσεται πρὸς τὰ πράγματα ἔχων ἀναλογίαν, καὶ σύμβουλῳ ὡς ἑμφρων, καὶ στρατηγός, εἰ τῶν κατὰ πόλεμον ἐμπειρῶν τύχοι, ὡς ἀνδρικώτερος τῶν ἄλλων, καὶ δόξαλοτερος. καὶ ὅ μὴ Σωκράτης ἐν τῇ ᾗ Δηλίου μάχῃ τὰ δριεῖα ἔλαβε, καὶ διὰ τῶν πολεμίων ἀναχωρῆντι μόνῳ, Φασὶν, εἰδὲς ἐπὶ λήθειαν ἐπελθεῖν, πάντων δ' ἀνδρὸς καταπλάγνυνται τὸ φρόνημα. ἀλλὰ καὶ ξενόφωνος αὐτῷ μυρίους ἐκείνους δέσσωσε, καὶ τῶν Ὀλυμπίων ἐξεκέρχθη. Ἰστέον μὲν τοῖς, ὅτι αἱ μοχθηρότεροι πολιτεῖαι, τὸ μὴ ὅλον βλαβεραὶ τῶν ψυχῶν εἰσιν, καὶ μάλιστα πῶς θείαν ἐξαμψιν ἀνατέλλουσιν, καὶ ἀπειράζουσιν τὰς καλλίστας θρηνηθείσας, καὶ τὰ τῆς διαζωίας παρὰδείγματα ἀφανίζουσιν. διὸ καὶ πρὸς ἀρχὴν ὅλους διαγωγίας ταῖς ψυχαῖς ἐμποδίζουσι, καὶ πρὸς τὸ πᾶν ἐν αὐταῖς πῶς διαγωγίαν λαβεῖν. Εἰ μὲντοι τις ἐν ταύτῃ πολιτείᾳ ἀρεθῆσιν ψυχὴν, δείξαι μοίρα νενόρωμένη, ἥδη αὐτὴ σκληρότερον ἐν αὐτῇ γυμναζομένη, πλεονέχεια πρὸς ἀρετῇ δόξου δεικνύται. Ἀληθὲς ἔν, ὅτι πᾶσα τύχη καὶ πᾶσα πείρασις, χαλλιωτέρεστέ τις καὶ τραχυτέρεσ εἰς ὠφέλειαν συντελεῖ τῷ ἐν πᾶσι ἀγαθὸν εἶναι τὸ ἑμφρονεῖν ἐκλογῆς περιζομένη.

patus ei deferetur, ut cæteris antecellenti, ea ratione qua ovibus opilio. Erit & senator prudens, & imperator, si disciplinæ militaris peritus fuerit, ut & consilio & animi robore superior cæteris. Nam Socrates quoque in prælio ad Delium commisso, fortissime pugnavit: & per hostile agmen se recipientem, unum eum nemo, ut aiunt, persequi ausus fuit, magnitudine animi eius perterritis omnibus. Quin & Xenophon decem illis Græcorum millibus conservatis, Olympico præconio est ornatus. Cæterum sciendum est, malas respublicas omnino tum animis esse perniciosas, tum divinam illustrationem repellere, tum honesta instituta conspurcare, tum exempla recte vivendi abolere. Quapropter ad veræ institutionis initia plane impediunt animos, & ad doctrinæ confirmationem. Siquis tamen in tali republica repertus fuerit animus, singulari quodam fato corroboratus, is durioribus exercitationibus ad maiorem virtutis perfectionem acuetur. Verum igitur illud est, omnem fortunam, omnem eventum, sive molliorem, sive asperiores, fructus aliquid atq; utilitatis afferre ei qui prudenti delectu, quod in quaque re inest boni, amplectitur.

Προεπιμήνη σε τις ἐν ἐστίασὶ, ἢ ἐν
 περιπαροβόσῃ, ἢ ἐν τῷ παρ-
 ληφθῆναι εἰς συμβεβλῖαν, εἰ μὴ ἀγα-
 θὰ ταῦτ' ἐστὶ, χαίρειν σε δεῖ, ὅτι ἐτυ-
 χεν αὐτὸς σκείνων. εἰ δὲ κακὰ, μὴ
 ἀχθῆς, ὅτι σὺ αἰτῶν σὲ ἐτυχεῖς. μέ-
 μνησθ' ὅτ' οὐκ ἀδύνατον μὴ ταυτὰ ποιῶν
 πρὸς τὸ τυχεῖναι τὸ σὲ ἐφ' ἡμῖν,
 σκείνων τὸ ἴσον ἀξιῦσθ'. πῶς γὰρ ἴσον
 ἔχειν δυνάμει, ὁ μὴ φοιτῶν ἐπὶ γυ-
 μνασίου, τῷ φοιτῶντι; ὁ μὴ συμπα-
 ρεπέμπων, τῷ συμπαρεπέμποντι; ὁ
 μὴ ἐπαινῶν, τῷ ἐπαινῶντι; Ἀδικῶν ἔν-
 ἴση καὶ ἀπληγῶ, εἰ μὴ περιέμψω
 ταῦτα, ἀνθ' ὧν σκεῖνα πιπράσκειται,
 περιτὰ αὐτὰ βελήσῃ λαμβάνειν.
 Ἀλλὰ πόσους πιπράσκονταί θείδαικες;
 ὁβολῶν ἕτω τύχη. ἂν ἔν τις περιέ-
 μψω πῶν ὁβολόν, λάβῃ θείδαικας,
 σὺ δὲ μὴ περιέμενῃ, μὴ λάβῃς, μὴ
 οἷς ἔχειν ἑλαττον δὲ λαβόντῃ. ὥς
 γὰρ σκεῖν ἔχει θείδαικας, ἕτω σὺ
 τὸ ὁβολόν, ὃν σὲ ἔδωκας. τὸν αὐτὸν
 ἔν τῷ ὅπῳ κἀνταῦθα. ἢ περισκληθῇς
 ἐφ' ἐστίασίν τινῃ; ἢ γὰρ ἔδωκας τῷ
 καλῶντι πόσους πωλεῖ τὸ δειπνον. ἐ-
 παίνεις δ' αὐτὸ πωλεῖ; θεραπειάς πω-
 λεῖ. δὸς ἔν τὸ ἀφαιρῶν, εἰ ποῖ λυσιτε-
 λεῖ τὸ πωλῶμενον. εἰ δὲ κακῶντα θεί-
 λεις μὴ περιτεῖς, κακῶντα λαμβά-
 νειν, ἀπληγος, ἢ ἀβέλτερος ἔσῃ. Οὐδ' ἔν
 ἔν ἔχεις ἀντὶ δὲ δειπνῆς; Ἐχρὶς μὲν ἔν,
 τὸ μὴ ἐπαινεῖσθαι τῶν, ὃν σὲ ἤθελες.

Est tibi pralatus aliquis in convi-
 ivio, aut salutatione, aut dandi
 consilii officio. Siquidem ista bona sunt,
 gratulari debes illi, cui ea contigerunt.
 Sin mala, ne doceas te in ea non inci-
 disse: sed memento, cum ea non agas
 quibus illa parantur quae in nostra po-
 testate non sunt, fieri non posse ut ea-
 dem tibi tribuantur. Nam qui vale-
 bit tantum is, qui fores non frequentat,
 atque is qui frequentat? qui non asse-
 ctatur, atque is qui affectatur? qui non
 laudat, atque is qui laudat? Injustus
 igitur eris & inexplebilis, si non nume-
 rato eo pretio, quo illa vaneunt, gratis
 ea consequi te postules. Age quanti
 vaneunt lactuca? Ponamus obolo. Si
 quis igitur obolo numerato lactucas ac-
 ceperit, tu autem pretio non numerato
 non acceperis: ne te deteriore conditio-
 ne esse putes eo qui accepit. Vt enim la-
 ctucas habet ille, sic tu obolum non de-
 disti. Ad eundem quoque modum &
 hic se res habet. Non invitatus es ad
 convivium alicuius? Nec dedisti quan-
 ti vanit convivium. Vendit autem id
 convinator laudatione, vendit obse-
 quio. Dato igitur pretium quanti va-
 nit, si ē re tua est. Quod si nec illa
 vis prestare, & haec accipere: avareus
 es & vacors. Nihil igitur cena vice
 habes? Imo habes: non laudasti quem
 noluisti.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

COMMENTARIUS.

ΚΑΙ ἔτι ὁ λόγος μέγας ὁ περὶ δοκεῖ, πρὸς τὰς λοιπὰς ἐνστάσεις ὑπαντῶν, τὰς ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἐξέως προσαυμνίας. ὁ δὲ πρὸς ἐαυτὸν ὁμιλεῖων, καὶ τὰ ἐκτὸς ἀλλοις καταλιμπάνων, καὶ τῆς τῶν πλεονασίων καὶ διωσάδόντων φρεσέας καταφρενῶν, ἐν ἀπμείᾳ δοκεῖ διαγενεῖν, περὶ πωμνίων αὐτῶν πλεονῶν, καὶ ἐν ἐστάσει καὶ προσαυμνίᾳ, καὶ τῶν εἰς συμβεβλητῶν μᾶλλον ἐκείνων παραλαμβάνοντι. Καὶ διωσάδόντων μὲν ἔν, καὶ ἐν ταῦτα πάλιν ὑπὸ τῶν ἐφ' ἡμῖν καὶ ὅσα ἐφ' ἡμῖν ἀφαιρῶν τῶν ἐνστάσεων. εἰ δὲ τὰ μὲν ἀγαθὰ ἡμῶν ἀφ' ἡμῖν ἐστὶ, ταῦτα δὲ τῶν ἐφ' ἡμῖν ὅσα ἐστὶν, ὅσα ἂν εἴη ταῦτα ἡμῖν περὶ ἀγαθὰ. Ὅτι δὲ τῶν μὲν τὸν τρόπον παρέχετο τῆς λύσεως, καὶ ὡς κρινόν καὶ ὡς ἡδὴ ῥηθέντα. ἀλλὰ δὲ ἰδίῳ μᾶλλον δὲ προκειμένης χρητικῆς, καὶ ἀλλῶν ἀφαιρῶν μείζονα ὑπὸ τῶν ποιῶν τοῖς καλῶς χρωμένοις προβαλεῖν. Δέγει δὲ ὅτι ταῦτα ἐν οἷς ἄλλοι προπμῶνται τοῖς τὸν καλὸν αἰρεμένοις, ἢ ἀγαθὰ πάντως ἐστὶν ἢ κακά. προσηκόντων δὲ τῶν πλείων τῆς ἀφαιρέσεως ἐνεκα, ἢ ἀφαιρέσεως. πολλὰ γὰρ ἐστὶ καὶ ποιῶντα. ἀλλ' εἰ μὲν ἀφαιρέσεως, ἔδεν μᾶλλον ἢ πῶμα ἢ ἀπμεί ἐστὶ. διὸ κατεφρόνησε τὰς δὲ τμήματ' αὐτῆς ἀφαιρέσεως. Ἡ δὲ ἐν ἀγαθῇ ἢ κακῇ ἐστὶν. εἰ μὲν ἂν ἀγαθῇ, Epietus. Restat igitur, aut bona esse, aut mala.

E Tiam hæc oratio pars esse videtur superioris, reliquis argumentis occurrens, quæ ab iis obiiiciuntur, qui eodem modo sunt affecti. Nam qui ad sese convertitur, & aliis res externas relinquit, & culturamque divitum & potentum despicit, sine honore videtur ætatem degere: cum ei complures & in salutatione, & convivio, & petendo consilio præponantur. Ac potuisset ille quidem rursus etiam sic ab eo quod in nostra potestate situm est, aut non est, argumentum hoc refellere. Nam si bona nostra in nobis sita sunt, ista vero in nobis sita non sunt, ista nostra bona non erunt. Verum auctor hac dissolvendi ratione prætermissa, tanquam communi & iam tractata, utitur alia huic loco magis propria, quæ recte utentibus subindiceret, quo pacto maiorem etiam ex huiusmodi rebus fructum capere possint. Ait autem ea in quibus alii honestioris vitæ studiosis præferantur, aut bona esse, aut mala. Sed explicatione causæ divisionis adiciatur etiam, aut indifferentia. Multa enim talia quoque sunt. Quod si indifferentia, nihilo plus honoris quam ignominie habent. Quare hanc divisionis partem aspernatus est.

χαίρειν σε δεῖ, φησιν, ὅτι ἔπαιχεν αὐτῶν ἐνέειν. τῆς τῇ σοὶ δυνάμει χρῆσθαι, τῇ πᾶσι τ' ἀγαθὰ βυλομένη, συγχαίρειν τοῖς μετέχουσιν αὐτῶν. Καὶ ὅσα πληθύνον ἀγαθόν, ἐν τῇ δοκῇ ταύτῃ ἀπμίας κρυπτόμενον ἐξέφηνα. ἡ γὰρ πρὸς θεὸν ὁμοιωσις κυρίως αὐτῇ ἐστίν, ἥς ἔδεν ἀγαθὸν μέζον τοῖς μετ' αὐτόν ἐστιν. ὁ γὰρ θεὸς δυνάμειν ἔχει πλὴν ἰσχυρωτάτῃ, πάσης δυνάμεως αἰπότεραν, καὶ βύλησιν πλὴν βελίστῃ, ἀγαθὰ μὴ πάντῃ, φανταστικῇ μὴδὲν εἶναι βυληθεῖς, ἐφ' ὅσον δυνάμειν ἐστὶ· παρελθόντων δὲ τῇ βυλήσει τῆς δυνάμεως αὐτῆς, πάντα ἀγαθῶν, καθόσον ἐκαστῷ μετέχει δυνάμειν ἐστὶ τῆς αὐτῆς ἀγαθότητος. ἡ δὲ ἀνθρωπίνη ψυχὴ, δυνάμειν μὴ ἔχειν πλὴν ἀκροτάτῃ ἀδυνατεί, πολλῶν καὶ αὐτῶν τῶν μετὰ θεὸν τετραγμένων τῇ δυνάμει λειπομένη. βύλησιν δὲ ἔχειν ὅσον θεῷ, ἀντιθέσπον, πεφυκῆα πᾶσι τὰ ἀγαθὰ βύλεσθαι, ὅταν αὐτῇ τῷτο πρῶταιρεθῇ. Εἰκότως ἔν κατὰ τῷτο μάλιστα πρὸς θεὸν ὁμοιωται, καθόσον κατὰ πύτῃ πλὴν βύλησιν ἐνεργεῖ· καὶ μὴ δυνάμει πάντα ἀγαθῶν ὡς περὶ ὁ θεός, ἀλλ' ὅσα δυνάμει ἀγαθῶν οὐσε, τότε ἐφ' ἑαυτῇ πάντῃ ἀγαθύνει, καὶ ὅσα βούλεται. τότε γὰρ ἡ βούλησις ὄντως ἐστὶ βούλησις, καὶ τελεία βούλησις, ὅταν ἡ δύναμις αὐτῇ πᾶσα τοῦ βουλομένου συνεργῇ. τῶν γὰρ ἐφ' ἡμῖν

gaudere (inquit) debes, alium iis esse potitum. Hoc enim tuæ facultatis est, quæ bene cupit omnibus, & gratulatur iis qui bonis rebus potiuntur. Vide quæso quantum boni in ista, ut habetur, ignominia delitescens, eluceſcat? Hæc enim proprie est similitudo cum Deo, qua iis quæ inferiora, & posteriora Deo sunt, nullum maius bonum contingere potest. Deus enim facultate potentissima præditus, & omnis facultatis auctor, voluntate etiam optima, bona omnia, malum vero nihil esse voluit, quatenus fieri posset. Cum autem par sit eius & potentia & voluntas: omnia bona facit, quatenus unū quodque bonitatem ipsius capere potest. Humanus vero animus facultate summa esse præditus non potest, multis etiam Deo posterioribus potentia inferior. Sed voluntatem accepit à Deo liberam, cuius ea natura esset, ut bene cuperet omnibus, modo ipsa id decrevisset. Merito igitur ista ratione potissimum fit Deo similis, cum ex ista voluntate agit: & quamvis omnia bona reddere ut Deus nequeat, ea tamen bona reddit quæ potest: & quantum in ipso est, omnia bona reddit, non autem quæcunque vult. Tum enim voluntas vere voluntas est, & perfecta voluntas, cum ei facultas omnis eius qui vult, navat operam. Eorum enim quæ in nobis

ἐστὶν

ἱσμεν κύριοι , καὶ τὸ μὴ βέλεσθαι
 πᾶσι τ' ἀγαθὰ ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ . καὶ βέ-
 λεσται ὁ ἀγαθὸς ἀνθρώπου πάντας
 ἀνθρώπους ὡς ποιεῖν , καὶ ἔ τήτας
 μόνον , ἀλλὰ καὶ ἄλογα ζῶα καὶ
 φυτὰ , καὶ μέγχι τῶν αἰψύχων
 περὶ αἷι τίς βέλησιν ἔ μὴτοι
 δυνάται ὅσα βέλεται . Διότι ἡ μὴ
 βέλησις ἐφ' ἡμῖν ἐστὶν , ἡ δὲ δυνά-
 μεις αὐτῇ σὺν ἐφ' ἡμῖν , ἀλλὰ καὶ
 ἄλλων πολλῶν αἰτίων δεομένη , καὶ
 κρείττονων ἡμῶν . καὶ ἀφ' οὗτο ἐν
 τῇ βολήσῃ τὸ ἀγαθὸν ἐχομένη , ὅ-
 τι αὐτὸ ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ . Ἐπὶ μὴ ἔν
 τοῖς τοῖς . Εἰ δὲ κατὰ φύσιν κακὰ ἐ-
 σσι ταῦτα πρὸς ὧν ὁ λόγος , μὴ δυσ-
 χέρεσθαι , ἀλλὰ καὶ χαῖρε πάλιν
 ὅτι σὺ μὴ ἔτυχες αὐτῶν . ἄνω ὁ
 ἀγαθὸς ἀνθρώπου , σὺν αἰκμίαν
 νομίσῃ τὸ μὴ τυγχάνειν τέτων , ἀλ-
 λά καὶ ἀγαθὰ ἢ , ὅτι τῷ ἄλλῳ τυ-
 χεῖν , καὶ κακὰ , ὅτι τῷ αὐτῷ μὴ
 τυχεῖν ἀφραυθήσῃ . Οὕτω μὴ ἔν
 δὸς δὲ συμφέροντος τίς διαγί-
 ρασιν , τίς δὲ μὴ τυγχάνειν
 τῶν ἐρημίων τέτων , διέλυσεν . Εἴ-
 τε γὰρ ἀγαθὰ ταῦτα , μέζον ἀγαθὸν
 ἐκ τῶ μὴ τυχεῖν ὑπέδειξε τῷ βυ-
 λομῶν τίς πρὸς θεὸν ὁμοιότητι .
 ἢ κακὰ , τὸ μὴ τυχεῖν ἀγαθὸν ἐ-
 σσιν . Εἴτα δὲ δυνάτῃ , καὶ ἐφε-
 ξῇς δὲ δυνάτῃ ποιῆσαι τίς ὑπὲρ
 χάρησιν . Ἀπὸ μὴ δὲ δυνάτῃ , ὅτι αἰ-
 δυνάτον ἐστὶ τὸν μὴ θεραπεύοντα τὸν
 ἐσιάπασα τῶν αὐτῶν παρ' αὐτῆς τυ-
 χάνειν , ὧν οἱ θεραπεύοντες τυγχάνου-
 σι . Θεραπεῖα δὲ τέτων ἐστὶ τὸ φοιτᾶν

sita sunt , domini sumus . Cum au-
 tem bene velle omnibus , in nobis
 situm sit : cupit bonus homo omni-
 bus hominibus benefacere , nec
 eis tantum , sed & brutis animanti-
 bus & stirpibus , eiusque voluntas
 usque ad inanima porrigitur . Ve-
 rum non potest , ut vult , bene me-
 reri de omnibus , quod voluntas
 quidem in nobis sita est , ista vero
 facultas non item , cum aliarum plu-
 rium causarum adiumenta deside-
 ret , earumque præstantiorum no-
 bis . Quare nostrum bonum in vo-
 luntate est , quod idem in nobis
 quoque situm est . Et hoc quidem
 ita se habet . Si vero ea de quibus hic
 agitur , suapte natura mala sunt :
 rursus ne moleste ferto , sed gaude
 potius ea tibi non accidisse . Sic bo-
 nus homo sui despectum non in-
 terpretabitur , non potiri istis : sed
 seu bona fuerint , eo quod iis aliis
 potitus fuerit , seu mala , quod ipse
 iis careat , lætabitur . Ad hunc mo-
 dum loco ab utili , ægritudine istam
 non potiundi iis quæ dicta sunt ,
 profligavit . Sive enim ea bona
 sunt , maius illi esse bonum osten-
 dit , carere eis , qui Dei similitudinē
 expetat : sive mala , bonum esse in ea
 nō incidisse . Deinceps à loco facul-
 tatis , & mox à iusto argumētatur . A
 facultate : Non posse fieri , ut à con-
 vivatore tribuantur eadem non co-
 lenti , quæ colentibus ipsum tri-
 buantur . Cultura vero est , frequen-

ἔπι θυρῶν, τὸ παθεῖν ἐπὶ μὲν ἐν ἀγορῇ, τὸ ἐπαινεῖν τὰ ἐν αὐτοῦ λεγόμενα, καὶ γινόμενα ὁποῖα ποτ' ἀντὶ. σὲ ἔν μὴ ποιῶν ταῦτα, εἴπερ βέλτε φιλοσοφῶν, ἀδίστατον τυγχάνειν τῶν αὐτῶν ὧν οἱ ποιῶντες τυγχάνουσιν. Ἀλλὰ καὶ ἀδίκον ἐστὶ καὶ ἀπληστον, τὸ μὴ δίδόντα κτεῖνα, ἀντὶ ὧν πωλεῖ τὸ δειπνον, ἐθέλειν λαμβάνειν αὐτό. ἀδικον μὲν γὰρ τὸ τῷ ἀποτρῴῳ ὑπὸ θυμῶν. ἀπληστον δὲ τὸ ἐπὶ τὸ δειπνον ἐθέλειν λαβεῖν, καὶ τὸ ὅσα πιπείσκειται μὴ δύναι. Εἴτε ὅπ' ἐδὲ ἐλάττω ἐξεῖται καὶ δειπνῶνται αὐτὸς μὴ δειπνῶν, δείκνυσιν ἐνεργῶς ὅτι καὶ τῆς θείας ἀπορίας τὸ δειπνῶν, ἐχρήσθη, καὶ δειπνῶν πρῶτον, καὶ σαυτὴν ἐλάττωσαν, τὸ μὴ ἐπαινεῖν ὃν οὐκ ἤθελες, τὸ μὴ ἀνέχεσθαι αὐτῇ τῇ ἑαυτοῦ εἰσόδῳ. εἰ δὲ ταῦτα βέλτε, καὶ τὸ δειπνῶν ἐχρήσθη, καὶ ἀδίκος εἰ καὶ ἀπληστον καὶ ποιῶν ὧν, ἀβέλτερον, ὅτι ἐχρήσθη τίνι συγκρινόμενον βελτίων φανήσῃ.

Κ Ε Φ. λγ'.

Τὸ βέλτερον τὸ φύσει κατὰ φύσιν ἐστίν, ἐξ ὧν καὶ διαφερόμεθα πρὸς ἀλλήλους. οἷον ὅταν καὶ γένῃ παιδάριον κατὰ τὴν πόλιν ἑλθόν, καὶ ἄλλοις, πρὸς ἑαυτὸν ἐστὶν οὗτος λέγειν, ὅτι τῷ γινόμενῳ ἐστίν. ἴσθι ἔν, ὅτι ὅταν καὶ τὸ σὺν κατὰ φύσιν, ποιῶντος εἶναι σὲ δέ, ὁποῖον ὅταν καὶ τὸ καὶ ἄλλῃ κατὰ φύσιν. ἔτι μετὰ τὸ καὶ ἑπὶ τὰ μείζονα. τέκνον ἄλλῃ τὴν γενεάν, καὶ γυνή, καὶ δέος ἐστίν, ὅς ἐκ αὐτοῦ ἐπὶ, ὅτι ἀνθρώπινον. ἀλλ' ὅταν τὸ αὐτοῦ πινος ἀποθάνῃ, οὗτος, οἷμοι, τάλαν.

tare fores eius, affectari in foro, omnia eius & dicta & facta laudare. Ut igitur tu, qui ut philosophus ista non facias, eadem consequare, quæ qui faciunt, non modo fieri non potest: sed iniquitatis etiam est, & inexplebilis avaritiæ, non dantem ea quibus ille cœnam vendit, velle eam accipere. Iniquum enim est, aliena concupiscere. Deinde te cœnæ illius expertem, non esse deteriore conditione eo qui cœnet, evidenter lactucæ docet exemplo. Nam cum ille cœnam habeat, tu habes aliquid cœna præstantius, libertatem tuam, non laudandi eum quem nolis, non perfrendi ea quæ in eius vestibulo feruntur. Si vero & hæc & cœnam habere vis: & iniquus es, & insatiabilis: & talis cum sis, minus bonus. Neque enim erit quo sis in comparatione melior.

C A P. XXXIII.

Natura propositum ex iis rebus, de quibus nulla inter nos controversia est, cognosci potest. Exempli gratia: Si vicini puer poculum aut quid aliud confregerit, in promptu illud statim est, ita fieri solere. Scio igitur, si & tuum confractum fuerit, eundem esse te oportere, qui fueris, cum frangeretur alienum. Sic transfer ista ad maiora. Filius alterius obiit, aut uxor? nemo est quin dicat, humanum id esse. Sin ipsi alicui id acciderit: statim, Hei mihi, inquit, & me idem.

ἐγὼ, βοᾷ. ἐχρῆν ᾧ μεμνηθεῖς, τί πά-
ρορμῶ, πρὶ ἀλλῶν αὐτὸ ἀκούσαν-
τες.

*miserum. Meminisse autem oportebat, ut
affecti simus, cum tale quippiam de aliis
audiverimus.*

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

COMMENTARIUS.

Αἱ κριναὶ τῶν ἀνθρώπων πρὸς
τῆς τῶν πραγμάτων φύσεως
ἐννοιαί, καθ' ὧς ἂν διαφερόμεθα,
ἀλλ' ὁμοδοξῶμεν ἀλλήλοις οἱ ἀν-
θρώποι· οἷον ὅτι τὸ ἀγαθὸν ὠφέλι-
μὸν ἐστίν, καὶ τὸ ὠφέλιμον ἀγαθόν,
καὶ ὅτι τὸ ἀγαθὸν πάντα ἐφίεται, καὶ
ὅτι τὸ ἴσον ἔτε ὑπερέχει ἔτε ὑπερέ-
χειται, καὶ ὅτι τὰ δις δύο τέσσα-
ρα. αὐταὶ ἔναι αἱ ἐννοιαί, καὶ ὅσαι
ποιῶνται κατὰ λόγον ὁρθὸν συστάται
ἐν ἡμῖν, καὶ πολλῶν χρώων βα-
σανιοθεῖται, ἀληθεῖς εἰσὶ, καὶ τῇ φύ-
σει τῶν πραγμάτων ἐφαρμογήσονται.
Αἱ δὲ ἴδιαι ἐκάστων ἐννοιαί, καὶ δια-
μαρτυροῦσι πολλάκις· αἱ μὲν ἐξ αἰ-
σθησεως λαμβανόμεναι ἀπαταιμέ-
ναι, ὡς τὸ πλὴν τελέων ἴστω εἶναι
τῷ μεγέθει τῆς ἡλίου· ἡ δὲ ὑπὸ ὁρέξεως
αἰσθῆναι, ὡς ἡ λέγεσθαι πᾶσαν ἡδονὴν
ἀγαθὸν εἶναι· ἡ δὲ πρὸς λόγον ἀβαστα-
νίσαι, ὡς ἡ λέγεσθαι δύο τετραεῖς εἶ-
ναι τῶν πάντων, καὶ πλὴν ψυχρῶ
σώματι νομίζεσθαι. αὐταὶ ἔναι, καὶ αἱ
ποιῶνται καθ' ὧς διαφερόμεθα, ἢ
πάντως εἰσὶν ἀληθεῖς, ἀλλ' ἐπίστευσι
ταύταις ἐναντίαι· καὶ οὕτως ἀσφα-
λὲς ὑπὸ τέτων ἡμῖν πλὴν φύσιν τῶν
πραγμάτων καταμαρτυρεῖν, ἢ εἶπε
βέλημα φύσεως. Τεκμήριον δὲ τῶν
μὲν ἰδίων ἀβεβαίαις, ἢ δὲ κοινῶν βε-
βαίαις, τὸ τὸν αὐτὸν ἄνθρωπον τὸ αὐτὸ

Communes hominum de re-
rum natura notiones, in qui-
bus non aliud, sed idem sentimus
omnes: veluti, Bonum esse utile, &
utile bonum: &, Bonum ab omni-
bus appeti: &, Æquale nec superare,
nec superari: &, Bis duo esse qua-
tuor. hæc igitur notiones, & id genus
aliæ recta ratione in nobis constitu-
tæ, longoque tempore exploratæ,
veræ sunt, & cum rerum natura con-
gruentes. Peculiares vero singulo-
rum notiones sæpe hallucinantur:
alias à sensu decepto acceptæ, cuius-
modi est, Lunam eiusdem esse cum
sole magnitudinis: alias à bruto ap-
petitu, & ea est quæ omnē volupta-
tem esse bonum affirmat: alias à ra-
tione non satis explorata, cuiusmo-
di est eorum qui duo rerum om-
nium principia, animumque cor-
pus esse, statuunt. hæc igitur & simi-
les de quibus dissentimus, non om-
nino veræ sunt, sed interdum eæ quæ
sunt hisce contrariæ: neque tutum
nobis est ex his rerum naturam æ-
stimare, quam auctor, naturæ pro-
positum aut voluntatem appellat.
Evidens autem illud argumentum
est, cum levitatis peculiarium, tum
constantis communium notio-
num, quod idem homo eundem

παῖς,

παῖθ'· ἄλλως μὲν εἰάν αὐτὸς παῖθ',
ἐμπαθέστερον μᾶλλον καὶ ἀλογώτε-
ρον φέρονται, ἄλλως δ' ὅταν ἄλλω συμ-
βαῖνον αὐτὸ θεάσῃται. ἀπαθέστερον
ᾧ αὐτὸ τότε καὶ ἀληθέστερον ὁρᾷ, καὶ
συμφανότερον πρὸς αὐτὸ ἄλλως ἀν-
θρώπους, αὐτὸ μὴ πάροντας μηδὲ
παθεῖ κρινόντας, ἀλλὰ λόγῳ. καὶ
τὸτο ἢ πρὸς ἀδείγματ' ὀπίσθας,
τῆς δ' ποτηρίας καθάρσεως, διη-
κνύει. ὅταν ᾧ ἄλλῃ παιδάριον
κατάξῃ ποτήριον, πρὸ χειρὸν ἡμῖν
καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ἀπαθῶς κρινουσι
λέγειν, ὅτι τῶν γινομένων ἐστὶ, τὸ
τὸν παῖδα ποτὲ βίβησθαι καὶ πρὸς-
κρούσθαι ἢ ἀφείναι αὐτὸ, καὶ τὸ ὑά-
λινον πρὸς κρούσθαι ἢ ἀφείναι κατ-
αχθῆναι. ὅταν δ' τὸ ἡμέτερον κατ-
αχθῇ, καὶ ἀγανακτῇ μὴ, ὡς χαμνοτέρῃ
πινὸς ἐφ' ἡμῖν γινομένη. καὶ οὕτως ἔδει
καὶ τότε ἐννοεῖν, ὅτι τῶν γινομένων ἐ-
στίν. Οὕτως ἔν, φησι, μεταπίθῃ καὶ ἢ πρὸς
τὰ μείζονα. εἰάν τέκνον ἄλλῃ ἀποθάνῃ
ἢ γυνή, ἔδει ἐστὶν ὅς ἂν εἴποι, ὅτι
ὅσα ἀνθρώπινόν ἐστι τὸ συμβαῖν κατὰ
ταῖς κινήσιν ἐννοίας καὶ τῇ φύσει
συμβαίνεσθαι κρινόντων τότε τὸ γενο-
νός. τὸ δ' ἀποθάνειν ἀνθρώπου,
ἀνθρώπινόν ἐστι, τῇ φύσει δ' ἀν-
θρώπου θνήσκει ὄντ' ὡς πρὸς ὅσον.
ἀλλ' ὅταν τὸ ἑαυτοῦ πινὸς ἀποθάνῃ,
δίδως οἶμοι, καὶ πάλας ἰγῶ, καὶ θρή-
νοι, καὶ τραγῳδία, ὡς ἡμῖν μόνοις πρὸς
φύσιν πινὸς συμβεβηκός. ἐχρήσθη
δ' ἡμεῖς οὕτως, ὡς ἄλλῃ θρηνοῦ-
μεν ἀπὸ τῆς μεμνημένης, ὅτι ἐφ' ἡμῖν πινὸς
τε καλῶς, μὴ τὸ πᾶν γὰρ πρὸς τὴν

casum aliter, si ipsi acciderit, gra-
vius scilicet & imprudentius fert:
aliter, si alteri eum accidisse vide-
rit; tum enim tranquillius eum
& verius intueretur, magisque cum
cæteris hominibus consentit, qui-
bus tale nihil accidit, quique non
ex affectu, sed ratione iudicant. Et
hoc rei vilis, confracti poculi, ex-
emplo declarat. Nam cum alterius
puer poculum confregerit, in
promptu nobis est, cæterisque sine
affectu iudicantibus, ut dicamus,
Ita fieri solere, ut puer aliquando
lapsus allidat vitreum poculum, aut
ut id delapsum atque allisum con-
fringatur. Cum vero nostrum con-
fractum fuerit, indignamur, qua-
si novi aliquid nobis accidisset.
Atqui tum quoque cogitandum
erat, ita solere fieri. Hæc igitur, in-
quit, transfer etiam ad maiora. Si
filius alterius mortuus est, aut uxor:
nemo est quin dicat, humanum esse
illum casum, facto iudicio secundum
communes notiones, natura-
que congruentes. Nam emori
hominem, humanum esse, natura-
que hominis mortalis conveniens.
Sed cum suus alicui filius moritur,
statim auditur, Hei mihi: Me mise-
rum: ploratus, tragedia: quasi no-
bis solis contra naturam aliquid ac-
cidisset. Meminisse autem oportebat,
quomodo alio plorante affecti
simus: cogitare nos tum, ut rectum
est, non se ipsa, quæ naturalis
ἐστίν.

ἐκείνον , φύσιν ὃν , καὶ ἐξ ἀνάγκης συμβαῖνον , ἀλλὰ τὸ αὐτὸ πᾶσι· ὁ πέποιθε πρὸς τὸ πάθος . Διαπολεῖ δὲ ἐστὶ τῷτο , συμπαθεία τε ἀλογον καὶ ὑπὲρ τὸ δέον γνωμὴν ψυχῆς λογικῆς πρὸς σῶμα θνητὸν καὶ ἐκὸς ὁποθαιεῖν αὐτὸ , καὶ ἕτω ζῆν , ὡς αἰὶ συνεσθῆναι . καὶ τῷτο μάλιστα ἐκπατήσῃ καὶ θρουβεί , τὸ ἀνέλπιστον ὁπύεσθαι . ἐπεὶ εἰ ἐμελεῖται καὶ σωεθίζετο κατὰ τὴν φαντασίαν , ὅσα ἂν ἕτως ἐπείροσθαι καὶ ἐλύπει . Τεκμήριον ὃ τάχα ἐναργὲς οἶμαι ἐστὶ , τὸ καὶ σὺ πᾶν ὥλεσθαι ὡς ὅτι τῶντοις ἀφ' αὐθέντας , μετ' ὀλίγον χρόνον ἀφ' αὐτῶν σωθήσῃς , ὡς μηδεὸς γενομένης ποῦτος , καταπεσύνεσθαι , καὶ τότε ταῖς κατὰ φύσιν ἐννοσίαις πρὸς βάλλεσθαι . ὅτι ἀνθρώπων ἐστὶν , ὅτι τὸ θνητὸν ὁποθνήσκῃ ἀνάγκη , ὅτι ἔημεῖς ταχέως καταληψόμεθα . εἰ δὲ μετὰ τὸ συμβῆναι ἀφ' αὐτῶν σωεθισμόν ἔχωρῆσθαι ῥαδίως ἕτως αὐτὸν ὑποφέρομεν , καὶ πρὸς τὸ συμβῆναι οἶμαι ἀφ' αὐτῶν ἐλπίδων πρὸς τὸν χωρισμὸν σωεθίζόμενοι , ὅσα ἐπὶ ἕτως αὐτὸν παρεσχωδῶς ὑποδεξόμεθα . Αἶπον δὲ , τὸ μὴ συνεχῶς πρὸς ὀφθαλμῶν ἔχοντας τὰ ποῦτῃ , συνεθίζεσθαι πρὸς αὐτὰ . ἐν μὲν γὰρ τοῖς παρῶν αἰὶ συνετυγχάνει ταῖς ψυχῇς ταῖς πολλῶν ἀνθρώπων , ὥστε καὶ διημεροῦντες αἰὶ νομίζον διημεροῦντες εἰσι , καὶ ἐν ταῖς secundis eadem semper fortunam expe-

sit & necessario eveniat , illi turbari , sed suo , quem de re conceperit , affectu . Is vero conduplicatus est , tum quod præter rationem & supra quam decet , rationis particeps animus mortale corpus diligit , quod moriturum esse consentaneum est : tum quod ita vitam instituit , quasi perpetua eius consuetudine frui possit . Maxime autem percellit & perturbat quod inexpectatum accidit . Nam si quidem id meditatum & cogitando quasi familiare factum fuisset , non ita perturbaret atque doleret . Cuius rei illud evidens est utique argumentum , quod ii etiam , qui casum aliquem acerbissime ferunt , paulo post ob assuetudinem , quasi nihil tale accidisset , leniuntur , & tum cuncti naturæ consentaneas promunt : humanum esse , mortale mori , necesse : nobis etiam fatum brevi impendere . Iam si post eventum , ob seiunctionis consuetudinem , eam tam facile ferimus : etiam ante eventum , scilicet expectatione seiunctionis , ob assuetudinem , non adeo perturbatis animis excipiemus . Cuius perturbationis illa inprimis causa est , quod talia non continenter ob oculos habemus , nec illis assuescimus : & quod rebus presentibus complurimum hominum animi con-

ρῆν, καὶ λυπηρὲ συμβαίνοντες πινός, μηδέποτε αὐτὲς ἐλπίζον ὡς παλαιὰ τέχνη· ἕτερον δ' ἔδεν ἐλαττοῦν τῆς, ἢ πολλὰ καὶ ἄμετρες· πρὸς τὰ τοιαῦτα συμπάθεια, δι' ἧς καὶ ἡ φαντασία ἔχει χωρὶς μὲν λυπηρότατά ἐστιν αὐτοῖς· ἔδει δ' ἐκὼν τοῖς λυπηροῖς ἐκδιφρατίζεσθαι. Τὴν ἔν συνεπαίθειαν μάλιστα μετεστησαν, κρινόντας τε ὀρθῶς, πὶ τὸ συμπάχον, καὶ πίνι συμπάχει, ὅτι ἀποτρέψω πέναν, καὶ τῆς σωτηρίας καὶ τῆς χάριτος. τὸ πολὺ ἔν παρρησίᾳ, καὶ λόγων ἀφεκτίον, πλὴν συμπάθειαν ὑπαιτιονόντων, καὶ ἐπὶ μάλλον τῶν ἔργων.

Κ Ε Φ. λ δ'.

Ως περ σκοπὸς ἔπιδεσθαι πρὸς τὸ σκοπεύειν, ὅπως, ἔδεν καὶ φύσις ἐν κόσμῳ ἔχει.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

Πρὸς τῆς ἐπιστάσεως τῶν κακῶν ὁ λόγος μὴ καλῶς διορθωθείς, καὶ τῆς πρὸς τὸ θεῖον ἀσεβείας αἴτιον γέγονε, καὶ τῆς τῶν ἡθῶν διαγωγῆς τὰς δόχους διετάραξε, καὶ πολλὰς καὶ αἰνίους σκοπεύσεις ἐπέβαλε ὅσας μὴ καλῶς αἰτιολογηῖται αὐτῶν. Εἴτε δόχους πρὸς λέγει τὸ κακόν, ὡς εἶναι διὰ τῶν ὄντων δόχους, τὸ, πὶ ἀγαθόν, καὶ τὸ κακόν, πρὸς τὴν μετὰ

expectent, & aliqua molestia obiecta, nunquam ea se liberatum iri credant. Altera est, & ea quidem hac non levior, nimius & immodicus talium rerum amor. unde vel cogitatio seiunctionis, illis est molestissima. Nemo enim volens rebus molestis immoratur. Amor igitur in primis moderandus est; vereque iudicandum, qui sis qui ames: quid sit quod ames? Rem esse alienam, & ipsam consuetudinem talium quoque rerum afferre satietatem. Missum igitur faciendum, quicquid sit immodicum: & verbis abstinendum, quæ affectionem illam augeant, factisque multo magis.

C A P. XXXIV.

Quemadmodum aberrandi causa meta non ponitur: sic nec mali natura in mundo existit.

COMMENTARIUS.

Disputatio de natura atque ortu malorum, non bene explicata tum impietatis erga Deum causa existit, tum morum honestæque disciplinæ principia perturbavit multis, inque inexplicabilibus dubitationibus involvit eos, qui causas illius non veras reddiderunt. nam sive quis malum à Deo conditum, sive principium esse dicat, ut duo sint principia rerum, bonum & malum: multa magnæque

ἄντι

ἄπο συμβαίνει . τὸ γὰρ ἄρχι-
κὸν τῷτο ἀξίωμα ἐν ὄν , καὶ κοι-
νῶς ὑπαρχόν ἀμφοτέροις ἐναν-
τίοις ἔσι , πόθεν αὐτοῖς ἐφίκει , εἰ
ὑπὸ μιᾶς αἰτίας πρὸς ἀμφοῖν ἔ-
σης ; πῶς ἢ ὅλως ἐναντία ταῦτα
ἔσται μὴ ὑφ' ἐν ἡ κοινὸν γένῃ πε-
παγμένα ; ἔ γὰρ τὰ διφθορεα ἀ-
πλῶς ἐναντία ἐσὶ . ἔ γὰρ ἂν πῃ ἔ-
ποι τὸ λεγὸν ἐναντιὸν εἶναι τῷ θερ-
μῷ ἢ τῷ ψυχρῷ , ἀλλὰ τὰ ὑπὸ
τὸ αὐτὸ κοινὸν γένῃ πλείστον ἀλ-
λήλων διεστηκότα , ταῦτά ἐστιν ἐν-
αντία , τὸ μὲν λεγὸν τῷ μέλα-
νι , κοινὸν ἔχοντα γένῃ τὸ χρώμα ,
ἀμφω γὰρ ὁμοίως χρώματα ἐσὶ , τὸ
ἢ θερμὸν τῷ ψυχρῷ , ὡν γένῃ ἢ
ἀπικὴ κατὰ ταῦτα πείσσης . Διὰ
τῷτο καὶ ἀδιώτατον τὰ ἐναντία ἄρ-
χαις εἶναι , ὅτι ἀνάγκη περὶ ὑπαρ-
χεῖν αὐτῶν τὸ κοινὸν γένῃ , καὶ
μήτοι καὶ διότι ἀνάγκη πρὸς τῷ
πλήθους τὸ ἐν εἶναι , εἴπερ ἕκαστον
τῶν πολλῶν ἐν ἀνάγκῃ εἶναι κα-
τὰ τὴν ἑνὸς ἑκάστης μέθε-
ξιν , ἢ μηδὲν εἶναι ὅλως . ἐτι ἢ
ἀνάγκη πρὸς πάσης ιδιότητος ἄρ-
χικῶς εἶναι μονάδα , ἀφ' ἧς πᾶ-
σαι ἢ ιδιότης ἢ ἐν πολλοῖς μεμε-
ρισμένη ὑφίσταται . Διὸ γὰρ ἔ θεία
καὶ ἄρχικὸς καλοῦ πάντα τὰ κα-
λὰ πρῶσι . καὶ διὸ τῆς πρῶ-
της θείας ἀληθείας , πᾶσαι ἀλή-
θεια . ἀνάγκη ἔν καὶ ταῖς πολλὰς
ἄρχαις εἰς μίαν ἄρχὴν ἀνατείνε-
σθαι , ἔ πᾶσα μερικῶς ἄρχῃ ἔσαν
unum referri principium , quod non ex parte principium quod-

absurditates sequuntur. Nam prin-
cipale istud pronuntiatum si sit u-
num, & communiter utrisque in-
sit, iisque inter se contrariis, quo
pacto eis conveniet, si ab una cau-
sa ad utrumque pertinente conti-
neatur? Qui denique contraria
erunt ista, ni sub uno communi
genere collocentur? Neque enim
diversa plane contraria sunt. ne-
que enim quisquam dixerit, album
contrarium esse calido aut frigido:
sed quæ uno communi genere
comprehensa, plurimum inter se
differunt, ea contraria sunt. ut
album nigro, quorum commune
genus est color, nam utrumque ex
æquo color est: & calidum frigi-
do, quorum genus est eodem
modo tactilis qualitas. Quamob-
rem ut contraria principia sunt, fie-
ri nequit: quia necesse est ante ea
esse commune genus, atque et-
iam quia necesse est unum esse an-
te multitudinem: quod unum-
quodque multorum, aut unum
esse necesse est ob participationem
unitis, aut nihil esse prorsus. Præ-
terea necesse est ante omnem pro-
prietatem esse principalem unita-
tem, unde omnis proprietas in-
ter multa distributa oriatur. Nam
à divino & principali pulcro pul-
cra omnia prodeunt, & à prima
divina veritate omnis veritas. Ne-
cesse igitur est multa principia ad

ἐκείνῳ, ὡς περ τῶν ἄλλων ἐκά-
 στῳ, ἀπὶ δρχίῳ δρχῶν ὑπαρ-
 χουσαν πασῶν, καὶ ἐξηρημνίῳ, &
 πάσις εἰς ἑαυτὴν συναρῶσαν, καὶ
 πάσις ἀφ' ἑαυτῆς τὸ δρχικὸν
 ἀξίωμα παρεχομένην, ὁμοφυῶς μὲν
 τῆς ἐκείῃ προσηκούσης ὑφέσεως.
 Οὕτω μὲν ἐν ἀποπον, τὸ δύο ἢ πλείο-
 νας ὅλως ἔνός τὰς πρώτας λέγειν
 δρχάς. Ἀναγκάζονται ἢ οἱ δύο λέ-
 γοντες τῶν ὅλων δρχάς, τό, πᾶσα-
 ρὸν καὶ τὸ κακόν, καὶ τὸ ἀγαθὸν παρ'
 αὐτοῖς λεγόμενον θεόν, μηκέτι πάν-
 των αἰτίον λέγειν, μηδὲ παντοκρά-
 τορα δικάσις ἀνυμνεῖν, μηδὲ δύ-
 ναμιν αὐτῷ τῷ ἀκροτάτῳ καὶ ὁ-
 λῶν ἀναλθῆναι, ἀλλὰ τὸ ἡμῶν τῆς
 ὅλης διωάμεως, ἅπερ ἄρα καὶ
 τῆτο, μηδὲ νομίζειν πάντα ἀγα-
 θῶν καὶ φωτίζειν αὐτόν, πηγὴν
 λεγόμενον ἀγαθότητος, καὶ φωτός.
 Οἷα ἢ καὶ ὅσα βλάσφημα εἰς τὸν
 θεόν τοῖς ὑπ' ἐκείνων λεγομένοις ἐξ
 ἀνάγκης ἀπολθῆ; καὶ ἥ δειλὸν
 εἰπάγουσιν αὐτὸν, δεδοικῶτα τὸ κα-
 κὸν ἐγγὺς τῶν ὄρων αὐτῷ γενόμενον,
 μὴ καὶ ἐν τὸς εἰσελθῇ. καὶ ἂν πάν-
 τῳ τῷ δειλίῳ ἀδίκως καὶ αἰσχυ-
 ρῶς μέρη αὐτοῦ καὶ μέλη τὰς
 ψυχὰς ἔσας, ὡς φασί, μηδὲν ἀ-
 μαρτέσκες πρὸς περὶ, ἐρρίψε τῷ κα-
 κῷ, ἵνα τὰ λοιπὰ τῶν ἀγαθῶν διασώσῃ.
 ὡς περ στρατηγός, φασί, πολεμίων ἐ-
 πὶ πύλων, μέρη αὐτοῖς ἔοικει στρατῷ
 πρὸς ἐξ, ἵνα τὸ λοιπὸν διασώσῃ. πάν-
 τα ἥ δ' αὐτῶν ἐστὶ τὰ ῥήματα, εἰ καὶ
 μὴ ἐκ' αὐτῶν ἴσως τῶν λέξεων. εἰ ἢ

dam sit, sicut reliqua singula: sed
 quod sit principiorum omnium
 principium & eximium, omniaque
 cætera in sese contrahat, & omni-
 bus à sese principii dignitate con-
 tineret proximèq; impertiat, cum
 ea qua par est remissione & dimi-
 nutione. Ac ita quidem absurdum
 est, duo, aut omnino plura uno
 principia prima statuere: Qui au-
 tem duo rerum omnium principia,
 BONUM & MALUM, esse dicunt:
 eum quoque Deum quem ipsi bo-
 num appellant, omnium auctorem
 negare, neque ut omnipotentem
 celebrare, nec summam & om-
 nem ei potentiam tribuere, atque
 adeo totius potentie vix semissem,
 neque credere eum qui fons boni-
 tatis & lucis dicitur, bonitatem &
 lucem impertiri omnibus, necesse
 habent. Quæ autem & quanta di-
 vine maiestatis probra eorum ora-
 tionem consequuntur? Nam & ti-
 midum eum inducunt, MALUM
 ipsius finibus appropinquans me-
 tuentem, ne in ipsos quoque pene-
 tret: ob eumque timorem iniuste
 atque inutiliter, animos, cum nihil
 ante peccassent, ut aiunt, sui partes
 & membra, obicientem MALO,
 ut bonorum reliquias tueatur; in-
 star Imperatoris, qui hostibus in-
 gruentibus partem sui exercitus
 obiciat, ut reliquum conservet. Hic
 enim sensus eorum est, etsi fortasse
 verbis iisdem non utuntur. Qui vero,

ρίψας

ρίψας τὰς ψυχὰς κατὰ αὐτὰς
ἔποι· οὐ κελεύσεις εἰσιλῶναι, ἢ ἐλά-
θετο, ἢ σὺ ἐνόησεν οἷα μέλλουσιν
αἱ ψυχὰι πάσχειν ἐκδοθεῖσαι τῷ
κακῷ, ὅπ' ἐμπέπρανται, καὶ τα-
γνύζονται, ὡς φασί, ἐκ κακῶν
παντοίως, μὴτε ἀμαρτῆσαι π-
ποτέρον, καὶ μέρη ἔχει ἑσμή, τὸ
ἧτελοῦται, ὡς φασιν, αἱ ἀσε-
βεῖς αὐτῶν γενόμεναι. Τοιαῦται δέ
εἰσι παρ' αὐτοῖς, ἔχ' αἱ φονεύσα-
σαι ἢ μοιχάσασθαι, ἢ πτῶν ἐξαγί-
σαν τῶν δόπ' ζωῆς διεφθαρμέ-
νης ποιήσασθαι, ἀλλ' αἱ μὴ λέγουσαι
δύο ἄρχας εἶναι τῶν πάντων, τὸ
ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν. αὐταὶ ἐν ἡ-
δὲ ὑπερέφυσιν ἐπ' αὐτῶν εἰς τὸ ἀ-
γαθόν, ἀλλὰ μένουσι τῷ κακῷ συγ-
κεκολλημέναι· ὥστε καὶ ἀπελῆ μέ-
νει ἐκείνον μέρος αὐτῶ δόπαλεσαν-
τα· καὶ ἀνόητο· ἐν ἐστὶ κατὰ αὐ-
τὰς, (μὴ γὰρ ἐμὸς ὁ λόγος ἐστὶ)
μήτε τὸ ἑαυτῆς συμφέρον λογίσα-
σαι διωθήεις, μήτε πῶς ἔκ κακῶ
φύσιν γινώσκων. πῶς γὰρ αὖ εἰσελ-
θῇ εἰς πῶς τῷ ἀγαθῷ μοῖραν τὸ κα-
κὸν ἐξ αὐτοῦ διακεκολλημένων αὐτοῖς ἢ
κλήραν, ὡς φασί, καὶ κατὰ τὰς
αὐτῶν φύσεις ἀφωρεσμένων; δόπ-
πῃ ἐν λέγουσι; δῆλον ἦ ἢ ἐν
ταυτομάτῃ· καὶ εἴη πάντως ἄρ-
χή κατὰ αὐτὰς τὸ αὐτόματον· ἢ
δόπ' πῃ ὑπερ' ἀμφοῖν ὄντων· ὅ-
πως δ' αὖ ἔχη τῷ ποτὶ ἔκ κόσμου
παρ' αὐτοῖς γενέσθαι; ὡς γὰρ ἐν γῇ ἢ
διανομῇ ποιῶσι τὰ μὲν τρία μέρη, τὸ
ἀνατολικόν, καὶ δυτικόν, καὶ βορρῶν,

ut ipsi auctores sunt, animas proie-
cit, proiicive iussit, aut oblitus est,
aut non cogitavit, quæ perpetienda
essent animis MALO traditis: quip-
pe quæ & urantur, & in sartagine
torreantur, & modis omnibus ex-
crucientur, ut aiunt: idque cum ni-
hil antea peccarint, & Dei partes
sint. Postremo illud addunt, si quæ
earum impiè evaserint (tales autem
apud eos sunt, non cædibus, non
adulteriis, non aliis corruptæ vitæ
sceleribus pollutæ, sed quæ duo re-
rerum esse principia bonum & ma-
lum negent) eas igitur ad bonum
non reverti amplius, sed MALO
adglutinatæ permanere. Itaque &
imperfectus ille manet, partibus
suis, amissis, iisdemque auctoribus
(neque enim hoc à me dictum esto)
amens & væcors, qui nec quid sibi
expediret, reputare potuerit, neque
MALI naturam intelligat. Nam
quo pacto BONI quasi provinciam
intraret MALUM, cum limites eo-
rum ab omni æternitate determi-
nati separatique fuerint, ut aiunt,
& pro sua natura segregati? A
quo autem? Casu nimirum, & for-
tuito. Sic illis casus principium uti-
que fuerit. Aut ab aliquo utroque
illorum superiore. Quo autem pa-
cto illud se habebit, quod id apud
eos ante mundum factum est? Et
quod velut in terra partitionem fa-
ciunt? Nam Orientales, Occi-
dentales & Septentrionales partes

τῶ ἀγαθῷ διδόντες· τὸ δὲ μισημβε-
 νον τῷ κακῷ· καὶ ᾧ καὶ τὰ πέντε
 τῶ κακῷ ταμεία, ὡς ἀντρέφει πινὰ
 ὑποπίθεται, καὶ δένδρα, καὶ ζῶα
 παλάτιαν ἐκεί χειρσαῖα καὶ ἐνδρα
 μαχρίμνα αἰεῖ, καὶ ὑπὸ τῷ πινέ-
 μορφῃ παρ' αὐτοῖς ἐδοιόμνα, καὶ τοῖ
 ἀφθαρτὰ πάντα λέγονται ἐκείνα, ὡς
 καὶ τὰ πρῶτα ἀγαθὰ. Διωκισμῶν δ'
 ἔν ἐξ ἀρχῆς κατὰ φύσιν τὸ πόπων,
 πῶς διωατὸν ἡ εἰς τὸ ἀγαθὸ μοι-
 ραν τὸ κακὸν εἰσελθεῖν; πῶς δὲ διωα-
 τὸν ἡ τὸ ἐναντίον; ἔτω ᾧ καὶ τὸ
 λευκὸν μῶν λευκόν, μέλαν ἔσαι, ἔ-
 τὸ φῶς μένον φῶς, ἰδέχεται σκότος.
 Εἰ ἔν τῷ αὐτῷ αἰῶνι, πῶς μὲν δὲ δειλὸ
 καὶ ἀδίκῃ ἔχῃ ἀνόητον εἰς τὸ εἶναι
 τῷ κακῷ τὴν ψυχὴν, καὶ λοιπὸν τὸ πε-
 μέχει καὶ νῦν, πῶς ἀγμάτα ἔχειν, ὡς
 φασί, μὴ διωαμῶν αὐτῷ τελείως
 ἀνακαλεσάσθαι, μηδὲ διωσόμενον,
 ἀλλὰ τὸ πινὰς, ὡς περὶ τὸν ἐμνήσθην,
 ψυχὰς μῶν κατ' αὐτὰς ἐν τῷ κα-
 κῷ τῷ λοιπῷ τὸν αἰῶνα; Καὶ
 εἰδὲ περὶ γινῶναι τῷ τῷ φασιν αὐτὸν
 καὶ τοῖς τὸ κακὸν περὶ γινῶσκειν λέγει-
 σιν τὴν μέλλουσαν δοποσῶν κατ'
 αὐτῇ πέμπεσθαι, ἔμμηχανὰς περὶ αὐ-
 τῷ ἀναπαλάττειν. Πόσω δὲ κάλ-
 λιον ἡ εἰσπῶν τὸ κακὸν περὶ εἰ-
 σωτὴν ἐμνήσθην, ἥ περὶ ἐμμίξαι ἐ-
 αὐτὸ τῷ κακῷ, μηδὲ διωατὸν
 ὅν εἰαυτῷ περὶ γενέσθαι; ἀγένητον
 ᾧ καὶ ἀφθαρτον καὶ τὸ κακὸν ὁ-
 μοίως φασίν, ὡς περὶ καὶ τὸ ἀγα-
 θόν. καὶ ᾧ καὶ τῷ τῷ ἀν περὶ ὁμοιότη-
 ψειν, ὅτι ὁμοίως τῷ τῷ ἀγαθῷ

BONO tribuunt, Meridionales
 MALO. Nam & quinque MALI
 conclavia, velut antra quædā com-
 miniscuntur: ibique arbores fin-
 gunt, & animalia terrestria & aqua-
 tica, perpetuo inter sese pugnantis
 quæ quamvis immortalia dicantur
 esse omnia, tamen ab eorum QUIN-
 QUE FORMI devorentur. Cum
 autem ab initio loca natura distin-
 cta fuerint: fieri qui potuit, ut
 in BONI partem MALUM pene-
 traret? Quomodo & contrarium
 fieri potuit? Sic enim album,
 quamvis album maneat, nigrum
 erit: & lux, cum maneat lux, tene-
 bras admittet. Quæ si fieri ne-
 queunt, nonne cum ignaviæ & ini-
 quitatis, tum vero amentię fuerit,
 DEUM animam obiiicere MALO,
 & ab eo tempore in hunc usque
 diem esse occupatum, ut aiunt, cum
 eam plane revocare non possit un-
 quam, eo quod nonnullæ animæ,
 ut ante memini, ævo infinito ma-
 neant in MALO? Idque cum præ-
 scire negant: quamvis MALUM
 dicant præscire quid ad se mitten-
 dum sit, & machinas eius rei causā
 præparare. Quanto autem pulcrius
 fuisset, ut BONUM in se ipso MA-
 LUM comminui sineret: quam ut
 immisceret se malo, quod vincere
 non posset? Nam ortus & interitus
 MALUM æque atque BONUM ex-
 pers statuunt. Quin & illud in eis re-
 prehendas, quod exque hæc in MALO.

καὶ

καὶ τῷ κακῷ ὑπάρχον φασί, τὸ ἀγένητον καὶ ἀφθαρτον, τὸ ἄναρχον ἢ ἀπελεύτητον. ὧν ἡ ἀνείησιμότητον; Οἷα ὃ καὶ πρὸ τῆς κροσοποιίας λέγουσι; κίονας πινὰς λέγοντες, οὐκ ἐκείνας, αἱ γαῖάν τε καὶ οὐρανὸν ἀμφοῖς ἔχουσιν· ἔρδ' ἀξιοῦσι μυθικῶς πνός τῶν λογαρίμων ἀκύνειν, ἀλλ' ὁποῖός τις τῶν παρ' αὐτοῖς ἐξέφη, ἐκ κροστικῆς λίθου καὶ ὀσπυγίφου αὐτὰς νομίζουσι· καὶ δώδεκα θυρίδας, μίας καθ' ἑκάστην ὄραν ἀνοιγομένης. Αἱ δὲ πρὸ τῶν ἐκλείψων ἀίπολογίαι, θαυμαστικῶς σοφίας ὑπερβολῶν ἐνδείκνυνται. λέγουσι γάρ, τῶν ἐν τῇ κοσμοποιίᾳ συνδεδεμένων κακῶν παρεσχλῶ καὶ θόρυβον ποιούτων ἐν τοῖς ἑαυτῶν συγκινήσει, πῶς πετάσματα πνα οὖν φωστήρες ἑαυτῶν περιβάλλονται, διὰ τὸ μὴ μετέχειν τῆς παρεσχῆς ἐκείνων· καὶ τῶν εἶναι τὰς ἐκλείψεις, τὰς ὑπὸ τοῖς πῶς πετάσμασιν ἀπεκρυφῶς αὐτῶν. Πόση δὲ καὶ ἡ περὶ τῶν ἀποκρίσεων, τὸ ἐκ πάντων τῶν ἐν τῷ ἔρασι μόνος οὖν δι' ὅς φωστήρες πρᾶν, τῆς δὲ ἀγαθῆς μοίρας λέγοντας αὐτὰς, τῶν δ' ἄλλων κατὰ φρονεῖν, ὡς τῆς δὲ κακῆς μοίρας ὄντων; καὶ τὸ φῶς τῆς στελλῆς οὐκ ὅτι δὲ ἡλίον νομίζειν, ἀλλὰ ψυχρὸς εἶναι, ὥς ὑπὸ νυκτερινῆς ἰως πανσελλεύς ὅτι τῆς γῆς ἀναπῶσθαι, ὅτι πανσελλεύς πάλιν ἰως existimant: sed animas esse censent, quas illa ab interlunio usque ad plenilunium à terra attrahens, à plenilunio rursus usque

atque in bono inesse statuunt, & ortu & interitu & principio & fine carere utrumque. Quibus rebus quid esse queat excellentius? Iam de Mundi conditione quæ dicunt? Esse columnas quasdam, non illas

Quæ cælos tetraque ferunt immobile pondus:

(neque enim fabulose horum quicquam accipi volunt) sed eiusmodi, quales eas gregalium ipsorum quidam prodidit, quæ solido & impolito lapide constent: adduntque duodenas fenestras, quarum singulis horis una aperiatur. Ex porro causæ quas defectus luminum afferant, admirabilem quandam & excellentem sapientiam præ se ferunt. Aiunt enim, cum in ortu Mundi colligata mala, suis commotionibus turbas atque tumultus cieant: lumina sibi vela quædam obducere, ut ab illa perturbatione sint immunia: nec Solis & Lunæ defectus quicquam esse aliud, nisi occultationes sub illis velis. Quid? Cuius insolentix illud est, quod sola torius cæli duo lumina honorant, & in boni parte numerant: cætera vero, ut quæ ad malum pertineant, contempnunt? Quid quod Lunæ lumen non à Sole esse existimant: sed animas esse censent, quas illa ab interlunio usque ad

νημιώϊας εἰς τὸν ἥλιον μεταγίζει. καὶ τί ταῦτα μηχανώω; πέρσεται γὰρ πλάττοντες τινα ἄπερ εἰδὲ μύθους καλεῖν ἄξιον, ἔχ' ὡς μύθοις χρωόμεναι, εἰδὲ ἐνδείκνυσθαι π' ἄλλο νομίζουσιν, ἀλλ' ὡς ἀληθεῖσιν αὐτοῖς τοῖς λεγομένοις πιστεύουσι, πεντάμορφον τὸ κακὸν ἀναπλάττοντες, διπλὸν λέοντα, καὶ ἰχθυόντα, καὶ αἰετὸν, καὶ ἡ μέμνημαι πίνων ἄλλων συσπείμμενον, καὶ ὡς τοῦτο πτόν δολοεικότες. Τόσκιπτή τίς ἐστιν ἐν τοῖς λόγοις τέττις ἢ πελὶ τὸ θεῖον ἀσέβεια, καὶ τὸ ταυμασθὲν, ὅτι πάντα ταῦτα ἀνέπλασαν εἰς θεοσεβὴ δῆθεν δολάβειαν; μὴ βολόμενοι γὰρ αἰπὸν εἰ κακὸν τὸν θεὸν εἰπέν, ἀρχὴν ὑπεστήσαντο ἰδίαν εἰ κακὸν, ἰσότημον αὐτῇ καὶ ἰσοδυνήτι θέντες τῷ ἀγαθῷ, μάλλον ἢ ἐἰς χυρόπεραν. μέχρι γὰρ νῦν πῶς ἐν πάσι τοῖς ἑαυτῷ ὀπίσκειν ἡμῶν ὑπερέπερον φαίνεται γεγονὸς τὸ κακόν. καὶ τῷτο τὸ μὴ εἰς ἀγαθὸν φαίνεται παντοῦ καὶ αὐτὸς ἀντεχόμενον, καὶ μηχανώμενον παντοῦως μὴ διπλοῦσθαι αὐτό. τὸ ἢ ἀγαθόν, ὡς ἔπει φασιν, ἐκασίως ἑαυτὸ τῷ κακῷ συνίμμε, καὶ διελῶς καὶ ἀδίκως καὶ ἀνοήτως, κατ' αὐτὰς, μέχρι νῦν διεγένετο ὥστε φθίνοντες αἰπὸν αὐτὸν εἰ κακὸν εἰπέν, πᾶσι γὰρ ὑπογράφουσι καὶ κατὰ τὴν παρομιάν φθίνοντες τὸν κακὸν, εἰς πῦρ ἐμπεπώκασιν. Οὕτω μὴ ἐν ἀσέβειας πελὶ τὸ θεῖον οὗτο ὁ λόγος. τὰς δὲ ἀρχὰς τῆς φυσικῆς διαγωγῆς ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ ἀφαιεῖται, τὰ ἐφ' ἡμῶν

ad interlunium ad Solem transmittat? Quid multis moror? Nam cum monstra confingant, quæ ne fabularum quidem nomine digna sunt, pro fabulis ea haberi, aut per ambages aliud significare nolumus, sed vera credi volunt, MALUM QUINQUEFORME commentum, quod constet ex leone, pisce, aquila, & nescio quibus aliis duobus, & huius monstri impetum formidant. Tantus inest in sermonibus hisce contemptus numinis atque impietas: & quod mireris, hæc omnia confinxerunt, quasi religiosa (si Diis placet) & Dei reverentiam præ se ferentia. Quem cum auctorem mali dicere nollent: peculiare MALI principium statuerunt pari & dignitate & potentia cum bono, ac potius eo valentius. Siquidem hæcenus in omnibus suis conatibus MALUM extitisse superius apparet, quod quidem ubique amplectatur bonum, & quidvis molietur, ne illud amittat: cum bonum ultro sese cum malo commiscuerit, seque & timide & iniuste & amenter (si illis credimus) gesserit. Itaque dum mali causam dicere Deum recusant, ab omni parte malum describunt: & ut proverbio dicitur, fumum fugientes in ignem inciderunt. Ideo igitur & impia adversus Deum est ista ratio, & naturalis disciplinæ, quantum in ipsa est, principia corrumpit, & volun-

καὶ ἀλλήθεναι ἀναιρέων. πῶς γὰρ τῷ
 κακῷ δρχῶν ἀγένηντον καὶ ἀφθαρ-
 τον καὶ ἰαχυρὸν ἐπάγει, βία τις
 φύχας σωωθῆσαν εἰς τὸ κακόν ὥς-
 τε μηκέτι ἐφ' ἡμῶν εἶναι τὸ αἰμαρτά-
 νειν, ἢ μὴ· ὅπως ὄντ' ἰαχυρῷ
 ὁ ἀναγκάζοντ', ὡς μηδὲ ὑπὸ
 θεῶ κατ' αὐτὰς νικηθῆναι. Καίτοι
 ἐχρῶ ἐνοεῖν, ὅτι εἰάν ὑπὸ ἰαχυρο-
 τέρα πνὸς βιαζόμεναι αἱ ψυχαὶ
 φονδύωσιν ἢ μοιχδύωσιν, ἢ πὶ πῶ-
 τον πῆσιν τῶν λεγομένων κακῶν,
 αἰσισμῷ καὶ οὐχ ἐκασίως, ἀναμάρ-
 τητοι ἂν εἶεν. τὰ γὰρ βία καὶ ἀκ-
 σίως περαττόμενα, ὡς μὴ ὄντ' αἰ-
 μαρτωλὰ, καὶ ὑπὸ θεῶ καὶ ὑπὸ
 τῶν νόμων συγκλινώσκειται· καὶ ὅτε
 ἐπ' ἐδὲν εἰσιν αἰμαρτία ὅλως, ἔ' γὰρ
 κακόν, ἂν ὑποβηταί τις βιαζο-
 μένης ἡμᾶς ὑπὸ ἰαχυροτέραν αἰτίαν
 ταῖς τοιαύταις περαττεῖν. Εἰ ἂν τῆτων
 ὡς κακῶν ὄντων ἢ αἰτίαν ζητῶντες,
 δρχῶν ὑπέθεντο κακῷ· ἐκείνης δὲ
 ὑποπεθείσης καὶ βιαζομένης, ὅτε εἰσιν
 ἐδὲν ἐπὶ κακόν· χαλεπέντως αὐτοῖς ὁ
 λόγος ἐπιτέταπται. σωάγεται γὰρ,
 ὅτι εἰ εἰσιν δρχὴ δ κακῷ, ὅτε εἰσιν κα-
 κόν ὅλως· εἰ δὲ μὴ εἰσιν κακόν, ἐδὲ δρχ-
 χὴ ἂν εἴη τῷ κακῷ. ὥστε εἰ εἰσιν
 δρχὴ τῷ κακῷ, ὡς φασιν, ὅτε
 κακόν ἐσται, ὅτε δρχὴ τῷ κακῷ. Οὕ-
 τως ἂν ἐναργῶς ἐλεγχθείσης ταύ-
 της τῆς ὑποθέσεως, εἰάν τις ἐκ-
 κλίνων τῆτον τὸν ἐλεγχον, πολ-
 μῆσιν τὸν θεόν αὐτὸν αἰτιον τῷ κα-
 κῷ λέγειν ὡς καλῷ, σωπομώτερον
 ἵστορεν εἶναι ἀσφαιρὸν ὅτι ἀσφαιρὸν

tatis libertatem vera tollit. Nam
 MALI principium & ortus & inter-
 itus expers & robustum intro-
 ducit, volentes animos in MALUM
 impellens, ut iam non penes nos
 sit peccare aut non peccare: quip-
 pe cum tanta vis sit necessitatis, ut
 ne à Deo quidem vinci possit. En-
 nimvero cogitandum erat, si ab ali-
 quo robustiore coactæ animæ cæ-
 dem fecerint, aut adulterarint, aut
 id genus aliquid aliud perpetrarint,
 eas illa malorum quæ dicitur im-
 pulsione, & non sponte delinque-
 re. Nam quæ vi & ab invitis fiunt,
 & à Deo & à legibus ignoscuntur,
 nec iam ullum peccatum relinqui-
 tur. Neque enim quisquam id ma-
 lum statuet, nos à robustioribus
 causis coactos talia designare.
 Quod si talium facinorum ut ma-
 lorum causam inquirentes, MALI
 principium statuunt: eoque sta-
 tuto, & quidem vim inferente, ma-
 lum nullum relinquitur: festive
 suo ipsi (quod aiunt) gladio iugu-
 lantur. Nam inde colligitur: si
 MALI principium sit, nullum om-
 ninò esse malum. Si vero malum
 non est, ne principium quidem
 MALI esse. Itaque si est princi-
 pium MALI, ut aiunt, nec malum
 erit, nec mali principium. Hoc igitur
 fundamento tam evidenter la-
 befactato, si quis eiusdem plagæ vi-
 tandæ causâ, Deum ipsum mali au-
 ctorem esse asserere non dubiter, æque atque boni: maiore com-
 pendio

ἢ ἔτ' αἰσεῶν ἐλέγχεται πρὸς τὸν θεόν ἢ ψευδομένη. πῶς γὰρ ἀν-
 ληθὴς εἴη ὁ λόγος ὁ πρὸς τὸν θεὸν αἰ-
 σεῶς, τὸν τῆς ἀληθείας χορηγόν; ἢ
 πρῶτον μὲν; πῶς ἀγαθὸς ὁ θεὸς
 ὢν κατὰ τὴν ἀκράν καὶ ἀπαρά-
 τεργτον ἀγαθότητα, τὸ κακὸν ἀφ'
 ἑαυτοῦ ποιεῖ; εἰ γὰρ ἐναντὶον ἐστὶ
 τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν, ὡς οἱ ὑπο-
 ρουῦτες νομίζουσι, πῶς τὸ ἐναν-
 τιον ὑπὸ τῷ ἐναντίῳ ποιεῖσθαι τε-
 νει; ἐτι γὰρ ὁ ποιεῖσθαι τὸ ἀφ' ἑαυ-
 τοῦ, καὶ αἰτιᾶται ὢν αὐτὸς τὸ εἶ-
 ναι, τὴν αἰτίαν ἔχων αὐτὸς, ἢ
 κατ' ἐκείνῳ ἰσχυρῶς, ποιεῖ-
 ραι, κατ' αἰτίαν ὢν αὐτὸς ἐκεί-
 νος, ὅπερ τὸ ποιεῖσθαι κατ'
 ὑπερξιν. Ὡς τε λαμβάνει αὐτὸν ὁ
 λόγος ἔτ' ὅτι, ὅτι πρὸς τῷ καὶ
 αὐτὸς ἐναργῶς εἰς τὸν θεὸν αἰ-
 σεῶν, καὶ ἀρχὴν τῷ κακῷ, ἢ
 πρῶτον κακόν, ὡς ὁ ποιεῖσθαι,
 εἰσάγει. Εἰ γὰρ μήτε ἀρχὴν ἔχει
 τὸ κακόν, μήτε ὁ θεὸς τῷ κακῷ
 αἰτιός ἐστι, πῶς τὸ κακόν; ἀ-
 διώκτον γὰρ ἂν αἰτίας γένεσιν
 ἔχειν, ἢ καὶ πρῶτον. τί ἐστὶ τὸ λε-
 γόμενον κακὸν ἀφαιρεθῆναι, ἢ
 εἶπω, πῶς ἐστὶν, ζητεῖν. ὁ γὰρ ἀγαθὸς
 τί ποτε ἐστὶν ἑκαστος, εἰδὲ τὴν
 αὐτῆς διώκται ἀφ' αἰτίας. Πῶς
 πρῶτον πρῶτον, ὅτι τὸ μὲν τὸ κα-
 κόν, (ὁ οἱ τῷ ἀρχὴν τῷ κακῷ τίθεν-
 τες ἐοικότες τῶν ὑπορουμένων πε-
 ρὲς αὐτῶν, ἐνοῶσιν, ἢν τινα ποιεῖ-
 γαμεν ἔχουσαν ὑποπασιν, ὥστε
 τὸ ἀγαθόν, ἐ διώκμεν τῷ ἀγαθῷ

pendio is quoque & impietatis er-
 ga Deum & mendacii reus, perage-
 tur. Nam quo modo vera erit o-
 ratio, maiestatis Dei læsæ rea, om-
 nis veri auctoris? Ac primo, quo
 pacto Deus summa & immutabili
 præditus bonitate, malum à semet-
 ipso produceret? Si enim contra-
 rium est bono malum, ut adverfa-
 rii existimant: quomodo contra-
 rium à contrario produceretur? Præ-
 terea, qui aliquid à se ipso producit,
 eique, ut sit, causa est, & causam il-
 lius habens, & ab ea causa stans, id
 producit: si causam spectes, id ipse
 est, quod id quod producitur, ipsius
 natura considerata. Itaque im-
 prudens ista ratio, præter eviden-
 tem in Deum impietatem, & ma-
 li principium, & princeps malum,
 ut & prior illa, Deum constituit.
 Quod si neque principium habet
 malum, neque auctor mali Deus
 est: malum unde exstitit? Neque
 enim fieri potest, ut ortum habeat
 absque causa. An vero in primis
 quid id sit quod malum dicitur, ex-
 plicandum, ac tum demum quaer-
 endum est unde sit? Qui enim quid
 quæque res sit ignorat, ne causam
 quidē illius reperire potest. Dicen-
 dū igitur, quod hoc malū, (quod ii
 qui principiū mali statuunt, & ple-
 rique dubitantium de eo, sentiunt
 principalem quandā & præcipuam
 habere substantiam & naturam, sic-
 ut bonum: & potentiam bono

παρ-

παρυσμῶν, ἢ ἐναντίαν εἶσιν, ἢ αὐτὸ δὴ τῷ τὸ κακὸν εἶσιν ἀμικτον τῇ αὐτῇ φύσει πρὸς τὸ ἐναντίον αὐτῷ τὸ ἀγαθόν, ὡς ἔχει τὸ μέλαν πρὸς τὸ λευκόν, ἢ τὸ θερμὸν πρὸς τὸ ψυχρὸν, τὸ δὴ ποιεῖτον κακὸν εἰς ἐν ὅλῳ ἐν τῇ φύσει τῶν ὄντων. εἰ γὰρ ὡς πρὸς γνησίαν περὶ εἶσιν, ὡς περὶ ἀνθρώπου, εἰ τύχοι, ἢ ἵππου, εἶχεν ἀνὴρ πάντως πῶς κατὰ φύσιν ἐαυτὴν πελειότητα, ἢ εἰδὲ καὶ ὅτι τῷ ὅπῃ ἐστὶ. πάντῃ εἰδὲ ἔχον τῷ κατὰ φύσιν αὐτὴν πελειότητα, ἀγαθὸν ἐστὶ, ἢ κακόν. ποιηροῦ ἢ ὀρέμεθαι εἰς ἀγαθὸν τὸ κακὸν ἐκείνο φασί, καὶ μετέχειν αὐτοῦ, ὡς φιλεῖσθαι παρ' αὐτοῦ, καὶ ἀγαπᾶν τῷ μέτεξιν, ἢ πάντα πράττειν πρὸς τὸ μὴ ἀπολείπειν αὐτῷ. πῶς ἔν τῷ ποιεῖτον ὡς ἀπολείπει κακὸν ἐννοεῖν διωκᾶν; ὅπερ εἰς κακόν, κατὰ κακὸν ἢ ἀμαρτωλοὶ λεγόμεθα, ἢ δίκην ὑπέχομεθα ὡς κακοὶ, τῷ συμβεβηκός ἐστι, καὶ ὅτι ἐστὶν εἶσα, εἴπερ καὶ ἀπογίνεται χωρὶς τῆς εἰς ὑπέκειμεθα φθορῆς, ἢ κατὰ ἐαυτῷ ἔχῃ ὑφίσταται. τί γὰρ ἀνὴρ κακόν, ὁ μὴ τινός ἐστι κακόν; ὁμοίως ἢ ἢ ἀντικείμενον τῷ ἀγαθὸν συμβεβηκός ἐστι ἢ αὐτό. ἀλλὰ τὸ μὲν ἀγαθόν, τὸ κατὰ φύσιν ἐστὶν ἐκείνου, κατὰ αὐτὴν ἔχει πελειότητα· τὸ δὲ κακόν, ἢ πρὸς φύσιν ἀλλόθις εἰς ἐχοντὲ αὐτό, κατὰ τὴν εἰρήνην εἰς κατὰ φύσιν, ἢ εἰς ἀγαθόν. εἰ γὰρ ὡς καὶ τὸ κακὸν κατὰ φύσιν ἀλλόθις ἐστὶν eius penes quod est : qua caret eo quod eius naturæ convenit, ipsoque bono. Nam si malum affectio esset naturæ consen-

xqualem, ex æquo contrariam : atque id ipsum malum essentiam habere, quæ suapte natura cum eius contrario bono permisceri nequeat : quæ ratio nigri est cum albo, & calidi cum frigido. Enimvero tale malum prorsus non est in natura rerum. Nam si principalis aliqua esset essentia, ut exempli gratia, homo & equus : haberet utrique suapte natura perfectionem aliquam & formam, qua id esset, quod esset. Omnis autem forma perfectione suæ naturæ conveniente prædita, bona est, & non mala. Quapropter boni malum illud & appetens & particeps esse, & fructum ex eo capere, & amare participationem, & omnia facere ne eam perdat, affirmant. Hoc igitur quo pacto, ut omnino malum, cogitari potest? Quod vero malum est, quo mali dicimur, & peccatores, & ut mali plectimur : id vero accidens est, & non est essentia. Siquidem & accedit & recedit abſque subiecti interitu, & per se non subsistit. Quid enim erit malum, nisi alicuius malum fuerit? Itemque bonum huic oppositum & ipsum est accidens. Verum bonum id est, quod cuiusque naturæ convenit, quoque illa suam habet perfectionem. Malum vero affectio contra naturam est

καὶ τελειότης τῶ ἔχοντος αὐτὸ εἶ-
 δας, ἀγαθὸν ἂν ᾖ αὐτὸ, καὶ
 οὐκ ἔτι κακὸν ἐλέγγο. Ὡς τε οὐκ ἔστι
 τις πρὸς ἡμετέραν φύσιν καὶ ὑποστα-
 σις ἢ κακὴ ὥστε ἡ ἑαυτοῦ, ἀλλὰ
 παρὰ φύσιν τῷ ἀγαθῷ, ἐκπύουσι
 αὐτὴ καὶ στερησις ὑποέρχον. ἔτι
 γὰρ ἔχει καὶ νόσος πρὸς ὑγίαν, καὶ
 κακία ψυχῆς πρὸς ἀρετήν, καὶ
 ὥστε τὸ μὴ ὑπερβαίνειν ὁρθῶς,
 πρὸς ἡμετέραν τις ἐστὶν ἐνέργεια τῶ
 ζώῳ, καὶ σκοπὸν αὐτῷ θέμενον ὁρ-
 μαῖ ἐπ' αὐτῷ. τὸ ἦ οὐκ ἔστι, καὶ
 χαλεπὴν ὑπερβαίνειν, κατὰ
 δύναμιν τῆς πρὸς ἡμετέραν ἐν-
 ενεργείας ὑπερβαίνει, ὅτι παρὰ φύ-
 σιν αὐτῇ, πρὸς φύσιν ἔστι κίνη-
 σις. ἔτι ἔχει πᾶν κακὸν πρὸς τὸ
 ἀντικείμενον αὐτῷ ἀγαθόν. καὶ οὐ
 δυνατὸν λέγειν ὅτι πρὸς ἡμετέραν
 ὁμοίως ταῦτα, ὅτι ἰσοστάσια ἀλλή-
 λους ὥστε τὸ λεῖον καὶ τὸ μέλαν.
 εἰ δὲ γὰρ ὁμοίως ταῦτα ἄμφω, καὶ
 εἴδεν μᾶλλον εἶδεν ἢ τὸν ἐκείνου ὑπε-
 ρεῖν τὴν κατὰ φύσιν ἔχει τελειό-
 τητά, εἶδεν στερησις ἐστὶν ἔτερον τὸ ἔπε-
 ρον. ἢ γὰρ στερησις πρὸς τὸ δύνα-
 μιν τῶ εἶδους ἐστὶν, ὥστε ἡ χα-
 λία τῆς βαδίσσεως. τῶν ἢ ἐκείνου
 εἰλικρινὲς ἔχει τὸ κατ' αὐτὸ
 εἶδος, εἶδεν ἢ ἔτερον ἐλαττον. ἐκεῖ ἦ,
 ἢ ἔτερον κατὰ φύσιν ὄντος, τὸ ἔτερον
 πρὸς φύσιν καὶ παρὰ φύσιν τῷ
 κατὰ φύσιν τὸ πρὸς φύσιν, τὸ ἀγα-
 θὸν δηλονότι τὸ καλόν. καὶ γὰρ τῷ κα-
 καὶ τὸ ἀγαθόν ὥστε οὐκ ἂν λέγοι τις
 num. Neque enim bonum ad malum.

tanea, & perfectio eius formæ in
 qua inesset : ipsum quoque bo-
 num esset, nec iam malum dicere-
 tur. Quare non est principalis
 aliqua natura & substantia mali, cu-
 iusmodi est boni : sed est accessio
 boni, cuius est frustratio atque pri-
 vatio. Sic enim sese & morbus
 habet adversus sanitatem, & im-
 probitas animi adversus virtutem.
 & sicut recte incedere principalis
 quædam actio est animantis quam
 propositam habet, & ad quam con-
 tendit : titubare vero & claudicare
 ingrediendo, ex frustratione prin-
 cipalis actionis contingit, & eius
 accessio est, cum sit motio præter
 naturam : ita se habet omne ma-
 lum adversus bonum ipsi opposi-
 tum. Neque possunt hæc vel æque
 principalia dici, vel paria inter se
 se momenti, ut album & nigrum.
 Nam si æque utraque hæc, & non
 alterum altero magis aut minus na-
 turalem habet perfectionem, ne-
 privatio quidem est alterius alter-
 um : Nam privatio, aberratio
 & frustratio formæ est, ut clau-
 dicatio incessus. Horum vero u-
 trumque synceram habet suam for-
 mam, nec altero minus. Illic au-
 tem, cum alterum secundam natu-
 ram sit, alterum contra naturam
 est, & accedit ad id quod secundum
 naturam est id quod est contra na-
 turam, videlicet malum ad bo-
 num.

ad

τῇ ὁπτιυχία ἔ σκοπῷ παρφυσι-
 ᾶται τὴν ὁπτιυχίαν αὐτῷ· ἐδὲ ᾗ τῇ
 νόσῳ τὴν ὑγίαν· ἀλλὰ τῇ μὲν ὁπ-
 τυχία τὴν ὁπτιυχίαν, τῇ ἣ ὑγίαια
 τὴν νόσον. προηγμένον ᾗ ἔ ποθέ-
 τε τέλῳ, ἐστὶ τὸ ὁπτιυχεῖν ἔ σκοπῷ·
 ἀλλὰ ᾗ τὸ ὁπτιυχεῖν, ποθέειν. καὶ
 τῆς φύσεως προηγμένον τέλῳ ἡ
 ὑγίαια· ἀλλὰ ᾗ τὴν σωτηρίαν καὶ
 ὑγίαν ἔ ζωῆς, καὶ ὅλως τὸ δι' ὃ γίνε-
 ται, ἡ ἐνεργεία. ὁπτιυχθαίνοι ἡ τῷ
 μὲν σκοπῷ τῆς ὁπτιυχίας· ἡ ὁπτι-
 χία, ὅταν μὴ τύχη ἔ σκοπῷ ἡ ἐνερ-
 γεία, μήτε τὸ τέλῳ ὁπολάσῃ δι' ὃ
 ἐνεργεῖ, ἀλλὰ τὴν ἐκείνη ὁπτι-
 χίαν ἀντ' ἐκείνης· τὸ ἡ ὁπτιυχθαί-
 νον ἀκυσίως τῷ προηγμένῳ τέλει,
παρφυσιᾶται ἀν' ἀέριον τῷ τέλει δι-
 καίως, ἀλλ' ἔχι τὸ προηγμένον
 τέλῳ τῷ ἀκυσίως ὁπτιυχθαίνον-
 τι. εἰ πῶς ἔ ἀγαθῷ πάντῃ ἐφίε-
 ται, καὶ πᾶν τὸ ἐνεργῶν ἀλλὰ τὸ ἔ
 ἀγαθῷ ὁπτιυχεῖν ἐνεργεῖ, ἡ ἔ ὄν-
 τῳ ἀγαθῷ, ἡ ἔ αὐτῷ διοκυσῶντῳ,
 διῆλον ὅτι προηγμένον μὲν ἐστὶ τέ-
 λῳ πάσης ἐνεργείας ἡ ἔ ἀγαθῷ· τὸ δὲ
 ἐξ· ὁπτιυχθαίνοι δὲ ποτε τῇ ἐνερ-
 γείᾳ τὸ κακόν, ὅταν ἡ ἐφεσις μὴ
 τῷ κατὰ ἀλήθειαν ἀγαθῷ γίνοιτο,
 ἀλλὰ τῷ φαινομένῳ, ὃ σῶνται τὸ
 ἀγαθόν. ἡδονῆς γάρ τις ἐφίμελῳ,
 καὶ ὁπτιυχμῶν διπορείας, κλέπτει καὶ
 κατὰ ποντίζει, προηγμένως μὲν τῷ
 φαινομένῳ αὐτῷ ἀγαθῷ ἐφίμελῳ,
 καὶ ἐκείνη ἐνεκα ἐνεργῶν, ἀναγκα-
 ζόμελῳ ἡ σῶν ἐκείνῳ καὶ τὸ σῶν
 αὐτῷ κακόν λαβεῖν· ἡ ἐκείνη ἔδωκε

ad aberrationem à scopo accedere.
 adeptionem scopi : sicut neque
 morbo sanitatem : sed ad adeptio-
 nem, aberrationem, & ad sanita-
 tem morbum. Nam principalis sa-
 gittarii finis est, attingere scopum,
 eaque de causa iaculatur : & natu-
 ræ principalis finis est sanitas, quæ
 ad conservationem animantis per-
 tinet. Denique finis est, ad quem
 actio refertur. .Accedit autem ad
 propositum adeptionis aberratio,
 cum actio scopum non attigerit,
 nec cum consecuta finem fuerit,
 ob quem suscepta fuit ; sed illius lo-
 co frustrationem. Quod vero obi-
 ter accedit ad principalem finem,
 merito accessio finis dicetur : non
 autem principalis finis ei quod no-
 lenti obiter accedit. Si ergo bonum
 appetunt omnia, & quicquid agit,
 adipiscendi boni causa agit, sive id
 vere bonum sit, sive ipsi esse videat-
 ur, omnis actionis præcipuum es-
 se finem boni adeptionem constat:
 malum vero interdum obiter inci-
 dere in actionem, cum non ve-
 rum bonum desideratur, sed quod
 videtur esse bonum, & cui con-
 iunctum est bonum. Nam aliquis
 voluptatem & opes appetens, fu-
 ratur, & in mari grassatur, princi-
 paliter id quod ipsi bonum videtur
 appetens, & eius adipiscendi causa
 agens, sed una cum illo id malum
 etiam quod cum eo coniunctum
 est, accipere cogitur. Nemo enim

ἔμοιχθ' ὅσα δὲ αὐτὸ τὸ μοιχθ' ὅσα
 ὀρέγεται, εἰδὲ ἔκλειψαι διὰ τὸ κλέ-
 ψαι, εἰδὲ αἰὲς πρὸς κακὴ διὰ τὸ
 κακόν· τῷ, μηδὲ ἐφίεσθαι ἔκα-
 κῆ ὡς κακοῦ. εἰ γὰρ ἡ δόξα καὶ
 αἰπὸν τῶν αἰσθημάτων, καὶ τέλος
 ἡ αἰσθημάτων, καὶ ἐφετόν αὐτοῖς, ὡς-
 περ τὸ ἀγαθόν. ἔτι γὰρ πάλιν ἐ-
 χον, ἀγαθὸν ἂν ἦ, καὶ ἔκλειψεν.
 πρὸ γὰρ ἐφετόν, ἀγαθόν· καὶ τὸ ἀ-
 γαθόν, ἐφετόν. Πάντα γὰρ ἐν τῇ ἐαυ-
 τῶν ὠφελείᾳ ὀρέγεται, ἢ τῇ ἀ-
 ληθείᾳ, ἢ τῇ φαινομένῃ, ὡς ἀλη-
 θῆς μὲν καὶ πάντως. εἰδὲ γὰρ
 ἐκὼν αἰσθημάτων, ὥστε τὸ ψεύδους
 αἰσθημάτων τῇ ἀληθείᾳ λαβεῖν, καὶ τὸ εἰ-
 σωλὸν ἀντὶ τῇ δόξῃ· αἰσθημάτων
 ἐκὼν τῇ πλείᾳ τῇ κατὰ τὸ φαι-
 νόμενον ἀγαθόν, ποτὲ μὲν εἰδὲ ὀ-
 ρεῖται τὸ σωτὴρ αὐτὸ κακόν, ποτὲ
 γὰρ καὶ θεασώμεθα αὐτὸ, καὶ λο-
 γίζομεθα αὐτὸς, ὡς μείζονος
 ὄντος τῇ ἀγαθῇ, ἐλάττω γὰρ ἔ-
 σωτόντος αὐτῇ κακῇ. αἰσθημάτων
 γὰρ πολλὰς τὸ μείζον ἀγαθόν μετὰ
 κακῇ ἐλάττω, ὥστε καὶ π-
 ρὸς καὶ καύσεις ὑπομνήσκει, ἔν
 αὐταῖς κακῇ μείζον ἀγαθόν νομί-
 ζοντες τὸ τῇ ὑμετέρας τῇ δὲ αὐταῖς
 κατὰ φαινομένης. Ὅτι γὰρ πάντα ἔ-
 ἀγαθὸν ἐφίεσθαι, ἡ ἄλλων καὶ ἐκ τῇ,
 αὐτὸ τὸ κακόν, ἔπερ ἡ, καὶ ἐπε-
 πτε π, τῇ ἐαυτῇ ὠφελείᾳ ἕνεκα
 περὶ αὐτῇ. πάντων γὰρ εἰπεῖν, ἔ-
 ἀγαθῇ τῇ οἰκείᾳ ἕνεκα. ποιητοῦ, καὶ
 ὅσα λέγουσιν αὐτὸ περὶ αὐτῇ οἱ ὑπο-
 δέμνιοι, διὰ τὸ μετέχειν ἔ-
 ἀγαθῇ, καὶ

adulterium ob ipsum adulterium
 appetit, aut furtum ob ipsum fur-
 tum, aut malum aliud eo quod
 malum est: quia malum, quatenus
 malum est, non appetitur. Nam si
 principium & causa esset eorum
 quæ ab ipso oriuntur: finis etiam
 eorum esset & eis appetendum si-
 cut bonum. Si vero ita se haberet,
 bonum esset, & non malum. Quod
 enim expetendum est, bonum: &
 quod bonum, est expetendum.
 Omnia igitur utilitatem appetunt,
 sive veram, sive imaginariam, sed
 eam quoque tamen ut veram. Ne-
 mo enim volens decipitur, ut men-
 dacium pro veritate amplectatur,
 & simulacrum pro archetypo. Sed
 præ stupore & admiratione appa-
 rentis boni, alias non perspicimus
 coherens cum eo malum: alias
 quamvis perspexerimus, ipsi nos
 fallimus, quasi bonum maius sit,
 malum vero cum eo coniunctum
 minus. Sæpe etiam maius bonum
 admittimus cum minore malo: sic
 ut sectiones & ustiones tolera-
 mus, malo quod eis inest maius
 bonum sanitatem iudicantes, quæ
 per eas acquiritur. Bonum verò ap-
 peti ab omnibus, vel ex eo con-
 stat, quod ipsum malum, si esset, &
 aliquid ageret, id suæ utilitatis cau-
 sa ageret, hoc est, boni sui causa,
 quod idem valet. Proinde qui ma-
 lum aliquid agere statuunt: quic-
 quid agat, ob adeptionem boni &

παρ

παρ' ἑαυτῶ κατέχων αὐτὸ, καὶ μὴ
 ἀποκλῖναι, λέγουσι. . Εἰ ἔν μὴδὲν
 ἐφίεται τὸ κακόν, ὅτε ἐσιν ὑποστα-
 σις αὐτῶ περιηγουμένη. ἰσχυρὰ δὲ ἐ-
 σιν ὅλως καὶ γίνεται κατὰ τὸν εἰρη-
 μόνον τρέπον, εὐχότως περὺφύκτου
 λέγεται, καὶ ἔχ. ὑφίσταται. Ἀλλ'
 ἔγω, φαίη ἂν τις καὶ συμβεβηκὸς τὸ
 κακόν, καὶ ἀποτυχία τῷ ἀγαθῷ,
 καὶ περὺφύκτον αὐτῷ. καὶ ποιῶ-
 τε ὅντο, τί ἂν εἴη; τὸ αἶπον ζη-
 τεῖ γὰρ ὁ λόγος. ἐπειδὴ πᾶν τὸ γι-
 νόμουν ὑπὸ αἰτίας τινὸς γίνεται. εἰ
 ᾗ μὴ, πῶθεν ἔχει παράδοτον ὅλως
 εἰς τὰ ὄντα ὁποιοῦν κακόν, ἔθελ',
 τῷτο ᾗ εἰπὲν, τῆς τῶν ὄντων πᾶν-
 των ἀρχῆς, ἀγαθῆς ἔσθι; Εἴρηται
 μὲντοι περὶ τῆς καὶ περὶ τὸν ἐν
 τε τοῖς περὶ τῶ ἐφ' ἡμῖν λόγοις, καὶ
 ἐν τῇ τῷ ῥητῷ ἐκείνῃ ἐξηγήσει, Μὴ
 ζήτηι τὰ γινόμενα γίνεσθαι ὡς θε-
 λεις. λεγέτω γὰρ καὶ νῦν σωτο-
 μώτερον, ὅτι ὁ θεὸς πηγὴ καὶ ἀρ-
 χὴ πάντων ὧν ἀγαθότης, καὶ τὰ
 πρῶτα ἀγαθὰ μόνον παρήγαγε, ὅ-
 σα αὐτοαγαθότητες εἰσιν, καὶ δὲ τὰ
 μέσκα μόνον μετὰ τέτων, ὅσα ἐν τῷ
 ἀγαθῷ μένει διαιωνίως, ἀλλὰ
 καὶ τὰ ἐλάττω, ὅσα παρὰ τὸ ἐπεσθαι
 πεφύκεν ἤδη, ἀπὸ τε τῶ κατὰ φύ-
 σιν, καὶ εἰς τῷτο διὸ ὁ λέγουμαι κα-
 κόν. καὶ γὰρ μὴ τὰ αἰδία σώματα
 τὰ αἰὶ κατὰ φύσιν ἔχοντα, καὶ τῷ
 ἀγαθῷ αἰὶ ἐνδρυσμένα, ὑπὲρ τῶ τὰ
 γινόμενα, καὶ φθιερύμενα. καὶ
 μετὰ τὰς ψυχὰς τὰς ἐν τῷ ἀ-
 γαθῷ αἰὶ ἐδρυσμένας, ὑπὲρ τῶ αἰ

conservationem agere, eiusque ia-
 cturam cavere, dicunt. Quod si ni-
 hil appetit malum, non est eius
 principalis substantia. Sed quia
 omnino est, & sit eo quo dictum
 est modo: merito accessisse, & non
 natura exstiterisse dicitur. Verum,
 esto, dicat aliquis, & accidens ma-
 lum, & frustratio boni, & accessio
 eius: quāvis tale sit, quid erit? Causa
 enim hic quaeritur, cum omne
 quod sit, ab aliqua causa fiat. Sin
 minus: unde aditus qualicunque
 malo patuit in ea quae sunt? cum
 Deus (Deum autem cum dico re-
 rum omnium principium dico) sit
 bonus? Et si autem hac de re prius
 etiam dictum est, cum in disputa-
 tione de libertate voluntatis, tum
 in explicatione verborum, quibus
 iubemur ea quae sunt ita velle fieri
 ut fiunt: tamen etiam nunc brevius
 eam perstringemus. Deus fons &
 principium omnis bonitatis, non
 prima bona tantum produxit, quae
 per sese bona sunt, nec media sola
 cum his quae in bono aeternū per-
 manent, sed extrema etiam, quo-
 rum natura fert, ut ab eo quod se-
 cundum naturam est averti queant,
 ad id quod malum dicimus. Etenim
 post aeterna corpora, quae suam
 naturam perpetuo tuentur, & in
 bono infixi sunt, ea quoque existi-
 terunt, quae oriuntur atque inter-
 eunt, & post animas bono semper
 infixas, animae quae ab eo avertuntur,

καὶ

πρῶτα ἐκ τῶν μὲν αἰ φυχῶν· ἵνα αἰμα
 μὲν ὁ παλῶν τῆς ἑκαστοῦ ἀ-
 γαθότητος πάντῃ παρὰ τὴν ἀγαθὴν
 ὅσα διωκτὸν ἐν ὑποστάσει· αἰμα ὅ
 πέλει τὸ ὁ κόσμος ὅπου τελευτῇ, μὴ
 τὰ πρῶτα μόνον καὶ τὰ μέσα ἔχων,
 αἰμα καὶ τὰ ἔσχατα, ὅπερ ἰδιὸν ἐστὶ τῆς
 τελειότητος· αἰμα ὅ ἵνα μὴ τὰ πρῶ-
 τα ἢ τὰ μέσα, πανάγαθα ὄντα, ἔχα-
 τα καὶ ἄπειρα διρεθῇ καὶ ἀδρανή, καὶ μη-
 κέπιν μοιρῶν ἐφθειρομῶν. ποιεῖ-
 τα γὰρ ἀνάγκη τὰ ἔσχατα εἶναι. αἰμα
 ὅ ἐκ ἀδιώκτον ἐν τοιούτων ὄντων τῶν
 πρῶτων ἐκ τῶν μέσων, τῶν μὲν καὶ
 τῶν ἐστίαις, ἐκ τῶν ἐνεργείαις ἀμε-
 ταβλήτων, τῶν ὅ τι μὴ ἐστὶν ἀ-
 μεταβλήτων ἔχοντων, κατὰ τόπον
 ὅ μεταβαλλόντων τοῖς μέρεσι, καὶ
 ὑποστῆναι τὰ ἔσχατα ὑπὸ σελήνῃ
 ὅπου σῆς τῶν ἐρασιῶν παρὰ τῆς
 καὶ ἐστὶν ἤδη μεταβαλλόντα,
 καὶ παρὰ φύσιν ἀφαιρέμενα. Διὰ
 δὲ τὸν λογισμὸν τοὺςδε καὶ τὸν
 αἰμας δηλονότι πολὺ τῶν σεμνο-
 τέρες, ὑπὲρ τὰ ὑπὸ σελήνῃ, καὶ
 ὁ θνητὸς τόπος ἐν ᾧ χωρᾶν ἔχον ἢ
 ἀγαθὴ παρὰ τῆς. ἀφ' τοῦ δὲ μὲν
 ἐκ τὸ ἔσχατον ἀγαθὸν ὑποστῆναι, τὸ
 ὅ ἔσχατον ἐκ ἀνάγκης τοιοῦτον εἶναι
 οἷον ἐκ παρὰ τῆς περὶ τοῦτο
 ἐκ τοῖς ὑπὲρ τὸν τόπον τοῦτον ἐδέν
 ἐστὶ κακόν, ὅτι ἢ κακὴ φύσις παρὰ
 τῆς πρὸς οὐσας ἢ ἐκ τῶν ἀγαθῶν
 πεφυκὸς παρὰ τῆς περὶ τοῦτο
 ἐστὶν ὅπως τὸ ἔσχατον αἰμαθόν, διὰ καὶ ἡ ψυ-
 χὴ, ἢ ἐστὶν ἀνενεργὴν ἐκ ἀμετέωλη-
 τον ἔχουσα, ὅταν μὴ καθ' ἑαυτὴ ὑπάρ-

exsisterent : ut simul & immensa
 bonitas auctoris rerum omnia bo-
 na conderet, quæ exsistere possent:
 simulque ut mundo sua perfectio
 constaret, non prima tantum &
 media habenti, sed extrema quo-
 que; id quod est proprium perfe-
 ctionis: simul ut ne prima & media,
 cum plane bona essent, extrema &
 honoris expertia relinquerentur,
 atque infirma, si extrema quæ ori-
 rentur atque occiderent, non existi-
 tissent. Talia enim extrema esse
 necesse est. Adhæc fieri non pote-
 rat, cum talia essent prima & me-
 dia, partim & natura & actionibus
 immutabilia: partim natura qui-
 dem immutabilia, sed loci muta-
 tionem suis partibus admittentia:
 exsistere etiam extrema subluna-
 ria, quæ à cælestium corporum
 conversione, etiam natura muta-
 rentur & contra naturam suam af-
 ficerentur. Ob has igitur rationes
 & his dubio procul multo gravio-
 res, sublunaria exsisterunt, & mor-
 talis locus, in quo locum haberet à
 bono aversio. Nam & infimum bo-
 num exsistere oportebat: & infimi
 ea natura est, ut perverti possit. Pro-
 ptereaque supra locum hunc nul-
 lum est malū; quod mali natura, quæ
 est aversio ab extremo bono quod
 natura solet perverti, ibi est ubi &
 bonum infimum. Idcirco etiam ani-
 ma, natura generosiore & immuta-
 bili prædita, cum quidem sola est,

καὶ

χη, ἔθενός μετέχει κακῆ· πεφυ-
 κηα ἦ ἐν τούτῳ γίνεσθαι τῷ πότῳ κα-
 τὰ χεῖρας, καὶ τοῖς ἐνταῦθα συμ-
 μελέεσθαι σώμασι, (προνοία δὲ πα-
 τὴρ καὶ Δημιουργοῦ τῶν ὅλων, καὶ
 ταῖς ποιούσας ψυχὰς προαγαγόν-
 τῳ, ἵνα τὰ ἐξ ἁπλῶν συνθεθῇ τοῖς
 πλείοσι, διὰ τῶν αὐτῶν δε-
 σμῶν τῆς ζωικῆς συνοχῆς) δὲ κα-
 κῆ δὲ ἐνταῦθα κατὰ τὴν προφύ-
 σιν ἑαυτῶν διέφθεσιν ἐν νόσοις καὶ
 φθοραῖς, τὰ ἐπιβάλλοντῳ αὐτοῖς
 κακῷ, δοκεῖ μετέλαμβάνειν· οὐκ
 οἶμαι κακῷ τούτου, ἀλλὰ αἰ-
 γαστοῦ μᾶλλον, μετεχομένων περὶ αἰ-
 λήλοισ καὶ ἐν αἰλοτέροις τόποις τα-
 λαιπωρεμένων ἀπαλλάττεσθαι δὲ
 μόχθῳ τούτῳ διθυράμβῳ, καὶ τὰ
 ἀπλῶ ἐπὶ μᾶλλον κείσθαι μάχης ἐ-
 λδοφρεμήνα, καὶ τοῖς οικείοις τόποις
 καὶ ταῖς οικίαις ὁλότῃσι πρὸς ἐκ-
 νεασμὸν ἀποδιδόμενα. καὶ μετα-
 βάλλῃ ἢ εἰς ἄλλα, ἔδῃ ἔχει κα-
 κὸν ἔδῃ τοῦτο. γίνεται γὰρ ἕκαστον ὁ-
 περ πρὸς περὶ ὧν· τὸ γὰρ ὕδωρ εἰς
 αἴερα μεταβάλλον, ἐξ αἴερος πύ-
 λιν ὕδωρ γίνεται. τὸ δὲ μέγιστον, ὅτι
 καὶ ἡ τῶν σωθέντων διέφλυσις καὶ ἡ
 τῶν ἀπλῶν εἰς ἄλλα μεταβολή,
 αἰγαστὸν ἐστὶ τοῖς ὅλοις, εἴπερ ἡ ἄλ-
 λη φθορὰ ἄλλῃ γένεσις ἐστὶ. καὶ
 τούτῳ αἶπον γίνεται δὲ μὴ εἶναι ἀνέκλει-
 πτον τὸν τῆς γενέσεως κύκλον. Ὁρῶ-
 μέν δὲ ὅτι καὶ ἡ φύσις πολλάκις καὶ ἡ
 τέχνη, ὡς πρὸς περὶ εἰρηται, τῶν με-
 ρῶν διὰ τὸ ὅλον κατέφρονει· ἡ μὲν τὰ
 βλάμματα καὶ τὰ ἀποστήματα εἰς σπύ-

nullius est mali particeps. Sed cum
 natura in eo esse loco quadam con-
 venientia, & cum huius loci corpo-
 ribus coniungi possit, (providentia
 patris & opificis universitatis fa-
 ctum id est, qui tales etiam animas
 produxit, ut extrema cum primis,
 insolubilibus vitalis complexionis
 vinculis, devincirentur) eius mali
 quod hic est, secundum earum af-
 fectionem naturæ contrariam, in
 morbis & corruptionibus, conve-
 nientem sibi capere partem vide-
 tur: cum id scilicet malum non sit,
 ac potius bonum, ea, quæ se invi-
 cem complexa, in alienis locis æ-
 rumnas tolerant, dissolvi, ærum-
 naque liberari, & simplicia potius,
 pugnaque expertia iacere, suis-
 que locis & suis totis restitui, re-
 novationis ergo. Atque etiam si
 aliud in aliud mutetur, ne in eo
 quidem quicquam ineest mali. Fir-
 enim unumquodque id, quod ante
 fuerat. Nam aqua in ærem muta-
 ta, rursus ex ære fit aqua. Illud vero
 maximum est, quod & composito-
 rum dissolutio, & simplicium mu-
 tua commutatio rebus universis
 conducit, si modo alterius interit-
 us ortus est alterius: eaque causa
 est, cur earum rerum quæ oriuntur,
 circulus nunquam cesset. Ad hæc
 sæpe videmus & naturam & artem
 (ut ante diximus) partes propter to-
 tum contemnere: naturam, quæ flu-
 xiones & abscessus è principalibus

ἀποτάτους τόπως ἐκ τῶν κυρωτέ-
ρων ἀπωθεμένη· ἢ ὅ περνεσι, ἢ
κρήσει, ἢ ἐκκοπήσει τοῦ μέρεος. καὶ πολ-
λάκις διὰ τὴν ἑὴν ὁλὴν σωτηρίαν. ὥστε
τὰ πῶς σώμασι συμβαίνοντα, ἀγα-
θὰ μᾶλλον ἢ κακὰ ρητέον. καὶ τὸ
αἶπον αὐτῶν, ἀγαθῶν, ἀλλ' ἔκα-
κῶν αἶπον. καὶ ὅτι τὰ μὴ ἀπὸ αὐ-
τῶν ὑπὸ σελήνῃ σωμάτων ἐδὲν
ἔχει κακὸν, αἰδία καὶ αὐτὰ ὄντα·
τὸ ὅτι ἐν πῶς μέρεσι διοικῶν εἶναι
κακὸν, πλεον μὴ ἔχει τὸ ἀγαθὸν ἢ
ἐν αὐτοῖς πῶς μέρεσιν, ὡς εἰρηται-
τοῖς τε ἀπὸ τοῖς καὶ τοῖς σωτέτοις·
πρὸς ὅτι τὸ τῶν ἄλλων ἀγαθὸν ἀνα-
φερόμενον, ἀγαθῶν τετελώς.
καὶ διὰ ταῦτα μὴ ἐν οὐκ ἂν εἴη
κακὸν ἢ τῶν σωμάτων πρὸς φύσιν
διὰ τὴν εἶσιν, παντὶ γὰρ ἀγαθῶν
εἶσα. Εἰ ὅτι φιλονεικῶν περὶ, ὡς εἰ-
ρηται καὶ τὸ πρὸς, μὴ καλεῖν
αὐτὸν ἀγαθόν, ὡς πρὸς τοῦ πρὸς
σαν ὅτι φύσιν, μὴ κακὸν διὸς
καλεῖται διὰ τὴν ἐννοίαν, μὴ ἐχομένη
ἀποφθερωτον πρὸς τὴν κακῶν, ὡς τῶν
ἀγαθῶν παντελῶς ἐναντίον· ἀλλ'
ἀναγκαῖον μᾶλλον, ὡς καὶ αὐτὸ μὴ
μὴ ὄν ἀιρετόν, πολλὰ ὅτι μοῖραν εἰσά-
γον εἰς τὸ καὶ αὐτὸ ἀιρετόν. εἰ ὅτι
μὴ ἀπὸ αὐτῶν κακὸν, οὐκ ἂν συνεπέ-
λει πρὸς τὸ ἀγαθόν. τὸ μὴ πῶς ἀ-
ναγκαῖον, καὶ μὴ καὶ αὐτὸ ἀι-
ρετόν, ἀλλὰ τῇ πρὸς τὸ ἀγαθόν ἀ-
ναγκαῖον, καὶ αὐτὸ ἀγαθῶν τε.
καὶ εἰς ἀγαθόν μὴ πῶς καὶ αὐτὸ,
εἴπερ ὅπως αἰρετόν. καὶ ὅτι πο-
τὸς καὶ καύσεις αἰετέμεθα, καὶ

locis ad extrema depellit: artem, quæ
& secat & urit, & sæpe refecat par-
tem, conservandi totius causa. Quæ
igitur corporibus accidunt, in bonis
potius quam in malis sunt habenda:
eorumque causa bonorum causa est,
& non malorum. Etenim simplicia
corpora quæ sub Luna sunt, nihil
habent mali, cum & ipsa sint æterna.
Quod vero in partibus videtur esse
mali: in ipsis etiam suis partibus, ut
dictum est, tam simplicibus quam
compositis, plus boni habet quam
mali. Quod si ad universum bonum
referatur, plane fiet bonum: pro-
pterea; malum non fuerit corpo-
rum contra naturam affectio. Si quis
vero contendit, ut ante à me dictum
est, non vocandum id esse bonum,
quod sit aliquid à natura abhorrēs:
is ne statim appellet malum propter
notionem quam de malo habemus
indistinctam adhuc, quasi id bono
sit prorsus contrarium: sed necesse
potius est, ut per se non sit expe-
tendum: multum tamen conferre
ad id, quod per sese est expeten-
dum. Nam si simpliciter malum es-
set, nihil ad bonum conferret. Nec-
cessaria porro, etsi per sese non ex-
petenda sunt: tamen quoniam ad
bonum referuntur, bona & ipsa fi-
unt: ac bona quidem sunt & ipsa, si
utcumque sunt expetenda. Nam &
sectiones & ustiones amplectimur,
ac mercedem pro iis solvimus, &
μορὸν ὑπὲρ αὐτῶν τελοῦμεν, καὶ
καὶ

χαῖον ὁμολογῆμεν τοῖς ἰατροῖς·
 σὺκ' ἂν δέον, εἰ κακὸν αὐτὰ ἐνο-
 μίζομεν. ἀγαθὸν δ' ὕφαιμνον ἐ-
 στί, καὶ δόλυπρον δ' ἀγαθοῦ πύ-
 ξις, ὡς μὴ παρηγουμένως, ἀλλὰ
 κατὰ δόλυπρον πᾶσα λόγον ἀγαθὸν
 ὑπαίχον. ὥστε καὶ ὁ τέτων ποιη-
 τὴς, εὐδαμῶς ἂν εἴη κακῷ αἰτιῶν,
 ἀλλ' ἢ ἀγαθῷ, ἢ ἀναγκαίᾳ δό-
 λυπρῶς πνός ὄντος, καὶ αὐτὴ ἀγα-
 θῷ, καὶ εἰκότως καὶ αὐτὴ δόλο τῆς
 πηγῆς τῶν ἀγαθῶν καθ' ὕφαισιν αἰ-
 ποῖ ἐντῶν. Καὶ περὶ μὲν δ' ἐν τοῖς
 σώμασι κακῷ, καὶ τῆς αἰτίας αὐ-
 τῷ, ἀρκεῖται τὰ εἰρημνία πρὸς τὸ
 παρὲν. ἔπει δ' κακὰ μάλιστα, καὶ
 αἰμαρτωλὰ δοκεῖ τὰ τῆς ἀνθρω-
 πίνης ψυχῆς παλάσματα, εἰρηται
 μὲν καὶ περὶ τέτων παρῶν. ὅ-
 δὲν δ' κωλύει καὶ νῦν τέτων τῶν
 τε φύσιν καὶ τῶν αἰτίων ἀνιχνύ-
 σαι. καὶ ῥητέον, ὅτι αἱ μὲν τῶν
 κρείττωνων ἡμῶν ψυχαὶ αἰεὶ ἄνω ὄ-
 σαι, καὶ ἐν τῷ ἀγαθῷ αἰωνίως
 ἰδρυμέναι, εὐδέποτε εὐδὲν ἔχουσι
 κακόν· αἱ δ' τῶν ἀλόγων ζώων ψυ-
 χαι, μέσαι δ' αὖ τῶν τε ἀνθρώπων
 καὶ τῶν ἐν τοῖς θύτοις κατερίζω-
 μένων ψυχῶν, κατὰ μὲν τὸ σωμα-
 τειδὲς αὐτῶν ὁμοίον ἔχουσι τοῖς σώ-
 μασι τὸ κακόν· καθ' ὅσον δ' ὀρεξίν
 ἔχουσι πᾶσα καὶ ὀρμὴν, τὸ ἐν αὐτοῖς
 κακὸν τῷ τῶν ἀνθρώπων ψυχῶν
 κακῷ ὅμοιον, ἢ δόλο τῶν περὶ ἐκείνης
 ῥηθησικῶν καὶ τῷ γινωσκῶντι.
 ἔμπετον, quod in eis malum sit, humanorum animorum malo ef-
 fe simile : & ex eo quod de illo dicetur, ipsum quoque cognoscetur.

gratias medicis agimus : haud utri-
 que facturi, si eas res malas iudi-
 caremus. Verum est bonum hoc
 remissius, & ex secundaria classe
 boni, ut non principaliter, sed
 secundaria quadam ratione sit bo-
 num. Quamobrem & eius au-
 ctor nequaquam mali auctor ul-
 lius fuerit, sed aut boni aut ne-
 cessarii, quod & ipsum est secun-
 darium quoddam bonum. Nec
 immerito : quippe quod & ipsum
 ex eodem fonte bonitatis, sed
 cum remissione quadam, promanet.
 Ac ea quæ de malo corpo-
 rum eiusque causa diximus, in
 præsentia sufficiant. Quia vero
 mala & peccata potissimum habentur
 humani animi errata, etsi de
 his quoque supra dictum est, ni-
 hil tamen vetat, quo minus etiam
 nunc naturam & causam eorum
 indagemus. Dicendum igitur, eo-
 rum animas qui nobis præstantio-
 res sunt, semper in sublimi ver-
 santes, & in bono æternum infixas,
 nihil unquam habere mali : Bru-
 tarum autem animantium ani-
 mas, quæ mediæ sunt humana-
 rum animarum, & earum quæ
 in stirpibus affixæ radicibus hæ-
 rent, quatenus formam corpo-
 ris referant, idem habere malum
 quod corpora. Quatenus vero
 appetitum habeant quendam &
 impetum, quod in eis malum sit, humanorum animorum malo ef-
 fe simile : & ex eo quod de illo dicetur, ipsum quoque cognoscetur.

Ἡ ὃ ἀνθρωπίνη ψυχὴ, μίση περιελ-
 θῆσα τῶν περὶ αὐτὴν ἀνω μέγεθων ψυ-
 χῶν, διὰ τὴν πλὴν ἐν τῇ ψυχικῇ ἕ-
 σια ἀκρότητα, καὶ διὰ τὴν ὅτι νῦν
 μέθξιν, καὶ τῶν αὐτῶν κατὰ διὰ
 τὴν πρὸς τὸ σῶμα συγγένειαν ὅτι
 αἰόλου ζωῆς, καὶ συνδεδεσμένη ζω-
 πικὸς γινομένη τῶν περὶ αὐτὴν ἐκ τῶν
 κατὰ, διὰ τῆς αὐτεξουσίας ὀρέ-
 σως, ποτὲ μὲν πρὸς ἐκείνην,
 ποτὲ ὃ πρὸς ταῦτα ὁμοιοῦται.
 ἀλλ' ὅταν μὲν αὐτὴ μένη, κακοῦ
 παντελῶς ἀμέτοχος εἴη, ἐν ἀ-
 γαστῷ ἰδρυμένη, ἀπονήσκει διέπο-
 τε πρὸς τὴν μακαρίαν ἐκείνην
 δισγωγήν, καὶ τὰ ὑπέρβητα καὶ
 οἰκιστικὰ ἐκείνα θεάματα, διὰ
 τὸ πεφυκέναι καὶ πρὸς τὰ κα-
 τὰ ποτὲ εἶπεν, ὅταν ἐθέλῃ. ταύ-
 τῃ δὲ ἔχει τῆς ὁποιασοῦν κα-
 κίας τὴν ἀποθελὴν καθόσον εἰς τόν-
 διετὸν θνητὸν πόσιν· καὶ φύσιν ὃ
 ἀμφίβολον ἔλαχεν, ὅσα ἀναγκα-
 ζομένη κατέσιν ἢ ἀνείσιν, ἀλλ' ὅ-
 τως ὑπέστη, ὡς ὅταν αὐτὴ θέ-
 λῃ κατέσιν τε καὶ ἀνείσιν. Καὶ πῶς
 θαυμάσας τὸ πᾶν ὅτι ψυχῆς ἀντο-
 κινήτης κατ' ἐσῆαν; ὅποτε καὶ τῶν
 αἰόλων ζῶν τὰ ἀμφίβια, ὅσα
 καὶ ἐν ὕδατι καὶ ἐν γῇ πεφυκε
 διδῆναι, φύσιν μὲν ἔχει ποιού-
 τῃ κατὰ ὃ τὴν οἰκίαν ὀρεξίαν με-
 θίσταται ἐκατέρωσιν ὅσα ἀναγκαζό-
 μενα ὑπὸ πινούσιν, ἀλλ' ὅταν αὐ-
 τὰ προθυμηθῇ. καταβαίνει ὃ
 ἡ ψυχὴ τῇ, ὅστις ὅτι τὸν θνητὸν
 το descends ob affectionem & habitudinem suam ad mortalem

Humana autem anima, in medio
 collocata earum quæ semper in
 sublimi manent, cum ob anima-
 lis essentia celsitudinem, cum
 propter mentis communionem,
 & earum quæ semper humi sunt,
 ob brutæ vitæ cum corpore cognat-
 ionem: quæque vitale quoddam
 vinculum est superiorum & infe-
 riorum: propter liberæ voluntatis
 affectionem, alias his, alias illis fit si-
 milis. Nam cum in sublimi ma-
 net, omnis mali prorsus est ex-
 pers, infixa bono. Sin aliquan-
 do nervi ac vires illi defuerint ad
 beatam illam vitam amplecten-
 dam, & arcana illa sinceraque spe-
 ctacula intuenda, propterea quod
 eius natura fert, ut aliquando
 etiam ad inferiora declinet, si vo-
 luerit: ipsa principium habet cu-
 iuscunque malitiæ descensum vo-
 luntarium in hunc mortalem lo-
 cum. Quamvis enim naturam for-
 titi est ancipitem, non tamen co-
 acta vel ascendit vel descendit: sed
 ita condita est, ut ubi ipsa voluerit,
 & ascendat & descendat. Et quis
 hoc in anima, natura per se mobili
 admiretur? cum & brutæ animan-
 tes, quæ amphibia dicuntur, ea
 quidem natura sint, ut & in aqua
 & in terra habitare possint, sed
 tamen pro naturali suo appetitu u-
 troq; se conferant, coactæ à nemi-
 ne, sed cum ipsis lubet. Anima ve-
 ro descendens hunc

τῶν τῶν , καὶ μέλλουσι θνητῶ
 συμπλέκεσθαι σώματι , καὶ ζῶον ἐν
 θνητῶν μετ' αὐτῆς συμπληροῦν , ἀ-
 λόγως περιβάλλεται ζωῆς . τὰς
 μὲν γινωσκὰς , αἰσθήσεις τε καὶ φαν-
 τασίας . τὰς δὲ ὀρεκτικὰς , θυμὸν
 καὶ ὁπθυμίαν . δι' ὧν τὸ θνητὸν
 ζῶον ἐμελλε γινώσκειν τε ἔχειν τι καὶ ἔ-
 αυτῷ σύσπικον καὶ ἔχει καὶ τὰ ἀ-
 λογαζῶσα , καὶ τὸ ἀπορροεῖν αἰεὶ ἀφ'
 τροφῆς ἀναφαίνειν , καὶ ἀφ' τῆς
 ἑομοίης γενήσεως τι καὶ αἰδιότητα ἑ-
 γένους φυλάττειν , καὶ τὰ βλά-
 ποντα ἀμύνεσθαι . ὥστε οὐκ ἂν
 ἐσπέρει τῷ θνητῷ ζῶνι , μὴ συμ-
 πληρωθῇ τι τῶν ἀλόγοις ταύτης δυ-
 νάμεσι . τίς γὰρ ἂν καὶ μάλιστα τῶν
 καθ' ἑαυτῶν καὶ κατὰ φύσιν καὶ κατὰ
 νόμον ἐοίκοι καὶ ἀποπατεῖν ὡς ἀλο-
 γόν ἐν ζωῶνι , μὴ ἐρεθίζομεν ὑπὸ
 τῆς ἀλόγου ὀρέξεως ; τίς δὲ ἂν
 κύημα τιλικούτων πασῶν χρόνον
 ἐβάσταζε , μὴ τῆς παροῦσης ταύ-
 τῆς ὁπθυμίας ἀναφλεγούσης , καὶ
 τῆς ἑομοίης ἀφ' ἧς ; Ἀλλὰ
 ταῦτα μὲν ἤδη καὶ πρότερον εἰρη-
 μένα , ἀρκεῖ διηλωσθαι , ὅτι ἀφ'
 τοῦ ἀγαθοῦ καὶ πρὸς σύστασιν τῆ
 ζωῆς αἱ ἀλογοὶ ὀρέξεις ἐδόθησαν ,
 καὶ ἔγωγε εἶδον κακὸν ἀναφαίνε-
 σθαι . ἢ δὲ λογικὴ ψυχὴ κρείτ-
 των ἔσται κατ' εὐσίαν τῆς σώμα-
 τος καὶ τῆς ἀλόγου ζωῆς , καὶ
 ἀρχικῶς ἔχουσα πρὸς ταῦτα φύ-
 σιν , ὅταν μὲν φυλάττῃ πρὸς
 αὐτὰ τι καὶ αὐτῆς τάξιν , ἐξη-
 γημένη τε αὐτῶν καὶ ὡς ὀρεσάνω

hunc locum , & cum mortali cor-
 pore coniungenda , & unum mor-
 tale animal cum eo confectura , vi-
 tam brutam agit , partim cogni-
 tionis , in qua sunt sensus & visa ,
 partim appetitionis , cuius generis
 est iracundia & cupiditas : Per quas
 mortale animal & cognitionem
 haberet suæ naturæ congruentem ,
 qua & brutæ pecudes sunt prædi-
 tæ : & quod decederet , cibo &
 potu perpetuo suppleret : & pro-
 creatione sui similium æternitati
 sui generis consuleret : & velut ar-
 mis muniretur , quibus ea quæ
 nocitura essent , propullaret . quæ
 mortali animantî non contigissent ,
 nisi brutis hisce facultatibus exple-
 tum fuisset . Quis enim , præser-
 tim elegantior , tanto tempore ede-
 re & excernere velleret , brutæ pe-
 cudis instar , nisi à bruto appetitu
 incitaretur ? Quis vero tantam agi-
 tationem tanto tempore toleraret ,
 nisi insana ista cupiditas generis-
 que propagatio stimularer ? Verum
 ea quæ & iam & ante diximus , sa-
 tis sunt ad declarandum , boni cau-
 sa , & propter absolutionem ani-
 malis , brutas appetitiones esse da-
 tas . atque ita nullum apparet ma-
 lum . At vero rationis particeps
 animus , natura sua , corpore bruta-
 que vita præstantior , & domina-
 tum in hæc sortitus : cum suum ad-
 versus ea statum tuetur , & seiun-
 ctus ab eis , & pro instrumentis illis

περημέρην, καὶ τὸ ἀγαθὸν τῆς
ὑποεργίας αὐτῶν εἰς τὸ ἑαυτῆς
ἀγαθὸν ἀναφέρουσιν, τότε πάν-
τοι ἀγαθὰ εἰσι, καὶ ἑδαιμοῦ κα-
κὸν εἶδεν αὐτὰ φύεσθαι· εἰάν τῃ, ἢ
αὐτῆς τῆς πρὸς τὸ κρείττον οἴ-
μοιότητι ὁ ἠπλασθημένη ἡ ψυχὴ
πρὸ μὲν δόρτικόν ὑπεβάλλῃ σπῆ-
προν, τῆς δόρτικῆς δυνάμεως
ἀμελήσασα, βέβῃ τῇ ὅλῃ πρὸς
τὸ σῶμα καὶ τὰς αἰλόγους ζωάς,
ὅπερ πάχει μάλιστα, τὸ σφοδρὸν
καὶ πληκτικὸν τῆς ἡδονῆς τῶν αἰλό-
γων ἐρέξεων τῶν καθαρῶν ἢ πρὸς-
ηνοῦς τῶν λογικῶν περιμήσασα,
καὶ ὅλη ἐνδύσασθαι τῇ αἰλογίᾳ, ὥς
ἐκείνῳ ἑαυτῇ ἡγήσασθαι, τότε πρὸς
φύσιν αἰλόγως ἐνεργούσης τῆς λο-
γικῆς, καὶ πρὸς τὴν αὐτῆς ἀ-
ξίαν τὴν δόρτικὴν καὶ θεωρητι-
κὴν αἰρουμένης δουλεύειν καὶ ἀρ-
χεῖσθαι, τότε τὸ κακὸν ἀναφύεσθαι,
ἔτε τῷ ἐν κρείττονι καθ' αὐτὸ ὄντι
χωρᾶν ἔχον, ἔτε ἐν τῷ χείρονι
ἐφ' ἑαυτοῦ μένοντι, ἀλλ' ὅταν τὸ
κρείττον τῷ χείρονι συμπλακέν ἀ-
μέτπως τὴν πρὸς τὸ χεῖρον ἀντί-
τῆς πρὸς τὸ κρείττον οἰμοιότητά ἀ-
ναδείξῃται. τὸ πρὸ τῆς πάχει ὅσα ἀ-
ναγκαζομένη ὑπὸ τινος, ἀλλ' αὐ-
τὴ αἰρεμένη τὸ αὐτεξέχον αὐτῆς
καὶ τὸ ἐφ' ἡμῖν. ἡ γὰρ αἵρεσις ἐφ'
ἡμῖν, ἡμέτερον ἐνδοθεν ἔσται κίνη-
μα. Καί μοι πέσσεσθε τὸν νῦν ἐνταῦ-
θα, μή τι πρὸς λογισθεῖς αὐτὸς καὶ σε
tem. Optio enim in nostra po-
ternus. Hic tu mihi attende an

utens, & bonum ministerii illorum ad suum bonum referens : tum omnia bona sunt, neque usquam malum ullum exoritur. Sin similitudinis, quam cum Deo habet, oblitus animus, imperii sceptrum abiecerit, neglecta principatus auctoritate, totusque ad corpus & brutam eius vitam inclinari: (id quod ei potissimum accidit, cum vehementiam & impetum voluptatis brutarumque appetitionum, puritati & suavitati rationis anteponit, totamque se brutæ parti dedit, ut eam se ipsum esse opinetur) tum, cum animus contra suam naturam absque ratione agit, & contra suam dignitatem principatu & dominatu polentem, servire ac parere mavult: tum vero malum existit, quod nec in eo quod per se melius est, locum habet, neque in deteriore, si id suo loco maneat; sed tunc, cum animus, qui est præstantior, corpori deteriori implicatus, ultra modum similitudinem deterioris amplexus fuerit, eamque similitudinem præstantioris prætulerit; hoc est, cum pecudi & bestię, quam genio aut Deo similis esse maluerit. Id vero facit non coactus ab ullo, sed ipse arbitrato suo, ob libertatem suę voluntatis, & potestatem est, cum noster motus sit inimum, ne ipse deceptus, te quoque

συναπατήσω τὸν ἐντυγχάνοντα. ὅτι μὴ ᾧ ἢ αἵρεσις καὶ προαίρεσις τῆς ψυχῆς οἰκείον ἐστὶν ἐνδοθεὶς κίνημα, καὶ ὡς ἔδενός ἐνδοθεν ἀναγκαζόμενον, καὶ προφανές ἐστιν, οἶμαι, καὶ εἴρηται καὶ δέδεικται πρότερον. καὶ ὅτι καθ' αἵρεσιν καὶ προαίρεσιν ἡ ψυχὴ ποτὲ μὴ τὸ κρείττον ἐκλέγεται, ποτὲ δὲ τὸ χείρον ἀντὶ τοῦ κρείττους, δέδεικται οἶμαι σφῶς, ἐκ τῆς, καὶ τὸν θεόν, καὶ οὐ καλῶς κειμένους νόμους, καὶ τῶν ἀνθρώπων οὐ ἐμφορας, τὰς ἀγαθὰς καὶ κακὰς ἀνθρώπων πράξεις μὴ τοῖς ἐργοῖς κρίνειν, ἀλλὰ τὰς προαίρεσεις, καὶ πᾶν, καὶ ἐλαΐζειν, καὶ ἐπαινέειν, καὶ ψέγειν, εἰς μόνον τὴν προαίρεσιν σκοπεύοντας, ὡς αὐτέξουσιν καὶ ἐφ' ἡμῖν ὕσαν. διὸ τὰ βία πειστώμενα, καὶ χαλεπώτατα ἢ, συγγνώμης ἀξίῃσι, καὶ τὴν ἀμαρτίαν ἐν τῷ πεισθέντι, ἀλλὰ τῷ βιάζοντι λογίζονται. Διότι ἔστι μὴ κατὰ προαίρεσιν ἐβίβαστα, ἐκείνου δὲ ὡς προαίρεσιν ἐπράξεν. εἰ δὲ καὶ κατὰ προαίρεσιν αἰτία, τῆς ψυχῆς ἀποθελῆς ὅσα ἐνέργεια, καὶ ὡς αἰτία ὡς οὐ μὴ, τί ἂν ἄλλο ἢ κακοῦ λέγομεν αἶπον, ἢ τὴν ψυχὴν; καὶ αὐτὴν δὲ ὡς κακοῦ. ἔδεν ᾧ αἰετῶν τὸ κακὸν ὡς κακόν· ἀλλ' ὡς φαινόμενα μὴ ἀγαθῶ, κρύπτονται δὲ ἐν ταῦτ' ὁ κακόν, ὅπερ ἀνάγκη μὴ ἢ φαινόμενα λαβῆναι ἀγαθῶ. (Εἴρη) καὶ οὐ τίς τις προπερὶ. Ἐχοντες οὐκ ἀναγκαῖον εἶναι.

in errore, Lector, inducam. Nam delectum & voluntatem, internam esse animi motionem, & à re nulla externa cogi, perspicuum esse arbitror: prius certe quidem & explicatum id est, & demonstratum. Illud item, animum delectu & voluntate sua nunc præstantius eligere, nunc deterius præferre præstantiori: aperte, opinor, ex eo est ostensum, quod & Deus & bonæ leges & homines cordati bonas & malas hominum actiones non factis & eventu metiuntur, sed consilio & voluntate: quodque & honorem habent, & pœnas irrogant, & laudant & vituperant, solum consilium & voluntatem intuentes, quæ nostri iuris nostrique arbitrii sunt. Iis autem quæ à coactis fiunt, quamvis gravissima sint, ignoscunt: & peccatum non agentis, sed cogenti tribuunt: quod hic sua voluntate nolentem coegerit, ille autem contra suam voluntatem coactus egerit. Si ergo mali causa est voluntas, quæ integra est animi actio, non autem violenta impulsio: quid aliud mali causam dicamus nisi animum? ac ne ipsum quidem tanquam mali; (nihil enim est quod malum, quatenus malum est, amplectatur:) sed quatenus id quod boni speciem habet, malum autem simul occultat, quoque

igitur

ἐν τῷ αἰτῶν τῷ κακῷ, λαμ-
 πεῖ τῇ φωνῇ βοῶμεν, ὅτι ὁ θεὸς
 κακίας ἀναιτίος, διότι τὸ κακὸν
 ἡ ψυχὴ ἐνεργεῖ αὐτεξούσιως, καὶ
 οὐ θεός. εἰ μὴ γὰρ βίαι τὸ κακὸν
 ἐπεσπένει ἡ ψυχὴ, τάχα αὖτις
 τὸν θεὸν ἠπάσκει τὸν ἀναιτίως αὐ-
 τῷ συγχωρήσαντα βιασθῆναι.
 καίτοι εἰς τὸ κακὸν οὐ τὸ βίαιον
 τόλμων. κατὰ προαίρεσιν δὲ αὐτὸ
 αἰρουμένη, αὐτὴ αὖ αἰτία λέγοι-
 το δίκαιος. εἰ γὰρ λέγει τις, μηδὲ
 αὐτὴ συγχωρεῖν τὸν θεὸν ὀφείλει
 αἰρεῖσθαι τὸ κακόν, ἐν τῶν δύο λέ-
 γει ἡ ὅτι πεφυκῆσθαι αὐτῷ ποτε
 μὴ τὸ ἀγαθὸν αἰρεῖσθαι, ποτε δὲ τὸ
 κακόν, ἀναγκάζειν εἶναι μηδέπο-
 τε αἰρεῖσθαι τὸ κακόν. ἡ ὅτι ποι-
 αὐτῷ ἐχρῆν ὑποσῆσαι, ὥς μηδὲ
 πεφυκέναι ποτε τὸ κακόν αἰρεῖσθαι.
 ἀλλὰ τὸ μὴ πεῶπον αὐτόθεν ἄ-
 λογον. μάτῳ γὰρ ἡ αἰρεσις ἐφ'
 ἑκατέρου πεφυκῆσθαι ἐγένετο, εἰ μη-
 δέποτε ἐξελῶ αὐτῇ πρὸς ἑκάτε-
 ρον ἐνεργεῖν. ἀλλ' εἰς αἰρεσις οὐ
 ἐπὶ παρουσίᾳ ἀνάγκης· ἐναντίως
 γὰρ ἔχει πρὸς τῷ ἀνάγκῳ ἡ αἰ-
 ρεσις. ὅτι δὲ λέγει λόγος, πεῶ-
 πον μὴ ἐνοεῖται, ὅτι εἰς αἰρεσις· ἐπει-
 τα ὅτι συμβουλεύειν εἰσὶν, τῷ
 αὐτεξούσιον παντὶ τῆς αὐτοθε-
 λῶς καὶ ἀνὰ βίας ποτε μὴ τὸ
 ἀληθῶς ἀγαθὸν αἰρουμένῳ, ποτε
 δὲ τὸ φαινόμενον, ἀνελεῖν ὅτι τῷ
 ἑαυτοῦ naturam, quæ suapte voluntate & absque coactione, alias ve-

igitur mali causa, elata voce cla-
 mamus, nullius mali causam es-
 se Deum, propterea quod ma-
 lum facit animus libere atque ul-
 tro, non autem Deus. Nam si
 malum animus faceret coactus,
 fortassis aliquis accusaret Deum,
 qui eum sine causa cogi permisisset:
 ac ne malum quidem esset
 quicquam ab invito factum. Sed
 qui ultro & consulto aliquid sus-
 ceperit, ipse merito in causa esse
 videatur. Nam si quis dicat, ne
 permittere quidem illi debuisse
 Deum, ut malum amplecteretur:
 duorum alterum dicit: aut, cum
 eius natura sit, ut alias bonum,
 alias malum amplectatur, cogen-
 dum fuisse ne unquam malum am-
 plecteretur: aut ita fuisse conden-
 dum, ne eius natura unquam fer-
 ret ut malum amplecteretur. Ve-
 rum prius illud aperte absurdum
 est. Frustra enim delectus, qui
 nostrum opus est, fuisset factus,
 si illi nunquam licuisset in utram-
 vis agere partem. Imo ne dele-
 ctus quidem relinqueretur, ad-
 iuncta necessitate. Pugnante enim
 inter se delectus & necessitas.
 Quod autem ad alterum attinet,
 cogitandum est, nullum unquam
 esse malum optabile aut expeten-
 dum. Deinde suadere ista ra-
 tio videtur, liberam hanc ani-
 mi naturam, quæ suapte voluntate & absque coactione, alias ve-

rollen-

ἡσυχία, ἢ ὡς σὺν ἀγαθόν, ἢ ὡς μέγα
 πικρὸν ἔσται· καὶ ὡς λογίζεσθαι,
 πόσων ἀγαθῶν νομιζομένων ἐν τῷ
 κόσμῳ μεῖζον τε καὶ τιμιώτερον
 εἶναι ἀγαθόν ἢ αὐτεξούσιον. πάν-
 των γὰρ τῶν ὑπὸ σελήνῃ ὑπερέχει
 τῆτο. καὶ εἰς αὐτὸν φύσιν ἢ
 ζῶον ἀλογονόπονιον γενέσθαι μάλ-
 λον ἢ ἀνθρώπου. πῶς ἔνι ἐμελλε,
 τῶν ἐλαττοῦν ἀγαθῶν ὑπὸ θεῶν πα-
 ρεχομένων, τὸ μεῖζον ἐκείνων μὴ
 παρὰ γενέσθαι; ἔπειτα, ὅπερ εἰρη-
 νικὴ καὶ ὑπερτερὸν, ἀναιρεμένης
 δὲ τῶν ὄντων τῆς ἐφ' ἑκάτερου
 ῥοπῆς τῶν ψυχῶν, ἀνάγκη καὶ τὰς
 πολυτιμύτας ἀνθρωπίνας ἀρετὰς
 σωματικαῖς εἶναι, καὶ τὸ εἶδος ὅλον
 τὸ ἀνθρώπινον. ἔτι γὰρ ἐστὶν ἐπι-
 φροσύνη, καὶ δικαιοσύνη ἀνθρω-
 πίνη, εἰ μὴ καὶ παρὰ τὴν φύσιν πέ-
 φυκεν· ἀπερίτρεπτον ὃ ἔσται, ἀγ-
 γελικῆς ἀνὴρ, ἢ θεῖα, σὺν ἐπι-
 ἀνθρωπίνῃ. Ἐκ δὲ τούτων τῶν λόγων, ἀ-
 νανγκία δεικνύται ἡ παρὰ φύσιν, καὶ
 τὸ κατ' αὐτὴν λεγόμενον κακόν,
 ἢ περὶ αὐτῆς σὺν ἀνὴρ ἡλ-
 θον εἰς τὰ ὄντα αἱ ἀρεταὶ ἀνθρώ-
 πιναι, εἰ δὲ τὸ εἶδος ὅλως ἔστι ἀνθρώ-
 πιν. Ὡς τε καὶ ὑπὸ θεῶν λέγειν, πα-
 ραχθῆναι τι παρὰ φύσιν κα-
 τὰ τὴν φύσιν ἀναγκασίαν· ἐστὶ περὶ
 τῶν πᾶσιν ἀγαθῶν τῶν πα-
 ρατρεπέων πεφυκότων ὑπόστασιν, ἢ
 ἀνὰ καὶ λέγειν αἶπον αὐτὸν νομίζου-
 το δικαίως, καὶ τὸ ἴατρον εἶπεναι τὰ
 ὀπτημάτα, καὶ τέμνοντα τὸ σῶμα καὶ
 χρίοντα, καὶ ὀπτικόντα τὸ μόριον,

tollendam, aut ut non bonum, aut
 ut magnum malum: neque reputat,
 quot rebus quæ in mundo bonæ
 habentur, & maius & honorabilius
 bonum sit libertas voluntatis. Om-
 nibus enim hæc quæ sub Luna sunt
 antecellit. nec quisquam est, qui
 aut brutum pecus aut stirps esse
 mallet quam homo. Cum igitur
 minora bona Deus suppeditasset,
 an non & id quod illis maius est,
 suppeditandum erat? Deinde &
 hoc supra dictum est, sublata è re-
 rum natura propensione animo-
 rum in utramque partem, ornatif-
 simas etiam hominum virtutes una
 tolli esse necesse, & totam formam
 humanam. Neque enim iustitia
 & temperantia humana restabit,
 nisi etiam perverti animus possit.
 Quod ni ita esset, angelicus esset,
 aut divinus, nec iam humanus. Hac
 itaque ratione ostenditur, aversio-
 nem à bono, & quod secundum
 eam malum dicitur, esse necessa-
 rium, quod absque iis nec huma-
 næ virtutes, nec ipsa etiam hominis
 forma in rerum natura exstitisset.
 Quapropter etiam si aliquis à Deo
 productam dixerit aversionem istam
 à bono, quatenus ad tot bona quæ
 natura perverti queunt, constituen-
 da necessaria est: mali auctorem di-
 cere Deum iure non putabitur.
 Nam & medicum abscessus putre-
 facientem, & corpus urentem & se-
 cantem, & partes abscindentem,

ἔδεις νόσιν λέγει πηλικόν, ἀλλ' ὑ-
 γίειαι· ἐπειδὴ ἀδωάντων ἡ χωρὶς
 τῶν ἐκείνου ὑγιαίνοντων ἄν-
 θρώπων. ἀλλὰ καὶ ἡ θεία δίκη, τὸ
 τιμωρὸν εἶδ' ὅτι τῆς δικαιοσύνης, τὸ
 ὑπὸ τῆς καὶ αὐτὸν τὰ πάντα τῆς
 ψυχῆς, μέχρι πνός τοῖς ἐπὶ ἐπείγει,
 ἀλλ' τὸ μὴ διωκόμεναι ἄλλως ἰαθῆ-
 ναι, εἰ μὴ ἐνεργήσῃ πῶτον ἢ παλαιά-
 κης ἢ ἐνίοτε κατὰ τὴν μακροθυμίαν αὐτῆς
 ὀρεξῆν. διὸ καὶ οἱ παιδαγωγῶν-
 τες καλῶς ἔχουσι μέχρι παντός ἐναν-
 τιστάμενοι ταῖς τῶν παίδων ὀρέξε-
 σιν, ἀλλ' ἐνδιδάσκει πολλάκις, καὶ
 συνεργάζουσιν ἐνίοτε, ὥς μὴ διω-
 κόμενης τῆς ψυχῆς ἐκείνης ἐξεμέσαι
 τελῶς τὰ παιδῶν πάντα, εἰ μὴ ἐν-
 ενεργήσῃ ποτὲ κατὰ ταῦτα, καὶ κο-
 ρεῖται τῆς ἐνεργείας· καὶ ἔτε τὸν
 παιδαγωγὸν τῶν, ἔτε τὴν θεῖαν
 δίκην κακοῦ λέγοντες αἰτίαν, ἀλλ'
 αἰατοῦ, διότι ἡ αἰατοῦ ἕνεκα γί-
 νεται· καὶ γὰρ τὰ πρὸς σωφροσύ-
 νην τείνεται ὑπὸ τῆς δίκης, σω-
 φρονικά λέγοντες, καὶ τὰ πρὸς ὑ-
 γίειαν ὑγιεινά· πάντα ἢ πεῶς εἰ-
 δοποιεῖται τῷ τέλει, ἔνεκα γίνε-
 ται. Ὡς τε ὁ θεὸς ἡ ἀναγκάς τῆς
 ἀφαιρέσεως εἰ γίνονται πως αἴτιον,
 οὐκ ἂν λέγοιτο δικαίως αἴτιον εἶ-
 ναι κακοῦ. πῶς ἢ καὶ αὐτὴ ἡ ἀ-
 ναγκάς τῆς ἀφαιρέσεως αἴτιον, ἀ-
 ξιον ἰδεῖν· ὅτι ἔχουσιν αὐτὸς ἐνεργῶν
 τὴν ἀφαιρέσιν, μὴ γέναιτο,
 ἀλλ' ὥς ἐνδιδόντες τῷ αὐτεξουσίῳ
 τὸ ποιῶν τῆς ψυχῆς, ἵνα καὶ χω-
 ρῇ ἐν τῷ παντί τὸ ποιῶν εἶδ' ὅτι

nemo auctorem morbi, sed sanita-
 tis potius quisque auctorem dicit,
 quod sine his illi homines curari
 non potuissent. Atque etiam di-
 vina VINDICTA, ultrice iustitiæ
 suæ parte, quæ & permittit & au-
 get aliquantisper affectus, eatenus
 progreditur, quatenus aliter curari
 non poterant, nisi prius interdum,
 aut læpius etiam insanix appeti-
 tioni morem gessissent. Quæ cau-
 sa est, cur etiam boni pædagogoi non
 omnibus puerorum cupiditatibus
 adversentur, sed sæpe conniveant,
 interdum etiam obsequantur: qua-
 si animus ille, huiusmodi affectus
 non plane possit evomere, nisi
 aliquando iis obsecutus fuerit, &
 ipsa actione saturatus. Neque ve-
 ro pædagogum vel divinam vindic-
 tam mali dicimus esse causam, sed
 boni, quod boni causa ista fiant.
 Etenim quæ studia ad modestiam
 pertinent, modesta: & quæ ad sani-
 tatem, salubria dicemus. Omnis
 porro actio fine, cuius causa susce-
 pta fuit, informatur atque perfici-
 tur. Itaque Deus si necessariæ a-
 versionis à bono aliqua ex parte
 causa esset: merito causa esse mali
 dici non posset. Quomodo au-
 tem ipsius necessariæ aversionis à
 bono sit auctor, considerandum
 est. Neque enim ipse aversionem
 facit; (absit hoc:) sed liberæ volūta-
 ti eam facultatem dedit, ut & hoc
 genus in universitate rerum locum

ἔχει,

ἔχη, καὶ τὰ ἀγαθὰ παύται ὑποστῆ, μὴ
 διαμύμνα χωρὶς τῆς ἀφροσύνης ὑ-
 ποστῶμαι. αἵτις οὗ ἡ κυρίως ἐστὶ τῆς αὐ-
 πεξίας τούτης ἐπίστας ἀγαθῆς ἔσσης, καὶ
 πολλῶν ἀγαθῶν ἢ ἐν τῷ κόσμῳ τι-
 μωτέρας. ἥς ἐνέργεια παθητική ἐστιν
 ἡ ἀφροσύνη, θελήσης, καὶ οὐκ ἀναγ-
 καζομένης. Ὅτι τῆς ἀγαθῆς ἐστὶν ἡ αὐπε-
 ξία οὗ αὐτὴ ἐπίστα καὶ ἀφροσύνη πε-
 ραί ποτε πέφυκε, δι' ἧλον οἶμαι. καὶ
 οἱ τὸ ἀρχὴν τῆς κακῆς πθέντες, διὰ τὸ το
 ἀναίτιον τῆς κακῆς τὸν θεὸν ὁποφαίνειν
 λέγουσι. καὶ γὰρ ἐστὶ καὶ μόνον ἀφροσύνης
 τὸ ψυχρὸν ὑπὸ τῆς θεῆς λέγοντες, ἀλλὰ
 ἐμέτερον αὐτῶν ἢ μέτερον τῆς θεῆς κομ-
 παζόντες εἶναι, πεφυκίαν αὐτῶν κα-
 κῶδες ἀφροσύνας, εἴτε ἐν κατὰ
 προαίρεσιν αὐτῶν κακῶδες λέγου-
 σιν. ὅπερ ἀκολουθεῖ τοῖς λέγουσιν ἐφ'
 ἡμῶν εἶναι τὸ νικῆσαι τὸ κακόν, ἢ ὑπ'
 αὐτῶν ἡττηθῆναι, καὶ διὰ τὸ καὶ δι-
 κας ἀπαιτεῖσθαι τὸν ἡττημένον, καὶ
 ἀμοιβῶν ἀξιῶσθαι τὸν νικῆσαντα. ταῦ-
 τα γὰρ λέγοντες, οὐκ ἐφιστάνουσιν ὁμῶς,
 ὅτι τέποις ἀδιώκτον συνάδειν τὸ ἐ-
 ξῶθεν ὡς εἶδος πρὸς τὸ κακόν τὸ ψυ-
 χρὸν. ἀπλῶς δ' ἐν εἴτε κακῇ προαι-
 ρέσει αὐτῶν κακῶδες λέγουσιν, εἴτε
 ἐξῶθεν ὡς ἐμὴν, πεφυκίαν πάντως
 κακῶδες, κακῶδες τῇ. εἰ γὰρ μὴ ἐ-
 πεφύκει, οὐκ ἂν ἐκακώθη. ποιεῖν,
 εἴτε τὸ πρῶτον ἀγαθὸν κακῶδες
 λέγουσιν, ἐπεὶ μηδὲ πέφυκεν ὅλως,
 εἴτε τὰ ἄλλα ἀγαθὰ τὰ προσηχῶς
 αὐτῶν σωόντα, τῶν μητέρας τῆς ζωῆς,
 ὡς λέγουσι, καὶ τὸν δημιουργόν, καὶ
 οὐδ' ἐκεῖ αἰῶνας. ὥστε καὶ ἐπι

haberet, & tot bona efficerentur,
 quæ sine averfione ista effici non
 possent. Proprie autem auctor est
 liberæ istius naturæ, cum bona sit,
 & multis mundi bonis pretiosior.
 Cuius actio passiva est averfio, vo-
 lentis, & non coactæ. Bonam au-
 tem esse liberam istam naturam,
 etsi aliquando etiam perverti po-
 test, constare opinor: & qui mali
 principium statuunt, eo ipso Deum
 mali auctorem se negare affir-
 mant. Hi enim cum non modo
 condi animum à Deo dicant, sed
 etiam partem eum aut membrum
 esse Dei iactitent: talem tamen eum
 esse perhibent, qui malus fieri pos-
 sit, & consulto malus fiat. Sic enim
 eos dicere par est, qui in nobis si-
 tum esse dicunt, aut vincere ma-
 lum, aut ab eo vinci, propterea que
 & victum pœnis & victorem præ-
 miis affici. Quæ cum dicunt, non
 expendunt, cum his externam ani-
 mi ad malum impulsione co hæ-
 rere non posse. Omnino igitur si-
 ve consulto perverti animum di-
 cunt, sive externa impulsione: eo
 utique malus fit, quia natura eius
 hoc ferebat Quod ni ita fuisset, non
 malus evasisset. Proinde neque pri-
 mum bonū depravari dicunt, quod
 id eius natura prorsus respuat: ne-
 que cætera bona cum illo proxime
 coniuncta, ut quam matrem vitæ
 vocant, & opificem, & illius loci se-
 cula. Quamobrem etiam hi, qui

πρὸς φύσιν κακὴν εἶναι τὴν ψυχὴν
 ὑποὶ τῆς θεῆς παθεῖντες, ὅθεν τὸ μὴ κα-
 κὴν εἶναι καὶ ποιᾶν τὴν εὐσίαν, ἀλλ' αἰσ-
 θῆναι, καὶ λέγουσιν αἰτιᾶν τὴν κακὴν τὸν
 θεὸν εἶναι. Ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς τῶν κα-
 κῶν ὑποστάσεως, ἀρκεῖται τὰ εἰρη-
 μβία πρὸς τὸ παρόν. λοιπὸν ὅτι καὶ τὴν
 ἐκ ἐπικτῆτος ῥῆσιν ὑποκρίσασθαι, καὶ
 ἰδεῖν, ὅπως τὰ ὅθεν ποσῶν εἰρημβία,
 περὶ τῆς κακῆς, δι' ὀλίγων ἡμῖν αὐτὸς
 συλαβῶν ἐπεδείξατο. Τῆς γὰρ τῶν ἡ-
 θῶν διαγωγίας περὶ καὶ αἵρεσιν καὶ αἰ-
 μαθῶ καὶ τῆς φύσεως καὶ κακῆς καταγνω-
 μῆς, ἀναγκαῖον ἡμῖν ὑποδείξαι τὴν
 φύσιν καὶ κακῆς καὶ νοσηρῆς πᾶσι
 καὶ γὰρ ἐστὶ πᾶσι, καὶ οὐκ ἐστὶ, παρὰ πόσιν
 εἶναι καὶ εἶναι ὑποστάσις. διὸ καὶ φύσιν
 τελείως, ὅτι πρὸς ἡγεμονίαν ὑποστᾶσιν
 οὐκ ἔχει. καὶ διὰ τὴν εὐδὲ ἐστὶ πᾶσι αἰ-
 ρετή, καὶ εὐδὲν ἐστὶ σκοπὸς τῶν ποιῶν.
 καὶ γὰρ τῶν οἰκοδόμων τῶν καὶ οἰκίαν οἰκο-
 δομεῖν, σκοπὸς ἐστὶ καὶ τέλος ἡ οἰκία.
 δι' ἡμῶν οἰκοδομεῖ, καὶ τῶν πεκτινῶν ἡ θύ-
 ρα δι' ἡμῶν πεκτινῶν. εὐδὲν ὅτι καὶ κακῆς
 ἐνεκα ποιῶν. Καὶ ἐστὶν ὅτι ἐκ ἐπι-
 κτῆτος συλλογισμὸς ἐν βραχυῖ ποιεῖ-
 ται. τὸ κακὸν δὲ ποτευχία σκοπὸς ἐ-
 στί. τὸ γὰρ πρὸς ἡγεμονίαν κατὰ φύσιν
 ἐν τῷ κόσμῳ γινόμενον, σκοπὸς ἐστὶ τῶν
 ποιῶν, καὶ τέλος ἡ ὑποκρίσιν αὐ-
 τῶν, καὶ ὅταν γένηται, τυγχάνει τῆς
 σκοποῦ ὁ ποιῶν. εἰ γὰρ τὸ πρὸς ἡγε-
 μονίαν κατὰ φύσιν ἐν τῷ κόσμῳ γι-
 νόμενον οὐκ ἐστὶν δὲ ποτευχία σκοποῦ,
 (ὑποκρίσιν γὰρ ἐστὶ), τὸ ὅτι κακὸν ἀ-
 ποτευχία σκοποῦ ἐστὶ. διήλυνον ὅτι τὸ
 κακὸν εὐ γίνεται πρὸς ἡγεμονίαν ἐν τῷ

animum à Deo talem esse condi-
 tum perhibent, ut perverti posset:
 quia talis natura non mala, sed bo-
 na sit: non dicunt mali causam esse
 Deum. Sed hæc hæctenus, de na-
 tura & ortu malorum. Reliquum
 est ut Epicæti verba consideremus,
 & videamus, quemadmodum is ea
 que nos fuisse persecuti sumus, com-
 pendio perstrinxerit. Cum enim
 disciplina morum in amplectendis
 bonis & declinandis malis verfe-
 tur, necesse fuit ostendere, natu-
 ram mali esse mirabilem. Nam ali-
 quo modo & est & non est, cum ac-
 cessio quædam rei sit, non ipsa res:
 eaque de causa prorsus fugienda
 est, quod principalem essentiam
 non habet: proptereaque à nemi-
 ne expetitur, nec ullius actionis fi-
 nis est. Nam eius qui domum con-
 struit, scopus & finis est domus, ob-
 quam ædificat: & fabro ianua, pro-
 pter quam fabricat. Mali autem
 causa nihil geritur. Est igitur Epi-
 cæti ratiocinatio breviter huius-
 modi: Malum, aberratio à scopo
 est. Quod enim principaliter in
 mundo fit, scopus est eius qui facit:
 & finis illius adeptio. Quod cum
 fit, attingit scopum is qui facit. Si
 igitur id quod præcipue spectatur,
 & secundum naturam in mundo fit,
 non est aberratio à scopo; (nam ad-
 eptio potius est:) malum vero est
 aberratio à scopo: malum non præ-
 cipue spectari, consultoq; in mundo

κῆσµα.

κέρσῳ. Καὶ ὅτι μὲν ὁποῦν χάρις σκο-
 πῆ ἐστὶ τὸ κακόν, δῆλον ἐκ τῶν παρὰ
 αὐτῆς ῥηθέντων. σκοπὸν γάρ ἡς θέ-
 μῳ ὡς ἀγαθὸν τὴν ἡδονὴν, πᾶσι δὲ
 ἐπ' αὐτῇ ὡς ὀπὶ ἀγαθόν, ἥτοι ἐπι-
 τεύχει αὐτῇ βέλους ταχυτέρον τῇ γε
 φαντασίᾳ· καὶ μὴ ὀπτιχῶν ἀγα-
 θῶ, ἀλλὰ παρὰ πᾶσας αὐτὸ, ἢ παρὰ
 τσαπείς ἐπ' αὐτῇ, δηλονότι ὁποῦν γυ-
 χάνει ὁ σκοπὸς κακῶς μὲν. Ὅτι
 ὅ τὰ προσηγουμένως ἐν τῷ κόσμῳ γι-
 νόμενα σκοπὸς γίνεται ὁ ποιοῦν, καὶ
 τέλος ἡ ὀπτιχία αὐτῶν, δῆ-
 λον ἐξ ὧν εἶπον παρὰ ὁ οἰκδομοῦ καὶ
 ὁ τέκτονος. πᾶν γὰρ τὸ γινόμενον
 σκοπὸς ὁ ποιοῦν ἐστὶ, εἰς ὃν ὁπο-
 βλέπων, ὡς περὶ βέλους πᾶς αὐτῇ ἐν-
 εργείας ἐκτείνει ἐπ' αὐτόν· καὶ
 τέλος ἔχει τὸ ὀπτιχεῖν ὁ σκοπὸς.
 Εἰπὼν ὅτι ἔτι· ἔδὲ καὶ φύσις ἐν
 κόσμῳ γίνεται. Διὸ ὁ τῆς φύσεως
 ὀνόματι τὸ κατὰ φύσιν καὶ προση-
 γουμένως ὑφ' ἑαυτὸν ἐδήλωσε. Καὶ
 εἰπερ ὅτι ἡς ἐδέξατο τὸν συλλογι-
 σμὸν, τὴν ἐλάττωσαν παρὰ τὴν θείαν
 διὰ τοῦ, ὡς περὶ σκοπὸς παρὰ τὸ ἀ-
 ποτυχεῖν ἐπὶ τῇ. τὸ γὰρ σημαί-
 νει, ὅτι τὸ κακόν ὁποῦν χάρις σκοπὸς
 ἐστὶ· καὶ παρὰ τῶν πᾶσι μείζο-
 να τὴν λέγουσαν ὅτι τὸ προσηγου-
 μένως ἐν τῷ κόσμῳ γινόμενον οὐκ ἐ-
 σιν ὁποῦν χάρις σκοπὸς ὀπτιχία γάρ
 ἐστὶ· συμπέρεσθαι ἐπὶ γὰρ, ὅτι
 τὸ κακόν ἐ γίνεται προσηγουμέ-
 νως καὶ κατὰ φύσιν ἐν τῷ κό-
 σμῳ. Διὸ αὐτῇ ὅ καὶ ὡς συνημμέ-
 νον αἰνέσθαι τὸ ληφθῆναι ποιοῦν.

fieri constat. Malum autem esse
 aberrationem à scopo, ex iis, quæ de
 eo diximus, clarum est. Nam si
 quis sibi voluptatem tanquam me-
 tam & bonum proposuit, sagittas
 eo collimat, tanquam ad bonum:
 hoc est, sagitta ocus ad eam, animi
 certe quidem Impulsione, fertur.
 Qui si bono potitus non fuerit, sed
 ab eo frustratus aberrarit, utique is
 qui scopum non attingit, fit malus.
 Ea porro quæ in mundo præcipue
 spectantur, scopum esse eius qui fa-
 cit; & finem, eorum adeptionem: ex
 iis constat, quæ de ædificatore dixi,
 & fabro. Id enim omne quod fit,
scopus est eius qui facit: quem in-
 tuens, tanquā sagittas, ita suas actio-
 nes dirigit, eumque sibi finem pro-
 ponit, ut scopum attingat. Cum au-
 tem sic dixerit; Nec mali natura in
 mundo sit: naturæ nomine id intel-
 ligit, quod secundum naturam exsi-
 stit, præcipueque spectatur. Quod
 si quis sic acceperit ratiocinationē
 hanc, ut minor propositio sit: Quæ-
 admodum scopus aberrandi causa
 non ponatur, (hoc enim significat,
 malum esse aberrationem à scopo)
 prætermisssa maiore, qua negatur,
 quod in mundo præcipue specta-
 tur, esse aberrationem à scopo (ade-
 ptio cum sit;) conclusionē subiun-
 gat: malum non præcipue spectari,
 neq; hanc fieri secundum naturam
 in mundo. Potest etiā ut connexum
 efferri hæc propositio, hoc modo:

εἰ σκοπὸς ὡς τὸ δόπτυχον ἐπ' ἔργῳ,
καὶ φύσις ἐν κόσμῳ ἐπ' ὄντι· εἰ γὰρ ἐ-
γίνετο, σκοπὸς ἂν ἦ τῷ ποιῶντι ὡς
ὁ δόξα λαλῶν ἐποίει· σκοπὸς ἦ ὡς
τὸ φυγεῖν αὐτό· φθορὰν γὰρ τὸ κα-
κόν· ὥς τε ἐπὶ τὸ τυχεῖν, ἀλλὰ
ἐπὶ τὸ δόπτυχον αὐτὴ ἐπ' ἔργῳ· εἰ
ἔν σκοπῷ πρὸς τὸ δόπτυχον αὐτὴ ἐ-
πιθέτω, ἐδὲ καὶ φύσις ἐν κόσμῳ γί-
νεται.

Si scopus aberrandi causa non ponitur, mali natura in mundo non existit. Nam si existeret, scopus esset facientis, quem intuens faceret. Sed scopus est ut id fugiatur. Fugendum enim est malum. Quare non attingendi, sed aberrandi causa poneretur. Si igitur scopus aberrandi ab eo causa non ponitur, nec mali natura in mundo existit.

[illegible]

Si corpus quidem tuum aliquis obvio
scuique permetteret: indignaberis. Tu
vero, qui animum tuum cuilibet permit-
tas, ut si convicia tibi dixerit, perturber-
tur & mereat: non erubescis? *Quam-*
obrem cuiusque rei antecessionibus &
consecutionibus consideratis, sic eam ag-
gredere. Alioqui primum alacriter eam
suscipies, eorum nullo qua consequuntur
expenso: post autem, turpitudine aliqua
exorta, verecundaberis.

Κ Ε Φ. λ ε'.

C A P. XXXV.

ΜΕΛΙΣΣΟΙ Ο' ΛΥΜΠΑ ΝΙΚΗΤΑΙ· ΚΑ-
 ΓΩ ΝΗ ΤΟΝ ΘΕΟΝ· ΚΗΜΦΟΝ ΧΑΡΕΣΙΝ.
 ΑΙΔΑΪ ΣΚΟΠΕΙ ΤΑ ΚΑΘΗΓΕΜΕΝΑ, ΚΥ ΤΑ Α-
 ΚΟΛΩΘΑ· ΧΑΙ ΔΤΩΣ ΑΠΠΙ ΞΕΡΓΑ. ΔΕ
 Σ' ΟΥΤΑΚΕΙΝ, ΑΝΑΓΚΟΤΟΦΕΙΝ, ΑΠΕ-
 ΧΕΘΑΙ ΠΕΜΜΑΤΩΝ, ΖΥΜΝΑΖΕΘΑΙ ΠΡΟΣ
 ΑΝΑΓΚΩΝ, ΕΝ ΩΡΑ ΤΕΤΡΑΜΗΝ, ΕΝ ΚΑΥ-
 ΜΑΤΙ, ΕΝ ΦΥΧΕΙ, ΜΗ ΨΥΧΡΟΝ ΠΙΝΕΙΝ, ΜΗ
 ΟΙΝΟΝ, ΩΣ ΕΤΥΧΕΝ· ΑΠΩΛΩΣ, ΩΣ ΙΑΤΩ ΠΑ-
 ΡΕΔΕΔΩΚΕΝΑΙ ΣΑΥΙΝ ΤΩ ΘΠΙΤΑΤΗ, ΕΤΑΙ
 ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΩΝΑ ΠΑΡΕΡΧΕΘΩ. ΕΤΙ Δ' ΟΤΕ
 ΧΕΙΡΑ ΒΛΑΘΕΙΝ, ΣΦΥΡΟΝ ΓΡΕΨΑΙ, ΠΟΛ-
 ΛΩ ΑΦΗΝ ΚΑΤΨΠΙΕΙΝ, ΕΤΙ Δ' ΟΤΕ ΚΥ ΜΑ-

Vis Olympia vincere? Et ego medius
fidius. praeclarum enim habetur.
Sed considera quid antecedere, quid se-
qui soleat: atque ita rem gerendam susci-
pito. Oportebit te conservare ordinem,
edere ingratis, abstinere bellariis, exer-
ceri necessario & certo tempore, in aestu,
in frigore: non frigidâ bibere, non vinum,
nisi praesinito. Ad summam, tanquam
medico, sic lanista te tradas oportet: dein-
de in certamen descendere: aliquando
manum ledere, talum distorquere, mul-
tum pulveris deglutire, interdum flagris

πυγμάχῃαι, καὶ μετὰ ταῦτα πάντα
 νικηθῆναι. ταῦτα δῆσκειψάμεν, ὅ-
 τ' ἐν ἐπιθέλει, ἔρχεσθαι τὸ ἀθλῆν. εἰ
 μὴ μὴ, ὡς τὰ παιδία ἀναστροφῇσι.
 αὐτὸ μὲν παλαιὰς παίζει, νῦν ὃ
 μονομάχος, νῦν ὃ σκλίζει, εἴτα
 τραγωδῇ. ἔτω καὶ σὺ νῦν μὲν ἀθλη-
 τῆς, νῦν ὃ μονομάχου, νῦν ὃ ῥή-
 τωρ, εἴτα φιλόσοφου. ὅλη ἡ τῆ ψυ-
 χῇ, ὅθεν ἀλλ' ὡς πῶς ἡ παῖσαν
 θέαν ἐάν ἴδῃς, μιμῇ, καὶ ἄλλο ἐξ ἄλ-
 λου σοὶ ὀρέσκει. ὅ γ' οὐ μὴ σκέψῃς
 ἡλθεσθαι τῶν ἔργων, ὅθεν περὶ δόξας,
 αἰδ' εἰκῇ, καὶ κατὰ ψυχρὰν ἐπιθυ-
 μίαν. ἔτω θεασάμενοι τινες φιλοσο-
 φον, καὶ ἀκρόαυτες ἔτω τινὸς λέγον-
 τος, ὡς ὁ Σωκράτης λέγων! καί·
 τίς δὲ λέγει αὐτὸν ὡς οὐκ αἰνῶν; ἡ-
 λυσι καὶ αὐτοὶ φιλοσοφῆν.

Κ Ε Φ. λς'.

Ανθρώπε, πῶς τὸν δῆσκειψαι, ὅ-
 ποῖόν ἐστι τὸ πᾶν μα. εἴτε καὶ πῶς
 σεαυτῷ φύσιν κατὰ μαθε, εἰ διώσασαι
 βασιλείαν. Πένταθλον εἶναι βάλει, ἡ
 παλαιότης; ἴδε σεαυτῷ ὅτ' ἐν βραχί-
 νας ὅτ' ἐν μηρῶς, πῶς ὅσ' ἐν κατὰ
 μαθε. ἄλλο γ' οὐ πρὸς ἄλλο πείθεται. Δο-
 κεῖς, ὅτι ταῦτα ποιῶν, ὡς αὐτῶς διώ-
 σαι ἰδοίην, ὡς αὐτῶς πίνειν, ὁμοίως
 δυσαρρεῖν; ἀρχὴ πνῆσαι δέ, πονῆσαι,
 ὅσοι τῶν οἰκείων ἀπέλθῃν, ὅσοι πα-
 ρείναι κατὰ φρονηθῆναι, ἐν παντὶ
 ἡ πῶν ἔχῃν, ἐν τιμῇ, ἐν δόξῃ, ἐν δι-
 κῇ, ἐν πειθαρχίᾳ πάντι. Ταῦτα δῆ-
 σκειψαι, εἰ θέλεις ἀντικαταλλάξασθαι
 τῶν ἀπαθείων, ἐλπίδας, αἰτα-

cadi, & vinci post hac omnia. His om-
 nibus consideratis, pugilum certamen
 suscipe, si lubet adhuc. Sin minus, ut
 pueri resiliēs: qui nunc pugiles ludunt,
 nunc tibicines, nunc gladiatores: iam
 tuba canunt, iam tragœdiās represen-
 tant. Tu quoque sic, nunc pugil, mox
 gladiator, postea orator, demum philoso-
 phus: toto autem animo nihil. Sed ut
 simius, quicquid spectaveris, imitabere,
 atque aliud ex alio adamabis. Nec enim
 suscepta cogitatione quicquam es aggres-
 sus, aut explorasti prius: sed temere,
 appetitus levitatem secutus. Sic ali-
 qui philosopho spectato, & audito ali-
 quo dicente sic: Quam recte dicit Socra-
 tes! &, Quis ita differere potest
 ut ille? ipsi etiam philosophari vo-
 lunt.

C A P. XXXVI.

Homo, primum considera, cuius-
 modi sit res: deinde naturam quo-
 que tuam, eamne ferre queat, explora.
 Quinquercio esse vis, aut palastrita? bra-
 chia tua intruere, femora & lumbos con-
 sidera. nam aliud alio natura pertinet.
 Putasne te hac aggreffum aque posse ede-
 re, aque bibere, aque fastidire? Vigi-
 landum est, laborandum, à tuis receden-
 dum: à puero contemni, in omnibus
 deteriore conditione esse, in honore, in
 magistratu, in iudicio, in negotio quo-
 libet oportebit. Hac considera: re-
 cumque statue, an his rebus redime-
 re velis animi tranquillitatem, liber-
 tatem.

εραξίαν· εἰ δὲ μὴ, πρόσθε, μὴ, ὡς τὰ
παῖδια, νῦν φιλοσοφῶ, ὕστερον δὲ
τελώνης, εἴτα ῥήτωρ, εἴτα δὴ πῶ-
σθαι· Καί ποτε γὰρ. ταῦτα οὐ
συμφωνεῖ· ἓνα σε δεῖ ἀνδρεῖον, ἢ
ἀγαθόν, ἢ κακὸν εἶναι· ἢ τὸ ἡγε-
μονικόν σε δεῖ ἐξεργάζεσθαι τὸ σαυ-
τῆ, ἢ τὰ ἑκτός· ἢ πᾶσι τὰ ἔσω φι-
λοπεχεῖν, ἢ τὰ ἔσω· τυτέσιν, ἢ φι-
λοσόφῃς τῶν ἐν ἐπέχειν, ἢ ἰδιώταις.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

Πολλὴν δόξαν ἐποίησεν ἡ σύγκρι-
σις δὲ δὴ πῶς ἐπὶ τῷ αἵματι πρὸς
ἐμὲ δὴ πῶς ἐπὶ τῷ αἵματι, καὶ δὲ σώματός μου
πρὸς τὸ ψυχρὸν μου. χεῖρον γάρ ἐστιν
ὅφ' αὐτῆς βλάβης ἢ περὶ τῶν αἵματι.
εἰ γὰρ μάλλον δυχεραίνωμαι ὑπὸ φί-
λων βλαπτόμενοι, ἢ ὑπὸ τῶν τυχερίων,
ὅφ' ἢ φαντασίαν τὴν οἰκειότητι καὶ τὸ
παρ' ἐλπίδα συμβαίνειν, πολὺ ἀν-
ώτερον εἴη τὸ αὐτὸν αὐτὸν βλάπτειν.
καὶ εἰ δὲ σώματι βλαπτόμενος δυχε-
ραίνωμαι, πολὺ μάλλον ἐδὲ δυχεραί-
νειν, τὸ ψυχρὸν ἡμῶν. εἰ δὲ τὸ μὲν, ἄλ-
λον πᾶσι δὴ πῶς ἐπὶ τῷ σώματι ἡμῶν
τῷ ὑποαντῶν, ἢ μὴ δὴ πῶς ἐπὶ τῷ σώματι, ὅφ'
ἐστιν ἐφ' ἡμῶν· τὸ δὲ ἡμῶν δὴ πῶς ἐπὶ τῷ σώματι
γνώμην ἡμῶν τῷ τυχερίῳ, ἵνα, εἰ ἂν
ἐκείνῃ τοιοῦτο ἦ, ἢ ὑβρίζῃ, αὐτὴ
παρεχθῇ, ἢ συγχυθῇ, ἢ μὴ δὴ πῶς ἐπὶ
τῷ σώματι πᾶσι ἐφ' ἡμῶν ἐστιν ἀμφό-
τερον αἰσχυρὸν ἀξιόν, τὸ δυχεραίνωμαι
μὲν τὸ μῆτε ἐφ' ἡμῶν ὅν, μῆτε εἰς ἡ-
μῶν γινώσκον κακόν, ἐκδοῦναι ἢ ἐ-
κόντας τῷ ἡμετέρῳ κακῷ, ἐφ' ἡμῶν
ὅν μὴ ἐκδοῦναι. Καὶ καλῶς οὐκ εἶπεν·

tatem, constantiam? Sin minus, vide, ne,
ut pueri, nunc philosophus, mox publica-
nus, post orator, denique Caesaris procu-
rator fias. Ista non consentiunt: unum te
oportet hominem, eumque vel bonum
vel malum esse: aut exercenda tibi ratio
et mens est, aut res externa excolenda:
aut in internis elaborandum, aut in ex-
ternis: hoc est, aut philosophi tuendus lo-
cus, aut hominis plebii.

COMMENTARIUS.

Comparatio ista alterius per-
mittentis, cum eo qui ipse per-
mittit, & corporis cum animo, rem
valde illustrat. Deterius enim est à
semet ipso lædi, quam ab alio. Nam
si amicis offensi magis succensemus
quam aliis, cum ob cogitationem
familiaritatis, tum quod præter ex-
pectationem id nobis accidit: mul-
to absurdius erit à semet ipso lædi.
Si corporis læsionem ægre ferim-
us: multo molestius ferendæ
erant animi læsiones. Iam, si nostri
arbitrii non est, an alius aliquis
corpus nostrum cuivis obvio per-
mittat nec ne, hoc vero in nobis si-
tum est, an permittamus nec ne
cuivis animum nostrum, ut, si ille
convicium aut contumeliam fece-
rit, perturbetur & confundatur: u-
trunque pudendum est, & id ægre
ferre quod neque in nostra potesta-
te, neque nostrum malum est: & id
malum in nos admittere quod vi-
tare ac propulsare licuisset. Recte
δυχε-

θυγατρὶν εἰς τὴν ἐνεκα διότι θυγα-
 τρὶν ἐξ ἀνακτῶν ἐφ' οἷς ἄλ-
 λοι ποιεῖν εἰς ἡμᾶς κακῶς αἰχμω-
 μεθα ἢ ἐφ' οἷς αὐτοὶ ποιεῖν εἰς ἄλ-
 λους· ἐπ' ἢ μάλλον αἰχμώεσθαι χρὴ
 εἰς αὐτούς· καὶ ἐπ' ἢ μάλλον εἰς ἐφ'
 ἡμῖν ἢ τὸ μὴ ποιεῖν. αἰχμώεσθαι ἢ ὁ
 σπυλαιδὸρ μὲν· ἢ αἰχμῶς· κατὰ
 παρὰ τὴν οἰκίαν αἰχμωμάτων.
 τί δ' ἂν εἴη αἰχμῶν τῶ μὴ δύναν-
 οσθαι τῆς παρὰ τὴν οἰκίαν ἐνεργῶς συγ-
 κρίσεως ταύτης πᾶς ἀφ' ὧς εἰς ἡ-
 δεῖν;

Κ Ε Φ. λζ'.

Τὰ καθήκοντα, ὡς ὅτι πάντες ταῖς
 χάσεσι παρὰ μετρεῖται. Πατήρ
 ἐστίν· ὑπαγορεύεται, ὅτι μελεῖσθαι,
 παρὰ χωρεῖν ἀπάντων, ἀνέχεσθαι λοι-
 ποῦνται, παύονται. Ἀλλὰ πατήρ
 κακός ἐστι. μὴ τι ἐν πρὸς ἀγαθὸν πα-
 τέρα φύσει ὡκεῖται; οὐκ· ἀλλὰ
 παρὰ πατέρα. Οἱ ἀδελφὸς ἀδελφεῖ;
 τίθει τοιαυτὴν πλὴν πρᾶξιν πλὴν σεαυ-
 τῷ παρὰ αὐτὸν, μηδὲ σκοπεῖ τί ἐκεί-
 νῳ ποιεῖ, ἀλλὰ τί σοι ποιῆσαι κα-
 τὰ φύσιν, ἢ οὐ ἔχει παρὰ χάσεις. οὐ
 γὰρ αὐτῷ ἐβλάψεν, ἀν μὴ σὺ θέλῃς.
 τότε ἢ ἐστὶν βεβλαμμένῳ, ὅταν
 ὑπολάβῃς βλάβησθαι. Οὕτως ἐν
 ὅτῳ ἢ γέγονται, ὅτῳ ἢ πολὺται, ὅτῳ
 ἢ εὐτυχῶν, τὸ καθήκον διεξέρχεται; εἰς
 ταῖς χάσεσι ἐδίχης θεωρεῖν.

autem verbo succensendi abstinuit.
 Succensemus enim & indignamur
 ob ea mala, quæ nobis alii faciunt:
 eorum vero nos pudet, quæ in
 alios ipsi admittimus. Magis vero
 erubescendum si nos ipsos viola-
 mus: eoque magis, si id cavere no-
 bis licuisset. Erubescit autem is, qui
 turpitudine suorum peccatorum,
 quæ ultro fecit, agnoscit. Quid ve-
 ro turpius, quam non posse propo-
 sitæ illustris comparationis huius
 discrimina perspicere?

C A P. XXXVII.

Omnia officia in universum, mutuis
 affectionibus sunt metienda. Pa-
 ter est? precipitur, curam eius agendam,
 cedendum ei in omnibus: si convicie-
 tur, si verberet, ferendum esse. At pa-
 ter malus est. Nunquid igitur natura
 cum bono patre coniunctures? Non, sed
 cum patre. Tu igitur munus tuum er-
 ga ipsum tuere, nec quid ille agat confi-
 dera: sed quibus rebus agendis tuum
 institutum natura futurum sit consen-
 taneum. Te enim alius non ladet, nisi
 ipse velis. Tum autem latus eris,
 cum te ladi existimaris. Sic igitur
 vicini, sic civis, sic imperatoris offi-
 cium invenies, si mutuas affectiones spe-
 ctare consueveris.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

COMMENTARIUS.

Καθηκόντα ἐστὶ τὰ γινόμενα κατὰ τὰ ἡκόντα ἢ ὑποβόλονται· ἢ καὶ ἀξίαν περιέχοντα ἐκάστους· καὶ ταῦτα ἐστὶ τὰ τῆς δικαιοσύνης ἔργα τῷ ὅλῳ δρετῷ περὶ ἐκείνης. ἐστὶ γὰρ δικαιοσύνη, ἡ μὲν ἀντιδημιουργὴ πρὸς τοὺς ἀλλοὺς δρεῖας, ἡ δὲ πᾶσας ἐν ἑαυτῇ συλλαβεῖσα. δικαιοσύνη γὰρ ἐστὶ τὸ τὰ καὶ ἀξίαν ἐκάστους δοτιδόναι. διὸ καὶ ἡθικὴ διαγωγή καὶ ἡ πολιτικὴ περὶ τὰ καθήκοντα ἀναστέφονται· ἡ μὲν δικαιοσύνη ψυχῆς ὄσα, καὶ τὸ καθήκον ἐκάστου τῶν μερῶν τῆ ψυχῆς ἀφορίζουσα, ἡ δὲ δικαιοσύνη πόλεως, καὶ αὐτῇ τῇ πόλεως μερῶν ἐκάστου πρὸς ἀξίαν ἀποδίδουσα. παιδίδοντας πίνω τὸν ἀκροατῶν δὲ τῶν περὶ τὴν πᾶσαν γαλματῶν, ἐκ αὐτῶν περὶ τὰ καθήκοντα γινόμενων, ἐν τῷ δὲ λοιπὸν αὐτῶν τῇ τέχνῃ τῇ περὶ τὰ καθήκοντα περὶ δίδουσι, πῶς ἐστὶν διρίσκειν τὰ αὐτὰ καὶ ἐργάζεσθαι· καὶ ἀπερὶ ἀλλοῦ δὲ πολυσίχων περὶ αἰματειῶν συνάταξαν, οἱ μὲν περὶ τῇ ἐν ποῖς περὶ κληκτοῖς καλῶν, ὡς περὶ Νικόλαος ἐ Δαμασκηνὸς, ταῦτα ἐστὶ ἐν ὁλίγοις στίχοις μὲν διλογικῆς ἐμφάσεως, καὶ ἐνεργείας κινήσεως τοῖς ψυχῆς, περὶ δὲ δίδουσι. Ταῦτα δὲ τὰ καθήκοντα ἐστὶν, ὡς καθόλου εἰς μέρη διελείναι αὐτὰ, τὰ μὲν πρὸς ἀνθρώπους, καὶ ὅλους πρὸς τὰ ὅμοια· τὰ δὲ πρὸς τὰ κρείττονα· τὰ δὲ πρὸς τὰ χείρονα· τὰ δὲ ἴσως καὶ πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς. καὶ τῶν δὲ ἐκάστην πολλὰς ἔχει

Officia sunt ea quæ fiunt ut de-
cet & convenit, & quæ quo-
que digna sunt : & hæc eius iustitiæ
munera sunt quæ omnem virtutem
continet. Est enim iustitia, quæ ab
aliis virtutibus distinguitur.

*Est & quæ reliquas in se complectitur
omnes.*

Nam iustitiæ est, suum cuique tri-
buere. Quare & disciplina mo-
rum, & civilis facultas in officiis
versatur. Iustitia, cum est animi gu-
bernatrix, cuique animi parti suum
officium præscribit. Iustitia civi-
tatis moderatrix, & ipsa cuius rei-
publicæ parti id tribuit, quo quæ-
quæ digna est. Cum igitur superio-
ribus præceptis, quæ & ipsa ad of-
ficia pertinent, auditorem erudie-
rit: hic ei nunc artem tractandi
officii & rependiendi & præstandi
tradit. Quæque alii prolixis volu-
minibus tractarunt, cuiusmodi
sunt libri de Officiis, & de interio-
re pulcritudine, quale opus Nico-
laus Damascenus edidit : ea hic
paucis versibus ita graviter & lucu-
lente, ut motum animis afferat, per-
strinxit. Officia porro, ut in univer-
sas partes tribuantur, partim sunt
adversus homines & similes, partim
adversus præstantiores, partim ad-
versus deteriores, partim etiam
fortassis adversus nosmet ipsos.

Et horum quodlibet multa habet

2/3-

Δισφορεῖς, ὡν ταῖς κυρωτέροις
 καὶ αὐτὸς ἐπεξέρεται, ὥστε
 τῶν πρὸς ἀνθρώπους καθηκόντων
 ἀρχομένη. Καὶ καλῶς ὁ θύς
 αἰπὴν ἀρχὴν διδάσκει, πῶς διυ-
 καντὸν δέισκειν τὰ καθήκοντα·
 καὶ οὐ τὰ αὐτὰ καθήκοντα παύει
 καὶ ὑπὸ ἀποδιδόναι, οὐδὲ πολί-
 τη καὶ ξένῳ, οὐδὲ δειρογέτῃ
 καὶ τῷ βλάπτειν, ἀλλὰ ἄλ-
 λους ἄλλα κατὰ τὴν τῶν σχέ-
 σεων Δισφορεῖν, ἣν πρὸς αὐ-
 τοὺς ἔχομεν. ἄλλη γὰρ σχέσης
 πρὸς πατέρας, ὡς πρὸς αἰπὸν, με-
 τὰ θεόν, τῆς ἐλότητος ἡμῶν,
 καὶ δειρογέτω· καὶ ἄλλη πρὸς
 υἱόν, ὡς πρὸς αἰπαντὸν, καὶ μέ-
 γα πῶς ἡμέτερον. Ἀλλὰ τίς
 ποτὲ εἰσιν ἡ σχέσις, δι᾽ ἧς περ-
 ρον ἐνοήσῃ, καὶ οὕτω ταῖς
 Δισφορεῖς αὐτῶν ὑπιστῇ. Ἡ
 ταῖνυν σχέσις, ὡς κοινὰς εἰπεῖν,
 σμύταξις ἐστὶ πᾶν πρὸς ἀλληλα-
 φυσικὴν, ἢ πρῶταιρετικὴν, ὁμοίαν,
 ἢ ἀνομοίαν, ἢ μὴ συναγωγὴς, ἢ ἢ
 Δισπρατικὴ, μόνουσις τῆς πειρα-
 φῆς τῶν ἐν σχέσει ὄντων. μέση
 γὰρ ἡ σχέσις ἐστὶ τῶν ἔχοντων τὴν
 σχέσιν, καὶ ἔχεται ἀλλήλων κα-
 τὰ τὴν σχέσιν, ἢ μᾶλλον κατε-
 σχέθη ὑπὸ ἀλλήλων, ὥστε καὶ
 Δισχεμαθίνε, καὶ ἄλλα γινόμενα,
 μὴ τελείως ἀποσπασθῆναι, ἀλλὰ
 μένειν ἀλλήλων ὄντα. διὸ καὶ
 εἰ καὶ λέγεται πρὸς ἀλληλα τὰ
 τῶν σχέσιν ἔχοντα. Ἐστὶ δὲ σμύ-
 ταξις φυσικὴ, ὁμοίαν συναγωγὴς,

discrimina: quorum præcipua &
 ipse persequitur, ab officiis erga
 homines exorsus. Ac præclare
 initio docet, quomodo reperien-
 da sint officia: nec eadem tri-
 buenda esse patri & filio, civi &
 hospiti, bene merito & ei qui
 læserit, alia denique aliis: pro
 ratione affectionis & necessitudi-
 nis, quæ cum quolibet interce-
 dit. Alia ratio est adversus pa-
 trem, qui post Deum ortus no-
 stri & totius naturæ nostræ est
 auctor & benefactor. Alia er-
 ga filium, cuius ipsi causa su-
 mus, & qui nostri quædam pars
 est. Sed in primis quid sit ne-
 cessitudo, vel affectio, vel ha-
 bitus, vel respectus, vel rela-
 tio, declarandum est prius, quam
 eorum varietatē persequamur. Est
 igitur affectio, ut in genere dica-
 mus, ordo quorundam inter sese,
 ac mutuus respectus: isque vel à
 natura institutus, vel voluntate
 susceptus, similium aut dissimi-
 lium, quo illi coniunguntur, hi
 dissociantur. Mutua quædam
 enim inter illos affectio est, qua
 alii alios complectuntur: &
 quamvis dirempti aliique facti
 fuerint, tamen non prorsus di-
 velluntur: sed ita manent, ut
 alter sit alterius, & ea, quorum
 est affectio, inter sese conferun-
 tur. Est autem ordo natura-
 lis, similes contrahens, con-

ἡ τῶν ἀδελφῶν. διὸ καὶ ὁμοίως
 πρὸς ἀλλήλας ἀποδιδομένη. ὁ γὰρ
 ἀδελφός, ἀδελφὴ ἀδελφός, & ὁ ἴσος,
 ἴσος ἴσος, καὶ ὁ συγγενής, συγγενὴς
 συγγενής, καὶ ὁ πολίτης, πολίτου
 πολίτης. Σωφροῖς ἢ φυσικὴ ὁ-
 μοίως ἀφαιρετική, ἡ τῶν ἀλλοτρίων
 κατὰ γένος. καὶ γὰρ καὶ αὐτὴ σω-
 φροῖς ἐστὶ φυσικὴ, καὶ καθ' ὁμοί-
 οτητα. διὸ καὶ λέγεται πρὸς ἀλλή-
 λα καθ' ὁμοιοτητα. ὁ γὰρ ἀλλό-
 τριος, ἀλλοτρίος ἀλλοτρίος. ἀφαι-
 ρετικὴ μάλιστα ἡ σωφροῖς. τὸ γὰρ
 ἀλλοτρίον χωρεῖσθαι τῶν γενῶν ἐστίν,
 ὥστε τὸ συγγενὲς ἐνωπλέον. ἀφαι-
 ρὴ τὴν ὁμοιοτητα, καὶ οὐτω συναγω-
 γὸς καὶ ἀφαιρετική, τὰ κατ' ἑ-
 καντα. τὰ αὐτὰ ἐστὶ ἐφ' ἑκατέρου
 πρὸς ἑτέρον. σωφροῖς ἢ φυσικὴ,
 ἀνομοίων συναγωγὸς, πατὴρ καὶ
 υἱὸς πρὸς ἀλλήλους. καὶ γὰρ φυ-
 σικὴ ἐστὶ συναγωγὸς, ἀνομοίων ἢ,
 διότι οὐκέτι πρὸς τὸ αὐτὸ ἢ ἀπό-
 διοσις, ὡς ἐπὶ τῶν ἀδελφῶν. ἐκεί-
 γὰρ ἐλέγχοντο, ὁ ἀδελφός, ἀδελφοῦ
 ἀδελφός. ἐνταῦθα ἢ, ὁ πατήρ,
 υἱὸς πατὴρ. καὶ, ὁ υἱός, πατὴρ
 υἱός. ἐστὶν ἔν αὐτῇ σωφροῖς φυσικὴ
 ἀνομοίων συναγωγὸς, ἀλλὰ τὸ
 ἀνόμοιον, ἔχει ὡς αἶπον καὶ αἰ-
 πιατόν. Ἄλλη δὲ ἐστὶ σωφροῖς φυ-
 σικὴ συναγωγὸς ἀνομοίων τῶν ὡς
 ἐναντίων. ὡς ἔχει τὸ δεξιὸν καὶ
 τὸ ἄριστον. καὶ γὰρ ἀνόμοια ὄντα
 πᾶντα, συναγόμενα μὴ πρὸς ἀλ-
 λήλας, καὶ ἢ τὴν ποτικὴν ἐναντίω-
 σιν. Σωφροῖς ἢ φυσικὴ, ἀνομοίων

iunctio. fraterna. Quare alte-
 rum eorum quæ invicem affecta
 sunt, altero definitur. nam frater,
 fratris est frater, & par, pari par, &
 cognatus, cognatus cognatus, & ci-
 vis, civitatis civis. Est item ordo
 naturalis dissocians aliena, ratione
 generis. Nam & hic est ordo natu-
 ralis, & similitudine constat. Qua-
 propter ratione similitudinis inter
 se conferuntur. Nam alienus, alie-
 ni est alienus. Sed ordo hic disso-
 cians est. Nam alienum, separat fa-
 milias, sicut cognatio coniungit.
 Verum propter similitudinem sive
 ea consocians, sive dissocians sit,
 officia eadem sunt in utroque ad-
 versus alterum. Naturalis vero
 ordo dissimiles coniungens inter
 sese, est patris & filii: est enim con-
 iunctio naturalis, sed dissimilium:
 quia non alter per alterum defi-
 nitur, ut fit in fratribus. Ibi enim
 dicebamus, frater, fratris est frater:
 hic vero, pater, filii est pater, & fi-
 lius, patris filius. Est igitur hic or-
 do naturalis dissimilium coniun-
 gens. Sed dissimilitudo ea est, quæ
 est inter causam, & id quod à causa
 proficiscitur. Est & alius ordo na-
 turalis dissimilium coniungens,
 ut contrariorum, cuiusmodi est
 dextrum & sinistrum. Nam hæc
 cum dissimilia sint, necessitudi-
 nem quidem inter se quandam ha-
 bent, sed ratione contrarii loci.
 Est & ordo naturalis dissimilium

ἀφαι-

Διφάσις , ὡς τὸ πένουσι καὶ τὸ
 τίπτε . χάσις γὰρ καὶ αὕτη Δι-
 φαπική κατὰ χρόνον : σύνταξις ἡ
 περαιρεπική ὁμοίων συναγωγός , ἡ
 τῶν φίλων . Διφασική ἡ ἡ τῶν
 ἐχθρῶν . καὶ γὰρ οἱ ἐχθροὶ συνε-
 τργημένοι μὴ εἰσι κατὰ χάσιν
 περαιρετικῶς , ὅμοιοι ὄντες . διὸ
 καὶ πρὸς τὸ αὐτὸ ἡ δόσιδος . ὁ
 ἐχθρὸς , ἐχθρὸς ἐχθρὸς , ὥσπερ ὁ-
 φίλος , φίλος φίλος . Διφάπική
 ἡ διὰ τῶν ἐχθρῶν ἡ σύνταξις , ὡς-
 περ διὰ τῶν φίλων ἐνώκη . σύν-
 ταξις ἡ περαιρετική ὁμοίων συν-
 αγωγός , ἡ δὲ διδάσκοντες καὶ
 μαθητόντες , ὡς αἱτίαι καὶ αἰ-
 ῆται , ὡς ἡ ὑπερταπὴν ἡ δὲ πι-
 πτάσκοντες , καὶ αἰγοερίσαντες .
 σύνταξις ἡ περαιρετική κατὰ ὁμο-
 μοιότητα Διφασική , ἡ δὲ διώκον-
 τες καὶ δφεύγοντες (ὁ γὰρ διώ-
 κων , φάλλοντα διώκει) συνετα-
 γημένοι μὴ κατὰ περαιρετικῶν
 χάσιν ὁμοιῶς , Διφασικῶς ἡ
 συνετργημένη . ἡ μὴτοι ἀνδρὸς καὶ
 γυναικὸς σχέσις , μέση τις εἴκειν
 εἶναι τῶν πεφυσικῶν , καὶ περαι-
 ρητικῶν , ὡς ἀμφοτέρων μετέχου-
 σα , καὶ κατὰ ὁμοιότητα δόσι-
 δομένη . ὁ γὰρ ἀνὴρ , γυναικὸς ἀ-
 νήρ , καὶ ἡ γυνή , ἀνδρὸς γυνή . μέ-
 σην δὲ καὶ οἱ γείτονες ἔχουσι χά-
 σιν πρὸς ὁμοιότητα δόσιδομένοι .
 τὸ δὲ ἀρχον ἡ τὸ δρχούμενον , τὸ
 μὴ φυσικόν ἐστιν . (ἀρχει γὰρ αἰεὶ τὸ
 κρεῖττον δὲ χείρονος ἐν τῷ παντί) τὸ δὲ
 περατ ἐνίμπερ πρᾶτάντις

disjungens; ut est, anno superio-
 re, & hoc anno. est enim & hæc af-
 fectio temporum discernens. Or-
 do voluntate susceptus & similium
 coniungens, est ratio amicorū: dis-
 similium vero disjungens, ratio
 inimicorum. Nam & inimicorum
 idem est ordo secundum affectio-
 nem, voluntatibus dissimilium.
 Quare alter per alterum definitur,
 ut inimicus est inimici inimicus, si-
 cut amicus amici. Disjungens au-
 tem est inimicorum ordo, sicut a-
 micorum coniungens. Est & or-
 do voluntarius dissimilium coniun-
 gens, ratio docentis & discantis:
 ut causæ, & eius quod oritur à cau-
 sa. Ratio vero vendentis & emen-
 tis, ut contrariorum. Est & or-
 do voluntarius ratione dissimilitu-
 dinis disjungens, ratio persequen-
 tis & fugientis, (persequens enim
 fugientem persequitur,) coniuncte
 quidem ratione voluntariæ affe-
 ctionis dissimiliter, sed seiungen-
 do coniuncta. Mariti autem &
 uxoris affectio media quodam mo-
 do esse videtur inter naturales &
 voluntarias, ut & utrarumque par-
 ticeps, & dissimilitudine defi-
 nienda. Nam maritus, uxoris
 est maritus, & uxor, mariti u-
 xor. Mediam & vicini habent
 affectionem, cum similitudine
 definiantur. Imperans vero &
 obediens partim naturale est, (im-
 deteriori in universo:) partim volun-

πρωαίρετον, ὅταν κατὰ σύνταξιν οἱ μὴ πλείοσι ἀρχωσιν, οἱ ᾗ πένητες ἀρχωνται· τὸ ᾗ μικτόν, ὅταν κρινῇ δόξη σὺν φρονιμωτέρες ἀρχεν. Τούτων ἔν ὡς τύπω φάναι τῶν χέσεων ὡσὼν, ἐν ὁποία ἀν τέτων πρὸς πνα τύχῳ μὴ ὄντες, ἵνα αὐτὰ ἔ τῆς χέσεως εἶδες τὸ πρὸς αὐτὸ καθήκον ἡμῶν ληπτόν καὶ φυλακτόν, εἴτε καὶ ἐκὼν φυλάτῃ τὸ πρὸς ἡμᾶς καθήκον, εἴτε ἔξ· καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν φυσικῶν καθηκόντων. τίω μὴ ᾗ πρωαιρετικῶ χέσιν ἢ ὁ ἐπερ, καλῇ πρωαίρεσι ἢ ἀγαθῇ χρώμῳ, ἀγαλῶσαι δύναται· τίω μὴ φιλίαν καλῇ, τίω ᾗ ἐχθρὸν ἀγαθῇ. ἢ ᾗ ἡ πρωαίρεσις τίω χέσει πάντῳ ἐργάσατο· τίω ᾗ φυσικῶ ἔχῃ πρωαίρεσις, ἀλλ' ἢ φύσις. Διὸ εἰ μὴ ὁ φίλῳ ἡμῶν, δὲ μοχθηρὸν πρωαίρεσιν ἐχθρὸς γένηται, ἔλυσε τίω χέσιν ἡμῶν, ἢ σὺν ἐπὶ ὁφείλω μὴ αὐτῷ τὰ πρὸς φιλίαν καθήκοντα, σὺν ἐπὶ φίλῳ εἶναι βελομῆ' ὡ, ἀλλ' ἐχθρῷ. Εἰ ᾗ πατὴρ μοχθηρῶ χρεῖται τῇ πρωαίρεσι, ἢ ᾗ πατὴρ χέσειν σὺν ἔλυσεν ἡ πρωαίρεσις· φυσικῇ ᾗ ἐκείνῃ, ἢ ᾗ πρωαίρεσιν καὶ πρὸς πατέρα ἢ τοιαύτη χέσις, ἀλλ' σὺν ἀγαθὸν πάντως πατέρα. καὶ τύχῃ ἐν ὁ πατὴρ κακός, ἀλλὰ τῷ πατρὶ καθήκοντα ἀποδοτέον. Χρὴ ἔν ὅτι μελεῖσθαι παντοίας αὐτῷ, καὶ ὅτι αὐτῷ ἡμῶν μὴ θεὸν ἔσθαι γέροντα, καὶ ὅτι δὲ τὰς ὀφειλάς αὐτῷ καὶ συμπαθείας ἐτάφην μὴ πε, ἢ μέλλει τῷδε πρὸς ἡλθόν, καὶ ὡς

voluntarium, cum pactione quā divites imperant, pauperes vero obtemperant: partim mistum, cum publice decretum fuerit, ut imperent prudentiores. Cum igitur (ut paucis complectar) tot sint affectiones: quacunque harum cum aliquo coniuncti sumus, ab ipsa affectionis forma officium adversus eum & reperiemus & conservabimus: sive id ille conservet, sive non, in naturalibus officiis praesertim. Nam voluntariam affectionem etiam alter, bona malave voluntate dirimere potest, amicitiam mala, inimicitias bona. Etenim voluntas eam affectionem constituit: naturalem vero non voluntas, sed natura. Quamobrem si amicus noster ob pravam voluntatem fit inimicus: solvit affectionem nostram, nec iam ei debemus amicitiae officia, qui amicus esse destitit, & inimicus esse voluit. Verum si pater improba voluntate fuerit, patris affectionem non solvit voluntas. Ea enim naturalis est, & non voluntaria: & talis affectio est erga patrem, non utique erga bonum patrem. Et si igitur malus fuerit pater, tamen officia quae patri debentur, ei praestanda sunt. Omnibus itaque modis est observandus & curandus, ut & vitae nostrae post Deum auctor; & quod eius curae & caritate muniti huc usque processimus, quod denique cura parentibus,

δαμει-

δαυσαντες ὡς τῶν γονέων τῶν
 ὑπὸ μέλειαν, ἀποδιδόναι μὲ τόκων
 αὐτοῖς διγνωμόνως προσέκει; ἢ
 πῶς ὑπὸ τῶν ἡμετέρων αἰσθύν-
 μως ἐκπυρρῶν πᾶσιν, ὅσα μὴ
 πρὸς κακίαν ψυχῆς ἐκκαλεῖται·
 ταῦτα ᾗ ἀβασίως αὐτοῖς κατὰ
 τὸ δυνατόν· ἀφαιρητέον, ὡς τῶ
 πατρὶ τῶν ψυχῶν ἀπαρέσποντα. ἢ
 τῶν ἄλλων ᾗ χρητὴς ἀφαιρῶν α-
 πάντων, ἢ σώματι, ἢ τῶν ἐκ-
 πῶς. εἰ γὰρ ποῖς κατὰ τύχην
 διασώτῃς ὁρμηρίου πελαγῶν
 ἐκπύρρῃ καὶ τὰ σώματα τῶν
 θούλων, καὶ τὰ ἐκπύρρῃ, πό-
 σω μᾶλλον ποῖς κατὰ φύσιν γε-
 νομένων αἰτίοις εἶναι; ὥστε ὅ
 πυπνόντων ἀνέχεσθαι πρὸς ἄλλον
 τῶν ἐκπύρρῃ διασώτῃ τυπόμε-
 νων οἰκετῶν, καὶ λοιδορουμένων
 ἐπὶ μᾶλλον, καὶ ὑβρίζοντων. Οἱ
 γὰρ παλαιοὶ τῶν Ῥωμαίων νόμοι,
 καὶ πρὸς τῶν τῆς φύσεως ἐκπύρρῃ
 οὐκ ἐκπύρρῃ, καὶ πρὸς
 οὐκ ἐκπύρρῃ ὡς οἱ γονεῖς ἐκπύρρῃ
 τέκνων πονοῦσιν ἅμα, καὶ οὐκ
 παῖδας παντοδύναμους ἐκπύρρῃ βα-
 λόμενοι, (καὶ τῇ τῶν γονέων οἰ-
 μῃ φυσικῇ φιλοστοργίᾳ θάρρῃ-
 σαντες,) καὶ πρὸς οὐκ ἐκπύρρῃ εἰ βού-
 λονται οὐκ ἐκπύρρῃ ποῖς γονεῖς
 ἐκπύρρῃ, καὶ φονεῖν ἀπμω-
 ρῆτως. οἱ γὰρ ἐπὶ παλαιότεροι πο-
 σῶν οὐκ ἐκπύρρῃ γονεῖς ἐκπύρρῃ, ὡς
 καὶ θεοὶ αὐτοῖς ὁρμητῇ καλεῖν·
 ἀδελφῆντες. ἢ τῶν θεῶν ἐκπύρρῃ
 καὶ οὐκ ἐκπύρρῃ τῶν γονέων ἀδελφῶν θεῶν

ut quam ab illis mutuam acce-
 perimus, gratis animis, atque u-
 beriore mensura, reddenda est;
 eorumque mandata alacriter ex-
 sequenda omnia, iis exceptis quæ
 animi vitia provocant. Hæc enim
 citra eorum offensam, quan-
 tum fieri potest, recusanda sunt,
 ut quæ patri animorum displice-
 ant: cedendumque illis est cæte-
 ris rebus omnibus, tam exter-
 nis, quam ipso corpore. Nam
 si fortuitis dominis, argento nu-
 merato & corpora & peculia ser-
 vorum parent: quanto magis pa-
 rebunt eadem illis, qui natura-
 les ortus nostri auctores fuerunt?
 Quare & verbera patrum æquior-
 ribus animis ferenda sunt filiis,
 quam servis dominorum: mul-
 toque magis convicium aut con-
 tumelia. Itaque veteres Roma-
 norum. leges, tum excellentia
 naturæ considerata, tum labori-
 bus, quos filiorum causa parentes
 capiunt, expensis, tum eo etiam
 consilio, ut liberos omnino pa-
 triæ potestati subiicerent, (freta
 scilicet naturali parentum erga li-
 beros pietate,) & vendendi illos,
 si vellent, potestatem dedere pa-
 rentibus, & impune occidendi.
 His vero antiquiores ita venêra-
 tæ sunt parentes, ut deos ap-
 pellare eos non dubitarint: di-
 vinam autem excellentiam reve-
 riti, fratres patrum divinos ap-
ἐκπύρρῃ

ἐκάλεσαν, ἐνδεικνύμενοι τὴν πάλιν
 τὴν οὖν γένεας ἔχειν πρὸς οὖν πα-
 τρας οὖν ἑαυτῶν ἐπελάμβανον.
 καὶ ὅτι ἐν τοῖς εἰς οὖν γένεας καθή-
 κουσιν μάλιστα μὲν δι' αὐτὸ τὸ ἀγα-
 θὸν ποιεῖν αὐτὰ, καὶ διὰ τὸ κατὰ
 φύσιν ἔχουσιν τὴν ἑαυτῶν περὶ αἰ-
 ρεσιν ἀφ' ἑαυτῶν. ἥδη ὅτι καὶ κατὰ
 τὴν θείαν ἐννοεῖν δέχεται, ὅτι ποι-
 οῦς δι' ἐπὶ ἡμᾶς οὖν ἡμετέρους
 παῖδας γενέσθαι, ὁποῖοί τινες ἡμεῖς
 πρὸς οὖν γένεας γόνιμα. καὶ
 ἀδελφὸς ἐν ἀδικίᾳ, οὐ τὴν πρὸς
 ἀδελφὸν φυσικῶς τῆς σχέσεως σύν-
 ταξιν ἀφ' ἑαυτῶν, καὶ τὴν ὁμολο-
 γίαν, ἣν ὁμολόγησας τῷ παντί,
 πρὸς τέλους, ἀλλὰ μὴ πρὸς ἀλλας
 γένεας, καὶ ἀδελφὰς, καὶ συγ-
 γενοὺς περὶ ἑαυτῶν αἰρησόμεθα.
 ἐννοεῖ ὅτι καὶ ὅτι τὸ μὲν ἐκείνων δι-
 καίως ἢ ἀδίκως σοὶ περὶ ἐνεχθῆναι
 οὐκ ἔστιν ὑπὲρ σοι, τὸ ὅτι ὅτι σοὶ ἐστὶ.
 διὸ καὶ καὶ σκοπεῖν πῶς περὶ ἐν-
 ρετω, ἀλλὰ τί σὺ ποιῶν κατὰ φύ-
 σιν ἔξεις. καὶ γὰρ κύριον ἐστὶ. τὰ ποσά-
 λαξε κατὰ τὸ σοὶ περὶ ἑαυτῶν ἀφ-
 ἑαυτῶν. ἐν τῷ τῷ σοὶ καὶ ἡ ὡ-
 φέλεια καὶ ἡ βλάβη. ἐκείνου γὰρ
 ὅπως ἂν ἀφ' ἑαυτῶν, σὲ βλάψει,
 εἰάν τιν' ὡφελειαν καὶ τιν' βλά-
 βην ὑπὲρ σοι ζητῇς. εἰ ὅτι καὶ τοῖς ἐ-
 ξωθεν γονιμοῖς αὐτῶν ἀφορέσης,
 τότε ταύτην ἀπὸ σεαυτοῦ ἔσθαι βε-
 βλαμμένην, ἀλλ' ἐκ τῶν ἀδελ-
 φῶν. ἐννοεῖ ὅτι καὶ ὅτι εἰάν τις σεαυ-
 τῷ περὶ ἑαυτοῦ, καὶ σεργῇ, ἐφίλον
 σεαυτοῦ τὸν ἀδελφὸν κατασκευάσης,

pellant : ut demonstrent , quam
 rationem parentum adversus libe-
 ros esse existiment . Sunt autem
 officia adversus parentes , tum
 quod æqua sunt , præstanda potis-
 simum , ut ea ratione voluntatem
 nostram naturæ consentaneam
 conservemus : tum divinæ vindi-
 ctæ ratio est habenda , quod con-
 sentaneum est fore ut tales libero-
 rum erga nos animos experiamur ,
 quales nos adversus parentes no-
 stros præbuerimus . Quod si fra-
 ter te læserit , tu adversus fratrem
 naturalem affectionis ordinem
 conserva , & pactionem universita-
 te rerum teste & arbitra initam ,
 quæ tibi hos , & non alios parentes ,
 fratres , atque cognatos destinavit .
 Illud etiam considera , ut ille te vel
 æque vel inique tractet , non esse
 penes te : tuum vero munus esse
 penes te . Quare non esse confide-
 randum , quomodo is te tractet :
 sed quid tu facias , ut naturæ con-
 gruentè vivas . Neque enim illius
 dominus es tu , sed illud , ut tui offi-
 cii munus exsequare . In eo enim &
 detrimentum tuum , & emolumen-
 tum situm est . Nam ille quidem ut-
 cunque se gesserit , te non lædet , si
 utilitatem & damnum in te ipso
 quaesieris . Sin ista in externis rebus
 collocaris , id damnum non frater ,
 sed tu ipse tibi dederis . Atque etiam
 considerandum , si lenitate & carita-
 te tua fratrem amicum tibi feceris :

ai

αἱ δὲ δύο ἀρεταὶ μὴνύμεθα θαυμα-
 σίως ἐννοεῖν ἀπεργάζονται. τὰ δὲ πρὸς
 τοὺς τῶν ἀγαθῶν διδασκάλους καθή-
 κοντα τὰ αὐτὰ πῶς τοῖς πατρὶς τοῦ
 γονέας ἐστὶ μετὰ πινυτὶ πύχα ὀπι-
 τήσεως· ὅτι οἱ τρεφεῖς ὑπὸ καὶ ὀπι-
 μελήσονται, ἢ δὲ σώματα ἡμῶν,
 ἀλλ' ἡμῶν αὐτῶν εἰσι, καὶ ὅθεν καὶ
 ἀνάγκη πῶς φυσικῶς, ὥστε οἱ γο-
 νεῖς, ἐν τοῖς ἀλόγοις ζώοις, καὶ ἐν
 τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλὰ κατὰ πα-
 τέρων ἀγαθῶν, μιμηθῆναι ἢ θεῶν
 ἀγαθῶν, πῶς τὰς ψυχὰς τὰς εἰς
 γένεσιν πεσέσθαι ἐκείνῃ πάλιν ἐπα-
 νάγκασαν ὅθεν παρῆλθεν. Πλεονά-
 ζει δὲ τὰ πατρὶς τοῦ διδασκάλου κα-
 θήκοντα, τῷ δὲ πᾶσι τοῖς ὑπο-
 τῶν ὀπιτατομένων ὡς θεῶν παρ-
 τόντ' ἀπαρφασίως ὑπομετῆν· ὁ
 γὰρ τῶν κατὰ φύσιν ἡμῶν παρσηκόν-
 των διδασκαλῶν, ὅθεν ὀπιτάξει
 τῶν μὴ πατρὶς τῶν σκοπῶν ἀπο-
 τεινομένων. ἐὰν δὲ οἱ γονεῖς ἡμῶν, καὶ
 διδασκαλοὶ τῶν ἀγαθῶν πύχων ὄν-
 τες, τότε ἔτι δύο ἀρετῶν συναφθεῖσιν,
 καὶ τὰ καθήκοντα καὶ ἀμφοτέρω ἀπο-
 δοῖόν, καὶ ὡς θεῶν πᾶσι τῶν παρση-
 κόντων αὐτοῖς, ὅτι καὶ εἶναι καὶ δὲ καλῶς
 εἶναι καὶ ὑπομετῆν ὁ θεός, γεγόνασιν
 αἱ ποί. τὰ δὲ πρὸς φίλους καθήκοντα,
 ἢ πῶς, καὶ παρῶν τυγχάνοντα,
 συναπόμενα, ὡς ἀμυνάμενα, ἢ πῶς.
 ἐν οἷς πρῶτον μὲν εἰσι καὶ ἐκλογὴ τῶν φί-
 λων, ὁ δὲ πῶς ἢ καὶ παρῶν αὐτῶν, καὶ
 ἢ δὲ πῶς ἀφίξης παρῶν φυλακή.
 ἐξ ὧν ἀποφαίνεται τὸ πῶς φιλίας
 παντοδαπὴν ἀγαθόν. τῶν μὲν ἔν

binas affectiones permittas, mira-
 bilem effecturas esse coniunctio-
 nem. Officia porro erga bonarum
 artium doctores eadem sunt, quæ
 erga parētes, & fortasse cum aliquo
 cumulo: quod hi altores & curato-
 res non corporis nostri, sed nostri
 ipsorum sunt: idque nec naturali
 necessitate, ut parentes tum apud
 brutas animantes, tum apud homi-
 nes, sed bona voluntate, divinam
 bonitatem imitante, quæ animas in
 ortum delapsas, eo unde venerunt,
 reducere conatur. Illud etiam præ-
 terea habent officia adversus magi-
 stros, quod omnib⁹ eorū præceptis,
 tanquam divinis edictis, atq; tergi-
 versatione est obtemperandum. Ea-
 rum enim rerū doctor, quæ secun-
 dum naturā nobis conveniunt, ni-
 hil præcipiet, nisi quod ad hunc finē
 referatur. Si vero parentes nostri
 bonarum etiam artium doctores fue-
 rint: tū binis affectionibus coniun-
 ctis, etiā officia utrisque debita præ-
 standa erunt, ipsique ut divina quæ-
 dā imago adorandi, quod & ut esse-
 mus, & ut bene essemus, hi non se-
 cus ac Deus auctores fuerint. Iam
 amicitiae officia, quæ & honorabilia,
 & utilia sunt, quam brevissime per-
 curramus. In his primum est dele-
 ctus: alterū, tractatio, & optima tra-
 ctatione conservatio amicorū, unde
 universum amicitiae bonum exsi-
 stit. Ac delectus quidē agendus est,
 ἐκλογὴ ποιῶν καὶ παρῶν μὲν

εἰς ὁμοιότητα τῶν ἡθῶν ἀποβλέπον-
ται· τὰ γὰρ ἀνόμοια ἀνάρμοστα πρὸς
Φιλίαν ἐστὶ, καὶ ἀμφω δόξῃ χρη-
σαί· τὰ γὰρ αὐσηρότερα καὶ παθηρότε-
ρα τῶν ἡθῶν, πρὸς τὰ ἀκίνητα καὶ πα-
θητέρα ἐσὶ ἀναρμότεια. διόπερον
ἢ ἀφορεῖν χρῆναι, πῶς ἐχρήσατο τοῖς
πρετέροις ἐαυτῆς φίλοις ἔτι ὃν πρὸς
Φιλίαν ἐκλεγόμεθα. καὶ τὸ τρίτον,
ὃ καὶ πρῶτόν ἐστι, καὶ μέσον, καὶ ἑ-
σχάτον, πόπερον ὅσον τῶν ἀλόγων
ἀρεχεται παθῶν, ἢ ὅσον ὁ λόγος
ἐν αὐτῷ κρατεῖ. τῷ τῷ ἰσχυρότερος
τὰς ὀρέξεις ὑποσκεπτόν, πόπερον
πρὸς τὰ καλὰ καὶ ἀγαθὰ, καὶ τὰ
ἐκ τῶν ἀγαθῶν ἐπαινέμενα κινῆν-
ται, ἢ πρὸς τὰ ἡδέα καὶ ἀσχη-
μονα, καὶ τοῖς συρφετοῖς ἀνδρώ-
ποις ὄρεσθαι. καὶ ἐπὶ μὲν τοῖς πόπερον
ὁμιλοῦσιν ἐπὶ αἱ ὀρέξεις καὶ ἐκ-
κλίσεις, καὶ τῷ ὀρθῷ λόγῳ ἰσθίως
πειθόμεναι, ἢ σφοδρὰ τε καὶ ἀχα-
λίνωτοι, καὶ τὸ φαινόμενον αὐταῖς
ἄρεσιν αἰεὶ περιμύσσει. αἱ μὲν γὰρ ποι-
αὐται πάντα πρὸς τὸ δοκεῖν αὐταῖς
βιαζόμεναι, ὅτε εἰς πρὸς φιλι-
κῶν ἐννοσιν ὑπὸ τῆς δυνάμει, ἀλλὰ καὶ τὸ
ἀγαθὸν ἐν τοῖς ἐκπὸς πηρέμεναι, χρῆ-
μασιν, ἢ σώμασιν, ἢ δόξαις πολιτι-
καῖς, καὶ αὐταὶ πρὸς Φιλίαν ἀνάρ-
μοστα. μερῶν γὰρ ὄντων τῶν οὐ σφο-
δρότερον ὀρεγόμεθα, καὶ τὸ πλεον
λαμβάνων, τὸ ἑλαττον ἀπολείπει
πάντως, ὡς μήτε πὸν φίλον ἢ ἰ-
σχυρὴν. Ἀλλ' ὅτι μὲν χρημάτων,
καὶ σωμάτων, τῶν περὶ ὁδόν. καὶ ὁ
δοξοκομπῶν ἢ πάντως, καὶ μονοδοξεῖν

morum similitudine considerata.
Diffimilia enim non facile in ami-
citiam coalescunt, quamvis utra-
que bona esse videantur. Mores
enim frigidiores & stabiliores, non
conveniunt cum agilioribus & fer-
vidioribus. Deinde videndū, quem-
admodum veteres suos amicos tra-
ctarit is, cuius amicitiam experi-
mus. Tertiū est, ac potius & primum
& medium & ultimum, utrum bru-
tis cupiditatibus pareat, an utrun-
que in eo ratio dominetur. Huic
consequēs est, ut appetitiones spe-
ctentur, utrum hæc ad res honestas
& probatas bonis ferantur, an vero
ad iucundas & sædas, & hominum
vulgo placitas: præterea; num mo-
deratæ tractabilesque sint appeti-
tiones & declinationes, rectæq; ra-
tioni facile pareant, an vehementes
& effrænes, & ad id quod ipsis pla-
cet arripiendum semper incitatæ?
Tales enim omnia suo arbitratu
cogente, non sunt idoneæ ad amici-
tiæ coniunctionem. Atque ea etiam
ingenia, quæ summū bonum in re-
bus externis collocāt, ut in opibus,
aut corporibus aut civili auctoritate
& gloria, ne ipsa quidem apta sunt
ad amicitiam. Nam cum hæc dividi
possint, qui ea vehementius appe-
tit, plus capit, & minus relinquit u-
trique, ut amicus paria non obti-
neat. Ac in pecunia & corporibus id
quidem clarum est. Sed & gloriolæ
captator, unus scilicet vult florere

βυλε-

βύλεται. τὰ δὲ ψυχικὰ ἀγαθὰ, ὁπσιμαὶ καὶ αἰρεταί, ἀμέλιστα ποῖς μετέχουσι παρόντα, & ἐτέρου μετέχοντες, οὐ μείνεται ἐν τῷ ἐτέρῳ, ἀλλὰ καὶ αὖξεται. σωεργεῖται δὲ καὶ συνεκπυρεῖται ταῦτα ἐν ταῖς τῶν μετεχόντων ψυχαῖς, καὶ μεταδιδομένη πολλὰ πασσομένη, καὶ ὥσπερ ὁπὸ πυρεῖν ὁξυτερομένων, ἐν ἐκλάμψει τὸ τῆς ἀληθείας καὶ διζωΐας φῶς. Ἐπὶ δὲ οἱ μὲν πρὸς τὸ ἀληθῶς ἀγαθὸν ὁποτεινόμενοι φίλοι, καὶ πρὸς τὸν ὀρθὸν λόγον ἑαυτὰς ὁποτεινόντες, ἐνὶ κανόνι χρωμένων διακρινόμενοι & συμφέροντες· κοινὸν γὰρ ἐπ' ἀμφοῖν τὸ ἀγαθόν, καὶ ὁ ὀρθὸς λόγος εἰς. κοινὴ δὲ ὄντος ἐν ταῖς τῶν φίλων ψυχαῖς κανόνος & διακρίνονται ἐπὶ τὸ φίλημα καὶ τὰ βλαβερά, καὶ τὰ ἡδέα καὶ τὰ λυπηρά, ἐνέσθαι πρὸς ἀπλήλως αὐτὰς ἀνάγκη, καὶ πᾶσαν διακρίσιν καὶ περισχλῆν ἐκ ποδῶν γίνεσθαι. ἐὰν δὲ μὴ χρωμένων κανόνι ἀμφοὶ κοινῶς τῷ ὀρθῷ λόγῳ, διασπᾶσθαι ἀνάγκη. Καὶ ἡ μὲν ἐκλογὴ τῶν φίλων ποιεῖται. ἡ δὲ χρῆσις αὐτῶν, καὶ ἡ φυλακὴ, ἐνὶ λόγῳ τὸ ὀρθὸν ἔχει. Διατῆτο ποῖς φίλοις ἡμῶν ἕτω διείκελεσθαι, ὥς ἡμῖν ἐκείνους χρῆσθαι βελομένη. καὶ τὰ μὲν ἐφ' ἡμῶν εἰς αὐτὰς γινόμενα ἀγαθὰ, καὶ συμκρινόμενα αἰ ταῖς ἐννοήσεως τὰ δὲ ἐπ' ἐκείνων εἰς ἡμᾶς, μείζονα ἡγεῖσθαι. τὸ δὲ ἐναντίον ὅτι τῶν περισχευμένων· τὰ μὲν ἐκείνων καὶ περιμεμενῶν, ὅτι δὲ ποῖς ἡμετέροις

gloria. Animi vero bona, quæ indivisa ii habent penes quos sunt, ut virtutes, ut scientiæ, si alter eorum sit particeps, in altero adeo non minuuntur, ut augeantur etiam. Simul enim excitantur & inflammantur hæc in animis eruditorum & bonorum virorum, & aliis communicata multiplicantur, & velut filicis & chalybis attritu lux una veritatis & honestæ vitæ inde emicat. Præterea amici in verum bonum intenti, & ad rectæ rationis normæ res suas dirigentes, una regula utuntur diiudicandæ utilitatis. Nam utriusque & bonum commune est, & una recta ratio. Cum autem in amicorum animis regula sit communis, quæ utilia & noxia diiudicet, itemque iucunda & molesta : coniungi eos inter sese est necesse, omnemque dissensionem & tumultum tolli e medio. Sin una communi regula rectæ rationis non usi ambo fuerint, divelli eos est necesse. Ac delectus quidem amicorum est talis. Tractatio autem & conservatio, uno verbo ut dicam, id quod rectum est, tenebit. Sic igitur utendum est amicis, ut eos uti nobis volumus. Ac beneficia quæ à nobis in illos proficiuntur, extenuanda sunt cogitatione nostra : contraque amplificanda, quæ in nos illi contulerint. In delictis autem contrarium faciendum est : illorumque extenuanda sunt, nostra

ὡς ὅτι μείζοσι μετ' ἀνθρώποις ἴδιον
 ἢ μηδὲν ἔχειν ὑπολαμβάνειν, ὃ
 μὴ καὶ μάλλον ἡμῶν τοῖς φίλοις
 προσήκει· περὶ τῶν τε παλαιῶν καὶ
 παλαιῶν ἐστὶ λόγος. Ἐπεὶ ἢ καὶ ἀν-
 θρώπους ὥς ἀνάγκη ποτὶ πᾶ-
 μαρτεῖν εἰς ἀλλήλους, καὶ τὴν ἐν-
 στασιν φυλάττοντα τῆς φιλίας πά-
 ση διωάμει, ἔτω τὸ παρορθεῖν ἐ-
 πανορθοῦν μὲν προσότητος, πειθί-
 μῳ τῷ χρυσῷ ὄντως ἐκείνῳ παρὰ
 γέλματι.

Μὴ δ' ἐχθαῖρε φίλον σὺν αἵματι
 τὰς ἀρετὰς ἀνεκαμικρῶς.

ὁφρα δυνή καὶ τὴν συγγνώμην
 πιστῶ καὶ ἐργῶ καὶ λόγῳ προσ-
 φέρειν αὐτῷ· ἵνα μὴ τὸ τῆς ἀ-
 μαρτίας σκευδὸς ὑποπτον ποιήσῃ
 τῷ λοιπῷ τὴν φιλίαν τῷ αἵματι
 πῶς, μὴ πιστεύοντι τὸν αἵματι
 πατὴρ αὐτῶν φυλάττειν προσά-
 ρεσιν. Δῆλον ἢ ὅτι ἐμὸν τῷ φί-
 λῳ καὶ, ἀλλὰ καὶ τοῖς τῷ φίλου
 τὰς συμπάθει· ὅτι μελέας ἀποδι-
 δόναι, ὥστε καὶ ἐκείνους, μηδὲν ἐ-
 λαττον εἰκείως ἔχειν πρὸς αὐτούς,
 νομίζον, ἢ πρὸς τὸν ἑαυτῶν. Ἀπὸ
 τῶν τε ἑδὲν ἦτον, εἰ μὴ καὶ μάλ-
 λον ὅτι μελεῖσθαι προσήκει· ὅπερ ἐ-
 γὼ σιωποῦναι τῶν ἐμῶν φίλων. Ἰ-
 να ἢ σιωπῶν τὸν λόγον, τῆς ἐκλο-
 γῆς ἐρῶς γνομένης, καὶ ἀρχῆς ἀ-
 γαστῆς καταβαλλομένης, αὐτῇ λοι-
 πὸν ἢ μετὰ λόγῳ συμπάθεια πρὸς
 τὴν καλῶς ἀγῆ τὴν δέουσαν,

exaggeranda & improbanda. Pro-
 prium vero nihil existimandum est;
 quin idem nostris etiam amicis ma-
 gis conveniat: & principatu li-
 benter illis est cedendum, quasi
 nobis ipsis cederemus. Siquidem
 amicus, veteri proverbio, alter ipse
 est. Quia vero fieri non potest quin
 homines aliquando delinquamus,
 & alii alios offendamus: amicitia
 institutum totis viribus est tu-
 endum, delictumque leniter casti-
 gandum, ut vere aureo illi præce-
 pto pareatur,

*Crimen ob exiguum tibi amicus ne
 fuit hostis.*

& reditus in gratiam firmus & fide-
 lis tam verbis quam re ipsa decla-
 randus, ne peccati conscientia ei
 qui peccavit, de reliquo suspe-
 ctam faciat amicitiam, non creden-
 ti eum qui offensus sit, eandem re-
 tinere voluntatem. Illud vero per-
 spicuum est, non amico tantū, sed
 & eius necessariis benevolentiam
 & officia præstanda esse, ut eo-
 rum coniunctio nobiscum non
 minor quam cum illo ducatur. nec
 absens minus, ac potius magis est
 curandus quam præsens: quod mi-
 hi de meo quodam amico constat.
 Ut autem paucis complectar, si ve-
 rus delectus agatur, & quasi fun-
 damenta amicitiae rite iaciantur,
 iam ipse ille cordatus amor eam ad
 convenientem usum perducit,

καὶ

καὶ τὰ φιλικὰ καθήκοντα ῥαδίως διδάσκει. καὶ ᾧ αὐτοφύως λοιπὸν, ὡς αὐτῷ τῷ φίλῳ χρώμεντο, ὁ φίλος πάντα ποιήσει τὰ δεόντα. Οἷον ἡ κτῆμα, καὶ πῶσαν ἀγαθῶν αἴτιον ἡ φιλία, μακροῦ μὲν εἴη λόγου διεξελθεῖν· λεγέτω δὲ ὁ μὲν ὀλίγα τὰ νῦν ὑπάρχοντα. Πρῶτον μὲν ἔν ἐκάτερο τῶν φίλων δύο μὲν ἔξει ψυχᾶς, δύο δὲ σώματα. δῆλον δὲ ὅτι καὶ τὰ ἐκτὸς κοινά. εἰ δὲ πλεονεῖς εἰσιν οἱ τοῖσι φίλοι, πολλὰ παλάσιον ἕκαστον αὐτῶν ἐστὶ, καὶ ψυχᾶς καὶ σώματος, καὶ τοῖς ἐκτὸς. ἔν τε ἔν τῇ τῶν ὄντων ζητήσῃ, μέγα φῶς ἀληθείας ταῦς ἔτιως ἡνωμέναις ψυχᾶς ἀναφαίνεται, καὶ ἐν ἡ τῆς ἀρετῆς αἰσκήσῃ διὰ τῶν ἐκαστῶν πλεονεκτημάτων, εἰς τὸ κοινὸν ἀρμυζών, ἢ συγγυμναζομένων, μία πᾶς ὁλοτελής ἀρετὴ κοινῶς τε ἀπασὶ καὶ ἰδίᾳ ἐκάστῳ παρέρχεται ῥαδίως, καὶ ὑπὸ τῶν κρείττωνων ἐλαμπυρομένη δὲ πᾶσι τελειότητι, βεβαίᾳ τε ἀσφαλεῖς ἐν τοῖς πλεονεῖσι τοῖς τοῖσι, καὶ πρᾶξις ἀπαιεῖται, φρονήσει τε ἅμα καὶ διωάμεται πλεονεκτήσει παρέρχεται. Ἀποδημῶν δὲ πρὸς οἰκίαν ὁ φίλος, παρέσθιν αὐτοῖς δὲ φίλος παρόντων, καὶ ἐ ζῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀποθνήσκων παρέρχεται αἰσιν αὐτοῖς. ἡδὺ δὲ ὅπως ἐστὶ τὸ χρεῖμα· τί γὰρ ἂν εἴη ἡδύπερον φίλου καὶ ὅψεως, ἢ ἀκούης, ἢ τῶν ὑπὸ αὐτῷ παρέρχεται; τίς γὰρ ἢ ἡ θάλασσα, ἢ ἡ σὺν συγγενείᾳ

& amicitiae officia facile perdocet. Ultro enim amicus sic amicum tractans, ut se ipsum, omni fungetur officio. Quantum vero in amicitia insit boni, & quod ea bonorum sit causa: prolixam id quidem desiderat commemorationem, sed tamen pauca dicantur quae in mentem veniunt. Ac primum, uterque amicus duos habebit animos, totidemque corpora: nec dubium, quin externa etiam quae dicuntur bona, communia. Quod si plures tales amici fuerint, unusquisque multis augetur & animis & corporibus & fortunis. Igitur & in rerum naturae inquisitione magna lux veritatis ita coniunctis animis illucescit: & in virtutis usu, si ea quae in singulis excellunt, in commune conferantur & usurpentur, una quaedam integra & perfecta virtus cum publice omnibus, tum separatim singulis facile contingit, quae & à numine illustretur ob perfectionem. Accedunt tuta consilia dubiis temporibus, & actiones constantes, prudentia simul & potentia corroboratae. Iam peregre profectus amicus suis per amicum adest, bonoque animo est: non tantum vivens, sed & moriens, quasi una cum iis aetate degeret. Quanta vero in hac re suavis inest? Quid enim iucundius amici conspectu, sermone, actionibus? Fides vero atque fiducia nec ob cognationem

βεβαίως ἔτω γένοιτο, ἔτε ὅτι διωα-
τείᾳ ἢ παλῆται χρημάτων, ὡς ὅτι
φίλοις γνησίοις. λέγεται γὰρ ὅτι Ἀλέ-
ξανδρῷ ἐρωτηθεὶς, πᾶς οὗτος θησαυ-
ρὸς ἔχει, οὗτος φίλος ὑπεδίδξε. καὶ
παιδαγωγὸς ἦ ἀρεστῷ ὁ φίλος. ὑπὸ
ἑδνός γ' ἔτος ἀβραῶς ἐλέγχεται
πρὸς πλημμελήσας ὡς ὑπὸ φίλου. ἔτε
αὐδ' ἐμεθ' ἡ πᾶσα ἄλлон ἔτος ἐφ' οἷς
ἡ ἀβραῖνος μὲν π' ἡ καλῶς ἐχόντων,
ὡς τὸν φίλον. καὶ τὰς δὴμερείας ἦ
ἢ διφροσύνας αὐτῶν παρὰ τὸν ὁ φί-
λος, ἢ τὰς λοιπὰς φροντίδας ἑδνός
ἔτος ὅτι καὶ φέρει καὶ ἡ ἀβραῖνος
ὡς ὁ φίλος. ἢ γυμνάσιον ἦ πρὸς τὴν
ἀρετήν, ἢ τὸν ἀνθρώπων ἐστὶν
ἀσφαλές. ἢ γ' πρὸς τὴν πᾶσαν
ἡ ἀβραῖνος τῷ φίλῳ. ἢ πλημμε-
λῆντος πρὸς ἀβραῶς ἀνέχεται, καὶ
τὰ δοκῶντα ἀπαλῶς πρὸς ἡ ἀληθῶς
λέγει πρὸς φίλον. ἀμείβεσθαι τε τοὺς
διεργασίας ἢ δυνάμεις ἀντιτάξαι πρὸς
δύμους, ἢ τὸ φιλόφρονον ἢ ἀγα-
θολογίας τῆς ψυχῆς πρὸς ἑδνὰ ἔ-
τος ὡς πρὸς φίλον μετ' ἀφροσύνης
ἐκτείνεται. σύμμαχος τε ἀπρὸς ἀ-
ρεστῷ ἢ ἀρεστῷ ἑδνὸν ἂν γένοι-
το τοῦτος πρὸς οὗτον τῷ φίλῳ. ἢ εἰ
διωατὸν ἢ εὐαφροσύνην ὅτι φίλων
συνεστάναι, πολλῶν ἂν ἐλάττωτες ὄντες
ἔτε παλῆτας ἀντιπαλῶς ἐδνῶς κα-
τηγνίζοντο. Πρὸς οὗτον φίλος ἔν δὴ
φύσας ἐν τέτοις ἀσκήσιμος πρὸς, καὶ
συνεστάναι ὅτι πᾶσι. ἀφ' οὗ
φιλίᾳ συμπάθειαν, ἀντιτάξας ἂν
αὐτοῖς χρῆσται, καὶ ἡ καλοῦται,
καὶ πρὸς οὗτον ἄλλους ἀνθρώπους

tanta esse potest, nec ob principa-
tum, nec ob pecuniæ magnitudi-
nem, quanta propter synceros ami-
cos. Alexander certe interrogatus
ubi thesauros suos haberet, amicos
suos demonstravit. Est & pædago-
gus optimus, amicus. Nam à ne-
mine quisquam ob delictum mi-
nore cum offensa quam ab amico
arguitur: neque veremur quen-
quam sic, neglecto officio aliquo,
ut amicum. Res lætas & secundas
auget amici præsentia, curas & so-
licitudines nemo æque levat &
consolatur: tutaque est ad opti-
mam hominum tractationem exer-
citatio. Nam & princeps locus
amico libenter conceditur, & eius
delictis facile ignoscitur; & quæ
sentias, citra fucum & vere amico
dixeris. Pro acceptis autem bene-
ficiis & benevolentia gratiam ala-
criter animo referre studeas: nec
humanitas & bonitas erga quen-
quam pari liberalitate & benigni-
tate, atque adversus amicum decla-
ratur: nec periculi socius æque
promptus, vel cum periculo capitis;
atque amicus reperietur. Quod si
exercitum ex amicis conscribere li-
ceret: multo pauciores, facile plures
hostes profligarent. Si quis ergo se
erga amicos hisce rebus solerter ex-
ercuerit, & ob amicitiae caritatem
citra molestiam consuefecerit: faci-
le, cum tempus postularit, iisdē ad-
versus alios etiam homines utetur,

ἢ τὸ αὐτὸ προσηκόν. Ἐπισήσω ὅ
αἴτιον, ὅτι καὶ ταῖς φυσικαῖς χρέε-
σι τὸ ἀπασθῆναι καὶ συμπάθεσθαι, καὶ
μὴ προθυμίαν τῶν καθήκοντων ἀπο-
δοκῆναι, ἡ φιλία παρέχεται. καὶ ὅ
καὶ ἀδελφεός, καὶ γυνή, καὶ τέκνα,
καὶ ἀνὴρ, καὶ γαμετὴ, ἐὰν μὴ φίλοι
ᾧσιν ἀλλήλων, καὶν πείθωνται τῷ
Ἐπικτήτῳ, καὶ τῇ φυσικῇ χρεῖσει τὸ
καθεῖναι ἀποδιδῶσιν, ἀλλ' ἔ
προθυ-
μως εἰδὲ μετ' ἀφροσύνης εἰδὲ τὸ ὅ-
λον ἐκασίως, ἀλλ' ἀμνηστέον ὅτι ὡς ἀ-
ναγκαζόμενοι ποιεῖσι, λειτεργίαν πρὸς
τὸ ὑπικειμένῳ νομίζοντες ἐκτελεῖν,
ἀλλ' ὅτε ὑποθήγοντες τοῖς γινομένοις,
εἰδ' ὡς προηγύμνηται αὐτὰ ἀγαθὰ ἀ-
γαπῶντες, ἀλλ' ὡς ἀναγκάσιως χρεώ-
μενοι πρὸς τὴν ἑκάστην ἀπο-
πλήρωσιν. Αἰπὸν ὅτι πρὸς αὐτὴν δύ-
ναμιν ἔχειν τὴν χρεῖσιν τὴν φιλικὴν,
τὸ κατὰ προαίρεσιν αὐτὴν ὑποτελεῖ-
σθαι. τὰ μὲν γὰρ προαιρετικὰ ἐπερη-
μέτῃ, ὅθεν τῆς φυσικῆς συνδέεται
χρεῖστος· τὰ δὲ προαιρετικά, μεί-
ζονα τῆς φυσικῆς συνδέεσθαι τὴν
προαιρετικὴν ἔχει, ὅτι καὶ τῆς
ψυχικῆς ἐστὶς ἡ λογικὴ ἡ προαι-
ρετικὴ ὑπερτέτακται, καὶ μᾶλλον
τῷ ἐνὶ τῷ παντὶ ἐνιζόντι πλησιάζου-
σα. καὶ ἐστὶ μὴ μείζονα καὶ θαυ-
μασιὰ φιλίας ἀγαθὰ καὶ τὰ εἰρημέ-
να, πολλὰν ἀνθρώπων τὰς πλείους αὐ-
τῶν· τὸ δὲ μέγιστον καὶ μάλιστα θεῖον
αὐτῆς χρῆμα ἀγνοοῦμαι, ὅτι ἡ κα-
τασκευὴ φιλίας τὰς φιλίας ψυχὰς εἰς
ἑνώσειν συνάγει, μελέτη καλίστη
γίνεται ἢ πρὸς θεὸν ἐνώσεως. καὶ

eadem officii ratione servata. Est
& illud animadversione dignum,
amicitiam naturalibus affe-
ctionibus conferre desiderium, ca-
ritatem, & præstandi officii alacri-
tatem. Nam & fratres, & liberi, &
maritus, & uxor, nisi amici inter se
fuerint, quamvis, Epicæto ob-
temperantes, naturali affectioni
tribuerint quod decet, tamen id
nec alacriter, nec hilariter, nec ul-
tro denique, sed veluti coacti fa-
cient, tanquam necessarium ali-
quod & urgens munus obituri: non
autem singulari studio incitati,
nec eas res ut præcipua bona am-
plexi: sed ideo aggressi, ne offi-
cio suo defuisse videantur. Cur
autem amicitiae affectio tantam
vim habeat, illud in causa est, quod
consilio & voluntate suscepta est.
Nam quæ à voluntate non pen-
dent, ea naturali sunt affectione
devincta. Voluntaria vero arctiore
vinculo sunt astricta, quod rationis
& voluntatis facultas, animæ na-
tura superior est: & uni, omnia ad
unum redigenti, propinquior. Et
si autem ea quoque magna & ad-
mirabilia bona sunt amicitiae quæ
exposuimus: pleraque tamen hu-
mana sunt. Quod vero in ea ma-
ximum est, maximeque divinum,
ignoratur: quod sincera amicitia
mentes amicorum in unum con-
trahens, meditatio pulcherrima
est divinæ coniunctionis. Neque

ἢ

ἡλὸν ὅπ' κατὰ τὴν ἀδελφοί
 πως εἰσὶν οἱ πολῖται. καὶ κατὰ
 τὸ περὶ φανὲς ἢ τὴν, καὶ πρὶ-
 μωθεν, ἀλλ' ἔν περὶ σχεδὸν τοῖς
 γήστοις πολῖταις καὶ μὴ μετρί-
 κοῖς, δέρεται πρὸς τοὺς ἀλλή-
 λους συγγένεια. ἀρκεί ἢ καὶ τὸ
 κατὰ τὴν φύσιν συγγένες. πολλοὶ
 γὰρ ἔχουσιν κατὰ τὰς φύσεις ὁμοί-
 τητα, ἢ μόνον οἱ τῶν αὐτῶν πό-
 λεων, ἀλλὰ καὶ οἱ τῶν αὐτῶν
 ἐθνῶν. αἱ συγγένειαι ἔν τοῖς πο-
 λῖταις περισσεύουσιν, τῆς τε τῶν ἀ-
 γαστῶν διαγωγῆς αὐτῶν κατὰ
 τὸ δυνάμει ἐπιμελητέον, ἵνα
 ἅμα πεποιημένη καὶ τὸ ἀγαθὸν
 σωκοῖν ἀνθρώποις, καὶ ὅτι ἀνε-
 δεῖξεν ἐν τοῖς ἀναγκαίοις, καὶ τῆς
 ἐν ταῖς περιστάσεσιν ὀπκιονείας,
 τοῖς τε ἐρρανοῖς παισὶ καὶ ταῖς χη-
 ραῖς γυναιξὶ περὶ φαίνεσθαι.
 Δυνάμει γὰρ ὁ μὲν ἀφ' ἡγεμ-
 των, ὁ δὲ ἀφ' πολιτικῆς δυνά-
 μεως αὐτῶν, ἢ φίλων, ἢ ἀφ' συμ-
 βουλῆς ἀγαθῆς, ὁ δὲ ἀφ' ὁμο-
 πικῆς ὑποταγῆς, ὁ δὲ, καὶ μηδὲν
 γινώσκων, ἀφ' ὁμοπαθείας γινώ-
 σκων πολῖταις περὶ ἀμυνεσθαι. ὁ δὲ
 γείτων, εἰ ἢ πολίτης ἢ, ἔχει
 πρὸς πόλιν πρὸς οἰκίαν αὐτῶν ὡς
 γὰρ πόλιν τὴν αὐτὴν καὶ γένος,
 ἢ μάτην εἰδὲ ἐν ταῦτομάτε πυ-
 γαλόνων ἔχοντες, ἔτι καὶ πᾶσι τὸν
 αὐτὸν τῆς πόλεως κατὰ πᾶσι κοινῶν
 ἀξίαν κληρονομήσει. πλείονα γινώ-
 σκων οἰκίαν καὶ πρὸς τοὺς γείτονας
 τῶν πολέων ὀφείλει κινεσθαι. πρὸς δὲ

esse cives, constat. Est & illud in
 promptu, inter omnes germanos
 (de inquilinis cuim non loquor)
 etsi longinquam cognationem, ta-
 men quandam intercedere; quan-
 quam cognatio eiusdem originis,
 necessitudo satis ampla est. Ma-
 gna enim est ingeniorum similitu-
 do, non in iisdem modo civitati-
 bus, sed etiam nationibus iisdem.
 Cives igitur sic tractandi sunt, ut
 cognati: dandaque opera, ne qua-
 re necessaria egeant: & disciplina
 eorum pro virili curanda, ut is
 quoque fructus ex eis capiat, ut
 & apud bonos viros habites, nec
 in victu & cultu corporis tuendi
 causa quicquam desideres, & in
 periculis auxilio non destituaris.
 Pupillis quidem & viduis parentis
 loco esse debes. Potest enim alius
 pecunia, alius pro auctoritate ma-
 gistratus, alius per amicos, alius
 bono consilio, alius opera corpo-
 ris, alius denique (ut cætera defi-
 ciant omnia) animi saltem propen-
 sione, & æque prope dolendo civi
 suo subvenire. Civis autem, si etiam
 vicinus fuerit, aliquanto arctiore
 devincitur necessitudinis vincu-
 lo. Ut enim urbem eandem; &
 familiam eandem, non temere ne-
 que fortuito consequimur: sic etiam
 eundem urbis locum communi
 quadam ratione sortimur. Maior
 igitur benevolentia & familiaritas
 vicino debetur quam civi: quæque

ὅτι τὰ πολιτῶν εἰρημνία, μετὰ πικρῆς
 διατάσεως καὶ ὅτι τῶν γεινῶν
 φυλάττονται, καὶ μεταδίδονται, ὥν
 διωκτὸν ἐστὶ, ἐ μετακαταβάνον· ἐ
 ποῖς τε ἀγαθοῖς αὐτῶν σπουδόμενον,
 καὶ ἐν τοῖς λυπηροῖς συσπείζοντα, νο-
 σσιῶντων τε ὡς οἰκείων ὁμιλεῖ-
 σθαι· καὶ ἐν ταῖς πρὸς ἄλλους αὐτῶν ὁ-
 μιλίαις δὴλον εἶναι πᾶσι, τῷ γείτο-
 νι τὰ δίκαια περιεχόμενῳ κατὰ τὸ
 διωκτὸν βοηθῆσαν· καὶ ἀπὸ αὐ-
 τῶν, ἀρχαῖν νομίζον ἄξιον τὸ ἐν
 οἷς ὁ γείτων δέεται δυνατοῖς ἡμῶν,
 ἐν ταῖς πρὸς ἄλλων αὐτῶν ὠφελεί-
 σθαι. Ἐστὶ δὲ τις θέρσις καὶ πρὸς σὺν-
 ξένους σὺν ὁπιδιμεταῖς ἡμῶν, ἵνα
 σὺν ξένους ἐφορῶντα θεῷ σπουδε-
 μνῇ. καὶ ἔν τούτοις τὸ καθήκον
 λαμβάνειν, ἀλλὰ τε τὸν ἐφορῶντα αὐ-
 τὸς θεὸν, καὶ ἀλλὰ τὴν αὐξήσαν τῆς ἐν
 ἡμῶν φιλανθρωπίας, ὁφειλέσης μὴ
 μόνον σπᾶν πεισθῆναι τῇ οἰκειότητι, ἀλ-
 λά & ὅτι τὸ γένος ὅλον τὸ τῶν ἀν-
 θρώπων ἐκτείνεσθαι· ἐπὶ μὲν τοῖς, ἵνα
 καὶ ἡμεῖς μὴ παρ' ἐρήσιας ἐπετάλαμεν,
 ἡμῶν συλλαμβάνεσθαι τὸν σὺν ξένους
 ἐφορῶντα θεόν, καὶ κατὰ τὴν θείαν
 δίκην καὶ ἡμεῖς πυγμαίως τῶν
 ὧν ἡμεῖς ποῖς ξένους μεταδοῦκαμεν.
 καὶ ὅτι ἐννοεῖν ὅτι ἐ τῷ θεῷ θανατίζει
 τις τὰς ἀγαθὰς περιαιρέσεις ἐ πει-
 ξεις, καὶ μετὰ τόκων μεγάλων ἐ-
 γνωνότερον ἀνθρώπων αὐτὸς λα-
 βῶσι. Καθ' ἡκεῖν ἡ ματαμῶς τὸν ξέ-
 νον ἀδικεῖν, ἀδικεῖν καὶ ἄλλων ἀδικε-
 μνῶν κατὰ τὸ διωκτὸν βοηθῆν. ἐρη-
 μον γὰρ ὅτι ὁ ἀπικρίας ἀνθρώπων

de cive dicta sunt, uberius & cu-
 mulatius in vicino observantur, ei-
 que & communicantur & accepta
 referuntur quæ possunt omnia. Re-
 bus eorum secundis gratulandum,
 aduersis ingemiscendum, ægrotan-
 tes tanquam domestici curandi: &
 in omnibus aliorum congressibus
 declarandum, te vicino in re nulla
 iusta defuturum, pro virili adiutan-
 do. Denique turpe habendum
 & erubescendum est, vicinum ei in
 re ab aliis adiutum fuisse, qua ad-
 iuari à nobis potuisset. Est etiam
 affectio quædam aduersus peregrin-
 os, qui ad nos veniunt, ab hospi-
 tum curatore Deo conciliata. Est
 igitur & his suum tribuendum
 tum ob curatorem eorum Deum:
 tum propter incrementum huma-
 nitatis nostræ, quæ non solius ne-
 cessitudinis & cognationis ratio-
 nem habere, sed ad universum ho-
 minum genus porrigi debet: tum
 vero, ut & nos cum fiducia suppli-
 cemur Hospitali Deo, divinaque
 providentia & ipsi ea consequamur,
 quæ hospitibus tribuimus.
 Tenendum etiam est, quemque
 suam rectam voluntatem & bonas
 actiones mutuare Deo, easdemque
 magna cum usura, & uberiore quâ
 homines solent mensura ab eo re-
 pondi. Nullo autem modo violan-
 dus est hospes: sed si ab aliis vio-
 letur, summa vi defendendus. Eum
 enim ope humana destitutum,

ὁ σὺν

ὁ σὺν ξένους ἐφορῶν θεὸς μᾶλλον, καὶ
μᾶλλον ἐκδικεῖ. χρὴ ὃ καὶ πρὸς τὴν
χρείαν ἧς ἐνεκεν ἀφίκται, συλλαμβά-
νειν αὐτῷ τὸν διωάμενον, & ὅτι πη-
δεῖον δεομένην κατὰ δυνάμιν παρ-
χεῖν. καὶ νοσήσῃ ξένῳ, ἐφ' ὅσον οἶόν
τε, βοηθεῖν, καὶ πρὸς τὴν οἰκαδὲ ἐπα-
νοδὸν συμπραττεῖν κατὰ τὸ δυνατόν.
Χρὴ δέ, φησιν, & ὁποῦ ᾖ παρὰ τὸν στρα-
τηγὴν ἀρεστῶς τὸ παρὰ τὸν στρατηγὸν
καθεῖσθαι. διέσκεπεν τὸν στρατιώτην.
καθεῖται ὃ καὶ ὅτι πᾶσι τοῖς ταχέως ὑ-
πακτέον ὅτι τὴν ὁξύτητα τῶν ἐν ταῖς
πολέμοις καιρῶν, καὶ ἀνδρικῶς ἀγωνί-
ζεσθαι τῷ στρατηγῷ παρόμενον, ὡς ἐπ'
αὐτῷ ἔσται τῆς ὁ πολέμου τύχης. καὶ
παρακινουμένην ἢ καθήκει ὁ στρατι-
γὴ τὸν στρατιώτην, διότι ἐνός μὴ στρα-
τῆος πεσόντων, ἔστιν μέγα τὸ μέ-
ρος ἐκείνου καὶ τὸν πόλεμον βλάπτει).
στρατηγῇ ὃ πεσόντων, καὶ νικῶντες
πύχνοισιν οἱ παρ' αὐτῶν στρατιώται, καὶ
πῶς φρονήμασιν αὐτοῖς καταπίπτου-
σιν, καὶ ὡς πρὸς αὐτὰ πεινῶντες σπρη-
θέντα λύκων ἐπερχομένων ἄλλος ἄλ-
λα καὶ πρὸς φυγὴν διασπείρον). ὥστε
ἔμεινον τὸ στρατόπεδον, ἀλλὰ & ἡ πα-
τρίς καὶ διωδὴς στρατηγῷ καὶ τῷ πόλεμον
πίπτοντι). δηλοῖ ὃ τὰ ὅτι τῷ θανάτῳ
Κύρον συμβαίνοντα, ἅπερ Ξενοφῶν ἐν τῇ
ἀναβάσει ἱστορεῖ. Δῆλόν ὃ ὅτι & πρὸς
ὅταν ἐν ταῖς πόλεσιν ἀρχοντάς ἐσὶ τις
ᾧ ἀρχομένων ἀρετῆς, καὶ καθήκοντα
τὰ πρὸς τὴν ἀρετήν. πέπεισται, τοῖς
ὅτως ἀρχασὶ πάντα, περὶ θεοῦ σὺν
ἀρχομένων, καὶ ὑπακτέον παρὰ βούλῃς,
καὶ τιμῶν ὡς μετὰ θεοῦ διερχέταις.

curator hospitum Deus magis &
respicit & ulciscitur. Est & in eo
negotio cuius conficiendi causa ve-
nit, adiuvandus ab eo qui potest, &
victus egenti præbendus pro facul-
tatibus: & in morbo iuvandus est
hospes, quantum licet, & in reditu
ad suos quoad possis. Atque etiam
militis, officium, inquit, ex affec-
tione erga Imperatorem est repe-
riendum. Convenit autem & iu-
benti aliquid statim parere, ob subi-
tas bellicæ rei conversiones: & for-
titer pugnare cum iusserit Impera-
tor, quasi in ipso posita sit victoria
exercitus: & pro eius salute disci-
men capitis adire; quod uno mili-
te cæso parum in bello ei parti no-
cetur; duce autem interfecto, vel
victores eius milites statim & ani-
mis concidunt, & non secus atque
oves opilione carentes, lupis inva-
dentibus alii alio diffugiunt, ut non
castra tantum, sed ipsa etiam pa-
tria, duce in bello cæso periclite-
tur. Idque declarant ea quæ Cy-
ri mortem, ut à Xenophonte scri-
bitur, consecuta sunt. Populi etiam
cum principibus civitatis quan-
dam esse affectionem, perspi-
cuum est, & officia illi affectioni
congruentia. Legitimis autem &
germanis principibus parere in
omnibus populis debet, & alacri-
ter obtemperare, & venerari eos,
ut qui proxime & secundum Deum
maxima in rempublicam beneficia.

οἱ δὲ ἀληθῶς ἀρχόντες, ὅσοι τῆς ψυχῆς ἀρχοντες, καὶ διὰ πάντων τῶν δ' ἀνθρώπων χωρεῖσιν ἡμιμελέμβιοι, καὶ ὅπερ ὁ Ἱπποκράτης ἔφη τῶν ἰατρῶν εἶπε, τῆτο καὶ ἔφη τῶν ἀρχόντων ἰδεῖν ἐστὶ διαψιλέσθαι ὅτι ἀλλοτριῶν δὲ συμφορῶν ἰδίᾳς καρποῦνται λύπας μὴ ἢ πάντως, εἴπερ παύσονται Ἐπικτήτῳ, φροντίδας δὲ καὶ πόνους, καὶ τῶν οἰκίων ἀφελκῶσας αὐτὸς δὲ πρὸς ἑαυτὸς καὶ τὰ κρείττονα ἡμιμελείας. Χρὴ δὲ μὴ μόνον ἐπιμενεῖν ἀλλὰ καὶ ἐνεργεῖν τοῖς ἀρχαῖς ὅτι διωαμῶντες, καὶ συγκινδυνόεσθαι νομίζειν αὐτοῖς τὴν ἀρχήν. εἰ δὲ νόμασι μόνον τύχῃσιν ἀρχόντες τὰ τοῖς ἀρχαῖς προσήκοντα μὴ περὶ αὐτοῖς, καὶ ἕτως ὡς μὴ μοχθηρῶν χρὴ καταγινώσκουσιν, τὸ δὲ τῇ ἀρχῇ προσήκον ὁποδιδόναι, πρῶτον. πρὸς χωρεῖντας, καὶ κεισθῶντες ἐφ' οἷς κατὰ τὴν ψυχὴν ἢ βλαπόμεθα. Ἀλλ' ἔφη τὰ λοιπὰ κεφάλαια τῆ Ἐπικτήτου τέχνης, μὴ ἑμαυτὸν λαΐδω πρὸς ἑμὲν. μὴ τὰ δὲ Ἐπικτήτου σφηνίσαι, πρὸς καθήκοντων δὲ βασιλοχῶν νῦν.

Κ Ε Φ. λή.

Τῆς πρὸς ὅτι θεὸς δισθεῖας ἴδι ὅτι τὸ κυριώτατον ἐκείνῳ ἐστὶν ὁρᾶν ἐπαλήθεως ὡς αὐτῶν ἔχειν, ὡς ὄντων, ἢ διακινῶντων τὰ ὅλα καλῶς, καὶ δικαίως καὶ αὐτὸν εἰς τῆτο καταπεφύχεται, τὸ πείθεσθαι αὐτοῖς, καὶ εἶναι ἐν πᾶσι τοῖς γινόμενοις καὶ ἀπολαύειν ἐκόντων καὶ ὡς

conferant. Veri enim principes ab animo suae curationis munus aspicantur, & hominis partes pervagantur: & quod de medicis dixit Hippocrates, in principibus copiosius videre licet. Nam ob alienos casus privatis non quidem doloribus afficiuntur, si Epicteto pareant: sed curas & labores subeunt, rem familiarem negligunt, occupationibus detinentur, quibus & à sui & rerum meliorum cura abstrahuntur. Neque vèro magistratibus obsequi tantum, sed & operam qui possunt navare debent, atque existimare in iis niti salutem civitatis. Sin autem verbo tantum principes erunt, & magistratus officia negligent: improbandi illi quidem erunt, ut sunt improbi: sed quod magistratui convenit, eis præstabitur; ut & principatum eis deferaamus, & iis in rebus pareamus, quibus animus non læditur. Sed ad reliqua Epicteti capita convertatur oratio, ne cum eius declarationem mihi proposuerim, imprudens officiorum doctrinam verbosè persequatur.

C A P. XXXVIII.

Religionis erga Deos immortales præcipuum illud esse scito: rectas de eis habere opiniones: ut sentias, & esse eos, & bene iusteque administrare universa: parendum esse eis, & in omnibus iis qua fiant acquiescendum, & sequenda ultro, ut

qua à mente præstantissima regantur. Sic enim nec incusabis eos unquam, nec ab eis negligi te conquereris. Aliter autem id fieri nequit, quam si iis qua in potestate nostra non sunt, relictis, tam bona quàm mala in iis qua in nobis sita sunt collocaris. Nam si quid illorum senseris esse bonum aut malum, aliter certe fieri non poterit, quin aut iis frustratus qua velles, aut in ea qua nolles delapsus, & culpes & oderis illarum rerum auctores. Illud enim natura est insitum omni animantium generi, ut ea qua nocitura videantur, eorumque causas, fugiant & aversentur: contra, utilia & causas eorum persequantur & admirentur. Nulla igitur ratio est, ut is qui noceri sibi putat, eo læsetur quod nocere videatur: unde etià ipso damno ut gaudeatur, fieri nequit. Hinc fit, ut & patri filius convicietur, cum ea qua in bonis habentur, filio non impertierit: & illud est quod inter Eteoclem & Polynicem bellum concitavit, quod bonū existimabant imperium. Hæc de causa Deos execratur agricola, ob hoc nauta, ob hoc mercator, ob hoc ti, qui liberos & uxores amittunt. Nam ubi utilitas, ibi etiam est pietas. Quamobrem qui id dat operam, ut sic & appetat & aversetur quemadmodum decet: is eadem opera & pietati dat operam. Libandum autem & sacrificandum, & offerende primitiæ sunt unicuique, ritu patrio: caste, non incondite, nec indiligenter, nec sordide, nec supra facultates.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

COMMENTARIUS.

Παραδύς τὰ πρὸς τοῦ ὁμοφίλους.
 ταῦτα, τὰ πρὸς τοῦ ἀνθρώπου
 καθήκοντα, μεταβαίνει λοιπὸν εἰς τὰ
 πρὸς τοῦ κρείττονος ἡμῶν. Διὲ γὰρ
 ὁπὸ τῶ πρὸς ἡμῶν ἀρχόμενον, ὥτως
 εἰς τὰ ὑπερέχοντα ἀναβαίνειν ἔστι
 τοῖς καθήκουσιν. Καὶ οὕτως ὁ ὁπὸ τῶ ἀρ-
 σῆως ἐνέχεται. ἀρῆς μὲν γὰρ ἐστίν,
 ὡς πρὸς αὐτὰ πεῶτα ἔστι ὑπερέχον-
 τα. Διὲλον δὲ ὅτι ποιαῦτα ὄντα, ἔδεν
 αὐτὰ διέταξαι περὶ ἡμῶν. Διὲ τὰ
 πρὸς αὐτὰς καθήκοντα ἡμῶν ἐστὶ τὰ
 οἰκειομῶτα, καὶ ὑποτασσόντα ἡμῶν
 αὐτοῖς. τὰ γὰρ ἐστὶ τὸ πᾶν ἀρῆς καὶ
 πᾶν κατὰ φύσιν σωτῆρι φυλάττειν
 τὰ αὐτὰ τὰ πρὸς τὰ πεῶτα, καὶ τὰ
 ἐξηρημῶτα αὐτὰ. πᾶν ἔν αὐτοῖς
 δεῖ, καὶ σιβεῖται, καὶ πείθεσθαι τοῖς ὑπὲρ
 αὐτῶν γινομένοις, ἔστι αὐτοῖς
 ἰσχύς. καὶ ἀρεσκόμεθα, ὡς ὑπὲρ
 αἰετὸς γνώμης, καὶ ἀγαθῆς προ-
 νοίας γινομένοις. Ταῦτα δὲ ἡμῶν παρ-
 ξει, τῆς τε γνώσεως ἡμῶν ἀληθιζομέ-
 νης, καὶ τῆς ζωῆς κατὰ φύσιν ἀρε-
 τιθεμένης. καὶ τῆς μὲν γνώσεως ὑπο-
 λήψεως καὶ διόξας ὁρθῶς περὶ αὐτῶν
 ἰσχύος, ὅτι ἐστὶ πεῶτα τῶ ἄλλων
 αὐτὰ, καὶ ὅτι διοικεῖ τὰ πᾶν
 γένη καὶ προνοεῖ τῶν ὄλων, καὶ
 ὅτι καλῶς αὐτὰ καὶ δικαίως κατ-
 εἰσάγει. εἴτε γὰρ μὴ εἶναι πρὸς αὐ-
 τὰ νομίζει, εἴτε εἶναι μὲν, μὴ
 προνοεῖν, εἴτε εἶναι μὲν καὶ προνοεῖν,
 ἴσως.

Expositis officiis adversus eos
 qui eiusdem conditionis sunt,
 hoc est, homines : nunc ad prae-
 stantiores nobis transit. Est enim
 à proximis incoandum, & sic ad
 superiora in officiis etiam ascen-
 dendum. Enimvero hæc quo-
 que ex affectione reperit, quæ
 cum eis est, tanquam primis cau-
 sis & excellentibus. Cum au-
 tem tales sint, obscurum non est,
 nihil eos nostris rebus indigere.
 Quare officia nostra adversus il-
 los sunt, quæ nos illis concilient
 atque subiciant. Hæc enim ra-
 tione affectionem atque ordinem
 naturalem ea quæ ex causis orta
 sunt, adversus primas & eximias
 causas tuentur. Honorandi sunt
 igitur, & pie colendi, eorumque
 actionibus obtemperandum, li-
 benterque illis cedendum & in iis
 acquiescendum, ut quæ & opti-
 mo consilio, & summa providen-
 tia administrentur. Ea vero tum
 nobis contingent, cum & cogni-
 tio nostra vera fuerit, & vita na-
 turæ convenienter instituta. Re-
 cte autem de iis sentiemus, si iu-
 dicaverimus, & esse eos primas
 rerum causas & res conditas gu-
 bernare, & consulere universis,
 eaque recte & iuste administra-
 re. Sive quis enim Deos esse non censet : sive cum sint, non consu-
 lere rebus humanis : sive cum & sint, & rebus humanis consulant,
 id ta-

μη δικάως ἢ καὶ κατὰ λόγον ὀρθὸν περνοῖν, ἔτε πηροῖεν ἂν καὶ σεφθείη, ἔτε τοῖς γινομένοις ὑποαίτων ὑποείκει καὶ πείθεται, ὡς ὑποαίσεως γνώμης γινομένοις. τῆς ἢ ζωῆς διέσεως πρὸς τὰ γινόμενα διαπραγμάνης ὡς ὑποαίσεως γνώμης διοικημάτων τῶν ὅλων, ἢ μήτε μεμφομένης τι, μήτε ἐγκαλημένης ποῖς αἰποῖς, τὸτο ἢ ὅσα ἂν χοίρηται, εἰ μὴ τὸ ἀγαθὸν ἔκαστον ἡμῶν ἐν τοῖς ἐφ' ἡμῖν ζητῆται· ἵνα ἐν ταῖς ταῖς ὀρέξεσι ἐχῶμεν ἢ ταῖς ἐκκλίσεσι, καὶ μήτε ὀρεγόμενοι ποτε ὑποτυγχάνωμεν, μήτε ἐκκλίνοντες περὶπίπωμεν. εἰάν γὰρ τῶν ἐκτὸς ὡς ἀγαθῶν ὀρεγώμεθα, καὶ ὡς κακά πινὰ τῶν ἐκτὸς ἐκκλίνωμεν, ἀνάγκη καὶ τῶν ὀρεκτῶν πολλὰς ὑποτυγχάνειν, καὶ τοῖς ἐκκλινομένοις περὶπίπειν. ὑποτυγχάνοντες ἢ ὦν ὀρεγόμεθα, ἔκπερὶπτοντες οἷς ἐκκλινόμεν, ἀνάγκη μέμφεσθαι ἢ μισεῖν οὐτ' αἰτίαις τούτων, ἢ οὐτ' ὁμιλημάτων μὴ παύσαι, θεωρῶντας δὲ πάν. γὰρ ζῶν, τὰχα ἢ καὶ πάντα τὰ ὄντα, ἔμεν ἀγαθὰ ἐφίεται, τὰ ἢ κακὰ ὄντα αὐτὸν λόγον ἐκκλίνει κατὰ φύσιν. καὶ διαγίνεται τὰ μὴ βλαβερά ἢ ὄντα ἢ διοικῶντα, ὡς κακά, καὶ τὰ αἰτία πάντων, ἐκτείνεσθαι, τὰ ἢ ὠφέλιμα ὁμοίως ἢ ὄντα ἢ διοικῶντα, καὶ τὰ αἰτία αὐτῶν, ἀσπάζεσθαι, καὶ μεταδιδόναι, ἢ ὡς μεγάλα περὶποιεῖν. Ἀδυνάτον ἔν ἐστ, βλάπτεσθαι πινὰ οἰόμενον

id tamen & iniuste & imprudenter facere opinatur: is neque collet & venerabitur eos, neque illorum actionibus subscribet ac parebit, ut ab optimo consilio profectis. Vita porro bene & sancte institui, ut eorum quæ fiunt, cum universa ab optima mente administrantur, nec reprehendas quicquam, neque auctores accuses, non potest, nisi bonum & malum in rebus nostri iuris quæramus: ut in his & appetitiones nostræ & declinationes versentur, utque nunquam appetendo frustremur, nunquam incidamus in id quod declinamus. Sive enim res externas ut bonas appetimus, & quasdam earum ut malas averſamur: sæpe & frustari desiderii, & in ea quæ fugias incidere necesse erit. Cum autem iis frustramur quæ desideramus, & in ea quæ fugimus incidimus: fieri non potest quin culpam & oderimus auctores harum rerum: aut eos qui, cum possent, eas non avertant, sed conniveant. Omnes enim animantes, atque adeo res omnes bonum appetunt, eademque ratione mala secundum naturam declinant: eoque mala, quæ aut sunt aut esse videntur, eorumque causas averſantur. Itemque utilia seu vera seu falsa, eorumque causas amplectuntur & persequuntur, & ut magna admiran-

dele-

χαίρειν τῷ δοκοῦντι βλάπην, ὡς-
περ ἢ τὸ αὐτῇ τῇ βλάβῃ χαίρειν
αἰδιωσάντων ἐστιν. ὥσπερ γὰρ πρὸς τὴν
βλάβειν, ὅτι καὶ πρὸς τὸν ποιοῦ-
ντα τὴν βλάβειν ἀφ' ἧς ἐστίν. ἢ ὅτι
βλάβῃ, κακὸν, τὸ δὲ κακὸν φέ-
κτον καὶ μισητὸν, ὥσπερ τὸ ἀγα-
θὸν ἐφετὸν, καὶ ἀσπαστόν. καὶ ὅτι ἀ-
νάγκη τὸν αἰτιον νομιζόμενον ἔξ ὁ-
κοῦντος κακῶς μισεῖν καὶ λοιδορεῖν,
πιστεύειν πῶς ἐκ τῆς, μηδὲ τὴν φυ-
σικῇ οἰκείότητι δοκεῖν πρὸς τὸ μὴ
μισεῖν ὅτι τῶν φαινομένων ἀγα-
θῶν ὑπερποιοῦνται, ἢ τοῖς δοκεῖσι κα-
κοῖς πλεονάζοντες. ἀφ' οὗτο γὰρ καὶ
ὁ πατήρ ὑπὸ ἡμεῶν μισοῦμεν τοι-
δορεῖται, ὅταν τῶν δοκοῦντων ἀγα-
θῶν μὴ μετὰ δὲ τῷ παιδί, ἢ τῶν
δοκοῦντων πικρῶν ἐπαίρει, τύπῃ,
ἢ συνεξίζων πρὸς ἰγκρατείαν. καὶ
Πολυμένην δὲ ἐκ πολέμου ὅτι Οἰ-
δίποδ' ἀδελφὸς, καὶ τοὶ ἀδελφοὶ ὄν-
τας, τῶτο ὅμως καὶ μέγχι ἔξ μονο-
μαχίᾳ ἐναντιὸν ἀλλήλους πρὸς ἡγά-
γε, τὸ ἀγαθὸν δοκοῦσαν τὴν τυρανί-
δα ὑπὸ ἀλλήλων ἀφαιροῦσιν νο-
μίζουσιν. καὶ ὁ γεωργὸς δὲ ὅταν σπεί-
ρονται μὴ ἀπὸ βροχῆς, ἢ πλείονος ὕδατος
ποτῆ, ἢ ἀπὸ πῶν βλάπην ἢ ἀφεί-
λειν δοκοῦντων γένηται ἢ μὴ γένη-
ται, λοιδορεῖ ὅτι αἰτίους ποτῆ
μὴ καὶ λόγοις βλασφημῶν. εἰ δὲ
μὴ, τῇ ἐννοίᾳ. καὶ οἱ αὐτοὶ δὲ
δυσχεραίνουσιν ὅταν μὴ οἰκῇ ἀ-
νεμῶ αὐτοῖς ἀπὸ πύνης, καὶ τοὶ πολ-
λαὶ οἱ μὴ νότοι χεῖρ' ἐκ κατὰ ταύ-
την, ὅτι βροχεῖν, καὶ ὅτι ἐννοῦσιν, ὅτι

delectetur quod nocere videatur:
sicut fieri nequit, ipso uti damno
gaudeatur. Sic enim quisque adver-
sus dantem damnum affectus est,
ut adversus ipsum damnum. Dam-
num enim malum est: malum fu-
giendum, & odio dignum, sicut
bonum optabile & amplectendum.
Eum autem, qui rei alicuius quæ
mala habetur, causa putatur, odium
& convicia vitare non posse: ex eo
constat, quod nec naturalis neces-
situdine & coniunctio satis virium
habet ad odium eorum profligan-
dum, qui nos aut bonis quæ ha-
bentur privant, aut in ea quæ ma-
la videntur coniungunt. Nam pro-
pterea & pater invisus à filio convi-
ciis afficitur, si bona filio neget,
aut quod malum habetur infligat,
sive id verberando fiat, sive ad
continentiam assuefaciendo. Nam
& Polynicem & Eteoclem Oedi-
podis filios, hoc, quamvis fratres, ad
duellum & cædem mutuam adegit,
quod imperium bonum iudica-
bant, & alter eo se ab altero spolia-
ri putabat. Iam agricola si post
sationem non pluit, aut aliquan-
do plus pluit, aut aliquid aliud
quod bonum aut malum habetur
sit, aut non sit: auctores aut impiis
verbis lacessit, aut certe cogitatio-
ne. Nautæ quoque moleste ferunt,
cum ventus eis secundus non spirat,
quamvis sæpe alius Austro, alius A-
quilone egeat. neque cogitant, fieri

ἀμην

ἅμα πνεῖν ὅτ' ἀντικειμένους ἀδύ-
 νατον, ἀλλὰ μόνον διυφορεῖται πρὸς
 τὸν τῶν ἀνέμων αἶπον, ὅτι μὴ τὰ
 οἰκεία πυγμαίουσιν, ἢ τὰ ἐκαστοῦ
 περιῶνται. καὶ οἱ ἔμποροι ἢ οἰνοῦ-
 μοις μὲν, ἀφθονίαν εἶναι βύλων-
 ται τῶν ἐμπροσθομένων, πηπασκον-
 τες ἢ, σπάνιν, καὶ ἀγαθὰ κατῶσιν ὁ-
 πότερον ἂν τούτων μὴ γένηται, καὶ
 ὅτ' μὲν ὅλα διοικοῦντας αἰπῶν-
 ται. καὶ οἱ τὰς γυναικάς ἢ καὶ τὰ
 τέκνα, καὶ ὅλως τὰ φίλτατα ἀπολ-
 λυῖντες, ὡς ἀποτυχόντες ὧν ὀρέ-
 γονται, καὶ ἀπεισόντες οἷς ἐξέκλι-
 ναν, μέμφονται ὅτ' διοικοῦντας.
 ὅτ' ἢ τὸ δοκοῦν συμφέρον πορίζον-
 τας, ἐκείνους καὶ πρᾶν καὶ σέβειν
 πεφύκαμεν. τῇ ἢ τὸ συμφέρον-
 τ' ὁ τὰ εἶς σέβας ὁρῶν ἀνακινεῖται
 πρὸς ὅτ' τὸ συμφέρον παρεχόντας,
 ὡσπερ τῇ τὰ ἀσυμφόρον, μισ-
 καὶ ἀπεσροφῇ πρὸς ὅτ' αἰπίους.
 ὥστε ὅς τις ὀπμιελῆται τὰ ὀρέγε-
 σθαι ὡς δεῖ, καὶ ἐκκλίνειν, ἀλλὰ
 μὴ πρὸς τὰ ἐκτὸς τείνει τὴν ὀρεξιν
 καὶ τὴν ἐκκλιναν, ὅτ' ἐν ταύτῃ
 καὶ ἀσεβείας ὀπμιελῆται. πυγμαί-
 νει ἢ αἰὲν ὧν ὀρέγεται. καὶ μὴ ἀε-
 πίπτον οἷς ἐκκλίνει, καὶ τὸ ἐφ' ἡ-
 μῖν εἶναι ταῦτα, διαρεσθὶ πρὸς τὰ
 γινόμενα, καὶ τὸ προσῆκον σέβας
 τοῖς αἰπίοις αὐτῶν ἀποδίδωμεν. ὁ
 ἢ τῶν ἐκτὸς ὀρεγόμενος, καὶ ταῦτα
 ἐκκλιναν, εἰ μὴ τὰς τῶν ἀνθρώ-
 πων γνώμας ἔχει τῇ ἑαυτῆς δοκή-
 σει σωτηριεπιμέλειας, καὶ πλεον, καὶ
 πενίαν, καὶ ὑγίειαν, καὶ νόσον,

non posse ut simul contrarii spi-
 rent: sed tantum auctori vento-
 rum succensent, quod nec suum
 habeant, & contrarium experian-
 tur. Mercatores, cum emunt, mer-
 cium copiam esse volunt: & cum
 vendunt, penuriam: & utrum ho-
 rum factum non fuerit, governato-
 res universitatis huius accusant,
 neque cogitant se ea concupiscere
 quæ fieri non possint. Qui uxores,
 qui liberos, qui denique carissima
 quæque amittunt, ut frustrati iis
 quæ appetunt, & in ea prolapsi
 quæ declinant, gubernatores ac-
 cusant. Qui enim id, quod bonum
 habetur, præbent, eos & colere &
 venerari solemus. Nam ratione u-
 tilitatis statim veneratio excitatur,
 adversus eos qui utilitatem præ-
 bent: sicut ob inutile, odium & a-
 versatio auctorum. Quare qui ope-
 ram dat ut, quemadmodum decet,
 appetat & declinet, nec ad externa
 porrigit appetitum & declinatio-
 nem: is eadem opera & pietati dat
 operam. Semper enim ea quæ de-
 siderat adipiscitur, nec in ea incidit
 quæ declinat, quia hæc penes nos
 sunt. Acquiescit igitur in iis quæ fi-
 unt, & convenientem cultum au-
 ctoribus eorum tribuit. Qui autem
 res externas desiderat, easque de-
 clinat: nisi etiam voluntates homi-
 num ad suam opinionem conversas
 habeat, & divitias & paupertatem,
 & valetudinem & morbum, &

καὶ ζωὴν, καὶ θάνατον, καὶ νίκας, καὶ ἡτ-
 τας, καὶ μὴτοι ἀνέμους, καὶ ὄμβρους, καὶ
 χάλαζαν, καὶ πάντα τὰ μετέωρα, καὶ
 τὴν εἰμαρμένην πάντων περφορεῖν,
 ἐπειδὴ εἰς ταύτας τὰς ὀρέξεις καὶ
 τὰς ἐκκλίσεις ἐξέτεινεν ἀναγκαίως,
 πολλῶν μὲν ὀρεγόμενων ὁποτυγχά-
 νει, πολλοῖς δὲ ἐκκλίνων περπίπτει·
 ὥστε καὶ δυσχεραίνει πάντως, καὶ
 μέμφετα αὐτῷ αἰτίας, καὶ ζητεῖ βίον
 πρὸς τῷ λυπηρῷ, καὶ θλιπνῷ, καὶ
 ἀσπεῖ πρὸς τὸ θεῖον· ὥστε παν-
 τῶς εἶναι κακοδαίμονα. Παρεδὲς
 δὲ τῆς περὶ τὸ θεῖον δισθεσίας τὰ κυ-
 ρωτάτα αἰτία, τὴν τε ἀπαιτοῦσαν
 περὶ αὐτῶν θησιμῶν, καὶ τὸ πείθε-
 σθαι καὶ εἶναι τοῖς ὑπὸ αὐτῶν γνο-
 μένοις ἐκόντας, καὶ διαρεσιύτας ὑπὸ
 τῆς ἐρίης γνώμης γνομένων, καὶ δεί-
 ξας ὅτι τὰ τοιαῦτα ἐστὶ τοῖς μὴ τὸ
 ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν ἐν τοῖς ἐφ' ἡμῶν
 πτεμένοις, ἀλλ' ἐν τοῖς ἐκτός, ἐφεξῆς
 περὶ ἡμῶν καὶ τὰς διὰ τὸ ἐκτὸς τῷ θεῷ
 περσσομένους τιμὰς. ὅτι τὰς νομί-
 μους καὶ ἐνθέτους ὁ θεὸς πάντως τοῖς
 ἀνθρώποις ἐξέφηνεν, ὡς αἱ ἱστέαι δη-
 λῶσιν· ἵνα καὶ ἡμεῖς δι' αὐτῶν τυγχά-
 νωμεν καὶ πρὸς αὐτὸν οἰκειότητες, καὶ
 τὰ ἐκτὸς διὰ τὴν περσσομενῶν ὁπο-
 λαύοντες τὴν θείας ἐπαμειβεως ἀφθον-
 νά τε ἡμῶν καὶ δι' ἡμῶν γίνηται. ὡς γὰρ
 καὶ ψυχῶν, ἥς αἰσθάνονται, ἀναπείθε-
 μεν αὐτὰς, καὶ ἀφιεροῦμεν, ὁπο-
 καθαίροντες αὐτὰς διὰ τὴν ἐπι-
 στήμονικῆς περὶ αὐτὰς ἐνοίας,
 καὶ διὰ τῆς κατὰ φύσιν ζωῆς· ὥ-
 τως ὅτι ταύτην καὶ καὶ τὸ σῶμα

vitam & mortem, & victorias &
 clades, atque etiam ventos, & plu-
 vias, & grandinem, & omnia quæ
 in sublimi fiunt, & fatum univer-
 sum: quoniam in has appetitiones
 & declinationes prolapsus est ne-
 cessario, multis appetitionibus fru-
 stratur, & in multa adversa incidit.
 Proinde etiam moleste fert omnia,
 & culpat auctores, & vitam agit
 cum molestam & ærumnosam, tum
 irreligiosam & impiam adversus
 Deum, ut omnibus modis sit infel-
 ix. Traditis autem pietatis adver-
 sus deos præcipuis causis, & certis-
 sima de eis scientia, ut ultro parca-
 mus & cedamus eorum actionibus,
 & acquiescamus in iis, ut quæ ab
 optimo consilio proficiantur: &
 demonstrato, non posse hoc eos
 facere, qui bonum & malum in vo-
 luntate nostra non collocant, sed in
 rebus externis: ordine subiungit
 honores, qui ob res externas Deo
 tribuuntur: quorum legitimos &
 usu receptos Deus utique homini-
 bus ostendit, ut historiæ declarant:
 ut & nos per eos necessitudine cum
 ipso coniungamur, & externæ res,
 per oblationes fruendo illustratione
 divina, & uberes nascantur, &
 nostris usibus accomodata. Ut
 enim animum, cuius est auctor est,
 ei dedicamus & consecramus, re-
 purgando illum, tum vera de illo
 cogitatione, tum vita naturæ con-
 sentanea: sic post illa corpus etiam

τὸ σῶμα

τὸ ἑαυτῇ δοθὲν ἀναλίσθηναι καθάρι-
 ζονταί, ἔξωθεν ἢ ἀφ' αὐτῶν φανερώ-
 ῃς ἀφανεῖς κηλίδας ἀπορίπτοντες. Ἡ
 ἢ κεκαθαρμένη δὲ εἰρημίων τρέ-
 πων ψυχῇ, δὲ κεκαθαρμένῃ ὀργά-
 νῃ, καὶ ἀμφιέσμασι καθαροῖς ὡς δι-
 νατὸν κεχηρμένῃ, καὶ ἐκ τῶν ὑπο-
 θεῶν διδοθέντων περισφερέτω τὰς ἀ-
 παρχάς, καὶ ἥδ' ὅσον, καὶ δικαίον ἐστὶ τοῖς
 δεδοκόσιν ἀπαρχεῶς, ἐχ' ὅπ' αὐτῇ
 τῶν ὁ θεός, (ἐδὲ ἥδ' αὖ τῆς διζωίας
 δείτται τῆς ἡμετέρας, ἐδὲ τ' ὀρθῶν
 πρὸς αὐτὰς ἐννοιῶν,) ἀλλ' ἡμεῖς ἀφ'
 ὧν ἡμεῖς, καὶ τὸ θεοβάλλον αὐτοῖς μέτρον
 ἐπιτηδείων γινόμενων πρὸς τὴν θείαν
 ἐλαμψιν, ὑποδεχόμεθα τὸν θεόν,
 ὅς τις ἄξιός ἐστι καὶ τὸ ἐκ τῶν τὰ πρὸς
 ἀγρίον, καὶ ἀναπθέμεθα ἀφ' αὐτῆς
 καθαρῶς, καὶ τὸ πρὸς ὁρμήν τρέπον
 μετ' ἐλαμψίν, καὶ αὐτὰ τῆς θείας ἀ-
 γαστήρι, ὡς καὶ θείας ἐνε-
 ρείας ἐπιδείκνυται. καὶ ἥδ' ἐπιλη-
 ψίας τις ὡμολόγησεν ἀπηλλάχθαι,
 καὶ δὲ τῆς τῶν ποιῶν με-
 ταλήψεως ἐχ' ἀλλάξας ἐχ' ἐλασ-
 σης κλύδωνας ἔπαυσε. τῶν ποι-
 ῶν πολλάκις ὁσίων, καὶ οἱ πρὸς
 φέροντες ὁσίων αὐτὰ, τῇ πρὸς αὐ-
 τὰ χάριτι συμμετέχουσι καὶ αὐτοῖς
 τῆς θείας ἐλαμψέως μετὰ τῇ,
 δίκαιον καὶ δικάριον ἔργον ποιεῖν
 τὸ τοῖς δεδοκόσιν ἀπαρχεῶς καὶ ἀνα-
 λίσθηναι. Ὅπερ ἡ εἰπον, δι' ὁλίγῃς ἐπι-
 φερομένῃς ἐπὶ τὸ ὅλον εἶδ' ἐκείνο ἀ-
 ναπθεῖν, ἐὰν φερέται τῷ θεῷ, καὶ πυ-
 χάνει τὸ θεοβάλλον αὐτῷ θεῶν ἐπι-
 κερίας. ταῦτα δὲ φησι πρὸς ὅτι κα-
 τὰ τὰ πάτρια ποιεῖν ἐκάστους· ὁ μὲν ἥδ' ὁ θεός αἶμα πανταχοῦ παρέσιν αἰεῖ

ab ipso datum decet ei consecrari, à
 maculis tam conspicuis quàm latentibus
 repurgatum. Animus autem his
 quas dixi rationibus repurgatus, re-
 purgato instrumento, vestimentis
 etiam quam purissimis uso, externa-
 rum quoque rerum, quas Deus de-
 derit, primitias offerro. Nam ius fas-
 que postulat, iis offerri primitias, qui
 dederunt: non quod his egeat Deus;
 (neque enim probitate nostra eger,
 neque rectis de se opinionibus;) sed
 nos per hæc, pro ea mensura quæ
 nobis convenit, illustrationis divinæ
 facti capaces, Deū suscipimus, qui
 dignus est. Sic externæ res etiā obla-
 tæ & dedicatæ, ex vitæ ratione pura,
 convenienti modo illustrationis di-
 vinæ fiunt & ipsæ participes, ita ut
 divina cōspiciatur efficacia. Nam
 & epilepsia se quispiam horum mu-
 nere liberatum ostendit: perq; hæc
 & fluctus maris sedavit: quiq; ea san-
 cte offerunt, ob affectionem quam
 erga illos habent, ipsi quoq; divinæ
 fiunt illustrationis participes: præ-
 terquàm quod & iusti & grati animi
 fungitur munere is, qui illa iis qui
 dederunt, offert & consecrat. Quod
 vero dixi, per exiguas istas primitias
 totū genus illud dedicatur & cōse-
 cratur Deo, & convenientē ipsi Dei
 opē consequitur. Hæc vero, inquit,
 patrio ritu fieri debent à singulis. nā
 Deus simul & ubiq; præsto est sem-

ἡ περὶ αὐτῶν θεῶν διωόμενων.
 ἡμεῖς δὲ καθ' ἐν εἰδῶ ἀφωρισμένοι
 τὸ ἀνθρώπινον, πολλῶν ὄντων τῶν ὑπὸ
 θεῶν ἀναχθέντων, ἐξ ἀνθρώπων ἐ-
 δικῶν ἐν εἰδῶ ζωῆς νῦν καὶ βίᾳ αἰρεσιν
 ἐνός ὁππότεροισι, ἐν μέρει βρο-
 χεῖ δὲ παντός καὶ αὐτῆς τῆς γῆς ὁπ-
 ποτέρωθεν, ἀλλ' ἄλλης θείας ἀγα-
 θότητος μετέχει, ἐν ἄλλοις τόποις,
 καὶ χρόνοις ἄλλως ὁραῖς γινώσκοντες ὅτι ὅταν
 παρ' ἡμῖν ἡμέρας ἢ, παρ' ἄλλοις νύξ ἐ-
 στί· ὅταν ἄλλα καὶ χειμὼν, ἄλλα καὶ
 θέρος. Ἐν ταῦτα μὲν καὶ δεύρο τε
 φυτὰ καὶ ζῶα, ἐν ἄλλοις δὲ τόποις ἐπε-
 ρεῖ, τῆς τε γῆς ἐπ' ἐν αὐτῇ μεμερι-
 σμένων δεχομένων τὰς θείας ἀγαθότη-
 τας. Ἐκαστοὶ γὰρ δι' ὧν ὁ θεὸς τε ἐξέ-
 φωνε, καὶ αὐτοὶ διὰ τῶν περὶ αὐτῶν σω-
 ζόντων, διαφοροῖς ὡς περὶ τοῖς καὶ
 τοῖς, ἔτι καὶ καὶ τοῖς καὶ τοῖς, ἐπὶ τῇ
 τῇ ἐσθιομένων καὶ περὶ αὐτῶν ἐν-
 αλλὰ γὰρ τὸ θεῖον ἐξ ὁμοιοῦς ἐστίν.
 καὶ μὲν θεὸν τὰ καὶ θεὸν ὁμοιοῦς ἐστίν, δη-
 λῶν δὲ τῆς ἐν ταῖς ἀφωρισμέναις ἡ-
 μέραις ἐνέρεται τῇ θεῖᾳ ἐκλάμψεως,
 ἥ τις ἐν ἄλλαις ἐπὶ πάντως καὶ. καὶ γὰρ
 νοσῶντες θεοσπεροῦς, καὶ περὶ αὐτῶν
 πῶς τότε τῇ συμφερούτων. ἔτι μετὰ
 αὐτῶν ἔχει τὴν διωόμεν ἢ τῇ χρόνων
 διαφορῶν περὶ τῇ θεῖαν οἰκείότητος. ἔ-
 ται δὲ καὶ ἡ τῶν τόπων καὶ τῇ λεγομένων
 καὶ περὶ αὐτῶν ἐπὶ περὶ αὐτῶν
 σωστροῦς. Πάντα δὲ, φησὶ, τὰ περὶ
 τὴν θεῖαν ἀνέκοντα τιμῶν, καὶ
 καθαρῶς καὶ ποιῶν, καὶ μὴ ὁπ-
 ποτέρωθεν. μὴ καθαρῶν γὰρ καθα-
 ρῶν ἐφαπτεσθαι, ἢ θημιτόν ἐστι·

per, cum omnibus suis divinis co-
 piis. Cum autem multa sint à Deo
 producta, nos, qui una distincta spe-
 cie constemus humana, & pro hu-
 mana forma unū genus vitæ nunc,
 & unam ætatis degendæ rationem
 sortiti, & in exigua parte universi &
 tertiæ adeo ipsius collocati simus:
 alius alio Dei beneficio fruimur,
 aliisque temporibus & locis. Vides
 enim, cum aliis dies est, aliis esse no-
 ctem: cum alibi hiems, alibi æsta-
 tem: hic alias nasci & stirpes & ani-
 mantes, in aliis locis alias: cum &
 terra, & quæ in ea sunt, divina bene-
 ficia diversis percipiant modis. Sin-
 guli igitur partim divina patefactio-
 ne, partim experientia edocti, di-
 versis ut locis & vitæ generibus, sic
 etiam temporibus & modis, victi-
 marum item & oblationum varie-
 tate, numen placant. Ac cum divina
 festa rite celebrantur, statis diebus
 evidens efficacia divinæ illustratio-
 nis conspicitur: quod alias nullo
 modo fit. Nam & ægroti curantur,
 & utilia quedam prædicuntur. Tan-
 ti interest discrimen temporum ad
 divinam necessitudinem, itemque
 locorum & dictorum, factorumque
 & oblationum accommodatio. Iu-
 bet autem omnia, quæ ad divinum
 cultū pertineant, & pure facere, &
 non sordide. Nam ab impuro pu-
 ra attingi nefas est: purumque &
 fincerum, si quid ei adulterinum
 τῷ δὲ καθαρῶ καὶ εὐκλειᾷ ἐπὶ τὸν

καθα-

καθαρὰ μὲν, μόλῳσι αὐτὰ. ἢ χρεὶν
 ἐν ὁποιοῦν μὲν ποιεῖν π. τὸ γὰρ ἐ-
 πιστοῦ μὲν μεταλαμβάνει πινός
 ἄπο τοῦ ἰδαφῆς ἀκαθαρσίας. Οὐδὲ
 ἀμελῶς χρεὶν φησιν, ἔδεν τῶν ποι-
 ῶν ποιεῖν, ὥστε ἀφ' ἑαυτοῦ κατὰ
 λυμπάνειν τὴν δεινότην, ἢ συγ-
 χεῖν ἢ ἐναλλάττειν. ὥστε γὰρ ἐὰν
 σοι χρεὶς ἔστω λόγος ἀφ' ἑλῆς, ἢ ὑπαλα-
 λάξης, ὅτε ὑπὸ γίνεται τὸ ἔστω λόγος ἐ-
 λῆς. ἔτω καὶ τῶν θείων ἔργων ἢ λό-
 γων εἰ ἐλαττεῖ π. ἢ ὑπερβαίνει, ἢ
 συγκέχνηται, ὅτε ὑπὸ γίνεται ἢ τῶ
 θεῶ ἐλαττεῖς, ἀλλὰ καὶ ἐξυδαροῦ ἢ
 τῶν γινόμενων δυνάμειν ἢ ποιεῖν ἢ
 ἑαυτοῦ ὥστε κυριώτατον εἰς συμ-
 πῶν ἐστι καὶ τελείων τῶν ἄλλων ἢ
 σωτῆρος μὲν ὑπὸ γίνεται καὶ ἑαυτοῦ
 ποιεῖν. ὁ γὰρ θεὸς πῶν θεῶν πῶν
 ἀμελῆς ἢ ἑαυτοῦ φανόμενος, πε-
 ρεῖ π. ἂν τῶν δεινότην ἀποδέσσειν;
 Ἀλλ' ἔδ' ἀπελῶς, φησὶ, δεῖ προσέειναι.
 τελέσειν ἂν σεβασμῶ. ὅσα γὰρ ἂν π-
 μῶν περὶ σεβασμῶν περὶ νομίζοι-
 π. τὰ θεῶν, πῶν μᾶλλον αὐ-
 τῶν ὡς ποιῶν μετέχομεν. καὶ
 γὰρ καὶ ἡμεῖς τῶν σεβασμῶν ἔστω θεῶν
 κατὰ τὸ δυνάμειν ὑποταγόμεθα,
 καὶ ἀδρωόμεθα. Εἰπὼν γὰρ ὅτι ἢ
 εἴτι ἀμελῶς ποιεῖν, ἢ ὑπερβαίνει, ὡς
 εἴποι, μή τις ὑπολάβῃ λέγειν αὐτὸν,
 ὅτι καὶ ὑπερβαίνει δυνάμειν καὶ τὰ
 ποιῶν ποιεῖν. περὶ μὲν γὰρ πῶ
 ἂν εἴη τὸ μέτρον ἄριστον, εἰ μὴ ὑπὸ
 τῶν θείων τῶν μετρούμενων πάντων,
 καὶ ὁρίζοντων πῶς ἀρίστοις ὄροις; ἐ-
 ποίῃ ἔδεν ἔτω τὰ θεῶν ἔργα σωτῆρος,

admisceatur, eo pollui solet. Ne-
 que igitur sordide quicquam fa-
 ciendum, neque negligenter & per
 ignaviā, nec quicquā factū necessa-
 rium aut prætermittendū, aut con-
 fundendum, aut permutandum. Si-
 cut enim, si elementa sermoni sub-
 trahas aut immutes, non manet ea-
 dem forma sermonis: sic etiam di-
 vinorum operum & sermonum, si
 quid aut deest, aut immutatum est,
 aut perturbatum, illustratio divina
 tollitur, & eorum quæ geruntur
 vim evanidam reddit eius qui illa
 gerit, socordia: sicut ad comple-
 mentum & perfectionem cætero-
 rum excitata cum scientia alacritas,
 multum valet. Qui vero se in Dei
 cultu negligentem & socordem
 præbet; quæ in re sit ad officium
 fungendum excitatus? At neque
 irreligiosè, inquit, est accedendum:
 hoc est absque veneratione. Quan-
 to enim religiosiores & sanctiores
 res divinæ habentur: tanto magis
 eas, & quidem tales, percipimus.
 Nam & ipsi cultui numinis pro vi-
 rili nos submittimus, & in eo velu-
 ti grandescimus. Cum autem di-
 xisset, non esse negligenter facien-
 dum: veritus videtur, ne quis dicere
 se putaret, etiam supra vires ista es-
 se facienda. Ubi vero modus esset
 optimus, si divinis in rebus non es-
 set: quæ omnia moderatur, optimis-
 que terminis desiniunt? Deinde ni-
 hil æque divina continet opera,

ὡς τὸ πῶς ταυτοῦ τῆς σωεχῆς καὶ ἀνέκ-
 λειπτον φυλάττειν ἐν αὐτοῖς καὶ ἐργα-
 καὶ λόγῳ, μηδὲν κατὰ τὸ διωατὸν πα-
 ρεχλάττονται. ἀδιώατον ἢ ὑπερδύ-
 ναμιν πολλαῖς αὐτὰ ποιῆν. Εὐόκασι
 ἢ οἱ τὸ θεῖον περὶ σωῶς φιλοπυμέ-
 νοι, ἅμα μὴ διωροδοκίαν αὐτῶν κα-
 ταψήφίζεσθαι, ἅμα ἢ ἀγνοεῖν, πῶς
 χρῆσθαι ταῦτα εἰς τὴν θεῖαν εἰσάγει
 πρὸς, ὅτι ἀπαρχαὶ βύλωνται εἶναι
 τῶν ὑπὸ θεῷ δοθέντων ἡμῖν. Τῷ
 μὴ ἐν τῷ θαυμασῷ συνοδύσας ὡς
 ἐμοὶ διωατὸν, κατὰ τὸ παρὸν εἰδῶ-
 ῖ λόγῳ διήρεθωσα. Ἐπειδὴ ἢ ἀρχό-
 μιν ἢ κεφαλὰς σωτόμως τὰ πε-
 ρὶ θεῶν τρία περιελάμβανεν ἐνεδείξα-
 π, ὡς περιωμολογημῶν δέ τινι πᾶ-
 σα νομοθεσία, καὶ πᾶσα τῶν ἡθῶν διά-
 γωγία, ὅτι καὶ εἰσι, καὶ περνοῦσι, καὶ κα-
 λῶς ἐδικαίως τὰ πάντα καὶ ευθυΐσ-
 σιν, ὅθεν καὶ ἡ δὲ σὺν κεραισὶ βόλως
 τῶ ἀνθρώπων τὰς ἀποδείξεις περιεθε-
 ναι τοῖς περιελάμβανον. Φύσει μὴ γὰρ
 οὐκ ἄνθρωποι μόνοι, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλ-
 γα ζῶα, καὶ τὰ φυτὰ, καὶ λίθοι,
 καὶ πάντα ἀπὸ τῶν τῶ ὄντων, κατὰ
 τὴν αὐτῆς διωάμιν ἕκαστον ἐπέσχε-
 πται πρὸς τὸν θεόν. ἄνθρωποι ἢ πρὸς
 τῷ καὶ πρὸς γονέων δὲ καὶ ἐκ περι-
 δων σωεθίζονται θεοσεβεῖν, καὶ ταῖς
 κοιναῖς τῶ ἀνθρώπων ἐνοσίαις ἀκο-
 λυθεῖσιν. πάντες γὰρ ἄνθρωποι, καὶ βαρ-
 βάροι καὶ ἑλλήνες, καὶ κατὰ τὸν πρὸς
 ἄλλον χρόνον καὶ νῦν, καὶ ἄλλοι
 καὶ ἄλλαι ἐνοσίαις, νομίζουσιν εἶναι θεόν.
 πλὴν ἂν κροθὶ τῶ, ὅς ἐστι θεὸς φραστος
 se censent: Atrothoitis exceptis: quos narrat Theophrastus,

quam si in iis perennis æqualitas
 conservetur: & quoad eius fieri po-
 test, neque dicto, neque facto
 quicquam immutetur. Neque ve-
 ro fieri potest, ut supra vires sæpe
 facias. Videntur autem ii qui in
 res divinas profusi sunt, simul &
 Deum corruptelæ condemnare, &
 ignorare quem usum ista in divino
 cultu habeant, cum primitiæ sint
 eorum quæ divinitus acceperimus.
 Ego igitur mirabilem hunc virum
 secutus, pro virili hunc quoque ser-
 monem declaravi. Sed quia capi-
 tis huius initio, tres de Diis quæstio-
 nes compendio perstrinxit, quæ
 ante omnem legum lationem, mo-
 rumque disciplinam certæ com-
 pertæque habendæ sunt, Deos &
 esse, & providere, & bene, iuste-
 que administrare omnia: nihil ve-
 tat ob importunos quosdam homi-
 nes, demonstrationes subiicere
 quæstionibus. Natura enim non
 homines modo, sed & brutæ ani-
 mantes, & stirpes, & lapides, ea de-
 nique omnia quæ sunt, pro sua
 quodque virili, ad numen respi-
 ciunt. Homines vero præter id, à
 parentibus etiam statim à puero ad
 pietatem assuefiunt, & communes
 hominum sequuntur notiones.
 Omnes enim homines, tam Barba-
 ri quam Græci, tum infinito supe-
 riori tempore, tum nunc, quam-
 vis alii aliis rationibus, Deum ef-
 se censent: Atrothoitis exceptis: quos narrat Theophrastus,

cum

αἰθέρας γνομήνους ὑπὸ τῆς γῆς ἀ-
θρόως καταποθιῶναι· καὶ εἰ δὴ τις
ἄλλος εἴς ἡ δι' οὗ κατὰ πάντα τὸν
πῦρρον αἰῶνα ἰστένηται. Συμβαί-
νει δέ πιναις καὶ διψᾶν τὸ ἀναποδεί-
κτως πισδεῖν, καὶ διψᾶν τὸ ὄρεῖν, πο-
τὲ μὲν ἀγαθούς δυσυχοῦντας, πο-
τὲ δὲ κακοὺς ἐν ἑαυτοῖς διροῶν-
τας, ὀλιγορεῖν ὧν ἔχουσιν πολλὰ λήψεων,
ἢ χαίρειν διδόναι τῇ τελευτῇ ἀλγύν,
Τολμῶ κατεπεῖν, μή ποτ' οὐκ
εἰσὶν θεοί,

Κακοὶ γὰρ δὴ τυχεῖνες ὀπισθητικῆς
σίμε.

Καλῶς ἔν ἔχει τέτυς καὶ τῷ Ἐπι-
κτιτῷ περὶ γνομήνους, μὴ ἐν τοῖς ἐκ-
τός, ἀλλ' ἐν τοῖς ἐφ' ἡμῖν πῶς ὁρᾶται τὰ
ἀγαθὰ ἡμῶν, καὶ τὰ κακὰ. ὥτως
γὰρ ἔπε ἀγαθὸς δυσπραγήσει ποτὲ,
ἔπε κακὸς διροήσει. Καὶ μὲντοι δι-
δοῦναι εἰδέως, ὡς διωκτὴν, βεβαιώ-
σῃ τὰς ἀναποδείκτους πρὸς θεῶν πρῶ-
ληψεις σκεψόμεθα. Ἀρχὴ δὲ τῆς σκέ-
ψεως ἐστίν, εἰδέναι πρῶτον, τί σημαίνει
τὸ θεῶν ὄνομα. Καὶ ἴσμεν, ὅτι οἱ
πρῶτον θέντες αὐτὸ, οὐδ' ἐν τῷ
ἔσθην ὡς πεπολούμεθα, πρὸς τὸ θεῖν,
τυπέσι, τέχειν, καὶ ὁξέως κινῆ-
σθαι, ὥτως ὠνόμασαν. χρόνῳ δὲ
ὑστερον, καὶ ὅτι τὰς ἀσωμάτους
καὶ νοητάς τῶν ὄντων αἰτίας ἀνή-
γαγον τὸ ὄνομα, καὶ μέγχι τῆς
μᾶς τῶν πάντων ἀρχῆς καὶ αἰ-
τίας. ὥς περὶ δηλοῦν τὸ ὄνομα ἀρ-
χὴν τῶν ὄντων, καὶ αἰτίαν νοητῶν
principium & causam, id nomen translatum, ut id signi-
ficaret principium rerum, & causam mente comprehendendam,

cum nullum colerent numen, sub-
ito universos à terra absorptos
esse: & si quis forte alius unus at-
que alter, ab omni ævo, talis fuis-
se perhibetur. Fit autem, ut qui-
dam, eo quod absque demonstra-
tione credunt, & quia bonos vi-
ros esse miseros, beatos & feli-
ces improbos vident, parum cu-
rent insitas à natura ipsa notio-
nes, & non adveniantur Tragædiæ
dicenti,

Deos non esse, dicere an non audeam,

Res improborū tam secundas intuens?

Rectum igitur fuerit, hos vel E-
picteto obtemperantes, non in
rebus externis, sed in nostra po-
testate sitis, bona & mala nostra
collocare. Sic enim neque cum
bono viro unquam male agetur,
neque ullus improbus erit bea-
tus. Nos quoque nudas illas de
Deo notiones demonstratione fir-
mare pro virili conabimur. Est
autem considerationis huius ini-
tium, ut, quid Dei nomen si-
gnificet, videamus. Sciendum
igitur, Græcis θεός, quos Lati-
li literis nonnihil immutatis Deos
vocant, quæ in cælo circumguntur,
stellas, à cursu & motus cele-
ritate (θεῖν enim currere signifi-
cat) appellatos. Post autem ad
incorporeas quoque naturas, re-
rum causas, & ad unicum om-
nium nomen translatum, ut id signi-
ficaret principium rerum, & causam mente comprehendendam,
primam

περὶ ἧς, καὶ κυρωτάτῃ. ἡ γὰρ ἐκ
 σπουδαίως καὶ ἀπὸ τύχης πάντα γί-
 νεται τὰ γινόμενα, ἡ ἔχει περὶ γυ-
 μνάς αἰτίας, ὅφ' ὧν γίνεται. ἀλ-
 λά τὸ μὴ ἐκ σπουδαίως, καὶ ὡς
 ἐτυχε, γινόμενον, ἔτε αἶπον ὡλε-
 σμὸν ἔχει τὸ ποιῶν, ἔτε σκοπὸς
 ὡλεσμὸν ἐστὶ πνι. ἡ γὰρ ἀνὲρ ἐκ σ-
 πωδῶν καὶ ἀπὸ τύχης, ἀλλὰ κατὰ
 περὶ γυμνάς ὡφίσαιτο αἶπον, καὶ
 σκοπὸν ποιοῖ. ἀλλ' ἔτι ταῖς ἐπεὶ ἀκο-
 λουθῆται τῷ αὐτῷ ἡ τῶν πειμάτων
 αἰεὶ γένεσις φυλάττει. πάντα γὰρ τὰ
 κατὰ φύσιν καὶ περὶ αἰετῶν γινό-
 μενα, καὶ σκοπὸς ὡλεσμὸν ἐστὶ
 τῷ ποιῶν. καὶ γὰρ ὁ γεωργὸς
 σπείρει καὶ φυτεύει, σκοπὸν πεί-
 μεν τὸ γινόμενον. καὶ ἡ τῶν
 ζώων σπείρει εἰς περὶ γυμνάς ὡφί-
 καὶ ἀκολουθῆται καὶ ταῖς ἀπὸ ἀρχῆς
 μέχρι τέλους φυλάττειται τῆς γε-
 νέσεως, τῶν μὴ ἐν ἀρχῇ, τῶν γὰρ
 ἐν μέσῳ, τῶν γὰρ τῷ πέρας, κατὰ
 τὸν αὐτὸν εἰρμόν περὶ ἀκολουθῶν-
 των. τὸ γὰρ σπείρει φυτῶν, καὶ βαλε-
 μὸν δὲ γλῶ, περὶ γυμνὸν ὡφί-
 ρίζας ἀφίγει καὶ βλαστὰς, ἔπειτα καλὰ-
 μῶν ἡ κλάδους τρέφει, καὶ τὰ ἐξ ἧς
 μέχρι τῆς ἀποδόσεως τῆς καρπῶν καὶ
 περὶ γυμνῶν. δὲ ζώων ἀποδόμῶν
 τῷ καὶ ἀφίγει τὸ σπείρει ἐκτείνε-
 ταί τε, καὶ ἀφίγειται εἰς τὸ ἐμ-
 βρυον. δὲ περὶ γυμνὸν καὶ περὶ γυμνὸν
 ἀποδόμῶν κατὰ τὸν περὶ γυμνὸν
 χρόνον. καὶ ἡ αὐτὴ ταῖς αἰεὶ καὶ
 ἀκολουθῆται φυλάττειται τῆς γενέσεως.

dur. Atque hic ortus ordo atque progressio perpetuo conservatur.

primam omnium atque princi-
 pem. Quæ enim fiunt, aut casu at-
 que fortuito fiunt omnia, aut ex an-
 tegræssis causis oriuntur. Enimve-
 ro quod casu & fortuito fit, neque
 causam effectricem definitam, ne-
 que certum finem propositum ha-
 bet, quo referatur. Nam alio-
 qui non casu, sed ex antegræssa
 causa existisset, atque ad finem
 aliquem referretur. Neque vero
 eorum, quæ temere ac fortuito fi-
 unt, ortus certum ordinem & con-
 secutionem perpetuam servat. Ea
 vero quæ natura & consilio gerun-
 tur, & ordinem servant, & ad fi-
 nem certum referuntur. Agrico-
 la certe quidem & serit & plantat
 eo fine, ut aliquid nascatur: &
 animantium congressus procrea-
 tionem sobolis spectat: & certa se-
 ries, certus ordo ab initio ad fi-
 nem usque procreationis servatur,
 aliis in initio, aliis medio, aliis in
 fine pari ordine consequentibus.
 Nam in plantis quidem semen in
 terram coniectum & irrigatum a-
 qua, radices agit & germina pri-
 mum, mox culmum profert, aut
 ramos alit, cæteraque ordine usque
 ad fructum & maturitatem. In
 animalibus autem semen menstruo
 sanguine perfusum extenditur &
 informatur, dum fœtus fiat, qui
 eo usque alitur & perficitur, do-
 nec suo tempore in lucem eda-
 tur.

Quod

Quod si ea quæ natura consilio-
que fiunt, & causam definitam ha-
bent, & eorum auctor certum sibi
finem proponit, & progressionem
atque ordine eodem perpetuo res
absolvuntur: utique colligitur, ea
quæ natura consilioque in mundo
fiant, ac præcipue spectentur, non
casu & temere fieri, sed causis an-
tegressis. Oportet igitur causas eo-
rum quæ oriuntur, antegressas es-
se. Quæ si ortæ sunt, necesse est
eorum etiam alias esse causas prio-
res, donec ad eas perventum fue-
rit, quæ nullum habeant ortum:
quæ non iam sint ex eorum nume-
ro quæ oriuntur, sed quæ res
subsistentes dicuntur rectius, cum
omni prorsus ortu careant, quip-
pe quæ causam, cur sint, non ali-
unde, sed in semet ipsis habe-
ant. Itaque primæ causæ, ortus-
que expertes, aut per se subsi-
stunt, aut his sunt præstantiores:
ut in progressu orationis ostende-
tur. Deinde etiam à motione a-
scendendo, primas moventes cau-
sas inveniimus aut per se mobi-
les esse, aut immobiles. Quod
enim suo motu non cietur, ab alio
quopiam cietur, atque id
ipsam rursus ab alio: fitque sic
progressio infinita, quam rerum
natura respuit. Nihil enim ista
ratione futurum est, quod vel
ipsam movens. Aut necesse est, id
ab eo cieri quod vel per sese move-

ἢ ὑπὸ ἀκινήτου. ἀλλὰ τὸ κατὰ πᾶσαν κίνησιν ἀκίνητον ἴσησι μάλλον ἢ πῆγνυσι, ἢ τὸ αἰεὶ ὡσαύτως ἔχειν ἐκαστος, ἢ μὴ μεταβάλλειν παρέχεται. Ἀνάγκη ἔν τὸ αὐτοκίνητον εἶναι τὸ πρῶτως κινουμὲν τὰ ἐπεροκίνητα. ταῦτα δὲ εἰσι τὰ γινόμενα, ἢ φθειρόμενα, ἢ αὐξοίμενα, ἢ μειούμενα, ἢ κατὰ ποιότητά μεταβάλλοντα, καὶ ὁπότε τῶν εἰς τόπους μεταβαίνοντα. ἔπερ δὲ τὸ γινόμενον ὑφ' ἑαυτῆς γίνεσθαι δυνατὸν· ἐμμελεῖ δὲ εἶναι περὶ τῆς γενέσεως. ἔπερ δὲ τὸ αὐξοίμενον ὑφ' ἑαυτῆς αὐξεῖται· περὶ δὲ τῆς αὐξέσεως τὸ αὐξοίμενον. ἔπερ δὲ τὸ ἀλλοιοούμενον, ὑφ' ἑαυτῆς ἀλλοιοῦται· ὑπὸ ἀναγκῆς δὲ ποιότητος ἀλλοιοῦται τὸ ἀλλοιοούμενον. ἀλλ' ἔπερ κατὰ τὸν ὑφ' ἑαυτῆς μεταβάλλει· σώματα δὲ ὄντα πάντα τὰ κατὰ ταύτας κινούμενα, τὰς κινήσεις διεχθήσεται μὴ δυναίμενα εἶναι αὐτοκίνητα. Χρὴ ἔν τὰ περὶ τῶν γινόμενων, καὶ ἐπεροκίνητων αἵτια, αὐτοκίνητα εἶναι. καὶ δὲ εἰ κατ' ὀλίγοναι αἰεὶ τὰ πάντα, ἐδαμῶθεν ἀλλοθεν ἀρξέται ἂν τὸ ἀκίνητον, εἰ μὴ ὁπότε τῆς αὐτοκινήτης. πό, περ δὲ ἀκίνητον αἰεὶ ὡσαύτως ἔχει, καὶ τὸ ἐπεροκίνητον πᾶσι τῶν κινουμένων περιέχει δύναμιν. Δεῖ γὰρ καὶ ἀπλῶς πᾶσι δόχαις εἶναι· πᾶσι δὲ σωθῆται ἐκ τῶν ἀπλῶν σωθήσκει, καὶ περὶ γένεσιν τῇ φύσει τὰ ἀπλᾶ τῶν σωθῆτων. Ἰδωμεν ἔν ταύταις ἀνιόντες, καὶ ὁπότε τῶν περὶ τῶν δόχαις, ζήτωμεν,

tur, vel quod est immobile. At vero quod ab omni motu alienum est, magis sistit & compingit, & singulis rebus id confert, ut in eodem statu permaneant, nec immutentur. Necesse igitur est, per se mobile id esse, quod primum movet ea quæ aliunde cientur. Ea vero sunt, quæ oriuntur & occidunt, quæ augentur & minuuntur, quæ mutantur qualitatibus, quæ ab aliis locis in alia loca transeunt. Neque enim id quod oritur, oriri à se ipso potest: (sic enim esset, antequam esset) neque id quod augetur, à se ipso augetur, sed accessione aliqua facta: neque quod fit aliud, à se ipso fit aliud, neque etiam locum sua sponte mutat. Cum enim ea quæ his, quos exposui, modis mutantur, corpora sint: ea per se non posse moveri constabit. Oportet igitur proximas iis, quæ oriuntur & aliunde moventur causas, per se esse mobiles. Nam si universa stare singas, non aliunde orietur mobile, nisi à per sese mobili. Nam quod immobile est, eodem semper modo se habet: & quod aliunde movetur, moventis expectat facultatem. Præterea principia simplicia quoque esse oportet. Composita enim è simplicibus constant: itaque ab ipsa natura comparatum est, ut simplicia compositis antecedant. Videamus igitur. inferne ascendēdo, & à vicinis auspicando, ζήτωμεν,

ζητῶμεν, οἱ θιωατὸν, τὰ σώματα ἐν δόχῃς λόγῳ περιλαμβανέσθαι, καὶ εἶναι πρῶτα οἷας τὰς δόχας τὰς πρῶτας ὁ λόγος ὑπέθετο· ἢ ἔτε αὐτοκίνητα ἔτε αὐτοκίνητα εἶναι θιωαται ταῦτα τὰ κινούμενα σώματα. τὸ δὲ αὐτοκίνητον, ἢ μέρος μὴ κινουῦ, μέρος δὲ κινούμενον, λέγεται αὐτοκίνητον· ἢ ὅλον ἑαυτὸ κινουῦ καὶ ὑφ' ἑαυτῆς κινούμενον. ἀλλ' εἰ μέρος κινεῖ, καὶ μέρος κινεῖται, πῶς δὲ κινουῦται μέρος πάλιν τὰ αὐτὰ ἐρωτητέον, πότερον αὐτοκίνητον ἐστίν, ἢ ἐτέρωθεν κινούμενον κινεῖ· καὶ εἰ τῷτο, ἢ ἐπ' ἀπείρον περιελυσμένης, ἢ αὐτοκίνητον ὑποησόμεθα τὸ πρῶτον, ὡς ὅλον κινουῦ καὶ ὅλον κινούμενον. Τὰ δὲ αὐτὰ, καὶ πάλιν αὐτοκίνητα ῥητέον. ἀνάγκη δὲ τὸ πρῶτον καὶ κυρίως αὐτοκίνητον ὅλον ὑφιστάμενον εἶναι, καὶ ὅλον ὑφιστάμενον. Τὸ δὲ ποιούτων ἀμερές ὅλως ἀνάγκη εἶναι, καὶ ἀδιάσπαστον. μερὲς γὰρ, καὶ θιωατὸν ὑπάρχων, ἢ θιωαται ὅλον ὅλως ἑαυτῷ ἐφαρμόττειν, ὡς τὸ ὅλον εἶναι κινουῦ, καὶ ὅλον τὸ αὐτὸ κινούμενον, ἢ ὅλον ὑφιστάναι εἶναι, καὶ ὅλον ὑφιστάμενον. Ἀλλ' εἰδὲ ἀπλῶς εἶναι τὰ σώματα δύναται, ἐξ ὑποκειμένων πρὸς ὄντα, καὶ εἶδους, καὶ πολλῶν τῶν συμπληρωμάτων αὐτῶν, μεγέθους, χήματος, χρώματος, καὶ τῶν τοιούτων. ἅπτερ οὐκ ἐστὶ πρῶτον

ut quaeratur, an corpora principia esse, & talia esse possint, qualia prima principia esse oportere statuimus: an vero per sese neque subsistere, neque moveri possint mobilia ista corpora. Quod enim est per se mobile, aut parte movens, parte movendum, dicitur per se mobile; aut totum se ipsum movens, & à se ipso mobile. Verum si parte movet, parte movetur: de movente parte rursus idem est querendum, utrum per se mobilis ea sit: an cum aliunde moveatur, moveat? Quod si hoc: aut in infinitum progrediemur, aut per se mobile statuemus primum illud, ut quod totum & moveat & moveatur. Eadem & de iis dicenda sunt, quæ per sese subsistunt. Necesse enim est, primum illud & proprie per sese subsistens, eiusmodi esse, quod totum & subsistere faciat, & subsistat. Quod vero eiusmodi est, in id mox etiam necesse est neque partitionem neque disunctionem cadere. Nam si dividi & coniungi queat, non potest totum secum ipso coniungi, ut totum sit movens, idēque totum id quod movetur, aut totum id quod constituat, & totum id quod constitutatur. Sed ne simplicia quidem esse possunt corpora, quæ subiecto aliquo constant, & forma, & multis quibus compleantur rebus, magnitudine, figura, colore & similibus, quæ non sunt primæ &

γινομένων, καὶ κινουμένων ὑπάρ-
 χουσιν, καὶ λόγους ἔχουσιν ἐν αὐτῇ
 τέττων, καὶ ὥς γίνονται τὰ γινόμενα,
 καὶ κινεῖται τὰ κινούμενα. εἰ μὴ γὰρ
 ἐστὶ πρῶτον γὰρ ἐν τοῖς σώμασιν εἶ-
 δη, ἀλλ' ὅτι τὰ αὐτοκίνητα περὶ
 ὧς ὑφίσταται, δηλονότι ἐκαστοῦ εἶ-
 δους τῶ ἐν τοῖς σώμασι, καὶ ὅλων
 γεννητῶν, ἡ πρῶτον γὰρ δὲ ψυ-
 χὴ ἐστὶ. καὶ ἐκείνα ἐστὶ τὰ εἰλι-
 κρινέστερα, καὶ καθαρώτεστα. ἵνα γὰρ
 ἐφ' ἐνὸς ποιήσωμεν τὸν λόγον, τὸ ἐν
 σώμασι καλὸν ἐν σαρξίν ἐστὶ, καὶ νο-
 ροῖς, καὶ τοῖς τὸ σῶμα συμπαθεροῦσιν, εἰ
 τύχοι, τῶν ζώων, καὶ κυνῶν μὲν, ὡς
 δεινῶν, ἐκείνα, μεταλαμβά-
 νον τὴ καὶ αὐτὴ τῆς ἐκείνων ἀσχημο-
 σιώνης, καὶ βεβλαπτισμένην εἰς αὐ-
 τήν. τὸ δ' ἐν τῇ ψυχῇ καλὸν ἀπο-
 λευμμένον τέττων ἀπάνταν, καὶ ὅτι
 ἐπὶ εἰκὼν καλοῦ, ἀλλ' αὐτὸ καλὸν
 ὑπάρχον, λόγῳ καθαρὸς ἐστὶν.
 καὶ πῇ μὲν καλὸν, πῇ δ' ἔκαλον, ἀλλ'
 ὅλον δὲ ὅλου καλόν. διὸ καὶ ὅ-
 ταν ἡ ψυχὴ τὸ ἐν αὐτῇ καλὸν
 ἴδῃ, ἡ τὸ ἐν ἄλλῃ ψυχῇ, ἀπ-
 μάζει τὸ σωματικὸν καλόν, καὶ πε-
 ραίττει αὐτὸ, πρὸς ἐκεῖνο γὰρ πρὸς
 βαλόνουσι. ἔτω δ' καὶ τῶν ἄλλων εἶ-
 δῶν ἐκαστὸν πρῶτον γὰρ, καὶ εἰλικρι-
 νές ἐστιν ἐν τῇ ψυχῇ. Δῆλον δ' ὅτι τοῖς
 σώμασιν ὁμοίως καὶ αἱ ψυχαὶ διχ-
 ρεῖται, διὰ τὰ σώματα κινεῖται.
 καὶ αἱ μὲν τῶν ἐρῶντων ἐστὶν, αἱ
 δ' τῶν ὑπὸ σελήνῳ. ἀπὸν γὰρ
 τὰ μὲν χείρονα τῶν σωμάτων ἐμ-
 ψυχὰ ἐῖναι καὶ ζῆν, τὰ δ' ἐκείνοια

quæ oriuntur & moventur, ho-
 rumque rationes in sese continens,
 secundum quas ea fiunt quæ sunt,
 & moventur quæ moventur. Nisi
 enim primariae sunt in corporibus
 formæ, sed ex eo quod per se mobi-
 le est, proxime constituuntur: ni-
 mirum cuiusque speciei corporum,
 atque adeo eorum quæ orta sunt,
 primum principium anima est.
 Atque illa sunt sinceriora & purio-
 ra. Ut enim uno rem exemplo de-
 claremus, pulcritudo corporum
 in carnibus sita est, & iis quibus
 expletur corpus atque absolvitur,
 si ita cadat, animalium: quæ & illa
 quantum fieri potest exornet, &
 ipsam deformitatis eorum partem
 capiat, & in eam demergatur. Ani-
 mi vero pulcritudo his soluta
 omnibus, neque iam imago pulcri-
 tudinis, sed ipsa pulcritudo, ratio
 pura est, non alibi quidem pulcra,
 alibi vero non pulcra, sed tota &
 penitus pulcra: Quare etiam cum
 anima vel suam, vel alterius animæ
 pulcritudinem perspexerit, pulcri-
 tudinem corporis aspernatur & de-
 spicit, ad illam alteram inclinata.
 Sic etiam aliarum formarum quæ-
 libet primaria & sincera est in ani-
 ma. Constat autem, ut corpora, sic
 etiam animas dividi, quæ sua cor-
 pora movent: alizque sunt cœ-
 lestium, aliz sublunarium. Ab-
 surdum enim est, cum deteriora
 corpora sunt animata & vivunt:

αἴψυχα καὶ νεκρά. καὶ λόγον ἔν
 ἔχουσιν αἱ ψυχαὶ πρὸς ἀλλήλας
 ὥστε τὰ σώματα, αἰτίαι ἔσται
 αἱ ἐν τῷ ἕρηνῳ τῶν ὑπὸ σε-
 λήνῳ. καὶ σεμνὸν μὲν ὄντως καὶ
 πίμον τὸ χρῆμα τῆς ψυχῆς, καὶ
 μέγιστα τῆς ἑρηνίας, καὶ εἰς ὄρ-
 χῆς λόγον ὀπιτήδιον, ἀλλ' ἔτι γέ
 τῆς πρώτης. τὸ γὰρ αὐτοκίνητον καὶ
 αὐτοπύματον, τῶν μὲν ἐπεροκινή-
 των καὶ ἐτέρωθεν ὑφίσταμένων πρὸς ὑ-
 πέρχον· διωρόντων ὃ ὅμως ἔχει π-
 νά, κινουῦντο καὶ κινουμένων, καὶ
 ὑφεστάντων, καὶ ὑφίσταμένων. δεῖ
 γὰρ πρὸ τῆς σμυθέως τὸ ἀσπασμῶ
 εἶναι, καὶ πρὸ τῶν δύο τὸ ἓν. Ἐπὶ γὰρ
 καὶ ὑφ' ἑαυτῆς κινεῖται τὸ αὐτοκί-
 νητον· ἀλλὰ κινεῖται ὅμως, καὶ
 μεταβάλλει· καὶ μὴ κατ' εἴαν, ἀλλὰ
 κατὰ τὰς ἐνεργείας, ἢ τὰς σω-
 ματικὰς κινουμένων κινήσεις, (κα-
 τὰ γὰρ ἐκείνας, αἰκνιχτὸν ἐστίν,) ἀλ-
 λά τὰς ψυχικὰς· αἷς ὀνόματά ἐστι
 σκοπεῖσθαι, βουλευέσθαι, διανοεῖ-
 σθαι; δοξάζειν, καθ' ὧς αὐτὴ κί-
 νουμένη κινεῖ τὰ σώματα κατὰ τὰς
 σωματικὰς κινήσεις. δεῖ γὰρ πρὸ τῆς
 ὁπωσδήποτε μεταβάλλοντος εἶναι τὸ
 πλέως ἀμετάβλητον, ἵνα καὶ τὸ με-
 ταβάλλον μὴ μεταβάλλῃ. ἢ μὲν
 γὰρ κινήσεις καὶ μεταβολὴ καὶ πῶς ἑ-
 ρανίσις καὶ πῶς ὑπὸ σελήνῳ αἴψυ-
 χοῖς ὑπάρχει, τῆς πρώτης κινήσεως.
 τὸ γὰρ αἰεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ, καὶ ἀσπύ-
 τως, καὶ πρὸς τὰ αὐτὰ, καὶ καθ' ἕνα
 sublunaribus inanimatis praesto est, movente anima prima. Quod

praestantiora, carere anima atque
 vita. Est etiam animarum ratio
 quaedam inter sese, quemadmo-
 dum & corporum. Coelestes enim
 animae earum causae sunt quae in-
 fra lunam sunt: ac revera magni-
 ficum quiddam & pretiosum est
 anima, praesertim coelestis, & ad
 principii rationem accommodata,
 neque tamen primi. Quod enim
 per se & movetur & subsistit,
 quamvis iis, quae alieno motu cien-
 tur, & aliunde existunt, sit prius,
 duplicem tamen rationem habet,
 moventis & mobilis, efficientis
 & effecti. Oportet autem sim-
 plex antecedere composito, &
 unum prius esse duobus. Prater-
 ea quod per se mobile est, a se
 ipso cietur: sed movetur tamen
 & mutatur, licet non essentiae
 ratione, sed secundum actiones:
 ac non corporeis movetur moti-
 onibus (nam quod ad illas attri-
 net, immobile est) sed animalibus:
 quarum nomina sunt, con-
 siderare, deliberare, cogitare, o-
 pinari: quibus ipsa cum movea-
 tur, corpora movet corporeis moti-
 onibus. Omnino autem ante
 id quod utcumque mutatur, esse
 oportet id quod nullo modo mu-
 tetur, ut & id, quod mutatur,
 mutabile maneat. Motio enim
 atque mutatio & coelestibus &
 ratione

λόγον, ἢ μίαν τάξιν, πόθεν ὑπάρχει τοῖς ἔρσιν; πόθεν ἢ καὶ ἐν τοῖς ὑποσελιωμένοις ἢ ὑποτῶν αὐτῶν ὅτι τὰ αὐτὰ αἰεὶ ἀνακύνκλῃσι; τῶν τε σιγῶν, ἢ τῶν ὤρων, καὶ τῶν ζώων, ἢ τῶν φυτῶν; καὶ ἢ τῷ ἔριθμῳ μὴ μὴ ταῦτα αὐτὰ ἀνακύνκλῃσι, ὡς περὶ ὅτι τῶν ἔρσιν, ἀλλὰ τῷ εἶδει τὰ αὐτὰ ὑποκαθίσταται. ἐν ἢ πυρὸς ἀήρ, καὶ ἐξ ἑτέρου ὕδωρ, ἢ ἐξ ὕδατος γῆ, ἢ πάλιν πῦρ· ἢ μετὰ ἑαυτοῦ, ἢ μετὰ ἑτέρου, καὶ μετόπωρον, ἢ χειμῶν, ἢ πάλιν ἑαυτοῦ· καὶ ὑποτῶν πυρὸς καλλάμη, ἢ βοτάνη, καὶ ἄσπετος, ἢ πάλιν πυρὸς· ἢ ὑποτῶν ἀνθρώπων σπέρμα, ἢ κατὰ μίαν, ἢ πάλιν ἀνθρώπων. πόθεν ἐν αὐτῇ ἡ ταυτότης; ἢ ἢ κίνησις ἐκαστικῇ ἐστὶ ἢ ἐπερποῖός· δηλοῦν ἐν, ὅτι ὑποτῶν ἀκίνητος πνός, ἢ παντάπασιν ἀμετέβληται αἰτίας, τῆς αἰεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ἢ ὡς αὐτῶν ἐχέσθης. καὶ ἢ τῷ ποτὲ μὴ ταχύνοντι ἢ ποιῶντι, ποτὲ ἢ χρονικῶς τὰς ἐνεργείας ἔχοντι, περιγέσθαι ἀνάγκη τὸ αἰεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ, καὶ ὡς αὐτῶν, ἢ ἐν ἀμερείᾳ ἢ ἀκίνητῳ αἰῶνι πάντα ἐνεργῶν. ὅσα ἢ τῷ αὐτοῦ κινήτης κρείττον, τὸ μὴ μόνον καὶ ὑπὸ αἰματέβλητον, ἀλλὰ καὶ τῷ δυνάμει, καὶ ἐνέργειᾳ, περιγέσθαι ἐστὶ. τὸ ἢ κρείττον, ἀνάγκη περιγέσθαι καὶ ὑπὸ τῶν καταδεετέρων. Καὶ ἢ τὸν ὅτι τὰς ἀρχαὶ ἀναβαίνοντες ζητεῖν, εἰ δυνατὸν, εἰναί τι κρείττον ἐδοξε ζητεῖν, possit ne aliquid

ratione unoque ordine sunt, caelestibus unde contigit? Unde autem sublunaribus etiam contingit ab iisdem perpetuus ad eadem veluti in orbem reditus? Elementa vero, & animantia, & stirpes, etiam si numero non permanent, eadem in orbem redeunt, tanquam caelestia: specie tamen in eadem restituntur. Nam ex igne aer, & ex aere aqua, & rursus ignis: post ver, aestas, & autumnus, & hyems, rursusque ver: & è frumento culmus, & herba, & spica, & rursus frumentum: & ab homine semen, & menstruum, & rursus homo. Unde igitur ista ad idem reversio? Nam ipse motus discrimen diversitatemque efficit. Non dubium quin ab immobili aliqua & prorsus immutabili causa, cuius una eademque ratio perpetuo est. Nam ei quod alias celeriter cogitat aut facit, alias diuturnas habet actiones, id antecedere necesse est, quod uno eodemque modo perpetuo se habeat, & ævo divisionis & motionis experte agat omnia. Quanto enim eo quod per sese movetur sit præstantius illud, cuius non essentia modo est immutabilis, sed & potentia & actio, clarum est. Quod vero præstantius, idem etiam essentiae ratione prius esse necesse est deterioribus: estque ad principia ascendendo quærendum, possit ne aliquid eo esse principio præstantius quod statui-

ὑποθέμενος ὁρχῆς· καὶ ἀρεθῆ, πάλιν ἐπ' ἐκείνου ζητεῖν· ἕως ἂν εἰς τὰς ἀκροτάτας ἐννοίας ἔλθωμεν, ὧν σκέπη σιμωτέρως ἔχομεν· καὶ μὴ γῆσθαι τῷ ἀνάστασιν. ἔδε γὰρ ἀλαβητέον μὴ κενεμβατῶμεν, μείζονά τινα καὶ ὑπερβαίνοντα τὰς πρώτας ὁρχὰς πρὸς αὐτῶν ἐννοουῦντες. καὶ γὰρ διωατὸν πηλικούτον πῆδημα πηδῆσαι τὰς ἡμετέρας ἐννοίας, ὡς παρυσωθῆναι τῇ ἀξίᾳ τῶν πρώτων ὁρχῶν, καὶ λέγω καὶ ὑπερπλήωμαι. μία γὰρ αὕτη πρὸς θεὸν ἀνάστασις αἰεσίη, καὶ ὡς διωατὸν ἀπῆλκας. καὶ ὧν ἐνοῦμεν ἀγαθῶν τὰ σιμωτάτα, καὶ ἀγνώτατα, καὶ πρῶτα, καὶ ὀνόματα, καὶ πρῶτα γράμματα αὐτῷ ἀναπιδέντας εἰδέναι βεβαίως, ὅτι μὴδὲν ἀναπιδένκαμεν ἄξιον. ὁρκεῖ ὅτι ἡμῖν εἰς συγχωρίωμεν, τὸ μὴδὲν ἔχειν ἐκείνων ὑπερέτερον. Ἀνελθόντων ποίνων τῷ λόγῳ ὁπὸ τῶ ἀποκινήτε ὅτι τὸ ἀκίνητον, καὶ κατὰ πάντα τῶπον ἀμετάβλητον αἶπον, καὶ αἰεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσπεύτως ἔχον, τῇ τε ἰστίᾳ, καὶ ταῖς διωάμεσι, καὶ ταῖς ἐνεργείαις, καὶ ἐν αἰῶνι ἰδρυμένον τῷ τὸν χρόνον τοῖς κινουμένοις συνυποστήσαντι· καὶ τῶν πολλῶν ὁρχῶν, τῶν ἐν τῷ ἀποκινήτω, τὰς ὁρχικωτέρας αἰτίας ἐν τῷ ἀκινήτῳ θεασόμεθα, ἀκινήτους, καὶ αἰωνίας, καὶ ὁλοτελεῖς, quoque principiorum, quæ sunt in per se mobili, magis principales causas in immobili spectemus, immobiles, æternas, perfectas,

&

statuimus. Quod si repertum fuerit: rursus in illo quærendum, donec ad supremas cogitationes pervenerimus, quibus nihil restet excellentius. nec prius ab ascensu desistendum. Neque enim verendum, ne inanis sit nostra progressio, maiora quædam, quæque prima principia excedant, de iis cogitando. Neque enim fieri potest, ut tantum salutum faciamus cogitatione nostra, ut æquemus primorum principiorum dignitatem, ne dicam superemus. Una enim hæc quæ ad Deum fit contentio, est optima: & omnis, quantum fieri potest, erroris expers. Cui cum eorum bonorum quæ cogitatione persequimur, honestissima & sanctissima, & primaria tam nomina quam res tribuimus: illud persualissimum habendum, nihil nos illi dignum ipso tribuisse. Sed ad veniam impetrandam illud nobis satis est, quod nihil superius illis habeamus. Oratione igitur à per se mobili ad immobilem progressa, & omnibus modis immutabilem causam, quæ uno eodemque modo semper se habet, tam essentia quam viribus & actionibus, & in æternitate collocatam, quæ tempus cum iis quæ inveniuntur produxit: multorum

καὶ πρὸς αἰδηλάς ἡνωμένας , ὡς
 ἐκάστω τὰς πέρας εἶναι δεῖ τιμῇ
 ἔνωσιν , μεμύσης ἀσυγχύτου τῆς
 νοεῖας ἀφελείσεως . πῶθεν γὰρ
 τοῖς ἐν τῷ κόσμῳ εἶδεν ἡ ἀφελεί-
 σεως , εἰ μὴ ὁ τῷ κόσμῳ διη-
 μουρῶς θεὸς κατὰ τὰς ἐν αὐτῷ
 ἀφελείσεως αἰτίας αὐτὰ πα-
 ρέστη ; ἢ μήτοι ποιῶν τι ὑπο-
 νοητὸν ἐκ τῶν ἀρχαίων εἶ-
 δὼν τιμῇ ἀφελείσιν , οἷα ἐστὶν ἡ
 τῶν εἰκόνων ἐνταῦθα . ἐδὲ ἡ τῶν
 ψυχικῶν λόγων ἀφελείσεως ποιῶ-
 νη ἐστὶν , οἷα τῶν σωματικῶν . ὥς-
 περ γὰρ ἐκάστω τῶν οὐρανῶν ἑρμῶν,
 καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς ἀστέρων , καὶ
 μέρῳ ἐστὶ τῷ ὅλῳ ἑρμῶν , καὶ
 αὐτοτελὲς μέρος . ὥσαν τε ἔχων
 ὁλόκληρον , καὶ διυάμιν , καὶ
 ἐνεργείας οἰκείας . καὶ ἢ μόνον τὰ
 ἐν ἑρμῶν , ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπὸ σε-
 λήνῳ εἶδων τῶν αἰεὶ ὄντων ἐκα-
 σον . οἷον τὸ ἀνθρώπου , τὸ ἵππου,
 τὸ συκῆς , ἡ ἀμπέλου . ὁλόκληρον
 πούτων ἕκαστα , καὶ μὴ κατὰ τὰ
 ἄτομα , ὥστε τὰ ἑρμῶν , ἀλλὰ
 κατὰ τὰ εἶδη τὰ αὐτοῖς οἰκείαις ἀφ-
 φερῶς πληροῦνται τὸν κόσμον . ὁ-
 μοίως γὰρ καὶ τῶν ἀπλοῦς γεν-
 νῶν ἕκαστον τῶν σωματικῶν τὰ εἶ-
 δη . οἷον ἕρπης , κίνησις , σάσις , ταυ-
 τότης , καὶ ἄλλῳ , ἀλήθεια , συμμε-
 τρία , καὶ πάντα τὰ ἄλλα τὰ ἐν
 τῷ σωματικῷ κόσμῳ ἕκαστον ὅλον καὶ
 cos imitatis identitatem dicere
 liceat , quæ illis τολότης est , di-
 versitas , pulcritudo , veritas , concinnitas , cæteraque omnia
 quæ sunt in mundo corporeo , in suo quodque genere totum &

& inter se copulatas , ut una-
 quæque contineat universas ob-
 coniunctionem , ea discretio-
 ne , quæ animo & mente fit , im-
 permixta manente . Unde enim
 est formarum , quæ in mundo
 sunt diiudicatio , si mundi opi-
 fex Deus pro causis in ipso di-
 stinctis eas non produxit ? Ne-
 que tamen illic talis est principa-
 lium formarum fingenda diiudi-
 catio , qualis est hic imaginum :
 neque animalium rationum dis-
 cretio talis est , qualis corpo-
 rum . Sed eiusmodi qualis est
 octo cælorum , quorum quodlibet ,
 & quæ in eis infixæ hærent,
 siderum , totius cæli pars est , &
 quidem pars absoluta & integra,
 atque essentia integra prædita ,
 suisque peculiaribus prædita fa-
 cultatibus & actionibus . Neque
 vero cælestes tantum , sed sub-
 lunares etiam formæ quælibet per-
 petuæ sunt : ut hominis , & equi,
 ut ficus , & vitis . Integra sunt
 enim horum singula , etsi non in
 individuis , ut corpora cælestia ,
 at ratione formarum , quæ suis
 differentiis complement mundum .
 Eodemque modo simpliciorum
 etiam generum quodlibet formas
 constituentium , veluti essentia ,
 motio , statio , & ea quam Græ-
 cos imitatis identitatem dicere
 G g

perfe-

πλείον ἐστὶ κατὰ τὸ ἑαυτῆς εἶδος, καὶ πολλὰς ἔχον διαφορὰς ἐν ἑαυτῷ· πολλῶν γὰρ ἐπὶ μαῶν ἐν τῇ τῷ παντός ψυχῇ, ὁλοτελὲς ἕκαστον περιὑπάρχει, ὅρχη καὶ αἰτία τῶ ἐνταῦθα σωματικῶ ἀποκίνητου, σωρηρημύως αὐτῇ πᾶς διαφορὰς περιέχουσα· καὶ πρὸς ἐκείνο τὰ ἐνταῦθα ἀπεικονίῳ, πλειότερον, καὶ εἰλικρινέστερον, καὶ καθαρότερον ὑπάρχον· πολλῶν γὰρ ἐπὶ μαῶν, καὶ τὰ τέτων ὅρχη τυπα εἶδη τὰ νοερά, καὶ τὰ θεῖα· διαφορὰ γὰρ τὴν ἔνωσιν ὡς εἶπον ἐν ἐκείνοις, ἢ κατὰ ἐπαφλὴν ἔσαν, ἢ συνέχουσαν, ἢ κρῆσιν σωματικῶν, αἰσθῆ κατὰ τὴν τῶν ἀδιαστάτων, καὶ ἀμελείων εἰδῶν εἰς ἐν συναλοιφῶν, μετὰ τῶ μόνον αὐτογυπτῶν τὴν διαφορὰν, τὸ ὁλοτελὲς ἕκαστον ἔχει, καὶ ἐστὶν ὅρχη καὶ περὶ πουργόν, ἕκαστον τῶ καθ' ἑαυτὸ εἶδους, ἄλλοι τῶν ἐχάτων. αἱ δὲ πολλὰι ὅρχαι πάντων, ὅτι μᾶς ὅρχης ἔχουσι τὸ τῆς ὅρχης αἰξίωμα· ἀνάγκη γὰρ πρὸ τῶν πολλῶν εἶναι τὸ αἶπον· διὸ καὶ τῶν πολλῶν ἕκαστον ἐν εἶναι, ἢ μόνον ποιῶν οἷον τὸ πρὸ τῶν πολλῶν. τὸ μὲν γὰρ ἐν ὅτι τῶν πολλῶν, μέρος ἐστὶ τῶν πολλῶν, καὶ ἐν μέρει τὴν αἰσθητότητα τῶ ἐνὸς ὑπεδέξατο. τὰ γὰρ πρὸ τῶν πολλῶν ἐν αἶπον τῶ πολλῶν ὑπάρχον, περιέλαβεν ἐν ἑαυτῷ τὰ πολλὰ κατὰ μίαν ἔνωσιν πάντων, ὅν πρὸ πάντων, αἰτία αἰπτῶν ὑπάρχον, καὶ ὅρχη ὅρχων, καὶ θεὸς θεῶν,

perfectum est, multasque habet differentias in se ipso. Multo vero magis in anima universi integrum unumquodque in primis est, principium & causa corporearum rerum, quæ hic sunt, per se mobilis, earum differentias copulate in se complectens: & ad illam ut perfectiorem & sinceriorem & evidentiorum res terrenæ sunt effectæ: multoque magis horum primogeniæ formæ intelligentes & divinæ. Ob unionem enim quæ in illis, ut dixi, est, non contactu aut continuitate aut temperamento corporeo, sed inseparabilitum & indivisibilitum formarum copulatione & unionem, ita suam quodque perfectionem habet, ut impermixta maneat discretio: & unum quodque principium est, & primaria affectio suæ formæ usque ad extremas. Multa vero illa principia rerum omnium ab uno principio sortita sunt principii dignitatem. Nam ante multa illa, causam, ob quam & multorum quodlibet unum est, non tamen tale, quale id est quod multis antecedit, esse necesse est. Nam unum de multis pars est multorum, vicissimque simplicitatem unius suscipit. Id vero unum, quod multis antecedit, multorumque causa est, multa in se ipso iam continet, cum una communione sit omnia ante omnia, causa causarum, & principium principiorum, & Deus deorum,

ὡς περ

ὡς περ ἐκ τῶν πάντων αὐτοφύως ἀν-
δραγαθίας. ἐστὶ γὰρ καὶ ἀγαθότης ἀ-
γαθότητων. τὰ γὰρ πρώτου κατὰ ἐ-
καστὴν ιδιότητά αἰτίαι, πάντες ἐφίε-
ται τὰ μὲν αὐτό. ἔστι γὰρ πάντα ἐφίε-
ται, τὰ περ ἀγαθόν ἐστιν. ἢ γὰρ τῶν
ἀρχῶν ἀρχή, ἀγαθότης ἐστὶν ἀγα-
θότητων. ὁμοίως γὰρ καὶ διωμάτων
διωμάτων. ἐκαστὴ γὰρ ἀρχὴ τῶν
ἀκροτάτων ἔχει διωκτικὴν ἐν τῷ ἑαυ-
τῷ εἶδει. ἢ γὰρ τῶν ἀρχῶν ἀρχὴ τῶν
ἀκροτάτων ὑπερ πάντας τὰς δι-
νώσεις. ἀλλὰ καὶ γνώσιν ἔχειν
ἀνάγκη τῶν ἀκροτάτων. ἔστι γὰρ ἂν
π τῶν ὑπὸ αὐτῷ ὑποκειμένων
ἀγνοήσῃ. πάντα δὲ ὑπὸ αὐτῷ
παρέχῃ ἐαδώς. διὸ ἀνάγκη, κα-
θάρπερ ὁ λόγος δεικνύς, ὅτι
τῶν μερῶν ἀνῆλθεν ὅτι τὸ ὅλον, (ἔ-
στι γὰρ ἐγνωμὴν τὸ ὅλον ὅπου καὶ
ὁποῖόν ἐστι, μὴ τὰ μέρη περὶ αὐ-
τῶν αἰσθάνονται. ἀλλὰ ἐνὶ πολλοῖς μερικῶν
ὑποκειμένων, ἐκείνο τὸ ὅλον
ἠγούμεθα.) ἔτω καὶ τῶν μερῶν καὶ
τὸ σῆμα ἀπὸ τῶν μερῶν ὅτι τὸ
ὅλον ἀναπέμπεται καὶ, ἔπερ
καὶ ἐκαστὴ τῶν ἀρχῶν ἀρχὴ ἐστὶ,
καὶ κατὰ τὰ ὁμοφύεις πρὸς τὸ ὅ-
λον, ὡς περ καὶ ὁμῶνμον. ἔστι γὰρ
ὄνομα μόνον ἐστὶ τὸ κοινόν, ἀλλὰ
καὶ αὐτὸ τὸ ἀρχικὸν αἰτίωμα, καὶ
ἢ τῶν ἀρχῶν ὑπεραρχή, πρὸς τὰ
αὐτῶν ἀπὸ τῆς μᾶς καὶ ὅλης
ταῖς πολλαῖς καὶ μερικαῖς ἐν-
δέδοται. Εἰ δὲ τις διυχεσθῇ ἐν τῷ
ῥήματι, qua à se orta id superat, ab uno & toto multis illis & sin-
gularibus est concessa. Si quis vero non committendum putat, ut

sicut ab omnibus naturæ ipsius
instinctu celebratur. Est & bo-
nitas bonitatum. nam primam in
singulis proprietatibus causam,
appetunt omnia quæ post eam sunt.
Quod vero appetunt omnia, bo-
num est. Principium autem princi-
piorum, bonitas est bonitatum,
itemque facultas facultatum.
Quodlibet enim principium sum-
mam habet in suo genere facul-
tatem: principium vero princi-
piorum, summam super omnes
facultates habere facultatem, quin
& cogitatione præditam esse sum-
ma, necesse est: neque enim
quicquam à se creatum ignorave-
rit. Omnia porro ab ipso faci-
le producta sunt. Quare neces-
se est, quemadmodum oratio de-
monstrandi ratione à partibus ad
totum ascendit (nec enim cogno-
vissemus, quantum esset totum, &
quale esset, nisi partes fuisset
ante contemplati. Sæpe enim
fit, ut partem aliquam ipsum to-
tum esse iudicemus) sic etiam ho-
nos & cultus per partes ad totum
est referendus, sicut & quodli-
bet principium est principium, ea-
que ratione agnatum toti, ut &
nominis eiusdem particeps. Ne-
que enim nomen tantum est com-
mune: sed & ipsa principalis di-
gnitas & excellentia principio-
rum; ab uno & toto multis illis & sin-
gularibus est concessa. Si quis vero non committendum putat, ut
eodem

αὐτὰ καλεῖν ὄνομα π τὰς πε με-
 ρικὰς καὶ τὴν ὅλῃν · πρῶτον μὲν
 οὐκ ἀλόγως διαχερσαίνει, καὶ περ-
 γματι διακοιῶνται· εἶναι κοινὴ τῇ
 δρχικοῦ · ἐπειτα πὰς μὲν δρχαῖς
 καλεῖται, τὴν δὲ δρχίαν δρχῶν.
 καὶν γὰρ καὶ τῶν μερικῶν ἐκάστη
 ἀρχὴ ἀρχῶν ἐστίν, ὡς μερικω-
 τέρας ἐφ' ἑαυτῇ ἔχουσα · (ἐστὶ
 γὰρ καὶ τῇ φυσικῇ καὶ τοῦ ἀρχῆ,
 καὶ τῇ σωματικοῦ ἄλλη, καὶ κοινή
 πως ἀμφοῖν ἢ τῇ καὶ τοῦ ὡς καλ-
 λης ἀρχῇ ·) ἀλλ' ὁμως ἡ κυρίως
 ἀρχὴ τῶν ἀρχῶν ἐκείνη ἐστίν, ἥς
 ὑπερέτερος ἄλλη οὐκ ἐστίν ἀρχή.
 ἔτω δὲ, καὶ αἰτιῶν αἰτίων, καὶ
 θεῶν θεῶν, καὶ ἀγαθότης ἀγαθो-
 τητων. Ἐπὶ δὲ μᾶλλον ὁρισμένη
 ἡρῆ, ὅτι τῇ πάντων αἰτίᾳ ὑπερ-
 πάντα ὄντων τὰ ὄντα, ὅθεν ἐστίν
 οἰκῆον ὄνομα · πᾶν δὲ ὄνομα ὅτι
 ἀσχεκερμηνίῳ τινὰ ἔννοια φέρε-
 ται· ἀλλ' ὅτι τῶν μετ' αὐτὸν τὰ
 πρῶτα ἐπ' αὐτὸν ἀναπέμπο-
 μὲν. Καὶ αὐτὸ γινώσκω, ὡς ἔρη-
 ται, τὸ τῇ θεῷ ὄνομα ὅτι τῶν
 ἐργῶν μετήκται, ὡς ὁξέως κυ-
 νομενῶν, καὶ θεόντων. καὶ διότι
 καλῶς αὐτὸν, καὶ φιλόφρονον, καὶ
 ἀγαθόν, καὶ διαποτίμω, καὶ ἰα-
 ρόν· καὶ οὐκ αἰσχυρόμεθα ἅπερ καὶ
 τῶν ἀνθρώπων πολλοὶ ἐφαρμό-
 τειν νομίζομεν. Ἀλλὰ οὐδὲ μὲν τῇ
 πρῶτῃ τῶν τριῶν περὶ ἐλημάτων, δὲ

eodem appellentur nomine sin-
 gularia principia, quo totum :
 is primum recte omnino putat,
 cum principalis illa dignitas com-
 munis esse videatur. Deinde cæ-
 tera quidem principia vocet, il-
 lud autem principium principio-
 rum. Et si enim & singularium
 quodlibet, principium principio-
 rum, cum alia angustiora prin-
 cipia complectatur; (aliud est enim
 naturalis pulcritudinis principium,
 & aliud corporeæ, & commu-
 ne quodammodo utrisque pul-
 critudinis ut pulcritudinis prin-
 cipium;) tamen id quod est pro-
 prie principium principiorum, il-
 lud est, quo nullum est superius
 principium, itemque causa cau-
 sarum, & Deus deorum, & bo-
 nitas bonitatum. Præterea con-
 siderandum accuratius est, cau-
 sæ omnium, quæ super ea om-
 nia est quæ sunt, nullum esse pe-
 culiare nomen : (omne enim
 nomen distinctam aliquam mo-
 tionem complectitur;) sed ex iis
 nominibus, quæ rebus ipso po-
 sterioribus indita sunt, honora-
 tissima quæque nos illi tribue-
 re. Atque adeo ipsum Dei no-
 men, ut dictum est, à cælesti-
 bus corporibus est translaturum, quæ
 celeriter moveantur & currant.
 Pium etiam cum vocamus, & hu-
 manum & bonum, & domi-
 num, & fortem, nec eorum nos pudet quæ multis hominibus tri-
 buere solemus. Sed hæc hæcenus de prima trium quæstionum, quæ
 propo-

προθεμὴν διείξει, ὅτι εἰς πρώτην
 τῶν ὄντων ἀρχαί, καὶ θεὸς πάντων
 αἰπός, ἀρκέτω καὶ ταύτη· καὶ
 ὑπολείπων αἱ πνεῖς ἐπὶ τῇ ἀνόδῳ
 βαθμοὶ πρὸς τὴν τελειοτάτην συμ-
 πλῆρουν· οἷός ἐστι ὅτι ἐν ταύταις πῖ-
 ναί φεσσι τὰ διοξεί πόν, ὡς πρὸς
 τὸν προηγούμενον τῆς γεφυρῆς σκο-
 πὸν τὸ ἔπιπτεται ἐν χειρὶ δόνον σα-
 φιλώσιν προθυμηνέν. Τοῦ δὲ π-
 ρον ὡς, ὅτι προνοεῖ ἐδοικεῖ τὰ ἔλα
 ὁ θεός· ὅπερ ἤδη μὲν οἶμαι, καὶ αὐτὸ δὲ
 πλείων ἐν τοῖς προεξηγημένοις ἀπο-
 δέδεικται. καὶ χεῖρον δ' αὖν εἴη, καὶ
 προηγούμενης τυχεῖν ὀπισθέμειος.
 εἰς γὰρ πνεῖς οἱ νομίζουσιν εἶναι τὰ
 θεῖα, καὶ ποιῶν, οἳ περὶ ὁ λόγος
 αὐτὰ ἐξέφωκεν, ἀγαθὰ, καὶ δυνά-
 μιν ἔχοντα ἢ ἀπορροπῶν, καὶ γινώσκον
 τὴν τελειοτάτην τῶν μὲν τοῖς ἀνθρώ-
 πων καταφρονεῖν, ὡς μικρὰν καὶ δι-
 τελῶν ὄντων, ἐν ἀναξίῳ τῆς ἐαυτῶν
 ὀψιμελείας. τῶν δὲ πύχνοις τὸ πά-
 ρος ὑπὸ τῆς δοκίμης αὐτοῖς τῶν
 ἀνθρώπων πόνων προσημασμένων ἀνωμα-
 λίας· ὅταν κακῶς δοκοῦντας ἴδωσιν
 ἀρχοντας, καὶ πλεονέκτους, καὶ ὑγίαι-
 νοντας, καὶ μέγιστον θανάτου γενομένους δι-
 ερῶντας, καὶ πᾶσι τῶν ὄντων ἐνίοτε
 πρὸς διδόντας· ὅτι δὲ ἀγαθὸς ἀπὸ
 τῶν ἀνθρώπων πύχνης, μηδε-
 μίας ἐπομένους, ὡς νομίζουσιν, ἐνδική-
 σεις. ἀπὸ δὲ τῶν οἱ μὲν, ὡς εἴρηται
 πρὸς ἄλλους, ἐν εἶναι τὸν θεὸν πολυ-
 σιν ἀναρρεῖν· οἳ δὲ τὸ μὲν εἶναι, καὶ
 ποιῶν εἶναι, δὲ τὰς κοινὰς ὁνομα-
 σαι, τῇ δὲ φεσσι τὰ ἀνθρώπων κα-

propositum fuit demonstrare, esse
 prima rerum principia, & aucto-
 rem omnium rerum esse Deum,
 etsi gradus quidam ad summum fa-
 stigium ascendendi, & absolutissi-
 mam perfectionem, desunt. Scio
 enim & horum nonnulla visum iri
 superflua quibusdam, quod qui-
 dem ad principalem scripti scopum
 pertineat, qui is est, ut Epicteti
 enchiridion declaretur. Altera
 erat, Deum curare & administrare
 universa: quod etsi & ipsum, nisi
 fallor, copiose in superioribus est
 demonstratum, tamen ex professo
 etiam tractari profuerit. Sunt enim
 qui existiment, esse numina, &
 quidem talia, qualia sunt exposita,
 bona, & summa potentia prædita,
 perfectissimaque cognitione: sed
 ea res humanas contemnere, tan-
 quam viles, & sua curatione indi-
 gnas. In hanc vero sententiam de-
 venerunt ex humanarum rerum
 perturbatione, cum homines im-
 probos vident imperiis, opibus, va-
 letudine florere, & usque ad obi-
 tum secundis rebus uti, easque in-
 terdum liberis suis quasi per manus
 tradere: bonos autem viros ab eis
 immaniter excarnificari, nulla se-
 quente (ut putant) ultione. His
 enim de causis, alii (ut prius dictum
 est) esse Deum negare nō dubitant:
 alii, quamvis & esse Deum, & talem
 esse, propter communes notiones
 fateantur: tamen res humanas ab

περνοίαι ἀπίστῳσι, καὶ μάλα ἐν
 συμφορῇς ἰδίαις γενόμενοι· μὴ γὰρ
 ἀν' ὅσῳ τῷ ἀνωμαλίᾳ συμβῶμαι,
 καὶ οὐτ' ἐμὴ κακὴς ἀτιμωρήτης, οὐτ'
 ἢ ἀγαθὴς ἀνεκδικήτης ἀπολείπε-
 σθαι, θείας περνοίαις ἐπιμελε-
 μένης. Ῥητέον ὅν ἐπὶ τῶν κοι-
 νότερον ἐ καθολικώτερον ἐκ διατρέ-
 σεως ἐρωτῶν τὸν λόγον. Εἰ γὰρ ὅντ' ἐμὴ
 περνοῦσι τὰ θεία, ἢ ἀγνοῶντα, ὅ, τι
 ἢ χρὴ περνοεῖν, ἢ προνοῶσι· ἢ εἰ τῶν,
 ἢ μὴ διωάμεθα ἢ περνοῖ, ἢ μὴ βου-
 λόμεθα· ἢ εἰ διὰ τὸ μὴ διωάμεθα, ἢ
 διὰ μέγεθος ὑπερβαίνοντων τῶν
 τῇδε τῷ διωάμεν ἢ θείας, ἢ διὰ συμ-
 κρότητα καὶ διτέλειαν ἀποφύ-
 γόντων τῷ περνοίαν αὐτῶν· εἰ ἢ
 διωάμεθα μὴ, ἢ βέλεται ἢ, ἢ διὰ
 τυφλῶ καὶ ραθυμίᾳ ἀμελεῖ, ἢ
 πάλιν διὰ συμκρότητα καὶ διτέ-
 λειαν ἀποφύγοντων τῷ περνοίαν
 αὐτῶν, καὶ διώμεται, καταφρονεῖ. Τοι-
 αύτης τῆς ἀφρέσεως ἔσης κοι-
 νῶς, πῶς περὶ πάντα τὰ τμή-
 ματα αὐτῆς ῥητέον, ὅτι ποιῶν
 ὃν τὸ θεῖον οἶον ὑπόκειται, γινώσκον
 τε ἔχον τῷ ἀκρεβέστατῳ, καὶ δύ-
 ναμιν τῷ ἰσχυροτάτῳ, καὶ βού-
 λησιν τῷ ἀγαθωτάτῳ, καὶ πάν-
 τα ἢ ἀφ' ἑαυτῶν τὰ ὅντ' ὑπάρχον,
 ἔτε ἀγνοεῖ, ὅτι χρὴ τῶν παρ' αὐτῶν
 ὑπάρχόντων ἐπιμελεῖσθαι, ὅπερ
 οὐδὲ τῶν νοθευμάτων τῶν ἀλόγων
 ζώων ὑπάρχει, (καί κ' ἐνα γὰρ τῶν
 οἰκείων ἐπιμελεῖται θνητῶν,
 οὔτε ἀδιωκτέον εἶδος, οὔτε ὡς μει-
 ζόνων ὄντων, (πῶς γὰρ ἂν εἴη μᾶλλον

eo curari non credunt, præsertim
 privatis calamitatibus confictati.
 Neque enim tantam fore pertur-
 bationem, neque tam improbos
 impunitos, quam bonos viros inul-
 tos permansuros, divina provi-
 dentia mundum procurante. Est
 igitur de his etiam in universum di-
 cendum, & divisione explicanda
 hæc quæstio. Nam si dii cum sint,
 non consulunt rebus humanis: aut,
 quod ignorant iis esse consulen-
 dum, non consulunt. Quod si est,
 aut quia non possunt, non provi-
 dent: aut quia nolunt. Iam si quia
 non possunt, id sit, aut propter
 magnitudinem rerum humana-
 rum, Dei potentiam excedentium:
 aut ob parvitatem & vilitatem, pro-
 videntiam effugientium. Sin, cum
 possit, non vult: aut ob delicias
 & ignaviam eas negligit: aut rursus
 quod ob parvitatem & utilitatem,
 quamvis possit, eas aspernatur.
 Cum autem generalis divisio sit
 huiusmodi: interim ad omnes eius
 sectiones sic dicendum: Cum tale
 sit numen, quale descriptum est,
 cognitione præditum exquisitissi-
 ma, & potentia firmissima, & vo-
 luntate optima, & omnes res à se
 ipso producat: nec ignorat res à se
 conditas esse curandas, (qui stupor
 ne in stupidissimas quidem pecu-
 des cadit: nam illæ quoque suos
 curant foetus) nec ob magnitudi-
 nem relinquit, (qui enim maior

τὸ πᾶν

τὸ πᾶσι χθὲν ἔσται κῆρυγος;) ἔτε ὡς
 διπλοῦτερον ἢ κατὰ τὸ πυχρὸν ὀπι-
 μελείας. εἰ γὰρ ποιεῖται ὡς, ἀλλ' οὐ
 ὅλως παρήγο; ἀλλ' ἔτε τὴν βούλη-
 σιν αἰπατεῖν, ἔτε ὡς ἀλλ' τρυ-
 φῶν καὶ ραθυμίαν ἀμελοῦσαν.
 ἀνδρῶπων γὰρ ταῦτα τὰ πᾶσι,
 καὶ μοχθηρῶν ἀνδρῶπων. ἐπεὶ
 εἰδὲ τοῖς ἀλόγοις ὑπαρχει ζωὴς
 τὸ δὲ τρυφῶν καὶ ἀργίαν τῶν
 οἰκειῶν ἡννημάτων ἀμελεῖν. ἀλλ'
 εἰδὲ ὡς διπλῶν καταφρονεῖ
 τῶν, ὥστε ἡξίωσε κῆρυγος.
 ὥστε κατὰ πάντων τρόπον ἀδύ-
 νατον, μὴ παρονοεῖσθαι ὑπὸ θεοῦ
 τὰ ὑπ' αὐτῷ κῆρυγος. Ἰδίᾳ
 γὰρ λοιπὸν ἡγεῖται πρὸς μὴ οὐ
 τῆς θείας ὑπεροχῆς αἰθανομέ-
 κης, ἢ διοκοῦντας αἰδάνεσθαι,
 τὰ γὰρ ἀνθρώπινα κατασμικρύνον-
 τας, καὶ ἀνάξια τῆς θείας πα-
 νοίας ἡγουμένους, ὅπ' εἰδὲ τῶν
 διπλοῦτων ἐστὶν ὁ ἀνθρώπος
 ἐν τῷ παντί, καὶ τὰ ἀνθρώπι-
 να πλάσματα. καὶ γὰρ ζωὴν ἐστὶν
 ὁ ἀνθρώπος, καὶ ψυχὴν ἔχει
 πμωτάτῳ, καὶ λογικῇ, καὶ
 θεοσεβείαν ἐστὶ πάντων τῶν ἡννη-
 τῶν ζώων. ὥστε οὐκ ἄπειρον εἰδὲ
 διπλῆς ἐστὶ ἡ θεοῦ κτῆμα ὁ ἀν-
 θρώπος, εἰδὲ τὰ ἀνθρώπινα πλά-
 σματα ὑπὸ ψυχῆς πλάττομενα λο-
 γικῆς. Εἰ γὰρ καὶ σμικρὸν τις ὑπό-
 θηκετὶ τὸν ἀνθρώπον, δίκωλον τερα-
 τῆ ὅτι ὀπιμέλειαν ὁμολογήσει. ὥστε
 γὰρ αἱ αἰσθήσεις τῶν μειζόνων ῥᾶον
 ἀπλάμψανται, τῷ γὰρ σμικροτέ-

erit res condita suo conditore?)
 neque ut viliores, quam quæ
 curentur, aspernatur. nam si ta-
 les erant, cur omnino condebantur?
 At nec voluntas eius est ac-
 culanda, quasi ob delicias & socor-
 diam eas negligat. hominum enim
 isti affectus sunt, nec omnium,
 sed non proborum: cum ne pe-
 cudes quidem ita vel delicatæ vel
 ignavæ sint, ut fœtus suos negli-
 gant. Neque vero tanquam vi-
 les eas contemnit, quas conde-
 re non est dedignatus. Sic nullo
 modo fieri potest, quin Deus con-
 sultat rebus à se conditis. Sequi-
 tur, ut seorsim iis respondeamus,
 qui quod divinam magnitudinem
 intelligunt, ac potius intellige-
 re sibi videntur, res humanas ex-
 tenuant, & divina providentia in-
 dignas ducunt. Esse hominem
 & res humanas non ex vilissimis
 universi rebus. Nam & animans
 est homo, & anima præditus ma-
 ximi pretii, & rationis capaci:
 nec est ullum animalium genus,
 quæ quidem nasci soleant, ma-
 gis pium, & religiosius. Quare
 homo nec inhonorata, neque vi-
 lis est Dei possessio: neque etiam res
 humanæ, quas animus rationis par-
 ticeps administrat. Quod si quis vel
 exiguam rem statuat esse hominē,
 eo faciliorem eius esse curationem
 fateatur. Sicut enim sensus maio-
 ra facilius apprehendunt, minora

ρων χαλεπώτερον· (ἢ ᾧ πρὸς ὁρεσσιν ἢ πρὸς ἀκόλῳ τὰ σμικρότερα δυσληπότερα ᾧ μειζόνων) ἕτω αἱ διωάμεναι φέρουσι τε δίκολώτερον τὰ σμικρότερα, καὶ κρατοῦσιν σκείνων μάλλον ἢ τῶν μειζόνων. ῥᾶον γὰρ ἐστὶ φέρειν μὲν ἢ τάλαντον, ἢ δρᾶν ἢ σκαπτεῖν ἡμίπλεθρον ἢ πλέθρον. ὥστε ὅσα πρὸς σμικρότερον ὑποθίστο, ποσῶν μάλλον δίκολώτερον πρὸς ὀπμιμέλειαν ὁμολογήσει. Ἐπὶ ᾧ εἰ δ' ὅλας κῶσας ὁ θεὸς ὀπμιελίται, ἀνάγκη καὶ τῶν μερῶν αὐτῆς πρὸς νοεῖν, ὥστε καὶ αἱ τέχναι ποιῶσι. ἢ ᾧ ἰατροὺς δ' ὅλας σώματα ὀπμιελήθῳ πρὸς ἐμῶν, ὅσα ἂν ἀμελήσειε τῶν μερῶν· ἐδὲ στρατηγὸς, ἐδὲ οἰκονομῶν, ἢ πολιτικός ἀνὴρ. τῶν ᾧ μερῶν ἀμελουμένων, ἀνάγκη χειρόνως τὸ ὅλον διαπιδεσθαι. ὅσα ἂν ἐν ὁ θεὸς χείρων φαίνοιτο τῶν ἀνθρώπων ὀπμιελήτης πρὸς τὴν τῶν ἑαυτῶν ὀπμιέλειαν, οἵπνες μὲν καὶ τῇ αὐτῇ τέχνῃ τῶν τε μερῶν καὶ τῶν ὅλων ὀπμιελουῖται, καὶ αὐτῶν μὲν ἕνεκα τῶν μερῶν, μάλιστα ᾧ τῶν ὅλων ἕνεκεν. Ἡμεῖς ᾧ πρὸς πᾶσι τῶν γινομένων ὡς εἴρη) διαφραζομένην, ἀγνοῦντες ὅπῃ καὶ ταῦτα τῷ ὅλῳ σωτηλεῖ. εἰ ᾧ νομίζοι πρὸς τὴν πρὸς τὰ ἀνθρώπινα δ' ἡμεῖς πρὸς νοεῖαν πολὺ τὸ ἀνώμαλον ἔχουσαν, καὶ ἐμπαθεῖς, καὶ πεπαισχυμένον, ὅχλον ἐμποιεῖν τῷ θεῷ, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἑαυτῶν μακαριότητος, διᾧ λόγος ἐστὶ τοῖς ἀνθρώποις ὀπμιελεταῖς

que difficilius, (nam quo quæque minora sunt, eo difficilius & videntur & audiuntur) ita vires & facultates minora cum facilius ferunt, tum magis retinent illa quam maiora. Facilius enim gestatur mina quam talentum: medium iugerum facilius aratur & foditur quam integrum. Quo quis igitur minorem hominem statuerit, eo faciliorem eius esse curationem assentietur. Iam si totum mundum curat Deus, mundi etiam partes eum curare est necesse, ut & artifices faciunt. Nam medicus, cura totius corporis suscepta, ne partes quidem negligit: neque imperator, neque paterfamilias, neque reipublicæ gubernator. Partibus enim neglectis, totum ipsum peius affici est necesse. Absit igitur ut Deus in sua curatione hominum diligentia vincatur, qui una eademque arte & partes & totum curant, cum ipsarum partium causa, tum vero propter totum. Nos vero eventus quosdam (ut dictum est) ægre ferimus, ignorantes quatenus ista quoque conducant universo. Si quis vero existimat, Dei rerum humanarum curam, quæ multum habeant confusionis, multum perturbationum atque tumultuum, negotium faceßere Deo, eumque à sua beatitate abstrahere: cum apparet humanis curatoribus si-

ομρίως

ὁμοίως νομίζων ὅτι κρείττους, καὶ
τὸν τρώπον τῆς ὀπμιελίας ἀγνοεῖ, νο-
μίζων ἀνάγκη εἶναι, ὡς περὶ ἡμᾶς,
ἔτω καὶ τὸν θεόν, εἴ πινῃ ὀπμιέλοι-
το, ἀφωλευμένως ἐκείνῳ παρεῖναι,
καὶ παρὰ τοῦ θεοῦ ἐκείνῳ τῶν ὑπὸ
αὐτοῦ παρὰ τοῦ θεοῦ, ὅθεν ἡ ἀπολύ-
ξιν ἀλλὰ δὲ λύσιν ἀπολύει· καὶ οὐκ ἐν-
νοεῖ ὁ ποιῶν, ὅτι καὶ νομοθέτης
ἐν πόλει τὰς νόμους τὸν π. ποιῶν-
τα ἢ πάχοντα τὴν καὶ τὴν γυγνάνειν·
καὶ ὀπμιελήτας τέττες καὶ τῶν συμ-
κροτάτων ἀχρεῖς ὀπμιήσας, καὶ ἐν τῷ
ἐαυτοῦ κατὰ τῶν νόμων εἶναι μέναι, καὶ
ὡς ἂν οἱ νόμοι σωζώμεται, δι' αὐ-
τῶν τῆς πόλεως παρνοεῖ· οὐκ ἐν-
νοεῖ ὅτι, ὅτι πολὺ παρῶτερον καὶ μάλ-
λον ὁ θεός, ὁ τὸ πᾶν ὑποστήσας, ἐμ-
ψύχους ἡμῶν ἕσας καπιδὼν τὰς
παρῶξας, καὶ παρῶν μὴ παρῶν
ἐχούσας, παρῶν ὅτι κακίαν, ἐμ-
χανήσας τοῖον τινα γινόμενον αἰεὶ,
ποῖας καὶ δίκης γυγνάνειν, καὶ τίνας
τῶν μετὰ τὰς αἰετῶν χείρονας ἢ βελ-
τίονας, καὶ ποῖας συντάττειται ψυ-
χαῖς· ὅτι τὰς μὴ κακίας γινόμενας
τὰς κακίας, τὰς ὅτι αἰετῶν τὰς ἀγα-
θὰς· καὶ τὴν καὶ ποῖαν ἢ πάχον, κατ'
αἰετῶν εἰς ἀλλήλους τε, καὶ ὑπὲρ ἀλλήλων.
Τὰ μὴ ποῖας ἢ ποῖας γίνεσθαι, καὶ τὴν
δε ἢ αἰετῶν ἢ τινὶ μετὰ λαμβάνειν,
ταῖς βελήσας ἡμῶν ἐκείνων τὰς αἰ-
ετῶν ὁ θεός ἀποτέλλει· ὁ ποῖος
γὰρ ἂν ἐλαμνὸν γίνεσθαι, ποῖοι
ποῖοι γινόμεσθαι ἀλλὰ τὸ αὐτεξούσιον
τῆς ψυχῆς, καὶ τὸ ἐφ' ἡμῶν εἶναι,
τὴν τε παρῶν, καὶ τὴν κακίαν.

miles putare Deos, & rationem cu-
rationis ignorare, qui necesse esse
existimet, sicuti nos, ita Deum etiā,
si quid curet, seorsim illi adesse &
persequi singulas suas actiones, nec
ulli rei alteri vacare interim posse.
Neque cogitat is qui ita sentit, vel
legislatorem, constitutus in repu-
blica legibus, definisse, quæ cuique
facto pœna, quæ pro iniuria satisfac-
tio debeat: easque curatrices ad
minutissima quæque statuissē, cum
ipse interim à more & consuetudi-
ne sua non recedat, & quandiu le-
ges durarint, tandiu per eas urbi
consultat. Neque etiam confiderat,
Deum multo prius & magis, condi-
to universo, animales esse nostras
actiones, multumq; habere & vir-
tutis & vitii, perspexisse: & rationē
æternā excogitasse, qua ius cuique
suum tribueretur, ut & in loca de-
teriora detruderetur: & quali for-
tuna uteretur, ut animus qui male
se gesserit, adversam, qui melius,
bonam experiat: & quid cuique
perferendum aut faciendum sit pro
dignitate inter sese, & à sese invicē.
Cæterum causas, ut tales aliæ eva-
damus, & ab alia dignitate ad aliam
perveniamus, id voluntati cuiusque
nostrum reliquit. Quales enim fieri
volumus, tales evadimus, ob ani-
mi libertatem, & quia penes nos
est tam virtus quam vitia: omnibus-
que Deus præfecit potestates, quæ
πᾶσι τε ἐπέστησεν ὁ θεός ἀπολύμενος τὰ

H h

κατ'

κατ' αἰτίαν ἀποκληρώηκαὶς μέχρι τῆς
 μικροτάτης ποιήσεως. Καὶ ἔχ' ἀπαξ
 ποτὲ ταῦτα μηχανησάμεν, ἐν δὲ
 χῆ' πνι χρεὼς ἀπέσι εἰς περιουσίαν, ὡς
 περ' ἂν τις ἀνθρώπος ὀρεομένη τῇ νο-
 μοθεσίᾳ. ἔτε γὰρ ἀρχὴν ἔχει χρεὼς
 ἢ θεία ἀγαθότης, ὅφ' ἥς πάντα ἀγα-
 θύνει· τῷ εἶναι ἐκείνῳ· ἔτε ὁ θεὸς
 ποτὲ μὲν πάρεστι, ποτὲ ἢ ἀπείσι. σωμα-
 τικά γὰρ ταῦτα. ἀλλ' αὐτὸς τε αἰεὶ παῖσι
 πάρεστι πάντων ἐξηρημνός· καὶ ἡ πρέ-
 νοια αὐτῆς, τῷ αἰεὶ αὐτὸν καὶ πανταχῶς
 εἶναι, καὶ ἀγαθὸν εἶναι, πᾶσι ἐφ' ὅπῃ
 τοῖς ἔσι κατὰ τὴν ὑπεράβυσσον ἐκείνην
 τῆς αἰτίας ἀφρονιμῶν. καὶ ὡς περ' ὅτι εἰς
 ἡλιακῶς φωτὸς πάντα φωτίζειται, καὶ
 τὰ μὲν ὀρεῖ, τὰ ἢ ὄρεῖ, τὰ ἢ θαλάσσι,
 τὰ ἢ ζωογονεῖται, καὶ τὰ μὲν λυκαίνει-
 ται, τὰ ἢ μελαίνει, καὶ τὰ μὲν πηγυ-
 ται, τὰ ἢ τικεῖ, ἐκαστον κατὰ τὴν ἐ-
 αὐτὴν ὑπερθεϊότητα μετέχον· τῇ μὲν
 αὐτῇ καὶ πολλῆς ἀγαθότητι· ἀπερ-
 γματώδως, ἔδεν εἰς πύτων εἰς ἡλίας
 πονεῖν, ἔδεν περὶ αὐτῶν ἀπὸ τῆς
 αὐτῆς μακαρότητος· ἔτω πολλὰ
 μάλλον τῆς τῆς θεοῦ ἀγαθότητος τῆς
 καὶ τὸν ἥλιον τῷ κόσμῳ διωρησάμε-
 νης, πάντα μετέχει ἀπεργματώ-
 τως, καὶ ἀγαθύνεται κατὰ τὰ μέτρα
 τῆς ἐαυτῶν ὑπερθεϊότητος, ἔδεν
 εἰς τῶν τῆς θεοῦ πονοῦν, οὐδὲ
 περὶ αὐτῶν. ἔτε γὰρ ἀντιπαρ-
 ποιῶν, ὡς περ' τὰ φυσικὰ περὶ γμα-
 τα, ἔτε ἐπίσκοπον ἔχει τὴν ἀ-
 γαθότητα, ἵνα καμῇ ποτὲ διαπα-
 νωμένη, ἔτε ἀλλοτε ἄλλα περὶ φυσικῶς
 ἐνεργεῖν, ὡς περ' ἡ ἡμετέρα ψυχὴ

cuique destinant id quo dignus
 est, usque ad miunitissimas actio-
 nes. Neque cum hæc initio semel
 commentatus esset, tempore quo-
 dam à providentia recessit: sicut
 homo leges tulisse contentus est.
 Neque enim initium temporis ha-
 bet divina bonitas, per quam, quia
 ipsa est, omnia bona fiunt: neque
 Deus alias adest, alias abest; corpo-
 rum enim ista sunt. Sed & ipse sem-
 per omnibus adest, exemptus ab om-
 nibus: & eius providentia, quia
 ipse semper ubique est, & bonus
 est, ad omnes res porrigitur pro
 convenienti cuique dignitatis dis-
 tributione, & ut à lumine Solis il-
 lustrantur omnia, & alia vident, alia
 videntur, alia virent, alia genera-
 tur, atque etiam alia candescunt,
 alia nigrescunt, alia densantur, alia
 liquefiunt, & prout cuiusque ca-
 ptus est, ita unius & magnæ bonita-
 tis eius absq; negotio fit particeps,
 nihil in horum ullo sole faciente,
 neque à sua beatitate abstracto: Sic
 multo magis divina bonitate, quæ
 & Solem mundo donavit, omnia
 fruuntur absque negotio, & bona
 fiunt, pro ratione sui captus, nihil
 ad hæc Deo faciente, neque distrac-
 to. Neque enim cum agit, vicif-
 sim patitur, ut res naturales: neque
 adventitiam habet bonitatem, quæ
 aliquando exhausta deficiat: ne-
 que ea natura est, ut alias alia agat,
 sicut noster animus, ac interdum

αἰδωσα-

ἀδυνατεῖ ποτε πρὸς τὴν πρὸν-
 ουσαν ἑκείνῳ, ἢ πρὸς ἃ ἀνέ-
 σταν ἐκείνῳ, ἢ ὅτι τὸ ἀγαθόν, τὸ
 ἑκόντος περὶ αὐτοῦ ἐξηγημένων. εἰ γὰρ ἡ
 ἀνθρωπίνη ψυχὴ τελειωθείσα καὶ εἰς
 θεὸν ἀναχθεῖσα, μετεωροπολεῖν λέ-
 γεται, καὶ πάντα τὸν κόσμον διοι-
 κεῖν, πόσω μᾶλλον ὁ τῆς ψυχῆς
 ὑποστάτης θεὸς ἀπειραγέως περ-
 νοήσει τῶν ὑπὸ αὐτῆς ὑποταγμένων;
 Ἀλλ' ἐδὲ ταῦτα τὰ συμβαίνοντα πρὸς
 τοῦ ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ δοκῶντας
 τῶν ἀνθρώπων, ἀξία κινεῖν ἐστὶ τῇ
 τῆς προνοίας διακρίσει. καὶ γὰρ ἡ
 ἀληθὲς ἐστὶν ὁ νομίζομεν, ὅτι ἀγα-
 θοὶ μὴ δυστυχῶσι ποτε καὶ κακῶς
 πάσχουσιν, κακοὶ δὲ ὀτυχεῖσιν τε
 καὶ ὀδαιμονύουσιν. εἴπερ ἀληθὴ ἐ-
 στί ἐκείνα, καὶ μὴ μάτρω ἐρραψω-
 δήσασθαι πρὸς τὸν, ὁποδεῖκαυῖτες,
 ὅτι ἀγαθὸς ἐστὶν ἄνθρωπος, ὁ τὸ
 ἀγαθὸν καὶ κακὸν τὸ ἀνθρώπινον
 ἐν τοῖς ἐφ' ἡμῖν πθεῖς, καὶ ὅτι ὁ
 ποιῶν ἐδέποτε ὁποτυγχάνει πο-
 τὲ ὀρεγόμενος, ἐδὲ πεινίπτε
 ἐκκλίνων. εἰ γὰρ τῷ, ἐδέποτε
 πρὸς ἐλπίσιν π κακόν. καὶ γὰρ οἱ
 ὁπορευόμενοι κακὰ ταῦτα λέγου-
 σι, τὸ ὁποτυγχάνειν ὧν ὀρεγό-
 μεθα, καὶ πεινίπτεν οἷς ἐκκλί-
 νομεν. ὥστε καὶ δυστυχῆ ποτε ἀ-
 γαθὸς ἄνθρωπος ὡς ἀνθρώπος,
 εἴτε πρὸς τὴν κακῶς. πάλιν δὲ κα-
 κὸς ἀνθρώπος πάντες ὅτι ὁμολο-
 γήσκειν τοῦ κακοῦ φύσιν ὡς ἀν-
 θρώπου ἀγαθόν. εἴποι γὰρ τῷ
 ἡ ἀνθρωπίνῃ contrariam agant,

procurando mundo desit, aut con-
 tentioni illi ad bonum, quod à
 mundo prorsus exemptum est. Nam
 si humanus animus perfectus, &
 ad Deum reductus, in sublimi ver-
 sari & totum administrare mun-
 dum dicitur: quanto magis Deus,
 auctor animi, citra sollicitudinem &
 occupationem, consulat rebus à se
 conditis? Ac ne illa quidem, quæ
 iis accidunt, qui boni aut impro-
 bi habentur, eam vim habent,
 ut loco moveant providentiæ cu-
 rationem. Neque enim verum
 id est, quod putamus, bonos ali-
 quando calamitosos esse, atque
 affligi, malos vero fortunatos &
 beatos: si modo illa vera sunt, quæ
 supra diximus. neque nos canoris
 nugis occupati fuimus, cum de-
 monstraremus, eum esse bonum
 hominem, qui malum & bonum
 humanum in rebus nostræ pote-
 stati subiectis collocaret: ac talis
 qui sit, eum nunquam frustrari
 appetendo, neque unquam in id
 incidere quod declinaret. Quod
 si ita esset: nunquam ei quic-
 quam accidere mali? Nam & ii
 qui controversiam movent, ma-
 lum esse dicunt frustrati desiderii,
 & in ea quæ declines incidere.
 Quare nunquam infortunatus est
 homo bonus, neque male cum eo
 agitur: & vicissim malos homines
 esse infelices, qui vitam natu-
 omnes fateantur. Hi vero suæ

αὐτεξουσίου καὶ τῷ ἐφ' ἑαυτοῖς ἐπιλαθόμενοι τῷ πλὴν ἀνθρωπίνῳ φύσιν χαρακτηρίζοντες, ἐν τοῖς ἐκτὸς τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν τὸ ἀνθρώπινον ἀποπείθοντες, ἐν υἰγείαις σώματός, καὶ πλούτῳ, καὶ δυνατείαις, καὶ γῆνι, καὶ τροφαῖς, καὶ τοῖς ποταμοῖς· τὰ δὲ κακὰ ἐν τοῖς ἐναντοῖς· διὰ τῶν μὲν ἐν τέτοις ἀγαθῶν δοκουμένων ὀρέγονται, τὰ δὲ ὡς κακὰ ἐκκλίνουν. ἀνάγκη δὲ ἐν τοῖς ἐκτὸς, ἐπειδὴ μὴ ἔστιν ἐφ' ἡμῖν ἐκείνα καὶ ὀρεγόμενον ἀποτυγχάνειν, καὶ ἐκκλίνοντα πελαπίπαι· ταῦτα δὲ ἅμφοι οὐκ ἔστιν ἀγαθὰ ἢ δὲ κατὰ τὸν ἀποροῦντος, ἀλλὰ κακὰ. ὥστε οἱ κακοὶ κακοῖς ὡς ὀπιτοπολὺ πελαπίπτοντες, ἐὰν ὀλίγον νηψῶσιν, αἰσθήσονται ὅτι ἔτε διτυχεῖς ἔτε διδαίμονες εἰσιν, ἀλλὰ τὰ ἐναντία. Καὶ ἐπὶ ὀπιτηθῆναι δὲ τις, αὐτὸς ἐν τοῖς ἐκτὸς, ἢ ὡς ὀπιτοπολὺ, καὶ αἰεὶ ὀροεῖν, ἐπὶ μᾶλλον εἰς κακοδαίμονες. ὅταν γὰρ τυγχάνωσι τέτων, ὀπιτείνουσι μᾶλλον πλὴν πᾶσι φύσιν ἐαυτῶν ὡς ἀνθρώπων ἀφίστησιν. πάντες δὲ τὸ πᾶσι φύσιν αὐτῶν, κακία καὶ κακοδαίμονία εἰσιν. Ἐπειδὴ δὲ ἢ μόνον βιάζονται καὶ ταῖς ἀποδεικτικαῖς ἀνάγκαις οὐκ ἀκούοντας, ἀλλὰ καὶ συμπεύθουν, εἰ μέλλουσιν αἰρεῖσθαι τὰ λεγόμενα περὶ τῶν ἀγαθῶν καὶ κακῶν δοκουμένων ἐν τοῖς ἐκτὸς, ὑπομνήσκω τῶν ἐμπεροθεν εἰρημίων, καὶ malis, dicuntur : eorum illos commonefacio, quæ ante dicta sunt:

libertatis & facultatis oblii, quæ natura humana à cæteris distinguitur, in rebus externis bonum humanum & malum collocant, in valetudine corporis prospera, in divitiis, potentia, nobilitate, deliciis, & similibus : mala vero in contrariis. Itaque ea quæ in his bona videntur, apperunt : alia, ut mala declinant. Necesse porro est in externis rebus, cum in nostra potestate sitæ non sint, & iis quæ appetuntur frustrari, & in ea quæ declinantur incidere. Quæ utraque ne adversariorum quidem iudicio bona sunt, sed mala. Quare mali cum plerunque in mala incidant, si paulisper resipuerint, intelligent se neque fortunatos, neque beatos esse, sed contra miseros & infelices. Quod si quis fingat eos in rebus externis aut plerunque, aut etiam semper secundæ fortuna uti : magis etiam infelices erunt. Quum enim iis rebus potiuntur, gliscunt in eis affectus & cupiditates naturæ humanæ repugnantes. Cuilibet autem id quod est iphus naturæ contrarium, & malum est, & calamitosum. Quia vero non tantum necessitate demonstrationum cogendi sunt auditores, sed paulatim etiam in nostram sententiam adducendi, si eos amplecti velis ea quæ de rebus externis, bonis, ut habentur, lib.

ὅπ' εἰδὲ τὰ κακὰ λεγόμενα κακά ἐ-
 σι, καὶ πόρους ἔχωσι, καὶ δυσχε-
 ρείας· εἰδὲ τὰ ἀγαθὰ κυρίως ἀγα-
 θά. αἰτὰ τὰ μὴ λεγόμενα κακά,
 τῶν πενοσῶντων ἰατρῆαι, καὶ τῶν
 ὑγαινονῶντων γυμνάσιαι. τὰ δ' ἀγα-
 θὰ, καὶ αὐτὰ πρὸς τὴν χρείαν καὶ
 τὴν ἀξίαν τῶν λαμβανόντων καὶ
 τῶν ἀποστερουμένων δίδονται· καὶ
 γὰρ τοῦτο τῷ μὴ χρεώσασθαι δυ-
 ναμὴν καλῶς, δίδεται· ἀλλὰ καὶ τὴν
 εἰς ἑαυτὸν καὶ κατὰ τὸ πρᾶσώ-
 νειν, καὶ τὴν εἰς ἄλλους διπλοῖται καὶ
 αὐξήσιν τῆς ἀγαθοῦργοῦ προαίρε-
 σως· τοῖς δ' ἐμοχθηροῖς εἰς τιμω-
 ρίαν καὶ κόλασιν. καὶ γὰρ οἱ μὴ φι-
 λάργυροι ποιοῦντες ἅπαντα τὸν βίον
 πρὸς χρηματισμὸν, μετ' αἰσχύνης, καὶ
 ἀχρευνίας, καὶ θεοῦ ἀειπήρητῆ μῆνυ,
 εἰδὲν ἀπολαύουσι τῶν χρημάτων· καὶ
 τίς αὖν εἴη ταύτης δίκῃ δικαιότερόν τε
 καὶ χαριεστερόν; οἱ δ' ἄσωτοι πάλιν
 ὄντες, πονέτεροι τῶν προσποιη-
 τῶν εἰσι, καὶ ὑπὸ τρυφῆς δὲ πνεις
 ἀφθέρωνται· ἀλλὰ τὸν τοῦτον, καὶ
 κλιμακτῆρι πολλοῖς περιπίπτει,
 καὶ τῆς ἑαυτῶν ὀπτημελείας καὶ ἀ-
 ξίαν ἀποθυγχάνουσι· ἀλλὰ τὸν τοῦτον
 μήτε μανθάνοντες τί ἀγαθὸν,
 μήτε τὸν κατὰ φύσιν ἀνθρώπων προση-
 κόντα βίον ὀπτηνοῦντες καὶ ἐργα-
 ζόμενοι. ἔτω δ' καὶ ὑγῆται καὶ διωα-
 σῆται βλάπτουσι καὶ μᾶλλον οὐ κα-
 κῆς· καὶ αἱ μὴ κολαστικῶς, αἱ δ' κα-
 τὰ τιμωρίαν δίδονται, ἵνα ἀλλοτῆς
 ὀπτησιβῆς τῶν παθῶν κοροσθέντες,
 ἐξεμίσθωσι ποτε τὴν ἐμπειρίαν, καὶ

sunt : nec ea quæ mala dicantur,
 esse mala, tamen cum laboribus &
 difficultatibus coniuncta : neque
 bona propria bona. sed & mala quæ
 putantur, tum ægrotantium me-
 dicinas esse, tum valentium exer-
 citationes : bona vero & ipsa pro
 necessitate & dignitate tam acci-
 pientium quam eorum quibus adi-
 muntur, dari atque auferri. Nam
 divitiarum quidem ei qui recte iis uti
 potest contingunt, ut & ipse faci-
 lius agitet, & aliis habeat benefa-
 ciendi facultatem, & ad beneficia
 voluntatis incrementum. Improbis
 vero in pœnam & castigationem.
 Etenim avari per omnem ætatem
 in congerendis opibus solícite oc-
 cupati, semper impendente metu,
 nullum ex pecunia fructum ca-
 piunt. Qua pœna quæ iustior &
 facietior esse possit? Luxuriosi au-
 tem homines mendicis sunt egen-
 tiores : & præ deliciis quidam inter-
 eunt, propterque divitias in maxi-
 ma pericula devocantur, neque sui
 ipsorum pro dignitate curam ge-
 runt : ob divitias neque boni quic-
 quam discunt, neque vitam na-
 turæ humanæ consentaneam ex-
 quirentes & amplectentes. Sic
 valetudo, sic potentia nocent ma-
 xime improbis : ac partim casti-
 gandi, partim ulciscendi causa tri-
 buuntur, ut afflictione perturbatio-
 num obsaturati, tandem evomant
 affectionum commotionem, & iam

πρὸς ἡλάσιν λοιπὸν καὶ καθάρ-
 σιν ὑπαθήσονται γίνωνται. μέλει γὰρ
 τῷ πνευμένῳ τῶν ψυχῶν, ἔτι δὲ
 τῆς ἐνεργείας κατὰ πάθος ἐπι-
 χεῖν τὰς ψυχάς, ἢ διὰ φόβον,
 ἢ δι' ἔπεσον πάθος· ἀλλὰ τὸ πῶς
 ἔξιν αὐτῶν πῶς μοχθηρῶς ὑπο-
 τεύσασθαι. Καὶ εἰρηται ταῦτα διὰ
 πλείονων ὑπερτερον, καὶ ἐκείθεν
 αὐτῶν ὑπομνησθῆναι δεῖ τὸν διδ-
 μῆμον. καὶ ὁρκεῖ ταῦτα πρὸς οὗ-
 ναναιρεῖν πῶς ὅτι πνευματικοὶ ὑπα-
 χειρουῦνται ποῖς λόγοις. Ἀλλὰ δὴ τὸ
 τρεῖτον τῷ σωτῆρι, κατὰ τὸν πα-
 λαϊὸν νόμον. καὶ πρὸς τὸν τρεῖτον
 μετὰ δὲ σωτῆρος τῆς αἰτίας λόγον
 ἴωμεν. Ὅς εἶναι μὲν τὰ θεῖα καὶ πνευ-
 νοῦ τῶν ἀνθρώπων ὁμολογεῖ· πα-
 ρατίεσθαι δὲ δώροις, καὶ ἀναθή-
 μασι, καὶ κερματικῇ ἀξιοδοτεῖν, ὡς
 οἱ νῦν οἴονται, ὡς περὶ τοῦ ἀδικουῦ-
 ντος καὶ οὗτο πλεονεκτουῦτος καὶ
 ἀερίζοντας ὀλίγῳ εἰς ταῦτα μοτ-
 ραν διαπανῶντας, καὶ ποῖς ὑπερ-
 ποιῶντων διδόντων πρὸς πικρὰ καὶ
 πείθειν διδόντας, καὶ συγχωρεῖ-
 σθαι τὰ αὐτὰ ποιεῖν, καὶ δίκῃ μὴ
 διδόναι τῆς ἀμαρτίας· πνὲς δὲ τῶν
 νῦν καὶ ἄξιον τῆς τοῦ θεοῦ νο-
 μίσουσιν ἀγαθότητος, τὸ συγχω-
 ρεῖν καὶ συγχωρεῖν ποῖς ἀμαρ-
 τάνουσιν, ἀδιορίστως οἶμαι καὶ λέγον-
 τες καὶ γινώσκοντες. Τί δὲ πρὸς τῆ-
 πο ἔρεμῳ τὸν λόγον; Διπλοῦν δὲ
 ὄντα διαιρετέον αὐτὸν, εἰς τε τὸν ἀδι-
 κουῦτα, καὶ τὸν ἀδικήμον. καὶ σπο-
 ρητέον πῶς λεγομένην ταῦτα πῶς

ad castigationem & purgationem
 idonei reddantur. Nam curator
 animorum id curæ est, non ut ani-
 mæ actiones secundum affectus, si-
 ve metu, sive propter alios affectus,
 cohibeantur: sed ut ipse malus ha-
 bitus & prava consuetudo destrua-
 tur. Atque hæc supra dicta sunt
 copiosius: unde, si cui sit opus, ea
 repeti poterunt. Ac adversus eos,
 qui suis disputationibus Dei provi-
 dentiam tollere conantur, satis
 multa diximus. At tertium Serva-
 tori, veteri consuetudine. Ad ter-
 tiam igitur disputationem, Serva-
 tore propitio, accedamus, quæ &
 esse numina, & consulere fateretur
 rebus humanis: sed eadem munere-
 ribus & donariis & stipis distribu-
 tione à sententia deduci statuit, ut
 nostræ ætatis homines sentiunt, ut
 iniusti, avari, rapaces, sint indem-
 nes, si partem exiguam in hæc im-
 penderint, & in eos erogarint
 qui ob hæc vota se facere profiten-
 tur, quique exorari Deum perhibent,
 permittique facinora eadē, nec dan-
 das esse peccati pœnas. E quibus sunt,
 qui id bonitate Dei dignum esse di-
 cant, connivere & dare veniam de-
 licitis: in quo non satis explicare, mi-
 hi quidem, & sentire videntur, &
 dicere. Quid ergo isti rationi re-
 spondebimus? Sed cum duplex ea
 sit, dividenda est in eum, qui facit
 iniuriam, & qui accipit: & confide-
 randa ista quæ iactatur indulgentia &

συγχώ-

συγχώρησιν καὶ συγγνώμῃ, τί μὲν
 εἰς σὺν ἀδίκους δρᾷ, πῶς ἢ πῶς
 ἀδικουμένοις προσφέρεται. εἰ μὲν
 γὰρ ἀγαθὸν καὶ ὠφελυμὸν ἐστὶ πῶς ἀδίκους
 τοὺς συγχωρεῖν ἀδικεῖν, καὶ μὴ διδόναι
 δίκην, ταχὺ ἂν εἴη πᾶσι θεῷ ἢ συγ-
 χώρησις. πάντες γὰρ ἀγαθὸν ἐκείθεν ἐφήκε
 πῶς ἔστιν. εἰ ἢ κακὸν τὸ μέγιστον εἶναι
 αὐτοῖς, καὶ συνεργεῖσθαι πρὸς τὸ ἀ-
 δικεῖν, καὶ μὴ διδόναι δίκην τῶν ἀ-
 μαρτημάτων, πῶς ἔν ἂν εἴη τέ-
 των ὁ θεὸς αἰτιῶν, ὃς δὲ πολλῶν
 ὁποδεδεικται λόγων τῶν μὲν ἀ-
 γαθῶν πάντων αἰτιῶν ὑπάρχειν,
 κακῶν ἢ ἀκαίτιον. ἀδικία πόινω,
 καὶ πλεονεξία, καὶ ἀνυπακοή, καὶ
 ὑβρεῖς πᾶσι φύσιν ἔσται ἀφιδέσθαι
 τῆς ψυχῆς, ἔπερ τὸ ἐναυτία τέ-
 πος πᾶσι φύσιν, δηλονότι νόσος καὶ
 αἰσχρὴ, καὶ κακία τῆς ψυχῆς εἰσιν.
 ὁ γὰρ αὐτῶν ταῦτα τῇ συγχωρή-
 σι, ἐάνιστα καταλιμπάνων, ὅτι
 τείνει δηλονότι τὴν κακίαν. εἰ ἢ καὶ
 δωροδοκῶν αὐτὸ ποιεῖ, πῶς ἔν ἂν
 χεῖρων φαίνοιτο καὶ τῶν μέσων ἀν-
 θρώπων; τίς γὰρ ὅτι μελεῖσθαι τινὸς
 ἐλάμβανον, ἀλλὰ δωροδοκίαν αὐτὸ
 πλεονεξία κακωμένοιον; ἀρετὴ ἰατρὸς
 τῶν νομίμων ἐλοιτό τις ἂν τῷ βλα-
 πτομένῳ ὑπὸ σίκων ἢ ποτῶν τινων
 δώρων λαμβάνων. ἢ ἰκετοδόμενον
 ὅτι τετέπην αὐτῷ χρηστὸς πῶς βλάβη-
 σιν ἀδελφῶν, καὶ συνεργεῖν πρὸς τὴν χρεῖ-
 σιν; ἀλλὰ τὸ πομῆς ἢ καύσεως δεόμενον
 αἰμέλιτον ἂν καὶ ἀλίπτοι δώροις πε-
 ρόμενος, εἰ ἔν ἰατρικῇ τῇ πονηρίας ἐστὶν
 ἢ ἔν ἰατρικῇ, πῶς διωκτὸν τὸ ἀνθρώπι-

venia, quid & iniustus faciat, &
 quo modo affectos iniuriis tractet?
 Nam si bonum atque utile est ini-
 ustis permitti iniurias, neque pœnas
 eos dare: fortassis à Deo proficisce-
 tur ista indulgentia. Bona enim om-
 nia inde ad omnia perveniunt. Sin
 id maximo eis malo est, & adiuvari
 ad iniuriam, & non dare pœnas de-
 licitorum: quo pacto istorum au-
 ctor erit Deus, ut omnium bono-
 rum auctor, ita mali nullius, ut mul-
 tis verbis est demonstratum? Ini-
 uria porro, avaritia, luxuria, contu-
 melia, cum affectiones sint ani-
 mi naturæ contrariæ, liquidem ho-
 rum contraria naturæ sunt consen-
 tanea: morbi nimirum & probra
 & vitia sunt animorum. Quæ qui
 sua indulgentia fovet atque alit,
 nec medicinam adhibet: malitiam
 auget scilicet. Idque si muneribus
 etiam delinitus facit: an non me-
 diocribus etiam hominibus dete-
 rior habeatur? Quis enim est qui
 suscepta rei alicuius curatione, ob-
 largitiones eam corrumpi sinat?
 Nunquis ergo germanus medicus,
 eum qui cibis & portionibus ali-
 quibus læditur, pretio aut preci-
 bus adductus, rebus noxiis audacter
 frui patietur, & ad earum usum ad-
 iutabit? Num ea quæ sectionem
 uisionemve desiderant, acceptis
 muneribus, incurata relinquet?
 Quod si medicina quædam impro-
 bitatis est vindicta divina: humana

νης ἰατρικῆς χεῖρονα φαίνεται. Ἀλλὰ καὶ τῶν ἀδικουμένων προνοεῖν λέγεται, καὶ ὑπὸ μελεῖσθαι αὐτῶν, ἵδμεν ὅπως καὶ ταῖς χεῖρεσι, παρρησιότητος ἀνὰ τοῖς ἀδικοῦσι, συνεργῶν διὰ τὰ δῶρα. Καὶ τοι, τίς ἂν μέτερι αὐτῶν στρατηγός, διορθοκουμένη ὑπὸ τῶν πολεμίων, προσδοῖ ἂν αὐτοῖς τὸ στρατόπεδον; ἢ ποιμὴν τοῖς λύκοις τὰ πρόβατα; καὶ τί λέγω ποιμὴν; ἄρα οἱ ποιμῆνικοί κύνες ἔλαιντο ἂν μοῖραν τινὰ τῶν ἀρπαζόντων πρόβατων, καὶ τῶν λύκων λαμβάνοντες, ὑπὸ τῆς ἐπὶ αὐτοῖς τῆς λοιπῆς ἀφροσύνης; πῶς ἔν σὺν ἀσεβείᾳ ὁ λόγος, καὶ θεὸς τι λέγων, ὅπερ εἰς κυνὸς προσκεῖται ποιεῖν; ὅλως ἢ διὰ τοῖς προσκεῖσθαι τὸν θεόν ὑπὸ τῶν ἀδικουμένων, πῶς ἔχει λόγον; ὑπὸ μὲν γὰρ τῶν ἀσεβοῦντων δῶρα παλάμῃς ὁ θεός ὑποδέχεται, σὺν αὐτῶν δηλοῦσι τῶν δώρων δεόμενοι, ἀλλὰ τῶν προσκυνόντων ὡς περ ψυχικῶς, ἔτω καὶ διὰ τῶν ἐκτός πρὸς αὐτὸν ἀναπεινομένων. Ἐπεὶ μὲν προσκύνοντες οἱ κακοὶ τὰ δῶρα, δίκης τυχεῖν καὶ ἰατρικὴν δεόμενοι, τὰ χαλὰ ἅπαντα ἐδέχοντο τὰ δῶρα ὁ θεός καὶ τῶν εὐίων. εἰ ἢ ἵνα χεῖρονες γένωνται, πῶς ἔχει λόγον; καὶ γὰρ μηδὲν ἄλλο ἐπλημμελήσαμεν, ἥκει τὸ διὰ τοῖς ἐλπίζειν προσκυνεῖν τὸν θεόν, εἰ μὲν αὖτε αὐτοῖς ἀποστήσῃ τῆς πρὸς αὐτὸν οἰκειότητος. τίς ἔν ἐστὶ ἔτι ὁ λόγος; πολλὸς περὶ δεόμενοι, καὶ πᾶς ἔχει τὴν ἀρχὴν, ὁ λέγων, δώροισι, καὶ ἀναθήμασιν, δόχαῖς τε καὶ ἀποτίταις,

medicina quo pacto deterior erit? Iam cum eorum etiam qui iniuriis afficiuntur, rationem habere dicatur, curamque suscipere: videamus & hos quomodo tractet, siquidem iniurios quodā modo & incitet & adiuvet ob largitiones. Age vero, quis vel mediocris imperator hostibus ob largitiones prodat exercitum? Quis oves lupis opilio? Quid opilionē dico? Num pastorales canes accepta laceratarū ovium parte, diripiendum reliquum gregem lupis concedent? Et qui non erit impia ratio, quæ Deo id tribuat, quod & canibus sit indignum? Denique ab iniustis Deum seduci, quid habet rationis? Nam à religiosis quidem hominibus sæpe munera Deus acceptat, non quod his egeat scilicet, sed quia ii à quibus offeruntur, ut animis, ita etiam externis rebus ad eum se convertunt. Quod si munera & improbi offerrent, orantes pœnam sibi irrogari, & adhiberi medicinam: fortassis ne ipsorum quidem munera Deus repudiaret. Sin ut deteriores fiant: quæ ratio esse possit? Nam si nihil aliud peccarent, illud fatis esset, quod sperant se Deum muneribus corrupturos, quo magis etiam ab eius familiaritate removeantur. Quæ est igitur ista ratio, pervulgata illa quidem, & unde ortum suum habet, quæ muneribus, & donariis, & precibus, & benefi-

καὶ

καὶ ἰκετείας, μεταπείθεσθαι τὸ θεῖον· καὶ συγγνώσκειν τοῖς ἁμαρτανούσιν; ἴσως γὰρ ἔμάλιστα πιστεύεται, μήποτε ἐν ἀπαλῶς μὴν ἔτω λεγόμενον, ἔτε ὅστις ἀποδέχεται. Μεταμελομένων ὃ γησιῶς τῶν ἁμαρτανόντων, ταῦτα σωτὴρ πρὸς τὴν θῆναι τὸ θεῖον ἐπιστροφῶν, τεκμήρια τῆς μεταμελείας γινόμενα, καὶ τῆς ἐμόνον κατὰ ψυχὴν ἀποκαταλίσεως, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ σῶμα γονυκλινέντων τε, καὶ περισκυλισμένων, καὶ τὰ ἐκτὸς ἀναπθέντων τε, καὶ διαπανώντων εἰς τὰ τῷ θεῷ ὄρεα. ἔτε γὰρ ἁμαρτανόντων ἡμῶν ὁ θεὸς ἀποσπρέφεται, ἢ ὀργίζεται ἢ χαλείζεται ἐξ ἡμῶν· ἔτε μεταμελομένων ἡμῶν, αὐτὸς ἐπισπρέφεται, ἢ προσεῖσι ἡμῖν ἀγαθωδέεις. ἀνομικὰ γὰρ ταῦτα καὶ πῶρῳ τῆς κατὰ πάντες ἁμεταβλήτης θείας μακαριότητος· ἀλλ' ἡμεῖς κακωθέντες διὰ τῆς εἰς τὸ πᾶν φύσιν ἐκπτώσεως, καὶ ἀνομωθέντες πρὸς τὴν θεῖαν ἀγαθότητα, διὰ δ' ἀδικοῖ καὶ ἀνόσιοι καὶ ἀφρονες γίνεσθαι, ἀποσπῶμεν ἑαυτοὺς ἐκείθεν, καὶ λιπαρόμενοι μὴν ἔδέποτε φυγεῖν τὴν θῆναι πάντες ἀμήκουσαν αὐτὴν πρὸς ἡμᾶς, ἀλλ' ὡς νοσοῦντες τότε δι' αὐτῶν, τῇ τῆς πανηρείας ἰατρικῇ τῇ δίκῃ ἐπιθεῶσιν ἐν ἑαυτοῖς παρέχοντες, πρὸς τὴν ποιαύτην πρὸς ἡμᾶς καὶ ἐπιμέλειαν δὲ θεῶν ἐπιτηδείους ἑαυτοὺς παρέχοντες. ἀνακτώμενοι ὃ τὸ κατὰ φύσιν ἑαυτῶν, καὶ πρὸς αὐτὸν ὁμοιούμενοι, rataque natura nostra, & ad

ciis, & supplicationibus aīrā sententia deduci Deum, & veniam dare peccantibus? Fortassis enim non temere fides ei adhibetur. Videntum igitur, ne si hoc ita simpliciter dicatur, & dictu nefas sit, nec sine scelere probari possit. Nam cum eos qui peccarunt, ex animo delictorum pœnitet: ista conducent ad reversionem ad Deum, cum sint argumenta pœnitentiæ: quippe non animo tantum summissio, sed etiam corpore inflexo & prostrato, & rebus externis consecrandis, & in ea quæ Deo probantur impendendis. Neque enim nobis delinquentibus Deus aut avertitur, aut irascitur, aut recedit à nobis: neque pœnitentibus nobis, ipse revertitur, aut accedit nos placatus. Humana enim ista sunt, & à divina beatitudine, ab omni parte immutabili, remotissima. Sed nos depravati, & contra naturam prolapsi, divinæque bonitatis dissimiles facti per iniustitiam, impietatem atque amentiam, nos inde avellimus. Neque enim unquam ad omnia pertinentem eius providentiam effugere possumus: sed propter illam tunc veluti ægrotantes, vindictæ, quæ medicina improbitatis, aditum in nobis ipsis præbemus: nos ad eam providentiam & curationem Dei ætemperantes atque accommodantes: recuperare Dei similitudinem contendentes,

(ea vero Dei similitudo est : sapientia duce fieri iustum & sanctum) Deum accedimus , & cum Deo coniungimur . De hac autem nostra ad eum conversione p̄inde loquimur , ac si Deus ad nos converteretur : non secus atque ii qui fune marinæ petræ iniecto , quia per illum & se ipsos & naviculam ad rupem attrahunt , ob imperitiam eius rei non se putent ad rupem accedere , sed rupem paulatim ad ipsos appropinquare . Nam pœnitentia , supplicationes , vœta , & similia funis rationem habent . Per eas enim res avulsis reditus datur : qui fit non dictis , sed factis , cum lætos à nobis iniuria , aut contumelia ludibrioive quovis modo affectos placamus , vel ipsos vel eorum posteros : cum odimus iniuriam : cum iniustos avertati , eorum consuetudinem qui iustitiam venerantur , expetendo , nosmet ipsos castigamus , donec plane repurgemur . Hac ratione continenter est utendum , nullis intervallis interrompenda , ut ipsi in nos vindicemus . Evidens autem argumentum atque affectus est veræ pœnitentiæ , rursus nec eadem committere , nec minora illis . Debemus enim inæquali inclinatione , tanquam navigantes , in contrariam transire partem . Veram autem pœnitentiam satis ad perfectam purgationem esse , constat ex eo , quod & Deus hunc

τὸ τέλ^{ος} ὁρᾶν τῆς καθάρσεως .
 πάντα γὰρ τὰ εἰς ἡμᾶς γινόμενα
 ποτασκά περὶ καὶ πικρὰ , καὶ
 ἐνταῦθα καὶ ἐν αἵδου , τέλ^{ος} ἔ-
 χει τὸ μετέβληθῆναι τὴν ψυχὴν
 ὅπῃ ποῖς ἑαυτῆς ἀπυχήμασι , καὶ
 μωσῶσαι μὴ τὴν κακίαν , καὶ τὴν
 παρὰ φύσιν ζωὴν , ἐλέσθαι ἣ
 ἐκούσαν καὶ ἀσπασσάσθαι τὴν ἀρε-
 τὴν . καὶ ὁπισθημονικαί πνέες εἰσι
 σῆς λογικῆς ψυχῆς τελειότητες ,
 εἰάν τις ἑαυτὸν γένηται δίκην . τὰ-
 χα ἣ καὶ θᾶττον ἔτ^{ος} καπορ-
 θοῖ διὰ τὸ αὐτοπεθαρέτως κο-
 λάζεσθαι . καὶ γὰρ ὁδυῶνς χρεῖαι ,
 καὶ λύπης , ποῖς διὰ τευφλῶ καὶ
 ἡδονῶν ἀμαρτοῦσιν . οἱ γὰρ γνη-
 σίως μεταμελόμενοι , ταῖς πικρο-
 τάταις ἔσσωενδότη^{τος} αἰνίας ἐ-
 αὐτὰς κολάζουσιν , ἀπνέες ὀδυ-
 νηρότεροι τῶν σωματικῶν εἰσι κο-
 λάσεων , καὶ κτηνικώτεροι καὶ
 μᾶλλον ἐκείνων δις παρὰ φύσιν .
 Ταῦτα παρὰ τὴν τρέψιν ἀγείαν
 εἰρηθῶ , χειρίσω ὅσαν ἐν ταῖς τρι-
 σιν . αἰρετώτερον γὰρ μὴ εἶναι μᾶλλον ,
 μὴδὲ περνοεῖν , ἢ ὄντα πινᾶ , καὶ
 περνοεῖν διοκωῦτα , ὁπθουλόφιν
 ποῖς περνομέλῳσι . τὸτο γὰρ κα-
 κῶς εἶναι ἐστιν . αἰρούμεθα ἣ μὴ
 εἶναι μᾶλλον ἢ κακῶς εἶναι . τὰτα ἣ
 αἶπιον τὸ , ὑπερπερον εἶναι τὸ ἀγα-
 θὸν ἔσ^{ον} ὄντ^{ος} , καὶ εἶναι καὶ ἔσ^{ον} ὄν-
 τ^{ος} ἀρχὴν τὸ ἀγαθόν . ὥστε καὶ
 τέλ^{ος} πάντων ἐκείνο , καὶ ἐκείνου
 ἐνεκα πάντα ἔσ^{ον} καὶ τὸ εἶναι , ὡς αἰ-
 θὸν ἀσπασόμεθα . διὸ ὅταν κακῶς

purgationis finem spectat. Omnis
 enim castigatio & ultio tam hic,
 quam apud inferos, eo fine adhi-
 betur, ut animam suarum calami-
 tatum pigeat, utque improbitatem
 & vitam naturæ repugnantem ode-
 rit, utque ultro amplectatur &
 diligat virtutem. Suntque cer-
 tissimæ rationes, & mentis perfe-
 ctiones, cum quis ipse sibi sit vin-
 dicta. Atque hic fortassis citius
 rem bene gerit, quod ultro & sua
 sponte castigatur. Cruciatum enim
 & dolorem animi postulant, qui
 deliciis & voluptatum illecebris
 inescati peccaverunt. Quos enim
 vere delictorum & peccatorum
 pœnitet, hi acerbissimis conscien-
 tiæ cruciatibus se ipsos mulctant:
 qui magis dolorifici mordacioref-
 que sunt quam corporis cruciatus,
 & consolationem minus admit-
 tunt. Hæc contra tertiam impieta-
 tem, trium illorum pessimam, di-
 cta sunt. Optabilius enim est, po-
 tius non esse, neque providere:
 quam si sis, & providere videaris, iis
 insidiari quibus provideas. Hoc
 enim est male esse. Malumus au-
 tem non esse, quam male esse. In
 causa est, quod bonum, altius est
 quam id quod est, & quâ ipsum esse:
 & quia bonum, eius quod est, prin-
 cipium est. Quare finis etiam om-
 nium hoc est; eiusq; causa fiunt om-
 nia. Nam & ipsum esse, tanquā bo-
 nū amplectimur. Quare cum male

ὦ μὲν, ἀγαπῶμεν μάλλον μὴ εἶναι. Πλείονα ὅ ἴσως ἢ ὡς πρὸς τὸ περι-
 μφον σκοπὸν περιήχθην εἰπὲν ὡς
 τῶνδε τῶν περιβλημάτων, διότι πά-
 σης διζώσεως, ἢ πελώσεως ψυχι-
 κῆς, ἀρχὴ ἢ τέλος ἐστὶν ἢ πρὸς τὸν
 θεὸν ἀνάστασις. Ἀλλὰ πε τῶν ὁρθῶν
 ὡς αὐτὲ περιλήψων, ὅτι τέστι καὶ
 παρονοεῖ καλῶς, ἢ δικαίως τὰ πάντα
 καθόλην ἢ ἢ ἢ ἢ εἴθεοται καὶ
 εἴκειν ἐκόντα τοῖς ὑπὸ αὐτὲ γινομέ-
 νοις, ὡς ὑπὸ ἀρίστης γνώμης ὁπιτε-
 λεμήτοις. καὶ γὰρ αὐτοκίνητος ἢ ἢ
 ψυχὴ καὶ αὐτεξέστητος, καὶ ἐν ἐαυ-
 τῇ τοῖς ἀρχαῖς ἔχει τῶν τε ἀγαθῶν ἢ
 τῶν κακῶν, ἀλλὰ ὑπὸ θεῶ περιήχθη
 ποιούτῃ ἐαυτῇ κινῶσα. διὸ ἔως μὲν
 ἐρριζώται τῇ ἐαυτῆς αἰτίᾳ, ἢ σω-
 ζεῖται, ἢ τῇ ἐαυτῆς ἔχει τελειότητα,
 μεθ' ἧς αὐτῇ ὑπέστησεν ὁ θεὸς ἀπο-
 πάσασα ὅ ἐαυτῇ, ἢ ὅσον ἐφ' ἐαυ-
 τῇ ἀπορριζώσασα ἐκείθεν, μαρμαρι-
 νει ἢ φθίνει, αἰχμαλωτὶς αἰσθητῆς γι-
 νομένη, ἔως ἀνὰ πάλιν ὁπιστραφῇ καὶ
 ἐνωθῇ πρὸς τῇ αἰτίᾳ, ἢ ἔως ἀ-
 πολάβῃ τῇ ἐαυτῆς τελειότητι. ἀ-
 διώατον ὅ ὁπιστραφῆναι γνησίως,
 μὴ τέτων ἐν αὐτῇ τῶν τετῶν περι-
 βλημάτων γνωστικῶς τε ἢ ζωτικῶς
 διηγερωμένων. τίς γὰρ ἀνὰ θέλοι
 πρὸς τὸ μὴ ὄν ἀνατείνεσθαι; ἢ τὸ ὄν
 μὲν, μηδὲν ὅ φροντίζον ἡμῶν; ἢ πὴ
 ὄν μὲν καὶ φροντίζον, ὅτι κακῶ
 διὲ καὶ ὅτι βλάβῃ τῇ φροντίδι
 ποιούμενον;

nobis est, non esse malum. Lon-
 gius fortasse quàm hoc institutum
 postulat, explicandis hisce quæsti-
 onibus sum provectus, eo quod om-
 nis honestæ vitæ & perfectionis
 animi principium & finis est ad
 Deum conversio, cum & vere de
 eo sentimus, esse Deum, & consu-
 lere rebus humanis, & bene iuste-
 que omnia gubernare: & cum pa-
 remus atque ultro cedimus iis, quæ
 ab ipso geruntur, tanquam ab op-
 timo consilio profectis. Etsi enim
 & per sese mobilis est anima, &
 sui iuris, & in sese principia habet
 bonorum & malorum: tamen à
 Deo ita condita est, ut se ipsa move-
 ret. Quapropter radice suæ causæ
 tanquam radici inhæret, & conser-
 vatur, & suam habet perfectionem,
 cum qua Deus eam condidit. Si
 vero sese inde avellerit, & suâ quasi
 radicem (quantum in ipsa est) de-
 seruerit: marcescit & contabescit,
 turpis & infirma facta, donec de in-
 tēgro reversa, & suæ causæ coniun-
 cta, perfectionem suâ recuperarit.
 Neq; vero fieri potest, ut vere con-
 vertatur, nisi tribus his quæstioni-
 bus & mente perceptis, & ipsa vi-
 vendi ratione comprobatis. Quis
 enim aut ad id quod non sit, con-
 vertatur? aut quod cum sit, nil nos
 curet: aut quod cum & sit & curet,
 illam curam malo fine ac nocendi
 studio susceperit?

Ὁταν μαντικῇ προείης, μέμνησο ὅτι τί μὴ δοκῇ σοι οἶδας, ἀλλὰ ἡκεις ὡς πῶς ἔξ μάντεσσι αὐτὸ πρόσημνον. ὁποῖον δ' ἐπὶ ἐστίν, ἐληλυθας εἰδώς, εἴπερ εἰ φιλόσοφος. εἰ γὰρ ἐστὶ τῶν σοκ ἐφ' ἡμῖν, πᾶσα ἀνάγκη τῶν ἀγαθῶν αὐτὸ εἶναι, μήτε κακόν. μὴ φέρε ἂν πρὸς τὸν μόνον ὀρεξίν καὶ ἐκκλισιν. εἰ γὰρ μὴ, τρέμων αὐτῶν προείη. ἀλλὰ διεγνωκώς, ὅτι πᾶν δοκῇ σέμνον, ἀδιάφορον, καὶ ἂν πρὸς σέ. ὁποῖον δ' ἂν ἦ, (ἔσται γὰρ αὐτῷ χρησάμεν καλῶς,) καὶ τῷ ἂν εἶς καλῶς. θαρσύν ἂν, ὡς ὅτι συμβέβηκε ἔρχεσθαι θεῶν καὶ λοιπὸν, ὅταν τί σοι συμβουλεύθῃ, μέμνησο ὅτι νῦν συμβέβηκε παρέλαβες, καὶ πῶν πῶς καὶ ποῦ. Εἰ γὰρ ὅτι τὰ μαντεύονται, καθάπερ ἡξίαν σωκράτης· ἐφ' ὧν ἡ πᾶσα συνέψις τῶν ἀναφορῶν εἰς τῶν ἐκβάσιν ἔχει. καὶ ὅτε ἐκ λόγου, ὅτε ἐκ τέχνης τινὸς ἄλλης ἀφορμαὶ εἰδόντες πρὸς τὸ σωθεῖν τὸ προσημνον. ὥστε ὅταν δέησιν συκινδυνάσῃ φίλῳ, ἢ πατρίδι, μὴ μαντεύεσθαι, εἰ συκινδυνάσκειν. καὶ γὰρ ἂν προείπῃ σοι ὁ μάντις φαῦλῳ γιγνόμεναι τὰ ἔσχατα, δῆλον ὅτι ὁ θάνατος σημαίνεται, ἢ πῆρως μέρους ἢ σώματος, ἢ φυγῆς. ἀλλ' ἢ ἐνὶ λόγῳ, καὶ σωτῆρος παρέρχεται, τῷ φίλῳ καὶ πατρίδι συκινδυνάσκειν. ποιῶν τῷ γιγνόμενῳ, una cum amico & patria periculum esse adendum.

Ad vatem accessurus, memento te negotii eventum ignorare: sed ea de causa adesse, ut eum vate cognoscas. Quale autem id esset, utique cum venires scivisti, siquidem philosophus fueris. Nam si ex eorum numero fueris, quae in nostra potestate non sunt: nec bonum esse, neque malum, omnino est necesse. Nolis igitur ad vatem asserre vel appetitionem, vel aversationem, alioqui tremens cum accedes. Sed illud constitutum esse oportet, nihil inter quemvis eventum interesse: neque ad te attinere eum, cuiuscumque modi sit. Licere enim eo recte uti, neque in eo tibi fore quemquam impedimento. Magno igitur animo deos ut consiliarios accedito. Deinde, si quid consilii datum fuerit, memento quos in consilium adhibueris: & quorum, nisi parueris, auctoritatem sis neglecturus. Sic autem ad oraculum accipiendum accedito, quemadmodum Socrati placebat: id videlicet de rebus, quarum tota consideratio refertur ad eventum: & in quibus nec ex ratione, nec ex arte alia superantur occasiones ad id, quod propositum est, considerandum. Cum igitur vel amicus, vel patria cum periculo defendenda erit: noli consulere vatem, sint ne defendi? Nam si tibi vates praedixerit, extra infausta esse: mortem significari constat, aut alicuius membri truncationem, aut exilium. Sed ratio tamen subest; & cum his illud etiam coniungitur, una cum amico & patria periculum esse adendum. Quamobrem ad maiorem.

μείζονι μάντει πρόσχε, τῷ Πυθίῳ·
ὃς ἐξέβαλε δ' ναῦ τὸν ἐβοηθήσαντα
ἀνααιρεμῆναι τῷ Φίλῳ.

*maiores venito vatem Pythium : qui
templo eiecit eum, qui amico in vita pe-
riculo non succurisset.*

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

COMMENTARIUS.

Μετὰ τὰ πρὸς ἀνθρώπους κα-
θήκοντα, καὶ τὰ πρὸς τὸν θεόν,
μέλων πρὸς τῶν πρὸς ἑαυτὸν καθη-
κόντων λέγειν, οἷός τι μέσον εἶδεν, ἃ-
μα καὶ τὸ πρὸς τὸν θεόν καὶ τὸ πρὸς
ἑαυτὸν καθήκον ἀπαλῖν, τὸ τῆς μαν-
τείας. τριχῇ δ' ἀκριβεῖ τὸν λόγον,
λέγων πρὸς πῶν καὶ μαντεύεται,
καὶ πῶς ἀκριβέστατον μαντεύεται,
καὶ πῶς τοῖς μαντεύμασι κεχεῖται.
ἤρξατο δ' αὐτὸς διὰ τὸ μέν, τίχα
καὶ πῶς αὐτὸν αὐτὸ δοκιμάζων εἶναι,
πῶς καὶ ἀκριβέστατον ἑαυτὸν εἶπαι τὸ
μαντεύειν ὅλους εἶναι, ὅτι ἔτε ὀρε-
ξιν προβαλλόμενον, ἔτε ἐκκλίσιν·
ἐπεὶ ἀνάγκη τρέμοντα προσεῖναι τῇ
μαντείᾳ. εἰ μὲν ὀρεγόμεθα, δεδοι-
κότες μὴ ἀδυνάτων αὐτὸ εἶπαι ὁ
μάντις· εἰ δὲ ἐκκλινόμεθα, δεδοικότες
μὴ προαγορεύειν αὐτό. Πῶς ἔν τῳ
πάρξει τὸ μήτε ὀρεξιν μήτε ἐκκλίσιν
προσπαγεῖν; εἰς ἐννοήσεως φησὶν ὅ-
τι τῶν ἐκτός ἐστι ταῦτα πρὸς τῶν μαν-
τεύμεθα. πρὸς δ' τῶν ἐφ' ἡμῖν ἡ
χρεία μαντείας. τίς γὰρ μαν-
τεύεται, εἰ καὶ τῶν κατὰ φύ-
σιν ὀρέμεται, τὰ δὲ πρὸς φύ-
σιν ἐκκλίνειν; εἰ ἔν ταῦτα πρὸς
τῶν μαντεύμεθα, τῶν οὐκ ἐφ'
ἡμῖν ἐστὶ, εἰ πλοῦστον, εἰ γαμητέον,
εἰ τὸν ἀγρόν ἀνητέον, ἢ ἢ μὴ ἐφ' ἡμῖν,
matrimonium? An ager emendus? Ea vero quæ penes nos non

Post officia adversus homines
& Deum, de cuiusque officiiis
erga se ipsum dicturus : medium
quoddam genus esse vidit, quod
officium & erga Deum & erga se-
met ipsum postularer, divinationem.
Tripartita est autem oratio.
Nam & quibus de rebus sint con-
sulendi vates dicit, & quo animo
adeundi, & quo pacto responsis eo-
rum sit utendum? Auspicatus au-
tem est a medio, quod ipse primum
fortasse statuit, quo animo sit ad-
eundus vates, & appetitione & de-
clinatione seposita. Nam alioqui
tremescentes accedemus, si appeti-
mus, timentes, ne id fieri possit ne-
get vates. Sin declinamus : ne
id fore prædicat. Quo pacto au-
tem & appetitionem & declinationem
vitabimus? Si cogites, in-
quit, externa esse ea, de quibus
vatem consulimus. Nam in iis
quæ nostræ potestati parent, va-
te non est opus. Quis enim il-
lum roget, an res naturæ consen-
taneæ sint experendæ, eidemque
contrariæ declinandæ? Si igitur
ea de quibus percontamur, penes
nos non sunt : ut, An sit na-
vigandum? An contrahendum
sunt,

lunt , nec appetenda , nec declinanda sunt : ad vatem nec appetitionem , nec declinationem afferendam esse constat. Quid enim eventurum sit , ignoramus. Id ipsum certe quidem è vate quærimus . Sed cuiusmodi id sit , nosti , inquit , siquidem es philosophus : eorum quæ nostri arbitrii non sunt , neque bonum esse quicquam , neque malum , eoque nec appetendum , nec declinandum. Nam harum rerum periti , signa etiam dicunt consultorum aviditate confundi. Atque hoc tibi vatem consulenti ad animi constantiam conferet , quod scis , quicquid eveniat , te fructum ex eo capere posse : eoque maiorem , quo res asperiores fuerint , recte illas gerendo . Fidenti igitur (inquit) animo , & nihil istorum metuens , divinum expete consilium . Sequitur officium adversus Deum , ut omnino datum consilium sequaris . Qui enim Deo suadenti non obtemperavit , cui nam obtemperabit ? Nam quod aruspicum responsis aliquando non obtemperatur , illud unum in causa est , quod nostras appetitiones & declinationes non coërcemus . Quare nec appetentem nec declinantem accedere , non illud modo confert , ut fidenter & absque trepidatione accedas : sed & hoc , ut divino consistas , quibus de rebus sint consulendi vates?

ὅτι πρὸς ἐκείνων μὴ τῶν περι-
 γματίων ὧν τὸ τέλος ἀδηλόν ἐστιν
 ἡμῶν ἕως ἂν ἐκβῇ τὸ πρῶγμα·
 ἢ διωαμύμων ἡμῶν ὥστε φρονή-
 σεως ἢ τῆς πρὸς ἐκείνα τὰ περι-
 γματα τέχνης καὶ ἐμπειρίας τὸ τέ-
 λος ἐνοῶται· ἐδείξεν γὰρ ἂν μαν-
 τώσασθαι, εἰ χρὴ τραφῆναι ἢ
 καθύδρην τὸν ἄνθρωπον· δείττω
 γὰρ τέτων πάντως τὸ ζῶον· ἀλλ' ἐ-
 δὲ εἰ χρὴ φιλοσοφῆσαι, ἢ κατὰ
 φύσιν ζῆν· δηλαδὴ ἐστὶ ταῦτα τῷ
 ἐμφρονεῖν ὡφελὴ ὄντα· ἐδὲ ὁ ποῖος
 ἐστὶ ὁ κριζόμενος οἶκος· ἢ γὰρ
 τέχνη περιέλαβε τὸ εἶδος· ἐδὲ
 ὁ γεωργὸς εἰ χρὴ σπεῖραι, ἢ φυτεύ-
 σαι· τῷ γὰρ γεωργῷ παύσει ἀναγ-
 καῖα· τὸ δὲ περὶ ἢ ποῦ, ἢ ποῖα
 σπεύματα, ἢ φυτὰ, εἰ μὴ περιεί-
 σαι παύσει, ἢ ἄλλως ἐν ἀρχῇ ἐστὶ
 μαντῶσαι ἂν· καὶ εἰ παύσειον,
 μάστις δὲ καὶ μὴ πάντα ἀδεοῦς
 ὄντος· οὐ μὴτοι μαντῶσι τὸν εἰ χρὴ
 περιελθεῖν εἰς ἀγορὰν, ἢ ὑπὲρ τὸν
 ἀγορὰν ἐξελεῖν· καί ποτε τέτοις ἐ-
 πεταί πᾶσι τέλοσι ποτὲ διυχερὲς,
 ἀλλ' ὡς ὑπὲρ τὸ πλεῖστον κατὰ νομὴν
 ἐκβαίνεται· ὅρκει δὲ ὡς εἴκοι τὸ
 ὑπὲρ πλεῖστον πρὸς τὸ μὴ δεῖσθαι μαν-
 τῶσθαι· ἐπεὶ καὶ ἐν λόγῳ πινὸς
 ἢ τέχνης ἀφορεμαὶ διδῶνται πρὸς
 τὸ σπουδαῖν τὸ περιεχόμενον, οὐ
 πάντως ἀναγκαῖα ἐστὶ ἢ ἐκβα-
 σις· ἔπε γὰρ ἢ φύσις, ἔπε ἢ τέ-
 χνη, ἔπε ἢ περιείρεται ὑπὲρ τῶν ἐκτὸς
 ὁρπιδίων id quod propositum est: non tamen eventus erit omnino
 necessarius. Neq; enim natura, neque ars, neq; consilium & voluntas

vates? iis nimirum, quarum exitus sit nobis incertus ante rem peractam: cum ex ingenio & arte, ad illas pertinente, atque experientia, finem animo complecti & prospicere non possumus. Nemo enim vatem consulit, an homini cibo & somno sit utendum. omnino enim his eget animal. Nec an philosophandum sit, aut naturæ congruenter vivendum? cordato enim homini constat hæc esse utilia. Neque domus quæ ædificatur, qualis sit futura. Ars enim formam eius antea delineavit. Nec agricola, sit ne plantandum aut ferendum? hæc enim agricolæ sunt necessaria. Enimvero, quandam, aut ubi loci, aut qualia semina, qualesque plantæ, si hæc ante usitata non fuerunt, aut primum incoantur, fortasse rogabitur vates. Item an navigandum sit, alieno præsertim & periculoso tempore. Non tamen rogandus vates, an prodeundum sit in forum, aut exeundum in agrum. Quamvis enim & hæc eventus aliquando incommodus sequatur, plerumque tamen ex sententia succedant: id quod frequentius accidit, haruspicina egere non videtur. Licet enim ex ratione aliqua aut arte occasiones suppetant, ad percipiendum id quod propositum est: non tamen eventus erit omnino

in

ἀναγκαῖον ἔχουσι τὴν ἔκβασιν ,
 ἀλλ' ἀρκεῖ τὸ ὡς ὅτι τὸ πολὺ,
 πρὸς τὸ μὴ λείδωμαι μαντίας . τὸ
 γὰρ ὅτι πάντων ἐθέλειν μαντεύε-
 σθαι δειλοῦς ποιεῖ , καὶ ἀπερ-
 κτους , καὶ τὰ μικρὰ μεγάλα νο-
 μίζειν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους . Ἀλλ' ἐκεί-
 νο ἀξίον ὀπισθοφύεω , εἰ περὶ τῶν
 ἐφ' ἡμῖν ὅλως ἢ μαντεύειν . πῶς
 γὰρ ὑπολαμβάνειν περὶ τῆς ψυχῆς ;
 πότερον θνητὴ ἐστίν , ἢ ἀθάνατος ;
 καὶ εἰ γὰρ τῶνδε τινὲς διδασκα-
 λῶ χρησάμενοι ; πολλοὶ γὰρ τῶν
 παλαιῶν φαίνονται περὶ τῆς φύ-
 σεως τῶν ὄντων ἐρωτήσαντες . καί-
 ποι τὸ ὑπολαμβάνειν πῶς ἢ ποῖως ,
 ἡμέτερον φαιμὲν , καὶ τῶν ἐφ' ἡ-
 μῖν εἶναι . μήποτε ἔν τῷ ἀποδεί-
 ξει λογικῇ ληϊά , δι' ἀποδείξεως
 δεῖ μανθάνειν ; ἔγωγε γὰρ ὅτι ὀπισθη-
 μονικῇ γνῶσεσσι γινώσκω , ἐὰν ἀπὸ
 τῆς αἰτίας ἢ ἀποδείξεως γένηται .
 τὸ δ' ἀκούσας τοῦ θεοῦ ὅτι ἀθά-
 νατός ἐστιν ἡ ψυχὴ , πᾶσι μὲν
 ποιεῖ βεβαίαν ἐκείνους , ἢ μὴ πο-
 ῖε ὀπισθόμην τῷ πνεύματι . εἰ
 δὲ πᾶσι ἀξιούται τοῦ θεοῦ καὶ
 πᾶσι αἰτίας μανθάνειν , καὶ ὀπι-
 στήμων γίνεσθαι , ἄλλο τῶτο εἶδος
 ἐστὶ τῆς ἀγαθότητος , καὶ ἢ τῷ
 μαντικῷ . τῶτο γὰρ εἴκειν ἐν
 πῶς περὶ τοῦ ἀνθρώπου πᾶσι ἀνθρώπων ἀν-
 θρωπίνῃ ἀγαθῶς ἐκείνους πρὸς
 γινώσκω . διὸ καὶ ἡρώτησάν πᾶσι
 περὶ τῆς φύσεως τῶν ὄντων , ἀλ-
 λά πάντες οὗτοι , καὶ ἔχοντες περὶ
 τούτων ἐν φιλοσοφίᾳ , ἀλλ' οἱ

in rebus externis necessarium ha-
 bent eventum: sed id quod plerun-
 que sit, satis causæ est curvate non
 egeamus. Nam divinatio de rebus
 omnibus, timidos reddit & igna-
 vos, & ut parva magni fiant facit.
 Illud vero consideratione dignum
 est: si de rebus nostræ potestati
 subiectis yates omnino consulendi
 non sunt, quo modo sentiendum
 sit de anima, sit ne ea mortalis an
 immortalis? & an hoc præceptore
 sit utendum? Constat enim, mul-
 tos veterum de rerum natura con-
 sultuisse vates: quamvis hoc aut illo
 modo sentire de rebus, nostrum
 opus esse dicamus, & in nostra po-
 testate esse. Videntur autem ea quæ
 ratione percipi ac demonstrari
 possunt, ex demonstratione cognos-
 cenda esse. Sic enim scientifica
 parabitur cognitio, si per causam
 demonstratio facta fuerit. Audisse
 autem ex Deo, immortalem esse
 animam, fidem quidem firmam
 parit, uti par est, non tamen
 rei scientiam. Si quem vero cau-
 sas etiam edocere dignatur Deus,
 & scientem reddere: aliud hoc
 divinæ bonitatis genus est, non
 divinatricis, cuius est, exitus
 actionum humanis ingeniis ob-
 scuros prædicere. Quamobrem
 etsi quidam de rerum natura o-
 racula consuluerunt: tamen hi
 & rari fuere, nec ex principi-
 bus philosophorum, sed ii qui

σωμεθισμῶροι πιευνπικλῶ ἔχεν ἢ
 σοκ ἐπισημονικλῶ πῶσων, τοῦ
 θεοῦ βουλομῶρ, ὡς ἔοικεν, αὐτο-
 κίνητον οὔσαν τῶν ψυχῶν, δι' ἐ-
 αὐτῆς τὸ ἀληθὲς ὁρᾶν. αἰμέλει,
 καὶ ὁ Εὔπικτιτ, καὶ ὁ Σωκρά-
 τῆς εἰκόασιν ἀπαγορῶν ἐκείνα ἐ-
 ρωτᾶν, αὐτὸ δύναται καθ' ἑαυτῶν ἢ
 ψυχὴ γινώσκειν. ποιηρομῶ οὐδὲ
 λοιπὸν ἔχεται τὸν ἐρωτῶντα, εἰ καὶ
 συγκινδυνώσῃ τῷ φίλῳ ἢ τῇ
 πατρίδι. ὁ γὰρ ὁρῶς λόγος ὑ-
 παγορῶν συγκινδυνώσιν. καὶ δύσ-
 κολα ἔν μαντιόθῃ πνα, οὐδὲν
 ἤτιον καὶ συγκινδυνεύειν. τίς ἔν
 χρειά τῃ ὅπῃ τῶν ποιούντων ἐρω-
 τᾶν, ἐφ' ὧν δῆλόν ἐστι τί προε-
 τίον; φαίνεται γὰρ ὁ θεὸς καὶ τοῖς
 ἐρωτήσασί ποτε, εἰ καὶ τὸν οἰκέτῳ
 ἐκδοῦμαι, πάννυ μεμφομῶ. αὐ-
 γὰρ ὁρῶς λόγος ὑπαγορῶν δὲν
 προετίεσθαι, ταῦτα δὲ ποιῶν. καὶ
 μὴ ἐρωτᾶν, καὶ ἐπιταί π δύσκολον
 ἡμῖν. περὶ τὸ σῶμα, ἢ τὰ ἐκτός.
 καὶ γὰρ τὸ ἡμέτερον ἀγαθὸν προ-
 τιμᾶν τῶν τῶ σῶματ' ἢ τῶν ἐκ-
 τός. καὶ τέτων εἰς ἡμᾶς ἐχόν-
 των τῶ ἀναφορῶν. Ἀποδείξας γὰρ
 ὅτι καὶ καὶ περὶ τῶν ποιούντων μα-
 τεύεσθαι, ἐκ τῶ, ὅποια αὐτὸ γήνηται
 τὰ ἱερῶ, διὰν πάντως συγκιν-
 δυνώσιν, πρὸς τῶ τύτῳ καὶ λοι-
 πῶ τὸν θεὸν ἐκβαλεῖν τὸν μὴ βοη-
 θήσαντα ἀναρουμῶ τῶ φί-
 λῳ. δύο γὰρ πνὲς εἰς Δελφοὺς
 ἀπὸντες ληταῖς πελατεπώκασιν.
 αἰπόντες. Nam duo Delphos petituri, in latrones inciderunt, à

certo credere ac persuasum ali-
 quid habere, quam scientia rem
 comprehendere maluerunt: cum
 probabile sit, velle Deum ut ani-
 ma per se mobilis, per sese etiam
 verum cernat. Atque adco Epi-
 ctetus quoque & Socrates illa sci-
 scitari vetare videntur, quæ ani-
 ma per se cognoscere potest. Eum
 certe non probant, qui roget, an
 periculi societas pro patria aut a-
 mico sit cœunda. Recta enim
 ratio præscribit, discrimen illud
 non esse recusandum. Quamvis
 igitur difficilia quædam prædicta
 fuerint: nihilominus defenden-
 di sunt. Quorum igitur attinet
 de iis interrogare, de quibus con-
 stat quid sit agendum? Illud etiam
 patet, Apollinem iis qui roga-
 runt, an supplex dedendus esset,
 graviter succensuisse. Quæ enim
 recta ratio fieri iubet: ea facien-
 da sunt absque interrogatione, li-
 cet cum molestiis atque periculis
 corporum & fortunarum coniun-
 cta, cum & hæc ad nos referan-
 tur. Postquam vero demonstra-
 vit, de huiusmodi rebus non
 consulendos esse vates, eo quod,
 cuiuscunque modi victimæ fue-
 rint, omnino una periculum sit
 adeundum: idem etiam Apol-
 linis auctoritate confirmat, qui
 eum, qui amico, cum interficere-
 tur, opem non tulisset, fano cie-
 cerit.

qui-

καὶ ὃ ἐτέρω ὑπὸ αὐτῶν ἀναιρε-
μῆς, ὁ ἐπερϑ, ἡ φυγὴν ἢ α-
δεῶς μὴ ἱπαμῶνας, ἤλθεν εἰς τὸ
μαντεῖον, καὶ ὁ θεὸς ἐξέβαλεν αὐτὸν
εἰπὼν·

Ἀνδρὶ φίλῳ θνήσκοντι παρὼν πέ-
λας σὺκ ἱπαμῶνας,

Ἡ λυθεὶς ἔκβαρος, περικαλλέῃ
ἔξειθι σηκῷ.

Καὶ δῆλον μὲν, ὅτι, καὶ βυλόμηνϑ, ἔ-
πάντως ἀν' ἐρρύσαστο ὃ θανάτου πὸν
φίλον, ἀλλ' ὅμως ἔδει συγκαίνω-
σαι, καὶ σωαποθανεῖν, εἰ καὶ τῷ
ἀνάγκῃ βοηθοῦντα παθεῖν. Ἀλλ'
τὴν προαίρεσιν ἐν ταύτῃ, ἀκά-
θαρτον αὐτὸν ἐκράνευ ὁ θεός, ὡς τὸν
προδόντα τὸν φίλον Ἀλλ' τὴν περ-
τὴν περὶ τὸ σῶμα συμπάθειαν. Ὡς-
περ ἐπ' ἄλλῃ, καὶ ὁποτυχίας ἡμο-
μῆς, τὴν προαίρεσιν ὅμως ὁ θεός
ἐπεδείξατο. πάλιν γὰρ ἄλλων δύο πινῶν
ληγαῖς περπεσόντων, καὶ ὃ ἐτέρω προ-
τηθέντῳ ὑπὸ τῶν ληγῶν, ὁ ἐπερϑ ρί-
ψας ὡς κατὰ ληγῆς τὸ ἀκόντιον, ἐκείνῃ
μὲν διήμαρτεν, ἔβαλε δὲ τὸν φίλον καὶ
ἀνέειλε, καὶ ἐλθὼν εἰς τὸ μαντεῖον, σὺκ
ἐτόλμησεν εἰσελθεῖν ὡς ἀκάθαρτῳ
τῷ φόνῳ ὃ φίλῳ. καὶ ὁ θεός ἐξεφώνησε
πρὸς αὐτὸν ταῦδε τὰ ἔπη·

Ἐκτείνας σὺν ἐταῖρον ἀμύμων· ἔ-
στ' μαίνει

Ἄμμα φόνῳ· σὺ πέλεις καθαρώτε-
ρῳ ἢ παρῳ ἡδῶτα.

Εἰ γοῦν δὸπρὸς φόνῳ τῷ φίλῳ ἔ-
μόνον ἀπὲρ ἐμολυῖσθαι, ἀλλὰ καὶ καθαρώτερος
γέγονεν ἢ περὶ τὸν περπεσόντα, Ἀλλ'
τὴν ἐφ' ἧς προαίρεσιν, δῆλον ὅτι σὺκ ἐν τῇ προαίρεσει

quibus cum alter interficeretur,
alter aut fuga elapsus, aut alioqui
non opitulatus, ad oraculum ve-
nit, è quo eum eiecit Apollo, his
verbis:

*Cede meis adytis cadis reus, inter-
euntem*

*Qui socium non iuveris, etsi proxi-
mus esses.*

Quamquam autem constat, eum,
quamvis voluisset, utique amicum
periculo mortis non erepturum
fuisse: tamen periculi societas non
fuit deferenda, sed ferendum auxi-
lium, licet una pereundum fuisset.
Ob eam igitur voluntatē Deus eum
pollutum iudicavit, ut qui ex nimio
corporis amore amicum deseruisset,
sicut in alio voluntatem proba-
vit, quamvis adverso eventu. Cum
enim iterum duo quidam in latro-
nes incidissent, alter coniecto in la-
trones iaculo, eo frustratus, ami-
cū percussit & interemit. Profectus
igitur ad oraculum, ædem, ut cæde
amici pollutus, ingredi non fuit au-
sus. Deus autem hos versus edidit:

*Te tuor haud maculat: nunc purior,
atque fuisti.*

*Est occisus enim tibi, dum defendis, a-
micus.*

Si igitur cæde amici non modo
non pollutus est, sed purior etiam
factus quam fuerat, ob bonam
voluntatem: recte facta non in ca-
su atque eventu, sed in consilio &

τῶν ἀνθρώπων τὸ καπορθῆναι ἐστὶ, καὶ ἀμαρτανεῖν. ὁπισθεῖται δὲ ἡ χρεὶς οὗ καὶ ταῦτα τὰ περισχῶς εἰρημνίᾳ ἀφ' ἧς ἀπειρημνιάμην, καὶ τὰ ἐφεξῆς ῥ' ἡθυσμόναι πάντα, πρὸς μέσῳ ἔξιν ἀρμόττει, πῶς ἤδη πῶς περιεκεκοφῆσαν, καὶ ἐν τῷ φιλοσοφῆν ἔσαν. καὶ γὰρ ἐν ταῖς ἡμετέροις φιλοσοφίαις, ἐν τοῖς ἐξῆς, πολλὰ καὶ τὸ ποιῶν ὁπισθεῖται.

Κ Ε Φ. μ'.

Τὰ ἔξον πᾶσι ἡδη χαλεκτῆρα σκευτῶν, καὶ τύπων, ὧν φυλάξεις ἐπὶ περὶ ταῦτα ὧν, καὶ ἀνθρώποις ἐν τυγχάνων.

Κ Ε Φ. μα'.

Καὶ σιωπῇ τὸ πολὺ ἔσω, καὶ λαλεῖσθαι τὰ ἀναγκαῖα. καὶ δι' ὀλίγων. σπανίως δὲ ποτε, καὶ οὐ πολλὰ καλῶντος, ὅπῃ τὸ λέγειν πῇ ἔξορμῇ, ἀλλὰ πρὸς ἑδνός τε τυχόντων. καὶ πρὸς μονομάχων, καὶ μὴ ἐπὶ ποδοδρομίων. καὶ πρὸς ἀθλητῶν, καὶ πρὸς βρωμάτων, καὶ πομάτων τῶν ἑκαταχῶ λεγομένων. μάλιστα δὲ καὶ πρὸς ἀνθρώπων ψέγοντες, καὶ ἐπαίνοντες, καὶ συγκρίνοντες.

Κ Ε Φ. μβ'.

Ανὴρ μὲν ἂν οἷός τε ἦς, μέγας τοῖς ἀσπῶσι λόγοις ὅτι τὸ σιωνόντων ὅπῃ τὸ περιεσπῶν ἐστὶ δὲ ἐν ἀλλοφύλοις ἀπολειφθεὶς τυχούσι, σιώπα.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

Εν τῷ ὅθεν τὰ πρὸς αὐτὸν καθήκοντα τῷ πῶς περιεκεκοφῆται καὶ ἡδη φιλοσοφῆν περιεκεκοφῆται, ταῖς, φησὶν, ἡδη χρεὶς, καὶ οὐδὲν χαλεκτῆρα ἀφ' ἧς ὁ κατὰ τὸν τῶ ποιῶν βίῳ, πρὸς ὃν

voluntate posita esse constat. Considerandum autem est, & hæc, quo modo dicta sunt, & quo ordine dicuntur omnia, referri ad mediū habitū eius qui non nullos progressus habet, & in philosophia versatur. Etenim hæc verba (Siquidem es philosophus) in iis etiā quæ sequuntur, tale aliquid multis locis significant. C A P. XL.

Prescribe iam tibi formam quandam & legem, quam custodias, quamque & ipse secum, & in congressibus hominum observes.

C A P. XLI.

A maiori quidē ex parte silentium præstetur, aut necessaria dicantur, eaque paucis. Raro autem, cum se obtulerit occasio, ad dicendū veniemus: sed non quidvis dicemus, non de gladiatoribus, non de ludis Circensibus, nō de pugilibus, non de cibis aut potionibus, quæ passim inculcantur. In primis autem, ne homines vituperemus, vel laudemus, vel comparemus, caveatur.

C A P. XLII.

Quod si potes, familiarium tuorum sermones tuis sermonibus eo, quo decet, traducito. Sin à peregrinis circumventus fueris, taceo.

COMMENTARIUS.

Officiis eius qui aliquantum profecit, & iam philosophatur, traditis: constituenda iam (inquit) atque definienda est certa quædam ætatis degendæ ratio, isti vitæ generi consentanea, ad quam

καὶ

καὶ ἢ κατὰ μέτρον συναρμόζειν. οἷς ἐπεξιών αὐτὸς δι' αὐτῶν, ἢ τὸν ἅλον χαρσικτῆρα ἔβρις παρίσσει, καὶ ἀγαλλίων φυλάττειν αὐτὸν, ἐφ' ἑαυτῆς τε ὄντα καὶ ἀνθρώποις ἐντυγχάνοντα. τῷ τῷ ὅιμαι σημαίνει, τὸ δεῖν αἰεὶ κατὰ τὸ δλωατὸν ἐν παντοίῃ τηλεφμελύνειν, μίαν τὴν αὐτῆς ζωὴν αἰεὶ διαζώντα, ἢ μὴ τοῖς ἐξωθεν περισπίπτοι πικίλοις ἔσιν Εὐρίπην δίκλιν συμμετρίρεοντα. ἐλέγετο ἂν καὶ ὁ Σωκράτης ἐν τῷ αὐτῷ κατ' ἐξήματα αἰεὶ ὀρεσθῆναι, ἢ μὴδ' ὑπὸ τῶν ἡδέων μήτε ὑπὸ τῶν λυπηρῶν δοκωμάτων μετρίεσθαι, δεῖ τὸ μίαν τὴν αὐτὴν ζωὴν αἰεὶ τὴν ἑαυτῆς διαζῆν. Καὶ τὰ χα αὐτὸς ἐστὶν ὁ εἰς χαρσικτῆρα ὃν δεῖ τάξαι ἢ ὀρίσσειν, ὃν ἐνεδείξατο συντομῶς δεῖ ἔειπεν, δεῖ δεῖ τὸν αὐτὸν φυλάττειν ἐφ' ἑαυτῆς τε ὄντα, ἔ ἀνθρώποις ἐντυγχάνοντα. Τῶν ὅι οἰκείων τῷ ποιεῖται χαρσικτῆρα πρώτων καὶ κυριωτάτων, σιωπῇ φησι τὸ πολὺ ἔσω. ἢ γὰρ ὅλην σπαθὴ τῶν παιδῶν πικῶν λόγων ἐστὶν, ὅτις ἐρεψαι τὴν ψυχὴν εἰς ἑαυτῶν, ὁπότε τῶν ἐκτός καὶ ὁπότε τῶν ἀλόγων ἐν αὐτῇ παθῶν, ἢ ἔ σώματος ὥστε τὴν ἑαυτῆς ζωὴν τὴν αὐτῶν αἰεὶ ζῆν. Πρὸς ὃ τῷ τῷ ἢ σιωπῇ τὰ μέγιστα συνετελεῖται. διὸ καὶ οἱ Πυθαγόρειοι τὸ καθ' ἑαυτῆς διασωλῆς ἀρχὴν ἀνυσμαίνοντι συνετάττον τὸ πενιθέειν σιωπῶν. ὥστε γὰρ αἱ αἰσθησεις ἐξω τείναισι τὴν ψυχὴν συνεργῆσαν αὐταῖς, ὡς δηλῶσιν οἱ μύοντες ὅτιν ὀφθαλμοὺς, ὅταν ἑαυτοὺς βύλωνται σιωλῶν, καὶ

singula actiones sunt dirigendæ, quibus ipse auctor speciatim recensendis, formam & normam totius vitæ præscribit, sive solus sis, sive inter alios verseris, tenendam: illud scilicet indicans, in eodem statu & habitu, quoad fieri possit, perseverandum, esse, & suam cuique vitæ rationem servandam, nec externorum casuum varietate, Euripi instar, mutandam. Socrates certe fertur, eodem semper vultu & habitu fuisse, à quo nec lætis nec tristibus rebus dimoveretur, quod unam candemque vitæ rationem; suam utique, perpetuo sequeretur. Est autem ea fortasse vitæ norma constituenda & definienda, quam compendio perstrinxit, cum diceret: Eam servandam esse, sive tecum quid agas, sive cum altero contrahas. Eius autem formæ primum & maxime proprium est frequens silentium. Omnis enim institutionis ratio eo refertur, ut & à rebus externis, & à brutis suis affectionibus, & à corpore ad se ipsum revocetur animus, ut suo more eodemque perpetuo tenore vivat. Quam ad rem silentium plurimum confert. Quæ causâ Pythagoreis fuit, efficacissimum disciplinæ suæ iaciendi fundamentum, quinquennii silentium. Ut enim sensus animum ipsis operam navantem ad externa trahunt; (quod ii declarant, qui cum sese colligere volunt, & in

συρρέψαι, ἢ διεγείρει τὸ περισ-
 εκπνὸν τῆς ψυχῆς· ἔτω καὶ ὁ
 περισφορμὸς λόγου, ἢ συσπύσης
 τότε ταῖς αἰσθήσεσιν, ἀλλ' αὐτῆς
 ἐνεργήσης, ἐκκρίνει μᾶλλον ἢ ψυ-
 χλῶ πρὸς τὰ ἔξω. ἢ ταύτης τ'
 ἐκχύσεως ἴαμα ἢ σιωπῇ. ἢ παν-
 πελῇ ἢ σιωπῇ ὁμιτιᾷ τῇ. ἢ δὲ γὰρ
 ἐπ' ἐκείνο τὸ εἶδος πᾶσα καλεῖ
 τὸ Πυθαγόρεω τὸ τελείως ἀνήμερον ἢ
 θεοειδές, ἀλλ' ὅτι τὸ πολιτικὸν
 ἢ συμμετέροπρον ἀνθρώποις. ἢ ἐν
 σιωπᾷ φησὶ χρῆ, ἢ λαλεῖν τὰ
 ἀναγκαῖα ἢ δὲ βραχυμένον, ἐρω-
 τῶν ἀποκρινόμενον. ἢ συντόμως
 ὤρσει τὸ εἶδος ἐκείνων πρὸς ὧν
 χρῆ λαλεῖν, ἐπὶ τὰ ἀναγκαῖα χρῆ
 εἶναι ταῦτα, πρὸς τι κατὰ φύ-
 σιν τῆς ψυχῆς ἀσχυγνῶ, καὶ
 τι καὶ ζῶν χρῆσιν. τὰ γὰρ ποιῶ-
 ντα, ἢ οὐκ ἔστιν ἢ πρᾶγματι-
 κώπερα, ἢ μὴ ἀσχενα, μηδὲ ἀ-
 ὀρσει, ἢ παρὰ τὴν ὁμοίως ἢ δὲ δια-
 σπᾷ τὴν φαντασίαν πρὸς τὸ αἰό-
 ρον. ὤρσει ἢ καὶ τὸ εἶδος λόγου
 ὅπ' αὐτοῖς καὶ δὲ βραχυμένον. εἰ
 γὰρ τὸ πρᾶγμα τὸ ἐξῆς τὰ πρᾶ-
 γματα πρὸς ὧν ὁ λόγος, ἢ μὴ
 κατακροταῖν αὐτῶν τῆς ἐσίας,
 πολυλογίαν ποιεῖ· τὸ ἀσχεναίνειν
 ἀνυπόβουλον εἰς αὐτὰ τὴν νόησιν,
 καὶ τὸ συνηρημένον τῆς ἐσίας αὐ-
 τῶν καὶ κυρωθέντων ὀρεῖν καθ'
 ὃ ὑφέστηκεν ἕκαστον· καὶ τὸν λό-
 γον τὸν πρὸς αὐτῶν εἰς τὰ κυρω-
 τὰ συνηρημένον περφαίνει. εἰ δὲ
 ποτὲ, φησι, χρῆ καὶ μακροτέρου

sele descendere, & animi attentio-
 nem excitare, claudunt oculos:) sic animum etiam oratio, tum non
 operam navantem sensibus, sed per
 se agentem, magis ad externa ef-
 fundit, cuius effusionis remedium
 est silentium. Quod tamen non
 perpetuum indicit, neque ad Py-
 thagoricū illud genus remissum &
 divinum adhortatur: sed ad civile,
 & hominibus accommoda-
 tius. Aut igitur tacendum est, in-
 quit, aut necessaria dicenda, & pau-
 cis interroganti respondendum. Ac
 formam eorum de quibus sit di-
 cendum compendio descripsit: ea
 esse necessaria oportere, cum ad vi-
 tam degendam naturæ animi con-
 sentaneam, tum ad usum animan-
 tis. Nam talia cum & pauca sint,
 & res subiectas habeant, nec inania
 & infinita: non æque turbant
 & abstrahunt cogitationem ad res
 infinitas. Descripsit & formam
 orationis, eam oportere succin-
 ctam esse, & brevem. Nam si vaga-
 ri, & in superficie hæreere earum re-
 rum de quibus sermo habetur, nec
 earum naturam habere perceptam,
 loquacitatem gignit: è contrario,
 si mens eas directè intueatur, &
 naturam earum velut in fascem col-
 lectam & vim ac præcipua capita
 perspexerit: sermo etiam qui de eis
 habebitur, ad præcipua capita re-
 vocatus, erit brevis. Si quando au-
 tem, inquit, pluribus etiam verbis

γένηται

γένηται λόγου, (τῷ γάρ ἐστι τὸ λέγειν, ὅτε ἐρωτῶντες μόνον ἢ ἀποκρινόμενον, ἀλλ' ἐφ' ἑαυτῶν τὸν λόγον ἀποκρίνονται,) καὶ τὸ τῷ λόγῳ ἐν εἶδος ἀμειψθῆναι ποτε δι' ἀναγκῆς ἀντὶ βραχέως μακροτέρου γινόμενον, ἀλλὰ τῶν γεγραμμένων περὶ ὧν οἱ λόγοι τὸ εἶδος τὸ αὐτὸ τῷ περιεργῷ μίμνεται, καὶ ἀναγκάσιον γινόμενον τῷ λόγῳ, ἢ περιτρίπονται ἐπ' ἄρετων, ἢ διδάσκουσιν, ἢ συμβουλεύουσιν, ἢ παροτρύνουσιν, ἢ συζητοῦνται ἐν τοῖς ὅσον ἀληθείαι, ἢ ὅθεν τὴν περὶ ὑπεροχὴν ἢ τὴν περὶ ὀλιγίαν ἀνδραγαθίαν, καὶ οὐκ ἀφ' ἑαυτῶν τὸν κατὰ φύσιν βίον αἰτιοῦνται δι' ὁλίγη, ἀλλὰ μὴ καὶ τῶν τυχόντων, καὶ ὧν οἱ τυχόντες ἀφελίζονται. μήτε ἐν καὶ μονομαχιῶν, ἢ ἱπποδρομιῶν, ἢ τῶν ποιούντων μήτε βρωμάτων ἢ πινμάτων, οἷς ὁ δεινὰ ἢ ὁ δεινὰ χερῶνται. οἱ γὰρ καὶ τῶν ποιούντων λόγοι, καὶ τὴν φαντασίαν αὐτοῖς προσήλκουσιν. ἐστὶ δὲ ὅτε καὶ τὴν ὁρεξὶν συνεφέλκονται περὶ καὶ συνηκῶσιν ἑαυτοῖς τὴν ζωὴν. μάλιστα δὲ φησι μὴ καὶ ἀνδρώπων ποιῆσαι τὸν λόγον, φέροντες, ἢ ἐπαινοῦνται, ἢ συγκαίροντες, ὅπως δεινὰ τῶνδε καλλίων ἢ χείρων, κατὰ τὰς ἡτάς. καὶ ὅτι μὴ καὶ τῷ τὸ εἶδος τῶν λόγων ὅτι τὸ ἐκτὸς τείνεται ποιῆσαι τὴν ψυχὴν ἑαυτῆς σφισιότεραν αὐτῇ, in his aliisve rebus. Nam hoc quoque sermonum genus facere, ut animus ad externa porrigatur, à semet ipso

crit opus (hoc enim sibi volunt verba: AD DICENDUM ALIQUID VENIEMUS : non respondendo tantum, aut interrogando: sed perpetuam orationem habendo:) Si igitur, inquit, orationis aliquando necessario mutata forma fuerit, & brevitatis loco prolixitas usurpata: rerum tamen de quibus verba fiunt genus idem cum priore maneat, ut de rebus necessariis sermo habeatur, sive ad virtutem adhortando, sive docendo, sive consulendo, sive consolando, sive de veritate naturaque rerum inquirendo & disputando, sive Dei excellentiam & providentiam celebrando, & auxilium ad degendam vitam naturæ congruentem votis exposcendo. Non autem de rebus vulgaribus, de quibus verba fieri plerumque solent. Neque igitur de compositionibus gladiatorum, neque de ludis Circensibus, aut aliis: neque de cupidinis & potulis quibus ille vel ille utatur. Nam qui sermones huiusmodi de rebus habentur, cogitationem etiam illis affigunt. Est & cum appetitum attrahunt, & vitam sibi conformem faciunt. In primis vero vetat, ne de hominibus verba faciamus sive vituperando, sive laudando, sive comparando, illam hoc esse honestiorem aut deteriorem, in his aliisve rebus. Nam hoc quoque

aver-

αφισπαρμένην, καὶ αἰδομένην πρὸς αἰσχρονομίαν,
καὶ ματαίωπον ὄνσαν, δηλὸν ἐστίν. Διὰ τί ὅ
ταῦτα μάλιστα, καὶ οὐκ ἀνθρώπων ψέ-
γοντες, ἢ ἐπαινῶντες, ἢ συγκρίνον-
τες. τί γὰρ ἔχει τῶτο χεῖρον ἐκείνων;
ἢ πεῖωτον μὲν ἔστι περὶ ὃν ὁ λόγος,
εἴπερ ἄρχει ὁ φιλοσοφῶν, ἐκείνων
ὡς ὅτι πάντες ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν ἀσθενειῶν
καὶ μονομάχους, ὡς ἀθληταίς, καὶ τὰ
ποιῶντα, καὶ ὅ ἀνθρώπων μάλλον ἀν-
τιοῖτο τοῦτο λόγους; Πρὸς ἃ ἐν ὅτι πε-
πῶς ἔχει, τῶτων μάλιστα αὐτὸν ἀνα-
χατίζει, ἐπεὶ ἔλεγε, σὺ μάλιστα τῶτο
φυλάτεις. ἔπειτα τὸ αὐτῶν παθῶν
ὁμοίως κινημένων ἐφ' ἑκατέρῃ τῶ
λογῶν, (καὶ γὰρ συμπάθειαι καὶ ἀντιπα-
θειαι, καὶ ὅτι τῶτων καὶ ἐπ' ἐκείνων συ-
κινῶν) τοῖς καὶ αὐτῶν λόγοις, ἰδίῳ
τι παρὰ τὸ ἀκαλεσθῆαι τοῖς κερικοῖς τῶν
ἀνθρώπων λόγοις, τὸ ὑπεροπτικὸν καὶ
πευφωμένον. ὁ γὰρ κρίνων ἀνθρώπων
βίους, ὡς ὑπερέχων αὐτῶν ποιῶντι τὸ
κρίσιν. ὁ γὰρ νεμεσιστὴς μάλιστα ἢ αἰμαρ-
τία ἢ καὶ τὸ κρίσιν τὸ ἀνθρωπίνων
βίων, ἢ περὶ ἢ ἐν τοῖς παίζεσσι διαμαρ-
τάνεσθαι. Οὐ μόνον δέ, φησι, ὁ λέγειν τὰ
ποιῶντα ἀφεκτέον, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀκούειν. ὁ
γὰρ δι' ἀκοῆς φαντασάμενος (καὶ γὰρ ἐν ὅ
τι οὐκ ἀλλοιοῖ τῶν ἀκούοντων. καὶ μὲντοι
καὶ οἱ λέγοντες τὰ ποιῶντα, ὅταν πνὸς
τῶν σεμνοτέρων δοκοῦντων παρόν-
τος μὴ ὑποσαλῶσιν, ἀναδέεσθαι
γίνονται, καὶ παρρησίαν ἀναίσιμω-
ν ἐκκατάσθηκτον ἐν αὐτοῖς τε-
φρασι, διό φησιν, εἰ μὲν οἷός τε εἶ, μέγα
ἐστὶν ποιῶν τὸ σωφρονιστὸν λόγους ὅτι
καὶ ἀσθενειῶν.

aversus, alienaque curet, & frustra
laboret, perspicuum est. Cur vero
maxime verat, ne de hominibus lo-
quamur, vituperando, laudando
aut comparando? Quid enim hoc
habet peius cæteris? An illud pri-
mum, quod is, cum quo agitur, in-
itio susceptæ philosophiæ, illis stu-
diis gladiatorum & pugilum & si-
milibus relictis, de hominibus po-
tius loquatur? Ad quæ igitur pro-
pensus est, ab iis eum maxime re-
trahit, eaque cavere iubet. Deinde
quod iidem affectus æque utrisque
sermonibus moventur. Nam &
studia & odia tam in his quam in
illis concitantur, cum verba de iis
fiunt: & peculiaris affectus eos com-
mitatur, qui sibi censuram de ho-
minibus sumunt, ut desipientia &
superbia. Nam qui vitas homi-
num iudicat, sic iudicium fert, quasi
illis esset superior. Atque etiam
gravius peccatum est in diiudican-
da hominum vita errare, quam in
rebus ludicris. Neque vero dicen-
dis solum istis, sed audiendis etiam
est abstinendum. Nam & per audi-
tum cogitationes excitantur, & ap-
petitiones brutæ audientium. Ad-
hæc, ii qui talia dicunt, nisi aucto-
ritate gravis alicuius viri deterrean-
tur, fiunt impudentiores, & auda-
ciam inverecundam nihilque re-
formidantem alunt. Quamobrè ait,
siquidē potes, traduc tales familia-
riū sermones ad res graviiores. Si ve-

ληφθῆς

ληφθῆς ἐν ἀνθρώποις κατ' ἄλλο ἐ-
 λθῶ. Ζῶνς τὸ διεφθαρμένον τσα-
 φείσι περὶ σωθεῖσθαι, ὅς ἄλλο-
 φύλους ἐκαλέσεται, σιωπᾶ, φησί, καθά-
 ρων σεαυτὸν μὴ τῆς σιωπῆς τῇ εἰς σε-
 αυτὸν ὀπισθοφῇ.

Κ Ε Φ. μ γ'.

Γ' ἔλως μὴ πολὺς ἔσω, μηδὲ ὀπί-
 πολλοῖς, μηδὲ ἀναιμῆρος.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

Μετά τὸ κοινὸν παρὰ γέλωτα τῷ
 φιλοσοφῶντι τ' ἐν ταύτῳ ἔ-
 θες μονῆς, πρὸς ἣν μεγάλῃ ἡ σιωπὴ
 μοῖραν συμβάλλεται, ἢ μεγάλῃ ἐκ-
 τροπῇ τ' ἀεὶ χαρείας ἀναστέλλει, ἢ
 δὲ ἔλῳσι. δὲ ταύτης ἰσως ἔ-
 ἀναιμῆρῳ αὐτῇ τῆς λύπης ἐνδει-
 κνύμεν. τῆς γὰρ ψυχικῆς ἀεὶ χα-
 ρείας ὑπερέκχυστος ἐστὶν ὁ γέλως. διὸ
 γὰρ ἔ- πάλῳ ἀνοιδιοκομήν, ἔ-
 ψοφὸν καχλασμῶ παρὰ πολλοῖον ὑπο-
 τελῶν. ἐκτετῆς ἔν τ' ἀκαταστα-
 τικῷ ἔ- ἵλεω διάθεσιν τ' ψυχῆς ἔ- ἔ-
 σώματι. ὡς περὶ ἔ- τὸ κλαίειν ἔ- τὸ ἀ-
 νακακύνειν ἐκ τ' ἐναντίων λυμάνεται
 ἢ ἐν συμμετρίᾳ ταυτοῦται. δὲ ταύτῃ
 ἐν γὰρ φυλάττειται τ' γέλωτι, μάλιστα
 τ' ὅτι πολλοῖς καὶ χρεία ποτὲ γέλῳτος,
 ἵνα μὴ ἀμειδίῃς τελείως μόνοντες, πό-
 τε ἦθ' τὸ ἐαυτῶν δυσκολώτερον
 ἐργασώμεθα, καὶ τοῖς σωοῦσι σκαιοὶ
 καὶ χαρείων ὀπίθεῖς δόξωμεν.
 αἶψ' ὀλίγα ἐστὶ τὰ γέλῳτι ἀξία. ὁ
 γὰρ ὅτι πολλοῖς γελῶν, δὴλός ἐστι ρα-
 δίως ἀπὸ περὶ χαρείας χαυνύμεν. διὸ δὲ πολλὰς γὰρ τῷ πάσχοντι

ro circumventus fueris ab homini-
 bus, qui aliud vitæ institutum se-
 quuntur, prava institutione & con-
 suetudine corrupti, taceto, (inquit)
 ipse te silentio repurgans, & con-
 versione ad te ipsum.

C A P. XLIII.

R Ifus non sit multus, nec ob multa,
 nec effusus.

C O M M E N T A R I U S.

P O S T commune præceptum phi-
 losophanti datum, ut in iisdem
 moribus permaneat, quam ad rem
 plurimum conferat silentium: ma-
 ximum vitium exultantis lætitiæ
 restringit, quæ risu declaratur, eadē-
 que ratione contrariū huic vitium,
 mæstitiā fortassis, improbat. Nam
 lætantis animi ebullitio quædam ri-
 sus est, sitq; spiritui intumescente, &
 sonitu edit ebullitioni non dissimi-
 lem. Evertit igitur constantē & pla-
 cidam animi corporisque habitudi-
 nem, ut & ploratus & eiulatus ē cō-
 trario moderationis stabilitati ob-
 stat. Ob hæc itaq; frequens risus est
 vitandus: & si quando risum res po-
 stulet, ne sine ullo risu moribus a-
 sperioribus evadamus, & familiari-
 bus stupidi & gratiæ omnis exper-
 tes videamur, pauca certe risu digna
 sunt. Unde qui crebro ridet, eum
 apparet facile efferri læticia. Quam-
 obrem id non sæpe admittendum

ἡ δὲ θῆτι πολὺν χρόνον ἀναμύβειν γελῶντα· ἔτ' οὖν ὁ πολὺς· ἔτε ἐκκεχυμὸν εἶναι καὶ συγκεχωρημὸν πελέως τὴν γέλωτα· ταῦτα ὅτι οἱ μαννὶ τὸ ἀνέμῳ σημαίνει· ἀλλὰ μετὰ μαπ μᾶλλον εἰσινεῖν ἐν τοῖς χεῖλεσιν ὀλίγῳ καὶ παρὰ λατίν ἐξαζόμενον.

Κ Ε Φ. μδ'.

Ὅρνον παρὰ γένεσιν, εἰ μὴ ὅσον τε, εἰς ἅπαν· εἰ δὲ μὴ, ἐκ τῶ ἐνόντων.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

Καὶ ἐν τῷ τῷ καταλόγῳ τῶ εἰς ἑαυτὸν κατηκόντων, καὶ τὸ ἀναστῆλαι τὰς μεγάλας καὶ ἀβρόχας ἐκτεροπαῖς τῶ ἐν ταύτῳ δὲ ἡθους μονῆς, ἀπὸ δὲ πρὸς θεὸν ἀρχεῖ σεβασμῶ. ὁ δὲ ὄρεος μάρτυρα τὸν θεὸν καλεῖ, καὶ μεσίτην αὐτὸν καὶ ἐγγυητὴν ἐφ' οἷς λέγει παρὰ γένεσιν. τὸ γὰρ ὅτι ἀνθρωπίνως παρὰ γένεσιν (ταῦτόν τ' εἰπεῖν μικροῖς καὶ διπλέσι) τὸν θεὸν παρὰ γένεσιν, καταφρόνησιν πᾶσι πρὸς αὐτὸν ὑπογράφει. διὸ καὶ παρὰ γένεσιν τὸν ὄρεον, εἰ μὴ δυνατόν, τελέως, καὶ πόνον καὶ ζημίαν καὶ διωκτικὴν μᾶλλον αἰρούμενον, ἢ ὀμνύει· εἰ δὲ ἀνάγκη πᾶσι, ἢ φίλον ἀπὸ κινδύνου ἀπὸ τῆς ῥύσεσθαι, ἢ ὑπὲρ τῶν γονέων, ἢ παρὰ γένεσιν πᾶσι παρὰ γένεσιν, πᾶν μᾶλλον ὑπομῖναι κάλλιον, ἢ παρὰ γένεσιν τῶν δὲ θεῶν μέσου γηρομένῳ ὁμολογίαν.

est, nec diu durare debet risus, (hic enim est quem multum dicit) nec effusus esse, neque confusus, sed labiis leviter diductis fieri, ut non magna vultus appareat mutatio.

C A P. XLIV.

*I*usurandum recusa, si fieri potest, omnino. Sin minus: quantum potes.

COMMENTARIUS.

*I*N hac enumeratione officiorum erga semet ipsum, post repressas magnas & vehementes constantis animi & morum sui similibus eversiones, à veneratione Dei orditur. Iusurandum enim Deum citat testem, & sequestrum ac sponsozem facit eorum quæ dicuntur. Ob res humanas autem (quod perinde est ac si parvas & viles dicas) Deum producere, contemptum eius quendam innuit. Recusandum igitur est iusurandum, siquidem fieri potest, omnino: & labor ac multa quævis quam possis luere, toleranda potius, quam iurandum. Sin id aliquando necesse fuerit, ut vel amicum è periculo eripias, vel pro parentibus aut patria spondeas: quidvis perpeti præstabilius fuerit, quam pactiōem religionis numinis sanctam violare.

Κ Ε Φ.

Κ Ε Φ. με'.

C A P. XLV.

Εἰς πάσι τοῖς ἔξω , καὶ ἰδιω-
πκάς, ἀφαιρέν. ἐὰν δέ ποτε γέ-
νηται καιρὸς , ἐν τεταύτῳ σὶ περσο-
χή· μήποτε ἀρετὴ ὑποβῇ ὅς ἐς ἰδιω-
τισμὸν. ἴδι ἴδι , ὅτι, ἐὰν ὁ ἐταῖρος
ἢ μεμολυσμένος , καὶ τὸν σωματι-
κὸν μόλυνον αὐτοῦ μολυνέσθαι ἀνάγκη,
καὶ αὐτὸς ὦν τύχη καθαρός.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

Μετὰ τὴν ἀναστέλλω τῆς ψυχῆς
θεὸν ἀφαιρέας , τὴν πολυ-
κύβητον ἀναστέλλει ὀπθυμίας ,
μετεξὼν αὐτὴν , ὥστε τῆς ἀναγκασιότα-
της τῆς ψυχῆς τῆς ἀφαιρέας
μολύνει , καὶ ἀφαιρέας τῶν ἄλλων τῶν πε-
ρὶ τὸ σῶμα ὅτι τὴν μίξιν ἐλθών.
καὶ ἴδι αἱ μὲν τῶν λοιπῶν ἀνδρῶν
ἐπὶ πάσι τοῖς ἐς τῶν ἀφαιρέας καὶ πόσεις , καὶ
ἐν συμποσίοις τετραπύλῳ ἀπέρχεται
πιοῦνται , λόγων δέ εἰσι κατὰ τὸ
ἀληθές κοινωνίαι τε καὶ ἀφαιρέας
ὡς δηλοῖ τὰ ὑπὸ Πλάτωνος , καὶ
Ξενοφώντος , καὶ Πλουτάρχου , καὶ
ἄλλων ἰσορρηθέντα συμποσία. αἱ δὲ τῶν
πολλῶν ἀνθρώπων ἐς τρυφὴν πε-
ρὶ αἱ καὶ τὰ σωματικά ἀπολαύ-
σεις , τῷ σιτισμῷ τῶν ἀλόγων ζώων
εἰκόσας. διὸ καλῶς εἰρηται , ὅτι ἡ
χρῆσις λόγων τεταπύλῳ , φάνης ἡ-
δὲν ἀφαιρέας. καὶ ἔν τὸν ἰπικὴν
τε ἔξω τῆς αὐτῆς ἐπὶ πάσι , ἰδιω-
πκάς ἐπὶ πάσι περὶ αὐτῶν . εἰ
δὲ ποτε γῆνηται καιρὸς αὐτῶν ,
gruentia reculare. Si vero ut iis

Convivia externa & popularia de-
vita. Sed si quando se tulerit oc-
casio, animadversio tui excitetur, ne forte
in vulgarem consuetudinem prolabar.
Scito enim, si sodalis pollutus fuerit, eum
etiam, quem attigerit, necessario pollui,
et si purus ipse fuerit.

COMMENTARIUS.

Repressa levitate adversus Deū,
multipitem quoque repri-
mit cupiditatem , eique modum
adhibet , à maxime necessaria cibi
& potionis cupiditate auspicatus :
& per alias corpori servientes , ad
coniunctionis appetitum procre-
andi causa progreditur. Nam e-
ruditorum virorum convivia , fer-
cula quidem & pocula , cæteras-
que suavitates compotationum
non præcipue spectant : sed re-
vera sunt sermonum communi-
cationes & disputationes , ut in-
dicant Platonis , Xenophontis ,
Plutarchi & aliorum convivia .
Vulgaria vero, quæ ad voluptatem
referuntur , & corporum oblecta-
tiones , passionis brutarum muta-
rumque pecudum non fere sunt
dissimilia . Unde recte dictum
est, inter mensam absque sermo-
nibus , & præsepe, nihil interef-
se. Decet igitur virum bonum ple-
beia convivia suo instituto nō con-
gruentia reculare. Si vero ut iis
L 1 2 seu

ἡ ἐορτὴς πνὸς ἀπαιτήσης, ἡ πατρὸς ἀναγκάζοντο, ἡ συμπεριφορᾶς ἕνεκεν, ἡ ἄλλης χρείας κατεπειγέσης, ἐντεταμένω σοί, φησι, ἡ προσυχῇ, τρεῖσιν, ζηρορεῖται τὸ προσεκτικὸν τῆς ψυχῆς, καὶ φυλαττέτω αὐτῷ ἐν ἑαυτῇ μένσαν, μήποτε ἑαυτῆς ἀποσῶσι, καὶ ἰδιωτικὰς ὀρέξεις περιβαλλόμενῃ, εἰς τὴν τῶν ἰδιωτῶν ἀπορροῇ πέσῃ, καὶ συμμολιωθῇ τοῖς ἰδιώταις ὅθεν τῶν ἀλόγων ὀρέξεων. ὁ γὰρ τοῖς μεμολυσμένοις ἑαυτὸν ἐκδῶς, καὶ τὰς ἐν αὐτοῖς ὀρέξεις περιβαλλόμενος, (τῷτο γὰρ ἐστὶ τὸ συνανατρεῖσθαι) καὶ ὑπερὸν ὑπὸ καθαρὸς καθαρῶς ἔχων τὰς ὀρέξεις, μολυνέει ὅθεν τῶν. μολυσμὸς γὰρ ἐστὶ τῷ καθαρῷ ἡ δ' ἀκαθάρτης μίξις.

K E Φ. μς'.

ΤΑ' περὶ τὸ σῶμα, μέχρι τῆς χρείας ψυχῆς περιλαμβάνειν. οἷον τροφᾶς, πόμα, ἀμπεχόνῳ, οἰκίαν, οἰκητίαν. τὸ δ' ὑπὸς δόξαν, ἡ τευφλῷ, ἅπαν περὶ χαφε.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

ΤΑ' περιλαμβανόμενα δ' σώματος ἕνεκεν πρῶτον κτήσεως ἀνάγκη, καὶ ἕτω χρήσεως αὐτοῖς. αὐτὸς δ' περὶ τῆς χρήσεως αὐτῶν νυνὶ λέγων, ὑπερὸν ἐρεῖ περὶ τῆς κτήσεως. καὶ τάχα μὴ καλὸν ὑπὸ μηδενὸς δεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον, ψυχῇ ὄντι λογικῇ. ἐπεὶ δ' καὶ ὀρεῖται καὶ τὸ σῶμα φθαρτῷ, ἀρκεῖ τὰ ἀναγκαῖα περιφέρειν αὐτῷ, καὶ μὴ ὀλιγαίνειν εἰς περὶ τὴν

seu festo aliquo postulante, seu patre cogente, aut etiam obsequii gratia, aliave quapiam graviore de causa: excitetur (inquit) animadversio, & vigilet animus, seque intra semet ipsum contineat: ne se ipso relicto, & popularibus cupiditatibus æstuans, ad populi quasi tributum deficiat, & una cum vulgo brutis appetitionibus inquinetur. Nam qui se inquinatis dedit, eorumque cupiditates sequitur: is, quamvis antea purus, puras haberet cupiditates, per illos contaminatur. Polluitur enim id quod purum est, impuro commistum.

C A P. XLVI.

Quæ corpori serviunt, eatenus adhibeantur, quatenus animo sunt usui: veluti, cibi, potus, amictus, ades, servitium. Quicquid autem ad ostentationem aut delicias attinet, repudiato.

COMMENTARIUS.

Quæ causa tuendi corporis adhibentur, in primis parare necesse est: ac tum demum iis utendum. Auctor vero nunc de usu eorum loquitur, post etiā de iis comparandis dicturus. Ac fortasse præclarum esset, nulla re egere hominem, qui sit animus rationis particeps. Sed quia mortalis corporis instrumento utitur: satis est ei offerri necessaria, nec ad luxuriam delabi.

τα'

τα· αὐτὸ ὥσπερ ὁ τέκτων ἔσκεπάρ-
 νη πτεροῦν, δὲ κείνῃ μετέδωκε αὐτῷ
 καὶ ἄλλῃμα πελαπιῖν τὸ πτερόν, καὶ
 ἀκμὴν ἐσομυμήνῃ, καὶ μὴ τοὶ ἰπ-
 χροῦσιν αὐτὸ ποιῖν ὀρέγεται ἢ Διόλι-
 θου, διότι καὶ εἰς τὴν δαπάνην ἰππελα-
 βῶς ἐμελλε πελάκεσθαι, καὶ πρὸς τὸν
 λόγον τῆ τέχνης ἰππελεῖσθαι ἔορά-
 νη, καὶ ἄλλοις αὐτὸ τῇ τέχνῃ ποιῖν·
 ἔτι καὶ καὶ πρὸς τὸ ὄργανον ἡμῶν ἡ-
 μάς Διόλῃσθαι, τὰ πρὸς χρῆσιν
 αὐτῶν μόνον πρὸς φέροντας ἐν μὴ τσο-
 φαῖς καὶ πόμασι τὴ κατὰ φύσιν τρε-
 φόντων τὸ ἀνθρώπινον σῶμα τὰ δι-
 πόλαι καὶ φυσικώτερον ἐκλεγομένης.
 ταῦτα γὰρ ἀπὸ καὶ καθαρώτερον δι-
 ερίσσειται, καὶ λιπότερον, καὶ ὑγιεινότε-
 ρον. τσαφλῶναι γὰρ δεῖ τὸ ζῶον, καὶ μὴ
 τοὶ ποιῶν καὶ ποιῶν πικιλίας
 τσοφῶν. καὶ δὲ γὰρ πρὸς Θεωρίαν, καὶ
 Παξάμονας ἡμῶν ἡ φύσις ὠκείωσεν, καὶ
 τὴ μαγεμνὴν κακοτεχνίαν, ἀλλὰ
 πρὸς τσοφλῶν τὸ ἀπὸ τῶν ἀνυφαίνε-
 σαν, καὶ ὅτι τὰ ἔτι ἔχει, δηλῶσιν οἱ
 δι' ἀπορίαν ἀναγκαζόμενοι φυσικώ-
 τερον τρέφεσθαι, πολλῶν τῶν τσοφῶν
 ὄντες ὑγιεινότεροι ὥσπερ οἱ ἄλλοι
 μὴ τὴ πολιτῶν, οἱ δὲλοι ὅτι τὴ δεσπο-
 τῶν, καὶ τὴ πτωχῶν αἱ πένητες. τὰ
 γὰρ πρὸς τὰ ἐκκαίρη μὴ βαρεῖ καὶ
 φύσιν, ὡς δολιχῶ καὶ ἀποφύλα, καὶ ἔ-
 γνηες τὴ δηλητηρίων ὄντα, κατὰ πνα
 τσοπῶν. διὰ πνόμενα καὶ ἐξέματα
 ἐξ αὐτῶν γινώσκται φθόροποιά. καὶ ἔν
 καὶ τῶ ποσῶ καὶ τῶ ποιῶ πρὸς τὴ φυ-
 σικῇ ἔοράν καὶ καὶ τῶ πρὸς τὴ φυ-
 σικῇ μετέδωκε ἵνα μὴ ἐτὶ τῶ ποσῶ

Sicut enim fabro satis est in curan-
 da bipenni, efficere ut ista sit ma-
 gnitudine, figura & acie prædita:
 nec cam auro bracteare cupit, aut
 gemmis exornare, quod & sumti-
 bus exhauriretur, & contra ratio-
 nem artis curaret instrumentum,
 atque arti inutile redderet: ita &
 nos adversus nostrum instrumen-
 tum affecti esse debemus, nec illi ni-
 si ea quæ usus & necessitas postu-
 lat offerre: è cibis & porcionibus,
 ea quæ secundum naturam corpus
 humanum alunt, parabilia & natu-
 ræ convenientiora deligendo. Hæc
 enim etiam puriora deprehendun-
 tur, & salubriora. Victu enim
 opus est animanti: sed non tali
 aut tali victu, ciborumque variata-
 te. Neque enim Theorionibus
 & Paxamonibus natura nos concii-
 liavit, & culinariis imposturis: sed
 victui, quo id quod decesserit in-
 stauretur. Atque hoc ita se ha-
 bere, ii declarant, qui ob inopiam
 uti naturali victu coguntur: multo
 delicatis & luxuriosis saniores, ut
 agricolæ civibus, servi dominis,
 pauperes divitibus. Nam super-
 vacanea & arte conquisita natu-
 ram onerant, ut dolosa & aliena, &
 ex genere venenorum quodam-
 modo. Quare flatus & fluxiones
 inde generantur perniciosa. Est igitur
 & multitudo & qualitas cibo-
 rum ac porcionum naturali usu in-
 strumentum metienda, ne & parandi

τῆς περὶ τῆς διαπύνης κατατε-
 βίμεθα, καὶ περὶ τὸν ὀρθὸν λό-
 γον ἔορᾶν ἐπιμελώμεθα, καὶ
 ἀρχηγεῖον αὐτὸ ποιῶμεν. μα-
 κάριον ὅτι τὸ, καὶ ἐξ ἀρχῆς ἔτω πε-
 τεῖσθαι, καὶ σωεῖσθαι. ἔτω γὰρ
 καὶ τῷ σώματι ἀνεκτὸν, καὶ ἐπι-
 φελῆς, καὶ ἡδέια ἔσται ἡ φυσική,
 καὶ λιτὴ, καὶ ἀπείραττος διαίτα.
 Οὕτω ὅτι καὶ περὶ ἐσθῆτα καλὸν ἔ-
 χειν. Σωκράτης μὲν γὰρ ἐλέγχετο
 καὶ θέρετο καὶ χειμῶντο τοῖς αὐ-
 τοῖς ἀμφιέσμασι κεκρυμμένον. τοῖς
 ὅτι οὗτος περὶ Σωκράτην. τευφῶσιν,
 ὁρᾷσι περὶ τοὺς ὑπερβολὰς τῶν
 ὀφθῶν μεταμφιέννυσθαι λίνω τε τῷ
 δὲ γῆς, καὶ τῶν σωήτων ἡμῶν
 ζώων τοῖς ἐρίοις χρωμῆσι. τὸ
 ὅτι οὗτος ἐν τῇ λύσει ποτὶς ἀ-
 νεβδυνᾷ, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς δὲ πε-
 διερεῖν ζῶα, καὶ Σηρῶν τῶν ἀνα-
 τολικῶν διείδω, καὶ τῶν μονι-
 μοτάτων παρ' ἡμῶν ὑλῶν χρυσῷ
 καὶ ἀργύρῳ τὰ παρ' ἐκείνοις τῶν
 σκυλῶν νήματα ἀνταλλάττειν, πο-
 τῆς ἀν' εἴη τευφῆς τε καὶ ἀλο-
 γίας. Ἀλλὰ καὶ περὶ οἶκους οὕτως
 ἔχειν χρῆναι. Κεῖται μὲν γὰρ ὁ πί-
 ρος ἡρεσεν εἰς οἶκον, ἔτι γὰρ
 μετὰ ἔχοντι τὴν καλλιῶν ἰπποε-
 χίαν. ἡμῶν. ὅτι ἔτω μὲν οἶκος, ἀλ-
 λά περὶ τὴν χρεῖαν ὁρᾷν, καὶ τῷ
 μεγέθει καὶ τῷ καλλωπισμῷ. ἀν-
 δρώνα μὲν ἔχον εἰς χρεῖαν, καὶ
 γυναικωνίτην. τάχα ὅτι καὶ τῷ πε-
 ρεῖν. καὶ μάλιστα τριακοντάκλιον
 οἶκημα πάντως, καὶ τοῖχοις καὶ ἐδάφει

sumtu supervacaneo vexemur. &
 secus, ac recta ratio præscribit, in-
 strumentum curemus, idque ad
 usum ineptius reddamus. Magnæ
 autem felicitatis est, ab ineunte æ-
 tatē enutritum esse, & assuefactum.
 Sic enim corpori tolerabilis & ac-
 commodata & suavis erit, naturalis
 illa & tenuis & simplex diætā. Ea-
 dem & in vestitu ratione uti bo-
 num est. Socrates certe vestibus iis-
 dem & hyeme & æstatē usus perhi-
 betur. Iis vero qui Socrati collati
 delicate vivunt, satis erit adversus
 caloris & frigoris intemperiem,
 lino è terra nato, & usitatorum no-
 bis animalium lana & velleribus uti.
 At vero flumina Occidentis per-
 scrutari, & quæ in iis sunt animalia
 excoriare, & Serum orientalium e-
 gere opera, & fila vermium pretio-
 sissimis & firmissimis apud nos re-
 bus auro atque argento redimere:
 magni fuerit & luxus, & inconfide-
 rantia. Eadem & domiciliorum
 ratio esse debet. Nam Crateri
 quidem domum idoneam præbuit
 dolium, quamvis pulcrā Hippar-
 chiam uxorem habenti. Nobis
 autem sit sane domus, sed ad usum
 accommodata, tam magnitudine
 quam ornatu, quæ & virorum &
 mulierum distincta habeat concla-
 via: quamvis & hæc fortassis super-
 vacanea fuerint: ea quidem esse
 magnitudine ut triginta lectulos
 capiat, aut parietibus & pavimento

. λιγέ-

λιθόσφρων , ὡπὸ ποιικίλων κατη-
 νυσμύον , εἰδὲ καθ' ἑκάστων μελῶν
 διαφόρους ἔχον καταγωγάς . ὅτε
 γὰρ ἡ χρεία τὰ πῶτα αἰταιεῖ .
 καὶ διυστευχές ἐστι τὸ πλείους σω-
 θιόντων ὡς ἄλλοις πᾶσιν ἀ-
 παρέσχεσθαι . εἰ δὲ λέγειν , ὅτι τὸν τῶ-
 ντος περιστετηκότα καὶ πῶν δι-
 δαιμονίαν ἐν τέτοις ἀνάγκῃ πί-
 θεσθαι , καὶ αὐτῷ τελέως ὀπιλαν-
 θαινεσθαι . καὶ ἐκπέσει τέτων .
 πολλὰ δὲ τὰ τῆς ἐκπύσεως κύ-
 ελα . κλαίειν ἀνάγκη καὶ ὀδυρε-
 σθαι , καὶ τότε κακοδαιμονῶν ἡ-
 γεῖσθαι , καὶ αὐτοὶ κακοδαιμονέστερον εἶ-
 χομῆν μάλλον ὅτε τέτοις ἐνετυ-
 φώμην . τῷ δὲ αὐτῷ λόγῳ καὶ τῷ
 παλῆτι τῶν οἰκετῶν χρηστέον , πρὸς
 τε πῶν χρείαν βλέποντι καὶ πῶν
 ἄλλῳ φειδυσίαν , ἵνα καὶ τρέ-
 φωνται αὐτάρκεως , καὶ ἐργάζων-
 ται , ἅμα μὲν ὀπιμελῶς , ἅμα
 δὲ ἀθλίπῳ . οἱ γὰρ ἐν ταῖς περὶ
 οἰοῖς περιηγούμενοι καὶ ἀκολου-
 θουῦντες πολλοὶ , καὶ τούτῳ ἔργον
 ἔχοντες , λανθάνουσι τὸν διεσπώ-
 τῳ , φύλακες ὄντες αὐτῶν μικροί .
 οἱ μὴτε ἀπελθεῖν περὶ αὐτὸν
 δυνάμεσθαι , μὴτε ἰδίᾳ λογισασθαι
 πῶν λεληθότως , μὴτε πρὸς αὐτὸν
 ἀφελόντων αὐτῷ πῶς οἰκέταις ἀ-
 πόρητον . εἰσι δὲ καὶ πῶς ἄλλοις ἀν-
 θρώποις ὀχληροὶ , τὰ τε ἐκ τῆς ἀγ-
 ρείας τὰ μὲν κλέποντες , τὰ δὲ ἀρ-
 πάζοντες , καὶ τύποντες , καὶ ὑβρι-
 ζόντες αἰδέως τῇ τῶν σπουδούλων
 ὀπικουρίας . ὡπὸ τε ἔν τετῶν καὶ

marmoreo ac tessellato & picturato
 sit, aut singulis mensibus diverfo-
 ria distincta habeat, nihil est ne-
 cesse. Neque enim vel usus ista po-
 stulat: & miserum est, huiusmodi
 assuetum, cæteras habitationes
 omnes improbare. Neque iam di-
 co, qui his impense delectetur, eum
 felicitatem etiam in hisce colloca-
 re, suimet ipsius prorsus oblitum.
 Qui si his exciderit, (quod quidem
 multis de causis accidere potest)
 plorare necesse erit, & lamentari,
 seque infelicem tum iudicare. E-
 nimvero tum infeliciores eramus,
 cum hisce deliciis circumfluere-
 mus. Consimili ratione servo-
 rum etiam eo numero est uten-
 dum, qui sit ad usum & rei familia-
 ris copias accommodatus, ut & ne-
 cessaria eis præbeantur, & operæ
 exigantur tum diligentes, tum to-
 lerabiles. Qui enim multos cir-
 cumducunt anteambulones & pe-
 dissequos, quorum id unum munus
 est: hi non animadvertunt, se mo-
 lestos sui custodes & observatores
 circumducere, ut neque suo arbitra-
 tu quoquam abire, neque privatim
 & clanculum cum ullo colloqui,
 nec ea quæ visa fuerint, agere clam
 famulis possint. Sunt iidem & aliis
 hominibus molesti, res in foro ve-
 nales partim furando, partim ra-
 piendo, atque impune verberan-
 do & insultando, conservorum
 subsidio freti. His igitur rebus &

ὡπὸ

ὑπὸ τῆς ἀρχῆς παντοδαπῶς δια-
φθειρόμενοι, ἐχθροὶ πάντες εἰσὶν οἱ
ἀλλήλοις τῶν δεσποτῶν, καὶ πολέ-
μοι, ἀνάγκῃ ἐχόντων διὰ τὸ τά-
πους τρέφειν τρυφῶντας, καὶ καλ-
λωπιζομένους, καὶ φιλολατρίοντας,
ποτα μὴ πονεῖν, ποτα ἢ ἀρχυπνεῖν,
πόσους ἢ κολακάζειν, καὶ πόσους
δουλοῦν, καὶ, τὸ κεφάλαιον τῶν
κακῶν, ὃ κατὰ φύσιν προσήκον-
τ' ἀνθρώποις βίῃ ἀφαιρῶνται. Ἀλλ' ἔτι μὴ ὁ βίῃ παρὲν τῆς
ἐπικτήτης παιδαγωγίας ἀπερί-
μην, τῆς ἀξίας ἑαυτῷ δίκης ἀ-
πλουέτω. ὁ ἢ ἥδη φιλοσοφῶν ἀ-
νὴρ, καὶ τῇ οἰκείᾳ πρὸς τὴν ἀπέ-
ρατον χρείαν συμμετημελήν προσ-
χρήσεται. ὁλγὴ δὲ εἰς αὐτὴν, καὶ
διὰ τὴν ὁλγότητα ὃ βίῃ, καὶ διὰ
τὸ πᾶ πολλὰ αὐτοεργεῖν· ὥστε οἰ-
κότην εἶδω, ἡ νοσητῶν, ἢ τῆς
χρείας λεομῆνης συλήπτορος, ἢ
καὶ δι' ἀρχολίαν ἐνίοτε τὴν πρὸς
καλίονα. ὥστε καὶ ὁ θαυμαστὸς
ἔτι ἐπικτήτης μόνος τὸν πε-
λὼ χρόνον ἀφελείας, ὅψε ποτε
γυναικα προσελάβετο παιδίᾳ τρυ-
φόν, ὅπερ ἐκπύεσθαι μέλλον ὑπὸ
πνέων αὐτῆς φίλων ἀφ' ἐνείαν,
αὐτὸς λαβὼν ἀνετρέψατο. Ὀνομά-
σας ἢ ἕκασον τῶν ἐν χρεῶν, κοι-
νῶς ἐπήγαγεν, ὅτι ἐν παντί χρὴ τὸ
πλεονάζον ἀφαιρῆν· ἅπαν τὸ πλεονάζον
εἰς δύο σμικρῶν εἶδη, ἢ τρυφῶν καὶ ἢ
πρὸς τοῖς ἐκτὸς δόξαν. ταῦτα μὴ γὰρ
τὰ δύο εἰς ἐν παντί τοῖς εἰρημελίοις, ὧν
ἐνεκα ἢ χρείαν ὑπερβασινομένην, καὶ ἔδεν ἄλλο. ποικύτη ἢ ἢν ἢ αὐτὸς ἢ τοῖς ἀνδράσι
πρὸς

ignavo otio prorsus corrupti, pleti-
que profecto sunt inimici & hostes
dominorum. qui quo istorum deli-
cias & elegantias & luxuriam alant,
quos labores, quas vigilias tolera-
re? quam multis item adulari & ser-
vire necesse habent? & quod malo-
rum caput est, à vita naturæ huma-
næconveniente desciscere? Cæte-
rum ista plurimum ab Epicteti in-
stitutione abhorrens, meritas luat
pœnas. Homo autem philosophus,
etiam serviitiis ad necessarium usum
accommodatis utetur. Hic vero
exiguus est, tum ob rei familiaris
angustias, tum quod suis ipse mani-
bus pleraque administrat, ut ei fa-
mulo sit opus aut ægrotanti, aut
cum res adiutorem desiderat, aut
ob rerum meliorum occupationē.
sicut & admirandus hic Epictetus,
cum magnam ætatis partem solus
exegisset, sero tandem muliercu-
lam nutricem ascivit puero, quem
ab amico quodam suo, propter in-
opiam exponendū, ipse susceptum
educavit. Nunc singulis rebus ne-
cessariis nominatis, in genere sub-
iungit, supervacanea ubiq; esse re-
pudianda. Duo autem supervaca-
neorū genera constituit, delicias &
popularem opinionem. Hæc enim
duo sunt in omnibus iis quæ di-
xit, ob quæ necessarium usum tran-
siliamus, nec aliud quicquam. Tan-
to autem studio tales divini viri

πρὸς τὸ πελιδνὸν ἅπαν ὑποσιδῶ-
σκῶμαι, ὥς τε τὸν Διογένην φασὶ σκύ-
φου ξύλινον αἰεὶ πελάφοντα ἐν τῇ
πήρᾳ, ὃ τὸ ὕδωρ ἀρυόμενον ἐπι-
κειν, ἐπειδὴ ποταμὸν διββαίνων ἐ-
θεάσκητο πινὰ ταῖς χερσὶν ἀρυόμενον
καὶ πίνοντα, ἐρρίψε τὸ σκύφον εἰς
τὸν ποταμὸν, εἰπὼν, μηκέτι δεῖ-
σθαι αὐτὸν, τῶν χειρῶν τὴν χρεῖαν
πιστῶν.

Κ Ε Φ. μζʹ.

supervacanea omnia repudiarunt,
ut Diogenem dicant ligneum scy-
phum semper circumferentem in
pera, è quo haustam aquam pota-
ret, quum per flumen transiens,
quendam manibus hautientem
bibentemque vidisset, scyphum in
flumen proiecisit: quod eo sibi ni-
hil esset opus, vola eundem usum
præbentē.

C A P. XLVII.

Περὶ ἀφροδίσια εἰς δύναμιν προ-
γάμης καθαρῶτερον. ἀπλομήνῳ
ῥ, ὡς νομιμὸν ἐστὶ, μεταληπτέον. μὴ
μή ποτε ἐπαχθὴς γίνῃ τοῖς χρωμήτοις,
μηδὲ ἐλεγκτικὸς, μηδὲ πολλὰ χεῖρ τὸ
ἐπ' αὐτὸς εἰ χεῖρ, παρὰ φερε.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

A Re venerea, quantum fieri potest,
ante nuptias purus esto. Sin atti-
geris, ea legitime utendum. Ne tamen
iniquum sis iis, qui illa utuntur, neque
eos arguas, neque passim iactes te ea
non uti.

C O M M E N T A R I U S.

Πᾶσις μὲν σαμαλικῆς ἡδονῆς ἡ
ἐγκρατεία ἢ μὲν λογικῶν ψυ-
χῶν ἀναρρῶν νουσι, ἢ παρ' εἶν τῇ πεί-
ρᾳ ποιεῖ, ὅτι δύναται κρατεῖν τῆς ἀ-
λογίας. τὰς δὲ ἀλόγους ὀρέξεις συ-
εἶλαι κατὰ δύο τρόπους, μαρμαρινο-
μίας τῇ τε ὀργῇ, ἢ συνεδιζομίας
ἡττώσθαι τῷ λογῷ. ἡ δὲ ἐγκρατεία τῆς
ἡδονῆς τῆς περὶ τὰς μύξεις, ὅσα πλη-
σιωτέρεται τῶν ἀλλων ἐστὶ, ποσῶτα χρη-
σιμώτερον τὸ ἐστὶ τῇ ψυχῇ καὶ πμω-
τέρον ἐκείνη. ὅτι ῥ' ἔ' μόνον ὁ λόγος
ὑπὸ τ' ἀγαθῆς διδασκαλίας ἢ τῶν
ἄλλων νόμων παιδαγωγέῃ, ἢ τῶν
ἀλόγων ὀρέξεων αἱ σφοδρότητες ὅτι
μὴ βίᾳ μόνον χαλινέντων, ἀλλὰ καὶ
φύνηώς ὑποστέλλοντων, διήλθον ἐκ τῆς

CUm omnis corporeæ volup-
tatis continentia, rationis capa-
cem animum corroborat, & facit ut
experimento fretus, coerceri posse
brutam partem confidat: tum bel-
luinas appetitiones contrahit duo-
bus modis, marcescentes otio, &
assuetudine rationi succumbentes.
Continentia vero libidinū, quan-
to ea voluptas maior est cæteris,
tanto est utilior animo, ac pretio-
rior. Non autem rationem solum
bona doctrina & legibus optimis
erudiri, sed brutarum etiam appeti-
tionum vehementiam, non tam vi
refrenari quam sponte etiam remit-
ti solere, ex eo constat, quod &

M m

πρὶ

πρὸ τοῦ φιλῶ, καὶ ὄρεξιν, καὶ τὴν πρὸς
 μίξιν, καὶ τοὺς φυσικὰς ὕσας καὶ βιαίους,
 καλῶς συνεθιζομένης, αἰσάσεως ἡρε-
 μείν. οἷτε γὰρ ταῖς νηστείαις συνεθιθέν-
 τες, οὐκ ἐνόηχον τῶν ὀρέ-
 ξεων, ἀλλὰ καὶ βαρουμένων πρὸς τὸ
 τῆς νηστείας ἔθους ἐσθίωντες· ἥτε πρὸς
 τὴν μίξιν ὄρεξις ἐστὶ τοῖς ἀθλητικοῖς,
 καὶ τοῖς σκευῶν ἐμπροσθαμένοις καὶ
 σφραγῶσιν, ὅπως ἡρεμεῖ, συνεθι-
 θέντων δὲ τὸν ἐν Ὀλυμπίοις ἐφέ-
 ρον λόγος θάλασσαν ἐλαίας. Τῇ δὲ ἔθους
 καὶ τῇ νόμῳ τὴν πρὸς ἀδελφῶν ἢ
 ἀδελφῶν μίξιν ἀποκωλύσαντες, ἵ-
 σχυρῶς ὥς ἐπὶ αὐτῆς τεχθεῖσιν τῇ
 φύσεως, ὅπως ἀκίνητοι παντελῶς
 εἰσιν αἱ ὀρέξεις, ἐν οἷς μὴ ποινήλα-
 πόσις μανία ἐπέσκηψε. Τὸ δὲ πρὸς
 γάμον καθαρῶν ἐν χηρίσμον καὶ ἄλ-
 λως ἐστὶ καὶ δίκαιον, ἵνα τὴν τῆς περ-
 θενίας πίστιν, ἣν ὁ ἀνὴρ πρὸς τῆς γυ-
 νακὸς ἀπαιτεῖ, καὶ ἡ γυνὴ πρὸς
 τὸν ἀνδρὸς ἀντιλαμβάνη. εἰ δὲ ἀ-
 νόγη, φησι, πρὸς γάμον, ὧν νό-
 μιμόν ἐστι, μεταληπτόν. τὸ γὰρ
 πρὸς νόμον, πάντως μὴ καὶ ἀσέβεις
 ἐστὶν· ὅτι γὰρ ἀνὴρ μάλιστα ὁ νόμος αὐ-
 τὸ πρὸς ἐλεγχέμενον. ἐστὶ δὲ καὶ πολλῆς
 ἀσεβείας τεκμήριον. πρὸς δὲ τῶν
 συνεθίζει καὶ αὐτὸν, καὶ οὗτον
 μιμουμένους αὐτὸν, καὶ τῶν ἄλλων
 καταφρονεῖν νόμων. Ἀπεχόμενοι
 δὲ, φησι, τῶν ποικύων, μὴ γίνου ἐπα-
 χθῆς τοῖς χρημύτοις, μηδὲ ἐλεγ-
 χτικός, μηδὲ ποταχῶς, ὅτι αὐ-
 τὸς καὶ ἡ πρὸς φρενὴ καὶ γὰρ τοῖς ἀκού-
 σι πικρὰ εἰσιν αἱ ποικύαι ἐλεγχοί

cibi appetitus & coitus, quanquam
 naturalis & violentus, si recte as-
 suefiat, sine vi acquiescit. Nam &
 ieiuniis assuefacti, non vexantur ab
 appetitu: sed molestiis afficiuntur,
 cum præter ieiunii consuetudinem
 comedunt. & appetentia coitus in
 pugilibus, quamvis & carnibus
 impleantur, & ob ætatem luxu-
 rient, tamen quiescit: quod conti-
 nere assueverunt, ob oleagini ger-
 minis in Olympia corollam. Iam
 cum lex & consuetudo sororis &
 fratris consuetudine interdicat ap-
 petitiones non secus ac ab ipsis
 naturæ imperio, suppressæ, ita
 prætorum sunt immobiles: nisi for-
 te aliquos furoris intemperia, &
 diræ scelorum ultrices agitarint.
 Ante nuptias autem caste vivere,
 præter alias utilitates, etiam iustum
 est, ut castitatis fides quam mari-
 tus ab uxore stipulatur, etiam uxo-
 ri vicissim à marito servetur. Sin-
 ante nuptias necesse fuerit: paren-
 dum est in eo legibus. Quod enim
 legi repugnat, idem est & impium.
 neque enim lex frustra illud descri-
 psisset. Est idem & magnæ in-
 continentia signum. Deinde as-
 suefacit & ipsum, & imitatores
 eius, ad alias quoque leges contem-
 nendas. Cæterum si talibus absti-
 nes, ne sis iis qui utuntur molestus,
 neve eos arguas, nec te abstinere
 passim iactato. Audientibus enim
 acerbæ sunt istæ criminationes

καὶ

καὶ ὀνειδισμοί, ὅτι καὶ δὲ σὺν διδασκα-
λικῆς ἐλέγχων ὁμαλῶς φέρομεν. αἴ-
τιον ὅτι τῆς διανοίας οἶμαι, τὸ, ὥς
αὐτὸς ἐλεγχθῶμεν, οἶδαμεν λαμβάνειν, καὶ
ἀφαιρῶμεν μὴ δὲ ἡμαρτηκέναι δοκεῖν.
καὶ ταῦτα ὅτι αἴτιον, τὸ τῇ διόξει τῶν ἐν-
τός γε ἡμῶν πρὸς τὴν ἑαυτῶν κρί-
σιν, ἀλλὰ μὴ ἡμῶν αὐτοῖς, καὶ τοῖς
κρίτησι. ταῦτόν ὅτι εἰπὼν τῇ αἰλη-
θείᾳ. εἰάν ὅτι ἐλέγχων μὴ μόνον ἀ-
νακαλύπτῃ τὸ ἡμῶν ἡμαρτήματα, ἀλλὰ
καὶ ἑαυτὸν ἀναμαρτήτων λέγων, ὥς
περὶ ἐν ἀγωνίᾳ νικηφόρον ἑαυτὸν καθ' ἡμῶν
ἀνακηρύττει, τότε καὶ κατὰ σύ-
κλεισιν ἡ τιμῶν δοκῶντες ἐπὶ βαρύν-
μεθα, πρὸς πένοντες πὶ τῷ βάρει τῷ
ἑαυτὸν ἐπαινεῖν τὸν λέγοντα. βαρύν-
τερον γὰρ τὸ δὲ εἶναι τὸν ἀνταγωνιστὴν
ἐν τῷ γίνεσθαι. καὶ αὐτὸν ὅτι τὸν ἐ-
λείχοντα, καὶ τὴν αὐτῶν συγκλεισιν πα-
ραφύροντα, βλάπτει ὁ ποιῶν ἐλε-
χθῶ, τείνων αὐτὸς τὴν ψυχὴν, καὶ
μὴτε ἀπέχεσθαι τῶν ποιῶντων, μὴτε ἐ-
λέγχων· διὰ τὸ ἀγαθὸν ποιῶν, ἀλλ'
ἵνα σὺν ἄλλοις ἐλέγχων αὐτὸς δι-
δοῖξῃ. ὥτως ὅτι ἐλεγχομένην πρὸς
φανόμενον, βαρύτερον ποιῶν τὸν
ἐλέγχον μετὰ εἰς ἑαυτὸν αὐτῷ τῷ εἶναι
ἡμαρτήματα· ἀπολογίαν πρὸς
σπουδαίαν τὴν σύγκλεισιν. εὐκολον
γὰρ εἰπὼν, Ἀλλ' ἐγὼ ἔκ εἰμι φι-
λόσοφος· καὶ εὐθὺς συγγνώμην ἐ-
αυτῷ νέμειν.

atque opprobria. Neque enim vel
præceptorum obiurgationes æquis
animis ferimus. Molestiæ causa
est scilicet, quod errata & peccata
nostra latere putamus, donec ar-
guamur: eoque ne peccasse quidem
nos putamus. Iam huius ipsius rei
causa est, quod opinionem aliorum
ad nos ipsos diiudicandos adhibe-
mus, & non nosmet ipsos, &
Deum: hoc est, veritatem. Quod
si is qui arguit, non peccatum mo-
do reteggit, sed & se peccati exper-
tem facit, & velut in certamine
suam de nobis victoriam procla-
mat: tum & per collationem vinci
nos magis etiam ægre ferimus, eo
qui se ipse laudat, ægritudinem au-
gente. Est enim ideo gravius, quod
adversarius se iudicem facit. Atque
is etiam qui alium arguit, & suum
exemplum profert, sibi ipse nocet,
animo ad res externas extendendo,
ut qui nec abstineat talibus, nec ar-
guat alios studio virtutis, sed ut aliis
arguendis gloriam ipse consequatur.
Qui autem sic tractat eum
quem arguit, præterquam quod
obiurgationem graviolem facit,
defensionem etiam comparatione fa-
ciliorem reddit. In promptu enim
est ut dicat; Atqui ego non sum phi-
losophus: statimque sibi ignoscat.

Κ Ε Φ. μή.

C A P. XLVIII.

Ε' Ἄν τις σοὶ ἀπαγγείλῃ, ὅτι ὁ θεὸς
νά σε κακῶς λέγῃ, μὴ ἀπολογώ-
μενος τὰ λεχθέντα· ἀλλ' ἀποκρίνου,
ὅτι ἡ γνώμη τῶν ἄλλων περὶ τῶν μοι
κακῶν, ἐπεὶ οὐκ ἂν ταῦτα μόνον ἐλε-
γεν.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

Τούτο περὶ τὸν θυμὸν εἰσὶν τέ-
νιν· καὶ γὰρ ὁ θυμὸς ἐπὶ ταῖς
ποιαύταις ἐπαγγελίαις κινεῖται, καὶ
τὸ φιλόδημον καὶ κενοδόξον αἰπάται·
ἀπερ καὶ αὐτὰ τῶν θυμῶν κινήματα
εἰσι. Διὰ τί δὲ παραινέει μὴ ἀπολο-
γεῖσθαι; διὰ τί ἢ καὶ ἄλλοις κακοῖς ὑ-
περβύων αὐτὸν λέγει; μὴ ποτε γὰρ καὶ
ἡμετεῖς ἢ μετερίστης αὐτῇ δόξῃ; ἢ
σύμφωνον καὶ ταῦτα τῷ περὶ κινή-
σκειν εἰσι, βυλομένη τὴν ψυχὴν
ἀπὸ τῶν ἐκτὸς ἀναχατίζειν, καὶ εἰς
ἑαυτὴν ἐπιστρέφειν, ὥστε ἑαυτῇ ζῆν
καὶ μὴ τοῖς ἐκτὸς; ὁ γὰρ ἀπολογώ-
μενος, καὶ μὴ τῷ ἑαυτῷ παρὶ δόξῃ
ἀρκέμενος, καὶ τῇ κρείσσει τῶ πάν-
τε ἐδότῃ θεῷ, δηλὸς ἐστὶν ἀρεσκεῖν
ἀνθρώποις βυλομένη. διὸ εἰς ἐκεί-
νους καὶ ψευδῇ λέγων πείσῃ ὅτι οὐχ
ἀμαρτάνει, ἀναπέπτωται, ὥς μηδὲν
ἀμαρτάνων, ἀρκέμενος τῷ πείσῃ
οὐδὲν κρείσσει ὅς ἑαυτῷ περὶ βλάβος. ἐ-
ὰν ἢ τῷ καλῶ φρονῶν, ἑαυτῷ κρείσσει
ἀρεσκῇ, ἐξελεγχῇ τὸ ἀμαρ-
τημα διὰ τῶν αὐτῶν ποιήσαντος μαρ-
τυρίας, τὸ ἢ καὶ καλῶ φρονεῖν ἑαυτῷ, ὥς καὶ
ἄλλα ἐχθρὸς κακῶν, ταῖς ῥίζαις αὐταῖς

*Si quis nuntiaverit, quendam tibi ma-
ledicere: ne refuta qua dicta sunt;
sed responde, cum nescisse cetera tua
vitia, nam alioqui non illa sola fuisse di-
cturum.*

COMMENTARIUS.

Hoc ad iracundiam reprimen-
dam pertinere videtur. Nam
huiusmodi nuntiis commovetur a-
nimus & ambitio, vanaque gloria
coarguitur, quæ & ipsæ sunt ira-
cundiæ commotiones. Cur vero
defensionem vetat? Cur aliorum
criminum se reum fateri iubet? An
non immoderata videri debet ista
moderatio? aut porius, & hæc au-
ctoris instituto est consentanea,
quo à rebus externis abstrahitur
animus, & ad semetipsum revo-
catur, ut sibi, non aliis, vivat? Qui
vero se defendit, sua conscientia
non contentus, & iudicio scientis
omnia Dei: hunc satis apparet
hominibus placere velle. Quam-
obrem si illis falso etiam persua-
ferit, se non peccare: acquiescit,
quasi nihil peccans, contentus, iis
hoc, quos sibi iudices delegit, per-
suasisse. Sin cæteros aspernatus,
incorruptus ipse sui iudex existi-
terit: peccatum eius testimonio
convincitur. Iam vero sese ac-
cusare, ut & aliis peccatis con-
strictum: id vero est ipsas gloriæ

ἐκκόπῃ τῆς φιλοδοξίας . δεινὸν γὰρ τὸ πάθῃ , καὶ περισσευόμενον τῇ ψυχῇ , καὶ ἐρρίζωμενον εἰς ἐαυτὸ πειτερόμενον . καὶ γὰρ δοκοῦμεν μὴ φιλοδοξεῖν διὰ τὴν πᾶσι φιλοδοξοῦντες . καὶ λανθάνει πάθῃ ὃν αἰσχρὸν τῇ ψυχῇ , τὸ δοκεῖν ἐπ' ἀγαθοῖς εἶλεν φιλοδοξεῖν , ὅτε ἐνοχλῶντων ἡμῶν ὅτι μολυνῇ τὸ ἀγαθόν , καὶ ἐσυχχωρεῖ ἀγαθὸν αὐτὸ εἶναι , ἔδὲ περιγυμνῶς ἐφετὸν , εἴπερ μὴ δι' ἑαυτὸ αἰρούμεθα αὐτὸ , ἀλλὰ διὰ τὴν ἐπ' αὐτῇ δόξαν . γίνεται γὰρ σκοπὸς μὲν καὶ τῷ ἀγαθῷ ἡμῶν ἡ δόξα . πρὸς ταύτην δ' ἀναγκασίως πειθαλαμβανομένη τυχὸν ἡ δικαιοσύνη , ἵνα δι' ἑαυτῇ δόξῳμεν . Δοκεῖ δ' τοῖς μὴ ἔχουσιν ἄλλα πᾶσι χρησίμων . πολλῶν γὰρ καὶ σφοδρῶν παθῶν κρατῶμεν διὰ φιλοδοξίαν , καὶ τὰ ὑπερνωτέρω δι' αὐτῇ αἰρούμεθα πολλὰς , ἅπερ καὶ τῶν σφοδρῶν κολάσεων ἔδὲν ἐστὶ μετρίωτερον . διὸ καὶ ἔραται λέγεσθαι τῶν παθῶν χιτῶν ἡ φιλοδοξία , διότι τῶν ἄλλων πολλὰς δι' αὐτῇ ὑποδουμένων , αὐτὴ περισσεύει μάλιστα τῇ ψυχῇ . κατ' ἀλήθειαν δ' , ἔτι ἐμάνων ἀπαλλάττει τῶν παθῶν ἡ φιλοδοξία , ἀλλὰ ταῖς εἰς τὸ ἐμφανὲς αὐτῶν ἐνεργείας ἐπέχει μόνον . οἱ γὰρ δι' αὐτῇ μὴ πορνεύοντες τῷ ἔργῳ , ταῖς φαντασίαις ἀρχημονοῦντες ἐπαύονται . ὥστε συμβαίνει μήτε τ' ἄλλα πᾶσι παύειν αὐτῇ , καὶ

cupiditatis radices excidere . Vehemens enim is affectus est , & ipsi inhærens animo , atque affixus , & à se ipso everti solitus . Putamus enim , nos non appetere gloriam , cum eam hoc affectu appetamus : nec animadvertimus turpem esse morbum animi , ob res bonas velle florere gloria . Nec enim confideramus eo affectu inquinari bonum , nec bonum manere posse , aut in primis expetendum , si non per sese id , sed ob consequentem gloriam amplectamur . Nam bono etiam nostro finis gloriola proponitur , ad quam consequendam necessario fortassis adhibetur , si ita ceciderit , iustitia . Hic tamen ad alios affectus reprimendus est utilis . Multos enim & vehementes affectus gloriæ cupiditate superamus , & eius causa gravissimos labores capimus , acerbis suppliciis nihilo interdum leviores . Quare etiam extrema tunicæ reliquorum affectuum dicitur gloriæ cupiditas , propterea quod alios sæpe exluens , ipsa magis animo adhærescat . Revera autem , nec illis affectibus liberat gloriæ cupiditas : sed eorum actiones , quo minus in apertum erumpant , tantum coercet . Qui enim propter eam re ipsa non scortantur : sædis cogitationibus tamen nunquam sunt otiosi . Ita sit , ut neque cæteros affectus reprimat , &

ἡ ἐορτὴς πινος ἀπαιτήσης, ἡ πατρὸς ἀναγκάζοντο, ἡ συμπεριφορῆς ἐνεκεν, ἡ ἄλλης χρείας κατεπειγέσης, ἐντεταῖσθαι σίφῃσι, ἡ προσοχῇ, ταῖσιν, ρηγορεῖτω τὸ προσεκτικὸν τῆς ψυχῆς, καὶ φυλαττέτω αὐτῷ ἐν αὐτῇ μένυσθαι, μήποτε αὐτῆς λησῶσι, ἢ ἰδιωτικὰς ὀρέξεις περιβαλλόμενῃ, εἰς τὴν τῶν ἰδιωτῶν ληστροῦ πάξιν, ἢ συμμολιῶν τῶν ἰδιωτικῶν δὲ τῶν αἰσίων ὀρέξεων. ὁ γὰρ τοῖς μεμολυσμένοις αὐτὸν ἐκδῆς, ἢ ταῖς ἐν αὐτοῖς ὀρέξεις περιβαλλόμενος, (τῷ γὰρ ἐστὶ τὸ συνανατρεῖσθαι) καὶ περὶ τὸ καθαρὸς καθαροῦς ἔχων τὰς ὀρέξεις, μολύνει δὲ τῶν. μολυσμὸς γὰρ ἐστὶ τῷ καθαρῷ ἡ δ' ἀκαθάρτης μίξις.

K E Φ. μς'.

ΤΑ' περὶ τὸ σῶμα, μέχρι τῆς χρείας ψυχῆς περιλαμβάνειν. οἷον τροφῆς, πόμα, ἀμπεχύνῳ, οἰκίαν, οἰκητίαν. τὸ δὲ πρὸς δόξαν, ἡ τευφλῷ, ἅπαν περιλαβεῖ.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

ΤΑ' περιλαμβανόμενα δὲ σώματος ἐνεκεν πρῶτον κτήσεως ἀνάγκῃ, ἢ ἕτω χρήσεως αὐτοῖς. αὐτὸς δὲ περὶ τῆς χρήσεως αὐτῶν νυνὶ λέγων, ὑπερον ἐρεῖ περὶ τῆς κτήσεως. καὶ τάχα μὲν καλὸν εἶναι μηδενὸς δεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον, ψυχῇ δὲ λογικῇ. ἐπεὶ δὲ ἢ ὀρεγάνῳ χρεῖ τὸ σῶμα φθαρετῷ, ἀρκεῖ τὰ ἀναγκαῖα προσφέρειν αὐτῷ, ἢ μὴ ὀλιγοδάνειν εἰς περιττότη-

seu festo aliquo postulante, seu patre cogente, aut etiam obsequii gratia, aliave quapiam graviore de causa: excitetur (inquit) animadversio, & vigilet animus, seque intra semet ipsum contineat: ne se ipso relicto, & popularibus cupiditatibus æstuans, ad populi quasi tributum deficiat, & una cum vulgo brutis appetitionibus inquinetur. Nam qui se inquinatis dedit, eorumque cupiditates sequitur: is, quamvis antea purus, puras haberet cupiditates, per illos contaminatur. Polluitur enim id quod purum est, impuro commistum.

C A P. XLVI.

QUæ corpori serviunt, eatenus adhibeantur, quatenus animo sunt usui: veluti, cibi, potus, amictus, ades, servitium. Quicquid autem ad ostentationem aut delicias attinet, repudiato.

COMMENTARIUS.

QUæ causa tuendi corporis adhibentur, in primis parare necesse est: ac tum demum iis utendum. Auctor vero nunc de usu eorum loquitur, post etiā de iis comparandis dicturus. Ac fortasse præclarum esset, nulla re egere hominem, qui sit animus rationis particeps. Sed quia mortalis corporis instrumento utitur: satis est ei offerri necessaria, nec ad luxuriam delabi.

τα'

τα· ἀλλ' ὥσπερ ὁ πέκτων ἔσχε πάρε-
 νη πρενοῶν, ἀρκεῖται μέγεθος αὐτῆς
 καὶ ἄρῃμα πελαποιῖν τὸ πρεσβύκον, καὶ
 ἀκμὴν ἐστω μὲν, καὶ ἐμὴν τοὺς ὀπί-
 χρους αὐτὸ ποιῖν ὁρίεσθαι ἢ ἀφ' ἑλ-
 λην, διότι καὶ εἰς τὴν διαπάνην ὀπίθε-
 βῶς ἐμελλε θέλει κτεῖσθαι, καὶ πρὸς τὸν
 λόγον τὴν τέχνης ὀπίθεσθαι ἔορ-
 ναι, καὶ ἄλλους αὐτὸ τῇ τέχνῃ ποιῖν·
 ἔτι καὶ καὶ πρὸς τὸ ὄργανον ἡμῶν ἡ-
 μάς ἀφ' ἑλθῆσθαι, τὰ πρὸς χρῆ-
 σιν αὐτῶν μόνον πρὸς φέροντας ἐν μὲν τεο-
 ραῖς καὶ πόμασι τὴν κατὰ φύσιν τε-
 φόντων τὸ ἀνθρώπινον σῶμα τὰ δι-
 πόματα καὶ φυσικὰ περὶ ἐκτελεσθῆναι.
 ταῦτα γὰρ διὸς καὶ καθαρώτερον δι-
 ερίσκειται, καὶ λιτότερον, καὶ ὑγιεινότε-
 ρον. τσαφελῶν γὰρ δὲ τὸ ζῶον, καὶ μὴ
 τοὺς ποταμούς καὶ ποταμούς περικλίας
 τεοφῶν. ἔδῃ γὰρ πρὸς θεωρίαν, καὶ
 Πασαμόνας ἡμῶς ἡ φύσις ὡκείωσεν, καὶ
 ἢ μαλακίαν κακοτεχνίαν, ἀλλὰ
 πρὸς τσαφελῶν τὸ ἀπορρεῖον ἀνυφαίνε-
 σαν. καὶ ὅτι τὰς ἔτις ἐχει, δηλοῦσιν οἱ
 δι' ἀπορίαν ἀναγκαζόμενοι φυσικῶ-
 τερον τρέφειν, πολλῶν τῶν τευφάνων
 ὄντες ὑγιεινότεροι· ὥσπερ οἱ ἄλλοι
 μὲν τὴν πολιτῶν, οἱ δὲ οἱ ἢ τὴν δεσπο-
 τῶν, ἢ τὴν πτωχῶν αἱ πένητες. τὰ
 γὰρ θέλει τὰ, καὶ ἐκκαυρημένα βαρεῖ ἢ
 φύσιν, ὡς δολοῖ καὶ ἀλόφουλα, καὶ ἔ-
 γμῶς τὴν δηλητηρίων ὄντα, κατὰ πᾶ-
 να τρέπον. διὸ πνέματα καὶ εἰδήματα
 ἐξ αὐτῶν γινώσκονται φθοροποιῶς καὶ ἐν
 καὶ τῶ ποσῶ καὶ τῶ ποσῶ πρὸς τὴν φυ-
 σικῶν ἔορναν καὶ ἔτις τὰ πρὸς φε-
 ρόμενα μελεῖν· ἵνα μὴ ἐν τῶ ποσῶ μῶ

Sicut enim fabro satis est in curan-
 da bipenni, efficere ut ista sit ma-
 gnitudine, figura & acie prædita:
 nec cam auro bracteare cupit, aut
 gemmis exornare, quod & sumti-
 bus exhauriretur, & contra ratio-
 nem artis curaret instrumentum,
 atque arti inutile redderet: ita &
 nos adversus nostrum instrumen-
 tum affecti esse debemus, nec illi ni-
 si ea quæ usus & necessitas postu-
 lat offerre: è cibis & porionibus,
 ea quæ secundum naturam corpus
 humanum alunt, parabilia & natu-
 ra convenientiora deligendo. Hæc
 enim etiam puriora deprehendun-
 tur, & salubriora. Victu enim
 opus est animanti: sed non tali
 aut tali victu, ciborumque variata-
 re. Neque enim Theorionibus
 & Paxamonibus natura nos concili-
 avit; & culinariis imposturis: sed
 victui, quo id quod decesserit in-
 stauretur. Atque hoc ita se ha-
 bere, ii declarant, qui ob inopiam
 uti naturali victu coguntur: multo
 delicatis & luxuriosis saniores, ut
 agricolæ civibus, servi dominis,
 pauperes divitibus. Nam super-
 vacanea & arte conquistata natu-
 ram onerant, ut dolosa & aliena, &
 ex genere venenorum quodam-
 modo. Quare flatus & fluxiones
 inde generantur perniciosæ. Est igitur
 & multitudo & qualitas cibo-
 rum ac portionum naturali usu in-
 strumentum metienda, ne & parandi

τῆς περὶ τῆς διαπύνης κατατε-
 βώμεθα, καὶ πρὸς τὸν ὀρθὸν λό-
 γον ἔορῶν ὀπμιελώμεθα, καὶ
 ἀχρηστέρον αὐτὸ πωλώμεν. μα-
 κάριον ὅτι τὸ, καὶ ἐξ ἀρχῆς ἔτω π-
 τεσφθαι, καὶ σωτηριώδη. ἔτω γὰρ
 καὶ τῷ σώματι ἀνεκτὴ, καὶ ἐπω-
 φελὴς, καὶ ἡδύα ἔσται ἡ φυσικὴ,
 καὶ λιτὴ, καὶ ἀπέραιπτος διαίτα.
 Οὕτως ὅτι καὶ περὶ ἐσθῆτα καλὸν ἔ-
 χειν. Σωκράτης μὲν γὰρ ἐλέγετο
 καὶ θέρους καὶ χειμῶνος ποῖς αὐ-
 ποῖς ἀμφοτέρωσιν κεχρησθῆναι. ποῖς
 ὅτι ὡς περὶ Σωκράτην. τρυφῶσιν,
 δρᾶσιν περὶ τοὺς ὑπερβολὰς τῶν
 ὡρῶν μεταμφιέννουσιν λίνω τε τῷ
 ὑπὸ γῆς, καὶ τῶν σωτήρων ἡμῶν
 ζώων ποῖς ἐρίοις χρωμάτων. τὸ
 ὅτι ὅτι ἐν τῇ λύσει ποτὲ μὲν ἀ-
 νεσθῶν, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς ἀπο-
 δέρεν ζῶα, καὶ Σηρῶν τῶν ἀνα-
 πολικῶν διέδοται, καὶ τῶν μονι-
 μωτάτων παρ' ἡμῶν ὑλῶν χρυσῷ
 καὶ ἀργύρῳ τὰ παρ' ἐκείνοις τῶν
 σκυληκῶν νήματα ἀνταλλάττειται,
 πολλὰς αὖ ἐν τρυφῇ τε καὶ ἀλο-
 γίας. Ἀλλὰ καὶ περὶ οἴκους οὕτως
 ἔχειν χρῆ. Κρατὶσι μὲν γὰρ ὁ πί-
 πτος ἤρκεσεν εἰς οἶκον, ἔτι γα-
 μετήν ἔχοντι τὴν καλλιῶν πωρε-
 χίαν. ἡμῶν ὅτι ἔσω μὲν οἶκος, ἀλ-
 λά περὶ τὴν χρῆαν δρᾶν, καὶ τῷ
 μετέθει καὶ τῷ καλλωπισμῷ· ἀν-
 δρώνα μὲν ἔχον εἰς χρῆαν, καὶ
 γυναικῶν πιν· τάχα ὅτι καὶ τῷ πε-
 ραιτῶν· ἔτι μάλιστα τριακοντάκλιον
 οἶκημα πάντως, καὶ πόχοις καὶ ἐδάφει

sumtu supervacaneo vexemur. &
 secus, ac recta ratio præscribit, in-
 strumentum curemus, idque ad
 usum ineptius reddamus. Magnæ
 autem felicitatis est, ab ineunte æ-
 tatē enutritum esse, & assuesfactum.
 Sic enim corpori tolerabilis & ac-
 commodata & suavis erit, naturalis
 illa & tenuis & simplex diæta. Ea-
 dem & in vestitu ratione uti bo-
 num est. Socrates certe vestibus iis-
 dem & hyeme & æstatē usus perhi-
 betur. Iis vero qui Socrati collati
 delicate vivunt, satis erit adversus
 caloris & frigoris intemperiem,
 lino è terra nato, & usitatorum no-
 bis animalium lana & velleribus uti.
 At vero flumina Occidentis per-
 scrutari, & quæ in iis sunt animalia
 excoriare, & Serum orientalium e-
 gere opera, & fila vermium pretio-
 sissimis & firmissimis apud nos re-
 bus auro atque argento redimere:
 magni fuerit & luxus, & inconfide-
 rantia. Eadem & domiciliorum
 ratio esse debet. Nam Cræti
 quidem domum idoneam præbuit
 dolium, quamvis pulcrā Hippar-
 chiam uxorem habenti. Nobis
 autem sit sane domus, sed ad usum
 accommodata, tam magnitudine
 quam ornatu, quæ & virorum &
 mulierum distincta habeat concla-
 via: quamvis & hæc fortassis super-
 vacanea fuerint: ea quidem esse
 magnitudine ut triginta lectulos
 capiat, aut parietibus & pavimento

. λιγύ-

λιθοστρωτων, ὑπὸ ποικίλων κατη-
 νυσμένων, ἔδδ' καθ' ἑκαστον μίλῳ
 διαφόρους ἔχον καταγωγάς. ἔπε
 ᾧ ἡ χρεία τὰ παύτα ἀπαιτεῖ.
 καὶ διςτυχές ἐστι τὸ πᾶσι τοῖς σω-
 θεμένοις τοῖς ἄλλοις πᾶσιν ἀ-
 παρέσκεομαι. ἐὼ λέγειν, ὅτι τὸν τῷ-
 τοις περὶ τετηκότα καὶ τῷ δι-
 δαιμονίαν ἐν τέτοις ἀνάγκῃ π-
 θεομαι, ἢ ἑαυτῷ τελῶς θάλασσαν
 θάνατομαι. καὶ ἐκπέσῃ τέτων.
 πολλὰ δὲ τὰ τῆς ἐκπτώσεως κύ-
 ρια. κλαίειν ἀνάγκη καὶ οὐδύρε-
 σθαι, καὶ τότε κακοδαίμονα ἡ-
 γεῖσθαι, καὶ οὐ κακοδαίμονέστερον εἶ-
 χομαι μάλλον ὅτε τοῖς ἐνετυ-
 φώρῃ. τῷ δὲ αὐτῷ λόγῳ καὶ τῷ
 παύσει τῶν οἰκετῶν χρηστέον, περὶ
 τε τῷ χρεῖαν βλέποντι καὶ τῷ
 ἄλλῳ περιουσίαν, ἵνα καὶ τρέ-
 φωνται αὐτάρκως, καὶ ἐργάζων-
 ται, ἅμα μὲν θαπμελῶς, ἅμα
 δὲ ἀθλίπῃς. οἱ γὰρ ἐν ταῖς περὶ
 οἰοῖς περιουσίαι καὶ ἀκολου-
 θουῖαι πολλοί, καὶ τῷτο ἔργον
 ἔχοντες, λαμβάνουσι τὸν διεσπ-
 τῶν, φύλακες ὄντες αὐτῶν πικροί.
 ὡς μήτε ἀπελθεῖν πρὸς αὐτὸν
 διμῶσαι, μήτε ἰδέα λογισκοῦ
 πινι λεληθῶς, μήτε περὶ αὐτῶν
 ἀρεσκόντων αὐτῷ τοῖς οἰκέταις ἀ-
 πέρητον. εἰς δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀν-
 θρώποις ὁχληροί, τὰ τε ἐν τῇ ἀγ-
 ρῇ τὰ μὲν κλέπτοντες, τὰ δὲ ἀε-
 πάζοντες, καὶ τυπύοντες, καὶ ὑβρι-
 ζόντες ἀδελφῶς τῇ τῶν σπουδύλων
 θαπμουσίᾳ. ὑπὸ τε ἔν τούτων καὶ

marmoreo ac tessellato & picturato
 sit, aut singulis mensibus diverso-
 ria distincta habeat, nihil est ne-
 cesse. Neque enim vel usus ista po-
 stulat: & miserum est, huiusmodi
 assuetum, cæteras habitationes
 omnes improbare. Neque iam di-
 co, qui his impense delectetur, eum
 felicitatem etiam in hisce colloca-
 re, suimet ipsius prorsus oblitum.
 Qui si his exciderit, (quod quidem
 multis de causis accidere potest)
 plorare necesse erit, & lamentari,
 seque infelicem tum iudicare. E-
 nimvero tum infeliciores eramus,
 cum hisce deliciis circumfluere-
 mus. Consimili ratione servo-
 rum etiam eo numero est uten-
 dum, qui sit ad usum & rei familia-
 ris copias accommodatus, ut & ne-
 cessaria eis præbeantur, & operæ
 exigantur tum diligentes, tum to-
 lerabiles. Qui enim multos cir-
 cumducunt anteambulones & pe-
 dissequos, quorum id unum munus
 est: hi non animadvertunt, se mo-
 lestos sui custodes & observatores
 circumducere, ut neque suo arbitra-
 tu quoquam abire, neque privatim
 & clanculum cum ullo colloqui,
 nec ea quæ visa fuerint, agere clam
 famulis possint. Sunt iidem & aliis
 hominibus molesti, res in foro ve-
 nales partim furando, partim ra-
 piendo, atque impune verberan-
 do & insultando, conservorum
 subsidio freti. His igitur rebus &

ὑπὸ

ὑπὸ τῆς ἀρχῆς παντοδαπῶς δια-
φθειρόμενοι, ἐχθροὶ πάντες εἰσιν οἱ
ὡπλίσαι τῶν δεσποτῶν, καὶ πολέ-
μοι, ἀνάγκῃ ἐχόντων διὰ τὸ, τῶ-
ν τρέφειν τευφῶντας, καὶ καλ-
λωπιζομένους, καὶ θεικολατρίοντας,
ποσὰ μὴ πονεῖν, ποσὰ ἢ ἀργυρονεῖν,
ποσὺς ἢ κολακδύειν, καὶ πόσις
δουλεύειν, καὶ, τὸ κεφάλαιον τῶν
κακῶν, ἃ κατὰ φύσιν προσηκόν-
τ' ἀνθρώποις βίᾳ διαμαρτάνειν.
Ἀλλ' ἔτι μὴ ὁ βίῃ πόρρω τῆς
ἐπικτήτης παιδαγωγίας ἀπερί-
μνη, τῆς ἀξίας ἐαυτῷ δίκης ἀ-
πολαύτω. ὁ ἢ ἥδη φιλοσοφῶν ἀ-
νὴρ, καὶ τῇ οἰκείᾳ πρὸς τὴν ἀπέ-
ρατον χρείαν συμμετηνέμη προ-
σέσται. ὁλίγη δέ ἐστι αὐτῇ, καὶ
διὰ τὴν ὀλιγότητα ἔβίᾳ, καὶ διὰ
τὸ πολλὰ αὐτοεργεῖν. ὥστε οἱ
κέτον διείδω, ἠννοσιῶτα, ἢ τῆς
χρείας θεωμένης συλήτορος, ἢ
καὶ δι' ἀχολίαν ἐνίοτε τὴν πρὸς
καλίονα. ὥστε καὶ ὁ θαυμαστός
ἔτι ἐπικτήτης μου τὸν πο-
λὺν χρόνον διατελέσας, ὅψε ποτε
γυναικα προελαβετο παιδίᾳ τεο-
φόν, ὅπερ ἐκπύεσθαι μέλλον ὑπὸ
πνέων αὐτῆς φίλων διαπενίαν,
αὐτὸς λαβὼν ἀνεδρέψατο. Ὀνομά-
σας ἢ ἔκασον τῶν ἐν χρεῇ, κοι-
νῶς ἐπήγαγεν, ὅτι ἐν παντί χρὴ τὸ
πλεονάζον ἀφαιρῆν ἅπαν τὸ πλεονάζον
εἰς δύο σμικρῶν εἶδη, ἢ τευφλίῳ ἢ
πρὸς τοῖς ἐκτός δόξαν. ταῦτα μὴ γὰρ
τὰ δύο εἰσιν ἐν παντί τοῖς εἰρημέμοις, ὧν
ἐνεκα ἢ χρείαν ὑπερβαίνοντα, καὶ ἔθεν

ignavo otio prorsus corrupti, pleri-
que profecto sunt inimici & hostes
dominorum. qui quo istorum deli-
cias & elegantias & luxuriam alant,
quos labores, quas vigilias tolera-
re? quam multis item adulari & ser-
vire necesse habent? & quod malo-
rum caput est, à vita naturæ huma-
næconveniente desciscere? Cæte-
rum ista plurimum ab Epicteti in-
stitutione abhorrens, meritas luat
pœnas. Homo autem philosophus,
etiam serviitiis ad necessarium usum
accommodatis utetur. Hic vero
exiguus est, tum ob rei familiaris
angustias, tum quod suis ipse mani-
bus pleraque administrat, ut ei fa-
mulo sit opus aut ægrotanti, aut
cum res adiutorem desiderat, aut
ob rerum meliorum occupationē.
sicut & admirandus hic Epictetus,
cum magnam ætatis partem solus
exegisset, sero tandem muliercu-
lam nutricem ascivit puero, quem
ab amico quodam suo, propter in-
opiam exponendū, ipse susceptum
educavit. Nunc singulis rebus ne-
cessariis nominatis, in genere sub-
iungit, supervacanea ubiq; esse re-
pudianda. Duo autem supervaca-
neorū genera constituit, delicias &
popularem opinionem. Hæc enim
duo sunt in omnibus iis quæ di-
xit, ob quæ necessarium usum tran-
siliamus, nec aliud quicquam. Tan-
to autem studio tales divini viri
ἄλλο. ποσὴν ἢ ἢν ἢ πρὸς θεοῖς ἀνδράσι
πρὸς

πρὸς τὸ περὶ τὸν ἅπαν ὑποσχεδόν-
 πασιν, ὥστε τὸν Διογένην φασὶ σκύ-
 φου ξύλινον αἰεὶ περιφέρειν ἐν τῇ
 πήρᾳ, ἢ τὸ ὕδωρ ἀρνούμενον ἐπι-
 χεῖν, ἐπειδὴ ποταμὸν ἀφ' ὧν αἰνῶν ἐ-
 θεάσκατο πᾶσι ταῖς χερσὶν ἀρνούμενον
 καὶ πίνοντα, ἐρρίψε τὸ σκύφον εἰς
 τὸν ποταμὸν, εἰπὼν, μηδέ τι δει-
 ατον αὐτῷ, τῶν χειρῶν τῷ χρεῖαν
 πεισῶν.

Κ Ε Φ. μζ'.

C A P. XLVII.

Περὶ ἀφροδίσια εἰς δύναμιν προ-
 γαμῆς καθαρῶτερον. ἀπορμήν-
 ῃ, ὡς νομίζοντες, μεταληπτέον. μὴ
 μὴ τι ἐπαχθὲς γίνῃ τοῖς προγαμίοις,
 μηδὲ ἐλεγκτικός, μηδὲ πολλὰ καὶ τὸ,
 ἐπ' αὐτὸς δὲ χρῆν, περιφέρει.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

Πλὴν μὴ σωματικῆς ἡδονῆς ἢ
 ἐγκρατεῖα ἢ μὴ λογικῶ ψυ-
 χῶ ἀναρ' ὠννυσι, καὶ παρ' εἶν τῇ πεί-
 ρᾳ ποιεῖ, ὅτι δύναται κρατεῖν τῆς ἀ-
 λογίας. τὰς δὲ ἀλόγους ὀρέξεις συ-
 στᾷ κατὰ τὸν οὐκ ὀρθὸν, μαρτυρο-
 μένας τῇ τῇ δόξᾳ, καὶ συνεπιζομένης
 ἡττηθῆναι τῷ λόγῳ. ἢ δὲ ἐγκρατεῖα τῆς
 ἡδονῆς τῆς περὶ τὰς μίξεις, ὅσην πηλι-
 κωτέρᾳ τῶν ἀλλῶν ἐστὶ, πᾶσι τῷ χρῆ-
 σιμωτέρᾳ τέστι τῇ ψυχῇ καὶ πμω-
 τέρεᾳ ἐκείνῃ. ὅτι. ἢ δὲ μόνον ὁ λόγος
 ὑπὸ τῇ ἀγαθῇ διδασκαλίᾳ καὶ τῶν
 ἀρίστων νόμων παιδαγωγῇ, καὶ τῶν
 ἀλόγων ὀρέξεων αἰ σφοδρότητες ὅτι
 μὴ βίᾳ μόνον χαλινῶνται, ἀλλὰ καὶ
 φημίως ὑποτασσόμενα, δειλὸν ἐκ τῆς

Re venerea, quantum fieri potest,
 ante nuptias purus esto. Sin atti-
 geris, ea legitime utendum. Ne tamen
 iniquus sis, qui illa utuntur, neque
 eos arguas, neque passim iactes te ea
 non uti.

COMMENTARIUS.

Cum omnis corporeæ volupta-
 tis continentia, rationis capa-
 cem animum corroborat, & facit ut
 experimento fretus, coerceri posse
 brutam partem confidat: tum bel-
 luinas appetitiones contrahit duo-
 bus modis, marcescentes otio, &
 assuetudine rationi succumbentes.
 Continentia vero libidinū, quan-
 to ea voluptas maior est cæteris,
 tanto est utilior animo, ac pretio-
 sior. Non autem rationem solum
 bona doctrina & legibus optimis
 etudiri, sed brutarum etiam appeti-
 tionum vehementiam, non tam vi
 refrenari quam sponte etiam remit-
 ti solere, ex eo constat, quod &

M m

περὶ

καὶ τροφῶν, καὶ ὄρεξιν, καὶ τὴν πρὸς
 μίξιν, καὶ τοὺς φυσικὰς ὄσας καὶ βίαια,
 καλῶς συνεθιζομένης, αἰσάσεως ἡρε-
 μεῖν. οἷτε γὰρ ταῖς νηστείαις συνεθιζέν-
 τες, ὅτε ἐνοχλοῦνται ὑπὸ τῶν ὀρέ-
 ξεων, ἀλλὰ καὶ βαρουῦνται πρὸς τὸ
 τῆς νηστείας ἐθῶς ἐθιζόντες· ἥτε πρὸς
 τὴν μίξιν ὀρεξίς ἐστὶν τοῖς ἀθλητικοῖς,
 καὶ τοῖς σαρκεῶν ἐμπροσθεσίων καὶ
 σφοδρῶν, ὅπως ἡρεμεῖ, συνεθι-
 ζόντων διὰ τὸν ἐν οὐλυμπίοις σέφα-
 ρον ὑπὸ θάλασσαν ἐλαίας. Τῇ δὲ ἔθους
 καὶ τῇ νόμῳ τὴν πρὸς ἀδελφῶν ἢ
 ἀδελφῶν μίξιν ὑποκωλύσαντες, ἵ-
 σχυρὸν ὅπως ὡς ἐπὶ αὐτῆς τεχθεῖσα τῇ
 φύσει, ὅπως ἀκίνητοι παντελῶς
 αἰσιν αἱ ὀρέξεις, ἐν οἷς μὴ ποινήλα-
 τὸς πρὸς μανίαν ἐνέσκηψε. Τὸ δὲ πρὸς
 γάμους καθαρῶς χρῆσιμον καὶ ἀλ-
 λως ἐστὶ καὶ δίκαιον, ἵνα τὴν τῆς παρ-
 θενίας πίστιν, ἣν ὁ ἀνὴρ πρὸς τῆς γυ-
 ναικὸς ἀπαιτεῖ, καὶ ἡ γυνὴ πρὸς
 τῷ ἀνδρὶ ἀντιλαμβάνη. εἰ δὲ ἀ-
 νόγη, φησὶ, πρὸς γάμου, ὅν νό-
 μόν ἐστι, μεταληπτόν. τὸ γὰρ
 πρὸς νόμον, πάντως μὴ καὶ ἀσέβης
 ἐστὶν· καὶ γὰρ ἀνὰ τὴν ὁ νόμος αὐ-
 τὸ πρὸς ἐλέγχον. ἐστὶ δὲ καὶ πολλῆς
 ἀπεργεῖας πεμμέλειον. πρὸς δὲ τῆς
 τοῖς συνεθίζει καὶ αὐτὸν, καὶ τὸν
 μιμουμένων αὐτὸν, καὶ τῶν ἄλλων
 καταφρονεῖν νόμον. Ἀπεχόμενοι
 δὲ, φησὶ, τῷ τοῖς, μὴ γίνου ἐπα-
 χθὲς τοῖς χερμαίοις, μηδὲ ἐλεγ-
 χτικός, μηδὲ πολλαχού, ὅτι αὐ-
 τὸς καὶ ἑστὶ, πρὸς φρεσιν. καὶ γὰρ τοῖς ἀκύν-
 οισι. πικρὰί ἐσιν αἱ τοῖς. ἐλεγχού

cibi appetitus & coitus, quanquam
 naturalis & violentus, si recte as-
 suefiat, sine vi acquiescit. Nam &
 ieiuniis assuefacti, non vexantur ab
 appetitu: sed molestiis afficiuntur,
 cum præter ieiunii consuetudinem
 comedunt. & appetentia coitus in
 pugilibus, quamvis & carnibus
 impleantur, & ob ætatem luxu-
 rient, tamen quiescit: quod conti-
 nere assueverunt, ob oleagini ger-
 minis in Olympia corollam. Iam
 cum lex & consuetudo sororis &
 fratris consuetudine interdicit ap-
 petitiones non secus ac ab ipsis
 naturæ imperio, suppressæ, ita
 prorsus sunt immobiles: nisi forte
 aliquos furoris intemperiæ, &
 diræ scelerum ultrices agitarint.
 Ante nuptias autem caste vivere,
 præter alias utilitates, etiam iustum
 est, ut castitatis fides quam mari-
 tus ab uxore stipulatur, etiam uxo-
 ri vicissim à marito servetur. Sin-
 ante nuptias necesse fuerit: paren-
 dum est in eo legibus. Quod enim
 legi repugnat, idem est & impium.
 neque enim lex frustra illud descri-
 psisset. Est idem & magnæ in-
 continentiæ signum. Deinde as-
 suefacit & ipsum, & imitatores
 eius, ad alias quoque leges contem-
 nendas. Cæterum si talibus absti-
 nes, ne sis iis qui utuntur molestus,
 neve eos arguas, nec te abstinere
 passim iactato. Audientibus enim
 acerbæ sunt istæ criminationes

καὶ

καὶ ὀνειδισμοί, ὅτι εἰδὲ σὺ διδασκα-
 λικὸς ἐλέγχεις ὁμαλῶς φέρομεν. αἴ-
 πον ἢ τῆς δυσφορίας οἶμαι, τὸ, ὥς
 ἀν' ἐλεγχθῶμεν, οἶσθαι λαμβάνειν, καὶ
 ὁρᾷται μὴδὲ ἡμαρτηκεῖναι διακρίν.
 καὶ ταῦτα ἢ αἴπιον, τὸ τῇ διόξῃ τῶν ἐν-
 τὸς κερήσθαι πρὸς τὴν ἑαυτῶν κέρ-
 σιν, αἰσθᾶ μὴ ἡμῶν αὐτοῖς, καὶ τοῖς
 κρείττοσι· ταῦτόν ἢ εἰπεῖν τῇ ἀλη-
 θεῖα. εἰάν ἢ ὁ ἐλέγχων μὴ μόνον ἀ-
 νακαλύπτῃ τὸ ἡμῶν ἀμαρτήματα, ἀλ-
 λά καὶ ἑαυτὸν ἀναμαρτήτων εἶναι, ὥς
 περ ἐν ἀγωνίᾳ νικηφόρον ἑαυτὸν καθ'
 ἡμῶν ἀνακηρύττει, τότε καὶ κατὰ σύλ-
 λουσις ἢ τῆς αἰδομένης δοκῶντες ἐπὶ βαρύν-
 μεθα, πρὸς πῆνός τις τῶν βάρει τῷ
 ἑαυτὸν ἐπαυεῖν τὰν λέγοντα. βαρύν-
 περον γὰρ τῷ δὲ τὸν ἀνταγωνιστὴν
 κεραιτὴν γίνεσθαι. καὶ αὐτόν ἢ τὸν ἐ-
 λείχοντα, καὶ τὴν αὐτῆς συγκεῖναι πα-
 ρεφέροντα, βλάβη οἱ τοῦτο ἐλεί-
 χου, τείνων αὐτὴν τὴν ψυχὴν, καὶ
 μήτε ἀπέχεσθαι τῶν ποιῶντων, μήτε ἐ-
 λέγχειν· δὲ τὸ ἀγαθὸν ποιῶν, ἀλλ'
 ἵνα σὺ ἄλλους ἐλέγχων αὐτὸς δι-
 δοῖς. ἄρα ἢ ἐλεγχόμενῳ πρὸς
 φαινόμενῳ, βαρύτερον ποιεῖ τὸν
 ἐλέγχον μετὰ τῷ ῥαδίον αὐτῷ τὴν
 ἀμαρτήματι· ἀπολογίαν πρὸς
 σκεδάζειν τὴν σύγκρισιν. εὐκολον
 γὰρ εἰπεῖν, Ἀλλ' ἐγὼ οὐκ εἰμι φι-
 λόσοφος· καὶ εὐθὺς συγνώμην ἑ-
 αυτῷ νέμειν.

atque opprobria. Neque enim vel
 præceptorum obiurgationes æquis
 animis ferimus. Molestia causa
 est scilicet, quod errata & peccata
 nostra latere putamus, donec ar-
 guamur: eoque ne peccasse quidem
 nos putamus. Iam huius ipsius rei
 causa est, quod opinionem aliorum
 ad nos ipsos diiudicandos adhibe-
 mus, & non nosmet ipsos, &
 Deum: hoc est, veritatem. Quod
 si is qui arguit, non peccatum mo-
 do reteggit, sed & se peccati exper-
 tem facit, & velut in certamine
 suam de nobis victoriam procla-
 mat: tum & per collationem vinci
 nos magis etiam ægre ferimus, eo
 qui se ipse laudat, ægritudinem au-
 gente. Est enim ideo gravius, quod
 adversarius se iudicem facit. Atque
 is etiam qui alium arguit, & suum
 exemplum profert, sibi ipse nocet,
 animo ad res externas extendendo,
 ut qui nec abstineat talibus, nec ar-
 guat alios studio virtutis, sed ut aliis
 arguendis gloriam ipse consequatur.
 Qui autem sic tractat eum
 quem arguit, præterquam quod
 obiurgationem graviolem facit,
 defensionem etiam comparatione fa-
 ciliorem reddit. In promptu enim
 est ut dicat; Atqui ego non sum phi-
 losophus: statimque sibi ignoscat.

Κ Ε Φ. μ η'.

C A P. XLVIII.

Ε' Ἄν τις σοὶ ἀπαγγείλῃ, ὅτι ὁ δαί-
 νά σε κακῶς λέγει, μὴ δοπολογοῦ
 πρὸς τὰ λεχθέντα· ἀλλ' ἀποκρίνου,
 ὅτι ἡγνόει γὰρ τὰ ἄλλα πρὸς ὅντά μοι
 κακὰ, ἐπεὶ οὐκ ἂν ταῦτα μόνα ἔλε-
 γεν.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

Τοῦτο πρὸς τὸν θυμὸν ἔοικε τεί-
 νειν· καὶ γὰρ ὁ θυμὸς ὅτι ταῖς
 πιαύταις ἐπαγγελίας κινεῖται, καὶ
 τὸ φιλόλημον καὶ κενόδοξον αἰτιάται·
 ὥστε καὶ αὐτὰ τῷ θυμῷ κινήματα
 ἐστὶ. Διὰ τί δὲ παρορνεῖ μὴ δοπολο-
 γῆσθαι; διότι ἢ ἢ ὅλοις κακοῖς ὑ-
 πόβητων αὐτὸν λέγει; μὴ ποτε γὰρ ἢ
 ἄμετεθ' ἢ μετερίτης αὐτῇ δόξει; ἢ
 σύμφωνα καὶ ταῦτα τῷ πρὸς κερμένῳ
 σκοπῷ ἐστὶ, βυλομένη τὴν ψυχὴν
 ἀπὸ τῶν ἐκτὸς ἀναχαιτίζειν, καὶ εἰς
 ἑαυτὴν ὀπισθόφειν, ὥς τε ἑαυτῇ ζῆν
 καὶ μὴ ποῖς ἐκτός; ὁ γὰρ δοπολογοῦ-
 μέν, καὶ μὴ τῷ ἑαυτῷ σαυνοῦσι
 ἀρκέμεν, καὶ τῇ κρείσει τὰ πάν-
 τα εἰδοῦσθαι, δηλὸς ἐστὶν ἀρεσκῆναι
 ἀνθρώποις βυλομένη. διὸ ἐὰν ἐκεί-
 νος καὶ ψόδῃ λέγων πείσῃ ὅτι ἔχ
 ἀμαρτανῶν, ἀναπέπαυται, ὥς μηδὲν
 ἀμαρτανῶν, ἀρκέμεν τῷ πείσῃ
 ὅτι κρείσας ἐς ἑαυτὴν περὶ αὐτοῦ. ἐ-
 ἀν γὰρ ἔξω καλαφρονῶν, ἑαυτῷ κρείσας
 ἀδίκας, ἔξω, ἐξελίγῃ τὸ ἀμαρ-
 τημα, ὅτι αὐτῷ ποιήσαντος μαρ-
 τυρίας. τὸ γὰρ ἢ καλῶς εἶναι αὐτῷ, ὥς ἢ
 ἄλλα ἔχοντος κακὰ, ταῖς ρίζαις αὐτὰς

Si quis nuntiariis, quendam tibi ma-
 ledicere : ne refuta qua dicta sunt;
 sed responde, cum nescisse cetera tua
 vitia, nam alioqui non illa sola fuisse di-
 cturum.

COMMENTARIUS.

Hoc ad iracundiam reprimen-
 dam pertinere videtur. Nam
 huiusmodi nuntiis commovetur a-
 nimus & ambitio, vanaque gloria
 coarguitur, quæ & ipsæ sunt ira-
 cundiæ commotiones. Cur vero
 defensionem vetat? Cur aliorum
 criminum se reum fateri iubet? An
 non immoderata videri debet ista
 moderatio? aut potius, & hæc au-
 ctoris instituto est consentanea,
 quo à rebus externis abstrahitur
 animus, & ad semetipsum revo-
 catur, ut sibi, non aliis, vivat? Qui
 vero se defendit, sua conscientia
 non contentus, & iudicio scientis
 omnia Dei : hunc satis apparet
 hominibus placere velle. Quam-
 obrem si illis falso etiam persua-
 ferit, se non peccare : acquiescit,
 quasi nihil peccans, contentus, iis
 hoc, quos sibi iudices delegit, per-
 suasisse. Sin cæteros aspernatus,
 incorruptus ipse sui iudex exsti-
 terit : peccatum eius testimonio
 vincitur. Iam vero sese ac-
 cusare, ut & aliis peccatis con-
 strictum : id vero est ipsas gloriæ
 ἐκπέ-

ἐκκόπῃ τῆς φιλοδοξίας . δεινὸν
 γὰρ τὸ πάθος , καὶ περιεσχημῆτον
 τῇ ψυχῇ , καὶ ἐρρίζωμῆτον εἰς ἐ-
 αὐτὸ πειταζομένην . καὶ γὰρ δο-
 κοῦμεν μὴ φιλοδοξεῖν διὰ τὴν πά-
 θους φιλοδοξουῦτες . καὶ λανθάνει
 πάθος ὃν αἰσθρόν τῇ ψυχῇ , τὸ
 δοκεῖν ἐπὶ ἀγαθοῖς εἶναι φιλο-
 δοξεῖν , ὅτε ἐνοχλῶντων ἡμῶν ὅπ-
 μολῶμεν τὸ ἀγαθόν , καὶ ἐσυχω-
 ρεῖ ἀγαθὸν αὐτὸ εἶναι , εἰ δὲ περι-
 γυμνῶμεν ἐφ' ἐκείνου , εἴπερ μὴ δι' ἐαυ-
 τὸ αἰρούμεθα αὐτὸ , ἀλλὰ διὰ τὴν
 ἐπ' αὐτῷ δόξαν . γίνεται γὰρ σκοπὸς
 μὴ καὶ τῷ ἀγαθῷ ἡμῶν ἡ δόξα .
 πρὸς ταῦτα ἡ ἀναγκαῖος περὶ
 λαμβανομένης τύχης ἡ δικαιοσύνη ,
 ἵνα δι' ἐαυτῶν δίδωμεν . Δοκεῖ
 γὰρ τοῖς μὴ ἔχουσιν ἄλλα πάθη χρη-
 σιμῶν πολλῶν γὰρ καὶ σφοδρῶν πα-
 θῶν κρατῆμεν διὰ φιλοδοξίαν , καὶ
 τὰ ὑποτιμωτέστερα δι' αὐτῶν αἰρού-
 μεθα πολλὰς , ἅπερ καὶ τῶν σφο-
 δρῶν κολάσεων εἰδέναι μετρίωτε-
 ρα . διὸ καὶ ἐγκαταλείβεται τῶν
 παθῶν χιτῶν ἡ φιλοδοξία , διό-
 τι τῶν ἄλλων πολλὰς δι' αὐτῶν
 ὑποτιμωμένων , αὕτη περιεσχη-
 μεῖται μάλλον τῇ ψυχῇ . κατ' ἀλή-
 θειαν γὰρ , εἴτ' ἐκείνων ἀπαλλάτ-
 ται τῶν παθῶν ἡ φιλοδοξία , ἀλλὰ
 ταῖς εἰς τὸ ἐμφανὲς αὐτῶν ἐνε-
 ργείας ἐπέχει μόνον . οἱ γὰρ δι' αὐ-
 τῶν μὴ πορνεύοντες τῷ ἔργῳ , ταῖς
 φαντασίαις ἀσχημονοῦντες ἐπαύ-
 ονται . ὥστε συμβαίνει μήτε τ'
 ἄλλα πάθη παύειν αὐτῶν , καὶ

cupiditatis radices excidere. Ve-
 hemens enim is affectus est, & ipsi
 inhærens animo, atque affixus, &
 à se ipso everti solitus. Putamus
 enim, nos non appetere gloriam,
 cum eam hoc affectu appetamus:
 nec animadvertimus turpem esse
 morbum animi, ob res bonas velle
 florere gloria. Nec enim conside-
 ramus eo affectu inquinari bonum,
 nec bonum manere posse, aut in
 primis expetendum, si non per sese
 id, sed ob consequentem glorio-
 lam amplectamur. Nam bono
 etiam nostro finis gloriola propo-
 nitur, ad quam consequendam
 necessario fortassis adhibetur, si
 ita ceciderit, iustitia. Hic ta-
 men ad alios affectus reprimen-
 dos est utilis. Multos enim &
 vehementes affectus gloriæ cupi-
 ditate superamus, & eius causa
 gravissimos labores capimus, acer-
 bis suppliciis nihilo interdum le-
 viores. Quare etiam extrema tu-
 nica reliquorum affectuum dici-
 tur gloriæ cupiditas, propterea
 quod alios sæpe exfluens, ipsa ma-
 gis animo adhærescat. Revera au-
 tem, nec illis affectibus liberat glo-
 riæ cupiditas: sed eorum actiones,
 quo minus in apertum erumpant,
 tantum coercet. Qui enim pro-
 pter eam re ipsa non scortantur:
 sædis cogitationibus tamen nun-
 quam sunt otiosi. Ita fit, ut ne-
 que cæteros affectus reprimat, &

αὐτῶν ὀφθαλμοὶ χαλεπώτερον
 διὰ τὴν ἐνεργείαν τῶν αἰσθημάτων
 ἐποχλῶ· ὅμοιον ἔννεμον ὄντι χρησι-
 μος γίνεσθαι καὶ ἀρχὰς πρὸς χαλι-
 ναγωγίαν τῆς νεότητος παθῶν. εἰ δὲ
 καὶ πρὸς κόπῃν τὴν ἡλικίαν ἐμμελῶς,
 μέγας ὁλερθέν· ἔτε γὰρ ἐὰν τὴν ψυχὴν
 αἰσθῶν αὐτῶν ἀποσφραδίσκῃ κεχλῶσαν
 πρὸς τοὺς ἐν τῷ δόξαι, ἔτε ἀγαθὸν ἔ-
 δὲν πρὸς ἡγεμονίαν αἰρεῖσθαι ποτε,
 αἰσθῶν διὰ τὴν ἐπομένην διδοξίαν, ταυ-
 τὸν δὲ εἰπεῖν μηδὲ ποτε ἀγαθὸν, ὡς ἀ-
 γαθὸν αἰρεῖσθαι. οἷον δὲ ἔστιν αἰσθῶν
 τοῖς τοῖς ἡγεμονίαι, γέλῳ τῷ
 ἀξίῳ. ἀπαιτῶντες γὰρ ὡς ὀφθαλμοί, καὶ
 περὶ πύοντες οὐκ πολλὰς ἀνθρώπων,
 καὶ μηδενὸς αἰεὶ λόγῳ ἡγεμονίαι,
 ὅμως ὡς μεγάλων ὄντων πινῶν, ἀπὸ
 τῆς δόξης αὐτῶν ἡγήμεθα, ὡς ἀπὸ
 τειχός. Τοιαύτῳ ἔννεμον τὴν φιλο-
 δοξίαν, ἔδὲν αἰσθῶν διδοξίαν ἔτι
 ἐκκόπῃν, ὡς ἡ μετρίότης δὲ ἡδύς,
 καὶ τὸ ἐξαγορεύειν τὰ αὐτῶν κακά.
 πρὸς ἑχὲν δὲ χρὴ, μὴ καὶ τῷ κενο-
 δόξῳ ποιήσωμεν, ἐπεὶ, ἀνὴρ γησίως γί-
 νηται, ἔτε τὸ ἐλπίζειν ἐπὶ διδοξίαν
 φιλοτιμύεται. καὶ εἴπερ ἡ ἀνά-
 κλη ὀφθαλμοὶ δὲ μηδενὶ τῶν αἰσθη-
 μάτων γνώριμα γίνεσθαι τὰ ἡ-
 μέτερα πλεονεκτῆματα, τὰ δὲ ἐλατ-
 τώματα πᾶσιν, ἐξεκέκοπτο ἀνὴρ ἡ φι-
 λοδοξία, ἔτε δὲ διδοξίαν ποιεῖν αἰ-
 ποῖσθαι, μηδέ τι ἐλπίζοντων αὐτῶν.

ipsa magis augeatur ob repressam
 aliorum affectuum actionem Vi-
 detur igitur adolescenti quidem
 esse utilis initio, ad eius ætatis affe-
 ctus cōercendos. Sin progressu æ-
 tatis remanserit, magna est eius
 pernicies. Neque enim ad sese con-
 verti patitur animum externæ glo-
 riæ inhiantem, neque bonum
 quicquā præcipue experiri unquam,
 sed ob consequentem gloriam, hoc
 est, nunquam bonum, ut bonum
 amplecti. Iam quid aliud risu di-
 gnum hisce moribus accidit? Nam
 cum omnino contemnamus & de-
 spuamus vulgus hominum, nec ul-
 lius esse pretii iudicemus: tamen
 quasi magni viri sint, ab eorum o-
 pinione tanquam à filo pendemus.
 Cum autem huiusmodi sit gloriæ
 cupiditas, nihil eam æque extirpa-
 re potest, ac animi moderatio, suo-
 rumque malorum confessio. Ca-
 vendum tamen, ne id quoque va-
 nitate quadam faciamus. Nam si
 quidem ex animo fiat, ne spes qui-
 dem ulla gloriæ relinquitur. Quod
 si necessitas nobis imponi posset,
 ne virtutes nostræ ulli mortalium
 innotescerent, viria vero univer-
 sis: excisa iam esset gloriæ cupi-
 ditas, quam sperare desissemus, nec
 quicquam per ostentationem face-
 remus.

Κ Ε Φ. μθ'.

C A P. XLIX.

Εἰς τὰ θεάτρα τὸ πολὺ παρῆναι
οὐκ ἀναγκαῖον. εἰ δέ ποτε χη-
ρὸς εἴη, μηδενὶ σουδάζων φαῖνον,
ἢ σεαυτῷ. πού τις θέλει γένεσθαι μόν-
ον τὰ γινόμενα. καὶ νικᾷν μόνον
τὸν νικῶντα. ἔτι γὰρ οὐκ ἐμποδισθή-
σῃ. βωῆς ἢ καὶ ἔθ' ὀπιπλῶν τι, ἢ
ὀπιπλὸν ὀπιπλῶν, παντελῶς ἀ-
πέχου. καὶ μετὰ τὸ ἀπαλλαγῆναι,
μὴ πολλὰ περὶ τῶν ἡμιόμων δι-
αλέγου, ὅσα μὴ φέροι πρὸς τὴν οὖν
ἐπαινόθεσιν. ἐμφαίνεται γὰρ ἐν-
ταῦτα ποιούτου, ὅτι ἐθαύμασας τὴν
θέαν.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

Ὅτι μόνον τρυφῶν καὶ μίξεων ἀ-
λοχοί· εἰσισι θηθυμίαι, αἵμας καὶ
θεαμάτων καὶ ἀκουσμάτων. πῶς
ἐν ἔχεν καὶ πρὸς ταῦτα, διδά-
σκει, λέγων, εἰς τὰ θεάτρα συνεχῶς
παρῆναι οὐκ ἀναγκαῖον· μάλλον ἢ
ἀναγκαῖον, τὸ μὴ συνεχῶς παρῆ-
ναι. θεατρικὸς γὰρ ὁ βίβλος ἐστὶ τῶν τοῖς
θεατροῖς ἐχολακῶτων. εἰ δέ ποτε χη-
ρὸς εἴη, ἢ κατὰ νόμον εὐρετῆς καὶ ποι-
ήτοις ἀγῶσι πρῶτον, ἢ ὅτι τὴν
ἐν πολλὰς συμφορὰς βαρεῖς
γὰρ φαίνονται αὐτοῖς οἱ τὴν σωτηρίαν
ἀπολαύσειν. ὡς περὶ τὴν διοικου-
σιν, ἢ ὅτι πείραν τινα καὶ διοικου-
σίαν, πῶς μὴ πείραν ἐχομένη πρὸς
τὴν ποιῶν, πῶς ἢ ἐν τῇ παρούσῃ, ἢ δι'
ἄλλην πρὸς ἄλλαν λόγον ἔχουσαν χη-
ρὸς γένεσθαι παρελθεῖν εἰς τὸ θεῖον,

Theatra frequentare non est necesse.
Sed si quando tempus tulerit, te
nulli nisi tibi ipsi studere appareas: hoc
est, ea duntaxat fieri velis quæ sunt, &
cum solum vincere qui vincit. Sic enim
non impedieris. Clamore autem, aut
arrisione, aut longiore commotione peni-
tus abstineto. Ac post discessum, ne-
multum de iis quæ acciderunt disputa,
cum nihil ad tui correctionem faciant.
Alioqui ex eo apparebit, te spectaculum
esse admiratum.

COMMENTARIUS.

Non epularum tantum atque
libidinum sunt brutæ cupidi-
tates, sed & spectaculorum & reci-
tationum. Quo pacto igitur erga
hæc affecti esse debeamus, docet.
Crebro, inquit, in theatra venire
non est opus: sed illud potius est o-
pus, ne crebro in ea venias. Thea-
trica enim eorum vita est, qui thea-
tris vacant. Si quando autem tem-
pus tulerit, aut ob ritum festivitatis,
cui & ludorum habetur honos, aut
popularis obsequii causa: (invisi
enim populo esse solent, qui con-
suetam vitæ rationem negligere vi-
dentur) aut experimenti periculi-
que faciendi causa, quomodo supe-
riori anno. erga talia affecti fueri-
mus, quomodo in præsentia: aut ob
aliam probabilem rationem tempe-
stivum fuerit prodire in theatrum.

ἐν π.

ἐν πεπαισμένῳ δὲ ἢ τότε ἢ παρὰ σπουδὴν
 ἡμῶν, ὥς τε ἐν ἑαυτοῖς εἶναι, ἢ μὴ
 τοῖς ἐκτὸς γινόμενοις ἐκδιδόσθαι, ἀλλὰ
 τὸν νικῶντα θέλειν νικᾶν, ἢ τὰ νου-
 μένα ὡς γίνεσθαι, ταῦτά, μήτε ὁρεξίν
 μήτε ἐκκλίσιν ἐπ' αὐτὰ φέροντα, ὡς
 τῶν ἐκτὸς ὄντων. ὥς τε καὶ τὸ κατὰ-
 στήματα μὴ σεμνὸν μὲν εἶναι, ὡς βαρὺ
 τοῖς παρ' οὖσι φαίνεσθαι, παρ' ὅσον ἢ με-
 τὰ πινυτοῦ διχαρυσίας, ὡς μήτε ὁπι-
 βῶν ἢ συγκυνέεισθαι ὅτι τοῖς νικῶσι,
 μοῖτε γὰρ ἐκπεχυμένῳ ὅτι τοῖς γε-
 λώως λεγομένοις, ἀλλὰ ὅτι μὲν κε-
 πικῶς ἐπαυεῖν, ὅτι ἢ τῷ μειδιά-
 ματι ὁποδέχεσθαι. καὶ μετὰ τὸ ἀ-
 παλαγήναι, φησὶ, τῆς θέας, μὴ
 πολλὰ πρὸς τῶν γεγνημένων ἀφελέ-
 γου τῶν μηδὲν φερόντων πρὸς τὴν ἐ-
 πανόρθωσιν. ἢ γὰρ παιδωπικά ἐστὶ
 τὰ γινόμενα, ἵνα καὶ λόγου πρὸς αὐ-
 τὰ πλείονος ἀξιώσῃ. ἢ ἔν εἴτῳ ἀ-
 κουστέον τῶ, ὅσα μὴ φέρει πρὸς
 τὴν ἐπανόρθωσιν, ὡς ὅτι πάντων
 εἰρημένων τῶν λόγων, ὅς πρὸς τῶν
 ἐν τῇ θέᾳ τῶν γεγνημένων ποιέμεθα·
 ἢ εἰ τῷ ὅσα, περὶ κείνων π μέρους
 τῶν λεγομένων ὁπότε μιν εἶναι, ταῦτα
 ἂν εἴη συμβουλευδὶον ἐκείνα μόνον λέ-
 γειν, ὅσα φέρει π πρὸς τὴν ἡμε-
 τέραν ἐπανόρθωσιν. εἴη δ' ἂν ποιαῦ-
 τα τὰ διελέγοντα ἡμῶν τὰ μὴ
 καλῶς ἀναστροφέντα πρὸς τὴν
 θέαν κινήματα. τὸ ἢ πρὸς τὴν θέαν
 τῶν ἐν τῇ θέᾳ γεγνημένων ἀφελέ-
 γεσθαι, τεκμηρίον ἐστὶν ἐναργές, τὸ
 μέγα πὶ νομίσει καὶ ἀξιάγασον
 εἶναι, τε σπεκτακίον ἢ ἀδύνατον

intēto animo esse oportebit, & ex-
 citare animadversionē, ut apud nos
 simus, nec iis quæ ibi fiunt nos addi-
 camus, sed cum vincere velimus
 qui vincit, & ea quæ fiunt, ita fieri
 ut fiunt: hoc est, ut nec appetitio-
 nem nec declinationem ad illā affe-
 ramus, ut quæ res externæ sint. Ita-
 que vultus ea constantia esse debet,
 quæ nec odiosa sit, & gravitatem
 habeat suavitatem temperatam, ut
 neque acclames, neque assurgas
 victoribus, nec effulse rideas ob
 ridicula dicta, sed alios cum iudicio
 laudes, alios leniter arriden-
 do probes: Cum autem à spec-
 taculo discessum fuerit, ne multa,
 inquit, de iis quæ accide-
 runt, verba facito, cum ad e-
 mendationem tui nihil faciant.
 Neque enim ita erudiunt ea quæ
 ibi fiunt, ut aliquo numero esse
 debeant. Aut igitur sic accipien-
 da verba sunt, QUÆ NON FA-
 CIUNT AD TVI CORRECTIO-
 NEM: quasi ad omnia ea perti-
 neant, quæ de spectaculi eventu
 dicimus: aut si certam aliquam eo-
 rum quæ dicuntur partem intelli-
 git, fortasse suadet, ea solum di-
 cenda, quæ ad nostram emenda-
 tionem faciant. Cuiusmodi fue-
 rint ea, quæ nostros motus parum
 decoros in spectaculo coarguant.
 Multa vero verba de spectaculi e-
 ventis, argumentum evidens fue-
 rint, te spectaculum illud, magnificum & admirabile quiddam
 iudica-

πρωθ' αὐτὸν ἀνδρὶ δημώδους συμ-
παθείας ἐκ αὐτῶν γένοιτο.

K E Φ. v.

C A P. L.

Εἰς ἀκροάσεις πινῶν μὴ ἦκε, μη-
δὲ ρ' αἰδώς παρέλθι. παρῶν δ' ἢ τὸ
σεμνὸν καὶ δίκαιόν, καὶ ἅμα ἀνεπαχθές
φύλασσε.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

Μετὰ ταῖς θέαις, πρὸς τῶν ἀκροά-
σεων λέγει, ὥς οἱ πρὸς λόγους ἐ-
χόντες ῥητορικὰς τε καὶ ποιητικὰς, εἰς
ἐπιδείξιν τῆς ἑαυτῶν δόξης τῆς
ποιούντων· ποτὲ μὲν ἐγκωμιάζοντες π-
νὸς τῶν ἐν διωσμένοι, ποτὲ δ' ὡς π-
λεων λέγοντες, ἢ ποτε παροφθαλ-
μις, ἢ δικανικὰ μελετούντες παροβλή-
ματα, ἢ τι ποιεῖν. καὶ ἔτι, καὶ μὴ
εἰς ταύτας ἐπιδεικνύσας εἶσας καὶ πρὸς
τὸ ἐκτὸς βλέπσας ρ' αἰδώς παρ-
εἶναι, καὶ αὐτὸ πνὸς λόγους ἢ παροδοῦ ἐ-
πιτρέποντι, ἢ δὲ φιλίαν δ' λέγον-
τι, ἢ δὲ διωσείαν δ' ἐγκωμιάζο-
μεν, ἢ δὲ συμπροφασίαν. πολλ-
ὴ γὰρ ἡ ταύτης χρεια πολλὰ καὶ δὲ τὸ
πρῶτον ἐν τῷ φθινόντων τοῖς τῆς
δημώδους παρηθείας ἀναχωρεῖν βυ-
λουμένοις. Παρῶν δὲ, φησὶν, εἰς
τῶν ἀκροάσων, τὸ σεμνὸν καὶ δίκαιόν,
καὶ ἅμα τὸ ἀνεπαχθές φύλασσε. τὸ
σεμνόν, ἐν τῷ κατὰ χρεὸν ἐπαυεῖν καὶ
συμμέτρως. τὸ δίκαιόν, ἐν τῷ μή-
τε κινεῖσθαι ἀπείκτως, μήτε ἀπεκρί-
ναι, μήτε παροφθαλμιᾶν τι παρὰ τὸν
χρεόν· ἀλλὰ κατὰ τὸν νόμον τοῦ, πε-
ρὶ τοῦ σώματος ἀφ' οὗ καὶ τὸ σῶμα ἀφ' οὗ καὶ τὸ

AD recitationes ne veni, neque faci-
le accede: sin acceperis, gravitatem
& constantiam tuere: & id una cave,
ne sis molestus.

COMMENTARIUS.

POST spectacula de recitationi-
bus differit, quas homines elo-
quentiæ & poeticiæ studiosi, osten-
tandæ faciendiæ ergo suscipiunt,
alias potentes aliquos laudando,
alias urbium instituta narrando, aut
loca describendo, aut forenses
quæstiones tractando, aut simile
quippiam. Negat igitur ad has, ut
ostentationi comparatas, & res ex-
ternas spectantes, facile acceden-
dum, & sine ratione accessum per-
mittente; sive id fiat ob amicitiam
declamantis, sive ob potentiam eius
qui laudatur, sive obsequii alicuius
& receptæ consuetudinis causa, cu-
ius sæpe magnus usus est ad eos mi-
tigandos, qui iis invidet qui à popu-
lari consuetudine recedere volunt.
Sin autem, inquit, ad recitationē ac-
ceperis, gravitatē, constantiam & fa-
cilitatem conserva: gravitatem, ut
tempestive & modice laudes: constan-
tiam, ne perturbatē movearis, ne-
que acclames, aut quicquā impor-
tune interloquaris, sed eodē habitu
modestæ corporis & morum con-

N n

ten.

την. τὸ δ' ἀνεπαχθὲς ἐν τῷ μήτε σιώνει
 περιττῶς φαίνεται, αἰς ἀλλό τι πε-
 φρονικότα· μήτε σιωπᾶν ὑπὲρ τὸ
 θεόν, ἀλλ' ἐπαινεῖν τὰ μετρίως λεγό-
 μενα· μήτε κρινόν περὶ αὐτὰ, μή-
 τε διελέγχειν, αἰς οὐκ ἀληθῶς ἢ οὐκ
 ἐμμέτρως ἢ οὐκ ἀφραδῶς εἰρητυ-
 πανίως δ' ἀνεπαχθὲς καὶ διάφραστον, με-
 τὰ δ' ὀικαίως, τὸ σωηθῆναι φαίνε-
 σθαι τῷ λέγοντι, ἐφ' οἷς καλῶς λέγει·
 τῷ δ' ἐγκωμιαζομένῳ, ἐφ' οἷς ἀλη-
 θῶς καὶ δικαίως πιαύεται.

Κ Ε Φ. να'.

Ὅταν τινὶ μέλεις συμβάλλειν
 μάλιστα τῶν ἐν ὑπεροχῇ δο-
 κούντων, περιβαλε σκεπτῶ, τί ἂν ἐποίη-
 σεν ἐν τούτῳ Σωκράτης, ἢ Ζήνων καὶ
 οὐκ ἀπορήσεις δ' ἀρετῆς περι-
 κύντως ἐν τῷ ἐμπεσόντι.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

Ὅτι πρὸς ἑαυτὸς ἀπρεφόμενοι
 καὶ ἑαυτοῖς βυλόμενοι ζῇν, ἀή-
 θεις ὡς ὅτι πάντες εἰσὶ τὸ πρὸς τοῦ
 νόμου ἐνδύξας. διὸ παρὰ δόξαν πε-
 ριέχον αὐτοῖς Σωκράτης, καὶ Ζήνωνας,
 πρὸς ὧς ἀποβλέποντες ἀρετῆς
 τρόπον τὸ ἑαυτοῖς καθήκον τὸ ἐνδύ-
 ξας. ἐννοητέον δὲ, πῶς ἀρετῆς Σωκρά-
 τος καὶ Ζήνων τοῖς τοιαύτοις ἐνέειν χαλκόν,
 ἀπὸ πλάσας δὲ προσπειλῶς, ἀλλ' ἐπ'
 αὐτῆς τὸ ἐαυτῶν ζωῆς ἐμφανῶς μεγα-
 λοφροσύνην περιέχουσιν, πλοῦτος ὑπερο-
 ψίας καὶ ἀλαζονείας καὶ ἀδύνατον
 μήτε παρὲν μόνον τῷ ὅτι καὶ τὸ δυνα-
 τείας, μήτε ὑπερηφάνους αὐτῶν κατα-

serve. Facilitatem, ne tetrico sis
 vultu, quasi aliis curis intentus:
 neque ultra quam satis est taceas,
 sed modice laudes orationem: nec
 acerbe iudices, aut redarguas, ut
 aut falsam, aut inconcinnam, aut
 invenustā. Illud autem plane faci-
 litatis est & benignitatis, si & ora-
 tori recte dicenti, & ei qui vere
 meritoque laudatur, gratulari vi-
 dearis.

C A P. LI.

Cum aliquid negotii tibi futurum
 est cum aliquo, ex proceribus pra-
 sertim: ipse tibi proponito, quid in ea re
 facturus fuisset Socrates, aut Zenon. Ita
 fiet, ut te ratio non deficiat, qua id
 quod obiectum fueris, recte admini-
 stres.

COMMENTARIUS.

Qui ad semet ipsos convertun-
 tur, & sibi vivere volunt, haud
 fere magnates accedere consueve-
 runt. Quare Socratis exemplū nobis
 proponit, & Zenonis: in quos intu-
 entes, rationem visuri sumus, qua illi
 nobis sint adeundi. Cogitandū igitur,
 quo pacto Socrates & Zeno
 cum talibus congressi essent: non fi-
 cte, non simulate: sed pro suā vitæ
 ratione cordatam magnitudinem
 animi præ se ferētes, ab omni despi-
 cientia & arrogantia puram: non
 humiles & abiecti ob fastigium
 dignitatis, neque superbe illos con-
 φρονούν-

φρονῶντες. Τῷδε αὐτῇ ἡθὺς ἐστὶ, πὸ μῆτε κολακεύειν, μῆτε διελέγχειν ὑβριστικῶς· αἰὶν' ὅτῃ μὴ τοῖς καλῶς γινομένοις συμμέτρως ἐπαινέειν, καὶ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων τῷ λόγῳ· ὡς οἱ ἱατροὶ τὰ πικρὰ τῶν φαρμάκων πολλάκις μέλιτι ἐπαλείφουσιν· καὶ τότε τῶν μὴ καλῶς γινομένων μὴ πικρὸν ἐξεπασίω φαίνεται, αἰὶνὰ σωδορθῶτι κηδεμονικόν τε ἄμα, καὶ συμπαιθεῖ, καὶ σωαχθόρμημον, εἰ αἱ καλαὶ πράξεις πῶς ἀλόγοις ἐνίοτε παρεξήμασιν ὀπιθολοῦνται. Πάντως ἥ οἶμαι πῶτον ἐπεδείκνυσαν οἱ πρὸ τὸν Σωκράτην καὶ Ζηῶνα, πόσα μὴ ἀναίρετα ἔχουσιν αἱ διωκασείαι καὶ ὑπεροχαὶ δοκῶσαι τῶν ἀνθρώπων· τί ἥ τὸ ἐν αὐταῖς αἰρετόν· ὅπ' τὸ ἀγαθὸν μόνον. ὥστε ὅτ' οὐ τῶν κατὰ φρονῶντας, τὰ μὴ κακὰ ἔχειν τῷ πράγματι, τῶν ἡ ἀγαθῶν ὑποστρεφόμεναι. Δῆλον ἥ, ὅτι περισύμμαχον μὴ ἐαυτῷ χρητὴν ἀποθέσθαι Σωκράτην καὶ Ζηῶνα· τὸ ἥ μέτερον τῆς ἐαυτοῦ ζωῆς φυλάττειν, καὶ τὰ ἐκείνην σύμμετρα πρὸς φέρειν αὐτοφρῶς. οἷον γὰρ ἐστὶ, ζῶντι ἔχοντα περιόπισσαν ἐπὶ καὶ τῆς ἑπιπτήτου παιδαγωγίας δεομένην, πῶς Σωκράτης ἡ Ζηῶν τοῖς λόγοις κεχεῖσθαι; πῶς γὰρ ὅσα ἂν φανεῖν κατὰ γέλασθαι· ὁ ποιεῖται, καὶ Ἀντίγονος μετὰ Ἀλέξανδρον βασιλεὺς τῆς Συρίας ἡνέμεναι εἰπὴν λέγεται, μηδὲ ποτε ἐαυτῷ συνειδέσθαι ἀγωνιάσαντα, εἰ μὴ ὅτε Ζηῶνι σωταρχάνοι. καί τι πολλοῖς ἄλλοις φιλοσφῶσιν ἐνέτυχεν.

temnentes. Eiusdem moris est, nec adulari iis, nec contumeliose illos arguere: sed & ob recte facta modice collaudare, & inde ducere exordium, sicut medici acerba medicamina melle sæpe prælinunt: ac tum demum eorum quæ perperam fiunt, non acerbum insectatorem se præbere, sed correctorem sollicitum, & ægre ferentem, præclaras actiones temerariis interdum delictis quasi contaminari. Ac mea quidem sententia Socrates, Zeno, & similes, omnino demonstrarunt, quam multa habeant nequaquam expetenda principatus & fastigia rerum humanarū: & unum in iis expetendum esse, benefaciendi facultatem: quam qui negligant, eos & mala illius rei experiri, & bono fraudari. Constat autem, Socratis & Zenonis exemplū esse deligendum: sed suæ cuique vitæ modum esse conservandum, eique consentanea ultro & sponte naturæ adhibēda. Cuiusmodi enim est, eū, qui ita vivat, ut proficiat, & adhuc Epicteti puerili institutione indigeat, Socratis aut Zenonis uti sermonibus? Quo pacto is derisum vitabit? Nā Antigonus, qui post Alexandrum in Syria regnavit, dixisse fertur: Nunquam se angere & æstuarē solitum, quod sciret, nisi quando cū Zenone congregederetur. Atqui multos ille alios philosophos adierat. Ab hoc loco Epictetus

τὰ πρὸ τῶν ἐντεύξεως τῶν ποιῶν
καθηκόντων παρὰ δίδωσιν, ὥστε τῶν
πρὸς οὗτο δυνάστες καὶ ἐν ὑπερο-
χῇ ἀρχοῦμεν.

K E Φ. νβ'.

Ὅταν φοιτᾷς πρὸς τινα τῶν μέ-
γα διωαμένων, πρὸς αὐτὸν, ὅτι
ἔχ' εὐρήσεις αὐτὸν ἐνδοξόν, ὅτι ἀπε-
κλείσθῃ, ὅτι ἐκλυθαχθῇ σὺν αὐ-
τῷ, ὅτι ἐφρονήσῃ. καὶ σὺ
τέτοις ἐλθεὶν καθήκει, φέρεται γινώ-
μενα, καὶ μηδὲ ποτε εἴπῃς αὐτὸς
πρὸς αὐτόν, ὅτι οὐκ ἐστὶν πρῶτον. ἰ-
διωπικόν γὰρ καὶ ἀφελόμενον πρὸς
τὰς ἐκτελείας.

ΕΞΗΤΗΣΙΣ.

Τὸ αὐτὸ πως ἐλέγετο ἢ πρότε-
ρον ἐν ἐκείνῳ τῷ κεφαλαίῳ.
τῷ, ὅταν ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐργα μέλ-
λους, ὑπομνήσκῃς σταντόν, καὶ τὰ
ἐξῆς. ἀλλ' ἐκείνο μὲν ἔστι τῷ λέγοντι
πρὸς αὐτὸν τὸν λόγον· ἐνταῦθα ἡ δὲ
μειζόνων παρὰ δείγματι τῷ πρὸς
διωαμένῳ ἀφίξεως. καὶ ἐκεῖ μὲν εἰς
τὸ σὺν ἀπὸ τοῦ λόγου, εἰς τὸ
κατὰ φρονήσῃ τῷ συμβαινόντων, καὶ
ἐαυτῷ παραίρεσιν ἢ φύσει ἔχουσιν
ἀφελόμενα· ἐνταῦθα ἡ ἀσφαλῶς
παραβλῶσις, καὶ μὴ χαλῶς, ἀλλ'
ἐγγυτῶς τῷ ἀληθείας ὑποτίθεσθαι
τὰ συμβεβηκότα ἀφελόμενοι γὰρ
τῷ πρὸς τὸν διωαμένῳ ἀφίξειν, καὶ ἀκο-
λυθῇ τὰ εἰρημένα, συμβαινόντων
αὐτῶν μεταμελόμεθα πολλὰ, καὶ λέ-
γοντες μὴ εἶναι ἀξίον ἢ πυχῶν τῷ συμ-
βεβηκότων· ἡ δὲ τὸ ἐξ ἀρχῆς μὴ καλῶς ἐλθεῖν, ἡ δὲ τὸ πλεον τῷ
διείναι τῷ ὑπὸ τῶν γινόμενων παραχθῆναι. ἰδιωπικόν ἢ ἐκότερον, καὶ

officia in congressibus servanda
tradit, ab iis auspicatus, quæ ad
principes & potentes pertinent.

C A P. LII.

Utm ad magnatum aliquem iturus
es, proponito tibi, fore ut eum domi
non invenias, ut inclusus sit, ut occlu-
dantur tibi fores, ut ille te negligat. Quod
si hoc statu venire decuerit, ea feras qua
sunt: neque ipse unquam tecum dicas,
non fuisse tanti. Id enim plebeium est, &
eius qui res externas calumniatur.

COMMENTARIUS.

Idem fere dicit quod supra: Rem
I aliquam aggressurus, commone-
fac te ipsum, & reliqua. Sed illic qui-
dem ad lavationem oratio deduci-
tur: hic vero maius exemplum pro-
ponitur, congressus magnatum. Il-
lic orationis exitus fuit, contem-
nenda ea esse quæ fiant, & suum in-
stitutum naturæ consentaneum tuen-
dum: hic vero, maturo consilio pro-
videndum, nec oscitanter, sed pro-
xime veritatē proponendas esse im-
pendentes molestias. Suscepta enim
profectione ad principē, secutis iis
quæ dicta sunt, valde nos facti pœni-
tet, & ea nobis accidisse indigna-
mur, vel quia principio non recte
consulimus, vel quia supra quā de-
cet, eventis illis sumus perturbati.
Utrumque autē plebeium est, & eorum

ἡ καλῶς χρησιμοποιῶν τοῖς ἐκτός, ἔδὲ
ὡς ἔχει φύσεως, ἀλλὰ μέγαρα αὐτὰ
νομίζοντι. Προσπῶν ἡ περὶ τῆς ἐνδο-
ξείας τῶν ἐν ὑπεροχῇ μὴ ἀκολουθό-
περον ἡ ἐν τυγχάνοντων· ὅπως αὐ-
τοῖς πρὸς φέρεσθαι χρῆ, ὅτι κατὰ τὸν
Σωκράτην, ἢ Ζηνοῶνιον τύπον νῦν
πρὸς τῶν τραχύτερον ὑπαντάντων
εἰπεῖν περιτίθεται, ὅπως χρῆ ἢ πρὸς
τῶν τῶν ἐνδοξῶν πρὸς ἀκούειν
ὅτι, εἰ μὴ μὴ ἀνάγκη τις καλεῖται, πα-
ρασητέον· εἰ ἡ ἀνάγκη, ἢ δόξει με-
τὰ τῶν ἀναρίτων αὐτῶν ἔλθει, φέ-
ρεν τὰ πρὸς ἐπίσταται μὴ μεταμελό-
μενον.

Κ Ε Φ. νγ'.

ΕΝ τῶν ἀμύλων αἰπέσω τὸ πᾶν
τῆς αὐτῆς ἔργων, ἢ κινδύνων ὅτι
πολὺ ἢ ἀμύλων μεμνησθαι. ἔδὲ ὡς
σὺ ἡδύ ἐστι τῶν κινδύνων μεμνη-
σθαι, ἔτω καὶ τοῖς ἄλλοις ἡδύ ἐστι τὸ
τῶν σὺ συμβεβηκότων ἀκούειν.

Κ Ε Φ. νδ'.

ΑΤίς ἐστι ἡ καὶ τὸ γέλωτος κινεῖν.
Ὁλιγοῦς ἔστι ὁ τόπος εἰς ἰδιω-
τισμὸν, καὶ ἅμα ἱκανὸς τῶν αἰδῶ ἢ
πρὸς σὺ τῶν πλησίων ἀνιέναι.

Κ Ε Φ. νε'.

ΕΠισφάλλεις ἡ καὶ τὸ εἰς αἰχρο-
λογίαν περιελθεῖν. ὅταν ἔν
τι συμβῇ ποιῶντος, αὐτὸ μὴ ὥσπερ

qui rebus externis non recte utun-
tur, neque ita ut eorum natura
fert, sed eas magnificentium.
Locutus autem prius de accessu
magnatum faciliore, quo pacto
cum eis agendum sit, more Socra-
tico & Zenonio scilicet: nunc de
iis qui asperius respondent, di-
cere instituit, quo pacto & ad eo-
rum congressum paratus esse de-
beas: primum, nisi necessitas ali-
qua coegerit, esse prætermitten-
dum. Sin & necessarium & con-
sultum esse videatur, etiam mole-
stis illis propositis accedere: feren-
da esse quæ acciderint, sine pœni-
tentia.

C A P. LIII.

IN familiaribus congressibus absit faci-
linotum, aut periculorum tuorum
prolixa & immodica commemoratio.
Nec enim, ut tibi iucundum est tuo-
rum certaminum meminisse: sic & aliis
suave est, ea quæ tibi acciderant, audire.

C A P. LIV.

ABSit illud etiam, ne risum moveas.
Nam si eiusmodi locus est, è quo
proclivis sit in plebeium morem lapsus:
eamque vim habet, ut tui observantiam
facile apud familiares diminuat.

C A P. LV.

PERiculofum est etiam, ad orationis
obscœnitatem progredi. Cum igitur
tale quippiam inciderit, aut (si feret op-
pon.

ρον ἢ, θηπιωλῆσον τῷ περιελθόντι. εἰ
 ἢ μὴ, τῷ γε ὁποσὶσιν ἤσσω, καὶ ἐρε-
 θισαῶσαι, καὶ σκυθρωπῆσαι, δῆλ-
 γίνεσθαι διαχεραίνων τῷ λόγῳ.

opportunitas) obiurgabis eum, qui sermo-
 monem illum iniecerit: aut taciturni-
 tate saltem, & rubore vultuque osten-
 des, eam orationem tibi displicuisse.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

COMMENTARIUS.

Μετὰ τῶν ἐντάλξιν πρὸς τοὺς
 ἐν ὑπεροχῇ, πρὸς τοὺς
 πολλὰς λέγει· πῶς χρὴ καὶ ταύτῃ
 ποιῆσθαι, ἀνεπαχθῇ τε ἑαυτὸν τοῖς
 ἐντυγχάνουσι καὶ ἀκαταφρόνητον
 παρεχόμενον· καὶ μὴ τι καὶ ἀφέ-
 λιμον εἰς διώκεσθαι αὐτοῖς. πῶς γὰρ
 μὴ μεμνησθαι τῶν ἑαυτῷ ἔργων ἡ κιν-
 διῶν θηπιῶν καὶ αἰμύτως, ἅμα
 μὴ τὸ ἐκ τέττα ἐπαχθὲς ἀφαιρῆται·
 βαρουῦται γὰρ οἱ ἄνθρωποι τοῖς ἑαυ-
 τῶν ἐπαινοῖς, ὡς αὐτοὶ διὰ τέτων
 ὑπὸ αὐτῶν κατηγορούμενοι καὶ ὀνει-
 διζόμενοι κατὰ σύγκρισιν· ἅμα ἢ
 τὸ ἐξω βλέπον, καὶ φιλόδοξον τῆς
 ψυχῆς συστῆλαι, καὶ μεγαλοφρο-
 σιῶν ἐνδείκνυνται. Πρότερον ἢ εἰ-
 πὼν μὴ εἶναι αὐτὸν θηπιῶν πολλοῖς γελᾶν,
 μηδὲ πολλῷ γέλωτι μηδὲ ἀναιμύριον
 εἶναι, νῦν λέγει μηδὲ τοῖς ἄλλοις εἶναι
 γέλωτι κινεῖν. καὶ τῶν αἰτίων ἐπήγα-
 γεν, εἰπὼν· ὀλιγοφροὺς γὰρ ὁ τρέφει
 πρὸς ἰδιωτισμὸν. τὸ γὰρ πρὸς τοὺς
 ἑαυτοῦ, ὡς γέλωτι κινεῖν τοῖς ἰδιώταις,
 σημαίνει πάντως ὅτι εἶναι ἐκεί-
 νοις, καὶ τῆς ἰδιωτικῆς ἕξεως οἰ-
 κῆτα. ὁμοίως ἔν, ἢ καὶ μάλλον
 αὐτῶν ἰδιώτῃ νομίζουσι τὸν γέλω-
 τιν ἐκείνου· ὥστε καὶ τυχόντων αἰ-
 διούμενοι πρότερον αὐτὸν, ἰκανὸν
 εἶναι τῷ χαλάσῃ τῷ πρὸς αὐτὸν

Post congressum cum magnati-
 bus, de congressu plebeiorum
 agit: quo modo & in eo gerere te
 debeas, ut iis quibus cum vivas, ne-
 que molestus, neque contemtui
 sis: sed potius pro virili commodus.
 Nam sua facinora aut pericula non
 prolixè atque immodice comme-
 morare, fastidium tollit. (mole-
 ste enim ferunt homines, eos
 qui sese laudant; quasi ipsi verbis
 iisdem accusentur, & per colla-
 tionem probis afficiantur.) Simul
 etiam ea res foras prominentem
 animum & gloriæ cupidum con-
 trahit, & generosum quiddam præ-
 se fert. Cum autem prius dixe-
 rit, non esse cuiquam ob multa ri-
 dendum, neque risum multum
 esse oportere, neque effusum:
 nunc aliis risum movere vetat, cau-
 sa adiecta: cum locum esse lubri-
 cum, ut facile ad plebeios mores
 delabaris. Nam si ea dicas, quæ
 plebeculæ risum moveant, indicio
 est, ea grata illi esse, & apta ple-
 beii moribus. Æque igitur, aut
 magis etiam, cum qui risum mo-
 vet, idiotam iudicant: ut, si
 prius eum reveriti fuerint, sa-
 tis hoc ad observantiam eius

τῶν

Sint sermones, taceto, inquit, & molestiam præ te ferto.

extenuandam virium habeat. Sunt tamen & ex iis qui prudentes habentur, qui risum moveant, ut faceti ac lepidi habeantur. Iam eum, qui utcunque profecerit, ab obscœnis verbis sibi temperaturum, in promptu est. Ac ne alios quidem ferendos, si vitare possis, monet: sed ita, si tempus ferat: hoc est, si adolescens eo provectus fuerit, non inverecundus, neque divitiis & dignitate inflatus. Quem & increpabis, inquit. Neque enim vel ipsi turpiloquo, vel iis qui aderunt, videberis arrogans. Sin natu grandior & insolens fuerit, & ob divitias elatus, aut dignitatem: increpare quidem grave fuerit, &, præter inanem operam & odium ac similitatem, ridicula etiam libertas illa videbitur. Quid tum ergo faciendum? Silentio, inquit, molestiam præ te ferto. Ac dispice, quo pacto modus in huiusmodi discrimine decorû observari. Nam de gladiatoris aut Circensibus ludis, itemque de epulis & potionibus cum verba fiunt, aut cum homines laudantur, aut vituperantur, si fieri potest, inquit, alio traduc sermones eorum. Hic vero, si tempestivum fuerit, etiam obiurgare iubet. Atque illic si traduci non potest molestiam præ te ferto.

ΚΕΦ:

Εἰ ἡδονῆς τινος φαντασίαν λάβης, καθάπερ ἤθι τῶν ἄλλων, φύλασσε στυτὸν, μὴ σωμαρπαδῆς ὑπὸ αὐτῆς. ἀλλ' ἐκδεξάσθαι σε τὸ πρᾶγμα. καὶ ἀναβολῶν πῶς σε αὐτῷ λάβει. ἐπειτα μνήσθητι ἀμφοτέρων τῶν χρόνων· καθ' ὃν περὶ λούσης τῆς ἡδονῆς, καὶ καθ' ὃν περὶ λούσης, ὕστερον μετ' ἐνοήσεις, ἔαυτὸς σε αὐτῷ λοιδορήσεις. καὶ τότε αὐτῶν ἀντίθετες, ὅπως διαχρόμῳ, χαίρεις, καὶ ἰπαινεύσεις αὐτὸς σε αὐτὸν. ἀντίθετοι χαίρεις φανῇ αἰσθητῶν ἔργων, πρὸς ἑκάστην μὴ νίκησιν σε τὸ πρὸς αὐτῶν αἰσθῆναι, καὶ ἡδὺ, καὶ ἰπαινωγόν· ἀλλ' ἀντιπῆναι, πῶς αἰμεινὸν τὸ σωμαρπάζειν στυτῶ, ταύτην τὴν νίκην νενικήκωτι.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

Η σωμαρπάζει ἡδονὴν βλαβερωτάτην ἐστὶ τῇ ψυχῇ· ἐκαστὴ γὰρ ὡς περὶ ἡλίου πρὸς ἡλίου ψυχῇ, καὶ ὅτι τὸ πρὸς ὁλοῦ χρόνιον αὐτῇ ἐποίησεν. καὶ γὰρ ἡδονὴν καὶ πρὸς αὐτῶν, ὥς τότε ἐστὶν ἡδονὴ ὥς ἀντὶ τῶν σωματῶν αὐτῶν αἰσθάνομεθα κατὰ τοῦτο ὅτι, οἷον περὶ πλέως. ἔπειτα μίξεως κατὰ αὐτὸν ἐκείνον τὸν χρόνον τὸν ἐνεργείας, ἡ δὲ ἡδονῆς αἰσθητῶν· παρελθόντος δὲ αὐτῆς, ἡ σωμαρπάζει ὥς μὴδε γυνήκας ἐστὶ. καὶ ἡλίου δὲ, ὅτι ἐν τῷ αἰσθητῶν εἶναι ἡδονὴ ἐστὶ. τὸ γὰρ μὴ αἰσθάνομεθα ἐνδεῆ ἡδονῆς ὅλως. ἀλλὰ καὶ αἰσθητῶν ἐκείνων ἡδοναί, οἷον πρὸς ἐκείνην, ἡ χάρις, ἡ χεῖμα, ἡ κτήμα, καὶ αὐτῶν ὀλιγοχρόνιοι εἰσι. ἡδονῆς

SI voluptatis alicuius imaginem animo conceperis, ut in aliis, sic & heic moderate tibi, ne ab ea movearis: sed & rem examina, & tibi ipse deliberandi praebe spatium. Deinde utriusque temporis memento, tum eius, quo voluptate perfrueris, tum eius, quo percepta iam voluptate dolebis, teque ipse obiurgabis. atque his illa confer; Si abstinueris, fore ut gaudeas, teque ipse collaudes. Quod si tibi suscipienda rei videbitur esse tempus, cave ne te vincant eius blanditiae, & suavitates, & illecebrae: sed illud oppone, quanto praestantior sit talis victoria conscientia.

COMMENTARIUS.

Voluptas corporis nocentissima est animo. Quaelibet enim, quasi clavis aliquibus affligit animum: eaq; de causa Deus eam fecit brevē. Nam & in cibis & potionibus tamdiu voluptas durat, quamdiu in ore eas senserimus: cū vero degluti-verimus, prorsus interit, & in coitu ipso tantū actionis tempore sentitur voluptas: quæ cū præterit, perinde est ac si nulla fuisset. Ac in sensu esse voluptatē cōstat. Quod enim non sentit, etiā voluptate caret omnino. Sed & externarum rerū oblectationes, uti vestium, ornamento-rum, pecuniæ, instrumenti domestici, parum & ipsæ durant. Harum

ἢ ὅτι τῇ κτήσει τῶν μετὰ τὸ σωε-
 θηδύλαι αὐτοῖς, ἐκείτῃ ἡδονῇ ἐπὶ
 αὐτοῖς αἰδανόμεθα. ἀφαιρέμεθ' ὅν
 αὐτῶν, λύπη σφοδρὰ ἀρεδέχεται,
 πλὴν μονιμώτερον τῆς ἡδονῆς. ἔτι
 μὲν ἢ ἡδονὴ ἐλάττωσεν ὀππότε
 χρόνον, καὶ μάλιστα ἡ σωματικὴ, ἀ-
 πεισι, πλὴν βλάβει πλὴν ἑαυτῆς τῇ
 μὲν ψυχῇ πάντῃ καὶ πάντως κατὰ
 πᾶσα, πολλαῖς δὲ καὶ τῷ σώματι, ὅ-
 ταν ἀσύμμετρον ἢ ὁσπλάουσιν ἡμῶν
 ταῖς. ἢ δὲ τῆς ἡδονῆς ἐγκρατεῖα,
 μόνιμον ἀφέλειαν ποιεῖ τῷ σώμα-
 τι καὶ τῇ ψυχῇ, καὶ ἡδονῇ ἄλλο εἶ-
 δει, τὸ κατὰ φύσιν συνυπάρχον, ἀ-
 βλαβές τε, καὶ ἀσθητικόν. Τῶν δὲ
 ἔτι περιλαμβανόμενων, ἰδὼμεν, τί φη-
 σιν ὁ ἑπικτήτης. Ὅταν, φησὶν, ἡ-
 δονῇ τινος φαντασίαν λάβῃς, ὡς
 περὶ ὅτι τῶν ἄλλων, οἷον πλεῖστα ἡ
 δυναστείας, ἢ τῶν ἄλλων τινος τῶν ἐκ-
 τῶς, καὶ ἐτι μᾶλλον ὅτι τῆς ἡδονῆς,
 φύλαττε σεαυτὸν ὁρῶν, μὴ συναρ-
 πῶσθαι ὅτι τὸ ἔργον ἡ φαντασία.
 ἀλλὰ τὸ μὲν περιμένετω ὀλίγον·
 σὺ δὲ ἀναβολὴν τινὰ σεαυτῷ περὶ
 αὐτῆς ἀφ' ἧς ποταύτης συστροφῆς, ἐν-
 νόησον ὅτι χρόνος, τὸν τε τῆς ὁσπ-
 λαύσεως ἐλάττωσεν ὄντα, καὶ τὸν ἐ-
 φεξῆς πολλὴν βλάβης ὄντα καὶ με-
 ταμελείας μέσον, ἐν ᾧ σεαυτῷ ἐγκα-
 ταῖς ἡγήθηναι· καὶ τῶν ἀντιθέτων τὸν
 χρόνον, καὶ ὃν ἐγκρατεῖα μὲν, ὡ-
 φελεία καὶ ἡδονὴ καθαρὰ ὅτι πο-
 λὺν χρόνον σώει, σεαυτὸν ἐπαινῶν,
 καὶ ὁσπλάουσιν. εἰ δὲ παύσης
 ὁσπλάουσιν πλὴν σύγκλητον, βλάβης

enim adeptione exhilarati, ubi eis
 assueverimus, voluptatem porro
 nullam sentimus. Sin ea nobis
 eripiantur, dolor vehemens succe-
 dit, voluptate multo durabilior. Ita
 voluptas ubi per exiguum tempus
 duravit, maximeque corporis, abit,
 noxa sua modis omnibus animo re-
 licta, interdum vero etiam corpori,
 si suavitas illa excesserit modum.
 At continentia voluptatum, dura-
 bilem affert & corpori & animo
 utilitatem, & aliud voluptatis ge-
 nus parit cum ipsa natura coniun-
 ctum, & innoxium & perpetuum.
 Nunc his ita expositis, videamus
 quid dicat Epictetus: Cum volu-
 ptatis, inquit, alicuius imaginem
 animo conceperis, ut in aliis, velu-
 ti divitiis, principatu, aut simili-
 bus rebus externis, ita & in hac, ac
 magis etiam: statim ipse te custodi,
 ne visum illud atque imago ad rem
 ipsam te impellat; sed ea quidem
 paulisper exspectet; tu vero spa-
 tio impetrato à te ipso, & animad-
 versione excitata, tempus consi-
 derato, tum suavitatis illud bre-
 vissimum, tum secuturum noxae
 diuturnum & poenitentiae plenum,
 in quo ipse te victum accusabis.
 His etiam illud tempus confer,
 quo, si te continueris, & diutur-
 nam utilitatem, & sinceram volu-
 ptatum percipies, te ipsum & lau-
 daturus & approbaturus. Nam si
 eius imperium represseris: facile

ἡρεμήσει ἡ ὄρεξις, αἰσχυρομένη τὴν ἐνέργειαν τῆς ἡτῆς. καὶ αὐθις τῷ το καὶ αὐθις ποιῆς, ὅτε ἐπὶ ἐνοχλήσει ταπεινυμένη. εἰ ᾗ παύεται ἡ ἡδονὴ διθέως μετὰ τὸ ἔργον, καὶ ἔδεν Διφθέρει τότε ὁ ἀπολαύσας ὅ μὴ ἀπολαύσαντο, πᾶσι τῇ φαντασίᾳ ὅ ἀπολαυκέαι, ὅτε ἔχει πᾶσι λόγον αἰξίαν ἡδονῇ. διηλοῖ ᾗ ἡ μνήμη τῶν ἐν ὀνείροις ἀπολαύσεων ἀμυδρὸν ἔχοντο ἡδονῆς ἔχουσα. ἐπεὶ δὲ εἰσιν ὅτε πινῶν ἡδονῶν καὶ κατὰ λόγον ὄρεθον μεταλαμβάνοντι, οἷον διφθαιοποσίαν, ἡ λουτρῆ μετὰ πυρέτον, ὅταν, φησὶ, χαμερὸς φανῇ αἰσχυρῶς τοιαύτα ἔργου, περὶ σκεμή σε ἡτήρησεν τὸ περισπῶδες αὐτῆς, καὶ ἀγώνον. ὥστε σεαυτῇ ἐκκρίνεται ὅλον ἐκδοθῆναι τῇ ἡδονῇ. ἀλλ' ἐν ἐκείνῳ τῷ χαμερῶ σὺ κελεύε, πόσω κάλλιον ἐστὶ τὸ κεκρήσθαι τῆς ἡδονῆς, ὅ ἡτήρηθαι αὐτῆς. διηλον γὰρ ὅτι πᾶσι, ὅσω κάλλιον τὸ διεσπάζειν τῶν ἀλόγων παθῶν, ὅ ἀλλοίαν αὐτοῖς, καὶ ἀνθρώπων εἶναι μάλλον, ἢ θηρίων.

K E Φ. νζ'.

Ὅταν πὶ, Διφθέρης ὅτι ποιητέον ἐστὶ, ποιῆς, μήποτε φύγῃς ἐφ' ἡννα περὶ ὧσων αὐτὸ, καὶ ἀλλοῖον πᾶσι μελλῶσιν οἱ πολλοὶ πᾶσι αὐτῇ υπολαμβάνειν. εἰ μὴ γὰρ ὅτε ὁρῶς ποιῆς αὐτὸ, τὸ ἔργον φάσκει. εἰ ᾗ ὄρεθῶς, πὶ φοβῇ ὅτι ὅτι πᾶσι ὄρεθῶς, ὅτε ὄρεθῶς;

Sin recte, quid eas vereris, qui non recte reprehendunt?

conquiescet appetitus, tam luculentæ victoriæ verecundia. Quod si iterum atque iterum feceris : ita deprimetur, ut molestus esse desinat. Quamobrem si voluptas statim post opus definit, ac tum nihil inter eum interest qui eam percepit, & eum qui non percepit, excepta cogitatione suavitatis, nihil habet voluptas magni æstimandum: idque declarat eorum memoria, quibus in somnis fruimur; quæ obsecurum habet voluptatis vestigium. Sed quia interdum voluptatibus nonnullis recte frui possumus, cuiusmodi est coniunctionis appetitus, procreandi causa, aut balnei post febrem; cum, inquit, occasio fuerit huiuscemodi alicuius operis attingendi, vide ne te suavitas illius atq; illecebræ decipiant, ut tui oblitus totum te voluptati tradas; sed eo tempore contentionem facito, quanto pulcrius sit vincere voluptatem, quam ab ea vinci. Tanto nimirum, quanto pulcrius est imperare brutis affectibus quam servire, & hominē esse quam bestiam.

C A P. LVII.

Cum facis aliquid, quod faciendum esse statuisti, nunquam recuses inter id agendum conspici: tametsi futurum est, ut vulgus de eo secus iudicet. Nam si perperam facis, rem ipsam fuge.

Ε Ξ Η Γ Η

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

COMMENTARIUS.

Πολλὴν ἀποῦδλιν ποιῶνται τὴ τὸ ἀγαθὸν δι' αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν αἰετοῦται, ἵνα καὶ ὄντως ἀγαθὸν ᾖ, καὶ μὴ διὰ τὴν τῶν πολλῶν δόξαν. ὁ γὰρ διὰ τὴν πάντων αἰρέμελός τι, πάντων εἶναι πίθεται τὸ ἀγαθὸν, ἀλλ' οὐκ ἔκκεῖνο. διὸ εἰ μὴ ὁρθῶς διέγνωκεν, ὅτι θεὸν ἐστὶ τόδε τι μὴ ποιῶνται, φονεῖν δεῖ τὴν πρὸς τὸν οὐκ ἀγαθὸν ἔχοντα· εἰ δ' ὁρθῶς διαγνῶναι ποιεῖ, καὶ καὶ φονεῖν τὸ ἐφθλῶναι ποιοῦνται διὰ τὸν οὐκ ὁρθῶς μεμφομένης τὸ γνώμενον. ἐπεὶ συμβαίνει, ὅτι οὐτὸ ἀγαθὸν· τὴν γὰρ ἐστὶ τὸ ὁρθῶς γνωσκόμενον ὅτι ἀγαθόν· περιτιμῶν τὸ μὴ ἀγαθόν, ἀλλὰ κακόν, ὡς ψαῦδός. ποιῶνται γὰρ ἐστὶν ἡ τῶν πολλῶν μὴ ὁρθῶς εἶναι τὴν πρὸς τὸν οὐκ ἀγαθὸν ἀπολήψιν. πρὸς δ' τὴν συμβαίνει, τὸ τῶ ὁρθῶς λόγῳ κελευν ἀγαθόν, κακὸν ἡγεῖσθαι, φονεῖν αὐτό. τὸ γὰρ φονεῖν κακόν. καὶ ἐπεὶ μὴτοι συμβαίνει τῶ ποιῶντι ἀφ' ἑαυτῶ καὶ ὅτι τῶν περιγμάτων ἀφισπόμενος, εἰς πᾶς τῶν πολλῶν δόξας ὅτι φέρεται, καὶ ἔκκεῖ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν ζητεῖν, καὶ τὸ ἀληθὲς, καὶ τὸ ψαῦδός.

Κ Ε Φ. νη'.

Ως τὸ, ἡμέρῃ ἐστὶ, καὶ νύξ ἐστὶ, πρὸς μὴ τὸ διεξδυγμένον μετὰ ἄλλῳ ἔχει ἀξίαν, πρὸς δ' τὸ συμπεπλεγμένον, ἀποξίαν· ὅτι

Vehementer in eo elaborat, ut bonum, ob id ipsum quod bonum sit, amplectamur, non autem propter popularem opinionem. Nam qui propter hanc aliquid expetit : in ea ipsa bonum collocat, non in illo. Quamobrem si quis recte perspexit, aliquid non esse faciendum : ipsa res eo fugienda est, quia non bona. Sin aliquid bono consilio fecit : recusare non debet propter eos, qui factum id peperam reprehendunt, quo minus palam id agat. Fit enim, ut vero bono (id enim est, quod recte bonum iudicatur) non bonum, sed malum, ut est mendacium, præferatur. Talis enim est vulgi non recta de eo quod fit opinio. Præterea fit, ut quod recta ratio bonum iudicavit, malum putetur & fugiatur. Quod enim fugiendum, malum. Fit & illud ut qui à se ipso & à rebus discedit, ad vulgi opiniones deferatur, atque ibi bonum & malum quaerat, itemque verum & mendacium.

C A P. LVIII.

Vthoc pronuntiatum, Dies est: &, Nox est: magnam habet in se iunctione vim: in coniunctione vero proventus nihil valet: Sic maxima quaeque ex iis quae apposita sunt, arrigere, ut respectu corporis, magni est momenti:

Ο Ο 2

καὶ

καὶ τὸ κοινὸν ἐν ἐστᾶσιν, οἷον δεῖ, μὴ φυλάσσειν, ἀπαξίαν ἔχει. ὅταν ἂν σωεοδῆς ἐτέρῳ, μέμνηται ἑ μόνον ἢ πρὸς τὸ σῶμα ἀξίαν τῶν παλαιῶν μένων ὄρεσιν, ἀλλὰ καὶ πλὴν πρὸς τὸν ἐστᾶσαν, οἷαν δεῖ φυλαχθῆναι.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

Τῶν ὑποθετικῶν συλλογισμῶν, ὧν οἱ Σταῖκοι τυχολογίαν ἐλεπήεργσαν, οἱ μὲν εἰσι διεζυγμένοι, οἱ δὲ συνημμένοι, ἢτοι συμπεπλεγμένοι. διεζυγμένοι μὲν, ἐν οἷς ἕτερον ὄντων, τὸ ἕτερον πάντως ὅτι ἐστίν, καὶ ἕτερον μὴ ὄντων, πάντως τὸ ἕτερον ἐστίν· ὡς ὅταν εἰπω· ἢ· τῆς ἡμέρας ἐστίν, ἢ νύξ ἐστίν· ἀλλὰ μὲν νύξ ἐστίν· ἡμέρα ἄρα ὅτι ἐστίν. Οὕτω μὲν δὲ ἕτερον πιθανόν, ἀναρρίπτει πάντως τὸ ἕτερον· τῇ δὲ ἀναρρίπτει δὲ ἕτερον, ἢ τῇ τῇ ἀναρρίπτει· ὡς ὅταν εἰπω· Ἀλλὰ μὲν ἡμέρα ὅτι ἐστίν· νύξ ἄρα ἐστίν· ἢ· Ἀλλὰ μὲν νύξ ὅτι ἐστίν· ἡμέρα ἄρα ἐστίν. Ταῦτα μὲν ἂν τὸ διεζυγμένον, ἐν ᾧ τὸ, ἢ τῇ ἡμέρα ἐστίν, ἢ νύξ ἐστίν, ὡς ἀξίωμα, τέττις ἐστίν, ὡς ἐναργῶς καὶ κατὰ τὸ κοινὸν ἐνοίας ἀληθές, παλαιὰ μὲν ἐστίν. ταῦτα γὰρ, ἀξιώματα ἐκάλουν οἱ Σταῖκοι. Τὸ δὲ συμπεπλεγμένον ἐστίν, ὅταν δύο πινῶν συμπεπλεγμένων ἀλλήλοις ἔστω, ὡς τὸ μὲν ἡγούμενον εἶναι, τὸ δὲ ἐπόμενον, τῇ μὲν δέσσει τὸ ἡγούμενον, ἀκολουθεῖ τὸ ἐπόμενον, τῇ δὲ ἀναρρίπτει τὸ ἡγούμενον, ἀναρρίπτει τὸ ἡγούμενον. οἷον συμπεπλεγμένον ἀληθῶς· Εἰ ἡμέρα ἐστίν, νύξ

ita si communitas convivii spectetur, magnum habebit, nisi caveris, dedecus. Cum igitur conviva es alicuius: mememento, eorum, quae apposita sunt, pretium, quod ad corpus attinet, considerandum esse: sed & eam, quae convivatori debetur, reverentiam esse conservandam.

COMMENTARIUS.

Syllogismi hypothetici, in quibus enucleandis Stoici laborarunt, partim sunt disiuncti, partim coniuncti, sive complexi. Disiuncti, in quibus cum est alterum, nullo modo alterum esse potest: & cum alterum non est, utique est alterum. ut cum dico: Aut dies est, aut nox est. Arqui nox est. Dies ergo non est. Sic cum alterum statuitur, alterum utique tollitur. Alterius vero negatione, alterum affirmatur. ut cum dico: Arqui dies non est, Nox igitur est. Arqui nox non est, Dies ergo est. Ac tale quidem est disiunctū, in quo haec verba, Aut dies est, aut nox est: axiomatis loco, hoc est, tanquam evidens & secundum communes notiones verum, adhibetur. Ea enim axiomata vocabant Stoici. Copulatum vero est, cum duobus inter sese ita complexis, ut alterum antecedit, alterum consequatur: affirmationem antecedentis sequitur consequens, negatione vero consequentis una tollitur antecedens. veluti vere haec copulantur: Si dies est, nox

ὅτι

σὺν ἔστιν. ἀλλ' ὅπως γὰρ τῷ, Ἡμέρα ἐστίν,
 ἡγεμένῳ, ἐπεὶ τὸ, Εἰ ἡμέρα ἐστίν, νύξ
 σὺν ἔστιν. ὅτι γὰρ τὰς συμπεπλεγ-
 μένας, τῇ μὲν θέσει ἡγεμένους, τίθεται
 τὸ ἐπὶ μὲν, Ἀλλὰ μὲν ἡμέρα ἐστίν, νύξ
 ἄρα σὺν ἐστίν. τῇ δ' ἀναιρέσει δ' ἐπο-
 μένους, ἀναιρεῖται τὸ ἡγεμένον. Ἀλλὰ
 μὲν ἔτι νύξ σὺν ἔστιν, ἀλλ' ἐστὶ δηλο-
 νότι, (αἱ γὰρ δύο ἀναιρέσεις μίαν ποιῶ-
 σι συγκατάθεσιν) ἡμέρα ἄρα σὺν
 ἐστίν. ποιῶτον μὲν ἔν τῷ τὸ συμπεπλεγ-
 μένον, ἢ συνημμένον. Ἀλλ' ἰδού μοι λοι-
 πὸν ἢ τὸ ὑπὸ δ' ἐπικλήτης λεγόμενον.
 Τὸ, Ἡ ποὶ ἡμέρα ἐστίν, ἢ νύξ ἐστίν, ὅτι μὲν
 δ' διεζδυγμένον συλλογισμῷ, ὡς ἀξίω-
 μα ἀναμφίλεκτον πᾶσι λαμβάνεται.
 ὅτι δ' ἢ συνημμένον σὺν ἐπὶ. τὸ γὰρ
 καὶ πᾶσι λαμβανόμενον ἀξίωμα τὸ
 συμπεπλεγμένον ἐστίν, τὸ, Εἰ ἡμέρα ἐστίν,
 νύξ σὺν ἔστιν. ὡς περὶ ἔν, φησι, τὸ, Ἡ ποὶ
 ἡμέρα ἐστίν, ἢ νύξ ἐστίν, περὶ μὲν τὸ
 διεζδυγμένον μεγάλῃ ἐχρήσταν ἀπὸ
 αὐτῆς γὰρ ἤρτηται πᾶς ὁ διεζδυγμένον
 συλλογισμός. περὶ δ' τὸ συμπεπλεγ-
 μένον ἀπαξίαν διασπᾷ γὰρ τὸ συμπλο-
 κῶν τὸ λέγειν, Εἰ ἡμέρα ἐστίν, νύξ ἔτι
 ἐστίν. ἔτι ἢ ἐν συμποσίῳ τῷ μείζονα
 μερίδα ἐκλέγεσθαι, περὶ μὲν τὸ σῶ-
 μα χρῆσθαι ἐστίν ἢ ὠφέλιμον, καὶ
 ἐξαιρετὸν περὶ δ' τὸ φυλάσσειν τὸ κοι-
 νωνικὸν ἐν ἐπιστάσει, ἀπαξίαν ἐχρή. δια-
 σπᾷ γὰρ ἔτι τῷ τὸ κοινωνικόν, ὡς τὸ συμ-
 πεπλεγμένον ἐκείνο. Ὅταν ἔν σπου-
 δήσιν ἑτέροις, μὴ μέμνησιν μόνον τῷ
 περὶ τὸ σῶμα τὸ σὺν ὁρεξίν ἐν τοῖς
 πᾶσι λαμβανόμενοις, καὶ ἐκλέγεσθαι ἐπὶ
 αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ περὶ τὸ κοινωνικὸν τῆς ψυχῆς ὁ καὶ φυλάσσειν ἀνεπὶ ληπτόν.

non est. nam, Si dies est, vere ante-
 cedit : illud sequitur, Si dies sit,
 noctem non esse. In copulato igitur
 affirmatione antecedentis affir-
 matur consequens : Atqui dies
 est; Nox igitur non est. Negatio-
 ne vero consequentis, una tollitur
 etiam antecedens : Atqui non
 nox non est, sed est scilicet,
 (nam duæ negationes, unam
 constituunt affirmationem) Dies
 igitur non est. Ac tale quidem est
 complexum, sive copulatum. Iam
 autem Epicteti verba videamus:
 Aut dies est, aut nox est, in syllogis-
 mo disiuncto, ut pronuntiatum
 certū adhibetur : in copulato non
 item. Nam quod ibi adhibetur pro-
 nuntiatum, complexum est, Si dies
 est, nox non est. Sicut igitur, inquit,
 Aut dies, aut nox est: in seiunctione
 magnam vim habet, in coniunctione
 vero plane nullā; (divellit enim
 complexionem, quæ ait, Si dies sit,
 noctem non esse) sic etiam in con-
 vivio maiorem eligere partem, cor-
 pori quidem utile est & conducibile
 & eximium: ad servandam autem
 communitatem in convivio, nihil
 valet. nam & hoc dirimit commu-
 nitatem, ut complexū illud. Quare
 cum aliis edens, non solum appeti-
 tum tuum in iis, quæ apposita sunt,
 considera, ut ex iis delectum agas:
 sed & eam communitatem respi-
 ce, quæ irreprehensa tuenda est.

Ἀπὸ τοῦ ὅτι, καὶ ὅτι ἐδιδάσκειται ἐ-
 πιπαιεῖται τὸν λόγον, κοινῶς ὅτι πάσης
 κοινωνίας τείνειν αὐτὸν χρῆ καὶ συν-
 σασσομένης. τὸ γὰρ ἀλεονεκτικὸν
 πᾶσαν ἀφ' ἧς κοινωνίας, ὅπως τὸ,
 ἔκαστος ἐν ὁμοῦ καὶ ὁμοῦ τυγχάνειν,
 συνίχει, καὶ αὐξάνει καὶ ἀφαι-
 νει πῶς. καὶ γὰρ ἡ τῶν ληστῶν κοινο-
 νία, καὶ οἱ ἐν τῶν ποιῶν ἀνδρῶν
 σῶντες ὥσα, ὥς τότε σώζεται, ὥς φυ-
 λαττεῖ τὰς τὸ πᾶν γένημα τὸ μὴ
 ἀλεονεκτεῖν ἀλλήλων. ἀφ' οὗ τὰς
 τῆς δικαιοσύνης τὸ ἔχει, καὶ ἡ ἀ-
 δικία ἐκείνη συνίσταται. Προτε-
 ρίας ἢ ὑπερτερον πᾶσι καὶ τὸν ἀπο-
 τὴν πρὸς ἐλπίαν, καὶ ἐν ἀλλοις
 πρὸς ἀνδρείαν, καὶ μεγαλοψυχίαν,
 καὶ πρὸς φρόνησιν, καὶ πρὸς σω-
 φροσύνην. ἐν πᾶσι πρὸς δικαιο-
 σύνην αὐτὸν πᾶσι καλεῖ, τὸ πρὸς ἐ-
 αὐτὴν ἐμπόδιον πᾶσι ἀλεονεξίαν φυλάττει
 εἰς τὴν γὰρ.

Κ Ε Φ. νθ'.

Ε' Ἄν ὑπερ δυνάμιν ἀναλάβῃς
 πὶ πρὸσωπον, καὶ ἐν τέττω ἡχημό-
 νησας, καὶ ὁ ἡδύνασθ ἐκπληρῶσθαι, πα-
 ρέλιπες.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

Οὐ τὸ ἀπλῶς ἄρουν ὀπιτη-
θῆναι χρὴ, ἀλλὰ τὸ τῶν ἡ-
μῶν συμμέτρων ἄρουν. οὐδὲν
γὰρ ἐν ἀσυμμέτροις ὑποδοχαῖς ἐ-
πιγίνετῃ. διὸ χρὴ μὴ πεπετω-

Quamvis autem de convivio verba faciat : tamen, ad omnem societatem vitæque consuetudinem in genere hæc esse transferenda , perspicuum est. Avaritia enim omnes dirimit necessitudines : sicuti æquabilitas , cum suum cuique tribuitur , easdem continet, auget, conservat. Nam & latronum communitas , quamvis ex talibus conflata viris , tantisper durat , dum præceptum hoc servatur , ne alii plus æquo sibi appetant. Ob hoc enim iustitiæ vestigium , etiam iniustitia illa permanet. Cum autem prius multis locis auditorem hortatus fuerit ad libertatem , & in aliis ad fortitudinem , ad magnitudinem animi , ad prudentiam & temperantiam : in hoc eum ad iustitiam vocat , & eius impedimenti avaritiæ fugiendæ auctor est.

C A P. LIX.

SIquam personam, qua vires tuas superat, indueris: tum eam indecore geres: tum eam, quam sustinere posses, negliges.

COMMENTARIUS.

Non ei studendum, quod per
se optimum est: sed ei quod
est ex iis, quæ nobis accommodata
sunt, optimū. Nullus enim ea quæ
extra modum suscipiuntur, fructus
consequitur. Quare non temere

τὰ μείζονα πρὸς ὅσον αὐτὰ ἀλλο-
 ῶνται, διδασκάλους, ἢ φιλοσόφους, ἢ ἐν
 νηὶ κυβερνήταις, ἢ ἐν πόλει ἀρχον-
 τας. καὶ ἄλλους ᾧ ἐν ὑφαιμένῳ πρὸς
 ὅσον διδοικόμεναι ἀντιλαμβάνονται τῇ
 πρὸς ὅσον, καὶ ὑπερβάλλοντα αὐ-
 τῶν, ἢ ἐν ὑπερέχοντι ἀρχιμονεῖν, ἀπο-
 λειπόμενον τῆς ἀξίας αὐτῶν. καὶ καλ-
 λιον, παιδαγωγὸν ἀρετῶν εἶναι, ἢ δι-
 δασκαλὸν αἰτεῖν. καὶ οἰκονόμον χρη-
 σὸν, ἢ ἀρχοντα μοχθηρόν. πρὸς ᾧ τῷ
 ἀρχιμονεῖν ἐν τῷ μείζονι πρὸς ὅσον,
 (ὃ κατὰ διόξαν ἀρχιμονεῖν λέγω,
 αἰτῶ καὶ αὐτῶν τῶν φύσιν τῶν πραγ-
 ματων) ἔστι ὅπερ ἡ διωαμέθω συμ-
 μίτῳς ὁπτιηδόνες κατορθῶν,
 ἀποπλημν. ἀμείνων ᾧ ὑποκλειτῆς
 ἐν τραγωδίᾳ καὶ κωμῳδίᾳ ὁ δῆλον
 καλῶς ὑποκρινόμενος, ἔστι ἐν πρὸς
 ὅσον ὁμοιωτῆς ἢ βασιλέως μὴ κα-
 τορθῶσαντος. καὶ τῷ πρὸς ὅσον πρὸς
 δικαιοσύνην ὁρᾷ τὸ κεφάλαιον,
 καὶ τὸ ἀξίον ἐν τῷ βίῳ πρὸς ὅσον ἐκ-
 λέγεσθαι πρὸς αὐτῶν, καὶ μὴ πλεον-
 νεκτεῖν.

Κ Ε Φ. ξ.

Εἰν τῷ ἀντιπαινεῖν, καθάπερ
 πρὸς ὅσον μὴ ὁπτιηδόνες ἢ ἢ πρὸς
 ὅσον τὸν πόδα σου, ἔτι πρὸς ὅσον μὴ καὶ
 τὸ ἡγεμονικὸν βλάβης τὸ σεαυτῷ. ἔ-
 τῷ τῷ ἂν ἐφ' ἑκάστου ἔργου πρὸς ὅσον
 λαίωσιν, ἀποφασίσαντες ἀφ' ὅσον καὶ
 ἔργου.

personæ maiores induendæ sunt,
 ut doctoris aut philosophi, aut in
 nave gubernatoris, aut in urbe ma-
 gistratus. Præstat enim personam
 inferiorem cum laude sustinere, ut
 non par modo sis, sed etiam ea su-
 perior : quam indecore gerere su-
 periorcm, nec illius dignitati re-
 spondere. Honestius est optimum
 esse pædagogum, quam doctorem
 imperfectum : & bonum patrem
 familias, quam improbum magi-
 stratum. Nam maiorem personam
 indecore gerere (hoc autem inde-
 corum non ad opinionem, sed ad
 ipsius rei naturam referatur) illud
 etiam habet mali, quod eam per-
 dimus, quam nostris rebus aptam
 belle sustinere possemus. Melior
 enim histrio & in Comœdia est,
 & in Tragœdia, qui servum bene
 repræsentat, quam is qui domini
 aut regis personam male agit. Et
 hoc ego caput ad iustitiam refero,
 quod quemq; personam se dignam
 iubet eligere, & non aspirare ad al-
 tiora.

C A P. LX.

QUemadmodum in ambulando ca-
 ves, ne clavum calces, pedemve dis-
 torqueas : sic in degenda vita cave, ne gu-
 bernatricem actionum, mentem tuam,
 ladas. Quod si in re unaquaque observa-
 bimus, omnia cautius aggrediemur.

Ε Ξ Η Γ Η-

ΔΙΧΩΣ ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ βλά-
 πτεται καὶ τοῖς αἰσθήσεσιν
 ἐαυτῷ ἐμπεύρουσιν καὶ δι' αὐτῶν προσ-
 κολλημένη τῷ σώματι, ὅτε ὑποφθί-
 νεται μὴ δύνασθαι νῦν σώματος, ἢ τῆς
 ᾗ τοῖς πάθεσιν τυραννιζομένη ὑπὸ αὐ-
 τῶν νεκρωμένων ἢ κατὰ τὴν ἐαυ-
 τῆς κρίσιν διασφαλεῖσθαι; ὅτι ἐδὲ
 διακρίνει αὐτῷ ὡς ἄλλω ἀ-
 πό τῶν αἰσθησέων παθῶν. Παραγγέλλει
 ἔν ὃ παιδαγωγὸς ἀμφοτέρω ταῦτα
 φυλάττειν, καὶ ἢ ἐν βίῳ διαγωγῇ,
 ἢ ἀπείκασε τῷ πεπατῆν, ὥστε
 μήτε τοῖς αἰσθήσεσιν ἐμπα-
 ρεῦσθαι, ἢ περὶ σωματικὰ ὄντα δικίω
 ἢ λων προσηλοῖ τὴν συγκολληθεῖσαν
 αὐτοῖς ψυχῇ τῷ σώματι. ποῖον ἢ ἡ-
 λον ἔστω προσηλοῖ, ὡς τὰ ἄλλα παύ-
 τε παύσθαι, ποῖον τὸ ψυχῇ ἐννομιζέ-
 ῃ ἐαυτῷ, ἢ αὐτὰ, καὶ τὸ σῶμα; τὴν ἢ
 διατρεφῇ ἢ δοξασκῇ καὶ πεπερ-
 ῇ ψυχῆς μέρεσιν, καθὼ κοινώνει τῷ σώ-
 ματι καὶ ταῖς σωματικαῖς ζωαῖς ἢ
 ψυχῇ, τῷ τὸν πόδα σφύσας οἰκείως ἀ-
 πείκασε. καὶ περὶ κελύεται, ὥστε ἐν
 τῷ πεπατῆν φυλάττειν τὸ σῶ-
 μα, ὥτως ἐν τῇ ἐξόδῳ καὶ τὸν βίον
 ἐργῶν ἢ λογικῶν ψυχῇ, τὴν κατὰ
 φύσιν ἡγεμονεῖσαν ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ
 ζωῷ, καθὼ καὶ χαρὰ περὶ τῆς τῆς
 τῷ ζῶντι, φυλάσσειν, ἵνα μὴ λάθῃ ἐαυ-
 τῷ ἢ τοῖς πάθεσιν ἐμπυρριζομένη δια-
 λαμαρρίαν, ἢ ἢ κρίσιν ἢ ἢ δόξαν
 αὐτῆς διασπρεφομένη δια-
 ραθυμίαν. ἐάν γὰρ ἐκείνη περὶ φυλάττειν
 eius pervertatur ex foecordia. Nam si qualibet in re nos ipsos observa-

Bisariam humanus animus la-
 ditur. Aut cum brutis affecti-
 bus affixus, per eosdem corpori ag-
 glutinatur, reclamans ille quidem
 nonnihil, atque ægre ferens, sed
 superatus ab affectibus, qui corro-
 borati tyrannidem in eum exer-
 cent : aut cum suo iudicio cor-
 rupto, se ipsum non discernit ut
 diversum à brutis affectibus. Mo-
 net igitur pædagogus horum u-
 trunque in degenda vita cavendum
 esse. quam similem ambulationi
 facit, ne quis brutis affectibus suc-
 cumbat : qui cum sint corporales,
 clavorum instar agglutinatum sibi
 animum corpori affigunt. Quis
 vero clavus sic affigit, ut bruti isti
 affectus ? qui efficiunt, ut putet
 animus, & se ipsum & illos & cor-
 pus esse unum ? Perversitatem au-
 tem opinionis, & eius partis ani-
 mi, quæ quasi pedestris cum corpo-
 re aliquid & cum bruta vita com-
 mune habet, distortioni pedis apte
 comparat, & hortatur, ut, quemad-
 modum in ambulando corpori ca-
 vemus, sic in vitæ negotiorum tra-
 ctatione cavendū esse animo capaci-
 rationis, qui naturæ instituto prin-
 cipatum humanæ vitæ obtinet, qua
 hoc animalà ceteris distinguitur, ne
 vel affectibus inflammetur ob avi-
 ditatē, vel iudicium atque opinatio-
 verimus,

ἐαυτὰς , ὥσπερ οἱ βαδίζοντες ,
ἀσφαλέστερον ἐκείνου τῶν ἐργῶν ἀ-
ψόμεθα . καὶ ᾧ συμβῇ περὶ ὀλίγου
ὀλιγοῦ , παρὰ φυλακτῶν τῶν ἡμῶν ,
βαθὺν ἐπανορθώμεν . καὶ ᾧ μικρὸν
ὑφέντες τῷ ἡλίῳ ὀπισθώμεν , ἢ ἀρ-
γυρῶμεν τὸν πόδα σκοπώμεν , ἀλλὰ
τὸ παρὰ τρεῖς , καὶ λοιπὸν τῷ ἡλίῳ
δυσκόλως σκοπώμεν τὸν πόδα μὴ
ἐμπειρόμεν , καὶ τῷ ποδοῦ πλὴν
βάσιν δυσκόλως μεταρρυθμίζομεν .

Κ Ε Φ . ξ α'.

Μέτρον κτήσεως τὸ σῶμα ἐκά-
τω , ὡς ὁ πῦρ ἐξ ὑποδήματου .
ἐὰν μὴ ἔνθ' ἡπὶ ταῖς σῆς , φυλάξεις τὸ
μέτρον . ἐὰν δ' ὑπερβῇς , ὡς κατὰ
κρημνὸν λοιπὸν ἀνάγκη σε φέρεσθαι .
καθάπερ καὶ ἡπὶ ἐξ ὑποδήματου , ἐὰν
τὸν πόδα ὑπερβῇς , γίγνεται κατὰ-
χρυσον ὑπόδημα , εἴτα περὶ ὑπὲρ , εἴ-
τα κεντητὸν . ὃ ᾧ ἀπαξ ὑπὲρ τὸ μέ-
τρον ὄρεται ὅτις ἐστιν .

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

Εἰν τοῖς περὶ τὸ σῶμα , οἷον ἐσθῆ-
σι , τροφαῖς , κτήμασι , χρήμασι ,
δύο ταῦτά ἐστιν , ἢ τε κτήσις αὐτῶν , καὶ ἡ
χρῆσις . εἰπὼν ἔνθ' ὑπὲρ τὸν περὶ τῆς
ταύτης χρήσεως , ὅτι καὶ τὸ ψυχικὸν ἐξ
σώματος χρήαν πλὴν χρῆσιν αὐτῶν
εἴη παρὰ λαμβάνειν , πᾶν τὸ πε-
ρὶ τὸν ἀφαιρουμένον τὸ πρὸς ἡδονὴν
ἢ τροφὴν σκοπεύμενον , νυνὶ περὶ
τῆς κτήσεως αὐτῶν διδάσκει μέτρον ,
καὶ ταύτης λέγειν εἶναι τὸ σῶμα . ὃ ᾧ
μὴ κτήσεως μέτρον ἢ χρῆσις ὄρεται

verimus, ut ii qui ambulant : tu-
tius quamque rem suscipiemus.
Nam in ea animadversione, etsi
modicus aliquis lapsus contigerit:
eum tamen facile corrigemus. Et-
si enim paulum conniventes cla-
vum calcaverimus, aut inconcinne
pedem promoverimus: propter
observationem & à clavo pedem
facile avellimus non affixum, &
gressum pedis levi opera aliter di-
rigimus.

C A P . L X I .

Modus pecunia corpus est unicui-
que, ut calcei pes. Si igitur in eo
institeris, modum servabis: sin praterie-
ris, iam veluti per praeceptum te ferri necesse
erit. Ut & in calceo, si ultra pedem pro-
gressus fueris, fit auratus calcex, deinde
purpureus, deinde interpunctus. Eius
enim, quod semel transierit modum,
nullus est terminus.

C O M M E N T A R I U S .

IN rebus corporis, ut vestibus,
Ivictu, possessionibus, pecuniis,
duo hæc sunt: eorum acquisitio,
& usus. Prius igitur de usu locutus,
eatenus iis utendum esse, quatenus
ad nudam corporis curationem
faciant, omne supervacuum quod
ad gloriam aut delicias pertineat,
removendo: nunc de acquisitio-
ne eorum docet, & huius quoque
modum dicit esse corpus. Nam &
acquisitionis modus est usus, (eo

P p

ῥ

ἃ τὸ χρεώσασθαι κτώμεθα. τῆς δὲ κτήσεως μέτρον τὸ σῶμα, καὶ ἡ τᾶττε χρεία. δῆλον ἔν, ὅτι καὶ τῆς κτήσεως μέτρον ἀν εἴη τὸ σῶμα, καὶ ἡ τᾶττε χρεία. διὸ εἰ μὴ εἰς πάντων τις ἀπίδοι τὴν χρείαν, διέρμασιν ὀρεομένησιν λιποῖς· τῷ μὲν ὑποκειμένῳ πρὸς θάλασσαν καὶ φρεσὶν ἔσθ' ὁ ποδὸς· τῷ δὲ ὑποκειμένῳ πρὸς τὸ μὴ αἰέτως ὑπεβαίνειν τοῖς βλάπουσιν. ἐάν δὲ ὑπερβῇ τις τὴν χρείαν τῷ ποδὸς ὅτι καλῶπισμὸν καὶ τευφλῶν, γίνεται καταχρυσον ὑπόδημα, εἴπα, φησι, πορφυρῶν; εἴτα κεντητόν. ταύτῃ δὲ ὡς, ὡς εἴοικε, παρὰ Ῥωμαίοις καὶ παρὰ τοὺς πορφυροὺς καὶ κεντητοὺς περιεργία, ὥστε καὶ τῶν καταχρυσῶν αὐτὰ προσημασθαι. ἔτι δὲ καὶ ὅτι τῆς κτήσεως, καὶ τῶν τῷ σώματι χρεωδῶν· ἐάν τις τὸ μέτρον ὑπερβῇ τῆς χρείας κατὰ τὸν κατ' αὐτὴν ὅρον, εἰς τὸ ἀόριστον λοιπὸν φέρεται ἄλλα ἄλλοις προσπαθεῖς, ἕως ἀν εἰς τὸ βαρύναντον ἐνεχθῇ τῆς τοῦ τευφλῆ καὶ τῆς κενοδοξίας. Ἀλλὰ ἃ ταῦτα ἡ ἐκτροπή, καὶ τῆς ἀκολουθούσης τῇ ἐκτροπῇ πάλιν θεοῦ ἐνδείας, καὶ τῆς ἐπ' αὐτὴν θλίψεως. ἀν ἃ δέκα κτηνώμεθα, εἴκοσι βουλώμεθα· καὶ εἴκοσι, πωσαμένοντες καὶ ἐφεξῆς καὶ πέρας εἶδεν τῆς εἰς τὸ ἀχανὲς τῆς ἀπειρίας ὡδήσεως. δῆλον δὲ ὅτι καθ' ἑκάστην τῶν πρὸς τὴν χρείαν τοῦ σώματος παρὰ λαμβανόμενων, καὶ τὸν ὅρον ἐμβαλεῖται φύσις

enim acquirimus, ut utamur,) & ipsius usus modus est corpus, eiusque necessitas. Perspicuum igitur, etiam acquisitionis modum esse corpus, eiusque necessitatem. Quare si quis ad eam necessitatē respexerit, pellibus simplicibus erit contentus: quarum superiores foveant pedem & muniant, soleæ vero id præstent ne pede nudo calcantur noxia. Sin quis id quod pes exigit excesserit, & ad ornatum delitias deflexerit, auratus fit calceus, inquit: deinde purpureus, post interpunctus. Tanta autem fuisse videtur apud Romanos in conficiendis calceis purpureis & interpunctis curiositas, ut auratis etiam præferrentur. Eadem est & rei familiaris ratio ac rerum corpori necessariorum. Si quis enim mensuram necessitatis transierit, eiusque terminum: iam sine termino vagabitur, alia aliis adiciendo, donec ad extremas delitias & vanitatem præceps feratur. Per hæc enim fit quoddam quasi divortium à regula, & quæ id sequitur, inextinguibilis egestas, & eius comes afflictatio. Nam si decem paravimus, volumus habere viginti: si hæc, quadraginta: & sic deinceps: nec ullus finis est prolambendi in vastum illud atque immensum pelagus insatiabilis cupiditatis. Constat enim, in singulis iis, quæ ad usum corporis adhibentur, possessionem, quæ limites excedit,

εἰς

εἰς ἀσβεσίαν ἐκπύηται· ὥστε καὶ τῆ σκοπῆ λοιπὸν ὀηπλανθάνεσθαι, καὶ τῆς χρείας, εἰς ᾧ σωτελεῖ, ὅπῃ ἢ τῆ σώματος ἐστὶν αὐτῇ. πωροῦν, καὶ περιέμεναι τὸ σῶμα πολλὰκις δι' ἀπολῆς τῆς τέτων κτήσεως. Μήποτε ἢ τὸ τῆ ὑποδήματου ποδὸς δειγμα, εἰὼν μὴ κατὰ τὸ μέγεθ' ὅτ' τῆ ποδὸς ληφθῇ, καὶ κατὰ τὸν καλῶπισμὸν ὑπερβαῖνον τὸ μέτρον, περιεκέπτοντας ἡμᾶς ἐπ' αὐτῇ ποδῶν, καὶ πίπνοντας, κατακρημνίσῃ ποτε; Χρὴ ἢ ἅπτο τῶν παρὰ τῆς χρήσεως εἰρημένων, καὶ τὰ παρὰ τῆς κτήσεως ἀφαιρῆν. Εἴη δ' ἂν καὶ ταῦτα τὰ κεφάλαια, τὸ προσήκον μέτρον ἐν τῇ κτήσει καὶ χρήσει τῶν ἐκτὸς διδασκάντων φυλάττειν, πρὸς δικαιοσύνην ἡμᾶς ἀποδύοντα.

Κ Ε Φ. ΖΕ΄.

Αἱ γυναῖκες διθυς ἅπτο παρορεσκαίδεκα ἐτῶν, ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν κύεσαι καλοῦνται. πωροῦν ὁρῶσαι ὅπῃ ἄλλο μὴ εἶδεν αὐταῖς πρὸς εἶ, μόνον ἢ συκοιμῶν) πῶς ἀνδράσιν, ἀρχοντα καὶ ὑπὸ πύξω, καὶ ἐν τῷ πύξω ἔχειν τὰς ἐλπίδας. προσέχειν ἔν ἄξιον ἵνα αἰδωνται διότι ἐπ' εἶδεν ἄλλω πύξω, ἢ τῷ κόσμῳ φαίνεσθαι, καὶ αἰδήμονες ἐν σωφροσύνῃ.

recidere in infinitum, ut iam & scopi & usus obliviscatur ad quem pertinet, qui corporis est curatio. Quare sæpe ipsum corpus amittimus, dum ista sine modo cumulamur. Quid vero si calcei exemplum eo adhibuit, quod is, nisi magnitudini pedis responderit, quamvis ornatu modum non excesserit, sæpe nos allidet, prosterнет, denique in præcipitium ager? Ex iis porro quæ de usu dicta sunt, ea quoque distinguenda sunt quæ ad acquisitionem pertinent. Docent autem & hæc capita convenientem modum in acquirendis & utendis rebus externis, nosque ad iustitiam deducunt.

C A P. LXII.

Mulieres statim ab anno decimo quarto à viris domina vocantur. Proinde cum vident, se nihil aliud habere muneris, nisi ut cum viris concumbant: comere se incipiunt, atque in ornatu spem collocant omnem. Quare opera pretium est, dare operam ut sentiant, sibi non ob aliud honorem haberi, nisi quod & modestas se prabeant, & verecundas ac temperantes.

Ε'νδοὺς ἢ γαμεῖν τοῖς τὸν κα-
τὰ φύσιν αἰρουμένοις βίον ,
καὶ πλὴν καθήκουσαν αὐτοῖς παρὰ
γυναικὸς ὑπμέλειαν διὰ βρα-
χείων ἐνδείκνυνται , παρὰβίωντων
αὐτῇ πλὴν τῶν πολλῶν ἀνθρώπων
χρῆσιν , καὶ ὑπὸ τῶν ἐκείνῃ ἐπι-
μένων κακῶν ταύτῃ ρυθμίζων .
οἱ μὲν γὰρ πολλοί, φησιν , ἀνδρω-
ποι τὰς γυναικας διζῶς , ἐκ νέας
ἡλικίας , κολαδύουσι , καὶ πρῶσι ,
κυρίας καλουῦντες , ἕθενος ἄλλου
ἐνεκεν ἢ τῆ συγκοιμῶνται . διὸ εἰ-
κότως ἐκείναι παρὰ τῶν παρὰβίωντων
ζῶνται , καλλωπίζονται , καὶ ἐν
ταύτῃ πάσας ἔχουσι τὰς ἐλπίδας
καὶ ὅτι ἐστὶν αὐταῖς αἰπαῖναι
ποσῦτον , ὅσον ὅντι ἀνδρες , ὅντι
διὰ τῆ πμῶντας . διὸ καὶ
συναῖσθαι αὐταῖς διζῶς ἐξ ἑρ-
χῆς παρὰβίωντων , ὅτι ἕθενος ἄλ-
λου ἐνεκα πρὸ ἡμῶν πμῶνται
ἐν , εἰ μὴ τῆ ταύτῃ ἡμῶν κεκοσμηθῶνται ,
ἢ δι' αἰδοῦς ὑποκατακεκλῖσθαι τῷ
ἀνδρὶ . ταῦτα γὰρ ἔχουσα , καὶ
παρὰ οἰκονομίαν λοιπὴν , καὶ
παιδοτροφίαν , καὶ πλὴν τῶ ἀνδρὸς
ὑπμέλειαν , καὶ τὸν λιτὸν βίον ἑα-
δίως σωεθιδήσεται . ὥστε ταῖς
καλαῖς ἰσομέναις γυναιξὶ παρὰ-
βίωνται .

E Tiam matrimonio iis qui vi-
tam naturæ consentaneam se-
quuntur concessio, qua ratione his
curandæ sint uxores, paucis osten-
dit : cum eaque id confert, quod
vulgus hominū facere solet, eorum-
que delicta corrigit , & ad normam
hanc revocat. Plerique mortales,
inquit , uxoribus à prima ætate a-
dulantur , & honorem habent, eas
que dominas vocant, solius concu-
bitus causa. Quare non immeri-
to illæ ad hoc sese parantes, com-
muntur , & in ornatu spem suam
omnem collocant. Nec tam illæ
reprehendendæ sunt quam mari-
ti , qui eas propterea colunt. Qua-
re ab initio statim sic informan-
dæ consuefaciendæque sunt , ut
intelligant , se non alia ulla de
causa à nobis honoratum iri, nisi
quod sint ornatis modestisque, mo-
ribus , & marito verecunde pa-
reant & obsequuntur. Quibus
dotibus si quæ mulier prædita
fuerit, iam & ad tuendam rem fa-
miliarem , & ad educationem libe-
rum , & ad mariti curationem , &
ad vitæ frugalitatem facile assue-
fiet : quæ officia honestas matro-
nas decet.

Κ Ε Φ. ξγ'.

C A P. LXIII.

Αφύτας σημεῖον, τὸ ἐνδιατρί-
βειν τοῖς πλεῖστον τῷ σώματι, οἷον,
ἐπὶ πολὺ γυμνάζεσθαι, ἐπὶ πολὺ
ἐσθίειν, ἐπὶ πολὺ πίνειν, ἐπὶ πολὺ
δοσιπατεῖν, ὅχρῳ ἐν αἰσθητοῖς ταῦτα μὴ
ἐν παρέργῳ ποιητέον· πλεῖστον δὲ τὴν
γνώμην, ἢ πᾶσι τοῖς ὑποκειμένοις.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

Ωσπερ οἱ ἀφύτοι μὴ τὰ τῆς
φύσεως τῆς οἰκείας ἀρετῆς καὶ
τέλειαν καὶ ἀρετὴν ἀσπάζονται, καὶ τὰ
πολλὰ ἐνδιατρίβουσιν, ὥτως οἱ ἀφύτοι
πλεῖστον τὴν διπλὴν καὶ ἐλαττωμένην, καὶ ὁλοκλη-
ρῆν, καὶ τοῖς πολλοῖς βόσκειται, ἐνδια-
τρίβουσιν. Ἀνθρώπων ἐν κατὰ ψυχὴν
λογικῶν ἐστὶ μὴν, καὶ κατὰ τὸ σώματι
ὡς ὁρᾶται, τὸ ἐνδιατρίβειν μὴ
τῶν κατὰ φύσιν τῆς ψυχῆς ἐνε-
ργειῶν, ἐνδιατρίβειν δὲ τὸ σώματι,
σημεῖον ἀφύτου ἐστίν· ὥστε αἶπον
τῆς κατὰ φύσιν τῆς ψυχῆς λό-
γου ἀξίον πλεῖστον τῶν ὁρᾶται ὑ-
ποκειμένων δαπανᾷ τὸν καιρὸν, τῆς
τέχνης τῆς χειρὸς αὐτοῦ ἀμε-
λῶς· οὐ μόνον δὲ ἀφύτου ἐστὶ σημεῖον τὸ
ἐνδιατρίβειν τοῖς πλεῖστον τῷ σώματι, ἀλλὰ
καὶ συμπαθείας φανερῆς. οἷς δὲ καί-
ροισιν καὶ οἷς συμπαθήσομεν, τὰ τοιαῦτα ἐν-
διατρίβομεν. καὶ ὅταν φησὶ, τὸ μὴ
πλεῖστον τὸ σώματι ἀσχολῆσαι, παρεργᾷ ἢ
γῆρας· τὸ δὲ πλεῖστον τὸν κατὰ ψυχὴν
ἀσχολῆσαι· αὐτὴ δὲ δικαία τῶν πλεῖστον
κατὰ ψυχὴν ἀσχολῶντων ἡμῶν ἀφροσύνη.

T *Ardi ingenii signum est, in rebus
corporis immorari: velut, exerceri
diu, edere diu, potare diu, cacare diu,
coire diu. Nam hac quidem facienda
sunt obiter: cura autem omnis ad ani-
mum est transferenda.*

COMMENTARIUS.

Quemadmodum ingeniosi ho-
mines in summis, perfectis &
exquisitis naturæ suæ rebus elabo-
rant & immorantur: ita stupidi &
hebetes in imperfectis, extremis,
generalibus, & vulgo tritis versan-
tur. Itaque, si homo, cuius ab a-
nimo rationis compote natura
pendet, qui corpore ut instrumen-
to utitur, omnis naturalibus ani-
mi actionibus corpori immoretur:
hebetis id ingenii signum est, ut &
huius rei causa est obtusior acies
animi. Quis enim artifex alicuius
pretii, in curandis instrumentis te-
rit tempus, arte, quæ his usura est,
neglecta? Neque vero obtusi tan-
tum ingenii signum est, occupari
circa corpus: sed immodici etiam
eius amoris. Quibus enim gaude-
mus atque afficimur, iis immora-
mur. Est igitur, inquit, occupatio
corporis, accessio quædam iudi-
canda: præcipua vero cura ei im-
pendenda, quod corpore utitur.
Hæc enim iusta est nostri adversus
illud officii distributio.

P P 3

Κ Ε Φ.

Ὅταν τις σὲ κακῶς τι ποιῇ, ἢ κακῶς λέγῃ, μένησθαι, ὅτι καὶ ἴσκειν αὐτῷ οἰόμεθαι, ποιεῖ ἢ λέγει. ἐχθροὶ γὰρ εἰναι ἀκολουθεῖν αὐτὸν τῷ δοκίμῳ φαινομένῳ, ἀλλὰ τῷ ἑαυτοῦ. ὥστε εἰ κακῶς αὐτῷ φαίνεται, ἐκείνῳ βλάπτεται, ὡς περ καὶ ἐξηπάτηται. καὶ γὰρ τὸ ἀληθῶς συμπεπλεγμένον, ὅταν τις ὑπολάβῃ ψεῦδος, ἢ τὸ συμπεπλεγμένον βλάπτεται, ἀλλ' ὁ ἐξηπάτηθεῖς. Ἀπὸ τούτων ἔνδεσμος, περὶ ὧς ἐξείς πρὸς τὸν λοιδορεῖντα. διφθερίγῃ γὰρ ἐφ' ἑκατέρῳ, ὅτι ἑδοξεν αὐτῷ.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

Καὶ τὸ τοῦ ἀγγέλματος εἰς ἀνεξικακίαν προκαλεῖται καὶ περὶ αὐτοῦ, διχρόθεν διχρόθεν, καθ' ἓνα μὲν πρῶτον, ὅτι ἑκάστῳ τῇ ἑαυτοῦ φαντασίᾳ καὶ τῷ φαινομένῳ αὐτῷ καλῶς ἐχθρὸν ἀκολουθεῖ, εἰ μὲν καὶ αὐτῷ ὁμοίως φαίνεται. Οὐ γὰρ εἰναι ἀναγκαστῆναι, εἰ τῷ φαινομένῳ αὐτῷ καλῶς ἐχθρὸν ἀκολουθεῖ. καὶ γὰρ καὶ οὐκ ἐχθρὸν ἀκολουθεῖς, καὶ πάντες ἀνθρώποι. τίς γὰρ ἀνὴρ πρὸς τὸ κοινὸν φύσιν ἀναγκαστῆναι, γὰρ ἐχθρὸν; εἰ δ', ὅτι τὸ μὴ καλῶς μηδὲ δικαίως ἐχθρὸν, καλῶς ἐχθρὸν ἑδοξεν αὐτῷ, διατρεῖται ἀναγκαστῆναι, καὶ αὐτὸν ἀποπλεῖν ἢ ἀναγκαστῆναι. ἐκείνῳ γὰρ εἰναι ὁ βεβλαμμένος, καὶ ἐχθρὸς. ὁ γὰρ τὸ μὴ καλῶς ἐχθρὸν, καλῶς ἐχθρὸν ὑπολαμβάνων, ἡπάτηται. ὁ δὲ ἡπάτηται, βλάπτεται. ὁ γὰρ ἡπάτηται, ὁ γὰρ καλῶς σέ τι ποιῶν ἢ κακῶς λέγων, αὐτὸς ἐστὶν ὁ βεβλαμμένος. καὶ ἔστιν ἐν τῷ, ὅτι

Cum tibi quispiam vel malefecerit, vel maledixerit: memento, eum opinatum esse, id ex officio sibi fuisse faciendum & dicendum. Neque vero fieri potest, ut id sequatur ille quod tibi videtur, sed id quod sibi. Qui si male iudicat, damnum ipse facit, ut qui decipitur. Nam verum connexum si quis mendacium iudicat: non ipsum connexum laeditur, sed ille qui deceptus fuerit. Sic igitur instructus, a quo feres animo conviciatorem. Nam ad singula dices, Ita visum esse illi.

COMMENTARIUS.

Et hoc præceptum ad patientiam & mansuetudinē adhortatur, duplici argumento sententiā eandem, quemvis suam opinionē & iudicium sequi, astruens. Non igitur ægre ferendum, id cum sequi, quod ipsi rectum videatur. Nam & tu & omnes homines idem faciunt. Quis ergo sanus naturæ communi succenseat? Si vero, quia id, quod neque honestum neque rectum est, recte se habere putavit, eo succenset: ea quoque indignatio absurda est; nam ille, non tu, damnum facit. Qui enim honestum putat quod est inhonestum, deceptus est. Deceptus vero damnum facit. Qui ergo tibi male dicit aut facit, ipse est cui nocetur, quamvis neque tu neque potentissimus quisquam ei nocere potest. Magna dimittenda est patientia, ut cum quis tibi male dicit aut facit, ipse est cui nocetur, quamvis neque tu neque potentissimus quisquam ei nocere potest.

βλάβει· ἔπειτα πάλιν ἔξωθεν θη-
 βλαδὴ δλοκουῦται, εἰς σῶμα γίνε-
 ται καὶ ἐκτός· ὥστε μηδὲ αὐτὴ κυ-
 εῖως εἶναι βλαβίῳ. ἡ δὲ αἰπατή τῆς
 ψυχῆς βλάβη ἐστὶ κατὰ τὴν αὐτὴν ὁ-
 φέρει. ὅπῃ δὲ αὐτὸς ἐστὶν ὁ βεβλαμ-
 μένους ὁ αἰπατήθεις, καὶ οὐκ ἐκεί-
 νους περὶ ὃν ἡπατήθη, ἔδειξεν ἐναρ-
 γῶς ἐκ τῆς κατὰ τὸ συμπεπελεγμέ-
 νου. ὅσον, εἰ τὸ, Εἰ ἡμέραν ἐστίν, ἡ-
 λυθὲν ὑπὲρ γλῶ ἐστίν, ψα-
 δός τις ὑπολάβοι, καὶ τὸ συμπε-
 πελεγμένον βεβλαπῆται· αὐτὸ δὲ ἔ-
 χει πῶς αὐτὸ ἀληθεύει· ἀλλ' ὁ αἰ-
 πατήθεις περὶ αὐτῆς. ἔτω καὶ ὁ πᾶς
 τὸ καλῶς ἔχον λοιδορῶν, ἢ κακο-
 ποιῶν, αὐτὸς ἐστὶν ὁ βεβλαμμένος·
 σὲ δὲ βλάβει, ἐπεὶ πέπονθας
 τι κακόν· μάστιγι εἰάν ἐν τοῖς ἐφ' ἡ-
 μῖν ἢ ἡ ἐστὶν ἡ ἀνάγκη καὶ ἡ κακία.
 Ἐν οὖν ἐν, καὶ ὅπῃ ἀνάγκη ἐκαστον τῶ
 φαινομένου αὐτῷ ἀκολουθεῖν, καὶ
 ὅτι ἐκείνός ἐστιν ὁ βεβλαμμένος, καὶ
 ἐκ τῆς σὺ, πρῶτος ἔχεις πρὸς τὸν λοι-
 δοροῦντα καὶ μεγαλοφρόνως· εἰάν
 καὶ συνεδίσσης ἐφ' ἐκάστῳ τῶν ποιε-
 τῶν θηφθῆναι, ὅπῃ ἔδοξεν
 αὐτῷ· ἀνάγκη δὲ, τῷ δλοκουῦτι ἀκα-
 λουθεῖν.

Κ Ε Φ. ζε'.

Πάν πρῶτον δύο ἔχει λα-
 βῆς· πῶς μὲν, φρονητῶν, πῶς
 δὲ, ἀφρονητῶν. Ὅταν ἀδελφός ἐάν ἀδι-
 καλῶς ἐντεῦθεν αὐτῷ μὴ λάμβανῃς ἔτι
 tam intolerabilem. Si frater iniuriam fecerit, non ea prebendo, que facit

posset. Externa enim incommo-
 da quæ habentur, corpori aut re-
 bus externis incommodant. qua-
 re nec ipsi proprie incommodant.
 Opinionis autem error, animi de-
 ceptio, in quo natura eius sita est,
 quæ ei noceat. Ei vero damnum
 esse datum qui deceptus sit, &
 non ei de quo sit deceptus : evi-
 denter exemplo connexi demon-
 strat. veluti : Si dies est, sol su-
 pra terram versatur. hoc si quis fal-
 sum putet, non ipsum connexum
 damnum facit, cui sua constat ve-
 ritas : sed is qui falsum de eo sen-
 tit. Sic etiam qui secus ac decet,
 tibi conviciatur aut malefacit,
 ipse est cui noceatur. Tibi vero
 ne nocitum quidem est, neque
 mali quicquam datum, præfor-
 tim si in rebus quarum potestas
 in nobis sita est, vis & natura bo-
 ni atque mali collocata est. Qua-
 re cogitans necesse esse, quen-
 que id sequi quod ipsi videatur,
 & ipsum esse qui faciat damnum,
 non te : lenem te & magnani-
 mum præbebis adversus convicia-
 torem, si te assuefeceris, ut in
 quodlibet horum adiicias, ita ei vi-
 sum esse : ac id eum necessario se-
 qui, quod ipsi videatur.

C A P. LXV.

VNaquæque res duas habet an-
 sas : unam tolerabilem, alte-
 ram intolerabilem. Si frater iniuriam fecerit, non ea prebendo, que facit

iniu-

αἰδικεῖ· αὐτὴ γὰρ ἡ λαβὴ ἐστὶν αὐτῆς ἐ-
φορητὴ· ἀλλ' ἐκείθεν μάλλον, ὅτι ἀ-
δελφός, ὅτι συντρέφει· ἡ λήψη αὐ-
τὸ, καθ' ὃ φορητόν ἐστιν.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ,

Πάντα τὰ ἐν γενέσει πρᾶγματα
ἐξ ἐναντίων συγκείμενα, κατὰ
τὴν μὲν συμφωνίαν ἢ συναρμόττει πρὸς
ἀλλήλα, καὶ φορητὰ ἐστὶν ἀπλήλως·
κατὰ πῶς ἂν ἀσυμφωνεῖ καὶ ἀφόρητὰ
ἐστὶν. ὅσον, τὸ πῦρ ξηρὸν καὶ θερ-
μὸν· ὑπάρχον, κατὰ μὲν τὸ
θερμὸν συμφωνεῖ τῷ αἰέρι, ἢ φο-
ρητόν ἐστιν αὐτῷ· κατὰ δὲ τὸ ξηρὸν,
ἀντίκειται καὶ μάχεται. Οὕτω καὶ
ἀδελφός ἐστὶν αἰδικῇ, καὶ ἑτέ-
ρου ἔχει λαβάν, τὴν μὲν φορητὴν
τὴν τῷ ἀδελφῷ, τὴν δὲ ἀφό-
ρητον, τὴν δὲ αἰδικῇ. Δῆλον δὲ,
ὅτι πρὸς μὲν τὰ φορητὰ, δι-
κόως διακείμεθα, καὶ πρὸς αὐτάς,
καὶ διαρέεω· πρὸς δὲ τὰ ἀφό-
ρητα δυναστεύομεθα, καὶ τρα-
χυώμεθα, καὶ δυναστεύομεθα. Εἰ
ποίνω διαρμεῖν δέ, καὶ διαρε-
εῖν, καὶ πρὸς ἔχον πρὸς ἀ-
παντα, ἐπειδὴ πάντα τὰς δύο
λαβὰς ἔχει, τὴν πῶς φορητὴν καὶ
τὴν ἀφόρητον, ὥστε τῆς φορητῆς
αὐτῶν δράττεσθαι καὶ. πάντα γὰρ
ὄντως ἐστὶν ταῦτα, πολυτῶς, πε-
νία, ὑγεία, νόσος, γάμος, ἀγάμία,
τέκνα, καὶ πάντα τὰ ἄλλα ἐν τῷ
βίῳ. καὶ γὰρ πολυτῶς, φορη-
τὴν μὲν διπλοῦσα, ἀφόρητον δὲ ἀπορρίπτουσα
divitiarum tolerabilis est abundantia, intolerabilis vero occupatio

iniuriam: ea enim eius ansa non est tole-
rabilis. Sed illa potius, esse fratrem, esse
una educatum. Sic prehendes eum, qua
est tolerabilis.

COMMENTARIUS.

Omnes res quæ sub ortum ca-
dunt; quia constant è contra-
riis, aliqua ex parte inter sese con-
sentiunt & conveniunt, ac tolera-
biles sunt; aliqua ex parte dissen-
tiunt, & sunt intolerabiles. Velut
ignis, qui est siccus & calidus, ratio-
ne caloris cum aëre consentit, est-
que ei tolerabilis: quatenus vero
siccus, eidem opponitur & repu-
gnat. Sic etiam frater, si læserit in-
iuria. Et hic duas habet ansas: al-
teram tolerabilem, qua est frater:
alteram intolerabilem, qua est in-
iurius. Notum autem est, nos
ea quæ tolerabilia sunt, leniter,
facile, placideque ferre: intole-
rabilia vero averfari, graviterque
& iniquis animis pati. Quam-
obrem si semper bono & man-
sueti esse animo, si acquiescere
volumus, (quando res omnes duas
illas habent ansas, tolerabilem
unam, alteram intolerabilem,) ea
prehendemus eas, qua sunt tole-
rabiles. Nam omnia plane sunt
talia, divitiæ, paupertas, sanitas,
morbus, coniugium, vita cælebs, li-
beri, orbitas: cætera denique uni-
versa quæ in vita versantur. Nam

.&c

καὶ πείλῃ. καὶ πένιας, φορη-
τὸν μὲν ἢ ἡσυχία καὶ ἀπε-
γμοσύνη, ἀφόρητον ᾗ ἡ ὑποπεία.
καὶ ὑγείας φορητὸν μὲν ἢ ῥαθυμία
καὶ δόχρησεία, ἀφόρητον ᾗ ἡ αὐ-
θάδεια. τῆς ᾗ νόστος, φορητὴν
μὲν ἢ μετρίότης τῶν ψυχικῶν πα-
θῶν, ἀφόρητον ᾗ ἡ πικλαιπωρία
καὶ ἐμπάθεια. καὶ γάμος φορητὸν
μὲν ἢ παιδοποιΐα καὶ φρεσπεΐα,
ἀφόρητα ᾗ τὸ, πε πολυδέες καὶ ἡ
ἄλογος συμπάθεια. καὶ ἡ ἀπε-
κία ᾗ τὸ ἔυλυτον ἔχει, καὶ τοῖς
κακίοσι χολασκόν, καὶ τὸ μὴ
φροντίζειν, καὶ τῆς μετὰ θάνα-
τον διπλείας, καὶ τὸ μέγιστον, ὡς
οἶμαι, τὸ μὴ ἀναγκάζεσθαι καὶ
κακοῖς ἔσιν ἐνίοτε τοῖς τέκνοις συμ-
πάσχειν. συμβαίνει γὰρ τῇ κακίᾳ
συμπάσχειν. Καὶ ὅτε καὶ ἡ λοι-
πρία φορητὰ ἔχουσιν, ἔστι μὲν
ὅτε, καὶ τὸ γινώσκον ἂν περὶ
τὸν ἡγοῦμεν τῶν ἡμετέρων, αἰεὶ
ᾗ τὸ προκαλεῖσθαι τὸ ἐν ἡμῖν ἀνε-
ξίκακον. καὶ ἡ πάντων φόβησις
τῇ ἡμῖν ἢ τῷ σώματι χόλασις, φο-
ρητὴν ἔχει τὴν γυμνασίαν τῆς ψυ-
χῆς, καὶ τὴν καθάρσιν. Πάντα ᾗ τὰ
ποιῶμεν μέγα ἀγαθὸν ἔχει, τὸ ἀνδρι-
κῶς ὑπομῆναι. ἔστι γὰρ μὴ πε-
σεῖν, τὸ πεπεσέντα καλῶς διαγλυέ-
σθαι, ἀφελιμώτερόν ἐστι τῷ ἀνθρώ-
πῳ· εἴπερ τὸ μὲν μὴ πεπεσεῖν εἰς
σώματι, καὶ τὸ ἐκτός ἐστιν ἀγαθόν,
τὸ δὲ καλῶς διαγλυέσθαι, τῆς ψυχῆς.
Ἀλλὰ καὶ οἱ ἐχθροὶ διὸ λαβῶς ἔχουσιν
καὶ ἐστὶν ἀπὸ ἐκείνων ἀφελήθηται,

& sollicitudo. Paupertatis tolera-
bilis est tranquillitas & otium, sed
intolerabilis egestas. Sanitatis to-
lerabilis est vacuitas doloris & ex-
peditus membrorum usus: intole-
rabilis contumacia & confidentia.
Morbi tolerabilis est moderatio
animorum, sed intolerabilis ærum-
na. In coniugio tolerabilis est pro-
creatio liberum, & observantia:
intolerabilia vero multarum rerum
indigentia, & rationis expers dile-
ctio. Orbitas expedita est, vacare
sinit rebus pulcrioribus, nec de co-
piis post obitum relinquendis cu-
rare cogit: & quod meo iudicio
maximum est, non necesse habet
liberos interdum malos amare.
Tum enim fit, ut improbitas ame-
tur. Iam contumelia & convicium
tolerabilia ista habent, interdum
quidem, quod ea de rebus nostris
cognoscimus quæ prius ignoraba-
mus: semper vero, quod nostra
patientia provocatur. Et quam ma-
xime fugimus, afflictio corporis,
tolerabilem habet animi exercita-
tionem & purgationem. In qui-
bus omnibus magnum inest bo-
num, ut fortiter tolerantur. Nam
in ea incidisse, animique constan-
tiam retinuisse, præclarius est quam
non incidisse. Nam in ea non inci-
dere, corporis & rerum externa-
rum: sed ea pulcre tulisse, animi bo-
num est. Quin & inimici duas ha-
bent ansas, & fructum ex eis capere

πικρότερον ἡμῶν ἐξεταζόντων τῷ
πάντῃ, καὶ ἀσφαλετέρας γίνεσθαι
ποιούτων. καὶ ὅγε Χαίρωνος Πλά-
τωνα βιβλίον ἔλον τῆς ἀπὸ τῶν
ἐχθρῶν ὠφελείας συνέγραψεν.

Κ Ε Φ. ξς'.

C A P. LXVI.

Οὔτοι οἱ λόγοι ἀσυνάκτοι· Ἐγώ
σου πλεσιώτερος, ἐγώ σου ἄρ-
χεύων· ἐγώ σου λογιώτερος, ἐγώ
σου ἄρχεις κρείστων. ἐκείνοι δ', μάλλον
συνακτικοί· Ἐγώ σου πλεσιώτερός
εἰμι, ἢ ἐμὴ ἄρχεις κτήσις, τῆς αἷς
κρείστων· ἐγώ σου λογιώτερος, ἢ
ἐμὴ ἄρχεις λέξις, τῆς σῆς κρείστων. σὺ
δὲ γε, ἔτε κτήσις εἶ, ἔτε λέξις.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

Οἱ τοὶ λόγοι ἀσυνάκτοι, ὡς, ὅτι πάντες καὶ εἰς τὴν τοῦ
λέξιν καὶ συνάκτεσιν ἀποδιδῶν ἐκ-
φέρουσιν· ὅπερ μὴ προσήκει τῷ φι-
λοσοφοῦντι· εἰ μὴ ἄρχεις ὁπρὶν μελῶς
ᾤχεσθαι ἐκ παιδὸς διὰ τῶν ἐγνω-
κλίων λόγων, αὐτοφυῆ, καὶ οὐκ
ἐπιτηδευομένην ἔχει τὴν ποιανύτην
διφραδισίαν. καὶ τὸ τοῦ πύχης, εἰ
βέλεται ἐπ' αὐτῷ μέγα φρονεῖν τὸν
φιλοσοφοῦντα, ὡς μὴ τὸ τοῦ ἔχον-
τα τέλει, μηδὲ κατὰ τὸ τοῦ ἐσιω-
μήτων. λέξις μὲν ὅτι ὅταν ἡ καλὴ,
ἔχει τὸ οἰκτεῖον ἀγαθόν, καὶ ὁ τὴν
καλλιλεξίαν τέλει πεποιημένη,
ποιητὴς ἐστὶν ἢ συγγραφεύς· ὁ δὲ
κατὰ ζωὴν λογιῶν οὐσιαμμένη,
καὶ τέλει ἔχων τὸ κατὰ φύσιν αὐ-
τῆς, οὐκ αὖν, διφραδιστέον ὡς πρὸς,

licet, in affectus & perturbationes
nostras acris inquiringentibus, atque
efficientibus ut simus cautiore. Qua de re Plutarchus Chæroneus
integrum volumen scripsit.

ORationes ha non coherent : Ego
sum te locupletior, ergo sum te me-
lior : Ego sum te eloquentior, ergo sum
te melior. At illa magis coherent : Ego
sum te ditior, mea ergo pecunia tua pra-
stat. Ego sum te eloquentior, mea ergo
dictio tua praestat. Tu vero nec pecunia
es, nec dictio.

COMMENTARIUS.

Homines studiosi plerique fa-
ciendæ & poliendæ orationi,
librisq; conscribendis studēt, quod
philosopho indignū est : nisi forte
aliquis a puero in liberalib⁹ artibus
accurate institutus, eā dicendi facul-
tatem, quasi naturalem, & non stu-
dio quæsitā sibi compararit. Quod
ut contingat, id hominem philoso-
phum laudi sibi ducere non vult :
ut qui hunc finem sibi propositum
non habeat, nec inde pendeat.
Nam dictio quidem elegans si fue-
rit, suum habet bonum : & is cui
proposita est dictionis elegantia,
poeta est, aut historicus. Is vero cu-
ius virtus sita est in vita rationi con-
sentanea, quique finem illi conven-
ientem propositum habet : quam-
vis alio disertior, eo se tamen

κρί-
νεται

κρείττονα ταυτὸν λέγει διπλῶς ἰ-
καίνας· ἢ γάρ εἰσιν αὐτὸς ἡ λέξις, ἢ δὲ
ἐπὶ πῶς πῆται πλὴν λέξιν, ὥστε κατ'
ἐκείνῳ εἰδοποιεῖται, ὡς πᾶς πε-
χνύτης κατὰ πλὴν πένχλιν· ἀλλὰ δι-
χῆρον, εἰπεῖν, ἢ ἐμὴ λέξις, πῶς σῆς
καλῶν· καὶ, εἰ ἐστὶ τὸ μὲν περὶ
γυμνῶν, περὶ τὸν φιλοσοφοῦν, τὸ
πλὴν περὶ λέξιν αὐτῇ ποίαν ἀναστῆ-
λαι, περὶ δὲ γυμνῶν ἢ τῶν πλεονα-
τέρων χρῆται, καὶ μεταλλάζει ὅμα
ἐπὶ πλεονῶν.

esse meliorem, nullo iure dicit.
Neque enim ipse dictio est, neque
finis eius est dictio, ut ex ea for-
mam suam consequatur, sicut ex ar-
te sua quisvis artifex. Sed dicen-
dum : Mea dictio est elegantior
quam tua. Et si autem id præcipue
spectat, ut hominem studiosum ab
admiratione dictionis & styli re-
vocet : tamen increpationis mo-
derandæ causa, locupletioris utitur
exemplo.

Κ Ε Φ. ξζ.

C A P. LXVII.

Λ Ούεται τις ταχέως· μὴ εἴπῃς, ὅ-
τι κακῶς, ἀλλ' ὅτι ταχέως. πί-
νει τις πολὺν οἶνον, μὴ εἴπῃς ὅτι κα-
κῶς, ἀλλ' ὅτι πολὺν. περὶ ἣν γὰρ ἀφ' ἡ-
γῶναι τὸ δόγμα, πῶθεν οἶδα, εἰ
κακῶς; ἔτις ἐν συμβήσεσσι σοι, ἄλ-
λας μὲν φαντασίας καταληπτικὰς
καταλαμβάνειν, ἄλλας ἢ συγκατα-
τίθεσθαι.

Lavat quispiam cito? no dicas lavif-
se male, sed cito. Bibit quispiam
multum vini? ne dicas bibisse male,
sed multum. Priusquam enim id do-
cretum diiudicaris : unde scis, an
male? Sic usu tibi veniet, ut alia
visa certo comprehensa teneas, aliis as-
sentiaris.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

COMMENTARIUS.

Τ Ἡν περὶ τῶν πραγμάτων κρεί-
σσιν ἀκρεβέστεραν ἡμᾶς ἔχειν ἐξ-
λεται, ὥστε μὴτε ψέγειν ἡμᾶς τινα
μὴτε ἐπαινεῖν ἐφ' οἷς ποιεῖ, εἰ μὴ τὸν
σκοπὸν μάθωμεν, εἰς ὃν ὁποτέρων
ποιεῖ. ἔτι γάρ εἰσιν ὁ εἰδοποιῶν τὸ
γινόμενον. διὸ καὶ πύπῳ τις ἀφελεῖ,
καὶ τρέφων βλάπτει, καὶ κλέπτων ἐνίοτε
δικαιοποιεῖ, καὶ παρέχων ἀδικεῖ. χρῆ
ἐν φησι τὰ μὲν γινόμενα αὐτὰ καθ'
ἐαυτὰ κρίνειν, ὥς, εἰ λυεῖται τις ταχέως,
ὅτι ταχέως λυεῖται, λέγειν μὴ μὲν τοι

Iudicio nos de rebus solidiore es-
se vult, ut neque viruperemus,
neque laudemus facta cuiusquam
nisi scopo eius cognito, ad quem
illa referuntur. Ex eo enim iudi-
cium est ferendum, quod & qui ver-
berat prodest, & qui alit nocet : &
qui furatur, interdum recte facit :
& qui præbet, iniuste. Sunt igitur,
inquit, facta ipsa per se iudicanda, &
si quis cito lavat, dicendum, cito
eum lavare : nec tamen adiicienda

Q q 2

πειδ-

ποιότητα πρὸς πηέναι, ἢ ὅτι καλῶς ἢ
 ὅτι κακῶς, ἕως ἀν τὸν σκοπὸν μάθω-
 μην. τί γὰρ, εἰ καμῶν, καὶ ἀρευνή-
 σαι νύκτωρ, καὶ διελόμενον τῆς ἑ-
 τεῖς θερεπείας; ἀλλ' ὁ σκοπὸς ὅτι φέ-
 ρει τὴν ποιότητα ἢ καλῶς ἢ μὴ κα-
 λῶς. καὶ τὸν δὲ περιμύειν πρὸς
 τὸ ταχέως λυεῖσθαι, τὸ κακῶς ἢ κα-
 λῶς προσφέρειν. καὶ γὰρ πολὺν οἶνον
 πίνειν ἐστὶ, καὶ διὰ κερθῶν ἢ σώμα-
 τος, καὶ διὰ καταπασιν αἰετοῦ, ὡς περ
 πρὸ κυνός, καὶ ὑπὸ καύμα, καὶ διὰ λοι-
 μῶδες χωρῶν. Εἰ δ' ἄτως ποιῶμεν,
 ὡς τε τὰς μὲν πρῶξιν αὐτὰς, ὡς ἐ-
 χέσι, κρίνειν, καὶ λέγειν, ὅτι ταχὺ,
 ὅτι πολὺ, τὴν δ' ποιότητα μὴ προσ-
 φέρομεν, ἕως ἀν τὸν σκοπὸν μάθω-
 μην, συμβαίνει ἄλλων μὲν αἰσθά-
 νεσθαι, (τὸ γὰρ ἐστὶ τὸ φαντα-
 σίας καταληπτικὰς καὶ λαμβάνειν,) ἢ
 τετέστιν, ἐπ' ἄλλων μὲν καταλαμ-
 βάνειν τὸ φαινόμενον, ὡς τὸ τα-
 χὺ, καὶ τὸ πολὺ, ἐπ' ἄλλοις δ' συγ-
 καταπίθεσθαι, τετέστι, τὴν κρίσιν
 ἐπάγειν, τὸ φανὲν ἢ κακῶς ἢ κα-
 λῶς λέγοντας. ἀποπνέει δ' ἡ τῆς τοῦ
 αἰσθόσι θεασάμενον; ἀλλ' οὐδ' ἐπὶ
 αὐτῶς λέγειν. καὶ βέβαιον μὲν, οἶ-
 μαι, μήτε ἐπαυεῖν ὡς ἐτυχῇ, μήτε
 ψέγειν, μᾶλλον δ' ὡς φαίνεται τὸ ψέ-
 γειν ἀδίκως. διὸ ὅτι τὰς ποιότη-
 τας λόγον καὶ τῆς ἀν εἴης πρὸς διχομο-
 σμῶν συντείνον.

qualitas, quasi recte aut secus fa-
 ciat, donec eius consilium cognov-
 erimus. Quid enim, si ob mor-
 bum, aut lucubrationes, curatione
 lavationis eguit? Consilium autem
 & finis in causa est, ut recte secus-
 ve sit factum. Et hic expectandus
 est, priusquam celeris lavatio, bona
 malave dicatur. Nam & multum
 vini bibere licet, ob corporis tem-
 periem, & qualitatem aëris, ut ante
 caniculam, & sub caniculam : &
 ob locum pestilentem. Nisi autem
 ita fecerimus, ut ipsa facta, uti sunt,
 iudicemus : & dicamus celere ali-
 quid, aut multum : qualitatem ve-
 ro non adiiciamus, ante consilium
 cognitum : fit, ut alia intelliga-
 mus (hoc enim significat φαντα-
 σίας καταληπτικὰς καὶ λαμβάνειν) &
 comprehendamus id quod appa-
 ret, cuiusmodi est celere & mul-
 tum, & aliis assentiamur : hoc est,
 iudicium iis nostrum interpona-
 mus, id quod visum est laudan-
 do aut vituperando. Absurdum
 autem est, cum aliud videris,
 de alio ferre iudicium. Ac vult
 ille, nisi fallor, ne temere lau-
 demus aut vituperemus : ac po-
 tius, ut iniuste vituperare re-
 cusemus : eoque de hoc loqui-
 tur. Pertinet autem & hoc ad
 iustitiam.

Κ Ε Φ. ξη'.

C A P. LXVIII.

Μηδαμὺ σταυτὸν εἴπης φιλόσο-
φον, μηδὲ λάλει πολλὸν ἐν ἰ-
διώταις περὶ τῶν θεωρημάτων, ἀλλὰ
ποιεῖ τὸ ὑπὸ τῶν θεωρημάτων· οἷον
ἐν συμποσίῳ, μὴ λέγε πῶς δεῖ ἐοδῆν,
ἀλλ' εἴδωι ὡς δεῖ· μέμνησιν γὰρ ὅτι ἔ-
τω καὶ Σωκράτης παύσασθαι ἀφ' ἡ-
ρήκει τὸ ὀπιδεικνύναι. ἤρχοντο περὶ
αὐτὸν φιλοσόφοις ὥστε αὐτὸς συσπῆ-
ναι, καὶ κενὸν ἀπῆλθον αὐτὸς, ὥτως
ἠείχετο παρορῶμεν.

Κ Ε Φ. ξθ'.

Ως περὶ καὶ περὶ θεωρημάτων τι-
νῶν ἐν ἰδιώταις ἐμπλήρη λό-
γον, σιῶπα πολλὸν. μέγας γὰρ ὁ κίν-
δυνος διδύς ἐξεμέσθαι ὃ ἐκ ἐπεισας.
καὶ ὅταν εἴπῃ σὶ τις, ὅτι οὐδὲν οἶδα, καὶ
σὺ μὴ δηχθῆς, τότε ἴδωι, ὅτι ἀρχεῖς ἔ-
ργον· ἐπεὶ καὶ τὰ περὶ βέλαια ποῖς ποιμέ-
σιν ἐκ ἐπιδεικνύναι πόσον ἐφάρμ, ἀλλὰ
καὶ νομίζω ἐνδον πείσασθαι, ἐλαττω-
φέρει, καὶ γάλα. καὶ σὺ τοίνυν, μὴ τὰ
θεωρημάτων ποῖς ἰδιώταις ὀπιδεικνύει,
ἀλλ' αὐτῶν πεφθέντων, τὰ ἔργα.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

Πρὸς τὸν ἐπὶ προκείμενον
τὸν λόγον ποιούμενον· (ὅ-
τι γὰρ περὶ τέλειον φιλόσοφον· ἐ-
κείνου γὰρ οὐκ ἐδῆτο τῶν τῶν
θεωρημάτων· οὐδ' αὖν εἴποι περὶ
αὐτὸν, ἐπὶ κίνδυνος διδύς ἐ-
ξεμέσθαι ὃ ἐκ ἐπεισας)· ἐπειδὴ
ποῖς ἐπὶ προκείμενοι τὰ φιλοδοξον

Nusquam te philosophum profitea-
ris, nec apud imperitos multum
disputes de praeceptis: velut in convi-
vio, ne dic quo pacto sit edendum, sed
ede ut decet: ac memento, etiam Socra-
tem sic undecunque sustulisse ostenta-
tionem. Conveniebatur ab iis qui se ab
eo commendari vellent philosophis, at-
que ipse abducebat eos, adeo leniter fe-
rebat neglectum sui.

C A P. LXIX.

Itaque si apud imperitos de praecepto
aliquo sermo inciderit, maxima ex
parte taceo. Magni enim periculi est.
statim evomere quod non concoxeris.
Quod si quis dixerit, te nihil scire,
tuque commotus non fueris: tum sci-
to, rem esse incoctam. Nam & oves
non sanum afferunt opilionibus, ac
demonstrant, quantum comederint:
sed pastu intra se concocto, extra fe-
runt lanam & lac. Et tu igitur ne
verba celeriter ostendas imperitis: sed
opera, quae verborum concoctionem se-
quuntur.

COMMENTARIUS.

Cum eo qui adhuc proficit lo-
quens, (neque enim cum perfe-
cto philosopho, qui his admonitio-
nibus non eger: cui non diceret, pe-
riculum esse ne statim evomeret,
quod non concoxisset) quod iis qui
adhuc proficiunt, gloriæ cupiditas.

Q 93

καὶ

καὶ ὁπιδεικνύον ἐνοχλεῖ παύσθαι, δὲ
 πολλῶν ὁπχειρημάτων αὐτὸ κα-
 θάραιεν παρέθετο· ὥσπερ δὲ τὰ
 καὶ ψεύδεται ἢ πὺν χωνόμομον
 χαλκὸν ἀνδριάντα λέγειν, καὶ τὸ ἐμ-
 βρυὸν ἀνθρώπων· ἔγωγε ἢ καὶ τὸν ἐτι
 παρόπλωντα, φιλόσοφον λέγειν, ψεύ-
 δεται. εἰ δὲ τις καὶ πρὸς τὸ μέγε-
 θος ἀπίδοι τῆς ζωῆς ὅτι ὄντως φι-
 λосоφός, καὶ πῶν ὑπεροχὴν καὶ ἔ-
 χει πρὸς ὅττι ἄλλος ἀνθρώπος, ἢ
 μόνον ψεύδεται, ἀλλὰ καὶ ἀσεβὲς λέ-
 γειν δόξει. Ὁ ἢ μὴ λέγων ἑαυτὸν
 φιλόσοφον, εἰς αὐτὸν ἐν τῇ τάξει ὅτι
 φιλοσόφου τέτιον ἑαυτὸν τῇ φιλοσο-
 φικῇ, διδάσκειν ὁπχειροῖν; πῶς ἐν
 αὐτῷ γυμνάσιῳ, φαίη τις, παρόπλων,
 εἰ πὸ πρὸς ἰδιώτας λαλεῖν ἀπηγόρευ-
 σεν, ἐν οἷς ἢ γυμνασίᾳ ἐνεκεν, ἀλλ'
 ὁπιδεικτικῶς οἱ λόγοι λέγονται; πῶς
 ἐν πρὸς τέτιος ἀκούσεται, εἰ τὰ
 ἔργα ὁπτελεῖ τὰ ὑπὸ τῶν λόγων
 διδασκόμενα, καὶ μὴ ὅττι λόγους ἐκ-
 φυσεῖ κενῶς; καὶ γὰρ εἰ πὸ λέγειν ἐπὶ τὸ
 πέλει, ἀλλὰ τὸ παρόπλων τὰ λεγόμε-
 να. Ἐν συμποσίῳ ἐν δὲ τοῖς, μὴ
 λέγε πῶς εἰς ἐοδίειν, ἀλλ' ἐοδίει ὡς
 εἰς· ἔγωγε γὰρ ὅταν ὅτι διδάσκειν γέ-
 νηται καὶ οἱ, οἱ λόγοι παρόπλωντες,
 δευτέρῳ φανήσονται. οἷον γὰρ ἐ-
 στί, διδάσκειν μὴ ὅπως εἰς ἐοδί-
 ει, ἢ ὅπως εἰς φέρειν τὰς πελα-
 στας, αὐτὸν ἢ πῶς ὑπὸ ἑαυτῶν πατή-
 μοις νόμοις μὴ ἐμμεύειν; Μὴ μό-
 νον δέ φησιν ἀπέχεσθαι κατάρχειν
 τῶν ποιῶν λόγων, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι
 τινὲς ἰδιώται πρὸς τέτιον ἀφ-

& ostentatio molesta est, eos affe-
 ctus multis argumentis repurgare
 studet. ut & hoc ipso: Quemad-
 modum falsum est, as quod con-
 fletur adhuc, statuam dicere: &
 factum in utero conceptum, homi-
 nem: sic eum etiam qui adhuc
 proficit, dicere philosophum, est
 falsum. Quod si quis consideret,
 quanta res sit vita veri philosophi,
 & quantum is cæteris mortalibus
 antecellat: non modo falso id, sed
 & impie dici videatur. Qui se ve-
 ro philosophum esse negat: num
 is, nec in ordine philosophi sese
 collocans, cuius docere munus est,
 docere instituet? At quo pacto,
 inquires, se is exercebit, qui profi-
 cit? si eum cum idiotis loqui vetat,
 apud quos non exercitationis, sed
 ostentationis ergo verba fiunt?
 Quomodo ergo se illis accommo-
 dabit, si re ipsa ea præstiterit, quæ
 verbis docet, nec inania verba ef-
 flarit? Finis enim est, non oratio,
 sed actio eorum quæ dicuntur.
 Cum igitur in convivio fueris,
 noli dicere quomodo sit edendum,
 sed ede uti decet. Sic enim, si
 docendi se dederit occasio, vires
 & nervos tua habebit oratio. Cu-
 iusmodi enim est, docere quomodo
 sit edendum, aut quomodo ferendæ
 sint res adversæ, si legibus à te latis
 ipse non parueris? Non solū autem,
 inquit, ipse caveto ne tales sermones
 ordiaris: sed & si qui alii indocti de

λέγωνται,

λέωνται, μὴ θελήσης ὡς ἐν ἰδίῳ τῷ
 φαῖναι διδάσκαλόν, ἐπεὶ κινδύ-
 νά σις ἐξεμέσαι ἅσῃ ἐπέφας. ὡς-
 περ γὰρ τὰ πεφθέντα σίπια τῶν ἐξ
 τρέφει τὸ σῶμα τόν, ἔτω καὶ οἱ πε-
 φθέντες λόγοι τῶν ἐξ ἐφασσι τῆς
 ψυχῆς, ἀφ' ἧς λοιπὸν ὡς ἀπὸ μονί-
 μος ῖζης οἱ καρποφόροι λόγοι παύ-
 χονται. εἰ δέ τις πρὸς τὴν ἐξ ἐν πε-
 λειωθῆναι ὅς ἡκούσε λόγους παύ-
 ρει, κινδυνάσει τῷ ὄντι ἐξεμῆν ἅ-
 ἕτω ἐπέφεν. ἐμέτω γὰρ σίπῳ ἔοικε
 τὸ αὐτὸς ἐκείνης ὅς ἡκούσε τις
 παύρειν, ἀλλὰ μὴ ἐκ τῆς ἐν αὐτῷ
 ἐξέως. Ἐπειδὴ ἡ ἐξ ἐν νεύσῃ ἡ ψυ-
 χὴ ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν παύρειν αὐτῶν
 ὡφελῆται τὸν Σωκράτην παύρειν,
 καὶ πῶς τελείως ὄντα φιλόσοφον, ὡς
 καὶ ὑπὸ τῶν πάντων ἀνδρῶν σο-
 φώτατον ἀποφασθῆναι, πῶς τὸν ἀ-
 φελόντα τῆς αὐτῆς ζωῆς τὸ παύρειν
 κλικόν, ὡς περ τινῶν ἀνοήτων αὐτῆς μὴ
 παύειν φρονουμένων, δι' αὐτῆς ἡ βουλο-
 μῶν αὐτοῖς συσλῆναι πρὸς παύ-
 ρειν, ἀπαύρειν αὐτὸς, καὶ παύ-
 ρειν σοφιστῶν ὡς περ ἑπὶ σοφιστῶν
 τὸν Ἀπολλοδώρου, δὲ ἡ δὲ αὐτῆς
 τῷ Πρωταγόρᾳ παύειν. καὶ ἐν Θεαι-
 τῆτῳ ἡ ὁ αὐτὸς λέγει, ὅτι πολλοὺς
 μὴ ἡδη ἐξέδωκε Προδικῶν, πολλοὺς ἡ
 αὐτοῖς σοφοῖς τε καὶ θεοῖς ἀνδράσι.
 Μὴ μόνον δέ φησι κατὰ τῶν ἀ-
 φέλων τὸ παύειν κλικόν καὶ δοξο-
 κόμπον, κατὰ τὸ μὴ λέγειν τὰ θεω-
 ρήματα ἐν ἰδίῳ τῷ, ἡ ἐκείνων λε-
 γόντων σιωπᾶν, ἀλλὰ καὶ ἐάν, εἰπόντος
 αὐτοῦ πῶς, οὐδὲν οἶδα, μὴ δηχθῆς.

his differuerint, ne velis ineruditus
 haberi doctor. Periculum enim
 erit, ne ea evomas, quæ non con-
 coxeris. Ut enim cibi concocti ha-
 bitudinem corporis alunt : sic &
 concocti sermones, animi habitum
 nutriunt : è quo postea, ut è stabili
 radice, frugiferi sermones efflore-
 scunt. Si quis vero habitu nondum
 confirmato, sermones quos audi-
 vit, prætulit : revera periculum
 est, ne evomat ea quæ nondum
 concoxerit. Est enim vomitui cibo-
 rum simile, ea verba proferre, quæ
 audieris : sed non ex animo protu-
 leris ea doctrina confirmato. Quia
 vero foras prominens animus bo-
 nis exemplis iuvatur : Socratem
 producit, quamvis perfectum phi-
 losophum, adeo ut ab Apolline
 omnium sapientissimus pronun-
 tiaretur, qui ostentationem à vita
 sua usque adeo removet, ut cum à
 vecordibus quibusdam contemne-
 retur, qui ab eo se aliis præceptoribus
 cōmendari volebant, eos abdu-
 ceret, ac sophistis commendaret : si-
 cut Hippocratē Apollodori F. ro-
 gatus Protagoræ commendavit : &
 in Theæteto idem dicit, se multos
 iam Prodicto tradidisse, multos aliis
 sapientibus & divinis viris. Neque
 vero in eo solum, inquit, ostenta-
 tionem removebis, ne apud impe-
 ritos præcepta recites, illisve loquē-
 tibus taceas : sed etiam, si quis te
 nihil scire dixerit, ne mordearis.

τῷτο ᾧ ἀγαθὸν περικείμενον ἔ κατα-
 φρονεῖν τῆς ἐξω δόξης πλεον ἔ μὴ
 λαλεῖν τὰ θεωρήματα. ἔτω ᾧ ἐξ
 ἐκείνων ὁπλον ἴω, ὅπιν νομίζεται πρὸς
 τοῖς ἐκτός μηδὲν εἶναι. ἀν ᾧ καὶ αἰ-
 κύσας τῷτο, μὴ διηχθῆς. καὶ τοι πρὸς
 τερον ἐνίοτε διακινύμεν ἐπὶ αὐτῷ,
 ποτε ἴσθι, ὅπιν ἤρεξ ἔ ἐργα, διὸ καὶ
 ἔπὶ αὐτῷ οἱ πολλοὶ λόγοι παρελή-
 φθησαν, καὶ ἡ δὴ φιλοσοφία συ-
 δῆ, ἵνα ἐργασθῇ τὰ κατὰ φύσιν, ἔχ
 ἵνα λέγῃς καὶ αἰκούης αὐτά. τὸ ᾧ αἰ-
 κύσαντα ὅτε ὡς ἐδὲν οἶδα μὴ διηχθῆ-
 ναι, ἔργον ἡδὴ εἶ. κατὰ φρόνησις γὰρ
 εἶς τῆς ἐξωθεν δόξης καὶ αἰδοξίας.
 καὶ καὶ δεικνύει καὶ ὅτε τῷ ἐαυ-
 τῷ περὶ πῶς διδασκάλῳ δὴ ζῆ-
 τῶν τὰ ἔργα, δεικνύει τὰ δὲ τῶν
 πεφθέντων λόγων καὶ τῶν ἐξ
 θρεψάντων ἐκδιδομένα, ἀλλὰ ἔχ
 οὗ λόγους καὶ ᾧ τὰ πρὸς αὐτῷ
 τὸν χόρον ἐξεμέσαντα δεικνύσι πῶς
 ποιήσιν πῶς ἐφαρον, ἀλλὰ τῷ νο-
 μῶν πέψαντα, ἐλα φέρι καὶ γάλα.

Κ Ε Φ. ο'.

Ὅταν οὐτελῶς ἡμεοσμεν ἡς
 καὶ τὸ σῶμα, μὴ καλῶς πίω δὴ
 τῷτο. μηδ', ἀν ὕδωρ πίνης, ἐκ πάσης
 ἀφορμῆς λέγε ὅπιν ὕδωρ πίνης, καὶ
 ἀποῆσαι ποτε πρὸς πῶν δόξης σι-
 αυτῷ, καὶ μὴ τοῖς ἐξω, μὴ οὗ ἀν-
 δριάντας ἀελαάμεβαι, ἀλλὰ διψῶν
 ποτε σφοδρῶς δὴ πῶσαι ψυχρῶ ὕ-
 δατ, καὶ ἐκπύσων, καὶ μηδὲν εἰ-
 σῆς.

Hoc enim certius argumentum est
 externæ gloriæ cōtemtionis, quam
 si præcepta non recitaris. Nam
 ex hoc nondum constat, te indo-
 ctum videri aliis. Sin, quamvis id
 audieris, non moleste tuleris, ante
 moleste ferre solitus: tum vèro
 eam te rem auspicatum esse scito,
 obquam multi illi sermones habiti
 fuerunt: & ipsum philosophiæ
 studium susceptum, ut præstes ea,
 quæ natura postulat, non dicas &
 audias. Nam si his auditis non
 mordebere: non verba iam erunt,
 sed res: quippe popularis famæ at-
 que infamiæ contemptus. Quod si
 quando magistro quantum profe-
 ceris requirenti ostendendum fue-
 rit: facta illi ostendes, à concoctis
 orationibus & habitu confirmato
 profecta, non autem verba. Neque
 enim oves gramen revomentes pa-
 stori ostendunt, quantum comede-
 rint: sed pascuis concoctis lanam fe-
 runt, & lac.

C A P. LXX.

Si corpus frugaliter curare didicisti, ne
 Sob id tibi placeas: nec si aquam po-
 tas, ad quamvis occasionem te potare a-
 quam dictita. Quod si quando ad labo-
 rem te vis exercere, in tuum, non in
 exterorum usum, ne statuas amplecti-
 re: sed si quando vehementer sitieris,
 frigidam hauriam exspuito, ac nemini
 ducito.

ΕΞ ΗΓΗ-

Πολλὰ προφάσεις εἰσὶν ἐφ' αἷς
 δίδοξιν πρὸς τοὺς ἀνθρώποις
 βυλομεθα. οἱ μὲν γὰρ τὰς προφάσεις
 τὰς ἑαυτῶν διηγούμενοι τὰς δίδοξιας
 θηρεύουσι· οἱ δὲ ὅτι δόξαν διὰ
 αὐτῶν διδάσκαλοι τῶν δεόντων· ἄλλοι
 δὲ ὅτι λιτότης καὶ καρτερίας. Τὰς ἔν
 προτέρους ἡδηίατες δόξας, πρὸς τῶ
 νον μὴ ποιεῖται τὸν λόγον, τῶν ἑταίρων
 μήτε αὐτὸν καλλωπίζουσι ὅτι λιτό
 τητι καὶ ἀσκήσει· κοινὸς γὰρ ὁ λόγος·
 ταῦτάς τε, μὴ χαυνῶσθαι, μηδὲ μέγα πι
 νομίζειν ἔχειν· ἀλλ' ἐνωεῖν πρῶτον,
 πόσω λιτότεροι ἡμῶν εἰσιν οἱ πτωχοί,
 καὶ πόσω καρτεριώτεροι· ἐπειτα καὶ
 τῶτο ἄξιον λόγου ἔχωμεν, πόσα ἄλλα
 ἀγαθὰ οὐκ ἔχομεν, ἅπερ ἄλλοι ἔχου
 σι. Βλάπτει γὰρ τὸ ὅτι πνι πλεονεκτή
 ματι χαυνῶσθαι, καὶ πρὸς τῶν, μήτε
 αὐτὸ ἐκείνο ἀποκαθαίρειν, ἡδὴ μέγα
 αὐτὸ νομίζοντα εἶναι, μήτε ἄλλων ἐ
 φιδέειν, ἀρκούντων ἐκείνῳ. Ἀλλὰ
 μηδὲ ὁπιδεικνύμεν, φησιν, αὐτὰ
 ποίει, ὥστε, ἐὰν ὑδροποτῆς, ἐκ
 παντός τρέπου πρὸς τὸν ἄλλολεγο
 μένους πειράζειν εἰς πούτο οὐδὲ λό
 γους, εἰς τὸ ἀκαίρως διόξαι λέγειν
 ὅτι ὕδωρ πίνει· καὶ ἀσκήσει θεί
 λης, καὶ πρὸς πόνον καὶ πρὸς ἐγκρα
 τειαν, καὶ πρὸς καρτερίαν γυμνάσει,
 κατὰ σαυτὸν ποίει τῶτο, καὶ μὴ φαί
 νη πῶς ἔξω, μηδὲ θέλει ὁρᾶσθαι ὑπὸ
 πολλῶν, ὥστε οἱ ὑπὸ πολλῶν βια
 ζόμενοι διωαποτέρων, καὶ βυλόμενοι
 τὸ πλεονέκτημα εἰς βοήθειαν ὁπικαλεῖσθαι,

Multæ sunt causæ, cur ab ho
 minibus laudari nos cupia
 mus. Nam alii facinoribus suis com
 memorandis gloriam venantur,
 alii ob eloquentiam, alii ut docto
 res officiorum, alii propter frugali
 tatem & tolerantiam celebrari vo
 lunt. Prioribus igitur illis medicina
 iam adhibita, cum his nunc sermo
 nem habet, monens, ne & ipsi fru
 galitate sua glorientur, & exercita
 tione. Communis est enim hæc o
 ratio, ne quis insolescat, neve ma
 gnum quiddam se consecutum ar
 bitretur: sed cogitet primū, quanto
 sint mendici nobis frugaliore, quantoque tolerantiores. Et ut hoc
 habeamus aliqua laude dignū: quot
 alia bona nō habeamus, quibus alii
 sint præditi? Præterea ob præroga
 tivam aliquam superbire, ob hoc
 ipsum nocere, quod id, quod iam
 magnum putes, non repurges, nec
 alia desideres, illo contentus. At
 que etiam cave, inquit, per osten
 tationem illa facias, ut, si aquam
 bibas, quovis modo in colloquiis
 sermonem eo deducas, ut per oc
 casionem te dicas aquam bibere. &
 cum te ad laborem, ad continen
 tiam, ad tolerantiam exerces, solus
 id facito: nec spectari velis ab aliis,
 aut conspici à multis, ut ii quibus
 multi potentiores vim faciunt,
 qui, ut opem populi implorent,

εἰς τοῦ ἀνδριάντους ἀναβαίνοντες
 ἀποκερῶσι τὴν βίαν, καὶ συνά-
 γουσι πρὸ αὐτῶν τὸ πᾶν. Μὴ
 ὀπιθεῖν κινῶντες ἐν, ἀλλ' ὀπισθοκινῶντες
 μιν, ὥστε σφοδρῶς διψήσας ὀπι-
 σσάσθαι ψυχρὰ ὑδατῶν, καὶ ἀποπύ-
 σθαι, καὶ μηδὲ μὴ τὸ πᾶν εἰπεῖν πινεῖν, ὅτι
 ἐπιήσας. ὁ δὲ ὀπιθεῖν κινῶν τῶν
 ποτῶν, περὶ τὸν μὲν ἐξω κέχληνεν ὅλον,
 καὶ ὡς ἐαυτὸν περὶ τὸ ἐντὸς ἐξεχύ-
 θη, ἐπειτα τὰ ἀραθὰ τῆς λιτότητος
 καὶ καρτερίας ἀπώλεσε, τέλει αὐ-
 τῶν τῶν τῶν πολλῶν διόξαν ποιήμε-
 νον. αἱ δὲ ἀσκήσεις αὐτῶν καὶ καρ-
 τερίας ὡφελῶσι, συνελθίσσασθαι τὸ σῶ-
 μα, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ. ἄλλοι αὖτε πᾶσι, μὴ
 κατεξάνισσασθαι τὴν λόγην, ἀλλ' ὑπο-
 κείναι καὶ σκληρότερον ὀπιθεῖν πινεῖν. καὶ
 μὴ ποτὶ χαρῆς καλοῦντο ὁ τληπα-
 θῆς οὐκ ἀναγκάζεσθαι διὰ φερεπο-
 νίαν τὴν ἐλπίδα πρὸς τὴν ἀρετήν.

Κ Ε Φ. οα'.

Ἰδιώτης ποτὶς, καὶ χαρῆς καὶ ἐδέ-
 ποτε ἐξ ἐαυτοῦ πρὸς δόξαν ὡφέλειαν,
 ἢ βλάβην, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἐξω. φιλο-
 σόφης ποτὶς, καὶ χαρῆς καὶ πῶσαν
 ὡφέλειαν, καὶ βλάβην ἐξ ἐαυτοῦ
 πρὸς δόξαν.

Κ Ε Φ. οβ'.

Σημεῖα πρὸς κλίοντο. ἐδένα
 ψέγει, ἐδένα ἐπαινεῖ, ἐδένα μέμ-
 φεται, ἐδενὶ ἐγκαλεῖ, ἐδεν πρὸς ἐαυ-
 τὸν λέγει, ὡς ὄντο πινος, ἢ εἰδύτο
 πινος, ὅταν ἐμποδιθῇ πινος, ἢ κωλυθῇ, ἐ-
 αὐτῷ ἐγκαλεῖ. καὶ πινος αὐτὸν ἐπαινῇ,

statu consensu quiritantur, &
 multitudinem circa se congregant.
 Non igitur per ostentationem, sed
 solus exercere: ut vehementer si-
 tiens, frigidam haustam exspuas, ac
 ne post quidem cuiquam dicas quid
 feceris. Nam qui ostentationis ergo
 ista facit: primum totus foras
 prominet, & a se ipso ad externa est
 effusus. Deinde bona frugalitatis
 & tolerantiae perdit, ad opinionem
 popularem illas referendo. Exer-
 citationes vero istae & tolerantiae
 profunt, quod consuefaciunt cor-
 pus & brutas eius affectiones, ne
 contra rationem insurgant, sed &
 duriora imperanti pareant. Itaque,
 tempore postulante vir tolerans,
 ob laborum assuetudinem, non co-
 gitur amittere libertatem.

C A P. LXXI.

PLebei status & nata est, nunquam
 à se ipso vel damnum expectare, vel
 utilitatem: sed à rebus externis. Philo-
 sophi status & expressa imago est, om-
 nem utilitatem & damnum à semet ipso
 expectare.

C A P. LXXII.

Signa proficientis sunt, neminem re-
 prehendere, neminem laudare, ne-
 minem culpae: neminem accusare: ni-
 hil de se ipso predicare, quasi aliquid sit,
 aut aliquid sciat. Cum in aliqua re
 impeditus fuerit, aut prohibitus, se ipsum
 accusat. Si ab aliquo laudatur, secum

κατα-

καταγελαῖ ὃ ἐπαινέοντο· αὐτὸς παρ' ἑαυτῷ· καὶ ψέγη, ὅτι ἀπολογεῖται·
 «Εἴησι ἢ, καθάπερ οἱ ἄρρωστοι, δι-
 λαβέμενός τι κινήσῃ τῶν καθι-
 σμένων, πρὶν πῆξιν λαβεῖν. ὅρεξιν
 ἅπασαν ἤρκεεν ἀφ' ἑαυτοῦ, τίμω δὲ
 ἐκκλίσιν εἰς μόνον τὰ πρὸ φύσιν
 τῶν ἐφ' ἡμῖν μεταπέθεικεν· ὅρμῃ
 πρὸς ἅπαν ἀνεμνήνῃ χρητῇ. ἂν ἡ-
 λιθίσθῃ ἡ ἀμαθὴς δοκῇ, ἢ πεφρον-
 τικεν. ἐνὶ τε λόγῳ, ὡς ἐχθρὸν ἑαυτὸν
 καταφυλάσσει καὶ ἐπιβέβηλον.

*ipse deridet laudatorem. Si reprehendi-
 tur, non defendit se, sed ritu infirmo-
 rum circuit, metuens ne statum illum
 convellat, priusquam is confirmetur. Omne desiderium à se dependens habet:
 aversationem ad ea sola, quæ naturæ
 eorum repugnant, quæ nobis parent,
 transtulit: appetitione ad omnia remissa
 utitur: sive stolidus, sive doctus ha-
 beatur, non curat. Denique, ut
 inimicum & insidiatorem se ipsum ob-
 servat.*

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

COMMENTARIUS.

Πρὸς πλείους ἤδη τῶν προει-
 ρσεων ἐλθὼν, καὶ μένων ἐπα-
 γχειν τὸ συμπέρασμα, ὅτι χρὴ μὴ
 ἐπὶ τῶν εἰρημνίων λόγων μένειν,
 ἀλλ' ἔργα αὐτῶν ἐπιτηδεύειν, μηδὲ
 τίθεσθαι τὸ λέγειν καὶ αἰκνῆν,
 ἀλλὰ τὸ ἐργάζεσθαι, πρῶτον ἡ-
 μῖν πᾶς τρεῖς ἔξεις καταβέβηκεν,
 πᾶς πάντας ἀνθρώπους καταλαμ-
 βανέσθαι. τῶν γὰρ ἀνθρώπων, οἱ μὲν
 ἰδιῶται, οἱ δὲ ὅσον ἀφαιρέσει τῶν
 φιλόσοφοι, οἱ δὲ ἀφαιρέσει μὲν τῶν
 ἰδιωτῶν, πρὸς χωροῦντες δὲ ποῖς
 φιλοσόφοις, ὡς περὶ κόποντας κα-
 λεῖ, πρὸς ὧς καὶ τὰ πλεονέκτα ἐρη-
 τῇ. καὶ τῆς δὲ διείλεν ἐν τοῖς
 λόγοις, εἰς τε οὗτοι ἀρχομένους παι-
 δεύεσθαι, καὶ εἰς οὗτοι ποσῶς ἤδη πρὸς
 κακοφύτας. Ἐκείνῳ δὲ τῷ εἰρημνίων
 τρεῶν ἔξῃ ἐποχῇ, ἰδιώτης λέ-
 γων αἰσιν καὶ χαρῇ, τὸ μηδέποτε
 scribit, cum dicit: Indocti statum & notam esse, nunquam

Posteaquam tandem ad finem
 admonitionum pervenit, con-
 clusionem additurus, non esse in
 iis, quæ dicta sunt, resistendum,
 sed vitæ & moribus doctrinam ex-
 primendam: neque ipsum dicere
 atque audire, finem statuendum,
 sed actionem & opus: primum
 nobis tres habitus tradit, qui-
 bus omnes homines comprehen-
 duntur. Quorum alii sunt indo-
 cti, alii his oppositi philosophi:
 alii, qui & ab indoctis recedunt,
 & ad philosophos accedunt, quos
 Proficientes sive Tirones vocat, &
 quibus superiora etiam dicta fue-
 runt. Sed hos in his sermonibus
 divisit in eos, qui incipiunt eru-
 diri, & in eos qui iam nonnihil
 profecerunt. Unumquemque igitur
 horum trium habituum de-
 scribit, cum dicit: Indocti statum & notam esse, nunquam
 bonum

ἐξ αὐτῆς πρὸςδοκῶν ὠφέλειαν ,
 ἢ βλάβην , ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἐξω .
 ὄντων ἢ ἐφ' ἡμῖν τῷ τε λόγῳ ,
 καθ' ὃν ἐσιγμέθη, καὶ τῶν ἀλό-
 γων παθῶν , καθ' ἃ τοῖς ἀλόγοις
 ζώοις κοινωνῶμεν , ὁ μὲν λόγος ,
 κοινὸς ἑρμῆς ἐστὶν πᾶσι , κατὰ τὴν
 παροιμίαν . καὶ ἢ θριβμῶ Δι-
 φέρωσιν οἱ ἐν ἡμῖν λόγοι , ἀλλὰ τὸ
 εἶδ' ἐν, ἕτως ὡς πρὸς τὰ αὐτὰ ἀ-
 γαθὰ ἀνατείνεσθαι , καὶ τὰ αὐτὰ κα-
 καὰ ἐκκλίνειν , καὶ ἀληθῆ τὰ αὐτὰ
 ἡγῆσθαι πάντα κατὰ τὸν λόγον ,
 καὶ πάλιν ψεύδῃ τὰ αὐτὰ πάντα
 ὥστε πῶν ἐν ἐκάσῳ λόγον κανόνα
 εἶναι Διὰ κερατικὸν τῷ τε ἀγαθῷ ἢ
 τῷ κακῷ , καὶ τῷ ἀληθοῦς καὶ
 τῷ ψεύδους . εἰδῶν ἢ ἀσωμάτων
 καὶ ἀμερέσιων καὶ αἰεὶ κατὰ τὰ
 αὐτὰ καὶ ἀσπύτως ἐχόντων ἐφί-
 ενται οἱ λόγοι· οἷον σωφροσύνης ,
 καὶ δικαιοσύνης , καὶ φρονήσεως·
 ὧν ὅλων μετέχει ἕκαστος , ἐκάστου
 ἔμεινεν τῇ μετέλλῃ . δι' αὐ-
 τῷ κατὰ λόγον ὁρῶν κρῖνεσθαι ἔ-
 μάχεσθαι , ἀλλὰ συμφωνεῖ ἐν πᾶ-
 σι τὰ αὐτὰ ὄντα . τὰ ἢ ἀλογα-
 πάθη , οἷον θυμὸς , καὶ ὀπιθυ-
 μία , καὶ τὰ τέτων εἶδη , καὶ τῷ
 εἶδει τὰ αὐτὰ ἢ ἐν ἐμοὶ καὶ σοὶ , ἀλλ'
 ἄλλων μὲν ὃ ἐν ἐμοὶ θυμὸς ὁρέγε-
 ται, ἄλλων ἢ ὃ ἐν σοὶ , καὶ αἱ ὀπι-
 θυμῖαι Διὰ φοροὶ , καὶ τὰ τέτων
 ὁρέκτα , καὶ αἱ ἐκκλίσεις Διὰ φο-
 ροί , καὶ ἰδία ἐκείων . καὶ τῶν
 αὐτῶν ἢ τῷ ἀριθμῷ ὁρέγωνται ,
 ἀλλὰ σωματικὰ ταῦτα , καὶ ἀπύμα,

bonum aut malum à semet ipso ex-
 spectare: sed ab aliis. Nam cum in
 nostra potestate sit ratio, à qua na-
 tura nostra pendet, & brutæ affe-
 ctiones, quibus brutis animanti-
 bus societate coniungimur: ratio
 quidem, ut proverbio dicitur, com-
 munis omnibus est Mercurius. Et-
 si enim numero differunt rationes
 quæ in nobis sunt: at sic specie
 sunt unum quiddam, ut & ad ea-
 dem bona contendant, eademque
 mala declinent, eademque vera
 ducant omnes homines ratione du-
 ce, ac vicissim falsa omnia. Itaque
 in quolibet homine ratio instru-
 mentum est & regula diiudicandi
 boni & mali, veri & falsi, forma-
 rumque incorporearum & indivi-
 sibilium: & semper eodem modo
 consimiliterque sese habentium
 sunt appetentes rationes, veluti
 modestiæ, iustitiæ, sapientiæ, qua-
 rum totarum quælibet est particeps,
 illa non imminuta participatione.
 Quæ quod recta ratione iudican-
 tur, non pugnant, sed in omnibus
 consentiunt, cum sint eadem. Bruti
 autem affectus, velut ira, cupiditas,
 eorumque species, quanquam spe-
 cie iidem & in me sint, & in te: at
 meus animus alia desiderat, alia
 tuus. Sunt & cupiditates diversæ,
 earumque obiecta: diversæ quoque
 declinationes, & propriæ cuiusque.
 Et ut eadem numero appetant: sunt
 tamen illa corporea, & singularia,

καὶ μεμεινῶτα, καὶ τῇ τῷ ἐνὸς με-
ταλήψει μεινόμενα· οἷον χρήμα-
τα, ἢ σώματα, ἢ χωρεῖα· καὶ
πρωτὶ εἴπης, ἢ ἀρχῆς, ἢ δι-
ναστίαν, διὰ τὸ ἀπομα εἶναι καὶ
ταῦτα, ἢ διώτασι ὅλως ἐκαστοῦ με-
τέχειν· μειῶται γὰρ τῇ μετέλλει.
διὸ παρὰ ταῦτα αἱ διχοφθοραὶ κρί-
σεις ἰδίαι ἐκαστῶν, καὶ αἱ μάχαι,
καὶ αἱ στάσις, καὶ οἱ πόλεμοι. ἰ-
διώτης ἔν ἐσιν ὁ καὶ ἑλπίων μὴ πὺν
κοινὸν κανόνα, καὶ τὸ κοινὸν ἐφε-
πὺν, εἰς κρίσιν ἢ ἰδίαν καὶ ὀρεκτὸν
ἰδίον π' ἀπομον, καὶ σωματικόν, ἐ-
αυτὸν περιγράφας. Ἐν πῶς ἐκ-
τός ἢ τὰ ποιῶντα. Ὅπου ἢ ὀρε-
ξις πέταται καὶ ἐκκλισις, εἴτε κα-
τὰ φύσιν, εἴτε παρὰ φύσιν, ἐκεί-
τὸ ἀγαθὸν διοκεῖ καὶ τὸ κακόν. ἀ-
γαθὸν γὰρ τὸ ὀρεκτὸν, κακόν ἢ τὸ
φύκτον νομίζεται. ὁ ἢ φιλόσο-
φος, ἀποταῖς τῆς παρὰ τὰ ἐκ-
πὺς καὶ τὰ ἀπὸ συστάσεως, ἢ ἀλ-
λότρια ἐκείνα τελείως ἡγούμενος,
ἅτε κεκαθαρμένος ἀπὸ τῶν ἐι-
σώλων ἥδη καὶ τῆς σκιάς τῶν ὄν-
των, εἰς ἑαυτὸν, καὶ τὸ ὄντως ὄν,
καὶ τὰ κοινὰ εἶδη πῶς λόγου τὰ ἐν
αὐτῷ, ὅπως ἐφέπει, καὶ ἐν ἑ-
αυτῷ τὸ ἀγαθὸν διέσκει. κακὸν
γὰρ ἐν ἑαυτῷ χωρεῖν οὐκ ἔχει.
Οὕτως ἔν τὰ κατὰ διχομετερον ἀλ-
λήλων χαρᾶς κτηρίους, ἐφε-
ξις ἐπ' αἵματι παρὰ τοῦ περὶ νόμου
σημεῖα, παρὰ τὸ ὄν καὶ ὁ περὶ ἡ-
θίς πᾶς ἀπετείνεται λόγος. ἔπειτα γὰρ
quem omnis disputatio superior pertinebat. Neque enim ad

& divisibilia, & vnus participatio-
ne possunt minui: veluti pecuniæ,
corpora, aut prædia. Et ut honorem
dicas, aut magistratum, eo quod &
hæc singularia sunt: non potest
quisquam omnino cuiusquam to-
tius esse particeps. minuuntur
enim participatione. Quare di-
versa de his iudicia sunt, & cuius-
que pecularia: pugnae item, sedi-
tiones & bella. Indoctus igitur
est, qui relictæ communi regula &
bono communi, ipse sibi peculia-
re iudicium, & bonum proprium
atque individuum & corporeum
circumscripsit: quod genus in re-
bus externis est. Ubi autem ap-
petitio & declinatio versatur, si-
ve secundum naturam: ibi bonum
esse constat, & malum. Bonum
enim habetur quod appetitur, ma-
lum vero quod fugitur. Philo-
sophus autem, relictis externarum
rerum & concretarum cupidita-
tibus, easque prorsus alienas iu-
dicans, ut iam à simulacris repur-
gatus, & ab umbra rerum ad se-
met ipsum, & ad id quod vere est,
conuersus, communes rationis
formas, quæ in ipso insunt, am-
plectitur, & bonum in sese de-
prehendit. Malum enim in eo-
locum non habet. Sic igitur iis,
quæ ex diametro pugnant, diffi-
nitis: deinceps ea subiungit,
quæ sunt eius qui proficit, ad

γωγείωται καὶ διδάσκειται, ἀλλὰ
 παιδαγωγεῖν ἤδη καὶ διδάσκειν ἐκεί-
 νος ἡξιώται. ἀλλ' ἐδὲ φιλοσόφος ἱ-
 διον, τὸ μηδὲνα φέγειν, μηδὲνα ἐπαι-
 νεῖν· κατὰ καιρὸν τῷ διδασκάλῳ, καὶ
 διορθωτῇ πρέπει, καὶ μὴ τοῖς ἐδὲ πρὸς
 ἰδίῳ τῷ ἀρεμότητι οἱ ῥηθέντες λόγοι,
 εἰ μὴ ἵπποταξάμενος τῷ ἰδίῳ πεισμῷ
 ἑαυτὸν ἐγγχειράσει τῷ παιδαγωγῶν-
 τῳ πρὸς φιλοσοφίαν, καὶ τῷ ἀρχλῷ
 τῆς προκοπῆς καταδέξει. Τῶν γὰρ
 σωτηρίως τὸ πρὸς ἄλλους ῥηθέντων τὰ
 νῦν λεγόμενα, καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν ὁ-
 ναμάτων τὰ παλαιὰ, ἵππομνησκον-
 τά τε ἡμᾶς ἐκείνων, καὶ μνημονόειν
 αὐτῶν δεῖ τῆς σωτηρίας παρέχον-
 τα. Τὸ δ' ὡς ἐχθρὸν ἑαυτὸν παρὰ φυ-
 λάττειν, εἴρηται, δεῖ τὸ ἵπποπύδων ἐ-
 αὐτῇ τῷ μήπω πεπηγῶς εἶναι, καὶ
 δεῖ τὸ παρὰ δάξιν πρότερον τὰ ἐ-
 αὐτῇ κλίνειν, ὥστε τὰ τῶν ἐχθρῶν
 κλίνοντα· ἐδὲν δεῖ συμπάθειαν ἐν-
 διδόντες, ὅπερ εἰσάμενοι οἱ πολλοὶ ἐφ'
 ἑαυτῶν τε πάχυν, καὶ ἐπὶ τῶν φί-
 λων. μάστιγος δ' ὁ ἐκλυπτός ἐστιν, πῶς
 μεμολαγμένοις δέμασιν ὁμοί-
 ῳν.

Κ Ε Φ. ογ'.

Ὅταν τις ἐπὶ τῷ νοεῖν καὶ ἐξηγεῖσθαι
 διδάσκηται τὰ Χρυσίππου σεμνύ-
 νει, λέγει αὐτὸς πρὸς σταντὸν, ὅτι εἰ
 μὴ Χρυσίππος ἀσφαλῶς ἔγραφε, καὶ
 δὲν ἂν αὐτὸς εἶχεν ἐφ' ᾧ σεμνύνηται.
 ἐγὼ δ' οὐκ εἰς βλάβειν; καταμαθεῖν δ'
 φύσιν, καὶ πύκτην ἔπειτα. Ζητῶ

philosophum, (cuius enim ea digni-
 tas est, ut iam non instituat &
 erudiat: sed ipse instituat atque
 erudiat. Ac ne philosophi quidem
 proprium est vituperare neminem,
 laudare neminem: sed id pro tem-
 pore magistrum & correctorem
 decet,) neque etiam inerudito
 conveniunt ii sermones, nisi reli-
 cta inficitia se instituendum philo-
 sophiæ tradiderit, & principium
 perfectiæ admiserit. Compendio
 nos igitur supra dictorum commo-
 nefaciunt ea quæ nunc dicuntur,
 iisdemque pleraque verbis; ut illa
 nobis in memoriam revocata, ob
 brevitatem nunquam excidant.
 Esse autem cuique se ipsum ut ho-
 stem observandum, propterea di-
 ctum est, ut suspectum habeat suum
 nondum confirmatum habitum,
 & ut in motus suos acerbius inqui-
 rere studeat: sicut in inimicorum
 delicta inquirimus, nihil illis ex a-
 more concedentes: id quod pleri-
 que erga nos ipsos facere solemus,
 & erga amicos. Qui sui non est
 compos, ceu macerata lora futi-
 lis est.

C A P. LXXIII.

Si quis intelligentia & explicandi fa-
 culstate librorum Chrysippi gloria-
 tur, ipse tibi dic: Nisi obscure scripsis-
 set Chrysippus, nihil haberet ille quo glo-
 rietur. Ego vero quid cognoscere stu-
 deo? Naturam, & hanc sequi. Quæro
 ὦν,

ἄν. τίς ἐστὶ ὁ ἐξηγούμενος; καὶ ἀπα-
σαι ὅτι Χρύσιππος, ἐρχομαι πρὸς
αὐτόν· ἀλλ' ἢ νοῶ τὰ γεγραμμένα.
Ζητῶ ἔν τὸν ἐξηγούμενον, καὶ μέλει
τέτων ἔγωγε σκευὸν εἶναι. ὅταν ᾗ ὁ-
ρω τὸν ἐξηγούμενον, δόποτέ με τι
χρηῶται τοῖς παρεξηγημένοις. τὸ το
αὐτὸ μόνον σκευὸν ἐστίν. Ἄν ᾗ αὐτὸ
τῷ το, τὸ ἐξηγεῖται θαυμάσιον, τί ἄλλο
ἢ γραμματικὸς ἀπετελεῖται ἀντὶ
φιλοσόφου; πάλιν γε δὴ, ὅτι ἀντὶ ὁμή-
ρου Χρύσιππον ἐξηγούμενος. Μᾶλλον
ἔν, ὅταν τις εἴη μοι, ἐπ' ἀνέγνωσί
μοι Χρύσιππον, εὐθυεῖω, ὅταν μὴ
διώωμαι ὁμοίαι τὰ ἔργα ἢ σύμφωνα
ἡθικὰ κινῶν τοῖς λόγοις.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

Διατήσας τὰς τεῖς ἔξεις τὰς ἐν
τοῖς ἀνθρώποις φύσεως, ἰδιώ-
τες, καὶ φιλοσοφοί, καὶ περὶ πόλιν-
τες, καὶ τῶν πρὸς τὸν περὶ πόλιν
ῥηθέντων σωτόμως ὑπομνήσας, τὸ
συμπέρασμα λοιπὸν ἐπαίει διὰ τε-
τε καὶ τῶν ἐφεξῆς, ὅτι καὶ τὰ ἔργα καὶ
ὑπὸ τῶν λόγων ὡς ἀποδοθέντα ἔργα-
σκαται. τέλος γὰρ τῶν λόγων τὰ ἔρ-
γα, ὧν ἕνεκα καὶ οἱ λόγοι ἐρήθησαν.
μάλα γὰρ ὅτι τῶν ποιῶν αἰλη-
θὲς εἶπεν τῷ το ῥήτορι· ὡς ἄ-
παες λόγος, ὃν ἀπὸ τὰ ἔργα,
μάταιόν τι φαίνεται καὶ κενόν. Χρη-
ῖν, φησι, ἐξ ὁρχῆς ἐνοεῖν, τί
ἂν βούλοιο ἀνθρώπου ὁ τὸ ἰαυ-
τὸ ἀγαθὸν ζητῶν ὅτι βέλεται δι-
εῖν τῷ ἰαυτὸ φύσιν τίς ἐστίν· καὶ
τὸ ταῦτα ποιῶν ἢ πάρεχον προσήκει.

igitur, quis sit eius interpret? Cum au-
dicto, Chrysippum esse: cum convenio.
At scripta non intelligo. Quæro igitur
enarratorem. Ac hactenus quidem ni-
hil præclari. Cum autem enarratorem
invenero, reliquum est uti præceptis: id
quod solum præclarum est. Sin ipsam
enarrationem admiratus fuero: quid
aliud nisi Grammaticus philosophi lo-
co evasi? eo duntaxat excepto, quod pro
Homero Chrysippum enarro. Magis
igitur, cum quis a me petierit prælegi si-
bi Chrysippum, erubescio: cum facta ne-
queo similia verbis & consentanea præ-
stare.

COMMENTARIUS.

Tribus habitibus, qui exister-
in homine solent, distinctis,
indocti, philosophi, & proficientis:
& iis quæ proficienti dicta fuere,
compendio repetitis: iam conclu-
sionem addit, & hoc & iis quæ se-
quuntur capitibus: actiones eas,
quæ verbis expositz sint, esse susci-
piendas. Finis enim orationis est
actio, cuius etiam causa usurpata
fuit oratio. In his enim verissima
est summi oratoris sententia: Om-
nem orationem, si facta desint,
vanum atque inane aliquid videri.
Est igitur, inquit, denuo conside-
randum, quidnam velit homo, suum
bonum quærens? Vult autem suum
bonum invenire: & quærit, quæ
sua natura sit, & quid sibi sit
faciendum aut patiendum. Ca-
oion,

οἶον , ὁ ζῶν λογικῇ χρώμῳ , τῷ σώματι ὡς ὀργάνῳ . καὶ χεῖρ τῇ ταύτης τελειότητι πλὴν ἑαυτῆς ὀρεξιν καὶ ἐκκλινῖν συναρμόσῃ . Ζητῶν ἔν τῷτο , ἀκούω ὅτι Χρύσιππος ἐγγραφῇ περὶ τέτων καὶ λαβῶν τὸ βιβλίον , ὅσα ἴσχυσα ἐπ' ἑμαυτῆς νοῆσαι τὰ γεγραμμένα . καὶ ζητῶν τὸν ἐξηγουμένον , ἐνόησα πῶς λέγει ὁ Χρύσιππος . καὶ οὕτω σεμνὸν εἶδεν , εἰδὲ τῷ ἐξηγουμένῳ ἐδὲ τῷ νοήσαντι . εἰδὲ γὰρ Χρύσιππος περὶ τέτων ἐγγραφῇ , ὅτι τῷ ἐξηγησάμεν καὶ νοῆσαι , ἀλλ' ὅτι τῷ χεῖρσάμεν τοῖς γεγραμμένοις . εἰάν ἔν χεῖρσάμεν τοῖς γεγραμμένοις τέτοις , τὰ ἀγαθὰ αὐτῶν μετέχω . εἰάν ὅ θανυμάσω τὸν ἐξηγουμένον , ὅτι καλῶς ἐξηγεῖται , καὶ νοῆσαι διώωμαι , καὶ αὐτὸς ἐξηγεῖσθαι , καὶ πάντα ἀπλῶς τὰ ἀλλὰ μοι περὶ γίνηται , πλὴν τὰ χεῖρσάμεν τοῖς γεγραμμένοις , τί ἄλλο ἢ γραμματικὸς ἐξεπελέσθην ἀντὶ φιλοσόφου ; μέντοι γὰρ ἐν τῇς γραμματικῇς τὸ ἐξηγητικόν ἐστι . ἀφ' ἑτέρου ὅτι ὁ γραμματικὸς , ὅτι Χρύσιππον ἀντὶ Ομήρου ἐξηγεῖται . ἀλλὰ καὶ τὸ φιλῶς ἀναγινώσκοντα τὰ Χρύσιππου , ἢ ἄλλω αἰτίᾳ αὐτῶν ἀναγινώσκοντα , μὴ χεῖρσάμεν αὐτοῖς , ὅσα ἐστὶν ἀνεπιληπτόν . αἰσχυρίζομαι γὰρ ἂν τις δικαίως , εἰ νοσῶν , ἢ βοηθήματα ὅς νόσος ἀρίστων γεγραμμένα , ἀναγινώσκοντες μὴ ἂν αὐτὰ σαφῶς περὶ διηρθρωμένως , ἢ ἄλλοις ἐξηγοῖτο ,

iusmodi est : qui vitam rationis pacem agit , corpore utitur ut instrumeto , ac debet eius vitæ perfectioni suam appetitionem & declinationem accommodare . Cum igitur hoc quæro , Chrysippum de his scripsisse audio . Librum acceptum per me intelligere non possum . Quæsito interprete inellexi quid dicat Chrysippus . Nec dum quicquam præclarum est vel interpretis vel auditoris . Neque enim Chrysippus ea de re scripsit , ut esset qui interpretaretur , quique intelligeret : sed ut in vita scripta illa sequeremur . Si ergo scriptis illis usus fuero : bono eorum fruor . Sin admiror , interpretem ob egregiam interpretationem : si intelligere , atque ipse etiam interpretari possum : denique si cætera omnia fuero consecutus , eo excepto quod scriptis non utor : quid aliud nisi grammaticus sum factus pro philosopho ? Una enim Grammaticæ pars est , scriptorum enarratio . Illud autem inter me & grammaticum interest , quod ego pro Homero Chrysippum enarro . Atque etiam , simpliciter legentem Chrysippum , aut alteri petenti enarrantem , non parere præceptis illius , reprehendendum est . Agrotans enim , & remedia morbi scripta inveniens , merito profecto erubescat , si ea perspicue distincteque legat , atque

μὴ χρῶμαι τῇ τῆς ἑαυτῆς νόσῳ πῶς βοη-
θήμασιν.

tem morbi sui remediis non utatur.

Κ Ε Φ. οδ.

C A P. LXXIV.

Ὅσα περιέχεται, τέποις ὡς νόμοις, ὡς ἀσεβήτων ἀνθρώπων πλάτων, ἐμμένει. ὁ, π. δ. ἂν ἐρεῖ τις πρὸς ἐμὴν, μὴ ὁπιστρέφω τέτοιον ὅσον ἐστὶν ἐς σὺν.

Quaecunque proponuntur, ea tanquam leges observanda, citra piaculum non violandas. Quicquid autem de te dictum fuerit, id ne curato. Id enim non iam tui est arbitrii.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

COMMENTARIUS.

Μία χειρὶ δὲν, ὡς φησὶν ἡ παροιμία, ἱερὸν ποιεῖ. ἔγωγε καὶ χρῶμαι, ἡ δὲ τοῦ τῶν ἑσπερίων Χρυσίππου ρηθέντων, ἔξιν ὅσον ἐμμένει· ἀλλὰ δὲ, φησι, τῷ περιεχέντι ὡς ἀγαθῷ καὶ ὠφελίμῳ ἐμμένειν βέλαιος· ὡς ἀσεβεῖς νομίζουσιν τὸ ἀσεβῆναι. εἰ γὰρ πᾶς ὅστις πυχῶσιν ὁμολογίας ἀπεβαίνειν ἄπονον καὶ ἀσεβεῖς δοκεῖ, ὡς τῆς ἀληθείας καὶ τῆς πίστεως, δι' ὧν τὰ πάντα ἐφίσταται καὶ μέλει, ὅσον ἐφ' ἡμῖν, ἀκυρομενῶν, πῶς ὅσον ἀσεβεῖς τὸ πᾶν πρὸς φιλοσοφίαν καὶ δίζησαν ὁμολογίαν παρβαίνειν; ἀπεβαίνει τῇ ὁ σωτηρίᾳ καὶ μὴ πῶς λεγομένοις καὶ γεγραμμένοις, ὡς καλῶς καὶ ἀληθῶς ἔχουσιν, ἔγωγε καὶ ἀρετῶν τῆς χρήσεως αὐτῶν, μὴ ἐμμένειν τῇ αὐτοῖς. ἐμμένει ἔν, φησι. τί τῇ ἐρεῖ τις πρὸς ἐμὴν, μὴ ὁπιστρέφω, κατὰ τὰς προπεροὺς ρηθέντας· ἐνδεκνύμενος ὅτι πολλοὶ ἔσονται οἱ λέγοντες, ὅτι ἀφ' οὗ σφὸς ἡμῖν ἐπακλήλυθε, καὶ πόθεν ἡμῖν αὕτη ἡ ὀφρὺς; καὶ τὰ πρῶτα reddiisse: quique rogent, unde istud supercilium: & id

VNa hirundo, ut proverbio dicitur, non facit ver. Ita si semel atque iterum Chrysippi praeceptis parueris, habitum non confirmabis. Sed est, inquit, in eo quod propositum fuerit, tanquam bono & utili constanter permanendum: religioni habendum, id violare. Nam si vilium rerum pactationibus non stare, indecorum & nefas habetur, quasi veritate & fide, quibus omnia transiguntur, rataque permanent, (quantum quidem in nobis sit) abrogata: an non multo magis erit impium, pacta & conventa, cum philosophia & honesta vita facta, violare? Violat autem ea, qui, cum dictis & scriptis assentiat, ut honestis & veris, iisque uti coeperit, non tamen in iis perseveret. Perseverare igitur iubet. Quid vero alii de te loquantur, curare noli, ut supra dictum est. Innuit enim, fore multos qui dicant, subito te sapi-

S s

genus

τοιαῦτα . ἔ γδ τῶν ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ
τὸ εἰπεῖν τι ἢ μὴ εἰπεῖν ἐκείνης . ἐ-
οικε ᾧ ὁ ποιῇ τὸ ἀνῆρ τὸ πῶς τῶν
Πυθαγορείων συμβολικῶς εἰρημέ-
νον ἐνδείκνυσθαι . ἔλεγον ᾧ ἐκείνοι·
Εἰς τὸ ἱερὸν ἀπερχόμενοι μὴ ᾄπ-
σρέφῃ· ἐνδεικνύμενοι, ὅπ τὸν εἰς
θεὸν ὁρμηθέντα, ἔ γρη δὴ γινωσκόν
π ἔχεν, καὶ τῶν ἀνθρώπων ἀντε-
χόμενον.

Κ Ε Φ. Ο Ε΄.

Εἰς ποῖον ἔν χρόνον ἀναβάλλη
τὸ τῶν βελπίων ἀξιοῦν σεαυ-
τὸν, καὶ ἐν μηδενὶ πῶς βαίνειν τὸν
Διαιρουῦν λόγον; παρείληφας τὰ
θεωρήματα, οἷς ἔδει σε συμβαλεῖν,
καὶ συμβεβληκας ποῖον ἔπιδάσκα-
λον προσδοκᾷς, ἵνα εἰς ἐκείνον ὑπερ-
θῇ· τίμω ἐπαυρόθωαι πῶς τίμω σε-
αυτῆς, ἢ ἐπὶ ἡμετέριον, ἀλλ' ἀνὴρ
ἤδη τέλει· ἀν νῦν ἀμελήσης, καὶ
ἐ' αὐτομήσης, καὶ αὐτὸς περὶ σεαυ-
τοῦ ποιῇς, καὶ ἡμέτερος ἄλλας
ἐπ' ἄλλας ὀρέξῃς, μεθ' αὐτοῦ περὶ σε-
αυτοῦ λήσεις σεαυτὸν καὶ περὶ
κόφας, ἀλλ' ἰδιώτης Διηπελίστης καὶ
ζῶν καὶ διαπονήσκων· ἤδη ἔν ἀξίωσιν
σεαυτοῦ βίον ὡς τέλφον καὶ περὶ πόπ-
πας, καὶ πᾶν τὸ βέλπισον φανόμηνον ἔ-
γω σοι νέμω· ἀπαρτίβω· καὶ ἂν
ᾄπποτόν π, ἢ ἡδὺ ἢ ἐνδοξον περὶ
γῆ, μέμνησι ὅπ νῦν ὁ ἀγών, καὶ ἤδη
πέρεισι τὰ Ὀλύμπια, καὶ ἐκ ἔσαν ἀνα-
βάλλεσθαι, καὶ ἐπὶ πῶς μίαν ἢ τιαν καὶ
ἐνδοξον ἢ ἀπὸ λυσιτελεῖν περὶ κοπή, ἢ σώ-
ζῃ. Σακράτης ἔτως ἀπετελείσθαι, ὅπ πᾶντων περὶ ἑαυτὸν, μηδενὶ ἄλλω

genus alia. Non enim quid illi
dicant, aut non dicant, nostri est
arbitrii. Videtur autem alludere
ad id quod Pythagorei per amba-
ges dicunt; Si ædẽm sis ingressus,
non debere te converti. quo si-
gnificant, qui ad Deum se con-
tulerit, non esse debere ancipi-
ti animo, neque res humanas cu-
rare.

C A P. LXXV.

Quo usque tandem differes. prastan-
tissima quæque tibi vindicare, &
nullatenus distinctionem rationis vio-
lare? Accepisti præcepta quæ ample-
ctenda tibi fuerunt, eaque amplexus
es. Qualem igitur adhuc doctorem ex-
spectas, cuius in adventum tui correctio-
nem differas? Non iam adolescens es, sed
matura ætate vir. Itaque si neglexeris &
cessaris, ac subinde mora moram, propo-
sito propositum adiunxeris, & dies alios
post alias constitueris: non animadvertes,
nihil te profecisse, sed hominem plebeium
fore tam viventem quam morientem?
Nunc igitur viri perfecti & proficientis
vitam tibi sume, ac quicquid tibi visum
fuerit optimum, ea lex sit inviolabilis. Ac
si quid laboriosum, aut suave, aut glorio-
sum, aut ignominiosum ingruerit: me-
menta, cum adesse discrimen, tum in-
stare Olympia, nec licere differre:
ac profectum una clade ac remissio-
ne vel perire, vel retineri. Ita So-
crates in eum evasit qui fuit, cum in om-
nibus se ipse promoveret: cum nemini

προσέχων ἢ τῷ λόῳ. σὺ δ' εἰ καὶ μήπω
 οὐ Σωκράτης, ὡς Σωκράτης γε, εἶναι
 βυλόμην, ὁφείλεις βίβν.

*auscultaret, nisi rationi. Tu vero esse
 nondum es Socrates, sic tamen ut qui So-
 crates esse velis, debes vivere.*

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

COMMENTARIUS.

Καὶ τότε προσποιῶν ὡς, ἀκούσας
 τὸν τυχόντα τελῶς τῶν προαι-
 νέσεων, καὶ μὴ μέλλειν λοιπὸν, μηδὲ ἀ-
 ναβάλλεσθαι.

Αἰεὶ δ' ἀμβολιεργὸς ἀνὴρ ἄτῃσι
 παλαίει.

Δ' ὁ γὰρ πρὸς τὰς, ἢ ἀναβολή-
 Εἰς πῶν ἔν ἐπ' ἡρόν, φησὶν, ἀνα-
 βάλλει. τὸ ἀξιοῦν σεαυτὸν τῆς καθ' ἑ-
 καστὸν τῶν εἰρημύμων χρήσεως· ταῦ-
 τε γὰρ ἐστὶ τὰ βέλπιστα, ὡς τελειότα-
 τα, καὶ σκοπὸς ὄντως καὶ τέλος τῶν
 λόγων, καὶ τὸ ἐν μηδενὶ προβαί-
 νειν τὸν ὀρθὸν λόγον, ἀλλὰ κατ' αὐ-
 τὸν πάντῃ ἐνεργεῖν, καὶ ὁρμημύμον
 καὶ ἐκκλίνοντα. Καὶ αὖτε μὲν ἂν
 εἴπεν, Μένω ἀκούσας τῶν τε λογι-
 κῶν καὶ τῶν ἡθικῶν θεωρημάτων.
 Σὺ δ' ἤδη πως περικεκοφώς ὅτι
 φιλοσοφίαν, καὶ προσηληφώς τὰ
 θεωρήματα, οἷς πρότερον χρησι-
 θέσθαι ὡς καλῶς εἰρημύμοις, καὶ τό-
 τε ἐργάζεσθαι αὐτὰ ὡς συνήθη ἀν-
 τῶν, πῶν ἐπ' διδασκαλὸν προσδο-
 κᾶς, ἵνα εἰς ἐκείνον ἐπερδήσης πλὴν
 ἐπανόρθωσιν πλὴν σεαυτοῦ· ἄλλοις ἢ
 ἡλικίᾳ ἐστὶ νεώτερος· σὺ δ' οὐκ ἐτι με-
 ρεῖον εἶ, ἀλλ' ἀνὴρ ἤδη τῇ γυνάμει τέ-
 λει, ὥς τε ἐδὲ ἐξωρῶ γέραν. ἐὰν
 πῶν ῥ' αὖτε, ἢ δὲ τῆς ἀμελείας
 προσημίας ἐκ προσημῶν πηλὴ,
 nex. Quod si cessas, aut per

*Illud quoque decebat, qui prae-
 cepta perfecte audisset, ne cun-
 ctaretur & differret diutius. Re-
 cte Hesiodus:*

*Differ opus, nunquam non conflictan-
 bere damnis.*

Ignaviae pretextus mora est. In
 quod igitur, inquit, tempus proro-
 gas, quo minus dignum ipse te iu-
 dices, qui singulis iis quae dicta
 sunt, utaris? Ea enim sunt optima
 & perfectissima, & finis ac meta dis-
 putationum, ut nusquam à recta
 ratione recedas, sed ut ea iuber ad-
 ministres omnia tam appetendo
 quam declinando. Ac alius qui-
 dem dixerit: Expecto dum artis
 differendi praecepta, & doctrinae,
 quae est de moribus, audiero. Tu
 vero qui iam nonnullos in doctri-
 na morum progressus habeas, prae-
 ceptaque perceperis, quibus in
 primis assentiendum est, ut veris
 & bonis, ac tum parendum ut no-
 tis & familiaribus: quem adhuc
 magistrum expectas, in cuius
 adventum correctionem tui ipsius
 differas? Alii sunt adolescentu-
 li. Tu vero non iam es adoles-
 cens, sed vir perfecta pruden-
 tia, ac ne decrepitus quidem se-
 nex. Quod si cessas, aut per

καὶ ἡμέρας ἄλλας ἐπ' ἄλλαις ὁ-
ρίζεις, μεθ' αἷς προσέξεις σταυ-
τῷ, ἐλπίδα μὴ κενῶν ἐν σταυ-
τῷ τέφεις, τὸ σήμερον καὶ αὐ-
ριον ἐνοῶν· λήσεις ᾧ σταυτῶν, &
προκόψας, ἀλλ' ὑποκόψας τῷ
κατ' ὀλίγον σπουδισμῷ τῆς ρα-
θυμίας, καὶ ἰδιώτης ἀσπελῶν,
καὶ ζῶν καὶ δοποθήσκων. ὥστε
ᾧ ἐκείνα τέτων ἀρχαί, καὶ μέ-
γα ὄφελ' ἢ τῆς φύσεως προ-
σχεσμένη, ὡς ἐκείθεν ἐχομένη·
ἔτω καὶ τὰ ἐνταῦθα τῶν ἐκεί
ἀρχαί προδουρετισμῷ. μία γὰρ
ἡ ὅλη ζωὴ καὶ εἰς βί' ὃν, τῇδε καί-
κεῖσε μεταβαλλομένη. Ἡ δὲ ἐν αἰ-
ξίωσόν, φησιν, σταυτῶν βιοῦν ὡς πέ-
λειον, ἔχ' ὡς τέλ' ἀπειληφότα·
ἐκείν' ᾧ ἔδῃται τέτων τῶν λό-
γων· ἀλλ' ὡς κατὰ τὸ προκόπῃν
τέλειον, τῷ αἰὲ προκόπῃν καὶ μη-
δαιμῷ ἀφικόπῃν τῷ προκοπῶν,
ἀλλὰ πᾶν τὸ φανόμυρόν σφι καλῶς
ἔχεν, νόμον ἡγού, τῷ ἐξασίαν
αὐτῷ προστάττοντα. πᾶσι ᾧ τῆς
προσπίπτουσιν ἔξεσι χρεῖσθαι καλῶς,
καὶ τοῖς ἐναντίοις, εἰάν κατὰ τὸν
ὀρεθὸν λόγον· καὶ ἰδοῦσθαι, καὶ ἰδὺ
προσχωθῇ, καὶ ἰδοῦσθαι, καὶ ἀ-
δοῦσθαι· τῷ προσχωρῶν, καὶ μι-
κρόν ἢ, μὴ καταφρονῶν αὐτῶν,
καὶ μέγα, μὴ δαποδελιῶν· μηδὲ
συγχώρει προστέχειν αὐτῶν, ἀλλ'
ἐφ' ἑκάστου νόμῳ πὺν πρὸς τῆς αἰ-
ρετῆς ἀγῶνα ἡδὴ προκείσθαι, ὡς πε-
magnum, non reformidabis: neque illud præterfluere fines, sed
in uno quolibet tibi certamen esse propositum statuito, in quo aut

aliam atque aliam diem tibi præfi-
nis, qua te ipsum sis curaturus: spe
inani lactaris, diem hodiernum &
crastinum cogitando: itaque im-
prudens paulatim regrediēre ma-
gis, quam progredieris assuetudi-
ne socordiae, & rudis atque indo-
ctus permanebis & vivens & mor-
tuus. Ut enim illa horum prin-
cipia sunt, & magnum adiuven-
tum est naturæ atque ingenii præ-
paratio, quam inde habemus: sic
ea quæ hic fiunt, illorum sunt
principium & præparatio. Una
enim est tota vita ratioque viven-
di, quæ hic & illic mutatur. Iam
igitur, inquit, vivendum tibi esse
statue, tanquam perfectio, non
quod perfectionem sis assecutus
(id enim sermones huiusmodi
non desiderat) sed quasi ratione
progressuum perfectus, qui nun-
quam progredi desistas, nun-
quam cesses aut remollescas. Sed
quicquid tibi rectum videbitur,
id legem putato, quæ idem ex-
sequi iubeat. Omnibus autem iis
quæ inciderint, recte uti lice-
bit, atque etiam rebus inter se
contrariis, si eas recta ratio-
ne moderere: si res laborio-
sæ, siue suaves obiciantur, si-
ve gloria, siue ignominia. Nam
siue parvum fuerit illud quod of-
fertur, non contemnes: siue
corona-

ἀνάγκη εἶναι, ἢ τεφανεῖς ἢ ὑποκυ-
 ρυττεῖς· ἔχας ἐστὶ λοιπὸν ἐνεσηκότε
 ἔργων. Οὐ γὰρ ὅτι παρερῶν· ἔδε-
 μίαν ἡμέραν, ἔδε ἐν πρῶτῳ, νομί-
 ζοντες, μηδὲν ἐκ τῆς τέτων κατὰ φρο-
 νήσεως βλάπτει. ὥστε μίαν γὰρ ἡ-
 μέραν καὶ ἐν πρῶτῳ καὶ ὅτι περικοπὴ καὶ
 σώζειται, φησι, καὶ ὑπόλοιπον. πῶς τῷ-
 πε; ἢ, ὅτι μίαν ἡμέραν καὶ ἐφ' ἐνὶ πρῶ-
 τῳ καὶ ῥαθυμίας πε, ἄρ' ὅτι περικοπὴ καὶ
 ῥαθυμότερον γὰρ, ὥστε ἄλλῃ περ-
 πίπτοντες ἀπὸνότερον μᾶλλον ὄντες ἢ
 περύτερον, ἢ τῷ αὐτῷ μᾶλλον ἢ περ-
 ὑτερον, καὶ ἄλλῃ μᾶλλον, καὶ ἔτι καὶ
 ὀλίγον αὐξανομένην τὴν ἀπὸνίαν, ἀ-
 ποκλιῖται τὴν περικοπὴν τελείως ἔ-
 ῥεθ' ἔργων; σώζειται ὅτι αὐξέται ἢ
 περικοπὴ κατὰ τὴν ἐναρτίον τέχνην.
 ὑπὸ γὰρ τῆς μᾶς ἡμέρας καὶ ἔτι ἐν
 πρῶτῳ ἐγγίνεσθαι π σημεῖον, ὅ-
 ποιῶν περικοπὴν, ὥστε τῷ ἐξῆς περ-
 πίπτοντι ἀπεροκοπώτερον ὑπανταῖν, ὅ-
 τι μᾶλλον τῷ ἐξῆς. ἔτι δέ, φησι, καὶ ὁ
 Σωκράτης ἀπετελέσθη ἀνδρῶν ἀ-
 πέντων σφώπερος, ἐθίς αὐτὸν ἐν
 μηθὲν ἢ ἀφ' ἑλίου ἢ αὐτὸ ἀναβάλ-
 λει, ἀλλ' ὅτι πᾶν πὲς ἔργων πίπτον-
 τες περὶ μὲν μηθὲν ἄλλῃ ἢ τῷ λό-
 γῳ, ὅς αὐτῷ λογιζομένην βέλῃς
 καταφαίνεται, οὐ γὰρ ἐν μὲν εἰ Σω-
 κράτης, ἀλλ' ἔναι Σωκράτης γε, εἶ-
 ναι βυλόμενον, ὅφειλες βίβν. ὁ γὰρ
 περὶ τῷ ἀφ' ἑλίου π βλέπων, καὶ ἐξο-
 μοιωθῆναι βυλόμενον ἐκείνῳ, ὅτε
 ἐνδίδωσιν, αὐτὸ περὶ τὴν μίμησιν αὐ-
 τῷ περὶ βυλόμενον.

coronari sit necesse, aut repudiari.
 Nec enim aliud est reliquum in-
 stante certamine. Nec vero ullus
 dies est negligendus, nec ulla res;
 ex eius contemtu nihil ad te dam-
 ni redditurum existimando. Ob
 unum enim diem & unam rem,
 tua, inquit, progressio & conserva-
 tur, & perit. Quomodo istud? An,
 quod is, qui uno die & in una reces-
 sarit, segnior sit atque remissior, ut
 alia re incidente minus habeat vi-
 rium quam prius, & magis ei suc-
 cumbat quam prius, idque indies
 magis ac magis, dum aucta paula-
 tim socordia funditus perierit recte
 rationis progressio? quæ ratione
 contraria conservatur atque auge-
 tur. Nam ab uno die & una re, no-
 ta quædam imprimitur, & qualis-
 cunq; sit accessio, ut, quicquid po-
 stridie inciderit, eo minus offenda-
 ris, & minus etiam die tertio. Sic &
 Socrates, inquit, omnium virorum
 sapientissimus evasit, cum se con-
 suesecisset, ne ulla in re sui corre-
 ctionem procrastinaret: sed in casu
 quolibet alii nemini pareret, nisi ei
 rationi. quæ ipsi cogitanti optima
 videretur. Tu vero si nondum es
 Socrates, at sic, ut qui Socrates esse
 velis, vivere debes. Qui vero exem-
 plum aliquod intuetur, & ad eius
 similitudinem contendit: non com-
 mittit, quin semper in eo imitando
 elaboret.

Πρῶτ' καὶ ἀναγκάζεται τὸ πρῶτον ἐν φιλοσοφίᾳ, ὁ τῆς χρησεως τῶν θεωρημάτων. οἷον ὁ ἕ μὴ ψάδεσθαι. Ὁ δὲ δεύτερος ὁ τῶν δόσεων δείξει. οἷον πόθεν εἰ δὲ ψάδεσθαι. Τρίτος, ὁ αἰτῶν βεβαιωτικὸς καὶ διαρθρωτικὸς. οἷον, πόθεν ὅτι τῶν δόσεων δείξεις. τί γὰρ εἰν δόσεις; τί ἀκολουθία; τί μάχη; τί ἀληθές; τί ψεῦδος; Οὐκ ἔστι μὲν τρίτος πόσος ἀναγκάζεται διὰ τὸν δεύτερον· ὁ ἕ δὲ δεύτερος διὰ τὸν πρῶτον· ὁ ἕ ἀναγκάζεται, καὶ ὅπως ἀναπαύεσθαι δεῖ, ὁ πρῶτος. Ἡμεῖς δ' ἐμπαλιν ποιῶμεν. ἐν γὰρ τῷ τρίτῳ τῶ πρῶτου διὰ τὸν δεύτερον, καὶ πάλιν ἐκείνῳ εἰν ἡμῶν ἡ πάσα σκεδὴ· ἕ ἕ πρῶτον περὶ τῶν ἀμελλῶν. ποιῶμεν ψάδεσθαι μὲν· πᾶς ἕ δόσεων πύτυ, ὅτι εἰ δὲ ψάδεσθαι, πρὸς χεῖρον ἔχομεν.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

Εἰδὴ τῷ φιλοσοφῶντι καὶ βυλομῶν τῷ ἑαυτὲ κατὰ φύσιν τελειότητα δόσεσθαι, τῷ τε ζωικῇ, καὶ τῷ γνωστικῇ, ἀναγκάζον εἰν ὁπσημονικῶς γνώσκειν, τί τὸ ἀληθές· ἵνα μὴ, δοξαστικῶς αὐτοῖς πρὸς βάλλων, καὶ ἀλόγως πῶς λέγουσι πρὸς ἀνδρῶν μαθήσεις, αἷμα μὲν διὰ μαρτυρίαν, αἷμα ἕ δὲ ἀλλοτρίαν· ἀλλὰ μεταβάλλειν ἀναγκάζονται. Ἡ ἕ ὁπσημονικῇ γνώσει, δι' ἀποδείξεως γὰρ. Τίς δὲ εἰν ἕ δόσεις, ὅτι ὁ

Primus & maxime necessarius in philosophia locus est is, qui agit de usu decretorum: veluti, de non mentiendo. Alter, qui demonstrationes tractat: veluti, cur non sit mentiendum. Tertius, is qui has ipsas confirmat & distinguit: veluti, qui fiat ut ista sit demonstratio? quid sit demonstratio? quid consequentia? quid pugna? quid verum? quid falsum? Quare tertius locus necessarius est propter secundum, secundus propter primum. Maxime autem necessarius est, & in quo conquietandum sit, primus. Nos vero diversum facimus. nam in tertio loco immoramur, in eoque omne studium nostrum consumimus: primum autem prorsus negligimus. Proinde mentimur quidem, quomodo autem demonstraretur, non esse mentiendum, in promptu habemus.

COMMENTARIUS.

Philosophanti, ut qui naturalem suam perfectionem tum vivendi tum cognoscendi recuperare cupiat, quidnam sit verum, scientia comprehendere necesse est: ne, si opinione tantum fretus, magistris absque ratione ac rebus inexploratis crediderit, simul & à scopo aberraret, simul etiam alias ad aliud transire cogatur. Scientiæ porro cognitio demonstratione comparatur. Demonstrationem vero esse ratio-

συλλογισμὸς δι' ἐναργῶν προτάσεων
 περὶ τῶν σωτηριῶν συναγάμε-
 νος, καὶ πῶς αἱ ἀληθεῖς προτά-
 σεις, καὶ πόσοι τῆς σωτηρίας αὐ-
 τῶν τόποι, τῆς λογικῆς ἐστὶ προθυ-
 ματείας διδάξαι. Ἐπειδὴ ἔν ταύ-
 τα ἕως ἔχει, τρεῖς εἰσιν ἐν φιλο-
 σοφίᾳ τόποι ἀναγκαζόμενοι· πρῶ-
 τος μὲν, ὁ τῆς χρήσεως τῶν θεω-
 ρημάτων, τὸ σωφρονεῖν ἐν ἔργῳ,
 τὸ μὴ ψεύδεσθαι ἐν λόγοις· δεύτε-
 ρος δὲ, ὁ τῆς ἀποδείξεως, ὁ με-
 τὰ αἰτίας, ὁ ἀποδεικνύς, ὅτι διὰ
 ταῦτα πράττειν· τρίτος δὲ, ὁ διὰ
 τῶν λογικῶν μεθόδων βεβαιωτικός,
 καὶ διὰ θεωρητικὸς τῶ ταύτων ἀπο-
 δείξιν εἶναι, καὶ μὴ ἡπατήσθαι ἡ-
 μάς, καὶ διδάσκων τί ἀποδείξῃς,
 τί ἀκολουθία, τί μάχη· ὅτι ἀκο-
 λυθεῖ μὲν τὰ ὀλιγωτέρως πῶς μελε-
 κατέροις· εἰ δὲ ἀνθρωπὸς ἐστίν, ἔχων
 ἐστὶ μάχη· ἢ τὰ ἀντικείμενα, τὸ πῶς
 καὶ τὸ ἑδεῖς, καὶ τὸ πᾶς καὶ ὅπως· καὶ ἀ-
 διωκτον ἀλλήλοις συναληθεύειν ταύ-
 τα ἢ ψεύδεσθαι· δείκνυσιν δὲ καὶ, ὅποιος
 μὲν ἐστὶν ἀληθὴς συλλογισμὸς, ἐκ ποίων
 προτάσεων, καὶ ἵς ποίαν συνθεσιν ποῖος
 ἢ ψεύδης. Καὶ δῆλον, ὅτι ἕτερος μὲν ὁ
 τρίτος τόπος, ὁ δὲ λογικῶς διδά-
 σκων μέθοδος, ἀναγκαζὸς ἐστὶ διὰ τὸν
 δεύτερον, ἵνα ὁπισθεμονικῶς γινώ-
 σκαμεν, τίνα τὰ ἀγαθὰ ἡμῶν ἐστίν, καὶ ὅ-
 πως αὐτὰ χρῆσθαι πεποιμένους· ὅτι αὐτὰ
 αὐτὰ ἔχον πεποιμένους. καὶ ἕτερος
 ἐστὶν ὁ ἀναγκαζόμενος, καὶ τὸ τέλει ὅπως
 παύεσθαι δεῖ. δεῖ δὲ τῶν καὶ τῶν
 ἑνὸς οἱ ἄλλοι περὶ λαμβάνοντα.

cinationem, quæ ex evidentibus
 propositionibus rite collocatis
 concludatur, & quæ proposicio-
 nes firmamenta rationum non de-
 siderent, quorūque modis inter sese
 componantur: id docere artis dis-
 ferendi munus est. Quod cum ita
 sit, tres sunt in philosophia loci ma-
 xime necessarii. Primus, in usu po-
 situs præceptorum: modestiam in
 factis, veritatem in dictis esse co-
 lendam. Alter, demonstrationis:
 qui rationibus convincit, hæc esse
 faciendam. Tertius, qui disserendi
 præceptis confirmat, dilucideque
 declarat, eam esse demonstrationē,
 & non deceptos esse nos: ac docer,
 quid sit demonstratio, quid conse-
 cutio, quid pugna. consequentia
 esse angustioribus ea quæ latius pa-
 teant: ut si homo sit, esse animal.
 contraria inter sese pugnare: Ali-
 quis, nemo: Omnis, non omnis.
 neque posse fieri ut ea simul vera
 sint aut falsa. ostendit etiam quæ
 vera sit ratiocinatio; è quibus con-
 flata propositionibus; qua compo-
 sitione; quæ falsa. Perspicuum au-
 tem est, hunc quidem tertium lo-
 cum necessarium esse propter se-
 cundum, ut certa scientia compre-
 hendamus quæ nostra bona sint;
 & quomodo paranda. acquiri ea
 ipsis actionibus. Et hic quidem
 maxime est necessarius, & omnis
 institutionis finis. Ob hunc enim,
 & huius gratia cæteri adhibentur.

ἡμῶς

ἡμεῖς ᾗ τὸ ἀνάπαλιν ποιῶμεν· ἐν
 γὰρ τῷ τρίτῳ τόπῳ ἀφαιρέσομεν
 καὶ μάλικα, καὶ ἐπὶ ὀλίγον ἐν
 τῷ διδασκάλῳ· ὃ δὲ πρῶτον ἀμε-
 λοῦμεν, δι' ὃν οἱ ἄλλοι· ποιῶμεν
 ψευδόμεθα μὴ, ὅπως ᾗ ἀποδεί-
 κνυται ὅτι εἰ δὲ ψεύδεσθαι, καὶ διὰ
 πῶς λογικῶν μεθόδων, πρὸς χειρὸν
 ἔχομεν. καὶ τοὶ ἔδει, μαθόντας πῶς
 καὶ ἀποδείξαι ὅτι εἰ καὶ ψεύ-
 δεσθαι, ἐφεξῆς μετ' ἀποδείξεως
 καὶ ὁπσιμονικῶς γινώσκω, ὅτι εἰ
 καὶ ψεύδεσθαι, ἐν γινώσκῃ ᾗ ἀ-
 πτό, ἀφαιρῶν τὸ λοιπὸν ἐργαζο-
 μένους, ὡς τῶν ἑνὸς καὶ τὸν
 πρῶτον Τερπόν ἀφαιροῦντες. πάν-
 τιν καὶ εὐμεθόδως καὶ ἐν τελεπικῶς
 ἡμᾶς καὶ ὅτε τέτε ὃ κεφαλαιὸς ὅτι
 τῶν ἐργασίων τῶν τελεπικῶν λό-
 γων ἐχειρουργήσιν.

Κ Ε Φ. οζ'.

Εἰ πάντες προχείρου δι-
 κπῶν ταῦτα· Ἄγε δὴ με, ὃ
 Ζεῦ, καὶ σὺ ἡ Πεπερωμένη, ὅποι
 ποτὲ ὑμῖν εἴμω ἀφαιρέσομαι, ὡς
 εἴσομαι γε ἀοκνῶ. Ἦν δὲ γε μὴ δέ-
 λω, εἰδὲν ἢ τίον εἴσομαι.

Κ Ε Φ. οη'.

Ὅστις δ' ἀνάγκη συγκαταστή-
 καὶ καλῶς, σοφὸς περὶ ἡμῖν, καὶ
 τὰ θεῖα ὁρίσται.

Nos vero contra facimus. nam in
 tertio loco immoramur potissi-
 mum, alterum leviter attingimus:
 primum vero, cui serviunt cæteri,
 negligimus. Proinde mentimur:
 quomodo autem demonstraretur,
 non esse mentiendum, & quibus
 dialecticis viis: id in promptu habe-
 mus. Enimvero decebat, cum di-
 dicissemus quomodo esset demon-
 strandum, Mentiri non oportere:
 mox demonstratione certa; scien-
 tia cognoscere, non esse mentien-
 dum: idque ubi cognovissemus, in
 agendo perpetuo occupari, ut cuius
 gratia quoque hic ipse primus locus
 esset traditus. Optimo igitur ordi-
 ne, & acerrime etiam in hoc capite
 nos ad præstanda ea, quæ præcipiun-
 tur, veluti manu duxit.

C A P. LXXVII.

IN quovis incepto hac optanda sunt:
 Me Iupiter duc, & Fati necessitas,
 Quocumque vestro destinatus numine
 Sum. nam volens sequar. Quod si minus
 velim,
 Sequar coactus, improbusque & impius.

C A P. LXXVIII.

Item:

Necessitati qui probe se accommodat,
 Sapit, estque rerum divinarum
 conficius.

ΕΞΗΓΗ-

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

COMMENTARIUS.

Εἰπεδὴ οὖν κατὰ διέξοδον ἡμῶν παροδοθέντες παιδολογίας λόγους σωρημελῶς πνέες τῶν παλαιότερων παροδοσάκασι, συμβολαίαι παρχειρεῖς ἔχουν ἐκείνα πανταχῶς, ὡς αἶμα μὲν δὲ μνημόνωτα, αἶμα δὲ τῇ μαρτυρίᾳ τῶν κλεινῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν εὐσυχῶς ἀποφαιθέντων βεβαιῶνται ἡμῶν πλὴν ὅτι τοῖς παρηγημένοις πεποιθήσιν. Τὸ μὲν ἔν πρώτον, Κλεάνθης ἐστὶ δὲ Στωϊκὸς δὲ ἀπὸ τοῦ Ἀλκυονίδου ὁ μασθητὴς μὲν ἐγρήγετο Ζηνώνῃ, διδασκαλὸς δὲ Χρυσίππῳ. τέταρτος καὶ ἀνδριάντα θαυμάσων ἐν αὐτῇ Ἀλκυονίδου θεασάμενος, δῆγμα τῆς Ρωμαίων συγκλήτης, πρὸς πρὸς ἀνδρῶν ἀναβέντω. Εὐχεσθαι δὲ ἔτι ἐν τοῖς Ἰαμβείοις τέτοις, ἀγεσθαι ὑπὸ θαῦ, καὶ τῆς ἀπὸ αὐτῆς διὰ πάντων ἐν τάξει φοιτήσεως αἰτίας ποιητικῆς τε καὶ κινήτικῆς· καὶ πεπερωμένῳ καὶ εἰμαρμένῳ ἐκάλει· ἐπαγγελῶμεν δὲ ἀοκνῶ καὶ ἐκὼν ἐψέσθαι. ἀντὶ ἀνπτείνῳ, φησὶ, ὃ μόνον ὅτι κακὸς ἐσθμαί, ἀλλὰ καὶ οἰμώζων καὶ ἐναν ἀκολυθίσσῳ ἀναίσκητῳ ἀκολουθεῖν τὸ ἀδενέστερον τῷ ἐχυροτέρῳ, τὸ αἰπαλὸν τῷ αἰτίῳ. Τῷτο δὲ αὐτὸς ὁ Ἐπίκτητος ἐνδείξατο διὰ δὲ κεφαλῶν, ἐν ᾧ ἐλεγε, Μη ζήτῃ παρὰ γινόμενα γίνεσθαι ὡς θέλεις, ἀλλὰ θέλα τα γινόμενα ὡς τῶν καὶ εὐροήσεις. Συμμεκλινὸν δὲ ἐστὶ τῷτο πάσης εὐαγωγίας, τὸ αὐτὰ ἵεναι ἐαυτὸν τοῖς ὅλοις, καὶ θέλειν ὅλον εἶναι μετ' ἐκείνων, ἀλλὰ μετ' ἐαυτὸν ἀπὸ δὲ ὅλα ἀποσπῶνται,

Quia præceptiones fuscæ traditionis veterum quidam in compendium redegerunt: eas in promptu semper habendas esse monet, ut & memoratu faciles, & ut ob testimonium præstantium virorum, ipsorumque dictorum leporem, fiduciam nostram de hisce admonitionibus confirmet. Prima est Cleanthi, Stoici philosophi, Assonati, qui fuit Zenonis discipulus, Chrysippi magister. Huius statuam admirabilem, magnificentiae Romani Senatus specimen, in ipsa Asso vidi, in viri eius honorem dedicatam. Precatur autem in iis iambis, ut à Deo ducatur, & quæ ab eo per omnia ordine transit, causa effetrice & motrice, quam Fatum appellabat: pollicens sc̄ strenue atque ultro securum. Nam si repugnaro, inquit, non modo malus ero, sed & plorans & gemens sequar. Necesse enim est, imbecilliora sequi ea quæ fortiora sunt, & causas ea quæ orta sunt de causis. Quæ ipse etiam Epictetus innuit in eo capite, quo ait: Noli velle, ut ea quæ fiunt, ita fiant ut tu vis: sed ita velis ea fieri quæ fiunt, ut fiunt. Sic facillime agitabis. Hoc enim disciplinam morum omnem continet, sc̄ coniungere cum universo, & totum cum eo esse velle: non autem ab universo sese avellentem,

καὶ εἰς μικρὸν καὶ ἔδεν παρὰ χαλκόν-
 τα, ἀντήτεινεν τοῖς ὅλοις, καὶ βύλεσθ
 καὶ τὰ ὅλα τῶν ἔτιω εὐπελῶν μέρος
 ἀκολουθεῖν. Καὶ τὸ δεύτερον ὃ ἔστι μὴ
 Εὐριπίδῃς ἔγραψε. πῶς ὃ αὐτῷ
 ἔννοιαν ἔχει καὶ τῆτο. ἀνάγκη γὰρ εἶναι
 ἢ ὅτι τὸ αἶμα καὶ πῶς θείαν αἰτίαν πάν-
 τα ἄγνοοι, ἐκόντά τε καὶ ἄκοντα. καὶ
 ὁ αὐτὸς συμφωνῶν, καὶ ἀκολουθῶν, καὶ
 μὴ ἀντήτεινεν, ἀλλ' ἀόκνως ἐπόμενος,
 σφὸς ὄντως εἰς, πῶς τε τῶν ὄντων
 φύσιν, καὶ πῶς τῶν ὄλων καὶ τῶν με-
 ρῶν ἀσφορὸν καλῶς ὑπετάμμενος,
 καὶ τὸ τῆς θείας διωάμεως κατὰ τὸ
 περὶ σῆκον τιμῶν.

Κ Ε Φ. οθ'.

Ἀλλὰ καὶ τὸ τρίτον· ὦ Κρίτων, εἰ
 ταύτη τοῖς θεοῖς φίλον, ταύτη
 γανέσθω. ἐμὲ δ' Ἄνυτος καὶ Μελίτος
 σκοπεῖναι μὴ διωκάντων, βλάψαι
 δ' ἔ.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

Εἰς μὴ ἔν. ἐκ τῆς Πλατωνικῆς
 Κρίτωνος, Σωκράτους ὃ ὁλέ-
 γων. καὶ αὐτὸ ὃ τῆς αὐτῆς ἐννοίας
 ἔχεται συμπωμαύτερον. ὁ γὰρ τῆτο μὴ
 λέγων μόνον, ἀλλὰ καὶ ζῶν ἔτιω, τὸν
 σκοπὸν τῶν ὄλων ἑαυτῇ μελεσμον, καὶ
 πῶς σκοπὸς ἔστι φυγῆς ἰατρικῆς, καὶ
 τῶν χειρόνων πάντων ἀφίσταται,
 τοῖς ὅλοις ἑαυτὸν ἐνδιδόν, καὶ τῷ θεῷ.
 Καὶ μοι δοκεῖ δὲ ἰστέον ὁ αἰὶν ἔτος, ὅ
 μαρτυρεῖν ὅτι πᾶσι περὶ θεῶν, ἐν-
 δεικνύσθ, ὅτι πᾶσι ἡ τῆς ἀνθρωπίνης

& in angustias, ac potius ad ni-
 hilum redactum, universo repu-
 gnare, & velle ut universum par-
 tem tam vilem sequatur. Alterum
 dictum Euripidis est Tragici, ean-
 demque sententiam continet. Ne-
 cessitas enim est, quæ ad super-
 na divinamque causam reducat om-
 nia, tam invita quam voluntaria.
 Cui qui assentitur & comitatur,
 nec renititur, sed strenue sequi-
 tur, vere sapiens est: rerumque na-
 turam, & partium ac totius discrim-
 men satis intelligit, & honorem
 habet eum qui decet divinæ po-
 tentiæ.

C A P. LXXIX.

Sed & tertium illud: O Criso, si Diis
 ita visum fuerit, ita fiat. Me autem
 Anytus & Melitus occidere sane possunt,
 ledere vero non possunt.

COMMENTARIUS.

Dictum Socratis est à Critone
 Platonis, eandemque senten-
 tiam maiore compendio comple-
 ctitur. Qui enim non tantum ita
 loquitur, sed ita etiam vivit: sepa-
 rationi sui ab universo, & fugæ à
 Deo medetur, & à deterioribus
 omnibus recedit, universitati &
 Deo mancipatus. Ac videtur mihi
 hic vir per hosce testes in fine cita-
 tos inhuere: omnem humani animi

ψυχῆς

ψυχῆς πληότης, εἰς τὴν πρὸς θεὸν
ἐπιστροφῶν, καὶ τὴν πρὸς αὐ-
τὸν σωτήριον ὑποκορυφῶν. Τὸ
ᾧ ἐπὶ πέλει πρὸς πεδῆν, τὸ, Ἐμὲ ᾧ
Ἄνυτο καὶ Μέλιτο ἀποκτεῖναι
μὴ δύνανται, βλάψαι δ' οὐ δύνα-
ται. ἀπὸ τῆς Πλατωνικῆς τῆς Σωκρα-
τικῆς ἀπολογίας πρὸς Ἄνυτον καὶ Με-
λίτην, τῶν Σωκρατικῶν κατηγοριῶν εἰ-
ρημίων. Τέλει δ' ᾧ ἀρχῇ συνάπτει,
ὑπομνησκὼν ἡμᾶς τῶν ἐν ἀρχῇ
ῤηθέντων, ὅτι τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κα-
κὸν ἐν τοῖς ἐφ' ἡμῶν πείνεται καὶ
μὴ ἐν τοῖς ἐκτός, ὅτε ἀναγκα-
στῶς ἐσται ὑπὸ τινος, ὅτε βλαβήθε-
ται ποτε.

perfectiōne conversiōne ad Deum,
eiusque coniunctiōne absolvi &
consummari. Quod autem extre-
mum adiectum est, Me vero Any-
tus & Melitus occidere sane pos-
sunt, lædere autem non possunt:
sumtum est ex Aopologia Platoni-
ca, & Socratis accusatoribus Any-
to & Melito dictum. Finem au-
tem principio connectit, dum ini-
tio dicta in memoriam revocat,
eum qui bonum & malum in re-
bus in nostra potestate sitis collo-
cet, non autem in rebus externis,
neque coactum iri unquam, neque
læsum iri ab ullo.

Ταῦτα εἶχον τοῖς παρ' ἐπικτήτου
μεταχειροζομῶσι πρὸς σα-
φηνείαν τῶν εἰρημίων συμβαλέσθαι
κατὰ δυνάμιν. δι' ἡμεῶν καὶ
αὐτὸς τῇ προφάσει τῆς πρὸς οὐ-
ρανίας λόγους δι' ἀρετῆς, ἐν προ-
σῆκοντι καὶ μοι γινόμενῃ τυραν-
νικῆς πελασσεως. Εὐχῶ δ' ἐπὶ πέ-
λει τοῖς παρῶσιν οἰκείαν προδοίης,
ἐπ' αὐτὸς καταπαύσῃ τὸν λόγον.

Ἰκετὺν σε, Δέσποτα, ὁ πατήρ καὶ
ἡγεμὼν δ' ἐν ἡμῶν λόγον, ὑπομνη-
σάτω μὴ ἡμᾶς τῆς ἐαυτῶν δι-
γμουσίας ἢ ἐξιδωθῆμεν πρὸς σε, συμ-
περάσαι δὲ ὡς αὐτοκινήτοις ἡμῶν
πρὸς τε καθάρσιν τὴν ἀπὸ τῆς σώ-
ματός καὶ τῶν αἰσθητῶν παθῶν,
καὶ πρὸς τὸ ὑπερέχειν καὶ ἄρχειν
αὐτῶν, ὡς θεοῖς καὶ ἀνθρώποις
κατὰ τὸν προσήκοντα τρόπον.

Hæc habui quæ Epicteti stu-
diosius, ad dicta illius declaran-
da, pro mea virili conferrem: gau-
dens & ipse, datam mihi occasio-
nem de huiusmodi sermonibus
commentandi, quæ quidem in ty-
rannicas grassationes, peropportu-
ne incidit. Peculiari autem voto his
adiecto concludam hunc Com-
mentariolum.

Supplico tibi, Domine, pater &
dux rationis nostræ, ut nostræ no-
bilitatis recordemur, qua tu nos
ornasti: & ut nobis præsto sis, ut
iis qui per sese moventur, ut &
à corporis contagio, brutorum-
que affectuum, repurgemur, eos-
que superemus & regamus, &c, si-
cut decet, pro instrumentis iis
utamur. Deinde ut nobis adi-
catur.

καὶ πρὸς διόρθωσιν ἀκριβῆ τῆ ἐν
 ἡμῖν λόγου, καὶ ἔνωσιν αὐτῆς πρὸς
 τὰ ὄντως ὄντα, διὰ τῆς τῆς ἀλη-
 θείας φωτός. καὶ τὸ τρίτον, τὸν σω-
 τῆρα ἱκετεύω, ἀφελῆν πε-
 λείως τὴν ἀχλὺν τῶν ψυχικῶν ἡ-
 μῶν ὀμμάτων, ὅπως γινώσκωμεν
 αὐτὸν (κατὰ τὸν Ὅμηρον) ἡρῶν θεόν, ἡ-
 δὲ καὶ ἄνδρα.

mento sis ad accuratam rationis
 nostræ correctionem, & coniun-
 ctionem cum iis, quæ vere sunt, per
 lucem veritatis. Et tertium, Serva-
 torē supplex oro, ab oculis animo-
 rum nostrorum caliginem prorsus
 abstergat, ut, quod apud Home-
 rum est,

*Novimus bene qui Deus aut mortalis
 habendus.*

ΤΕΛΟΣ.

FINIS.

INDEX

I N D E X

RERUM ET VERBORUM.

- A.**
Accusare se ipsum. 276. 277
 Acroboitia, natio abrot. 222. 223
 Actio, finis. 315. 319
 Actio passiva, a verso à bono. 187.
 Actiones philosophi. 74
 Actionum omnium finis. 173
 Actionum preparatio, & administratio. 57. 58.
 Admirationis uti fiamus participes. 139
 Adverse res tolerantem fortiores reddunt. 91. Mala.
 Edilis, vel scema magister, deus. 127. 128
 Aegritudo uti profliganda? 157
 Egroti cum cultu divino sanati. 120
 Emulatio. 131. 132
 Equabilitas. 294.
 Asatus degendatio. 260
 Eternitas, temporis experta. 242
 Affectio, affectus. 195. Ordo.
 Affectus bruti. 316
 Afflictiones. Mala.
 Agens non patiens. 242
 Agriculorum corporalis sanitas quam civium constantior. 260
 Alpeus. = epineus. 14
 Alexandri Magni pessima mentis duplicitas. 123
 Aliena, qua non in potestate nostra. triplicia. 53. cur sic appellanda? 107.
 118. relinquenda. 137. Externa.
 Alienum, & cognatio. 196
 Alii quid dicant, nil ad nos; non est nostri arbitrii curare. 322
 Alter ipse, amicus. e. 204
 Alium trahere ut se ipsum, amicitia summus apex. 205
 Ambitio, perturbationum extrema tunica. 106
 Amicus, alter ipse. 204. dimidium animae, & altera corporis pars. 208. tot animos habet, totidemque corpora, quos amicos 205
 Amicorum omnia communia, proprium nihil. 204. 205
 Amici, sunt thesaurus. 206
 Amici, & amicitia. 149. 150. 198. vinculum omnium virtutum, sed à vita profligata. 208. plusquam fraternitas & cognatio. 207
 Amicitia delictus. 201. 202. tractatio. 203. summus apex, & bona. 205. 207. vires. 206. vinculum, bona voluntas. 207.
 Amissa quæ non sani animi providentiâ divinam accusando ulciscantur? 217
 Amittere, & reddere; quorum illud in eraditorum; hoc eruditi. 107
 Amor immoticus, & assuescentia absentia. 161. 162
 Anaxagoras. 125
 Anima humana, libera, sed ancipitis natura, & velat a quo. Cui. 180. 181. 182. 185
 immortalis. 157. prima. Mobile primum. principium per se mobile. 228. quomodo mobile & immobilis. 230. quum sola, nullius mali particeps. 176. 177. 179.
 Anima natura superior, bona voluntas. 207. periodus ad bonum & malum. 152
 Anima, & quidquid est, priusquam esset in natura, extra naturam perspicuum à deo. 241. An nonnulla infinis a vero in malo maneat? 166
 Anima bruta, & earum malum. 179
 Animarum diviso. 229
 Animi, à deo conditi, an dei partes? 165. 187.
 Animi clavi, voluptates. 288. & affectus bruti. 196. frustratio & lusus, bonum, nec absolutum malum. 97. libertas. 16. 23. 28. 34. quæ Enchiridii finis. 2

no. 291 non in actionibus.	48.	Comuniō fraterna.	195.196
Bonum nostrum, recta opinio de rebus;		Connexi axiomatici & syllogistici appli-	
cuiusque usus natura consentaneus.	72	catio ad opinionum noxam.	293.303
Bonorum triplex ordo.	96.175.176	Conscientia contentum esse sufficit.	276
Bulbū obiter tollere prolem acquirere.	77	Conscientia cruciatus.	252
C.		Consilia, antequam iudices cognoscenda.	
Ædes vel non voluntaria, vel iure			307.308
illata.	15	Contemptio, studium quo, quarum nam	
Calamitosus, & infortunatus.	46	rerum?	117.118
Calcei purpurei & interpuncti à Roma-		Contemptio rerum externarum, cum ho-	
ni palati aurati.	298	nore nil pugnat.	146
Calcei exemplum; qui, pedi non equalis,		Contentum esse.	276
hominem allidis, & prapiciē agit.	299	Contentia & temperantia differitas.	
Canis noster internus.	135		103.104
Casus & fortuna.	165.224	Continentia voluptatis.	273.289
Castigationis finis.	251	Contraria, quæ?	163
Castitas ante nuptias.	274	Cōtrariū cōstāt omnia, singula quo.	304
Caso Maior.	57	Contumelia non ab alienis rebus, sed nobis	
Causarum ordo & philosophia.	225	ipsis.	154
Causa causarum, & eius nomen insuffi-		Conversio ad deum. 249.250.252. Pœni-	
ciens.	236	tentia.	
Choragus scena, deus.	127.128	Converti ad deum anticipi animo nemo	
Chrysippus.	320.321.329	potest.	322.
Ciborum varietas.	269	Converti ad deum, vera perfectio.	331
Circulum orientiū & nascentium nun-		Conviciorum patientia.	105.303
quam cessare.	177	Convivator, deus.	122
Civitas, mater paterque civium.	208	Conviviū huius vita, uti administran-	
Civis, fratres.	208.209	dum?	122.123
Civium infirmior sanitas corporalis quā		Convivia.	266
agricolarum.	269	Conviviorum communitas.	293
Clavi animi, voluptates. 188. & affectus		Corpus, principium esse non posse. 228. ho-	
bruti.	296	minis seu animi instrumentum. 320.	
Cleas.	329	non pars. 6.85.86.	
Coactum omne à culpa immune.	169.183	Corpus prapicue curare, quale signū?	301
Cochleā obiter tollere; uxore assumere.	77	Corporis rerum usus. 268.269. acquisitio,	
Cogitationes, actiones philosophi.	74	& possessio. 297. 298. utrarumque e-	
Cogitationes fæda.	277	qualis distinctio.	299
Cognatio, & alienum.	196	Corpora simplicia nil habent mali.	178
Communitas conviviorum, necessitudi-		Corporum vivorum & inanimorum dif-	
nu, latronum.	294	ferentia.	29
Conciones, quales esse debeant?	263	Corporibus qua accidunt, in bonis potius	
Confessio propriorum malorum.	278	habenda quam malis.	178
Congemiscere potest bonus vir; non etiam		Crates.	50.64.102.112.123.270
dolore affici.	125	Cruciatus, & mors.	64
Congressuum officia.	282.283.284.286	Cruciatus conscientia.	252

Culpam

est. 69
Cultura hypocritica, ob sola beneficia. 217
Honores.
Cultus per partes ad totū referendus. 235
Cultū divini ritū patrio fieri debere. 219
Cultus divinus cum miraculis coniunctus. 219. 220
Cultus dei purus cum impuro misceri non potest, quin totus ei impurus habeatur. 220. 221.
Cultus divinus, in verbo dei subsistens, ad aliū operum nostrorum; sine quo cetera invalida per socordiam nostram, etsi literatissimam, redduntur. 221
Cultus divino vero grandescimus; non aliter. 221

D.

Damnum, & damnum qui das, pari odio habentur ineruditis. 216
Damnum quisque facit sibi; non aliis, non aliis. 303
Dare alteri qua non habens. 149. 150
Declamationes, Conciones.
Declinatio & appetitio. 16. 17. 36. 48. 99. 148
Delectus voluntatis. 183. nostrū opus. 184
Delicie. 272
Depravatio. 249
Depravationē existere quæ necesse sit? 96
Derisus Irrisio.
Deus eorum. 236. convivator. 122. 126.
mali causa non est. 184. 185. 187. mun-
neribus non corrumpitur, nec stipis dis-
tributione à sententia dimovetur sua
quo improbi indemnes peccarint. 246
omnipotens. 242. *omniscius.* 276. rerū
omnium principium. 175. simul & ubi-
que præsto est semper, cum omnibus
suis divinis copiis & virtutibus. 219. 220
semperis, vel incitii, expers. 242. veri-
tas. 275
Deus, unum, bonū, fons, principii, finis. 9
Dons. Rupes.
Dei nomen, & etymologia. 223. 236

Di, sen res, nihil eorum dei dignitatem exaquat. 232. 235. 236
Deum esse. 222
Difficultates, mali argumentum nullum habens. 245. Mala.
Dii, parentes. 199
Dilatio: Mora.
Diogens. 50. 102. 112. 123. 124. 273.
Discensium officia erga doctores. 201
Disputationes, quales esse debeant? 263
Dissentienti à te cur non debeas irasci? 302
Dissemblitudo. 196
Dissolvi, non malum. 177
Divinatio. 254. 257. nil ad eruditū. 129
Divini, id est, parentum fratres. 199
Divinus, & Divinum, quid? 124
Divitia improbis in pœnam data. 245
Divitias aspernari, penes nos. 127
Divitiis corporalis sanitas infirmior quam Pauperibus. 269
Docere, cuius munus. 310.
Doctus, & rudis. 18. Eruditus. Philo-
phus. Sapiens. Bonus.
Dolore vir bonus non afficitur. 125
Dolorum tolerantia. 64. 90
Domiciliorum luxus. 270
Domina, à quibus appellantur uxores? & cur? 300
Dominus, quis? 120. & quarum rerum? 150. 157
Domini quævis in re bini. 121
Dominus infirmior sanitas corporalis quam servus. 269
Dominium in fratrem, est, ut tui officii munus exequare. 200.

E.

Effeminatus. 61
Egestas, corporisque amissio, tam ex immodica rerum acquisitione, quam immodico usu. 298. 299
Egestas, & appetitio, diversa rationes. 19
Elasio, lapsus, opinio incrementi. 71
Elatio

Elatio inanis. Supercilium.
Electio. Delectus.
Eloquentia, recitationes. 281. 320. *scriptorum enarratio.*
Eloquentia non plus quam pecunia meliores reddit possessores. 306. 307
Enchiridion, quid? & quis usus eius? 2
Enchiridii praesentis dictio & oratio qualis? 3. id quibus nam scriptum? 4
Ens. Animæ.
Entium universitas, ordo, ius, distributio. 81. 82. 84. 98. 103.
Euper, elatio, opinio incrementi. 71
Epiſteti claudicatio, paupertas, domuncula. 102. *visu.* 272.
Epilepsia officii erga deum curata. 219
Epula. 269
Erubescere. 193
Eruditus, quis? 67. 69. Doctus, Philosophus, Bonus. Sapiens. Ut opilio ovibus, princeps civitatibus; siceruditus cunctis praeſt & prodeſt. 152. 153
Eruditi in perverſa rep. qua conditio? 153
Evomere sermones nondum concoctos. 311
Euripides. 330
Exercitationis animi duo capita. 66.
 Medicina.
Exercitatio confirmat. 89. 91
Exercitatio laborum, continentia, tolerantia. 313. 314
Exilii remedium. 135. 136
Expetendum, bonum. 174
Exprobrationes. 275. 286
Externa, qua non In potestate nostra.
 Alicna. res cum vero bono consentientes, vel dissentientes. 213. *res relinquenda.* 137
Externorum rectus usus. 75. finctus. 78.
 79. *criminatio.* 120. *studium cur à multis suscipiatur?* 115

F.

Fabri & ascia similitudo. 72
Facundia ostentatio. 281
Fama popularum. Gloria.
Familiari rei studere; & bulbum tollere obiter. 77

Famulitium immodicum. 271
Fatalis cæli conversio. 18. 26
Fatum. 127. 329. 330
Felicitas vera. 3. in qua reposita. 47
Festa divina. 220
Finis Enchiridii Epiſteti. 1. 2
Finis, quid? 173. actio. 315. 329. scopi adeptio. 188
Fors, finis, principium, deus, unum bonum. 9
Formarum forma in anima. 229
Formarum diiudicatio. 233. non ex temperamento. 234
Fortitudo, & tolerantia, utri differat? 104
Fortuna, & casus. 165. 224
Fortunatus, quæ sit? 45
Fratres parentum divini appellati. 199
Fratrum officia. 200
Fructus externarum rerum, sed moderatus, concessus. 2
Fuga & appetitio. 16. 17. 36. 48. 99. 148
Furti, & appetitionis, diversa rationes. 22.
 G.
G*emere uti vir bonus possit?* 125
Gloria externa, cõtemnenda. 311. 312
Gloria bono nostro acquirenda iusticia præcipuum medium. 277
Gloria cupiditas, extrema caterorum vitiorum tunica. 277. 278
Gradatim proficiendum. 50. 54. 55. 60. 112
Gradus ad summum ascendendi fastigium; & quod nonnulli desint. 237
Grammatici, studiosi, litterati. 306. 320
Grado & tepestas officiis in deum sedata. 219
Gravibus in rebus nil præter opinionem grave. 134. H.
H*abitus, affectio, habitus.* 195
Hebetis ingenii signa. 301
Heraclitus. 123
Horus. Dominus. 306
Historicus.
Hominem non constare duabus partibus, qui nam censeant? 4
Homo, est animus rationis capax. 5. 101. universi præcipuum quid. 239
Homo. Rupes.
 V V
 Homi-

Honestum, & turpe.	147	Injuriabilis. AVARUS.	
Honos. 145. 146. per partes ad totum referendus.	235	Interitus unius, ortus alterus.	94
Honores deo tribui soliti ob res externas; per quos necessitudine cum eo coniungimur. 218. 219. Officia.		Interitus corporis, non est malum.	100
Hospitalis deus.	210	Inverecundia in declamatoribus unde oriatur?	264
Hospitibus officia debita.	210	Invidios esse, penes nos est.	130
Humana res, universi praeceptum quid.		Invidia.	131. 132
239. I.		Invidus nil facit sapiens.	37
Idiota est qui risum movet.	286	Iracundia reprimenda.	276
Ignavia. Mora à viro sapiente aliena. 39. 42. labefacit.	89	Irrisio, philosophia commendatio.	139
Ignominia.	145. 146	Irrisionis causa, ratio, tractatio. 137. 138	
Illustratio divina cum officio erga deum confertur.	219. 221	Iucundarum & acerbarum rerum perturbationes.	113
Immisericors quando, eruditus?	126	Iucunditas vita in bono viro.	37. 38
Immobile, rerum praestantissimum.	231	Iudicio Sciens omnia dei consensum esse, sufficit.	276
Immodicum.	162	Iudicio qualis esse oporteat?	307
Imperare pro auctoritate, est seiungi.	123	Iusticia. 194. praeceptum ad gloriolam bono nostro acquirendam.	277
Imperator non bonus.	164	Iusticia modus. 299. officia.	295. 308.
Improbis medicina, ultio.	249	Iusticia divina pars ultrix.	186
Impudentia in declamatoribus unde oriatur?	264	Iusiurandum.	266
Incidere in res adversas, quomodo praestantius quam non incidere?	305	L.	
Indignari.	193	Labores, an sint mali argumentum?	245.
Ineruditus, quis? 67. 68. 315. 317. extendendo nemo videtur.	312	Lacedaemoniorum flagellatio.	64. 90
Infamia, contemnenda.	312	Ladi à se ipso, ladi animum, desoriui, quam, ab alio, quam corpus.	192
Infinisum natura rerum adversum.	225	Laticia vera.	157
Infortunati uti sumus?	45. 46	Lapsus cauti obtingit tantum modicus: incautus ingens.	297
Ingenii hebetis signa.	301	Lavatum ire, & magnates adire. 56. 60. 282. 254	
Ingrati, amentes.	149. 150	Laudare se ipsum.	274. 275. 286
Inimicus nullus bono viro.	37	Laudari velle.	313
Iniurias non puniri, malis maximo malo foret; & ipsi deo.	247	Lenitas convicii exhibenda.	303
Iniusticia quare aliquādiu maneat? 294		Liberorum erga parentes officia, qualia sint?	198. 199. 200
In potestate nostra qua? 7. 8. 15. 16. 17. 30. 31. 125. 130. 146. vel secus. 32. 71.		Liber, quis?	120
Alicui. Externa. Cuiusmodi utraque? 34. ut administranda? 35. 39. 40. 53. & 17.		Libera homini voluntas.	137
		Libera natura, mali causa & principium.	183. 187.
		Libertas, caetera praestantior.	158
			Libert.

Libertas, delectum secum inferi. 183
Libertas voluntatis, & natura, quantum bonum? 16. 23. 28. 34. 185. 187. *Enchiridii finis.* 2
Libertati studium, quale, & quantum? 39. 49. una via sola. 133
Libidinum continentia. 273. 289
Libros cōscribere, philosopho indignū. 306
Literati, studiosi, grammatici. 306
Literatura, grammatica. 320
Loco nullo es, quum bonam in rebus externis collocas. 148
Locus in repub. philosopho quis? 151. 152
Loquacitas. 262
Loquendum paucis & quam? 262
Ludi, & theatra, nil erudiunt; cōtra quā precipua mortaliū pars ausumat. 280
Luna & solis defectus. 167
Luxuries. 269. 270
Luxuriosi, mendicis egentiores. 245

M.

Magistratum esse nolle, penes nos. 127
Magistratum adipisci. 149
Magnanimitas, & supercilium. 138
Magnanimitas, sed lenis, conviciis exhibenda. 303
Magnates adire. 282. 284. *Principatus.*
Maiestas cultus divini. Sermo. Illustrat.
Male esse, deterius quam non esse. 251
Mali. Iniurias. Orandum.
Mali boni ve simus, in nobis sitū esse. 97. 98
Mali nunquam fortunati, vel beati. 243.

244

Mala, unde? 36
Malicia animi causa & origo. 94. 95. 97
Malicia qualiscunque principium. 180
Malum, & bonum, à nonnullis cōficta principia. 159. 164
Malum accedit; natura non extat. 175
Malum necessarium, a verso à bono. 185
Malum, accedens esse, non essentiam. 171

172. 175. In malo quis?

 130
Malum, ut malum, nullus animus amplectitur. 97. 175. 184
Malum maius, minus. 174

Malum, bonum-ve, ubi in animo situm? 95. 99. 101. in externis non. 125. non in populari opinione. 291. in nostra potestate. 16. 17. 31. 243. in nobis. 223. 303.
& opinione nostra: contra-que voluntatem nostram neutrum nobis accidit. 146. 148. 157. in rebus nostri iuri. 215
Mali principium, an sit? 170. 171
Mali causa, animus, & natura libera. 183. 187. non deus. 184. 185
Mali natura mirabilis; qua est, & non est. 188
Mali nulla natura; quia contra naturam. 189
Mali quinque cōficta conclavia. 166
Mali & boni pei rodui in animabus. 252
Malopraescientiam attribuant nonnulli; quam iidem bono negant. 166
Mala qua portenduntur, non animi vel hominis eruditi mala, sed alicuius rei externa. 129. nec quidquā portenditur, nisi quod ipse vii. 130
Mala qua dicuntur, nec mala sunt. 245
Mala ineruditorum eruditis sunt medicina dei multiformes. 92. 93
Mala, boni causa fieri. 186
Malorum natura & ortus, haud recte explicata, quantorū malorum causa? 162.
Malorum rector, an malorū causa? 80. 81
Mansuetudo. 302
Mariti notati, qui uxores dominas nuncupant. 300
Mare, generationis symbolum. 76
Mari fluctus, officii erga deū sedati. 219
Masgalenus, Epicleti admirator. 1
Matrimonii abusus. 300
Matronarum officia. 300
Medicina corporum & animorum duplex. 89. 91. *Exercitatio.*
Medicina improbitatis, vindicta. 249.
Medicinis hominum a quiores ineruditi quam dei medicina. 92
Mendacium & verum, non in vulgi opinione. 291

V u 2

Me-

I N D E X.

<i>Menæcus diu manibus se deuovit pro patria.</i>	60	<i>Multitudo unitatem præsupponit.</i>	163
<i>Mensa absque sermonibus, præsepe.</i>	267	<i>Mundi columna, & fenestra duodecim, figmenta nonnullorum.</i>	167
<i>Mercatores, quâdo damnum faciunt.</i>	217	<i>Munera iusticia. Officia.</i>	
<i>Mercurius, ratio.</i>	316	<i>Munera, sacrificia, piorum.</i>	248. Primi-
<i>Militis officium.</i>	211	<i>ciz.</i>	
<i>Minima. In rerum minimis, primisque maximarum gradibus qui vacillat, ad magnarum rerum perfectum usum nondum pervenire potest.</i>	55. 60.	<i>Mutari in aliud, nullum malū est.</i>	177.
<i>Gradatim. Gradus.</i>		<i>N.</i>	
<i>Miracula, cum divino cultu coniuncta.</i>		<i>Natura, & ars.</i>	177
219. 220		<i>Natura; quod secundū naturā.</i>	189
<i>Mobile primum.</i>	226. 228. 230	<i>Navigium, fati, sortis, providentia symbolum.</i>	76. 77
<i>Moderatio animi.</i>	276. 278	<i>Navis. Rupes.</i>	
<i>Modestia boni viri.</i>	38	<i>Navis gubernator, deus.</i>	76. 77
<i>Modus in cultu divino præcipue observandus.</i>	221	<i>Nauta, quum adversus ventus.</i>	216
<i>Mœsticia.</i>	265	<i>Necessaria, bona, utæunque expetenda.</i>	178. 179.
<i>Molestarum, & iucundarum rerum, perturbationes.</i>	113	<i>Necessarius acquiescendum.</i>	268
<i>Molestia. Dolor. Mala.</i>		<i>Necessitas. Fatum.</i>	
<i>Molestia, & suavisitas, coniuncta.</i>	14	<i>Necessitas duplex.</i>	23
<i>Mora & dilatio in exequendis præceptis.</i>	323. 325	<i>Necessitas cum delectu pugnat.</i>	184
<i>Morbos, & de iis pravæ opiniones evitare.</i>	48	<i>Necessitas peccandi, qua ne à deo quidem vinci possit, quibus dicatur?</i>	169
<i>Morbum vitare, non penes nos; sed eius relictus usus.</i>	127	<i>Necessitudo, affectio. xior.</i>	195
<i>Morbi corporis, non malum.</i>	92. 94. 100	<i>Necessitudo, & societas.</i>	294
<i>Morbus corporis, quid?</i>	100	<i>Negationes duæ, una affirmatio.</i>	293
<i>Morbus animi, prava opinio. Opinio.</i>		<i>Negligentia. Mora. Socordia.</i>	
<i>Exercitatio. Medicina.</i>		<i>Nicolaus Damascenus.</i>	194
<i>Morbi animi causa & origo.</i>	94. 95. 97	<i>Nihil scire.</i>	116. 311
<i>Mors. Separatio.</i>		<i>Nihil scire velle videri, pro incipiente; aliquid, sed sibi, pro erudito.</i>	141. 142
<i>Mors, & opinio de illa.</i>	62	<i>Nocere. Nemo alii nocet, sed sibi.</i>	302. 303
<i>Mortis remedium.</i>	135. 136	<i>Nomen dei peculiare & sufficiens, nullū.</i>	236.
<i>Mortis alterius, & sui filii, exemplum & usus.</i>	160	<i>Non esse, quam, malo esse, præstat.</i>	251
<i>Motio. Exercitatio.</i>		<i>Non voluntarium vitio non vertitur.</i>	15
<i>Motiones animæ, & corporis.</i>	230	<i>Nos. Homo. Peccator. Rupes.</i>	
<i>Motus, discriminē diversitatemque efficit.</i>	231	<i>Nostri iuris res. In nobis.</i>	
<i>Motus animorum in potestate nostra. 7. genera.</i>	8. 12. 14. 29	<i>Notionum universarum præcipue enumeratio.</i>	159.
<i>Movendi prima via.</i>	37	<i>O.</i>	
		<i>Oblivio, malorum omnium causa.</i>	42
		<i>Obscena verba cavenda.</i>	287
		<i>Ocium.</i>	272
		<i>Oculos claudī in attentione animi</i>	

Officia.	194	Parentum fratres, divini appellati.	199
Officia erga praestantiores, qui nempe non homines, id est, deum.	214. 254	Parentum, etiam captivorum, apud Romanos in liberos potestas.	199
Officiis erga Deum illustrationis divina capaces sumus, deumque & eius miracula suscipimus.	219. 220	Patientia.	105. 302
Officia ergo se ipsum.	254. 266	Pauperibus corporalis sanitas constantior quam divitiis.	269
Ollarius philosophia, qua in minimis ordinando maximorum addiscit usum.	55. 60	Paupertas, an mala? 64. opinio de ea.	65
Omina nil adervditum.	129	Paupertas est vitare, non penes nos; sed eius rectus usus.	127
Opera nostra, qua in potestate nostra.	149	Peccare. Vt peccemus?	40. 68
Opes parare.	149	Peccatorum ortus.	14
Opinari, nostrum opus, seu in potestate nostra.	31	Peccata, qua?	57
Opinatio perversa, & distortio pedis, comparata.	296	Peccator. Rupes.	
Opinio, appetitio. 22. 23. facit quidquid res alienas facere putamus.	134	Pedis distortio, & opinatio perversa, comparata.	296
Opinio popularis.	272. 291	Penes nos, qua. nam? In potestate nostra.	
Opinio incrementi, ita perit.	71	Perdere. Amittere.	
Opinio; qua nostra est, & nostrum bonum. 72. 125. in qua sola bonum & malum nostrum.	146	Peregrinorum cura, & officia in eos.	210
Opinionibus nostris de deo rectis, deum minime eger.	219	Perfectio, quid?	324. 331
Opinionis malum. 22. 23. 48. 62. 65. 66. 293. 303.		Perfectionis proprium.	176
Optimo per se, non ideo statim studendum.	294.	Perfectionis gradus omnes habere non possunt creatura.	237
Optio. Delectus.		Perfectionem mentis certissimam esse, quum quis ipse sibi vindicta sit.	251
Orandum erat improbis, ut poena irrogaretur; quod medicinam adhiberi est: non, ut impuniti dimitterentur. atque sic gratus eorum cultus foret, & iam boni esse inciperent.	248	Periculū ignavum virū non admittit.	42
Oratio absque factis, vana.	319	Periculorum prae meditatio.	59
Orationes. Conciones. Sermones.		Periodus boni & mali in animis.	252
Ordo & xixis naturalis. 195. 196. voluntarius. 197. medius. 195.		Permiso mali.	184
Ostentatio. 313. P.		Perorationes. Conciones.	
P acta & convenia cum philosophia & honesta vita facta violare.	321	Per se non expetendum, quod multum tamen confert ad expetendū per se.	178.
Padagogus in nobis, quis?	70	Persequi, proprium nostrum opus, seu in potestate nostra.	31
Padagogi boni.	186	Perseverantia in praeceptorum executione.	321
Parentes, dii appellati.	199	Persona suscipienda, vel supra, vel intra vires nostras.	294. 295
		Personam scenam hanc, aliam. ve, accipere & habere, non penes nos; sed eam belle representare.	127
		Perturbationum extrema tunica, ambitio.	106
		Phantasia quomodo utendum?	43.
		Philosophia nil maius est datum.	139

Philosophia principium & finis. 138. loci communes tres. 326
 Philosophus, quis? 309. 310. 315. 317. 318.
 Doctus. Eruditus, Sapiens, Bonus. cum fabro, sutore, collatus. 150. hominum & civium opifex. 152. cui nam debeas velle videri? 141
 Philosophi actio. 74
 Philosopho indigni, libros cōscribere. 306
 Pietas, & utilitas, coniuncta. 80
 Pietatis studium. 217. Probitas. 160
 Plato. 63
 Plebeiiorum congressus. 286
 Poculi confracti exemplum, & applicatio. 160
 Pœnarum infernalium finis. 251
 Pœnitentia. 249. vera, quæ? 250. Con- versio. Rupes. 306
 Poëta. 306
 Poëtica, recitationes, eloquentia, scripto- rum enarratio. 281. 320.
 Populi officia erga principem. 211
 Præcepta non necesse habent, remunera- tionem virtutis post obitum polliceri. 3
 Prædicationes cum cultu divino coniuncta. 220
 Præmeditatio. 113
 Præscientia dei, à quibus negetur? 166
 Primitia cur deo danda? 219. Officia.
 Principatus & fastigia rerum multa ha- bent nequaquam expetenda. 283. Ma- gnates.
 Principiū, fons, finis, deus, unum, bonū. 9
 Principium omnium rerum deus. 175
 Principium primum demonstratur. 225. eius dignitas. 232. 234
 Principium principiorum. 236
 Principium qualiscunque malicia. 180.
 Principium, & causa mali. 183. 187. non deus. 184. 185
 Principia incorporea. 228
 Principia rerum duo nonnulli statuunt. 159. an-ne? 162. 163.
 Principiorum nomen & dignitas, ex pri- mi dignitate ineffabili. 234. 235

Principum officia. 212
 Pœnitentia. 18. 14
 Probitate nostra deus nō eget. 219. Pietas. 311
 Prodicus. 311
 Proficiens, non dum philosophus. 309. 310
 Progredi semper, vera perfectio. 324
 Propria, qua in potestate nostra. 204. 205
 Proprium amicus nil habet. 204. 205
 Proprietates multas ex unitate aliqua or- tas oportet esse. 163
 Prospera omnia significantur erudito & bono viro. 129
 Protagoras. 311
 Providentia dei. 237. non humanorum curatorum similis, ut molestis fatige- tur. 240. 241
 Pudere. 193
 Puer in nobis, quis? 70
 Pulchritudo corporum & animi. 229
 Purgatio perfecta, qua? 250
 Purum impuro mistum, polluitur. 268.
 Q.
 Quid res sit, ignorans, rei causam nos- se nequit. 170
 Quinqueforme malum. 166. 168
 Quinquennii silentium inter Pythago- reos. 261.
 R.
 Ratio, communis Mercurius. 316
 Recitationes, elegantia, poëtica, & Scriptorum enarratio. 281. 320
 Recte factorum ortus. 14
 Reddere, eruditi est; perdere, ineruditi. 107.
 Relatio, affectio, & ius. 195
 Religio. 221
 Rerum, in quibus mala fiunt, vel fieri videntur, distributiones. 81. 84. 98. 103
 Respiçentia. Pœnitentia.
 Resolutio in simplicia, non est mala. 92
 Respectus, affectio, & ius. 195
 Respondendum paucis. 262
 Respublica, bona, mala. 153
 Reverentia. Cultura.
 Risus. 265. Irrisio.

Risum

<i>Risum moriens, aut idiota, aut facetus</i>	<i>Studendum quibus optimis rebus?</i>	294
& lepidus.	<i>Studiosi, literati, grammatici.</i>	306
<i>Rudis, & sciens.</i>	<i>Studium, & contemptus, quarum rerum?</i>	117. 118.
<i>Rupes, deus; pœnitentia, funis; nos, navis.</i>	<i>Studium libertatis quantum esse oporteat?</i>	39. 49
250.	<i>Stultus.</i>	119
S.	<i>Suavisitas, & molestia, coniuncta.</i>	14
<i>Sanitas, natura principalis finis.</i>	<i>Subditorum in magistratus officia.</i>	212
<i>Sapiens. 330. Philosophus. Eruditus.</i>	<i>Succensere.</i>	193
<i>Doctus. Bonus.</i>	<i>Suggesta. Non omnes, qui suggestis & suis consensu, à potentioribus vim factam quiritantur, iusti & sapientes.</i>	313. 314
<i>Scena est hac vita.</i>	<i>Superbire.</i>	313
<i>xiiv, affectio, respectus.</i>	<i>Sipercilii elatio.</i>	138
<i>Sciens, & rudis.</i>	<i>Supervacaneorum genera.</i>	272
<i>Scopus in hoc mundo.</i>	<i>Supplicatio. Pœnitentia.</i>	
<i>Scortando abstinere, & fadis cogitationibus vacare, falsa gloria studium.</i>	<i>Subsannatio. Irrisio.</i>	
<i>Scriptorum enarratio, pars grammatica, seu literatura. 320. Recitationes.</i>	<i>Syllogismi.</i>	292
<i>Seiungi, est, pro auctoritate imperare. 123</i>	T.	
<i>Separatio corporis & animi, præstantior coniunctione.</i>	<i>Tacendi consuetudo.</i>	135
<i>Sequi quod rectum videtur, nemo agere ferre debet in alio.</i>	<i>Taurum: quid?</i>	233
<i>Sermo noster, qualis esse debeat?</i>	<i>Temperantia & continentia differant.</i>	103. 104.
<i>Sermoni, elementis substractu & perturbatis, non eadem manes forma & maiestas.</i>	<i>Tempestas, officii erga deum sedata.</i>	219
<i>Sermones concocti frugiferos sermones cum factis, non verba, gignunt.</i>	<i>Temporum discrimen.</i>	220
312.	<i>Tempus cum ius, qua moriuntur, producum.</i>	232
<i>Servire, vel non, penes nos non est; sed in eo rectus usus.</i>	<i>Tempus, initium habet.</i>	242
<i>Servis corporalis sanitas constansior quam dominus.</i>	<i>Temporis consideratio, quam proficiat</i>	289.
269	<i>Theatra nil erudiunt.</i>	279.
<i>Servorum numerus nimius.</i>	<i>Quæ etymologia.</i>	223. 236
271	<i>Timidus.</i>	61
<i>Servus, quis?</i>	<i>Tirones; qui erudiri incipiunt.</i>	67. 68.
261. 265. 287. 311. 312	89. 315. 317. 318.	
<i>Similitudo cum deo.</i>	<i>Tolerantia, & fortitudo, uti differant?</i>	104.
156. 250.	<i>Totum, cognoscendum ex partibus.</i>	235.
<i>Simulatio bonum virum non decet.</i>	<i>Tumor animi. Supercilium.</i>	
125	<i>Turpe, quid?</i>	146. 147
<i>Societas, & necessitudo.</i>	<i>Tyrannus non tollis libertatem.</i>	29
294		
<i>Socordia. Mora. In cultu divino.</i>		
241		
<i>Socrates. 5. 62. 63. 85. 91. 135. 153. 258. 261.</i>		
270. 282. 283. 285. 311. 325. 330. 331.		
<i>Solus & luna defectus.</i>		
167		
<i>Spectacula. nil erudiunt.</i>		
279		
<i>Spei conditio.</i>		
59		

V.		Vnusquisque se ipsum ut hostem obser- uare debet. 318
VAcuitas à perturbacionibus, quanti vendatur? 113. 114		Voluntarii, & eius quod in nostra pote- state, differitas. 30
Vate in nostris rebus non est opus, sed in externis tantum. 254		Voluntas, mali, boni-que causa & au- sor. 98
Vates uti consulendis? 254. viro bono mali nil varicinari possunt. 255		Voluntas libera. 137
Valitudo improbiu noxia. 245		Voluntas vera & perfecta. 156
Veneratio. Cultura. 275		Voluntas. In ea sola bonum & malum nostrum. 146. 157
Veritas, deus. 275		Voluntatis libertas. 16. 23. 28. 34. Enchi- ridii finis. 2
Verum & mendacium non in populari o- pione. 291		Voluntatis vinculum, arctius quam na- turale. 207
Vestimentorum luxus. 270		Voluptas cum molestia coniuncta. 14
Vicinorum officia & cognatio. 209. 210		Voluptas, eiusque illecebra, animi agri clarus. 86. 288. non magni aestimanda. 290
Victoria continentia, qualis? 289. 290		Voluptatis continentia, & victoria. 289. 290.
Vitæ tenuitas, natura consentanea, & virtutis magnitudini. 91		Voluptates, earum-que umbra. 47
Videri sibi sufficit, non alii. 141		Voluptatum abstinentia, timore doloris, non est vera liberatio. 87
Videri. Quod videtur, id sequimur. Id considerare, quantum sis bonum? 302. 303		Vomitus simile, erudita verba proferre ex animo non-dum confirmato. 311. 312
Vincere oportet, aut vinci. & utrumque in nobis situm. 187		Vota. Pœnitentia. 147
Vindicta divina. 186. Ultio.		Vtile, & inutile. 147
Vindictam sibi ipsi ferri. 251		Utilitas. Bonum. Cum pietate coniuncta. 80
Vir bonus, eruditus, doctus, sapiens, philosophus, ladi, cogi non potest. 331		Vultus constantia. 280
Vitis quei utendum? 43. 73		Vxorē assumere; cochleā tollere obiter. 77
Vita hac, convivium. 122. 123. scena. 127		Vxores, à quibus appellantur dominae, & cur? 300
Vita sancte institui quei possit, vel secus? 215		Vxorum officium erga maritos. 300.
Vita molesta, arummosa, irreligiosa, im- pia. 218		X.
Ultio, medicina improbitatis. 249		Xenophon. 153. Y.
Ultionis finis. 251		Υποβήκη Pythagoreorum. 3
Vnitas ante multitudinem. 163		Z.
Vniuerso ordo, ius, distributio. 81. 82. 84. 98. 103.		Zeno. 50. 102. 112. 282. 283. 285. 329.
Vnum, deus, bonum, fons, principii, finis. 9		

Errata.

Pag. 45. l. 10. post vocem *δουχίτης*, & è regione, post verbum *subibis*. KE. 2.
C A P. VII. incipere debebat.
P. 219. l. 22. perque hac & tempestates, & fluctus, p. 287. l. 8. à fin. potationibus. p. 317.
l. 19. siue secundum naturam, siue contra naturam. p. 328. l. 16. tunc.

F I N I S.

Βιβλιοθήκη
της Εθνικής
Βιβλιοθήκης
της Αθήνας

